کنز الاحکام

فی اعمال شهر الصیام

حجۃ الاسلام والمسلمین حاج سید محمد تقی اصفہانی

فرزند مرحوم صاحب کمال الکلام

مؤسسۃ الامام المہدی

كنز المرام فى اعمال شهر الصيام

مشخصات کتاب

سرشناسه:سید محمد فقیه احمد آبادی،1295

عنوان و نام پدیدآور:کنز المرام فی اعمال شهر الصیام/ سید محمد فقیه احمد آبادی .

به اشراف : آیه الله سید محمد باقر بن مرتضی موحد ابطحی اصفهانی.

باز نویسی متن فارسی : محقق شیخ علی اکبر مهدی پور.

مصحح متن دعاها : حجه الا سلام شیخ محمد ظریف

ناشر چاپی : قم.عطر عترت.1388

مشخصات نشر دیجیتالی:اصفهان:مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان ، 1395.

شابک : 978-600-5588-01-9

مشخصات ظاهری:نرم افزار تلفن همراه ، رایانه و کتاب

موضوع: ماه مبارک رمضان- دعا

ص: 1

اشاره

ص: 2

ص: 3

اهداء

به کسی که در میان انبیاء، ماه رمضان با همهٔ برکاتش به او اختصاص یافت قرآن بر او نازل گردید و در شب قدرش فرشتگان و روح با پیام سلام بر او فرود آمدند یعنی رسول گرامی اسلام و خاتم پیامبران، حضرت محقد بن عبدالله صلی الله علیه وسلم و به روزه داری که در این ماه ضیافت در محراب عبادت بخاطر شدت عدالتش به شهادت رسید و دعوت حق را لبیک گفت، و چراغ راه حق جویان و یکتاپرستان گردید. یعنی زینت عبادت کنندگان و مولای موحدان، امیرمؤمنان،

حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام

و به مولود عزیزی که با ولادتش در نیمه این ماه به حسن و صفا و روشنی آن افزود و با قدومش قلب جدّش رسول خدا صلی الله علیه وسلم و مادرش فاطمه زهرا سلام الله علیها و پدرش علی مرتضی علیه السلام را شادمانی بخشید یعنی، سرور جوانان، بهشت، سبط اکبر، حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام اهدا می گردد.

شرح حال مؤلف

اشاره

حضرت حجه الاسلام و المسلمین آقای حاج سید محمّد فقیه احمد آبادی «دامت برکاته» در ماه ربیع الاول سال 1338 قمری در شهر مذهبی اصفهان در یک خانواده علمی و روحانی پا به عرصه حیات نهاد، پدر ایشان مرحوم آیه الله سید محمد تقی فقیه احمد آبادی عالمی نامدار، فقیهی بزرگوار، محدثی عالی مقدار و مجتهدی والا تبار بود که عمر کوتاه ولی پر بار خود را صرف تبلیغ و ترویج دین نمود و در سرپرستی فکری و اعتقادی و روحی ایتام آل محمد صلی الله علیه وسلم و توجه دادن اذهان مردم به ساحت مقدس حضرت بقیه الله الأعظم عجّل الله تعالی فرجه الشریف، بسیار کوشید، او که خود دلباخته امام زمان صلی الله علیه وسلم بود با بیان شیوا و رسایش که از دلی سوزان بر می آمد دلها را شیدای آن حضرت می ساخت و با مدادش که افضل از دماء شهداء بود فکرها و اندیشه ها را به وظیفه ای که در ارتباط با آن قطب عالم امکان و ولی دوران در این زمان دارند هدایت می نمود، و در پرتو هوش سرشار و نبوغ و استعداد فراوانی که داشت آثار ارزشمندی از خود به یادگار گذاشت.

هنوز بیش از شانزده بهار از عمر با برکتش نگذشته بود که کتاب «تذکره الطالبین» را که در ترجمه آداب المتعلمین است به نظم درآورد، در هفده سالگی کتاب «بساتین الجنان»، و در هجده سالگی کتاب «محاسن الادیب» را به رشته تحریر در آورد. و در بیست و پنج سالگی کتاب ارزشمند «ابواب الجنات فی آداب الجمعات» را تألیف نمود.

اما در میان همه آثارش کتاب گرانسنگ «مکیال المکارم» چون ستاره ای فروزان در آسمان تألیف و تصنیف می درخشد و روز به روز بر شهرتش افزوده میگردد، این کتاب اثری ابتکاری و تحقیقی بسیار جامع است که می توان ادعا کرد در موضوع خود بی نظیر است، اهل فن که آن را مورد مطالعه قرار می دهند بر احاطه علمی مؤلف بر آیات قرآنی و تمام ابواب حدیث و تسلط او بر فقه و اصول و تفسیر و رجال و سایر علوم اسلامی پی می برند، و قابلیت و شایستگی او را برای اجرای دستور امام عصر ارواحناله الفداء در تالیف این کتاب در می یابند.

مؤلف عالیقدر و بزرگوار در سایه چنین پدر بزرگواری پرورش یافت و از همان دوران

ص: 5

کودکی با رهنمود پدر بزرگوارش تلاش در راه کسب دانش و آراستگی به ارزشهای انسانی را آغاز کرد و پله های ترقی را یکی پس از دیگری پشت سر نهاد، ایشان فرزند ارشد مرحوم آیه الله آقا سید محمد تقی فقیه احمد آبادی هستند و لذا همواره مورد توجه و احترام بزرگان بوده اند.

روزی به همراه مرحوم آیت الله آقا سید محمد علی موحد ابطحی رحمه الله علیه به محضر مبارک مرجع جهانی عالم تشیع مرحوم آیه الله العظمی آقای حاج آقا حسین بروجردی قدس سره الشریف؛ شرفیاب، و هنگامی که معرفی می شوند مورد لطف فراوان آن مرجع عظیم الشأن قرار می گیرند، و چون از ایشان درخواست اجازه در امور حسبیه را می نماید در پاسخ می فرمایند: آنچه را که من انجام می دهم جنابعالی مجاز هستید که انجام دهید و پس از آنکه از خدمت ایشان مرخص می شوند در پاسخ کسانی که می پرسند این آقا چه کسی بود که این قدر به او لطف نمودید؟ فرموده بودند: ایشان استاد زاده من هستند، من در خدمت والد مرحوم ایشان تلمّذ نموده ام.

اساتید

جناب آقای حاج محمّد فقیه احمد آبادی این توفیق را یافته اند که برای مدتی از تربیت معنوی و علمی پدر بزرگوارشان برخوردار باشند و پیش از هر کس نزد ایشان علم و ادب بیاموزند، ولی این مدت خیلی طولانی نبوده و خورشید تابناک وجود آن بزرگوار غروب کرده، و این گوهر گرانبها ناجوانمردانه از دست ایشان ربوده شد، دیگر از اساتید ایشان مرحوم آیت الله آقای حاج سید مرتضی موحد ابطحی قدس سره الشریف، داماد مرحوم صاحب مکیال و از چهرههای سرشناس روحانیت در حوزه علمیه اصفهان بودهاند، و یکی از شخصیت هائی است که از محضر آن بزرگمرد کسب علم و فضیلت و کمالات معنوی نموده اند.

دیگر از اساتید ایشان مرحوم آیت الله آقای حاج میرزا محمد طبیب زاده قدس سره الشریف بوده اند.

معظم له در ضمن خاطرات خویش فرموده اند: حدود بیست سفر به حج و عمره شرفیاب شده ام، در یکی از سفرها که فرصت نبود قبل از حج به مدینه مشرف شده و از مسجد شجره محرم شویم ما را به جحفه بردند که میقات اهل شام است، بعد از ظهر بود ماشینی که ما را به جحفه می برد حرکت کرد و با اینکه راه بسیاری نبود ولی طول کشید تا آنکه شب شد

و در تاریکی شب راننده راه را گم کرد و به بیراهه افتاد و ما متوجه شدیم که ماشین در بیابان روی خارهای مغیلان در حرکت است، و راننده اتومبیل چون از پیدا کردن راه مأیوس گردید توقف

نمود، حدود بیست نفر بودیم همگی پیاده شدیم و به حالت اضطرار به فریادرسی عالم، حضرت

بقیه الله استغاثه نمودیم و به ذکر «یا ابا صالح المهدی ادرکنی» مشغول شدیم، ناگهان شخصی را دیدم با قامتی رسا که لباس سفید رنگی پوشیده بود، به راننده ماشین چیزی گفت و گویا او را راهنمائی کرد و راه را به او نشان داد، راننده رو به ما کرد و گفت: سوار شوید، و خودش سوار شد و ماشین را روشن کرد، خیلی نگذشت که به جاده رسیدیم، نمی دانم آن شخص که بود؟ زیرا صورت او را ندیدم و فقط اندام او را ملاحظه کردم، و نمی دانم به راننده چه گفت؟ ولی می دانم که این یکی از الطاف خاص حضرت صاحب الامر علیه السلام به ما بود. در سفر دیگری هزینه سفر را همراه نداشتم، به هر شکلی بود خود را به مکه رساندم، اعمال حج را که انجام دادم پشت مقام آمدم برای نماز خواندن، در آنجا عده ای به من پول میدادند و سفارش می کردند که برای ما هم نماز بخوان، پول زیادی نزد من جمع شد، یک نفر که گویا رئیس قافله بود به همراه مسافرهایش نزد من امد و از من خواست که جلو بایستم و با انها به جماعت نماز بخوانم، ریال های سعودی نه تنها هزینه سفرم را جور کرد، با آنها توانستم کتاب هائی مثل تفسیر فخر رازی و ابن بتوته خریداری کنم، از مکه به مدینه بازگشتیم و در آنجا چند روز ماندیم و چون از راه کویت به مکه رفته بودیم به سمت کویت حرکت کردیم، و چند روزی در کویت توقف نمودیم. هوای کربلا در دل ما پیدا شد و دوست داشتیم برویم کربلا، به لطف الهی وسیله اش جور شد، یک نفر از راه رسید و گذرنامه خودش را که نمی خواست برود به من داد و من با آن گذرنامه به سوی کربلا حرکت کردم، معمولا چنین بود که هر که می خواست از کویت به کربلا رود باید مبلغی در بانک ودیعه بگذارد و من از همان پول ها آن مبلغ را پرداخت کردم و به کربلا رفتم، برادر بزرگوارم جناب حجه الاسلام و المسلمین آقای حاج سید عباس فقیه احمد آبادی و مرحوم ایه الله اقای حاج سید مرتضی موحد ابطحی هم اتفاقا به کربلا امده بودند. در کربلا خدمت آیه الله العظمی آقای سید ابوالحسن اصفهانی شرفیاب شدیم چون از من خواستند خودم را معرفی کنم، عرض کردم: پسر فلانی هستم(1)، و ما را مورد عنایت خویش قرار دادند و ایشان توسط آقای میرجهانی(2) مقداری پول عراقی و ایرانی برای من فرستاده و فرموده بودند که اینها را به او بده که کم پول نباشد، خیلی لطف داشتند. گاهی خدمات مرجع بزرگ تشیع آیه الله العظمی حاج آقا حسین قمی می رسیدیم، ایشان

1- یعنی: مرحوم آیه الله آقا سید محمد تقی موسوی احمد آبادی صاحب کتاب شریف «مکیال المکارم»
2- یعنی مرحوم ایه الله سید محمد حسن میرجهانی قدس سره.

خیلی بزرگوار بودند و شکوه و عظمتی داشتند، کسی مبلغی از وجوهات را خواسته بود برای مرحوم آقای سید ابوالحسن اصفهانی ببرد، وقتی به کربلا رسیده بود و هیمنه آقای قمی را دیده بود خیال کرده بود که ایشان آقای سید ابوالحسن اصفهانی هستند ولذا آن وجوهات را به ایشان داده بود، و پس از آن فهمیده بود که اشتباه کرده، و چون به مرحوم آقای سید ابوالحسن اصفهانی قصه را گفته بود فرموده بودند: قبول کردم و فرقی ندارد. نجف که بودیم شبها به درس مرحوم آیه الله حاج آقا ضیاء الدین عراقی در مسجد شیخ طوسی که کنار صحن مطهر است می رفتیم، در سامرا به مدرسه آقای شیرازی رفتم، در آنجا کتابی را دیدم که مرحوم والد ما در رابطه با جواز خواندن زیارت عاشورا به طریق آسان یعنی یک مرتبه لعن و بعد 99 مرتبه «اللهم العنهم جمیعا» و یک مرتبه سلام و بعد 99 مرتبه «السلام علی الحسین و علی علی بن الحسین و علی أولاد الحسین و علی أصحاب الحسین» مطالبی را پشت کتاب نوشت بودند و در پشت کتاب کامل الزیارات» ابن قولویه نیز این مطلب را نوشته

بودند و من که خیلی کنجکاوی را در آن روزها دوست داشتم در آنجا یافتم.

تألیفات

1- مفتاح الشرف مؤلف گوید: مرحوم والد در قسمتی از کتاب ارزشمند مکیال نوشته اند: از فوائد دعا درباره حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف «اجلال الکبیر والتواضع له» است، اینجانب برای بیان تواضع و موارد آن اقدام به جمع آوری مطالبی در حد توانائی خود نمودم و نام آن را گذاشتم «مفتاح الشرف» این کتاب دارای دوازده باب و یک مقدمه است مقدمه در تعریف تواضع و تکبر است و بعضی از ابواب آن عبارتند از: تواضع برای خدا، تواضع برای پیامبر، تواضع برای ائمه طاهرین علیهم السلام، تواضع برای پیامبران، تواضع برای عالمان و دانشمندان، تواضع برای سادات، تواضع برای والدین، تواضع برای مؤمنین... این اثر مخطوط است و امیدوارم به زودی به زیور طبع و نشر آراسته گردد. ۲- کنز المرام فی أعمال شهر الصیام این کتاب مجموعه نفیسی پیرامون آداب و اعمال ماه مبارک رمضان است، مؤلف محترم اذکار، دعاها و نمازهای مخصوص روزها و شبهای این ماه را به نظم خاصی تنظیم نموده و

ایشان فرموده اند. در زمانی که به تألیف این کتاب مشغول بودم مرحوم پدرم را در خواب دیدم که به منزل مسکونی خویش تشریف آوردند و این کتاب را مورد بررسی قرار دادند و نسبت به سطوری از کتاب در رابطه با امر قبولی اعمال و عبادات که شرطش ولایت است نکته ای اشاره نمودند. عمل به دستورات و وظایفی که در این کتاب گرانمایه جمع آوری شده که از مصادر مهم و معتبر فراهم گردیده، وسیلهای برای ترقی و تکامل روح آدمی و مایه تقرب او به درگاه ربوبی

است، همانطور که مؤلف محترم در این زمینه سرودهاند:

هذا کتاب فیه کنز مرام خذ و اغتیم و اذخر لیوم قیامِ فاعمل بما فیه من الآداب * فی خیر شهر من شهور العام 3- مجموعۀ اشعَاره

***

شکر و سپاس

با سپاس فراوان از پروردگار یکتا که پس از تحقیق و نشر اثر جاوید و ارزنده کتاب «مکیال المکارم» که بهترین کتاب در موضوع فوائد دعا برای امام قائم، حضرت ولی عصر معجل الله تعالی فرجه، و کتاب نفیس «آئین جمعه» که جامع ترین کتاب در موضوع فضیلت روز جمعه و اعمال و اداب ان است، از والد محترم مؤلف، توفیق نشر این اثر ارزشمند را که در اداب و اعمال بهترین ماهها که ماه مبارک رمضان می باشد، به ما مرحمت فرمود. از همه کسانی که ما را در بازنویسی و تحقیق و نشر این اثر مهم مساعدت نمودند مخصوصاً از محقق فرزانه و نویسنده توانا حجه الاسلام و المسلمین آقای حاج شیخ علی اکبر مهدی پور دامت برکاته که ویراستاری کتاب و تخریج احادیث آن را به عهده گرفتند و همه کسانی که در مؤسسه الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بذل مساعی نمودند، مخصوصاً حجه الاسلام آقای شیخ محمد ظریف، که در تصحیح متن دعاها و تطبیق انها با ادعیه صحیفه های جامعه، تلاشی لازم را مبذول داشتند تشکر و قدردانی می نمائیم. و از خداوند تبارک و تعالی برای همگان اجر و پاداش جزیل مسألت داریم. سید محمد باقر موحد ابطحی 20 ربیع الثانی 1430

صوره اجازه حضرت آیه الله السیّد محمّد علی الموسوی الأبطحی

الحمدلله رب العالمین، وصلی الله علی سیّد المرسلین محمّد وآله الطاهرین. وبعد، فإنّ حضره نجل آیه الله صاحب «مکیال المکارم) قدوه الأذکیاء وسلاله الأطیاب، وبقیه أسلافنا العلماء وحمله الآثار، وناشر الأحکام ومآثر محمّد وآله الأطهار، حجّه الإسلام الحاج آقا محمّد الموسوی الفقیه الأحمد آبادی دامت برکاته، مجاز من قبلنا فی نقل الأخبار والزوایات المعتبره المودعه فی کتب أصحابنا الإمامیه عن مؤلفیها من الکلینی والصدوق، والشیخ وسائر أصحاب الأصول والمصنفات والجوامع الأوّلیه، وغیرها، بحق إجازاتی عن مشایخی فی إیران والعراق والیمن وغیرها، منهم: سیّد الطائفه الإمامیه فی عصره أستاذنا الأعظم آیه الله العظمی آقا حسین الطباطبائی البروجردی قدس سره الشریف وشیخ مشایخ الطائفه صاحب (الذریعه إلی تصانیف الشیعه) الحاج آقا بزرگ الطهرانی قدس سره الشریف، وأوصیه دامت برکاه برعایه الإحتیاط، وأن لا ینسانی فی مظان الدعاء إجابه کتبه بیمناه الداثره، عبد ربه الغنیّ محمّد علی بن المرتضی الموسوی الموحّد الأبطحی الإصفهانی فی قم المشرّفه لیله الجمعه التاسع عشر من رجب الخیر عام

1373ه.ش= 1415 ه.ق فی عش آل محمّد وحرم اهل البیت علیهم السلام .

محمّد علیّ الموسوی الأبطحی

صوره اجازه حضرت آیه الله السیّد محمّد باقر الموحّد الأبطحی

الحمدلله الذی یروی عن وجوده وعلمه حدیث خلقه وکتاب وحیه؛

وصلواته علی من أوحی إلیه کتابه، وأمره بتحدیث نعمائه «محمّد خاتم أنبیائه» وعلی آله وعترته الصفوه الذین أورثهم الله کتابه، وقرن طاعتهم بطاعته وطاعه رسوله، ووصفهم بقوله: «وَکُونوا مع الصّادِقینَ» أولئک الذین خلفهم «من لاینطق عن الهوی إن هو إلاّ وحی یوحی» بقوله المشهور «انی مخلف فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی، ما ان تمسکتم بهما لن تضلوا من بعدی أبداً، فجعلهم خلفاء الوحی وأمناءه مقرونین مع کتابه، فأصبح حدیثهم حدیث الوحی بإسناده وإجازته.

وبعد، فحیث ثبت لدی حمله الحق من العلماء الأعلام:

أنّ أفضل العلوم علم إلهی خالد یکون طریقاً لمعرفه الله تعالی، وسبیلاً لإستنباط أحکام شریعت، ومناراً لإبلاغ رسالت، یتغی طالبه مرضات، وعشر، فقیهاً یوم لقان، وأن أمع العلم ما أسند إلی الوحی، وأخذ من معادن الحکمه وینابیع العصمه بطرق روایات الثقات من أصحاب الأئمه الإثنی عشر الذین یروون عن آبائهم، عن رسول الله صلی الله علیه وسلم عن جبرائیل، عن الله تعالی، ویسندون أحادیثهم بأشرف الإسناد، المشهور بسلسله الذهب:

کما أنه ورد فی التوقیع المبارک المشهور من إمام العصر عجّل الله تعالی فرجه الشریف:

«وأمّا الحوادث الواقعه فارجعوا فیها إلی رواه حدیثنا، فإنهم حجتی علیکم وأنا حجه الله... و اما محمد بن عثمان العمری...فانه ثقتی وکتابه کتابی»(1)

وفی هذا تصریح واضح بأن رواه أحادیثهم علیه السلام حجج ومراجع.

فعلی هذا الأساس، کان الأصل بعد کتاب الله، أخبار أهل بیت الوحی والعصمه المأثوره عن الرواه الثقات الذین ینظرون فی حلالهم وحرامهم:

وما زال أصحاب الأئمه ولا یزال من بعدهم خلفاً عن سلف یتنافسون بأن یکونوا من رواه أحادیث أئمه أهل البیت علیهم السلام، وفی زمره المحدّثین عنهم:

وكانوا يأخذون بالحائطه والإحتفاظ على الرابطه بطرق أسانيد رواياتهم المتصله المأخوذه من الأصول الأوّليه، مثل الصحيفه السجّاديه الكامله، وكتب روايات أصحاب الأئمّه، ومن الجوامع الأوّليه المعروفه مثل الكتب الأربعه «الكافى، من لايحضره الفقيه، التهذيب، الإستبصار» والثانويه

1- وسائل الشيعه، ج 18، ص 101، ح 9

مثل الوافى، و وسائل الشيعه، ومستدركه، وبحارالانوار، وعوالم العلوم والمعارف والأحوال وتشهد لذلک کله کتب المشيخه والإجازات المحفوظ بعضها فى بحار الأنوار لشيخنا العلامه فخر الأمه المجلسى قدس الله نفسه فى کتاب إجازات المشايخ المظام له، وکتاب إجازاته قدس سره الشريفَ للعلماء الأعلام، بطرقه المتصله المنتهيه إلى أبواب مدينه علم الرسول صلى الله عليه و آله وسلم، وبعضها فى خاتمه مستدرک الوسائل للمحدّث النورى نوّر الله رمسه.

«فَلّ هذه سبيلى أذعُوا إلى الله على بصيره أنا وَ مَنِ اتَّبَعَنى»(1)

وأمّا طريقنا فيتصل بإجازات أساتذتنا ومشايخنا المنام الأعلام بطرقهم العديده، المنتهيه رواياتهم !لى الاستاذ الاکمل

آيه الله العظمى محمّد باقر المشهور «بالوحيد البهبهانى»، عن والده محمّد أکمل، عن العلّامه شيخ الإسلام «محمّد باقر بن محمّد تقى المجلسى) صاحب «بحار الأنواره بطرقه الکثيره.

وکذلک المحدّث الکبير الشيخ عبدالله البحرانى الإصفهانى صاحب «عوالم العلوم والمعارف)، عن شيخه واستاذه العلامه المجلسى.

ثمّ إنّ أوّل من منحنى وشرّفنى بالإجازه شيخى وأستاذى الأکبر فى الفقه والأصول والحديث والرجال، من عليه الإعتماد وإليه الإستناد، فخر المذهب، فقيه أهل البيت عليهم السلام، جامع العلوم العقليه والنقليه، محيى آثار الشريعه والعلوم الإسلاميه بعد اندراسها، والآمر بتأليف جامع أحاديث الشيعه، الذى انتهت إليه المرجعيه العليا للطائفه الاثنى عشريه وزعامه الحوزات العلميه والرئاسه الدينيه فى عصره حتى تواضع لعظمته المفتى الأعظم من علماء أهل السنّه وشيخ الأزهر «محمود شلتوت» واعترف بأنّ مذهب أهل البيت عليهم السلام وشيعتهم حق،

آيه الله العظمى الحاج السيّد حسين الطباطبائى البروجردى أنار الله برهانه؛

عن جماعه مشايخه العظام والآيات الکرام: الآخوند ملا محمّد کاظم الخراسانى صاحب الکفايه، وشيخ الشريعه الإصفهانى، والسيّد أبوالقاسم الدهکردى الإصفهانى، والحاجّ الشيخ محمّد تقى النجفى الإصفهانى، والحاج علم الهدى الملايرى، والشيخ آقا بزرگ الطهرانى قدّس الله اسرارهم.

ومنهم شيخی ومعتمدی وأستاذی فی الفقه والأصول والأخلاق، الجامع للعلوم العقليه والنقليه، الفقيه الاصولی، مثال الورع والتقوی آيه الله العظمی الحاج السيّد أحمد الموسوی الخوانساری طاب ثراه، بطريقه وإسناده.

ومنهم ذخر الشيعه والعلم الحجّه، الشيخ الكبير آيه الله الحاج الشيخ «آقا بزرگ الطهرانی»

1- سوره يوسف، آيه 108.

صاحب «الذريعه إلى تصانيف الشيعه» و «طبقات أعلام الشيعه» بطرقه وأسانيده المتصله إلى مرويات أهل البيت عليهم السلام.

ومنهم العلم العلأمه جامع العلوم الإسلاميه، الفقيه الأصولى ونسّابه عصره، المرجع الدينى آيه الله العظمى السيّد شهاب الدين المرعشى النجفى صاحب التأليفات الكثيره ومنها: ملحقات إحقاق الحق، بطرقه الكثيره المتوافره المذكوره فى كتابيه: إجازات المشايخ له قدّس سره، وإجازاته للعلماء؛

ومن أعماله الخالده تأسيسه مكتبه عامه ضخمه حوت نفائس المخطوطات والكتب بقم المقدّسه عش آل محمّد صلوات الله عليهم أجمعين.

ومنهم الفقيه الأصولى الرجالى الخبير العارف بأصول القدماء وتصانيف العلماء، صاحب مكتبه نفيسه جامعه لتراث الشيعه من مخطوطات النبلاء، آيه الله الحاج السيّد مصطفى الحسينى ابن آيه الله السيّد أحمد الصفائى الخوانسارى، صاحب كتاب كشف الأستار عن وجه الكتب والأسفار بطرقه الكثيره المتوافره.

ومنهم العلأمه الحجه الواله فى ولاء أهل البيت من العتره الطاهره، والدى وأستاذى فى الأدب والفقه والأصول والطب وشيخى فى الإجازه ، آيه الله الحاج السيّد المرتضى الموسوى الموحد الأبطحى قدّس الله نفسه الزكيه بطرقه:

ومنها ما ذكرناه فى سند الصحيفه السجاديه الجامعه.

ومنهم فقيه أهل بيت العصمه والطهاره والمرجع الأعلى للشيعه، والذى انتهت إليه زعامه الحوزات العلميه والرئاسه الدينيه فى عصره صاحب تأليفات وتقريرات فى الأصول وفقه الشريعه، آيه الله العظمى الحاج السيد محمّد رضا الموسوى الگلپايگانى، مؤسس مؤسّسه دار القران الكريم فى المدرسه العلميه الجامعه الكبيره بقم المقدّسه تغمّده الله برحمته الواسعه.

بطريقه المذكور فى إسنادى إلى الصحيفه السجّاديّه الكامله والجامعه؛

عن شيخه المحدّث الشيخ عبّاس القمّى صاحب مفاتيح الجنان ؛

وعن شيخه الفقيه الاصولى ايه الله أبى المجد الشيخ محمّد رضا النجفى الاصفهانى، صاحب كتاب نهايه الأفكار فى الأصول.

فعلى هذا البناء الرصين والإسناد المتين فى سيره أئمّه أهل بيت خاتم المرسلين والعلماء الراشدين، لقد استجازنى نجل المرحوم آيه الله السيد محمد تقى فقيه أحمد آبادى صاحب (مكيال المكارم فى فوائد الدعاء للقائم عليه السلام» السيّد الواله فى ولاء مولاه عجّل الله تعالى فرجه الذى

أمره بتأليف هذا الكتاب الوحيد القيم.

وهو الذى ورث أباه فى الفهم والذكاء والولاء خالى المكرّم حجّه الإسلام والمسلمين الحاج آقا محمّد الفقيه الأحمد آبادى أيده الله لمرضاته.

ولمّا وجدته سلّمه الله تعالى أهلاً ومستحقاً استخرت الله جلّ وعلا وأجزته تيمناً بحق إجازاتى من مشايخى العظام -معنعنه - وطرقى المتصله، فى الأخذ والروايه والدرايه، بما صحّت لى روايته: من كتب أصحابنا الأقدمين وقدمائنا محدثين، من الجوامع الأوّليه، والثانويه، وساير الكتب المعتبره، لكبراء مشايخنا المحدّثين المتبحّرين؛ ومن كتب نهج البلاغه، والصحيفه السجاديه الجامعه لأدعيه الإمام علىّ بن الحسين عليهماالسلام، وصحيفه الإمام الرضا عليه السلام، وعوالم العلوم والمعارف ومستدركاتها، وجامع الأخبار والآثار عن النبىّ والأئمّه الأطهار صلوات الله علهم وهوكتاب أرجو من الله أن يكون جامعاً لمافى الأصول والجوامع مستوعباً للاتحادات والتخريجات والمستدركات.

ومن كتب أهل السته، صحاحهم وسننهم ومسانيدهم المذكوره فى الإجازات

وآوصيه أيده الله تعالى ونفسى بما وصّى به الله ورسوله وآله، وأوصى به صاحب العصر بالنوافل وزيارتى عاشوراء والجامعه، وبما أوصى به أصحابنا ومشايخ إجازاتنا الاماميه، خاصه وصيّه العلامه لولده الفخر فى خاتمه القواعد:

بملازمه طريقتهم رضوان الله عليهم مراعياً للتقوى والإحتياط فى حفظ الأمانات الإلهيه وتراث أهل بيت الرساله، وأدائها إلى شيعتهم بأمانه وإخلاص، واجتناب تأويل المتشابهات من الأخبار، وانتظار تبيانها من أكمل ورثه الآثار:

وأرجو أن لا ينسانى ووالدى ومشايخى من الدعاء فى الحياه وبعد الممات

كما أحمد الله تعالى وأسأله أن يجعلنا ممن يبتغى مرضات ربه وممّن ترحّم عليه إمامنا الصادق عليه السلام بقوله «رحم الله امرءاً أحيا أمرنا» وممّن يدعو له إمامنا الغائب الموعود المنتظر المحامى لشيعته عجل الله فرجه الشريف بجاه محمد و عترته الطاهرين.

وآخر دعوانا أن الحمدلله رب العالمين، إنه نعم المولى وهو أرحم الراحمين

كتبه العبد الفاقر إلى رحمه ربه الغافر

محمّد باقر بن السيّد المرتضى الموحد الأبطحى الإصفهانى

ص: 14

صوره اجازه حضرت آیه الله الحاج میرزا محمّد الشهیر بأحمد آبادی

ابن الحاج میرزا أبی القاسم الطیب «قدس سرهما»

الحمدلله الذی رفع قدر العلماء، وفضل مدادهم علی دماء الشهداء، وأوطأ لهم أجنحه ملائکه السّماء، وجعلهم ورثه الأنبیاء وأمناءه علی عباده بعد الحجج والأوصیاء، وخصهم بآیه «إِنَّمَا یخشی اللهِ من عباده الْعُلَمَاء» ومن علی من حفظ منهم أربعین حدیثاً بأن یحشر فقیهاً عالماً یوم الجزاء.

والصلاه والسّلام علی أشرف الأنبیاء محمّدصلی الله علیه و آله وآله الزهراء الذی أشرف بأنوار صفاتهم الشریعه الغرّاء، وخلقت لأجلهم الأرض والسّماء وما بینهما وما تحت الصخره الصمّاء، وعلی أوصیائه وعترته الذین قرنهم النبیّ صلی الله علیه و آله بالکتاب الذی أنزل علیه من السماء حیث قال صلی الله علیه و آله و سلم: إنی تارک فیکم الثقلین کتاب الله وعترتی ما إن تمسکتم بهما لن تضلوا أبداً، وفرض طاعتهم ومودتهم علی الخلائق وجعلهم زُرّ الأرض، ولعن من تخلف عنهم أو قدّم علیهم من الأعداء،

أوّلهم المنصوص بکلمه «من کنت مولاه فهذا علیّ مولاه» والمخصوص بکریمه الیوم أکملت لکم، إلخ. و بقوله تعالی: «وَإِنَّهُ فی أم الکتاب لَدَیْنَا لَعَلیّ حَکیم، و«لَنَسْأَلَنَ یومئذٍ عن النعیم» ثم الحسن المزکی، ثم الحسین سید الشهداء، ثم علی بن الحسین زین الأصفیاء، ثم محمّد بن علی باقر علوم الأنبیاء، ثم جعفر بن محمّد الصادق فی الارض والسماء، ثم موسی بن جعفر سیّد الأتقیاء والکاظم علی الأشقیاء، ثم علیّ بن موسی غریب الغرباء،

ثمّ محمّد بن علیّ إمام الأزکیاء، ثم علیّ بن محمّد الهادی إلی الطریق السواء، ثم حسن بن علیّ الشافع یوم الجزاء والمظهر عسکره علی أشقی الأشقیاء

ثم سمیّ جده و کنیه مظهر کمالاته ومظهر احکامه و آیاته، والمنتقم من أعدائه، غوث الزمان صاحب العصر والزمان، خاتم الأوصیاء، الذی یملأ الله تعالی به الأرض قسطاً وعدلاً بعد ما ملئت ظلماً وجوراً، ولولم یبق من الدنیا إلاّ یوم لطوّل الله ذلک الیوم حتی یخرجه، ویظهره علی الدین کله ولو کره المشرکون، ذاک ابن النبی المصطفی وابن علی المرتضی وابن فاطمه الزهراء روحی له الفداء، صلوات الله علیهم أجمعین صلاه توجب لهم الرضا، واللعن علی أعدائهم والغاصبین لحقوقهم والمقدمین علیهم والمنکرین لفضائلهم و شؤونهم الی یوم الجزاء.

و بعد، فإنّ من فضل الله تعالى على العباد أن سهل لهم طريق السداد وبين لهم منهج الرشاد فجعل لدينه وأحكامه حفظةً وعلماء فضلاء مستودعين، فصار يتلقن الخلف منهم عن السلف ما

استودعوا من أهل العصمه والشرف حفظاً لها عن الضياع وصوناً عن الانقطاع والتلف، واهتم أهل الدين والعلماء فى ضبط ماورد عنهم وروايه أخبارهم واتباع آثار هم خلفاً عن سلف.

ومن جمله من اقتدى بهم واهتمّ فى ضبط رواياتهم وأخبارهم واستيداعها فى الزّبر والدفاتر جناب السيّد السند والحبر المعتمد، الناهج مناهج الرّشد والرّشاد والدارج مدارج الفضل والسّداد ذو الفهم العالى والفكر الصافى، نور عيون العلماء ومشكاه قلوب الفقهاء، اللوذعى الألمعىّ سيدنا الممجد وسندنا الأمجد «آقا محمّد فقيه أحمد آبادى» جعل الله عواقب أموره غيراً من أوائله وأيده لترويج شريعه جدّه وإرشاد الغافلين وتذكير العالمين ابن المرحوم المغفور المبرور السيّد الفقيه العالم الكامل والورع الناطق الباذل والمجتهد العارف العامل ذى التصانيف والتآليف الأنيقه والتحقيقات الرشيقه أبو المكارم سيدنا المفضال صاحب «ابواب الجنات» و «المكيال»، العالم الربانى والحبر الصمدانى مولانا الزكى النقىّ الحاج ميرزا محمّدتقى حشره الله تعالى مع النبىّ والوصىّ، فإنه دام توفيقه مع اشتغاله فى الأيام والليالى بتحصيل العلم وإرشاد الناس بالمواعظ ونشر آثار أجداده الطاهرين - حفظه الله عن أعين الحاسدين - لم يخل عن التأليف والتصنيف.

فلقد ألف كتاب «كنز المرام فى أعمال شهر الصيام» مشتملاً على وظائف الأنام فى شهر الصيام محتويا على تحقيقات علميه رشيقه و تدقيقات انيقه.

فلعمرى مع أنه دام تأييده فى عنفوان شبابه وأوائل إظهار شؤونه وكماله وفق لأمر خطر ماله من نظير، وكذا كتاب «مفتاح الشرف» فشكر الله سعيه و جعله من حفظه آثار آهل البيت والعصمه صلوات الله عليهم أجمعين.

ثم إنه حفظه الله تعالى وأيده قد حضر عندى برهه من الزمان لمذاكره متاجر الشيخ الأستاذ فاستجازنى لحسن ظنه بى، فوجدته أهلاً جليلاً فأجزته -تبرّكاً وتيمناً للانتظام فى سلك الرواه والإندراج فى حزبهم - أن يروى عن الحقير الفقير كلما صخت لى روايته وحسنت لى درايته من كتب الأخبار التى عليها المدار فى الأعصار والأمصار كالكافى والوافى والتهذيب والإستبصار والبحار وبصائر الدرجات للصفار وسائر الكتب المعتبره عند أولى العلم والأبصار، وكلما أروى عن مشايخى العظام وأساتيذى الكرام عليهم رضوان الله الملک العلام:

منهم الشيخ الفقيه العالم الربانى والعابد الحبر الصمدانى أفقه فقهاء عصره، السديد فى اجراء الحدود على الموالى والعبيد مذكر أهل اليقين بمواعظه وكلماته، الآمر بالمعروف والتاهى عن المنكر والقامع للملحدين الذى صار مرجعاً للعلماء والمتعلمين وانتهت إليه الرئاسه والإستجازه والقضاوه، علم الأعلام آيه الله الملک العلام، أبو الأرامل والأيتام عزّ العلماء والاسلام حامى شريعه

ص: 16

سيّد الأنام، مرغم أنوف أهل الفسق والآثام، شيخنا وأستاذنا الأعظم ومولانا المعظم الوفى «مولى محمّد حسين المعروف بالفشاركى، أطاب الله رمسه الشريف، عن شيخه وأستاذه قبله أهل الدين وكعبه المسلمين الشيخ زين العابدين المازندرانى، عن شيخه وأستاذه أستاذ الفقهاء الكرام صاحب جواهر الكلام، عن شيخ العماد السيد جواد، عن شيخه الحبر النبيل و البحر العميق بحر العلوم، عن شيخه شيخ الأعلام آقا محمّدباقر الأستاذ عن شيخه الأفضل محمّد أكمل، عن شيخه المجلسى، عن والده النقى محمّد تقىّ، عن بهاء المله والدين الشيخ البهائى عن مشايخه بأسناده الكثيره الصحيحه النقيه المزبوره فى كتابه المسمّى بالأربعين، عن الأئمّه الطاهرين صلوات الله عليهم أجمعين.

ومنهم الشيخ الفقيه العالم الزاهد العابد الناطق الحاكم الواعظ الباكى المناجى ربه فى الأيام والليالى، جامع المعقول والمنقول، ملاذ العلماء والمجتهدين الربانى مولانا الشيخ أبوالفضل الرّيزى اللنجانى حشره الله مع الأئمه الطاهرين صلوات الله عليهم، عن شيخه وأستاذه أستاذ الفقهاء والمجتهدين رئيس العلماء والمحققين حجّه الإسلام والمسلمين آيه الله على العالمين العالم الربانى الحاج ميرزا حبيب الله الغروى الجيلانى بأسناده المنتهيه إلى الأئمه الطاهرين المحفوظه فى محلتها.

ثم أوصيک يا ولدى وقرّه عينى بتقوى الله المنجى من الهلكات فى المعاش والمعاد وأن ترقى كل حديث تريد آن تنقله ثم ترويه فقد قال الصادق عليه السلام: حديث تدريه خير من آلف حديث تروى. وألتمس منک و وصيلک آن لا تنسانى فى الدعوات فى الحياه وبعد الممات سيما فى مظان الإجابات وفى الوتيرات وعُقيب الصلوات وإذا وفقت للتشرّف بإحدى العتبات العاليات للزيارات، كما أوصانى بذلک مشايخى فى طئ التصديقات والإجازات، فإنى أفقر فقير إلى الدعوات فى الحياه والممات، حرره به العبد الآثم محمّد بن أبى القاسم الطبيب، الشهير بالأحمد آبادى فى ليله الثالث من شهر رجب المرجّب من سنه ۱۳۵۸.

الأحقر محمّد الأحمد آبادى

حم (1) وَ الْكِتابِ الْمُبِينِ (2) إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَيْلَةٍ مُبارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ (3) فِيها يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ (4) أَمْراً مِنْ عِنْدِنا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ (5) رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ <<سوره دخان>>

إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَيْلَةِ الْقَدْرِ (1) وَ ما أَدْراكَ ما لَيْلَةُ الْقَدْرِ (2) لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (3) تَنَزَّلُ الْمَلائِكَةُ وَ الرُّوحُ فِيها بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ (4) سَلامٌ هِیَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ (5) <<سوره قدر>>

شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدىً لِلنَّاسِ وَ بَيِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَ الْفُرْقانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَ مَنْ كانَ مَرِيضاً أَوْ عَلى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَ لا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَ لِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلى ما هَداكُمْ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (185) وَ إِذا سَأَلَكَ عِبادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذا دَعانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِی وَ لْيُؤْمِنُوا بِی لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (186) << سوره بقره>>

ص: 19

ص: 20

ص: 21

پیشگفتار

اشاره

الحمدللّه الّذی فضّل علی الشهور «شهر رمضان» الّذی اُنزل فیه القرآن، وأوجب علینا صیامه لفوزنا بالغفران، ومنّ علینا فیه بالبرکه والرّحمه والإحسان، والصّلاه والسّلام علی النّبیّ الّذی اُنزل علیه القرآن واستحکمه بمحکم الفرقان، وعلی آله الطّاهرین، لاسیّما قیّم الزّمان، ولعنه اللّه علی أعدائهم أهل الکفر والطّغیان.

امّا بعد، بنده شرمنده جانی، محمّد بن محمّد تقی الموسوی الاصفهانی عفی اللّه تعالی عنهما، به عرض برادران ایمانی می رساند که بر حسب نصّ آیه شریفه: «هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لاَ یَعْلَمُونَ»(1) واحادیث فراوان رسیده از ائمّه اطهار علیهم السلام و براهین عقلی؛ برترین شرف وکمالی که موجب عزّت و شرافت و تقرّب انسان به پیشگاه خداوند منّان می گردد و به وسیله آن شرف انتساب و وراثت پیامبران عظیم الشّأن وأئمّه اطهار علیهم السلام را به دست می آورد، علم و فضیلت است. دانش و فضیلت بزرگترین نعمتی است که خداوند به بندگانش ارزانی داشته است، چنانکه امیر بیان مولای متّقیان علیه افضل الصلاه والسلام می فرماید:

«العلم إمام العقل والعقل تابعه، یلهمه اللّه السّعداء، ویحرّمه الأشقیاء».(2)

برای ادای شکر این نعمت که موجب مزید آن گردد، هیچ وسیله ای بهتر از بیان و نشر و آموزش آن به دیگران نیست و برای حفظ و بقای آن نیز هیچ راهی محکم تر و استوارتر از تألیف و تصنیف و ثبت در دفاتر نیست، چنانکه رئیس مذهب، امام به حق ناطق، حضرت جعفر صادق علیه السلام به مفضّل فرمود:

«اکتب وبثّ علمک فی إخوانک، فإن متّ فأورث کتبک بنیک، فإنّه یأتی علی النّاس زمان هرج لایأنسون فیه إلاّ بکتبهم».(3)

1- آیا دانایان و نادانهابرابر هستند؟ ! (سوره زمر: آیه 9).
2- دانش پیشوای عقل است وعقل پیرو آن، خداوند علم را به نیکبختان عنایت می کند واشقیا را از آن محروم می سازد. (علامه مجلسی،

بحارالأنوار، ج1، ص166).
3- دانش خود را بنویس و آن را در میان برادرانت منتشر کن، چون مرگ تو فرا رسد، کتابهایت را به فرزندانت ارث بگذار، زمان هرج و مرجی برای مردمان پیش آید که تنها با کتابهای خود انس می گیرند. (کلینی، اصول کافی، ج1، ص52).

و در احادیث فراوان آمده است که: در روز قیامت مرکّب عالمان را با خون شهیدان موازنه می کنند، پس مرکّب عالمان برتری می یابد.(1)

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در وصیت خود به امیرمؤمنان علیه السلام فرمود: «یا علی، من حفظ من اُمّتی أربعین حدیثا یطلب بذلک وجه اللّه عزّ وجلّ، والدّار الآخره، حشره اللّه یوم القیامه مع النّبیّین والصدّیقین والشّهداء والصّالحین وحسن اولئک رفیقا».(2)

از توفیق پروردگار، در پرتو عنایات أئمّه اطهار علیهم السلام و مرحمت حضرت بقیه اللّه، ارواحنا فداه، در عنفوان جوانی، برای اینجانب توفیق اشتغال به تحصیل علوم دینی و کسب معارف اهلبیت علیهم السلام حاصل گردید، بر خود وظیفه دیدم که در حدّ توان شکر این نعمت را به جای آورم و مشمول این آیه شریفه گردم که می فرماید: «لئن شکرتُم لأزیدنّکم».(3)

از این رهگذر به تألیف رساله ای در معارف حقّه مصمّم شدم.

با توجه به اینکه اساس همه علوم و معارف، آن دانشی است که به مراتب بندگی در آستان حضرت احدیّت مربوط باشد.

و نیکوترین زمان ادای عبودیت در ماه مبارک رمضان می باشد، و لذا تصمیم گرفتم که رساله ای در بیان مطالبی که به این ماه تعلّق دارد بنویسم.

در این رساله آداب ادای حق عبودیت را به طور خلاصه از کتب معتبره گردآوردم و اگر می خواستم به تفصیل بنویسم بسیار طولانی می شد، و لذا به همین مقدار بسنده کردم و آن را «کنز المرام فی أعمال شهر الصّیام» نام نهادم

و آن را بر یک مقدمه، و سه بخش و یک خاتمه مرتب ساختم.

1- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج2، ص14.
2- یا علی، هر کس از امت من چهل حدیث حفظ کند و هدفش تحصیل خشنودی پروردگار و ثواب آخرت باشد، خداوند او را در روز قیامت با

پیامبران، صدّیقان، شهیدان و صالحان محشور کند، و آنان چه رفیقان نیکویی هستند. (شیخ صدوق، خصال، ج2، ص543).
3- اگر سپاس بگویید (نعمتهایم را) بر شما افزون می کنم. (سوره ابراهیم: آیه 7).

ص: 23

پیشگفتار

vاسامی ماه مبارک رمضان

v سر آغاز سال قمری

v گوشه ای از فضایل ماه رمضان

v درک ماه رمضان در اماکن مقدسه

v روزه ماه رمضان و گوشه ای از اسرار آن

v فضایل و فواید روزه

v عنایات ویژه پروردگار به روزه داران

v درجات روزه داران

v آداب روزه داری

1. اسامی ماه رمضان

1) یکی از نامهای ماه مبارک صیام «رمضان» است.

رمضان از نامهای خداوند منّان است، ماه رمضان یعنی: ماه خدا و لذا در حدیث آمده است که نگوئید: رمضان آمد و رمضان رفت، بلکه بگویید: «ماه رمضان».(1)

مرحوم طریحی از شهید اول نقل کرده که در کتاب «نکت الارشاد» فرموده است: هر کس بگوید: «رمضان» و ماه را به آن اضافه نکند صدقه بدهد و یک روز به عنوان کفّاره روزه بگیرد.(2)

گلواژه «رمضان» از ریشه «رَمَض» به معنای گداخته شدن ریگهای بیابان در اثر تابش آفتاب است.(3)

در ماه رمضان نور معرفت و محبّت الهی بر دلهای اولیاء الهی می تابد، تابش متّصل انوار الهی تأثیری همانند تابش آفتاب در آن دلها ایجاد می کند، این دلها به یاد وصال و قرب خدا و از ترس ابتلا به هجران او مشتعل می شود و بدنهای آنها در اثر عبادت و مجاهدت عبودیّت گداخته می گردد و در روزهای طولانی حرارت تشنگی و گرسنگی نیز بر آن افزوده می شود.

از دیگر معانی «رمض» باران پاییزی است که بر زمین خشک و تفتیده ببارد.(4)

بارش رحمت الهی در ماه رمضان دلهای مؤمنان را سیراب نماید و قلوب بندگان را از تیرگی معاصی بزداید.

2) یکی دیگر از اسامی ماه رمضان «مضمار» است، مضمار در لغت آن است که اسب مسابقه را به مدت چهل روز به روش خاصی ریاضت بدهند و به شیوه

1- کلینی، اصول کافی، ج4، ص70.
2- طریحی، مجمع البحرین، ج4، ص209.
3- ابن فارس، معجم مقاییس اللّغه، ج2، ص440.

4- ابن منظور، لسان العرب، ج5، ص315.

خاصی پرورش دهند تا برای مسابقه مهیّا شود، این مدّت تعیین شده را «مضمار» گویند.(1)

روزه داران در مکتب تربیتی ماه رمضان به مدّت یکماه ریاضت می کشند و خود را برای ورود به عرصه مسابقه مهیّا می سازند، تا در میدان عبودیّت گوی سبقت را از همگان بربایند. امام حسین علیه السلام در این رابطه می فرماید:

«إنّ اللّه عزّ وجلّ جعل شهر رمضان مضمارا لخلقه یستبقون فیه بطاعته إلی رضوانه، فسبق فیه قوم ففازوا، وتخلّف آخرون فخابوا».(2)

[خداوند منّان ماه رمضان را «مضمار» (عرصه مسابقه) برای بندگان قرار داده که در آن به وسیله اطاعت او به سوی رضوانش سبقت بجویند، جمعی در آن پیشی گرفتند و به سعادت رسیدند، و گروهی در آن تخلّف کردند و زیانکار شدند].

3) یکی دیگر از نامهای ماه رمضان «شهر اللّه» یعنی ماهِ خدا است. چنانکه رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در خطبه مشهور خود در آستانه ماه رمضان فرمود:

«أیّها النّاس قد أقبل علیکم شهراللّه بالبرکه والرّحمه والمغفره»(3)

[هان ای مردمان، ماه خدا به سوی شما روی آورده، با برکت، رحمت و مغفرت].

از دیگر اسامی ماه رمضان:

4) شهر الصّیام؛ ماه روزه

5) شهر الاسلام؛ ماه اسلام

6) شهر الطّهور؛ ماه پاکیزگی

7) شهر التّمحیص؛ ماه خالص شدن و پاک شدن

8) شهر القیام؛ ماه شب زنده داری می باشد، که این پنج عنوان را امام

1- ابن منظور، لسان العرب، ج8، ص85.
2- شیخ صدوق، الفقیه، ج1، ص324.
3- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص77.

زین العابدین، فخر السّاجدین، امام سجّاد علیه السلام در نیایش معروف خود که به هنگام حلول ماه رمضان تلاوت می کردند، بر ماه رمضان اطلاق فرموده اند.(1)

در این ماه بندگان خدا با روزه داری شعائر اسلام را تجلّی خاصّی داده، به خودسازی پرداخته، از گناهان و رذایل اخلاقی خود را تطهیر نموده، در یک آزمون بزرگ شرکت می کنند و شبها را با تهجّد و عبادت سپری می کنند.

از دیگر اسامی ماه رمضان:

9) شهر البرکه؛ ماه برکت

10) شهر الانابه؛ ماه بازگشت به سوی خدا

11) شهر التّوبه؛ ماه ندامت و توبه از گناهان

12) شهر المغفره؛ ماه مغفرت و بخشودگی

13و14) شهر العتق من النّار و الفوز بالجنّه - ؛(2) ماه آزادی از آتش جهنّم و دست یابی به بهشت می باشد، که این شش عنوان را رسول گرامی اسلام بر ماه مبارک رمضان اطلاق فرموده است.(3)

15) شهر الثّواب؛ ماه پاداش

16) شهر الرّجا؛ ماه امید

این دو عنوان نیز در فرازهای دعای شب چهارم ماه رمضان از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله آمده است.(4)

17) شهر الصّبر؛ ماه شکیبایی

18) شهر المواسات؛ ماه مواسات کردن با برادران ایمانی

این دو عنوان را نیز رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در خطبه مشهور خود که در آخرین جمعه ماه شعبان ایراد نمودند آورده اند.(5)

1- صحیفه سجادیه، دعای چهل و چهارم، دعای حلول ماه رمضان.
2- این عنوان در فرازهای دعاهای نوافل شبهای ماه رمضان آمده است. (الاقبال، ج1، ص81).
3- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثّلاثه، ص95 و256.
4- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثّلاثه، ص95 و256.
5- شیخ صدوق، الأمالی، ص44.

19) شهر الرّحمه؛ ماه رحمت

این نیز در بیان پیامبر رحمت آمده است.(1)

20) سیّد الشّهور؛ سرور ماه ها

که آن نیز در بیانات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم بیان شده است.(2)

این بود تعدادی از نامهای ماه مبارک رمضان در کلمات نورانی پیشوایان معصوم علیهم السلام ، که هر کدام بُعدی از ابعاد ماه مبارک رمضان را بیان می کنند.

2. سرآغاز سال قمری

متداول در میان مسلمانان آن است که ماه محرم را اول سال قمری به حساب می آورند، جز اینکه آن را «هجری» می نامند و مبدأ آن را از هجرت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به حساب می آورند. هیچ تردیدی نیست که هجرت پیامبر در ماه ربیع الاول و در اولین شب آن بود و لذا ایجاب می کرد که اول سال همان اول ربیع المولود باشد، جز اینکه بیمار دلان آن را تغییر دادند و از اوّل محرّم الحرام قرار دادند، زیرا شب اول ربیع «لیله المبیت» است، یعنی همان شبی است که امیرمؤمنان علیه السلام در بستر پیامبر خوابید و جان خود را سپر جان پیامبر قرار داد و خداوند به فرشتگان با ایثار و مواسات آن حضرت مباهات نمود.(3)

متولّیان امر دیدند اگر اول ربیع را سرآغاز سال قرار بدهند، همه جا مراسم اول سال با ذکر منقبت مولای متّقیان مزیّن خواهد شد و لذا دو ماه آن را عقب کشیدند و اول محرم را سرآغاز سال جدید قرار دادند.

اگر چه در نقلی از اول محرم به عنوان اوّل سال تعبیر شده(4) جز اینکه سندش «مرفوعه» است و نمی توان به آن اعتماد نمود.

ولی در حدیثی از امام صادق علیه السلام از ماه رمضان به «غرّه الشهور»

1- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج96، ص340.
2- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج40، ص54.
3- یعقوبی، تاریخ الیعقوبی، ج2، ص32.
4- سید ابن طاووس، الاقبال، ج3، ص41.

(طلیعه ماه ها)(1) و در حدیث دیگری به «رأس السّنه» (سرآغاز سال) تعبیر شده است.(2)

با توجّه به اضافه این ماه به لفظ جلاله: «شهر اللّه» (ماه خدا) و نزول قرآن در شب قدر در ماه رمضان، ایجاب می کند که این ماه از قداست و جلالت خاصّی برخوردار باشد و بر دیگر ماه ها مقدّم شود.

از رسول گرامی اسلام روایت شده که فرمود: خداوند از روزها؛ روز جمعه، و از ماه ها؛ ماه رمضان و از شبها؛ شب قدر را برگزید.(3)

3. گوشه ای از فضایل بی کران ماه رمضان

روایات وارده در فضیلت ماه رمضان بسیار فراوان است، تنها به شماری از آنها اشاره می کنیم و به جهت اختصار ترجمه آنها را بیان می نمائیم:

1) شیخ صدوق به سند معتبر از امام رضا علیه السلام روایت کرده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در آخر ماه شعبان خطبه ای خواند و فرمود:

ایّها النّاس، بدرستیکه روی آورده است به سوی شما ماه خدا با برکت، رحمت و آمرزش، ماهی که نزد خدا بهترین ماه هاست، روزهایش بهترین روزها، شبهایش بهترین شبها و ساعتهایش بهترین ساعتهاست.

ماهی که در آن به ضیافت خدا فراخوانده شده اید و از اهل کرامت خدا گردیده اید.

نَفَسهای شما در آن ثواب تسبیح و خواب شما ثواب عبادت دارد، عملهای شما در آن مقبول و دعاهای شما در آن مستجاب است.

پس با نیّتهای درست و دلهای پیراسته از گناه و صفات ناپسند، از خدا بخواهید که به شما توفیق روزه داری و تلاوت قرآن در آن عنایت کند، که محروم، و بد

1- کلینی، اصول کافی، ج4، ص66.

2- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج4، ص333.
3- علامه مجلسی، بحارالأنوار، ج97، ص7.

عاقبت کسی است که در آن از آمرزش خدا محروم باشد.

با تشنگی و گرسنگی خود در این ماه به یاد تشنگی و گرسنگی روز قیامت باشید، بر فقیران و مستمندان تصدّق کنید، سالمندان را احترام کنید، بر کودکان ترحّم نمایید، خویشاوندان را نیکی و احسان و دیدار کنید، زبانهای خود را از آنچه نباید گفت نگهدارید، دیده های خود را از مناظری که حلال نیست بپوشانید، گوشهای خود را از صداهای حرام باز دارید، یتیمان را نوازش کنید، تا بعد از شما با یتیمان شما همانگونه رفتار شود.

از گناهان به سوی خداوند توبه کنید، در اوقات نماز دستهای خود را به حال نیایش به سوی آسمان برافرازید، که وقتهای نماز بهترین وقتها می باشد و در آن ساعت ها حق تعالی با دیده رحمت به سوی بندگان می نگرد، به مناجات آنها پاسخ می گوید ، به نداهای آنها لبّیک می گوید ، خواسته های آنها را مستجاب می کند.

هان ای مردمان، جانهای شما در گرو اعمال شماست، پس با طلب آمرزش خود را از گرو به در آورید، پشتهای شما در زیر بار گران گناهان خمیده است، با سجده های طولانی آنها را سبک گردانید.

خداوند منّان به عزّت خود سوگند یاد کرده که نمازگزاران و سجده کنندگان را عذاب نکند و با آتش جهنّم آنها را به وحشت نیندازد.

هان ای مردمان، هر کدام از شما مؤمن روزه داری را در این ماه افطاری بدهد، پاداش آزاد کردن برده ای را خواهد داشت و گناهان گذشته اش آمرزیده خواهد شد.

برخی از صحابه گفتند: یا رسول اللّه همه ما توان آن را نداریم، فرمود: خود را با افطاری دادن روزه داران، اگرچه با نصف یک عدد خرما باشد یا به شربت آبی باشد از آتش جهنّم باز دارید، به خدا سوگند خداوند به کسانی که بیش از این توان نداشته باشند، همان پاداشها را مرحمت می کند.

هان ای مردمان، هر کس در این ماه اخلاقش را نیکو گرداند به آسانی از

صراط می گذرد، روزی که قدمها بر آن بلغزد، و هر کس در این ماه بر غلامان و کنیزان خود آسان بگیرد، خداوند در قیامت حساب او را آسان بگیرد

و هر کس در این ماه شرّ خود را از مردم باز دارد، خداوند در روز قیامت خشم خود را از وی باز دارد.

هر کس در این ماه یتیمی را نوازش کند، خداوند او را در قیامت گرامی می دارد، هر کس در این ماه با خویشان خود صله واحسان کند، خداوند او را مشمول رحمت خود گرداند وهر کس در این ماه رشته پیوندش را از خویشاوندان قطع کند، خداوند در قیامت رحمت خود را از او دریغ فرماید.

هر کس در این ماه نماز مستحبی به جای آورد، خداوند برای او برات آزادی از آتش جهنم صادر فرماید وهر کس در این ماه نماز واجب خود را ادا کند، خداوند به او پاداش هفتاد نماز عطا فرماید. هر کس در این ماه بر من وآل من زیاد صلوات بفرستد، خداوند ترازوی عمل او را سنگین نماید، در روزی که ترازوی اعمال در آن سبک باشد. هر کس در این ماه یک آیه از قرآن بخواند، خداوند به او پاداش یک ختم قرآن در دیگر ماه ها را عنایت فرماید.

هان ای مردمان، درهای بهشت در این ماه باز است، از خدا بخواهید که آن را به روی شما نبندد، درهای جهنم در این ماه بسته است، از خدا بخواهید که آن را به روی شما نگشاید، شیاطین در این ماه در بند هستند، از خدا بخواهید که آنها را بر شما مسلّط نگرداند.(1)

2) شیخ صدوق با سلسله اسنادش از امام صادق علیه السلام روایت کرده که مولای متّقیان امیرمؤمنان علیه السلام در نخستین روز از ماه رمضان در مسجد اعظم کوفه خطبه ای ایراد کردند، پس از حمد و ثنای پروردگار و ستایش رسول عالمیان فرمودند:

هان ای مردمان، خداوند منّان این ماه را بر دیگر ماه ها برتری داده، همانگونه که ما اهلبیت را بر دیگر مردمان برتری داده است.

1- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص77.

در این ماه درهای آسمان باز می شود، درهای رحمت گشوده می گردد، ودرهای جهنّم بسته می شود. در این ماه فریادها شنیده می شود، دعاها مستجاب می گردد، بر گریه ها ترحّم می شود.

در این ماه شبی هست که در آن شب فرشتگان از آسمان فرود می آیند وبر مردان و زنان روزه دار، به اذن و رخصت پروردگارشان تا طلوع فجر درود می فرستند، و آن شب قدر است که خداوند دو هزار سال پیش از آنکه آدم را بیافریند، ولایت مرا مقدّر فرموده است.

پاداش روزه گرفتن در روز قدر از روزه هزار ماه برتر است و پاداش عبادت در شب قدر از عبادت هزار ماه برتر است.

هان ای مردمان، آفتاب های ماه رمضان و مهتاب های آن با رحمت پروردگار بر مردان و زنان روزه دار طلوع می کند.

هیچ شب و روزی در ماه رمضان نیست، جز اینکه جایزه های خداوند منّان در آن از آسمان بر این امّت نثار می شود، هر کس در این ماه به دُر شاهواری از نثارهای الهی دست بیابد، در روز رستاخیز در نزد خدا گرامی می شود وهر کس در نزد پروردگار گرامی شود، خداوند بهشت را جایگاه او قرار دهد.

هان ای بندگان خدا، این ماه همانند دیگر ماهها نیست، روزهای آن بهترین روزها و شبهای آن بهترین شبها و ساعتهای آن بهترین ساعتها می باشد، شیاطین در آن در غل و زنجیر در بند هستند.

خداوند در این ماه روزی ها را افزون و عمرها را طولانی سازد و اسامی زائران بیت خود را در آن ثبت می کند.

ماه رمضان با رحمت و مغفرت، روح و ریحان، خشنودی و رضوان پروردگار با اهل ایمان مواجه می شود.

هان ای روزه دار، جایگاه خود را به دقّت بررسی کن، تو در این ماه در ضیافت پروردگار هستی، نیک بیاندیش که شب و روزت چگونه سپری می

شود و اعضاء و جوارح خود را از گناه چگونه محافظت می کنی؟ مبادا شبها را با خواب و روزها

را به غفلت سپری کنی! و ماه رمضان به پایان برسد، در حالی که بار گناه بردوش تو سنگینی کند، و هنگامی که روزه داران پاداشهای خود را دریافت می کنند تو از زیانکاران باشی، آنها تاج کرامت بر سر بگذارند و تو محروم گردی، آنها در جوار رحمت پروردگارشان سعادتمند شوند و تو از رانده شده ها باشی!

هان ای روزه دار، اگر از درگاه آقای خود رانده شوی به کدامین درگاه روی خواهی کرد؟ اگر پروردگارت تو را محروم سازد، چه کسی بر تو احسان خواهد کرد؟ اگر او تو را خوار سازد، چه کسی تو را گرامی خواهد داشت؟ اگر او تو را ذلیل کند، چه کسی به تو عزّت خواهد داد؟ اگر او تو را وانهد، چه کسی تو را یاری خواهد نمود؟ اگر او تو را در میان بندگانش جای ندهد، طوق بندگی چه کسی را بر گردن خواهی آویخت؟ اگر او از سرِ تقصیرهای تو نگذرد، از چه کسی امید آمرزش خواهی داشت؟ اگر او حقوقَ خودش را از تو طلب کند، چه پاسخی خواهی داد؟

هان ای روزه دار در شبها و روزهای این ماه با تلاوت قرآن به سوی او تقرّب بجوی، که قرآن شفاعت کننده ای است که شفاعتش پذیرفته می شود. قرآن در روز رستاخیر در مورد تلاوت کنندگان خود شفاعت می کند و آنها به میزان تلاوت خود بر درجاتشان افزوده می گردد.

هان ای روزه دار، بر تو بشارت باد، هر نفسی که در این ماه می کشی ثواب تسبیح دارد و خواب تو در این ماه عبادت به شمار می آید، طاعتهای تو در این ماه پذیرفته و گناهانت آمرزیده است، به آواز تو در این ماه توجّه می شود و به مناجاتهای تو ترحّم می شود، که من از حبیب خودم رسول گرامی صلی الله علیه و آله وسلم شنیدم که فرمود: خداوند منّان را به هنگام افطار در هر شبی از شبهای رمضان آزاد شدگانی از آتش جهنّم است، که تعداد آنها را جز خدا نمی داند، تعداد آنها در علم غیب خداوند محفوظ است، چون آخرین شب ماه رمضان فرا رسد، به تعداد کسانی که در طول ماه آمرزیده، در آن شب می آمرزد.

پس مردی از اهل همدان برخاست و عرضه داشت: ای امیر مؤمنان از آنچه از

حبیب خود پیرامون ماه رمضان شنیده ای باز هم برای ما بازگوی.

فرمود: آری از برادر و پسر عمویم پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم شنیدم که فرمود:

هر کس ماه رمضان را روزه بدارد و خود را از چیزهایی که خدا حرام کرده است نگاه دارد، وارد بهشت شود. مرد همدانی گفت: ای امیر مؤمنان از آنچه از حبیب خود شنیده ای بازهم برای ما بازگو کن.

فرمود: آری از خلیل خود پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم شنیدم که فرمود: هر کس ماه رمضان را با انگیزه ایمان و با قصد قربت روزه بگیرد، وارد بهشت می شود.

مرد همدانی گفت: از آنچه حبیب خود در مورد این ماه به شما فرموده برای ما بازگوی.

فرمود: آری از سرور و سالار اولین و آخرین شنیدم که فرمود: هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد و هرگز با حرام افطار نکند وارد بهشت شود.

مرد همدانی گفت: از آنچه از سرور عالمیان شنیده ای برای ما بازگو کن.

فرمود: از سرور پیامبران، سالار رسولان و آقای فرشتگان مقرّب، شنیدم که فرمود: بهترین اوصیا در بهترین ماه ها کشته می شود.

پرسیدم: بهترین اوصیا کیست و بهترین ماه ها کدام است؟

فرمود: بهترین ماه ها ماه رمضان و بهترین اوصیا تو هستی ای علی.

گفتم: یا رسول اللّه ! آیا این حادثه حتما رخ خواهد داد؟

فرمود: آری، سوگند به پروردگارم، که شقی ترین امّت من، همسنگ پی کننده ناقه صالح برانگیخته شود و ضربتی بر فرق تو بزند که محاسن تو از خون سرت خضاب گردد.

مردم شروع به گریه و فغان نمودند و امیر مؤمنان خطبه اش را قطع کرد و از منبر پایین آمد.(1)

3) شیخ صدوق به سند خود از امام باقر علیه السلام روایت کرده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم به هنگام مراجعت از عرفات در منی وارد مسجد شد، مردم بر گرد آن حضرت گرد

1- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص107.

آمدند و در مور شب قدر پرسش کردند، او خطبه ای ایراد نمود و فرمود:

هان ای مردمان، بدانید که هر کس ماه رمضان بر او وارد شود در حالی که سالم و تندرست باشد، پس روزها را روزه بگیرد و بخشی از شبهای آن را به عبادت سپری کند، به نمازهای خود مواظبت کند، به جمعه ها و نماز عید مبادرت نماید، ثواب شب قدر را دریافته، به جایزه های پروردگار نایل می شود.

در پایان امام صادق علیه السلام افزود : به خدا سوگند به جایزه هایی نایل می شود که همانند جایزه های بندگان نمی باشد.(1)

4) امام صادق علیه السلام همواره در آستانه ماه رمضان به فرزندان خود توصیه می کرد و می فرمود: چون ماه رمضان وارد شود خود را به تلاش و کوشش وا دارید، که روزی ها در آن تقسیم می شود، اجل ها در آن نوشته می شود، اسامی حاجی ها در آن ثبت می گردد و در آن شبی هست که عبادت در آن از عبادت هزار ماه بهتر است.(2)

5) امام صادق علیه السلام فرمود: در هر شب از شبهای ماه رمضان خداوند افرادی را از آتش جهنم آزاد می کند، به جز کسی که با شراب افطار کند، چون آخرین شب ماه رمضان فرا رسد، به تعداد همه کسانی که در طول ماه رمضان آزاد کرده، در آن شب از آتش جهنم آزاد می کند.(3)

6) امام باقر علیه السلام فرمود: سه روز به ماه رمضان مانده بود که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم به بلال امر فرمود که مردم را به سوی مسجد فراخواند، چون در مسجد گردآمدند، بر فراز منبر رفته، سپاس و ستایش خداوند را به جای آورد و فرمود:

هان ای مردمان، این ماه(ماه رمضان) فرا رسیده، که سرور و سالار همه ماه ها می باشد، در این ماه شبی هست که از هزار ماه بهتر است. در این ماه درهای جهنّم بسته می شود و درهای بهشت باز می شود، هر کس ماه رمضان را درک کند و در

1- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص64.
2- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص61.
3- شیخ صدوق، الأمالی، ص56.

آن آمرزیده نشود، از رحمت خدا دور باد؛ هر کس پدر و مادرش را درک کند و آمرزیده نشود، از رحمت خدا دور باد؛ هر کس نام من در پیش او برده شود و به من درود نفرستد و آمرزیده نشود، از رحمت خدا دور باد. (1)

7) امام سجّاد علیه السلام می فرمود: خداوند منّان در هر شبی از ماه رمضان هفتاد هزار هزار نفر از آتش جهنّم به هنگام افطار آزاد می کند، همه آنها از کسانی هستند که مستوجب آتش بودند.(2)

8) امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند منّان در شب اوّل ماه رمضان هر تعدادی از بندگان را که بخواهد می آمرزد، در شب دوّم دو برابر، در شب بعد دو برابر آن... در شب آخر ماه رمضان دو برابر آنچه را که در شبهای قبل مضاعف شده، از آتش جهنم آزاد می کند.(3)

9) امام رضا علیه السلام فرمود: هر کس بخواهد از گناهی توبه کند، پس در ماه رمضان توبه کند که این ماه، ماه توبه و انابه، ماه آمرزش و رحمت است، شبی از شبهای این ماه نیست، جز اینکه خدای را در آن آزاد شده هایی از آتش جهنّم است که هر یک از آنها به سبب گناهشان مستوجب آتش بودند.(4)

10) رسول اکرم صلی الله علیه و آله در اوّلین شب از دهه سوّم ماه رمضان (شب بیست و یکم) برخاست، حمد و ثنای پروردگار به جای آورد، آنگاه فرمود: خداوند شرّ جنّ و انس را از شما دور ساخت و به شما وعده اجابت داد و فرمود: «ادعونی استجب لکم»(5) آگاه باشید که خداوند به هر شیطان متمرّد هفت ملک را موکّل نموده و تا سپری شدن ماه رمضان، آنها رها نخواهند شد. آگاه باشید که درهای بهشت از اوّلین شب این ماه تا آخرین شب آن باز است.(6)

1- شیخ صدوق، الأمالی، ص57.
2- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج98، ص187.
3- سید ابن طاووس، الاقبال، ج1، ص28.
4- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص106.
5- مرا بخوانید تا شما را اجابت کنم [سوره غافر: آیه60].

6- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج1، ص286.

11) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: ماه رمضان به سوی شما آمده، ماهی مبارک، ماهی که خداوند روزه اش را بر شما واجب نموده، درهای بهشت در آن گشوده می شود و شیاطین در آن به بند کشیده می شوند، شبی در آن هست که از هزار ماه بهتر است، هر کس از آن محروم گردد به راستی محروم است.(1)

12) امام باقر علیه السلام می فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم با تمام چهره اش به سوی مردم توجّه می کرد و می فرمود:

هان ای مردمان، چون هلال ماه رمضان طالع شود، شیاطین متمرّد به بند کشیده می شوند، درهای آسمان، درهای بهشت و درهای رحمت گشوده می شوند، درهای جهنّم بسته می شود، دعاها مستجاب می گردد، هر روز به هنگام افطار خداوند عدّه ای را از آتش جهنم آزاد می کند، و هر شب منادی پروردگار ندا سر می دهد: آیا حاجتمندی هست؟ آیا طلب آمرزش کننده ای هست؟ خدایا به هر کس که انفاق کند، عوض عنایت کن و هر کسی که بخل بورزد مالش را تلف کن.

هنگامی که هلال ماه شوّال طالع شود، مؤمنان فراخوانده می شوند که بامدادان به سوی جایزه های خود بشتابید که فردا روز جایزه است. آنگاه امام باقر علیه السلام افزود: به خدا سوگند این جایزه ها از نوع درهم و دینار نمی باشد.(2)

13) پیامبر رحمت صلی الله علیه و آله فرمود: چون هلال ماه رمضان طالع شود درهای جهنّم بسته می شود، درهای بهشت گشوده شود و شیاطین در بند کشیده شوند.(3)

14) امام باقر علیه السلام فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در آخرین جمعه ماه شعبان خطبه خواند، پس از حمد و ثنای پروردگار فرمود:

هان ای مردمان، ماهی بر شما سایه افکنده (روی آورده) در آن شبی است که از هزار ماه برتر و آن ماه رمضان است که خدا روزه اش را بر شما واجب نموده و پاداش شب زنده داری با خواندن یک نماز مستحبی در آن را همانند هفتاد شب

1- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج4، ص152.
2- مجلسی، بحارالانوار، ج96، ص360.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص67.

به نماز مستحبی پرداختن در غیر آن ماه قرار داده است.

کسی که در این ماه یک خصلت نیکو از خصال برّ و خیر انجام دهد، خداوند به اوپاداش انجام یک فریضه عطا می کند و به کسی که فریضه ای را در آن انجام بدهد، پاداش کسی را می دهد که هفتاد فریضه در ماههای دیگر انجام داده باشد.

ماه رمضان ماه صبر و شکیبایی است و پاداش صبر بهشت است.

ماه رمضان ماه مساوات و مواسات است و آن ماهی است که خداوند روزی مؤمنان را در آن افزایش می دهد.

کسی که در این ماه، مؤمن روزه داری را افطاری بدهد، پاداش آزاد کردن یک برده و آمرزش گناهان گذشته را در پی دارد.

عرضه داشتند: همه ما قدرت افطاری دادن را ندارد.

فرمود: خدا کریم است، خدا به کسی که توان ندارد، جز به این قدر که جرعه ای شیر، شربتی از آب یا چند عدد خرما به روزه دار بدهد که با آن افطار کند، همان پاداش را عنایت می کند. کسی که در این ماه بر خدمتگزارش آسان بگیرد، خدا حساب او را آسان می گیرد.

ماه رمضان ماهی است که اوّلش رحمت، میانه اش مغفرت و پایانش استجابت دعاها و آزادی از آتش جهنّم است.

در این ماه به چهار چیز نیاز دارید که با دو خصلتِ آن خدا را خشنود سازید و از دو خصلت آن گریزی ندارید.

دو خصلتی که با آن خدا را خشنود می سازید:

الف) شهادت به وحدانیّت خدا

ب) شهادت به رسالت رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می باشد.

اما دو خصلتی که گریزی از آن ندارید:

الف) مسألت کردن حوائج، بهشت و عافیت

ب) پناه بردن به خدا از آتش جهنم می باشد.(1)

1- کلینی، الکافی، ج4، ص66.

15) حضرت امام رضا علیه السلام از طریق پدران بزرگوارش، از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده که فرمود: به راستی ماه رمضان ماه بزرگی است، پاداش حسنات در آن مضاعف می شود، سیّئات در آن محو می گردد، کسی که در این ماه صدقه ای بدهد خداوند او را می آمرزد، کسی که در این ماه به بردگان و زیر دستانش نیکی کند او را مورد مغفرت قرار می دهد، کسی که در این ماه اخلاقش را نیکو سازد خداوند او را می آمرزد، کسی که در این ماه خشم خود را فرونشاند خداوند او را مورد مغفرت قرار می دهد، کسی که در این ماه صله رحم کند خداوند او را می آمرزد.

سپس فرمود: این ماه شما همانند دیگر ماهها نیست، هنگامی که به شما روی می آورد با برکت و رحمت روی می آورد و چون از شما روی بر می تابد با آمرزش گناهان از شما روی بر می تابد. این ماهی است که پاداش حسنات در آن مضاعف و اعمال خیر در آن مقبول می باشد. کسی که در این ماه دو رکعت نماز مستحبی برای خدا انجام دهد، خداوند او را می آمرزد.

سپس فرمود: شقی و آدم نگون بخت حقیقی آن کسی است که ماه رمضان سپری شود و او مورد مغفرت پروردگار قرار نگیرد، پس هنگامی که نیکوکاران به دریافت جایزه های خدای بخشایشگر نایل شوند، او به خسران می رسد.(1)

16) امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که در ماه رمضان آمرزیده نشود تا رمضان بعدی آمرزیده نمی شود، جز اینکه روز عرفه (در عرفات) حضور پیدا کند.(2)

17) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: شعبان ماه من و رمضان ماه خداست، هر کس در ماه من یک روز روزه بگیرد من در روز قیامت از او شفاعت می کنم و هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد از آتش جهنم آزاد می شود.(3)

18) و در حدیث دیگری فرمود: شعبان ماه من است و رمضان ماه خدا، هرکس یک روز در ماه من روزه بگیرد من در روز قیامت از او شفاعت می کنم،

1- شیخ صد.وق، عیون الاخبار، ج1، ص228.
2- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص61.
3- شیخ صدوق، الامالی، ص501.

هرکس دو روز در ماه من روزه بگیرد خداوند گناهان گذشته اش را می آمرزد و هرکس سه روز در ماه من روزه بگیرد به او گفته می شود که اعمال خود را از سر بگیر. کسی که ماه رمضان را روزه بگیرد، شهوت و زبانش را کنترل کند و اذیّت و آزارش را از مردم باز دارد، خداوند گناهان گذشته و آینده اش را بیامرزد، و او را از آتش جهنم آزاد می سازد، و در بهشت جاودان او را جای دهد و شفاعتش را در مورد گنهکاران از اهل توحید، به تعداد ریگ بیابان بپذیرد.(1)

19) رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: بهشت سال به سال برای حلول ماه رمضان آزین بندی می شود. چون شب اول ماه رمضان فرا رسد، نسیمی از زیر عرش می وزد که به آن «مُثیره» (به اهتزاز در آورنده) می گویند.

با وزش این نسیم، برگهای درختان بهشتی به حرکت در می آیند، حلقه های درهای بهشت به جنبش در آیند، نغمه های روح بخشی از آنها شنیده می شود که هرگز احدی نغمه ای نیکوتر از آن نشنیده باشد.

حوریان بهشتی از سرا پرده ها بیرون آیند و در بالکن ها قرار می گیرند و ندا سر می دهند که آیا خواستگاری هست که ما را [با اعمال صالحه] از حضرت احدیّت خواستگاری کند؟

آنگاه از «رضوان» خازن جنان می پرسند: امشب چه شبی است؟

رضوان با«لبّیک» به آنها پاسخ داده می گوید: هان ای نیکورویانِ نیکو سرشت بهشتی، امشب نخستین شب ماه رمضان است که درهای بهشت به روی روزه داران از امّت حضرت محمّد صلی الله علیه و آله وسلم گشوده شده است.

حق تعالی به خازن بهشت می فرماید: ای رضوان درهای بهشت را باز کن و به مالک جهنم می فرماید: درهای جهنم را به روی روزه داران از امت محمّد صلی الله علیه و آله ببند. آنگاه به پیک وحی جبریل امین فرمان می دهد: به سوی زمین نزول کن و شیاطین متمرّد را در غل و زنجیر ببند و آنها را در کام دریا بینداز، تا روزه های امت حبیبم را تباه نسازند. سپس پیامبر رحمت فرمود:

1- شیخ صدوق، الامالی، ص26.

در هر شبی از شبهای ماه رمضان خداوند منّان می فرماید:

آیا سائلی هست که از من بخواهد و خواسته اش را عطا کنم.

آیا نادمی هست که توبه کند و توبه اش را بپذیرم.

آیا استغفار کننده ای هست که طلب آمرزش کند و من او را مورد مغفرت قرار دهم.

کیست که قرض بدهد به خداوند ثروتمندی که هرگز ورشکستگی ندارد، و به وعده اش عمل می کند و به احدی ستم روا نمی دارد.(1)

20) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: در نخستین شب از شبهای ماه رمضان درهای آسمان باز می شود و تا آخرین شب آن بسته نمی شود.

هر بنده ای که در یکی از شبهای آن نماز بگذارد، خداوند برای هر سجده آن هزار و پانصد حسنه می نویسد و برای او خانه ای در بهشت از یاقوت سرخ بنا می کند که برای آن هفتاد هزار در باشد و بر هر دری قصری از طلا، که با یاقوت سرخ منبّت کاری شده باشد.

برای هر سجده ای که در یکی از شبها یا روزهای آن به جا آورد، خداوند درختی عنایت کند که یک سواره یکصد سال در زیر سایه آن سیر کند. چون اوّلین روز از ماه رمضان را روزه بگیرد، خداوند گناهان گذشته اش را تا آن روز بیامرزد و کفّاره گناهانش باشد تا ماه رمضان سال بعد.

در برابر هر روزی که از ماه رمضان روزه بگیرد، قصری به او عنایت می شود که هزار در از طلا داشته باشد و هفتاد هزار هزار فرشته برای او طلب آمرزش کنند، از بامدادان تا هنگامی که تاریکی شب آنها را بپوشاند.(2)

21) از حضرت موسی علیه السلام نقل شده که در نیایشهای خود عرضه داشت: در الواح تورات امّتی را می یابم که در ماه رمضان برای تو عبادت

می کنند و تو گناهان گذشته آنها را می آمرزی، آنان را از امّت من قرار بده.

1- مجلسی، بحار الأنوار، ج96، ص338 و334 .
2- مجلسی، بحار الأنوار، ج96، ص338 و334 .

خداوند منّان فرمود: آنها امّت محمّد صلی الله علیه و آله وسلم می باشند، و ایشان را، پاداش فراوانی باشد که هیچ امّتی را نباشد و من آن فضیلت را به امّتی دیگر نخواهم داد.

من برایشان روزه ماه رمضان را واجب نمودم که هر کس نزد من آید و در نامه اعمالش روزه ده ماه رمضان باشد از «محسنین» خواهد بود، و اگر روزه بیست ماه رمضان باشد، از «ابرار» نوشته می شود، و اگر روزه سی ماه رمضان باشد، جایگاهش از «شهیدان» برتر خواهد بود.

چون ماه رمضان فرا رسد به عرشیان فرمان دهم که از عبادت دست بکشند و به نیایش روزه داران گوش فرا دهند، تا هر روزه داری دعا کند، ایشان آمین بگویند. من سوگند یاد کرده ام که دعای ایشان را رد نکنم.(1)

22) امام رضا علیه السلام فرمود: در روز قیامت ماه ها به صورت آزین شده وارد محشر شوند، جلوتر از همه آنها ماه رمضان با بهترین زینتها، که در میان دیگر ماه ها همانند ماه در میان ستارگان می درخشد.

اهل محشر گویند: ای کاش این چهره ها را می شناختیم.

منادی از سوی پروردگار ندا سر می دهد که: ای اهل محشر، این چهره ها همان ماه ها هستند که تعداد آنها در نزد خداوند، در کتاب خدا، از روزی که آسمانها و زمین را آفریده، دوازده تا می باشد.

برتر و افضل آنها ماه رمضان است که آن را بر شما ظاهر ساختم تا آن را بشناسید و از جایگاهش آگاه شویدو برتری ماه مرا بر دیگر ماه ها بدانید، تا بر مردان و زنان روزه دار شفاعت کند ومن شفاعتش را بپذیرم.(2)

4. درک ماه رمضان در اماکن متبرّکه

از احادیث فراوان استفاده می شود که انجام دادن اعمال خیر در اوقات شریفه و اماکن متبرّکه پاداش مضاعف دارد، لذا اگر کسی موفق شود که روزه مبارک ماه

1- مولی حیدر خوانساری، زبده التّصانیف مخطوط.

2- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص110.

رمضان را در یکی از مشاهد مشرّفه و اماکن متبرّکه انجام دهد پاداش مضاعف خواهد داشت، صیام، قیام، اوراد و اذکارش به اجابت مقرون خواهد بود، به ویژه در اماکن مقدّسه ای که در احادیث بر آنها تأکید شده، از جمله:

1) مکّه معظمه

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: هر کس ماه رمضان را در مکّه درک کند پس آن را روزه بگیرد و در حدّ توان شبهایش را به عبادت سپری کند، معادل یکصد هزار ماه از دیگر شهرها باشد و برای هر روز پاداش انفاق کردن بار دو اسب در راه خدا و برای هر شب به همین مقدار برای او باشد. هر روز پاداش آزاد کردن یک برده، هر شب و روز پاداش صدقه، هر شب و روز استحقاق شفاعت و برای هر روز درجه ای بالا می رود.(1)

پس اگر کسی در ماه رمضان، به ویژه در دهه آخر آن توفیق تشرّف به مکّه یا کربلای معلّی پیدا کند از چنین عنایات ویژه پروردگار برخوردار خواهد بود.

2) کربلای معلّی

امام صادق علیه السلام می فرماید: هر کس در یکی از سه شب از ماه رمضان [شب اول، شب نیمه، شب آخر ماه رمضان] با قصد قربت، در حال خشوع و در حال استغفار به زیارت امام حسین علیه السلام مشرّف شود، گناهانش همانند برگ درختان که در مسیر تند باد قرار بگیرد فرو می ریزد و همانند روزی باشد که از مادر متولّد شده است.(2)

امام جواد علیه السلام فرمود: هر کس در شب بیست و سوم ماه رمضان که امید می رود شب قدر باشد و همه کارهای حکیمانه در آن مشخّص می گردد، امام حسین علیه السلام را زیارت کند، روح صد و بیست و چهار هزار پیامبر با وی مصافحه کنند، که همگی در آن شب از خداوند برای زیارت امام حسین اذن می طلبند.(3)

1- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص136.
2- مجلسی، بحارالانوار، ج101، ص99.
3- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص383.

امام صادق علیه السلام در همین رابطه فرمود: چون شب قدر فرا رسد، خداوند هر امری را حکیمانه مشخّص و معیّن می کند و منادی از آسمان هفتم، از زیر عرش ندا می کند که: خداوند متعال زائران قبر امام حسین را آمرزید.(1)

5. روزه ماه رمضان و گوشه ای از اسرار آن

در احادیث فراوان به وجوب روزه ماه رمضان و گوشه ای از اسرار آن اشاره شده، که ترجمه برخی از آنها را در زیر می آوریم:

1) امام باقر علیه السلام فرمود: اسلام بر پنج پایه استوار شده که عبارتند از:

1 نماز. 2 زکات. 3 حج. 4 روزه. (2) ولایت.(3)

2) امام صادق علیه السلام فرمود: اسلام بر پنج پایه استوار گشته:

1 نماز. 2 زکات. 3 روزه. 4 حج. (4) ولایت امیرمؤمنان و امامان از تبار او، صلوات اللّه علیهم.(5)

3) رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: روزه سپر است از آتش.(6)

4) امام صادق علیه السلام فرمود: روزه ماه رمضان را خداوند بر احدی از امّت های پیشین واجب نکرد. راوی گفت: پس چگونه است که قرآن می فرماید: «یا أیّها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام، کما کتب علی الّذین من قبلکم، لعلّکم تتّقون».(7)

فرمود: خداوند روزه ماه رمضان را فقط بر پیامبران سلف واجب فرموده، نه بر امّت ها، پس به این وسیله این امّت را بر امّتهای پیشین برتری داده و آن را بر پیامبر خدا و امّتش واجب فرموده است.(8)

5) علّت وجوب روزه را از امام عسکری علیه السلام پرسیدند، در پاسخ نوشت:

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص384.
2- سوره بقره، آیه 183.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص62.
4- سوره بقره، آیه 183.
5- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص86 .
6- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص86 .
7- شیخ صدوق، همان، ص124.
8- سوره بقره، آیه 183.

خداوند روزه را واجب کرد تا افراد ثروتمند تلخی گرسنگی را بچشند، پس بر مستمندان ترحّم کنند.(1)

6) از امام صادق علیه السلام علت وجوب روزه را پرسیدند، در پاسخ فرمود:

راز وجوب روزه آن است که در میان ثروتمندان و مستمندان مساوات برقرار شود، اگر روزه نبود اغنیاء مزه گرسنگی را نمی چشیدند، زیرا شخص ثروتمند هر وقت هر چه بخواهد بر آن دسترسی دارد، خدا خواست در میان بندگانش تساوی برقرار کند و تلخی گرسنگی را به ثروتمندان بچشاند، تا بر ضعیفان رقّت کنند و بر گرسنگان ترحّم نمایند.(2)

7) از امام رضا علیه السلام نیز همین موضوع را پرسیدند، در پاسخ نوشت:

از راز وجوب روزه پرسیده بودید، علّت آن درک و فهم تلخی تشنگی و گرسنگی است، تا شخص روزه دار در برابر خدا خوار و بینوا شود، صبر و شکیبایی پیشه کند، تا اجر و پاداش دریافت کند، و نشانه ای از سختی و تلخی روز رستاخیز باشد، موجب افسردگی شهوت، پندی برای دنیا و نشانی برای آخرت باشد و به این وسیله بر سختی گرسنگی مستمندان در دنیا و بزرگی پاداش آنها را در آخرت آگاه شود.(3)

8) امام حسن مجتبی علیه السلام می فرماید: جمعی از یهود به خدمت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شرفیاب شدند، پس اعلم آنها مسائلی را از محضر آن حضرت پرسید، از جمله پرسید: چرا خداوند برای امت شما روزه را به مدّت سی روز در روزها واجب نموده، در حالی که به دیگر امّتها بیشتر از آن واجب کرده است؟

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در پاسخ فرمود:

حضرت آدم علیه السلام چون از آن درخت (ممنوعه) خورد، تا سی روز در شکم او ماند، پس خداوند بر ذرّیه او واجب کرد که سی روز تشنگی و گرسنگی را بر خود هموار کنند و آنچه (در شبها) می خورند تفضّل خداوند است بر

1- کلینی، الکافی، ج4، ص181.
2- شیخ صدوق، علل الشّرایع، ج2، ص378.
3- شیخ صدوق، علل الشّرایع، ج2، ص378.

آنها. بر حضرت آدم نیز اینگونه واجب شده بود. پس خداوند همان را بر امت من واجب کرد و فرمود: «یا أیّها الذین امنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم لعلکم تتقون. أیّاما معدودات».(1)

[هان ای کسانی که ایمان آورده اید، روزه بر شما نوشته شده، روزهای شمارش شده، همانگونه که بر کسانی که پیش از شما بودند نوشته شده بود، شاید تقوا پیشه کنید]

یهودی گفت: راست گفتی ای محمّد صلی الله علیه و آله وسلم .(2)

آنگاه پرسید: کسی که ماه رمضان را برای خدا روزه بگیرد، چه پاداشی دارد؟

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: هر مؤمنی که ماه رمضان را برای خشنودی خدا روزه بگیرد، خداوند هفت خصلت بر او واجب می کند:

1) حرام در بدن او ذوب می شود.

2) از رحمت خدا محروم نمی شود.

3) به این وسیله کفاره لغزش آدم را پرداخت می کند.

4) خداوند سکرات موت (سختی جان کندن) را بر وی آسان گرداند.

5) روزه امان است از گرسنگی و تشنگی روز قیامت.

6) خداوند به او برات آزادی از آتش جهنم عطا می فرماید.

7) خداوند از نعمتهای پاکیزه بهشتی به او روزی می کند.

یهودی گفت: راست گفتی ای محمّد صلی الله علیه و آله وسلم .(3)

احادیث وارده در فضایل روزه و فواید آن بسیار فراوان است برای تیمّن ترجمه شماری از آنها را تقدیم می کنیم:

1- سوره بقره: آیه 183.
2- شیخ صدوق، الخصال، ج2، ص530.
3- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص30.

1) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به اصحاب خود فرمود: آیا به شما خبر ندهم چیزی را که اگر آن را انجام دهید شیطان از شما دور می شود همانگونه که شرق و غرب از یکدیگر دور هستند؟! عرض کردند: چرا، بفرمایید. فرمود:

1 روزه، که رویش را سیاه می کند. 2 صدقه، که پشتش را می شکند. 3 محبت و دوستی برای خدا و همیاری در اعمال صالحه، که ریشه اش را می کند. 4 استغفار، که شاهرگش را می برد.

و بدانید که برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن روزه داری است.(1)

2) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: روزه سپر آتش است.(2)

3) امام صادق علیه السلام فرمود: برای روزه دار دو فرح و شادمانی است:

1 به هنگام افطار.

2 به هنگام ملاقات پروردگار.(3)

4) و در حدیث دیگری فرمود: خدای تبارک و تعالی می فرماید: روزه از آن من است و من خود آن را پاداش می دهم.(4)

5) امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند منّان به حضرت موسی علیه السلام وحی فرمود: چه چیز موجب شده که از مناجات من باز ایستاده ای؟ عرض کرد: خدایا تو برتری از آنکه با دهانی که بخاطر روزه داری بو می دهد مناجات کنم.

خطاب شد: ای موسی بوی دهان روزه دار پیش من از بوی مُشک بهتر و پاکیزه تر است.(5)

6) امام صادق علیه السلام در حدیث دیگری فرمود:

کسی که یک روز در شدّت گرما برای خدا روزه بگیرد، و دچار تشنگی شود، خداوند هزار فرشته موکّل می کند که صورت او را مسح کنند و او را بشارت دهند که به هنگام افطار خدای ذوالجلال می فرماید:

1- کلینی، الکافی، ج4، ص62.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص62.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص65 و63.
4- کلینی، الکافی، ج4، ص65 و63.
5- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص45.

آه چقدر خوش بوی و خوش خوی هستی، هان ای فرشتگان گواه باشید که من او را آمرزیدم.(1)

7) رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود:

شخص روزه دار در حال عبادت است، اگرچه در خواب باشد، تا هنگامی که غیبت مسلمانی را مرتکب نشده باشد.(2)

8) امام صادق علیه السلام فرمود:

چون شخص روزه دار فرد یا گروهی را ببیند که به خوردن و آشامیدن مشغول هستند، هر مویی که در بدنش هست راست شود.(3)

علامه مجلسی در توضیح آن فرموده: شاید منظور این است که اشتهای او به غذا در همه اندامش تأثیر می گذارد و به همین مقدار بر پاداش او افزوده می شود یا آنکه از شدت ناراحتی که می بیند بدون علّت روزه دار نیستند و مخالفت امر خدا می کنند چنین حالتی به او روی می دهد.(4)

9) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به جوانان فرمود:

هان ای گروه جوانان بر شما باد ازدواج، اگر فراهم نشد پس بر شما باد به روزه داری، که شهوت را کاهش می دهد.(5)

10) حضرت علی علیه السلام فرمود:

سه چیز بلغم را فرو می نشاند و حافظه را می افزاید: 1 مسواک 2 روزه 3 تلاوت قرآن.(6)

11) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود:

ماه رمضان، هر روزه ای را نسخ کرد؛ نحر، هر ذبحی را نسخ کرد؛ زکات، هر صدقه ای را نسخ کرد؛ و غسل جنایت، هر غسلی را نسخ کرد.(7)

1- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص45.

2- کلینی، الکافی، ج4، ص64 و65.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص64 و65.
4- مجلسی، مرآت العقول، ج16، ص204.
5- کلینی، الکافی، ج4، ص180.
6- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج4، ص191.
7- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج4، ص153.

فیض کاشانی در وافی فرموده: شاید منظور از نسخ شده ها نوع واجب آنها باشد. و شاید این حدیث در مقام بیان جایگاه رفیع این اعمال باشد.

12) امام صادق علیه السلام فرمود:

روزه شعبان و ماه رمضان سبب پذیرش توبه است از سوی پروردگار حتّی از خون حرام.(1)

7. عنایات ویژه پروردگار به افراد روزه دار

گذشته از احادیثی که در بخشهای پیشین تقدیم گردید، در احادیث فراوان از عنایات خاص پروردگار به افراد روزه دار سخن رفته، که ترجمه تعدادی از آنها را در اینجا می آوریم:

1) امام باقر علیه السلام فرمود: برای خداوند منّان فرشتگانی است که، در ماه رمضان تا پایان آن، بر روزه داران موکّل هستند، همه روزه برای روزه داران طلب مغفرت می کنند و هر شب به هنگام افطار به روزه داران خطاب کرده می گویند:

هان ای بندگان خدا، شما را بشارت باد، مدّت کوتاهی گرسنه ماندید، به زودی برای مدّت طولانی سیر خواهید شد، چقدر با برکت بودید و چقدر برکت به شما عطا شده است.

چون آخرین شب ماه رمضان فرا رسد آنها را ندا کرده می گویند: ای بندگان خدا بشارت باد بر شما، خدا گناهان شما را آمرزید، و توبه های شما را پذیرفت، اینک نیک بنگرید که اعمال بعدی خود را چگونه آغاز می کنید.(2)

2) رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: اگر می دانستید که در ماه رمضان چه فضیلتی است برای شما، خدای را بیشتر از این سپاس می گفتید.

ا چون شب اول ماه رمضان فرا رسد، خداوند گناهان مخفی و آشکار امّت مرا کلاًّ می آمرزد و برای هر یک از شما دو هزار هزار (دو میلیون) درجه بالا می برد و پنجاه شهر بنا می کند.

1- شیخ صدوق، الامالی، ص768، ح1039.
2- شیخ صدوق، الامالی، ص108، ح81 .

ا چون روز دوّم فرا رسد، برای هر گامی که بر می دارید پاداش عبادت یکسال، ثواب یک پیامبر و پاداش روزه یکسال برای شما می نویسد.

ا چون روز سوّم فرا رسد، به تعداد هر مویی که در بدن شماست، خداوند قبّه ای در فردوس برین از درّ سفید به شما عنایت می کند، که در بالای آن دوازده هزار اطاق از نور، و در پایین آن دوازده هزار اطاق از نور قرار دارد، که در هر اطاقی هزار تخت و بر فراز هر تختی حوریّه ای نشسته، هر روز هزار فرشته بر شما وارد شود، که با هر کدام هدیه ای هست.

ا چون روز چهارم فرا رسد، خداوند هفتاد هزار قصر در بهشت جاویدان برای شما عنایت می کند، که در هر قصری هفتاد هزار غرفه، در هر غرفه ای پنجاه هزار تخت، بر فراز هر تختی حوریّه ای، در برابر هر حوریّه کنیزی است، که پوشش هر یک از آنها از دنیا و آنچه در دنیاست بهتر است.

ا چون روز پنجم فرا رسد، خداوند در جنّه المأوی هزار هزار شهر به شما عنایت می کند، که در هر شهری هفتاد هزار خانه، در هر خانه ای هفتاد هزار سفره، بر هر سفره ای هفتاد هزار کاسه، در هر کاسه ای شصت هزار رنگ طعام است که شباهتی به یکدیگر ندارند.

ا چون روز ششم فرا رسد، خداوند در دارالسّلام صد هزار شهر به شما عطا کند، که در هر شهری صد هزار خانه، در هر خانه ای صد هزار تخت طلا، که طول هر تختی هزار ذراع (پانصد متر)، به هر تختی همسری از حورالعین، که هر حوریّه ای سی هزار گیسوان مکلّل به درّ و یاقوت دارد، که هر گیسویی را یکصد کنیز حمل می کنند.

ا چون روز هفتم فرا رسد، خداوند به شما در بهشت نعیم پاداش چهل هزار شهید و چهل هزار صدّیق عنایت کند.

ا چون روز هشتم فرا رسد، خداوند به شما پاداش شصت هزار عابد و شصت هزار زاهد عطا فرماید.

ا چون روز نهم فرا رسد، خداوند به شما پاداش هزار عالم و هزار معتکف و هزار مرزبان عنایت کند.

ا چون روز دهم فرا رسد، خداوند به شما پاداش برآورده نمودن حوائج هفتاد هزار نفر حاجتمند را عطا کند، و خورشید، ماه، ستارگان، چهارپایان، پرندگان، درندگان، صخره ها، سنگ ریزه ها، ماهیان دریا، برگهای درختان و هر ترو خشکی برای شما استغفار می کند.

ا چون روز یازدهم فرا رسد، خداوند پاداش چهار حج که همراه یکی از پیامبران انجام داده شود، و چهار عمره که در معیّت صدّیق و یا شهیدی انجام شود، در نامه اعمال شما می نویسد.

ا چون روز دوازدهم فرا رسد، خداوند سیّئات شما را به حسنات مبدّل می سازد، حسنات شما را مضاعف می کند و برای هر حسنه ای هزار هزار حسنه برای شما می نویسد.

ا چون روز سیزدهم فرا رسد، خداوند مانند عبادت اهل مکّه و مدینه را در نامه اعمال شما می نویسد و به تعداد سنگها و ریگهای بین مکّه و مدینه به شما شفاعت عنایت می کند.

ا چون روز چهاردهم فرا رسد، گویا حضرت آدم، نوح، ابراهیم، موسی، داود و سلیمان را دیدار کرده ای و گویا با هر پیامبری دویست سال عبادت نموده ای.

ا چون روز پانزدهم فرا رسد، حوائجی از حوائج دنیا و آخرت شما را برآورده می کند، پاداش حضرت ایّوب به شما عطا می کند، حاملان عرش برای شما استغفار می کنند و در روز قیامت به شما چهل نور؛ ده نور از طرف راست، ده نور از طرف چپ، ده نور از پیش روی و ده نور از پشت سر عطا می کند.

ا چون روز شانزدهم فرا رسد، خداوند برای شما مقدر می کند که به هنگام برخاستن از قبر شصت حُلّه عنایت کند که آنها را بپوشی، و شتری که بر آن سوار شوی و ابری که در برابر گرمای آن روز بر شما سایه بیندازد.

ا چون روز هفدهم فرا رسد، خداوند منّان فرماید: به راستی من شما را و پدرانتان را آمرزیدم و سختی های روز قیامت را از شما برداشتم.

ا چون روز هجدهم فرا رسد، خداوند به جبرئیل، میکائیل، اسرافیل، حاملان

عرش و کرّوبیان فرمان دهد که برای امّت محمّد صلی الله علیه و آله وسلم تا سال آینده استغفار کنند و پاداش اصحاب بدر را در قیامت به شما عطا می کند.

ا چون روز نوزدهم فرا رسد، فرشته ای در آسمانها و زمین باقی نمی ماند جز اینکه از خداوند منّان اذن می طلبد که هر روز به زیارت قبور شما بیاید و در دست هر ملکی هدیه و شربتی است.

ا چون بیست روز تمام بر شما گذشت، خداوند هفتاد هزار فرشته می فرستد که شما را از شیطان پلید محافظت کنند و در برابر هر روزی که روزه گرفتید پاداش روزه یکصد سال برای شما می نویسد، بین شما و آتش جهنم خندقی قرار می دهد، به شما پاداش کسی را می دهد که تورات، انجیل، زبور و قرآن را تلاوت کرده باشد و به تعداد پرهای بال جبرئیل پاداش عبادت یک سال عنایت کند و به شما پاداش تسبیح عرش و کرسی را عطا می کند و به تعداد آیه های قرآن، برای هر آیه هزار حوریه برای شما تزویج می کند.

ا چون روز بیست و یکم فرا رسد، خداوند قبرهای شما را تا شعاع هزار فرسنگ وسعت می دهد، تاریکی و وحشت قبر را از شما بر می دارد، روی شما را همانند صورت حضرت یوسف می نماید.

چون روز بیست و دوم فرا رسد، خداوند فرشته مرگ را به سوی شما می فرستد، همانگونه که به سوی انبیاء می فرستاد که همّ دنیا و عذاب آخرت را از شما بر می دارد.

ا چون روز بیست و سوم فرا رسد، مقدر می کند که همانند پیامبران، صدّیقان و شهیدان از صراط بگذرید و همانند کسی باشید که هر یتیمی از امّت مرا سیر کرده و هر عریانی از امّت مرا پوشانیده باشد.

ا چون روز بیست و چهارم فرا رسد، مقدّر می شود که از دنیا بیرون نروید، جز اینکه جایگاه خود را در بهشت مشاهده کنید و به هر یک از شما پاداش هزار بیمار و هزار غریب که در اطاعت خدا سفر کرده باشند،و پاداش آزاد کردن هزار برده از فرزندان اسماعیل داده می شود.

ا چون روز بیست و پنجم فرا رسد، خداوند برای شما در زیر عرش هزار گنبد سبز بنا می کند، که بر فراز هر گنبدی خیمه ای از نور باشد.

آنگاه خداوند می فرماید: ای امّت محمّد، من پروردگار شما هستم و شما بندگان و کنیزان من هستید، در این خیمه ها در سایه عرش من بخرامید، بخورید و بیاشامید، که بر شما گوارا باد، دیگر ترس و اندوهی بر شما نیست.

هان ای امّت محمّد، من شما را طوری روانه بهشت می کنم که اوّلین و آخرین دچار شگفتی شوند. هر یک از شما را با هزار تاج از نور تاجگذاری می کنم، و شما را بر اشترانی سوار می کنم که آنها را از نور آفریده ام، زمامهای آن ها نیز از نور است، در هر زمامی هزار حلقه از طلا، و در هر حلقه ای فرشته ای از فرشتگان خدا ایستاده، و در دست هر فرشته ای عمودی از نور است، تا شما بدون حساب وارد بهشت شوید.

ا چون روز بیست و ششم فرا رسد، خداوند با نظر رحمت به سوی شما می نگرد و گناهان شما را می آمرزد، مگر اینکه خون ناحقی بر گردن شما باشد و یا مال کسی را خورده باشید، خانه شما را هر روز هفتاد مرتبه از غیبت و دروغ و بهتان پاک گرداند.

ا چون روز بیست و هفتم فرا رسد، گویی هر مرد و زن مؤمنی را یاری نموده باشید، هفتاد هزار عریان را پوشانیده باشید و هزار مرزبان را خدمت کرده باشید و همه کتابهای آسمانی که بر پیامبران نازل شده است را خوانده باشید.

ا چون روز بیست و هشتم فرا رسد، خداوند در بهشت برین یکصد هزار شهر از نور به شما عطا می کند و در جنّه المأوی یکصد هزار قصر از نقره عنایت می کند و در بهشت فردوس یکصد هزار شهر و در هر شهری هزار حجره،

و در بهشت جلال یکصد هزار منبر از مشک، در داخل هر منبر هزار خانه از زعفران، و در هر خانه ای هزار تخت از درّ و یاقوت، بر فراز هر تختی همسری از حوریان عطا فرماید.

ا چون روز بیست و نهم فرا رسد، خداوند به شما هزار هزار محلّه عطا کند، که

در هر محلّه گنبد سفیدی باشد، در هر گنبدی تختی از کافور سپید، بر هر تختی هزار تشک از سندس سبز، روی هر تشکی یک حوریه، با هر حوریه هفتاد هزار حُلّه، و بر سر هر حوریه هشتاد هزار گیسوان، آزین شده با درّ و یاقوت باشد.

ا هنگامی که سی روز به پایان رسید خداوند برای هر روزی که بر شما گذشته، پاداش هزار شهید و هزار صدّیق می نویسد و پاداش عبادت پنجاه سال می نویسد و برای هر روزی که روزه گرفته اید، ثواب دو هزار روزه می نویسد.

آنگاه به تعداد گیاهانی که رودخانه نیل رویانیده، درجه شما را بالا برد.

سپس برای شما براتی از آتش جهنم، گذرنامه ای برای عبور از صراط و امان نامه ای از جهنم می نویسد.

برای بهشت دری هست به نام «ریّان» که تا روز قیامت باز نمی شود، و آن روز برای مردان و زنان روزه دار از امّت محمّد صلی الله علیه و آله وسلم باز می شود.

آنگاه «رضوان» خازن جنان ندا می کند: ای امّت محمّد به سوی ریّان بشتابید، پس امّت من از این در وارد بهشت می شوند.

سپس فرمود: اگر کسی در ماه رمضان آمرزیده نشود پس در چه ماهی آمرزیده خواهد شد. ولاحول و لاقوّه الاّ باللّه العلیّ العظیم.(1)

3) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: هنگامی که به معراج رفتم وارد بهشت شدم، در آنجا قصری از یاقوت سرخ دیدم که بیرون آن از داخلش پیدا بود و داخل آن از بیرونش دیده می شد و در آن ساختمانی از زبرجد بود.

به جبرئیل گفتم: این قصر از آنِ کیست؟

جبرئیل گفت: از آنِ کسی است که گفتارش نیکو باشد، همواره روزه باشد، اطعام طعام نماید، هنگامی که مردم خواب هستند به تهجّد شبانه

بپردازد.

آنگاه خطاب به علی علیه السلام فرمود: آیا می دانی که معنای گفتار نیکو چیست؟

امیر مؤمنان عرضه داشت: خدا و پیامبرش داناتر هستند.

فرمود: آنکه بگوید: «سبحان اللّه والحمدللّه ولا اله الاّ اللّه واللّه اکبر».

1- شیخ صدوق، الامالی، ص103 ح79 ط جدید.

آیا می دانی که همواره روزه بودن یعنی چه؟ عرضه داشت: نه.

فرمود: کسی که ماه رمضان را به طور کامل روزه بدارد.

آیا می دانی معنای اطعام طعام چیست؟

عرضه داشت: خدا و پیامبرش داناتر هستند.

فرمود: کسی که برای خانواده اش تلاش کند و آبروی آنها را نگه دارد.

آیا می دانی که منظور از تهجّد شبانه چیست؟

گفتم: خدا و پیامبرش داناتر هستند.

فرمود: منظور آن است که تا مردم نماز عشا را نخوانده اند نخوابد. ومنظور از مردم، یهود ونصارا می باشند که در میان مغرب و عشا می خوابیدند.(1)

8 . درجات روزه داران

برای روزه سه درجه است:

1) فقها گویند: روزه عبارت است از امساک نمودن از چیزهایی که شرعا روزه را باطل می کند، از طلوع فجر تا غروب به قصد قربت، و این حداقل روزه است، که روزه ظاهری و عام است.

2) حکما گویند: علاوه بر مفطرات باید از غیبت، دروغ، بهتان و هر کار ناشایست امساک نماید، که آن را روزه کامل و روزه خاص گویند.

3) اهل معرفت گویند: علاوه بر اینکه اعضا و جوارحش از هر گناهی پرهیز می کند، باید قلب او هم روزه باشد، یعنی: همواره به یاد خدا باشد و از هر چیزی که او را از یاد خدا غافل کند پرهیز نماید، که آن را روزه خاصّ الخواصّ نامند.

برای این درجه نیز درجاتی هست که برخی از آنها مخصوص اهلبیت عصمت و طهارت و پیامبران عظیم الشّأن می باشد، ولی برخی دیگر از بندگان شایسته خدا با تلاش و کوشش و توسّل به آل محمد علیهم السلام در پرتو تهذیب نفس موفّق خواهند شد.

1- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج7، ص189.

با این بیان روشن می شود که آنچه در احادیث برای روزه داران ذکر شده، برای همگان نیست، بلکه برای افراد خاص می باشد، چنانکه در عبادات دیگر نیز داستان از این قرار است، مثلا پاداشهایی که برای زائران قبر مطهر حضرت سیّدالشّهداء علیه السلام بیان شده، با مقدار معرفت زائران فرق می کند، هر چه معرفتش بیشتر باشد، ثواب و فضیلتش بیشتر خواهد بود.

9. قسمتی از آداب روزه داری

آداب روزه داری بسیار زیاد است، ما در اینجا به بیست مورد از آنها بسنده می کنیم:

اول: اعضا و جوارح خود را از کارهای ناشایست باز دارد. و این از مهمترین آداب روزه داری است، چنانکه در احادیث فراوان به آن تأکید شده است:

1) امام باقر علیه السلام خطاب به جابر فرمود:

ای جابر هر کس که ماه رمضان بر او وارد شود، پس روزهایش را روزه بگیرد و قسمتی از شبهایش را به عبادت سپری کند، شکم و شهوتش را کنترل کند، چشم و زبانش را نگهدارد، آزارش را از مردم باز دارد، از گناهان بیرون می رود، همانند روزی که از مادر متولد شده است.

جابر گفت: چه حدیث نیکویی! حضرت باقر علیه السلام فرمود: وه چه شرط سختی!(1)

2) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در همین رابطه فرمود:

هر کس که ماه رمضان بر او وارد شود، در حالی که سالم و تندرست باشد، پس روزها را روزه بگیرد و بخشی از شبها را به عبادت سپری کند، به نمازهای خود اهمیّت دهد، به جمعه ها و نماز عید مبادرت کند، ثواب شب قدر را دریافته، به جایزه های پروردگار نایل می شود.(2)

2) امام رضا علیه السلام فرمود:

کسی که ماه رمضان را به قصد قربت و از روی ایمان روزه بگیرد، گناهان

1- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص60.
2- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص64.

گذشته وآینده اش آمرزیده می شود.برشخص روزه دار چیزی نوشته نمی شود تا هنگامی که یکی از مفطرات را مرتکب شود و روزه اش باطل گردد.(1)

3) امام باقر علیه السلام فرمود:

ماه رمضان ماه خداست و روزه داران در آن مهمان خدا و اهل کرامت خدا هستند، کسی که ماه رمضان بر او وارد شود، روزهایش را روزه بگیرد، قسمتی از شبهایش را با عبادت سپری کند، از آنچه خداوند حرام کرده اجتناب کند، بدون حساب وارد بهشت می شود.(2)

4) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود:

هر بنده ای که روزه دار باشد به او فحش بدهند، او در پاسخ بگوید: درود بر شما، من روزه هستم، خداوند منّان فرماید: بنده ام به روزه پناه برد، او را از آتش من پناه دهید و او را وارد بهشت نمایید.

5) امام صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که روزه گرفتی، پس باید چشم و گوش تو نیز از حرام روزه باشد، دست و همه اعضا و جوارح تو نیز از کار ناشایست روزه باشد. وقتی روزه هستی سخن بیهوده مگو، خدمتکارت را اذیّت نکن، وقار روزه دار در سیمای تو باشد، به جز یاد خدا سخنی مگوی، روز روزه داری ات همانند روز افطار تو نباشد.(3)

6) از امام رضا علیه السلام نقل است که فرمود:

روزه حجابی است که خدای متعال آن را بر زبانها، گوشها، دیده ها و دیگر عضوهای بدن زده، تا آن را از آتش جهنم رهایی دهد. در مورد روزه هر عضوی حقی دارد، اگر کسی حق آن عضو را ادا کند، او روزه دار می باشد و اگر چیزی از آن فرو گذار شود، به همان مقدار از روزه اش کاسته می شود.(4)

1- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص116.

2- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص116.
3- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج10، ص165.
4- فقه الرضا، منسوب به امام رضا علیه السلام ، ص202.

7) از رسول گرامی اسلام روایت شده که فرموده:

هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد و همه اعضای بدنش را از گناه باز دارد، در درجه حضرت ابراهیم خلیل خواهد بود.

8) امام صادق علیه السلام فرمود: روزه فقط امساک کردن از خوردنی و آشامیدنی نیست، بلکه برای روزه شرایطی هست که باید رعایت شود، تا روزه کامل گردد:

یکی از آنها روزه درونی است، آیا نمی شنوید که حضرت مریم دخت عمران فرمود: «انّی نذرت للرحمن صوماً، فلن اکلم الیوم انسیّاً».(1)

[من برای خداوند نذر روزه کرده ام، پس امروز با هیچ انسانی سخن نخواهم گفت].

که منظور روزه سکوت بود.

پس هنگامی که روزه بودید: 1) زبان خود را از دروغ نگهدارید 2) دیدگان خود را فرو بندید 3) جدال نکنید 4) حسد نورزید 5) غیبت نکنید 6) مجادله نکنید 7) دروغ نگوئید 8) با زنان مباشرت نکنید 9) مخالفت نکنید 10) خشم نگیرید 11) فحش ندهید 12) سخن ناشایست نگوئید 13) سست نشوید 14) درگیر نشوید 15) آزار نرسانید 16) ستم نکنید 17) کاری ابلهانه انجام ندهید 18) همدیگر را نرنجانید 19) از یاد خدا غافل نشوید 20) از نماز غفلت نکنید.

بر شما باد به: 1) متانت 2) سکوت 3) بردباری 4) شکیبایی 5) درستی 6) دوری از اشرار 7) پرهیز از سخن گزاف 8) اجتناب از دروغ 9) پرهیز از بهتان 10) دوری از خصومت 11) پرهیز از سوء ظن 12) اجتناب از غیبت 13) دوری از سخن چینی.

همواره به یاد آخرت باشید، منتظر فرا رسیدن روزگار خود، چشم به راه وعده حتمی پروردگار (فرج قائم آل محمّد علیه السلام)، آرزومند پاداشهای پروردگار باشید، برای ملاقات پروردگار توشه بگیرید، همواره با متانت، با وقار، خاشع، خاضع، بنده ای فروتن، نگران، امیدوار، خائف،

مشتاق، با دلی پاک و پاکیزه از گناه، با درون صاف و پیراسته از عیب، با بدنی پاکیزه از پلیدی ها، با ولایت اللّه و برائت از

1- سوره مریم، آیه26.

غیر او، با سکوت مطلق و متانت کامل از هر جهت، با پرهیز در ظاهر و باطن از محرّمات، با خوف و خشیت از حق تعالی در آشکار و نهان، خود را در طول روزه به او بسپاری، و دلت را برای او فارغ گردانی و خودت را به کار بگیری در آنچه فرمان داده و تو را به سوی آن فرا خوانده است.

اگر همه اینها را به طور کامل انجام بدهی، تو حقیقتا روزه هستی، و فرمان او را به جای آورده ای، ولی اگر چیزی را از آن ناقص انجام دهی، به همان مقدار از روزه ات ناقص شده است.

پدرم فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله زنی را مشاهده کرد که در حال روزه به کنیزش دشنام می دهد، امر فرمود طعامی را برایش بیاورند، عرضه داشت: یا رسول اللّه من روزه هستم. فرمود: تو چگونه روزه هستی در حالی که کنیزت را فحش دادی؟!

روزه فقط پرهیز از خوردنی و نوشیدنی نیست، بلکه روزه را خداوند حجاب و مانع قرار داده از هر رفتار و گفتار ناشایست، آه چقدر کم است روزه دار، وه چقدر زیادند افراد گرسنه.(1)

مولای متّقیان امیر مؤمنان علیه السلام در این رابطه می فرمایند: بسا روزه داری که از روزه داری خود نصیبی به جز گرسنگی و تشنگی ندارد، و بسا شب زنده داری که از شب زنده داری چیزی جز رنج و بی خوابی به وی عاید نمی شود، خوشا خواب زیرکان و افطارشان.(2)

آری خواب مقرّبان چون براساس نیّت صحیح و قلب طاهر قرار می گیرد، از جمله عبادات آنان به شمار می آید، حتی ممکن است ارواح ایشان در عالم قدس با ارواح انبیاء و اولیاء محشور شود و بر قسمتی از اسرار غیبی با رؤیاهای صادقه آگاهی یابند و راهی از راههای تقرّب ایشان باشد.

افطار فرهیختگان نیز چون براساس آگاهی و مطابق با فرمان پروردگار است، از روزه داری افراد ریاکار و دغلبازی که آن را با حیله و تزویر مخلوط کرده، با

1- مجلسی، بحارالانوار، ج96، ص292.

2- سید رضی، نهج البلاغه، بخش کلمات قصار، حکمت145.

عُجب و خود پسندی آمیخته باشند، بهتر است.

پس مهمترین شرط روزه، اجتناب کامل از همه گناهان و حفظ چشم، گوش، شکم، زبان و... از آنچه خداوند حرام فرموده است. اما دیگر آداب روزه داری به طور اختصار به شرح زیر است:

2. اشتغال به اذکار و اوراد و دیگر مستحبّات در طول ماه رمضان، برای درک فیوضات این ماه.

3. خوشبو کردن خود به عطر و گلاب و امثال آن، که حضرت صادق علیه السلام فرمود: عطر تحفه روزه دار است.(1)

و در حدیث دیگری فرمود: شخص روزه دار اگر اوّل روز عطر بزند، هرگز عقل خود را از دست نمی دهد.(2)

4. پرهیز از شعر گفتن و شعر خواندن

حماد بن عثمان گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: خواندن شعر برای روزه دار و مُحرم و کسی که در حرم است و در روز جمعه و در شب مکروه است. عرض کردم: اگر چه شعر حقّی باشد؟ امام فرمود: آری اگر چه شعر حقّی باشد.

و نیز حمّاد بن عثمان از امام صادق علیه السلام روایت می کند که فرمود: در شب شعر خوانده نشود، و در روز و شب ماه رمضان شعر خوانده نشود.

اسماعیل فرزند آن حضرت عرض کرد: اگرچه شعر در مورد ما باشد؟ امام علیه السلام فرمود: اگر چه در مورد ما باشد.

و لکن در روایت خلف بن حماد گوید، به امام رضا علیه السلام عرضه داشتم: اصحاب ما از پدران شما روایت می کنند که شعر گفتن در شب جمعه، ماه رمضان و در شب مکروه است، من می خوهم برای پدر شما مرثیه بسرایم، و اینک ماه رمضان است؟ فرمود: برای ابوالحسن (امام

کاظم) علیه السلام مرثیه بگو، در شب جمعه در ماه رمضان، در شب و دیگر ایّام، خدا تو را جزای خیر خواهد داد.(3)

1- کلینی، الکافی، ج4، ص113.
2- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص52.
3- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج10، ص469، ح8 .

ص: 60

5. پاکیزه نگهداشتن دل از پلیدی هایی چون کبر، حسد و امثال آنها.

6. کمتر حمام کردن.

7. ترک حجامت.

8. سرمه نکشیدن و دارو در چشم و گوش نریختن.

9. پرهیز از مسواک با چوب تر.

10. اجتناب از بوییدن مشک، ریحان و گل نرجس، ولی دیگر عطرها مانعی ندارد.

11. اگر آب در دهان جمع شد، بیرون بریزد.

12. ترک ملاعبه با همسر واستراحت زیر یک لحاف، مگر اینکه حایلی در بین باشد.

13. ترک مضمضه و استنشاق، جز در وضو و پرهیز از چشیدن خوردنی و آشامیدنی.

14. نپوشیدن جامه تر.

15. ننشستن بانوان در آب.

16. مکتوم داشتن روزه، برای پرهیز از عُجب و ریا.

17. ترک جویدن آدامس.

18. ترک حقنه با جامد، و حقنه با مایع را بسیاری از فقها مفطر می دانند.

19. ترک مسافرت، مگر سفرهای زیارتی و امثال آن.

20. دوری از مجالس لهو و لعب و سرگرمی های ناپسند، همیشه، به ویژه در ماه رمضان.

ص: 61

اشاره

باب اول: اعمال شبهای ماه مبارک رمضان

- آداب افطار
- اعمال مشترک شبهای رمضان
- هزار رکعت نافله در شبهای ماه رمضان
- آداب سحرهای ماه رمضان
- اعمال مختص هر شب از شبهای ماه رمضان

ص: 62

آداب افطار

اشاره

شیخ صدوق با سلسله اسنادش از امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: اگر جماعتی در انتظار شخص روزه دار باشند که اگر مشغول نماز «مغرب و عشا» شود آنها را از افطار باز می دارد، همراه آنها افطار کند، در غیر این صورت اوّل نماز بخواند، سپس افطار نماید.(1)

سید ابن طاووس از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده که فرمود: هر کس با خرمای حلال افطار کند، ثواب نمازش به چهارصد برابر افزایش می یابد.(2)

امام باقر علیه السلام فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم همواره با «أسودان» افطار می کرد. پرسیدند: منظور از أسودان چیست؟ فرمود: خرما و آب، رطب وآب.(3)

امام صادق علیه السلام فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در فصل خرما، با خرما افطار می کرد و در فصل رطب، با رطب افطار می نمود.(4)

و در حدیث دیگر فرمود: حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم به هنگام افطار، افطار خود را با حلوا آغاز می کرد، اگر حلوا نبود با شکر طبیعی، یا چند عدد خرما، اگر هیچ کدام نبود با آب نیم گرم، و می فرمود:

کبد و معده را پاک می کند، دهان را خوشبو می کند، دندانها را نیرو می دهد، چشم را قدرت داده، بینایی را افزایش می دهد، گناهان را شستشو می کند، رگهای ملتهب را آرامش می دهد، صفرای فزاینده را کاهش می دهد، بلغم را قطع می کند، حرارت معده را خاموش می کند و سر درد را از بین می برد.(5)

در حدیث دیگر فرمود: افطار کردن با آب گناهان دل را شستشو می دهد.(6)

امام باقر علیه السلام می فرمود: امیر مؤمنان علیه السلام دوست می داشت که با شیر افطار کند.(7)

1- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص81.
2- سید ابن طاووس، إقبال الأعمال، ج1، ص242.
3- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج4، ص198.
4- کلینی، الکافی، ج4، ص153، ح5 و6.
5- کلینی، الکافی، ج4، ص152، ح4.
6- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج4، ص199.
7- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج4، ص199.

دعا به هنگام افطار

از امام زین العابدین علیه السلام روایت شده که فرمود: کسی که به هنگام سحر و افطار سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را تلاوت کند، در میان آن دو همانند کسی باشد که در راه خدا، به خون خود آغشته باشد. (1)

در ده ها حدیث امر شده که پیش از طعام بسم اللّه بگوید تا شیطان از او دور شود و بعد از غذا و در بین غذا، یعنی برای هر لقمه ای حمد خدا به جای آورد.(2)

امام صادق علیه السلام فرمود: رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

یا اباالحسن، اینک ماه رمضان فرا رسیده، دعاهای خود را پیش از افطار قرار بده، که جبرئیل نزد من آمد و گفت:

یا محمّد! هر کس این دعا را در ماه رمضان پیش از افطار بخواند، خداوند دعایش را مستجاب گرداند، نماز و روزه اش را قبول کند، و ده دعای او را به اجابت رساند، گناهانش را بیامرزد، غمهایش را بزداید، اندوهش را برطرف سازد، حوائجش را برآورده نماید، به آرزوهایش برساند، اعمالش را با اعمال پیامبران و صدّیقان بالا برد و در روز رستاخیز در حالی وارد محشر شود که چهره اش همانند ماه شب چهارده می درخشد.

پس گفتم: ای جبرئیل آن دعا کدام است؟ گفت: بگو:

«اللّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظیمِ، وَرَبَّ الْکُرْسِیِّ الرَّفیعِ، وَرَبَّ الْبَحْرِ الْمَسْجُورِ، وَرَبَّ الشَّفْعِ الْکَبیرِ، وَالنُّورِ الْعَزیزِ، وَرَبَّ التَّوْراهِ وَالاِْنْجیلِ وَالزَّبُورِ، وَالْفُرْقانِ الْعَظیمِ اَ نْتَ اِلهُ مَنْ فِی السَّماواتِ، وَاِلهُ مَنْ فِی الاَْرْضِ، لا اِلهَ فیهِما غَیْرُکَ، وَاَنْتَ جَبّارُ مَنْ فِی السَّماواتِ، وَجَبّارُ مَنْ فِی الاَْرْضِ لا جَبّارَ فیهِما غَیْرُکَ، اَنْتَ مَلِکُ مَنْ فِی السَّماواتِ، وَمَلِکُ مَنْ فِی الاَْرْضِ، لا مَلِکَ فیهِما غَیْرُکَ، اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْکَبیرِ، ونُورِ وَجْهِکَ الْمُنیرِ وَبِمُلْکِکَ الْقَدیمِ، یا حَیُّ یا قَیُّومُ،

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص241.

2- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج24، ص348 357.

یا حَیُّ یا قَیُّومُ، یا حَیُّ یا قَیُّومُ، اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذی اَشْرَقَ بِه کُلُّ شَیْءٍ، وَبِاسْمِکَ الَّذی اَشْرَقَتْ بِهِ السَّماواتُ وَالاَْرْضُ وَبِاسْمِکَ الَّذی صَلُحَ بِهِ الاَْوَّلُونَ، وَبِه یَصْلُحُ الاْخِرُونَ، یا حَیّا قَبْلَ کُلِّ حَیٍّ، وَیا حَیّا بَعْدَ کُلِّ حَیٍّ، وَیا حَیُّ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ صَلِّ عَلی مُحمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی ذُنُوبی، وَاجْعَلْ لی مِنْ اَمْری یُسْرا وَفَرَجا قَریبا، وَثَبِّتْنی عَلی دینِ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَعلی هُدی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَعلی سُنَّهِ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ [عَلَیْهِ وَ] عَلَیْهِمُ السَّلامُ وَاجْعَلْ عَمَلی فِی الْمَرْفُوعِ الْمُتَقَبَّلِ، وَهَبْ لی کَما وَهَبْتَ لاَِوْلِیائِکَ وَاَهْلِ طاعَتِکَ، فَاِنّی مُؤْمِنٌ بِکَ، وَ مُتَوَکِّلٌ عَلَیْکَ، مُنیبٌ اِلَیْکَ مَعَ مَصیری اِلَیْکَ، وَتَجْمَعُ لی وَلاَِهْلی وَلِوَلَدِی الْخَیْرَ کُلَّهُ، وَتَصْرِفُ عَنّی وَعَنْ وَلَدِی وَاَهْلی الشَّرَّ کُلَّهُ، اَنْتَ الْحَنّانُ الْمَنّانُ بَدیعُ السَّماواتِ وَالاْرْضِ، تُعْطِی الْخَیْرَ مَنْ تَشاءُ، وَتَصْرِفُهُ عَمَّنْ تَشاءُ، فَامْنُنْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(1)

امام صادق علیه السلام فرمود: هنگامی که در ماه رمضان روزه گرفتی به هنگام افطار بگو: «اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَعانَنا فَصُمْنا، وَرَزَقَنا فَاَفْطَرْنا اَللّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنّا، وَاَعِنّا عَلَیْهِ، وَسَلِّمْنا فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی قَضی عَنّی یَوْما مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ».(2)

امام رضا علیه السلام فرمود: هر کس به هنگام افطار بگوید:

«اَللّهُمَّ لَکَ صُمْنا بِتَوْفیقِکَ، وَعَلی رِزْقِکَ اَفْطَرْنا بِاَمْرِکَ، فَتَقَبَّلْهُ مِنّا وَاغْفِرْ لَنا، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ» پس خداوند آنچه نقصان به سبب گناهانز گناهان بیرون آید همانند روزی که از مادر متولد شده است.(3)

امام باقر علیه السلام فرمود: حضرت علی علیه السلام به هنگام افطار به دو زانو می نشستند، چون سفره را می نهادند عرضه می داشت:

«اَللّهُمَّ لَکَ صُمْنا، وَ عَلی رِزْقِکَ اَفْطَرْنا، فَتَقَبَّلْهُ مِنَّا، اِنَّکَ اَنْتَ السَّمیعُ الْعَلیمُ».(4)

حضرت امام مجتبی علیه السلام می فرمود: برای هر شخص روزه داری به هنگام افطار دعای مستجابی است، پس در لقمه اول بگو:

«بِسْمِ اللّه ِ [اَللّهُمَّ] یا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ اِغْفِرْ لی».(5)

و در حدیث دیگری فرمود: بگو:

«بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ یا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ اِغْفِرْ لی».

پس هر کس آن را به هنگام افطار بگوید آمرزیده می شود.

امام صادق علیه السلام فرمود: رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم به هنگام افطار می گفت:

«اَللّهُمَّ لَکَ صُمْنا، وَعَلی رِزْقِکَ اَفْطَرْنا، فَتَقَبَّلْهُ مِنّا، ذَهَبَ الظَّمَأُ وَابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ، وَبَقِیَ الأَجْرُ».(6)

از امام کاظم علیه السلام روایت شده که فرمود: به هنگام افطار بگو:

«اَللّهُمَّ لَکَ صُمْتُ وَ عَلی رِزْقِکَ اَفْطَرْتُ وَ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ»

تا عطا شود به تو ثواب هر کسی که در آن روز روزه گرفته است.(7)

براساس روایات فراوان چند چیز موجب خوشبویی دهان می شود:

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص239.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص239.
3- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص240.
4- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص244246.
5- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص244246.
6- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص244246.
7- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص244246.

1) شستن دهان.(1)

2) مسواک کردن.(2)

3) انار خوردن.(3)

اعمال مشترک شبهای ماه رمضان

اشاره

براساس روایتی که سید ابن طاووس نقل کرده در همه شبهای طاق (فرد) از ماه رمضان غسل کردن مستحب است.(4)

آقا رضا همدانی از روایتی استظهار کرده که در همه شبهای ماه رمضان غسل مستحب می باشد.(5)

علامه مجلسی می فرماید: در روایتی وارد شده است که در جمیع ماه در هر شب غسل مستحب است.(6)

از امام صادق علیه السلام روایت شده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در دهه آخر ماه رمضان، در هر شب غسل می کرد.(7)

در شب اول، شب نیمه، شبهای هفدهم، نوزدهم، بیست و یکم، بیست و سوم، بیست و چهارم، بیست و هفتم، بیست و نهم، شب آخر و شب عید فطر تأکید بیشتری شده است.

ابن عباس گوید: به محضر رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم عرضه داشتم: خوشا به حال کسی که شب قدر را درک کند، فرمود: آیا نمازی را به تو تعلیم نکنم که اگر آن را بخوانی شب قدر را درک کنی؟ بلکه هر شب پاداش درک بیست شب قدر و افزون بر آن را داشته باشی؟ گفتم: آری تعلیم فرمایید، فرمود: در هر شب از شبهای ماه

1- شیخ صدوق، الخصال، ج2، ص611.
2- مجلسی، بحارالانوار، ج22، ص312.
3- مجلسی، بحارالانوار، ج66، ص163.

4- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص251.
5- همدانی، مصباح الفقیه، ج6، ص27.
6- مجلسی، زادالمعاد، ص107.
7- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص359.

رمضان بعد از نماز عشا پیش از نماز وتر، چهار رکعت با یک سلام می خوانی، در هر رکعت بعد از حمد، سه مرتبه «قل یا أیّها الکافرون» و سه مرتبه «قل هو اللّه أحد» می گویی، و بعد از سلام سیزده مرتبه «استغفراللّه» می گویی.

سوگند به خدایی که مرا به حق برانگیخت، هر کس این نماز را به این شکل بخواند و در آخر آن سیزده بار تسبیح بگوید و سیزده بار استغفار کند، شب قدر را درک می کند و در روز قیامت در مورد هفتصد هزار تن از امّت من شفاعت کند و خداوند او را بیامرزد و پدر و مادرش را نیز بیامرزد.

در کتاب «عمل سه ماهه» مرحوم فشارکی آمده است که هر کس در هر شب از شبهای ماه مبارک رمضان دو رکعت نماز بخواند، در هر زمان از اول شب تا طلوع فجر، در هر رکعتی بعد از حمد سه مرتبه «قل هو اللّه أحد» بخواند و بعد از سلام هفتاد مرتبه «استغفراللّه» بگوید، هفتاد هزار گناهش آمرزیده می شود.

از امیر مؤمنان علیه السلام روایت شده که پیامبر اکرم شش مرتبه سوگند یاد کردند که هر کس این نماز را به جا آورد خداوند منّان به هشتاد هزار فرشته فرمان دهد که برای این شخص حسنات بنویسند و سیّئات او را محو کنند و درجات او را بالا برند تا رمضان آینده، و برای او در بهشت قصرها بسازند و درختها غرس نمایند و ثواب هفتاد هزار حج و هفتاد هزار بنده آزاد کردن عطا کنند.

و در بعضی از کتب دعا(1) این تسبیحات مذکور است که پس از این نماز بخوانند:

«سُبْحانَ مَنْ هُوَ حَفیظٌ لا یَغْفُلُ، سُبحانَ مَنْ هُوَ رَحیمٌ لا یَعْجَلُ، سُبْحانَ مَنْ هُوَ قائِمٌ لا یَسْهُو، سُبْحانَ مَنْ هُوَ دائِمٌ لا یَلْهُو سپس هفت مرتبه بگوید: سُبْحَانَ اللّهِ وَ الْحَمْدُللّهِ وَ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَ اللّهُ اَکْبَرُ سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ، یا عَظیمُ اِغْفِرْ لِیَ الذَّنْبَ الْعَظیمَ»

وبعد از آن ده مرتبه صلوات بر پیغمبر و آل او بفرستد.

1- مفاتيح الجنان، محدّث قمی، ص322.

برای درک شب قدر و پی بردن به جایگاه رفیع آن، امام باقر علیه السلام فرموده که در هر شب از شبهای ماه رمضان یکصد بار سوره مبارکه «دخان» تلاوت شود.(1)

امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس در شب بیست و سوم ماه رمضان هزار مرتبه سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را بخواند، به یقین کامل در حق ما می رسد.(2)

در هر شب از ماه

در نوادر راوندی آمده است: هر کس در شب اول ماه رمضان سوره «إنّا فتحنا لک فتحا مبینا» را تلاوت کند تا ماه رمضان سال آینده از بلاها مصون و محفوظ می ماند.(3)

یکی از مهم ترین اعمال ماه رمضان خواندن دعای افتتاح در همه شبهای ماه رمضان است که از ناحیه مقدّسه حضرت بقیّه اللّه ارواحنا فداه، توسّط نایب دوم آن حضرت صادر شده است. که به شیعیان نوشتند در هر شب ماه رمضان این دعا را بخوانند که دعای این ماه را ملائکه می شنوند و برای صاحبش استغفار می کنند و اینک متن دعاء:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَفْتَتِحُ الثَّناءَ بِحَمْدِکَ، وَاَ نْتَ مُسَدِّدٌ لِلصَّوابِ بِمَنِّکَ [وَ [اَیْقَنْتُ اَنَّکَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ فی مَوْضِعِ الْعَفْوِ وَالرَّحْمَهِ، وَاَشَدُّ الْمُعاقِبینَ فی مَوْضِعِ النَّکالِ وَالنَّقِمَهِ، وَاَعْظَمُ الْمُتَجَبِّرینَ فی مَوْضِعِ الْکِبْرِیاءِ وَالْعَظَمَهِ اَللّهُمَّ اَذِنْتَ لی فی دُعائِکَ وَمَسْاَلَتِکَ، فَاسْمَعْ یا سَمیعُ مِدْحَتی وَاَجِبْ یا رَحیمُ دَعْوَتی، وَاَقِلْ یا غَفُورُ عَثْرَتی. فَکَمْ یا اِلهی مِنْ کُرْبَهٍ قَدْ فَرَّجْتَها، وَهُمُومٍ قَدْ کَشَفْتَها، وَعَثْرَهٍ قَدْ اَقَلْتَها، وَرَحْمَهٍ قَدْ نَشَرْتَها، وَحَلْقَهِ بَلاءٍ قَدْ فَکَکْتَها اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَلا وَلَدا، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَریکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ

1- کلینی، الکافی، ج1، ص252.
2- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج3، ص100.
3- مجلسی، بحارالانوار، ج96، ص350.

مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبيرا، اَلْحَمْدُلِلّهِ بِجَميعِ مَحامِدِه كُلِّها عَلى جَميعِ نِعَمِه كُلِّها اَلْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى لا مُضادَّ لَهُ فى مُلْكِه، وَلا مُنازِعَ لَهُ فى اَمْرِه اَلْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى لا شَريکَ لَهُ فى خَلْقِه، وَلا شَبيهَ لَهُ فى عَظَمَتِه اَلْحَمْدُ لِلّهِ الْفاشى فِى الْخَلْقِ اَمْرُهُ وَحَمْدُهُ، الظّاهِرِ بِالْكَرَمِ مَجْدُهُ الْباسِطِ بِالْجُودِ يَدَهُ، الَّذى لا تَنْقُصُ خَزائِنُهُ، وَلا تَزيدُهُ كَثْرَةُ الْعَطاءِ اِلاّ جُودا وَكَرَما، اِنَّهُ هُوَ الْعَزيزُ الْوَهّابُ. اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَ لُکَ قَليلاً مِنْ كَثيرٍ مَعَ حاجَةٍ بى اِلَيْهِ عَظيمَةٍ، وَغِناکَ عَنْهُ قَديمٌ، وَهُوَ عِنْدى كَثيرٌ، وَهُوَ عَلَيْکَ سَهْلٌ يَسيرٌ.

اَللّهُمَّ اِنَّ عَفْوَکَ عَنْ ذَنْبى، وَتَجاوُزَکَ عَنْ خَطيئَتى، وَصَفْحَکَ عَنْ ظُلْمى، وَسِتْرَکَ عَنْ قَبيحِ عَمَلى، وَحِلْمَکَ عَنْ كَثيرِ جُرْمى، عِنْدَما كانَ مِنْ خَطَأى وَعَمْدى، اَطْمَعَنى فى اَنْ اَسْاَ لَکَ ما لا اَسْتَوجِبُهُ مِنْکَ الَّذى رَزَقْتَنى مِنْ رَحْمَتِکَ، وَاَرَيْتَنى مِنْ قُدْرَتِکَ، وَعَرَّفْتَنى مِنْ اِجابَتِکَ فَصِرْتُ اَدْعُوکَ امِنا، وَاَسْاَ لُکَ مُسْتَأنِسا، لا خائِفا وَلا وَجِلاً، مُدِلاًّ عَلَيْکَ فيما قَصَدْتُ فيهِ اِلَيْکَ، فَاِنْ اَبْطَاَ عَنّى عَتَبْتُ بِجَهْلى عَلَيْکَ، وَلَعَلَّ الَّذى اَبْطَاَ عَنّى هُوَ خَيْرٌ لى لِعِلْمِکَ بِعاقِبَهِ الاُمُورِ، فَلَمْ اَرَمَوْلىً كَريما اَصْبَرَ عَلى عَبْدٍ لَئيمٍ مِنْکَ عَلَىَّ، يا رَبِّ اِنَّکَ تَدْعُونى فَاُوَلّى عَنْکَ، وَتَتَحَبَّبُ اِلَىَّ فَاَتَبَغَّضُ اِلَيْکَ، وَتَتَوَدَّدُ اِلَىَّ فَلا اَقْبَلُ مِنْکَ، كَاَنَّ لِىَ التَّطَوُّلَ عَلَيْکَ، فَلَمْ يَمْنَعْکَ ذلِکَ مِنَ الرَّحْمَهِ لى، وَالاِْحْسانِ اِلَىَّ، وَالتَفَضُّلِ عَلَىَّ بِجُودِکَ وَكَرَمِکَ فَارْحَمْ عَبْدَکَ الْجاهِلَ، وَجُدْ عَلَيْهِ بِفَضْلِ اِحْسانِکَ، اِنَّکَ جَوادٌ كَريمٌ.

اَلْحَمْدُلِلّهِ مالِکِ الْمُلْکِ، مُجْرِى الْفُلْکِ، مُسَخِّرِ الرِّياحِ، فالِقِ الاِْصْباحِ دَيّانِ الدّينِ ، رَبِّ الْعالَمينَ. اَلْحَمْدُلِلّهِ عَلى حِلْمِه بَعْدَ عِلْمِه، وَالْحَمْدُلِلّهِ عَلى عَفْوِه بَعْدَ قُدْرَتِه وَالْحَمْدُلِلّه عَلى طُولِ اَناتِه فى غَضَبِه، وَهُوَ قادِرٌ عَلى ما

يُريدُ. اَلْحَمْدُلِلّهِ خالِقِ الْخَلْقِ، باسِطِ الرِّزْقِ، فالِقِ الاِصْباحِ، ذِى الْجَلالِ وَالاِكْرامِ وَالْفَضْلِ وَالاِنْعامِ، الَّذى بَعُدَ فَلايُرى، وَقَرُبَ فَشَهِدَ النَّجْوى تَبارَکَ وَتَعالى، اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى لَيْسَ لَهُ مُنازِعٌ يُعادِلُهُ، وَلا شَبيهٌ يُشاكِلُهُ وَلا ظَهيرٌ يُعاضِدُهُ، قَهَرَ بِعِزَّتِهِ الاَعِزّاءَ، وَتَواضَعَ لِعَظَمَتِهِ الْعُظَماءُ، فَبَلَغَ بِقُدْرَتِه ما يَشاءُ. اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى يُجيبُنى حينَ اُناديهِ، وَيَسْتُرُ عَلَىَّ كُلَّ عَوْرَةٍ وَاَنَا اَعْصيهِ، وَيُعَظِّمُ النِّعْمَةَ عَلَىَّ فَلا اُجازيهِ فَكَمْ مِنْ مَوْهِبَةٍ هَنيئَةٍ قَدْ اَعْطانى وَعَظيمَةٍ مَخُوفَةٍ قَدْ كَفانى، وَبَهْجَةٍ مُونِقَةٍ قَدْ اَرانى، فَاُثْنى عَلَيْهِ حامِدا، وَاَذْكُرُهُ مُسَبِّحا

اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى لا يُهْتَكُ حِجابُهُ، وَلا يُغْلَقُ بابُهُ، وَلا يُرَدُّ سائِلُهُ وَلا يُخَيَّبُ امِلُهُ، اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى يُؤْمِنُ الْخائِفينَ ، وَيُنَجِّى الصّالِحينَ، وَيَرْفَعُ الْمُسْتَضْعَفينَ، وَيَضَعُ الْمُسْتَكْبِرينَ، وَيُهْلِکُ مُلُوکا وَيَسْتَخْلِفُ اخَرينَ وَالْحَمْدُلِلّهِ قاصِمِ الْجَبّارينَ، مُبيرِ الظّالِمينَ، مُدْرِکِ الْهارِبينَ، نَکالِ الظّالِمينَ، صَريخِ الْمُسْتَصْرِخينَ، مَوْضِعِ حاجاتِ الطّالِبينَ، مُعْتَمَدِ الْمُؤْمِنينَ، اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى مِنْ خَشْيَتِه تَرْعَدُ السَّماءُ وَسُکّانُها وَتَرْجُفُ الاَرْضُ وَعُمّارُها، وَتَمُوجُ الْبِحارُ، وَمَنْ يَسْبَحُ فى غَمَراتِها اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى هَدانا لِهذا وَما کُنّا لِنَهْتَدِىَ لَوْلا اَنْ هَدانَا اللّهُ، اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى يَخْلُقُ، وَلَمْ يُخْلَقْ، وَيَرْزُقُ وَلا يُرْزَقُ، وَيُطْعِمُ وَلا يُطْعَمُ، وَيُميتُ الاَحْياءَ، ويُحْيِي الْمَوْتى، وَهُوَ حَىٌّ لا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلى کُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ، وَاَمينِکَ وَصَفِيِّکَ، وَحَبيبِکَ وَخِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ ، وَحافِظِ سِرِّکَ، ومُبَلِّغِ رِسالاتِکَ، اَفْضَلَ، وَاَحْسَنَ وَاَجْمَلَ، وَاَکْمَلَ، وَاَزْکى، وَاَ نْمى، واَطْيَبَ، وَاَطْهَرَ، وَاَسْنى، وَاَکْثَرَ ما صَلَّيْتَ وَبارَکْتَ، وَتَرَحَّمْتَ، وَتَحَنَّنْتَ، وَسَلَّمْتَ عَلى اَحَدٍ مِنْ عِبادِکَ وَاَنْبِيائِکَ

وَرُسُلِکَ وَصَفْوَتِکَ، وَاَهْلِ الْکَرامَهِ عَلَیْکَ مِنْ خَلْقِکَ.

اَللّهُمَّ [وَ] صَلِّ عَلی عَلِیٍّ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ، وَوَصِیِّ رَسُولِ رَبِّ الْعالَمینَ، عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَاَخی رَسُولِکَ، وَحُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ، وَایَتِکَ الْکُبْری وَالنَّبَاِ الْعَظیمِ، وَصَلِّ عَلی الصِّدّیقَهِ الطّاهِرَهِ فاطِمَهَ، سَیِّدَهِ نِساءِ الْعالَمینَ، وَصَلِّ عَلی سِبْطَیِ الرَّحْمَهِ وَاِمامَیِ الْهُدی، الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، سَیِّدَیْ شَبابِ اَهْلِ الْجَنَّهِ. وَصَلِّ عَلی اَئِمَّهِ الْمُسْلِمینَ، عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسی بْنِ جَعْفَرٍ، وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی، وَمَحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ، وَالْخَلَفِ الْهادِی الْمَهْدِیِّ حُجَجِکَ عَلی عِبادِکَ، وَاُمَنائِکَ فی بِلادِکَ، صَلاهً کَثیرَهً دائِمَهً. اَللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی وَلِیِّ اَمْرِکَ، الْقائِمِ الْمُؤَمَّلِ، وَالْعَدْلِ الْمُنْتَظَرِ وَحُفَّهُ بِمَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ ، وَاَیِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ، یا رَبَّ الْعالَمینَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ الدّاعِیَ اِلی کِتابِکَ، وَالْقائِمَ بِدینِکَ اِسْتَخْلِفْهُ فِی الْاَرْضِ کَمَا اسْتَخْلَفْتَ الَّذینَ مِنْ قَبْلِه، مَکِّنْ لَهُ دینَهُ الَّذِی ارْتَضَیْتَهُ لَهُ، اَبْدِلْهُ مِنْ بَعْدِ خَوفِه اَمْنا، یَعْبُدُکَ لا یُشْرِکُ بِکَ شَیْئا، اَللّهُمَّ اَعِزَّهُ وَاَعْزِزْ بِه، وَانْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِه، وَانْصُرْهُ نَصْرا عَزیزا، وَافْتَحْ لَهُ فَتْحا یَسیرا، وَاجْعَلْ لَهُ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطانا نَصیرا، اَللّهُمَّ اَظْهِرْ بِه دینَکَ وَسُنَّهَ نَبِیِّکَ، حَتّی لا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخافَهَ اَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ.

اَللّهُمَّ اِنّا نَرْغَبُ اِلَیْکَ فی دَوْلَهٍ کَریمَهٍ، تُعِزُّ بِهَا الْاِسْلامَ وَاَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَاَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فیها مِنَ الدُّعاهِ اِلی طاعَتِکَ، وَالْقادَهِ اِلی سَبیلِکَ، وَتَرْزُقُنا بِها کَرامَهَ الدُّنْیا وَالْاٰخِرَهِ، اَللّهُمَّ ما عَرَّفْتَنا مِنَ الْحَقِّ فَحَمِّلْناهُ، وَما قَصُرْنا عَنْهُ فَبَلِّغْناهُ، اَللّهُمَّ الْمُمْ بِه شَعْثَنا، وَاشْعَبْ بِه صَدْعَنا، وَارْتُقْ بِه فَتْقَنا، وَکَثِّرْ بِه قِلَّتَنا، وَاَعْزِزْ بِه ذِلَّتَنا، وَاَغْنِ بِه عائِلَنا، وَاقْضِ بِه عَنْ مَغْرَمِنا، وَاجْبُرْ بِه

فَقْرَنا وَسُدَّ بِه خَلَّتَنا، وَيَسِّرْ بِه عُسْرَنا، وَبَيِّضْ بِه وُجُوهَنا، وَفُكَّ بِه اَسْرَنا وَاَنْجِحْ بِه طَلِبَتَنا، وَاَ نْجِزْ بِه مَواعيدَنا، وَاسْتَجِبْ بِه دَعْوَتَنا، وَاَعْطِنا بِه سُؤْلَنا، وَبَلِّغْنا بِه مِنَ الدُّنْيا وَالْاٰخِرَهِ امالَنا، وَاَعْطِنا بِه فَوقَ رَغْبَتِنا يا خَيْرَ الْمَسْؤُولينَ، وَاَوْسَعَ الْمُعْطينَ، اِشْفِ بِه صُدُورَنا، وَاَذْهِبْ بِه غَيْظَ قُلُوبِنا، وَاهْدِنا بِه لِمَا اخْتُلِفَ فيهِ مِنَ الْحَقِّ بِاِذْنِکَ، اِنَّکَ تَهْدى مَنْ تَشاءُ اِلى صِراطٍ مُسْتَقيمٍ، وَانْصُرْنا بِه عَلى عَدُوِّکَ وَعَدُوِّنا، اِلهَ الْحَقِّ امينَ، اَللّٰهُمَّ اِنّا نَشْكُوا اِلَيْکَ فَقْدَ نَبِيِّنا وَغَيْبَهَ وَلِيِّنا، وَكَثْرَهَ عَدُوِّنا، وَقِلَّهَ عَدَدِنا وشِدَّهَ الْفِتَنِ بِنا، وَتَظاهُرَ الزَّمانِ عَلَيْنا، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاٰلِه وَاَعِنّا عَلى ذلِکَ بِفَتْحٍ مِنْکَ تُعَجِّلُهُ، وَبِضُرٍّ تَكْشِفُهُ، وَنَصْرٍ تُعِزُّهُ، وَسُلْطانِ حَقٍّ تُظْهِرُهُ وَرَحْمَهٍ مِنْکَ تُجَلِّلُناها، وَعافِيَهٍ مِنْکَ تُلْبِسُناها، بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ».(1)

و این دعا از حضرت صادق علیه السلام روایت شده که هرشب این ماه بخوانند:

«اَللّٰهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ اَنْ تَجْعَلَ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ مِنَ الاَمْرِ الْمَحْتُوم فِي الاَمْرِ الْحَكيمِ، مِنَ الْقَضاءِ الَّذى لا يُرَدُّ وَلا يُبَدَّلُ، اَنْ تَكْتُبَنى مِنْ حُجّاجِ بَيْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْكُورِ سَعْيُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئاتُهُمْ، وَاَنْ تَجْعَلَ فيما تَقْضِى وَتُقَدِّرُ اَنْ تُطيلَ عُمْرى فى خَيْرٍ وَعافِيَهٍ، وَتُوَسِّعَ فى رِزْقى، وَتَجْعَلَنى مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِه لِدينِکَ، وَلا تَسْتَبْدِلَ بى غَيْرى».(2)

وایضاً منقولست که در هر شب این ماه این دعا را بخوانند:

«اَللّٰهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ فيما تَقْضِى وَتُقَدِّرُ مِنَ الاَمْرِ الْمَحْتُومِ (وَفيما تُفْرَقُ) مِنْ الاَمْرِ الْحَكيمِ، فِى الْقضاءِ الَّذى لا يُرَدُّ وَلا يُبَدَّلُ، اَنْ تَكْتُبَنى مِنْ حُجّاجِ

1- شيخ طوسى، مصباح المتهجّد، ص577.
2- صحيفه صادقيه، ص421، دعاى 518 .

بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ (مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُومِ فِی الْاَمْرِ الْحَکیمِ، فِی الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَ) اَنْ تُطیلَ عُمْری (وَاَنْ تُوَسِّعَ لی فی رِزْقی، وَاَنْ تَفُکَّ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ)».(1)

از دعاهایی که شایسته است در هر شبی از شبهای ماه رمضان خوانده شودیْتِکَ الْحَرامِ وَ قَتْلاً فی سَبیلِکَ فَوَفِّقْ لَنا، وَ صالِحَ الدُّعاءِ وَ الْمَسْئَلَهِ فَاسْتَجِبْ لَنا، وَ اِذا جَمَعْتَ الْاَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ یَوْمَ الْقِیامَهِ فَارْحَمْنا، وَ بَراءَهً مِنَ النّارِ فَاکْتُبْ لَنا، وَ فِی جَهَنَّمَ فَلا تَغُلَّنا، وَ فِی عَذابِکَ وَ هَوانِکَ فَلا تَبْتَلِنا، وَ مِنَ الزَّقُّومِ وَ الضَّریعِ فَلا تُطْعِمْنا، وَ مَعَ الشَّیاطِینَ فَلا تَجْمَعْنا، وَ فِی النّارِ عَلی وُجُوْهِنا فَلا تَکْبُتْنا وَ مِنْ ثِیابِ النّارِ وَ سَرابیلِ الْقَطِرانِ فَلا تُلْبِسْنا، وَ مِنْ کُلِّ سُوءٍ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ بِحَقِّ لا اِلَهَ اِلاّ اَنْتَ فَنَجِّنا».(2)

دعای دیگری در هر شبی از شبهای ماه رمضان خوانده می شود و موجب می شود که گناهان چهل ساله انسان آمرزیده گردد، و اینک متن دعاء:

«اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْانَ وَ افْتَرَضْتَ عَلی عِبادِکَ فِیهِ

1- سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص144 و143.
2- سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص144 و143.

الصِّیامَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی عامِی هذا وَ فِی کُلِّ عامٍ وَ اغْفِرْ لی تِلْکَ الذُّنُوبَ الْعِظامَ فَاِنَّهُ لا یَغْفِرُها غَیْرُکَ یا رَحْمنُ یا عَلاّمُ».(1)

کیفیت خواندن هزار رکعت نافله در شبهای ماه رمضان

ترتیت خواندن هزار رکعت نماز مستحبی در شبهای ماه مبارک رمضان، براساس آنچه شیخ طوسی در کتاب «مصباح المتهجّد» نقل فرموده به این قرار می باشد: از شب اول تا بیستم، هر شب بیست رکعت.

و از شب بیست و یکم تا سی ام هر شب سی رکعت.

در شبهای قدر (نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم) هر شب صد رکعت.

که مجموعا هزار رکعت می باشد.

امّا دعاهایی که به جهت بعد از هزار رکعت نافله مذکور رسیده بنابر آنچه در مصباح و تهذیب و اقبال نقل شده.

در اقبال این دعا از حضرت عسکری علیه السلام روایت شده که بعد از هر دو رکعت از نوافل ماه رمضان بخوانند و این است:

«اَللّهُمَّ اجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاَمْرِ الْمَحْتُومِ، وَفیما تَفْرُقُ مِنَ الاَمْرِ الْحَکیمِ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ اَنْ تَجْعَلَنی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، اَلْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، اَلْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تُطیلَ عُمْری فی طاعَتِکَ، وَتُوَسِّعَ لی فی رِزْقی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ».

1) از شب اول تا شب بیستم رمضان المبارک هر شب بیست رکعت به شرحَ الْباطِنُ فَلَیْسَ دُونَکَ شَیْءٌ، وَاَنْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَدْخِلْنی فی کُلِّ خَیْرٍ اَدْخَلْتَ فیهِ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، وَاَخْرِجْنی مِنْ کُلِّ سُوءٍ اَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَالَ مُحَمَّدٍ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ».(2)

و نیز بعد از این دو رکعت بخواند این دعا را که سیّد از کتاب محمّد بن فیهِ، وَاَعِنّی فِیهِ بِاَفْضَلِ عَوْنِکَ، وَوَفِّقْنی فیهِ لِطاعَتِکَ وَطاعَهِ رَسُولِکَ عَلَیْهِ وَ اِلِهِ السَّلام، وَ فَرِّغْنی فیهِ لِعِبادَتِکَ، وَدُعائِکَ وَتِلاوَهِ کِتابِکَ، وَاَعْظِمْ لی فیهِ الْبَرَکَهَ، وَ ارْزُقْنِی فیهِ الْعافِیَهَ، وَاَصِحَّ لِی فیهِ بَدَنی، وَاَوْسِعْ فیهِ رِزْقی، وَاکْفِنی فیهِ ما اَهَمَّنی، وَاسْتَجِبْ فیهِ دُعائی، وَبَلِّغْنی فیهِ رَجائی،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاَذْهِبْ عَنّی فیهِ النُّعاسَ وَالْکَسَلَ وَالسَّأْمَهَ وَالْفَتْرَهَ، وَالْقَسْوَهَ وَالْغَفْلَهَ وَالْغِرَّهَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَجَنِّبْنی فیهِ الْعِلَلَ وَالْاَسْقامَ، وَ الْاَوْجاعَ وَ الْاَشْغالَ وَالْهُمُومَ وَالْاَحْزانَ،

1- سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص144.
2- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص543.

وَالْأَعْراضَ وَالْأَمْراضَ وَالْخَطايا وَالذُّنُوبَ، وَاصْرِفْ عَنّی فیهِ السُّوءَ وَالْفَحْشاءَ، وَالْجَهْدَ وَالْبَلاءَ وَالتَّعَبَ وَالْعَناءَ، اِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاَعِذْنی فیهِ مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ، وَهَمْزِهِ وَلَمْزِهِ، وَنَفْثِهِ وَنَفْخِهِ، وَوَسْوَسَتِهِ وَ مَکْرِهِ وَتَثْبیطِهِ وَ حِیلَتِهِ وَحَبائِلِهِ وَخُدَعِهِ، وَاَمانِیِّهِ وَغُرُورِهِ، وَ خَیْلِهِ وَ رَجِلِهِ وَ شُرَکائِهِ وَ اَعْوانِهِ وَ اَحْزابِهِ وَ اَشْیاعِهِ وَ اَتْباعِهِ وَ اَوْلِیائِهِ وَجَمیعِ مَکائِدِهِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنی فیهِ تَمامَ صِیامِهِ، وَبُلُوغَ الْأَمَلِ فیهِ وَفی قِیامِهِ، وَاسْتِکْمالَ ما یُرْضیکَ عَنّی صَبْراً وَاحْتِساباً، وَایماناً وَیَقیناً، ثُمَّ تَقَبَّلْ ذلِکَ مِنّی بِالْأَضْعافِ الْکَثیرَهِ، والْأَجْرِ الْعَظیمِ، یا رَبَّ الْعالَمینَ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنی فیهِ الصِّحَّهَ وَ الْفَراغَ وَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ، وَ الْجِدَّ وَ الْاِجْتِهادَ وَ التَّوْبَهَ وَ الْقُرْبَهَ وَالْقُوَّهَ وَالنَّشاطَ، وَالْاِنابَهَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الرَّهْبَهَ وَ الرِّقَّهَ وَالْخُشُوعَ، وَ التَّضَرُّعَ وَ صِدْقَ النِّیَّهِ وَ الْوَجَلَ مِنْکَ وَ الرَّجاءَ لَکَ، وَالتَّوَکُّلَ عَلَیْکَ، وَالثِّقَهَ بِکَ، وَالْوَرَعَ عَنْ مَحارِمِکَ وَ صَلاحَ الْقَوْلِ وَمَقْبُولَ السَّعْیِ، وَمَرْفُوعَ الْعَمَلِ وَمُسْتَجابَ الدَّعْوَهِ، وَلا تَحُلْ بَیْنی وَبَیْنَ شیْءٍ مِنْ ذلِکَ بَعَرَضٍ وَلا مَرَضٍ، وَلا سُقْمٍ، وَلا غَفْلَهٍ وَلا نِسْیانٍ، بَلْ بِالتَّعَهُّدِ وَالتَّحَفُّظِ لَکَ وَفیکَ، وَالرِّعایَهِ لِحَقِّکَ، وَالْوَفاءِ بَعَهْدِکَ وَوَعْدِکَ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاقْسِمْ لی اَفْضَلَ ما تَقْسِمُ لِعبادِکَ الصّالِحینَ وَاَعْطِنی فیهِ اَفْضَلَ ما تُعْطی اَوْلِیاءَکَ الْمُقَرَّبینَ الْمُؤْمِنینَ مِنَ الْهُدی وَ الرَّحْمَهِ وَالْمَغْفِرَهِ، وَ الْخَیْرِ وَالتَّحَنُّنِ وَالْاِجابَهِ، وَالْعَوْنِ وَ الْغُنْمِ وَ الْعُمْرِ وَ الْعافِیَهِ وَ الْمُعافاتِ الدّائِمَهِ وَالْعِتْقِ مِنَ النّارِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ وَخَیْرِ الدُّنْیا وَالْاٰخِرَهِ وَ اصْرِفْ عَنّی شَرَّ الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ دُعائى فيهِ اِلَيْکَ واصِلاً وَ خَيْرَکَ اِلَىَّ فيهِ نازِلاً، وَعَمَلى فيهِ مَقْبُولاً، وَسَعْيى فيهِ مَشْكُوراً، وَذَنْبى فيهِ مَغْفُوراً، حَتّى يَكُونَ نَصيبى فيهِ الْاَكْثَرَ، وَحَظّى فيهِ الْاَوْفَرَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَوَفِّقْنى فيهِ لِلَيْلَةِ الْقَدْرِ عَلى اَفْضَلِ حالٍ، تُحِبُّ اَنْ يَكُونَ عَلَيْها اَحَدٌ مِنْ اَوْلِيائِکَ، وَاَرْضاها لَکَ، ثُمَّ اجْعَلْها لى خَيْراً مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، وَارْزُقْنى فيها اَفْضَلَ ما رَزَقْتَ اَحَداً مِمَّنْ بَلَّغْتَهُ اِيّاها وَاَكْرَمْتَهُ بِها، وَاْجعَلْنى فيها مِنْ عُتَقائِکَ وَطُلَقائِکَ مِنَ النّارِ، وَسُعَداءِ خَلْقِکَ اَغْنَيْتَهُمْ وَ اَوْسَعْتَ عَلَيْهِمْ فِى الرِّزْقِ وَ صُنْتَهُمْ مِنْ بَيْنِ خَلْقِکَ وَ لَمْ تَبْتَلِهِمْ وَ مِمَّنْ مَنَنْتَ عَلَيْهِمْ بِرَحْمَتِکَ وَ مَغْفِرَتِکَ وَ رَأفَتِکَ وَ تَحَنُّنِکَ وَ اِجابَتِکَ وَ رِضاکَ وَ مَحَبَّتِکَ وَ عَفْوِکَ وَ عافِيَتِکَ وَ طَوْلِکَ وَ قُدْرَتِکَ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ،

اَللّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ وَلَيالٍ عَشْرٍ، وَرَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ، وَما اَنْزَلْتَ فيهِ مِنَ الْقُرآنِ، وَرَبَّ جَبْرَئيلَ وَميكائيلَ وَاِسْرافيلَ وَعِزْرائيلَ، وَرَبَّ اِبْراهيمَ وَاِسْماعيلَ وَاِسْحقَ وَيَعْقُوبَ وَ الْاَسْباطِ، وَرَبَّ مُوسى وَ عيسى، وَ جَميعِ النَّبِيّينَ وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِيّينَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنى مِنْ اَنْصارِ رَسُولِکَ وَ الِ رَسُولِکَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلامُ وَ اَتْباعِهِمْ فِى الدُّنْيا وَ الْاخِرَهِ وَ اَسْاَلُکَ بِحَقِّهِمْ عَلَيْکَ وَبِحَقِّکَ الْعَظيمِ، لَمّا نَظَرْتَ اِلَىَّ نَظْرَةً رَحيمَةً مِنْکَ تَرْضى بِها عَنِّى رِضىً لا تَسْخَطُ عَلَىَّ بَعْدَهُ اَبَداً، وَاَعْطَيْتَنى جَميعَ سُؤْلى وَرَغْبَتى وَاُمْنِيَّتى وَاِرادَتى، وَاصْرِفْ عَنِّى جَميعَ ما اَكْرَهُ وَ اَحْذَرُ وَ اَخافُ عَلى نَفْسى وَما لا اَخافُ، وَعَنْ اَهْلى وَمالى وَذُرِّيَّتى، اِلهى اِلَيْکَ فَرَرْتُ مِنْ ذُنُوبى فَاوِنى تائِباً، فَثُبْ عَلَىَّ مُسْتَغْفِراً، فَاغْفِرْ لِى مُتَعَوِّذاً، فَاَعِذْنِى مُسْتَجيراً، وَاَجِرْنى مُسْتَسْلِماً، فَلا تَخْذُلْنِى راهِباً، فَآمِنِّى راغِباً، فَشَفِّعْنى سائِلاً، فَاَعْطِنى مُصَدِّقاً

فَتَصَدَّقْ عَلَیَّ مُتَضَرِّعاً اِلَیْکَ فَلا تُخَیِّبْنِی یا قَریبُ یا مُجیبُ، عَظُمَتْ ذُنُوبی وَ جَلَّتْ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بی ما اَنْتَ اَهْلُهُ وَ لا تَفْعَلْ بی ما اَنَا اَهْلُهُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْزِلْ عَلَیَّ وَ عَلی والِدَیَّ وَ اَهْلِ بَیْتی وَ اَهْلِ حُزاتَتِی وَ اِخْوانِیَ الْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ مِنْ رِزْقِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ سَکِینَتِکَ وَ مَحَبَّتِکَ وَ تَحَنُّنِکَ وَ رِزْقِکَ الْواسِعِ الْهَنئُ الْمَرئُ ما تَجْعَلُهُ صَلاحاً لِدُنْیانا وَ اخِرَتِنا یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ

اَللّهُمَّ وَ ما کانَتْ لِی اِلَیْکَ مِنْ حاجَهٍ اَتَا فِی طَلَبِها وَ اِلْتِماسِها شَرَعْتُ فیها اَوْ لَمْ اَشْرَعْ سَئَلْتُکَها اَوْ لَمْ اَسْئَلْکَها نَطَقْتُ اَتَابِها اَوْ لَمْ اَنْطِقْ وَ اَنْتَ اَعْلَمُ بِها مِنّی فَاَسْئَلُکَ بِحَقِّ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ وَ عِتْرَتِهِ اِلاّ تَوَلَّیْتَ قَضاءَها السّاعَهَ السّاعَهَ وَ قَضاءَ جَمیعِ حَوائِجی کُلِّها صَغِیرِها وَ کَبیرِها اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ وَ اَسْئَلُکَ یا اَللّهُ بِعِزَّتِکَ الَّتی اَنْتَ اَهْلُها وَ بِرَحْمَتِکَ الَّتی اَنْتَ اَهْلُها اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَغْفِرَ لی ذُنُوبی کُلَّها قَدِیمَها وَ حَدِیثَها وَ مَنْ اَرادَنی بِخَیْرٍ فَاَرِدْهُ بِخَیْرٍ، وَ مَنْ اَرادَنی بِسُوءٍ فَارْدُدْهُ بِسُوئِهِ فِی نَحْرِهِ، وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّهِ وَ اَسْتَعِینُ بِکَ عَلَیْهِ، اَللّهُمَّ احْفَظْنی مِنْ بَیْنَ یَدَیَّ وَ مِنْ خَلْفِی وَ عَنْ یَمینی وَ عَنْ شِمالِی وَ اجْعَلْنِی فِی حِفْظِکَ وَ فی جَوارِکَ وَ کَنَفِکَ عَزَّ جارُکَ سَیِّدِی وَ جَلَّ ثَناؤُکَ وَ لا اِلهَ غَیْرُکَ».

آنگاه دورکعت دیگر می خواند، تسبیح می گوید، سپس می گوید:

«اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی عَلا فَقَهَرَ، وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی مَلَکَ فَقَدَرَ، وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی بَطَنَ فَخَبَرَ، وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی یُحْیِ الْمَوْتی وَیُمیتُ الاَحْیاءَ وَهُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ، وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی تَواضَعَ کُلُّ شَیْ ءٍ لِعَظَمَتِه، وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی ذَلَّ کُلُّ شَیْ ءٍ لِعِزَّتِه، وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذِی اسْتَسْلَمَ کُلُّ شَیْ ءٍ لِقُدْرَتِه، وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی

خَضَعَ كُلُّ شَیْءٍ لِمُلْکَتِه، وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی یَفْعَلُ ما یَشاءُ، وَلا یَفْعَلُ ما یَشاءُ غَیْرُهُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَدْخِلْنی فی کُلِّ خَیْرٍ اَدْخَلْتَ فیهِ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، وَاَخْرِجْنی مِنْ کُلِّ سُوءٍ اَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَالَ مُحَمَّدٍ، صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُهُ، وَسَلَّمَ تَسْلیما کَثیرا».(1)

و این دعا را که سید از کتاب ابن ابی قرّه نقل فرموده نیز بخوانند:

«یا مَوْضِعَ شَکْوَی السّائِلینَ وَ یا مُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبینَ وَ یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ وَ یا جارَ الْمُسْتَجیرینَ وَ یا خَیْرَ مَنْ رُفِعَتْ اِلَیْهِ اَیْدِی السّائِلینَ وَ مُدَّتْ اِلَیْهِ اَعْناقُ الطّالِبینَ اَنْتَ مَوْلایَ وَ اَنَا عَبْدُکَ وَ اَحَقُّ مَنْ سَئَلَ الْعَبْدُ رَبَّهُ، وَ لَمْ یَسْئَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ کَرَماً وَ جُوْداً، اَنْتَ غایَتی فی رَغْبَتِی، وَ کالِئِی فی وَحْدَتِی، وَ حافِظِی فی غُرْبَتِی، وَ ثِقَتِی فی طَلِبَتِی، وَ ناجِحِی فی حاجَتِی وَ مُجیبِی فی دَعْوَتی، وَ مُصْرِخِی فی وَرْطَتِی، وَ مَلْجَأی عِنْدَ انْقِطاعِ حِیْلَتِی اَسْئَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تُعِزَّنی وَ تَغْفِرَ لی وَ تَنْصُرَنی، وَ تَرْفَعَنِی وَ لا تَضَعَنِی، وَ عَلی طاعَتِکَ فَقَوِّنِی، وَ بِالْقَوْلِ الثّابِتِ فَثَبِّتْنِی، وَ قَرِّبْنِی اِلَیْکَ وَ اَدْنِنی وَ اَحِبَّنِی وَ اسْتَصْفِنِی وَ اسْتَخْلِصْنِی وَ امْتِعْنِی وَ اصْطَنِعْنِی وَ زَکِّنِی وَ ارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَ رَحْمَتِکَ فَاِنَّهُ لا یَمْلِکُها غَیْرُکَ، وَ اجْعَلْ غِنایَ فِیما رَزَقْتَنِی، وَ ما لَیْسَ لی بِحَقٍّ فَلا تُذْهِبْ اِلَیْهِ نَفْسِی، وَ کِفْلَیْنِ مِنْ رَحْمَتِکَ فَاتِنِی وَ لا تَحْرِمْنِی وَ لا تُذِلَّنِی وَ لا تَسْتَبْدِلْ بِی غَیْرِی، وَ خَیْرَ السَّرائِرِ فَاجْعَلْ سَریرَتِی، وَ خَیْرَ الْمَعادِ فَاجْعَلْ مَعادِی، وَ نَظْرَهً فی وَجْهِکَ الْکَریمِ فَاَنِلْنِی، وَ مِنْ ثِیابِ الْجَنَّهِ فَاَلْبِسْنِی، وَ مِنَ الْحُورِ الْعِینِ فَزَوِّجْنِی، وَ تَوَلِّنی یا سَیِّدی وَ لا

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص543.

تُولِّنِی غَیْرَکَ، وَ اعْفُ عَنِّی کُلَّ ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی مِنِّی، وَ اعْصِمْنِی فِیما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، وَ اسْتُرْ عَلَیَّ وَ عَلی والِدَیَّ وَ قَرابَتِی وَ مَنْ کانَ مِنِّی بِسَبِیلٍ فِی الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ، فَاِنَّ ذلِکَ کُلَّهُ بِیَدِکَ وَ اَنْتَ واسِعُ الْمَغْفِرَهِ، فَلا تُخَیِّبْنِی یا سَیِّدِیْ وَ لا تَرُدَّ یَدِی اِلی نَحْرِی حَتّی تَفْعَلَ بِی وَ تَسْتَجِیبَ لی ما سَئَلْتُکَ، وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ الِ مُحَمَّدٍ

اِلهِی اَنْتَ رَبُّ شَهْرٍ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْانَ وَ افْتَرَضْتَ فِیهِ عَلی عِبادِکَ الصِّیامَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامِنا هذا وَ فی کُلِّ عامٍ، وَ اغْفِرْ لی تِلْکَ الْاُمُورَ الْعِظامَ فَاِنَّهُ لا یَغْفِرُها غَیْرُکَ یا رَحْمنُ یا عَلاّمُ».

سپس دو رکعت نماز دیگر می خواند و بعد از سلام می گوید:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَعانی جَمیعِ ما دَعاکَ بِهِ عِبادُکَ الَّذینَ اصْطَفَیْتَهُمْ لِنَفْسِکَ، الْمَأمُونُونَ عَلیسِرِّکَ، الْمُجْتَجِبُونَ بِغَیْبِکَ، الْمُسْتَسِرُّونَ بِدِینِکَ الْمُعْلِنُونَ بِهِ، الْواصِفُونَ لِعَظَمَتِکَ، الْمُنَزِّهُونَ عَنْ مَعاصیکَ، الدّاعُونَ اِلی سَبیلِکَ، السّابِقُونَ فی عِلْمِکَ، الْفائِزُونَ بِکَرامَتِکَ، اَدْعُوکَ عَلی مَواضِعِ حُدُودِکَ، وَکَمالِ طاعَتِکَ، وَبِمایَدْعُوکَ بِهِ وُلاهُ اَمْرِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَفْعَلَ بی ماَاَنْتَ اَهْلُهُ، وَلاتَفْعَلَ بی ماَاَنَا اَهْلُهُ».(1)

و این دعا را بخواند که از کتاب ابن أبی قرّه نقل شده:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعِزَّتِکَ الَّتی قَهَرْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِجَبَرُوتِکَ الَّتی غَلَبْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَ بِقُدْرَتِکَ الَّتی لا یَقُومُ لَها شَیْءٌ وَ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذی اَضاءَ لَهُ کُلُّ شَیْءٍ، یا اَقْدَمَ قَدِیمٍ فِی الْعِزِّ وَ الْجَبَرُوتِ، وَ

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص543.

يا رَحيمَ كُلِّ مُسْتَرْحِمٍ، وَ يا راحَةَ كُلِّ مَحْزُونٍ وَ مُفَرِّجَ كُلِّ مَلْهُوفٍ، اَسْأَلُکَ بِاَسْمائِکَ الَّتی دَعاکَ بِها حَمَلَهُ عَرْشِکَ وَ مَنْ حَوْلَ عَرْشِکَ وَ بِاَسْمائِکَ الَّتی دَعاکَ بِها جَبْرَئِیلُ وَ میکائیلُ وَ اِسْرافیلُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَرْضی عَنِّی رِضاً لا تَسْخَطُ عَلَیَّ مِنْ بَعْدِهِ اَبَداً، وَ اَنْ تَمُدَّ لی فی عُمْرِی وَ اَنْ تُوَسِّعَ عَلَیَّ فی رِزْقی، وَ اَنْ تُصِحَّ لی جِسْمی، وَ اَنْ تُبَلِّغَنی اَمَلی وَ تُقَوِّیَنی عَلی طاعَتِکَ وَ عِبادَتِکَ، وَ تُلْهِمَنی شُکْرَکَ فَقَدْ ضَعُفَ عَنْ نَعْمائِکَ شُکْری، وَ قَلَّ عَلی بَلْواکَ صَبْری، وَ ضَعُفَ عَنْ اَداءِ حَقِّکَ عَمَلی، وَ اَنَا مَنْ قَدْ عَرَفْتَ سَیِّدی الضَّعِیفُ عَنْ اَداءِ حَقِّکَ الْمُقَصِّرُ فی عِبادَتِکَ الرّاکِبُ لِمَعْصِیَتِکَ، فَاِنْ تُعَذِّبْنی فَاَهْلُ ذلِکَ اَنَا، وَ اِنْ تعْفُ عَنِّی فَاَهْلُ الْعَفْوِ اَنْتَ

اِلهی اِلهی ظَلَمْتُ نَفْسِی، وَ عَظُمَ عَلَیْها اِسْرافی، وَ طالَ لِمَعاصِیکَ انْهماکِی وَ تَکاثَفَتْ ذُنُوْبِی وَ تَظاهَرَتْ سَیِّئاتِی، وَ طالَ بِکَ اغْتِرارِی، وَ دامَ لِشَهَواتی اِتِّباعِی، اِلهی اِلهی غَرَّتْنِی الدُّنْیا بِغُرُورِها فَاغْتَرَرْتُ، وَدَعَتْنِی اِلَی الْغَیِّ بِشَهَواتِها فَاَجَبْتُ، وَ صَرَفَتْنِی عَنْ رُشْدی فَانْصَرَفْتُ اِلَی الْهُلْکِ بِقَلِیلِ حَلاوَتِها فَانْفَذْتُ، وَ تَزَیَّنَتْ لی لِاَرْکَنَ اِلَیْها فَرَکَنْتُ

اِلهی اِلهی قَدِ اقْتَرَفْتُ ذُنُوباً عِظاماً مُوبِقاتِ وَ جَنَیْتُ عَلی نَفْسِی بِالذُّنُوبِ الْمُهْلِکاتِ، وَ تَتابَعَتْ مِنِّی السَّیِّئاتُ وَ قَلَّتْ مِنِّی الْحَسَناتُ وَ رَکِبْتُ مِنَ الْاُمُورِ عَظیماً وَ اَخْطَأْتُ خَطَأً جَسِیماً، وَ اَسَأْتُ اِلی نَفْسِی حَدِیثاً وَ قَدِیماً، وَ کُنْتُ فی مَعاصیکَ ساهِیاً لاهیاً، وَ عَنْ طاعَتِکَ نَوّاماً ناسِیاً فَقَدْ طالَ عَنْ ذِکْرِکَ سَهْوی وَ قَدْ اَسْرَعْتُ اِلی ما کَرِهْتَ بِجَمیعِ جَوارِحِی

اِلهی قَدْ اَنْعَمْتَ عَلَیَّ فَلَمْ اَشْکُرْ، وَ بَصَّرْتَنی فَلَمْ اَبْصُرْ، وَ اَرَیْتَنِی الْعِبَرَ فَلَمْ اَعْتَبِرْ، وَ اَقَلْتَنِی الْعَثَراتِ فَلَمْ اَقْصُرْ، وَ سَتَرْتَ مِنِّی الْعَوْراتِ فَلَمْ اَسْتَتِرْ، وَ

ابْتَلَيْتَنِی فَلَمْ اَصْبِرْ، وَ عَصَمْتَنِی فَلَمْ اَعْتَصِمْ، وَ دَعَوْتَنِی اِلی النَّجاهِ فَلَمْ اُجِبْ، وَ حَذَّرْتَنِی الْمَهالِکَ فَلَمْ اَحْذَرْ

اِلهی خَلَقْتَنِی سَمیعاً فَطالَ لِما کَرِهْتَ سَماعِی، وَ اَنْطَقْتَنِی فَکَثُر فی مَعاصِیکَ مَنْطِقی، وَ بَصَّرْتَنِی فَعَمِیَ عَنِ الرُّشْدِ بَصَرِی، وَ جَعَلْتَنِی سَمِیعاً بَصِیراً فَکَثُرَ فیما یُرْدِینی سَمْعِی وَ بَصَرِی، وَ جَعَلْتَنِی قَبُوضاً بَسُوطاً فَدامَ فیما نَهَیْتَنِی عَنْهُ قَبْضِی وَ بَسْطِی، وَ جَعَلْتَنِی ساعِیاً مُتَقَلِّباً فَطالَ فیما یُرْدِینِی سَعْیی وَ تَقَلُّبِی وَ غَلَبَتْ عَلَیَّ شَهَواتی وَ عَصَیْتُکَ بِجَمیعِ جَوارِحِی فَقَدِ اشْتَدَّتْ اِلَیْکَ فاقَتِی وَ عَظُمَتْ اِلَیْکَ حاجَتی وَ اشْتَدَّ اِلَیْکَ فَقْری، فَبِایِّ وَجْهٍ اَشْکُو اِلَیْکَ اَمْرِی، وَ بِاَیِّ لِسانٍ اَسْئَلُکَ حَوائِجی، وَ بِاَیِّ یَدٍ اَرْفَعُ اِلَیْکَ رَغْبَتی، وَ بِاَیِّهِ نَفْسٍ اُنْزِلُ اِلَیْکَ فَاقَتی وَ بِاَیِّ عَمَلٍ اَبُثُّ اِلَیْکَ حُزْنِی وَ فَقْری، اَبِوَجْهِیَ الَّذی قَلَّ حَیاؤُهُ مِنْکَ یا سَیِّدی اَمْ بِقَلْبِیَ الَّذی قَلَّ اکْتِراثُهُ مِنْکَ یا مَوْلایَ، اَمْ بِلِسانِی النّاطِقِ کَثیراً بِما کَرِهْتَ یا رَبِّ، اَمْ بِبَدَنِی السّاکِنِ فِیهِ حُبُّ مَعاصِیکَ یا اِلهی، اَمْ بِعَمَلِیَ الْمُخالِفِ لِمَحَبَّتِکَ یا خالِقی اَمْ بِنَفْسِی النّارِکَهِ لِطاعَتِکَ یا رازِقی، فَاَنَا الْهالِکُ اِنْ لَمْ تَرْحَمْنی، وَ اَنَا الْهالِکُ اِنْ کُنْتَ غَضِبْتَ عَلَیَّ، وَ یا وَیْلِی وَ الْعَوْلُ عَلَیَّ مِنْ ذُنُوْبی وَ خَطیئَتی وَ اِسْرافی عَلی نَفْسی، فَمَنْ اَسْتَغِیثُ فَیُغیثُنی اِنْ لَمْ تُغِثْنی یا سَیِّدی، وَ اِلی مَنْ اَشْکُو افَیَرْحَمُنی اِنْ کُنْتَ اَعْرَضْتَ عَنِّی یا سَیِّدی، وَ مَنْ اَدْعُوا فَیَشْفَعُ لی اِنْ صَرَفْتَ وَجْهَکَ الْکَریمَ عَنِّی یا سَیِّدی، وَ اِلی مَنْ اَتَضَرَّعُ فَیُجیبُنی اِنْ کُنْتَ سَخِطْتَ عَلَیَّ فَلَمْ تُجِبْنِی یا سَیِّدی، وَ مَنْ اَسْئَلُ فَیُعْطینی اِنْ لَمْ تُعْطِنی وَ مَنَعْتَنی یا سَیِّدی، وَ بِمَنْ اَسْتَجیرُ فَیُجیرُنی اِنْ خَذَلْتَنِی یا سَیِّدی وَ لَمْ تُجِرْنی، وَ بِمَنْ اَعْتَصِمُ فَیَعْصِمُنِی یا سَیِّدی اِنْ لَمْ تَعْصِمْنی، وَ عَلی مَنْ اَتَوَکَّلُ فَیَحْفَظُنی وَ یَکْفِینی اِنْ خَذَلَتَنی یا سَیِّدی، وَ بِمَنْ

اَسْتَشْفِعُ فَیَشْفَعُ لی اِنْ کُنْتَ قَدْ مَقَتَنِی یا سَیِّدی وَ اِلی مَنْ اَلْتَجِأُ وَ اِلی اَیْنَ اَفِرُّ اِنْ کُنْتَ قَدْ غَضِبْتَ عَلَیَّ یا سَیِّدی

اِلهی اِلهی لَیْسَ اِلاَّ اِلَیْکَ مَلْجَأی، وَ لَیْسَ اِلاّ بِکَ اعْتِصامِی، وَ لَیْسَ اِلاّ عَلَیْکَ تَوَکُّلی وَ مِنْکَ رَجائی وَ لَیْسَ إلاّ رَأْفَتُکَ وَ مَغْفِرَتُکَ تُنْجِیانی، اَنْتَ یا سَیِّدی اَمانی مِمّا اَخافُ وَ مِمّا لا اَخافُ بِرَحْمَتِکَ فَآمِنّی وَ اَنْتَ یا سَیِّدی رَجائی مِمّا اَحْذَرُ وَ مِمّا لا اَحْذَرُ بِمَغْفِرَتِکَ فَنَجِّنی، وَ اَنْتَ یا سَیِّدی مُسْتَغاثی مِمّا تَوَرَّطْتُ فِیهِ مِنْ ذُنُوْبی فَاَغِثْنِی، وَ اَنْتَ یا سَیِّدی مُشْتَکایَ مِمّا تَضَرَّعْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ فَارْحَمْنِی، وَ اَنْتَ یا سَیِّدی کَهْفِی وَ ناصِرِی وَ رازِقی فَلا تُضَیِّعْنی وَ اَنْتَ یا سَیِّدی الْحافِظُ لی وَ الذّابُّ عَنّی وَ الرَّحیمُ بی فَلا تَبْتَلِینّی، سَیِّدی فَمِنْکَ اَطْلُبُ حاجَتی فَاَعْطِنی سَیِّدی، وَ اِیّاکَ اَسْئَلُ رِزْقاً واسِعاً فَلا تَحْرِمْنی سَیِّدی، وَ بِکَ اَسْتَهدِی فَاهْدِنی وَ لا تُضِلَّنی سَیِّدی، وَ مِنْکَ اَسْتَقْبِلُ فَاَقِلْنی عَثْرَتی سَیِّدی، وَ اِیّاکَ اَسْتَغْفِرُ فَاغْفِرْلی ذُنُوبی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ غِناکَ لی بِرَحْمَتِکَ فَاَغْنِنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ رَحْمَتِکَ لی بِمَنِّکَ فَارْحَمْنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ عَطایاکَ بِفَضْلِکَ فَاَعْطِنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ اِجارَتَکَ لی بِفَضْلِکَ فَاَجِرْنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ عَفْوَکَ عَنّی بِحِلْمِکَ فَاعْفُ عَنّی سَیِّدی، وَ قَدْ رجَوْتُ تَجاوُزَکَ عَنِّی بِرَحْمَتِکَ فَتَجاوَزْ عَنِّی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ تَخْلیصَکَ اِیّایَ مِنَ النّارِ فَخَلِّصْنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ اِدخالَکَ اِیّایَ الْجَنَّهَ بِجُودِکَ فَاَدْخِلْنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ اِعْطاءَکَ اَمَلی وَ رَغْبَتی وَ طَلِبَتی فی اَمْرِ دُنْیایَ وَ اخِرَتی بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ فَلا تُخَیِّبْنی

اِلهی اِنْ لَمْ اَکُنْ اَهْلَ ذلِکَ مِنْکَ فَاِنَّکَ اَهْلُهُ، وَ اَنْتَ لا تُخَیِّبُ مَنْ دَعاکَ، وَ لا تُضَیِّعُ مَنْ وَثِقَ بِکَ، وَ لا تَخْذُلُ مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْکَ فَلا تَجْعَلْنی اَخْیَبَ مَنْ سَأَلَکَ

فی هذِهِ اللَّیْلَهِ وَ لا تَجْعَلْنی اَخْسَرَ مَنْ سَأَلَکَ فی هذَا الشَّهْرِ، وَ مُنَّ عَلَیَّ بِالْاِجابَهِ وَ الْقَبُولِ، وَ الْعِتْقِ مِنَ النّارِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَ اجْمَعْ لی خَیْرَ الدُّنْیا وَ الْاخِرَهِ وَ اغْفِرْ لی ذُنُوبی وَ عُیُوبی وَ اِساءَتی وَ ظُلْمی وَ تَفْریطی وَ اِسْرافی عَلی نَفْسی، وَ احْبِسْنی عَنْ کُلِّ ذَنْبٍ یَحْبِسُ عَنِّی الرِّزْقَ اَوْ یَحْجُبُ دُعائی عَنْکَ اَوْ یَرُدُّ مَسْئَلَتی دُوْنَکَ، اَوْ یُقَصِّرُنی عَنْ بُلُوغِ اَمَلی اَوْ یَعْرِضُ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ عَنّی، فَقَدِ اشْتَدَّتْ بِکَ ثِقَتی یا سَیِّدی، وَ اشْتَدَّ لَکَ دُعائی، وَ انْطَلَقَ بِدُعائِکَ لِسانی، وَ انْشَرَحَ لِمَسْئَلَتِکَ صَدْرِی لِما رَجِمْتَنی وَ وَعَدْتَنی عَلی نَبیِّکَ الصّادِقِ عَلَیْهِ وَ اِلهِ السَّلامُ، وَ فی کِتابِکَ فَلا تَحْرِمْنی یا سَیِّدی لِقِلَّهِ شُکْری، وَ لا تَضَعْنی یا سَیِّدی لِقِلَّهِ صَبْری، وَ اَعْطِنی یا سَیِّدی لِفَقْرِی وَ فاقَتی، وَ ارْحَمْنی یا سَیِّدی لِذُلّی وَ ضَعْفی، وَ تَمِّمْ یا سَیِّدی اِحْسانَکَ لی وَ نِعَمَکَ عَلَیَّ، وَ اَعْطِنی یا سَیِّدی الْکَثیرَ مِنْ خَزائِنِکَ، وَ اَدْخِلْنی یا سَیِّدی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَ اَسْکِنّی یا سَیِّدی الْاَرْضَ بِخَشْیَتِکَ وَ ادْفَعْ عَنّی یا سَیِّدی بِذِمَّتِکَ، وَ ارْزُقْنی یا سَیِّدی وُدَّکَ وَ مَحَبَّتِکَ وَ مَوَدَّتَکَ وَ الرّاحَهَ عِنْدَ الْمَوْتِ والْمُعافاهَ عِنْدَ الْحِسابِ، وَ ارْزُقْنِی الْغِنا وَ الْعَفْوَ وَ الْعافِیَهَ وَ حُسْنَ الْخُلْقِ وَ اَداءَ الْاَمانَهِ، وَ تَقَبَّلْ صَوْمی وَ صَلاتی، وَ اسْتَجِبْ دُعائی، وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ مِنْ عامی هذا اَبَداً ما اَبْقَیْتَنی، وَ صَلِّ عَلی خَیْرِ خَلْقِکَ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ». و بخواه از خدا حاجت خود را.

آنگاه دو رکعت دیگر می خواند و می گوید:

«یا ذَا الْمَنِّ وَ لا یُمَنُّ عَلَیْکَ، یا ذَا الطَّوْلِ لا اِلهَ اِلّآ اَنْتَ، (اَنْتَ) ظَهْرُ اللاجِئینَ، وَمَأْمَنُ الخائِفینَ، وَجارُ المُسْتَجیرینَ، اِنْ کانَ فی اُمِّ الْکِتابِ عِنْدَکَ اَنّی شَقِیٌّ اَوْ مَحْرُومٌ اَوْ مُقْتَرٌ عَلَیَّ فی رِزْقی، فَامْحُ مِنْ اُمِّ الکِتابِ شَقائی

وَحِرْمانی وَاِقْتارَ رِزْقی، وَاکْتُبْنی عِنْدَکَ سَعیدا مُوَفَّقا لِلْخَیْرِ، مُوَسَّعا عَلَیَّ فی رِزْقِکَ، فَاِنَّکَ قُلْتَ فی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ، عَلی لِسانِ نَبِیِّکَ الْمُرْسَلِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاٰلِهِ «یَمْحُو اللّهُ ما یَشاءُ وَیُثْبِتُ وَعِنْدَهُ اُمُّ الْکِتابِ»وَقُلْتَ: «وَرَحْمَتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ» واَنَا شَیْءٌ فَلْتَسَعْنی رَحْمَتُکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلِّ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ» وبه هرچه خواهی دعا کن.(1)

و این دعا را بعد از این دو رکعت بخواند که از کتاب ابن أبی قرّه نقل شده:

«اِلهی اِلهی اَوْجَلَتْنِی ذُنُوْبی وَ ارْتُهِنْتُ بِعَمَلی وَ ابْتُلِیتُ بِخَطیئَتی فَیاوَیْلی وَ الْعَوْلُ لی ما خِفْتُ عَلی نَفْسی مِمَّا ارْتَکَبْتُ بِجَوارِحِی، وَ الْوَیْلُ وَ الْعَوْلُ لی اَمْ کَیْفَ اَمِنْتُ عُقُوْبَهَ رَبّی فِیما اجْتَرَأْتُ بِهِ عَلی خالِقِی، فَیاوَیلی وَ الْعَوْلُ لی عَصَیْتُ رَبِّی بِجَمیعِ جَوارِحی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی اَسْرَفْتُ عَلی نَفْسی وَ اَثْقَلْتُ ظَهْری بِجَریرَتی، وَ یا وَیْلی بَغَّضْتُ نَفْسی اِلی خالِقی بِعَظیمِ ذُنُوبی، وَ یا وَیْلی صِرْتُ کَاَنّی لا عَقْل لی، بَلْ لَیْسَ لی عَقْلٌ یَنْفَعُنی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی اَما تَفَکَّرْتُ فِیمَا اکْتَسَبْتُ وَ خِفْتُ مِمّا عَمِلَتْ یَدی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی عَمِیتُ عَنِ النَّظَرِ فِی اَمْری وَ عَنِ التَّفَکُّرِ فی ظُلْمی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی اِنْ کانَ عِقابی مَذْخُوراً لی اِلی اخِرَتی، وَ یا وَیْلی وَ یا عَوْلی اِنْ اُتِیَ بِی یَوْمَ الْقِیامَهِ مَغْلُولَهً یَدِی اِلی عُنُقِی، وَ یا وَیْلی وَ یا عَوْلی اِنْ بَدَّدَتِ النّارُ جَسَدی وَ عَرَّکَتْ مَفاصِلِی، وَ یا وَیْلی اِنْ فُعِلَ بی مَا اسْتَوْجِبُهُ بِذُنُوبی، وَ یا وَیْلی اِنْ لَمْ یَرْحَمْنی سَیِّدی وَ یَعْفُ عَنّی اِلهی، وَ یا وَیْلی لَوْ عَلِمَتِ الْاَرْضُ بِذُنُوبی لَساخَت بی، وَ یا وَیْلی لَوْ عَلِمَتِ الْبِحارُ بِذُنُوبی لَغَرَقَتْنِی، وَ یا وَیْلی لَوْ عَلِمَتِ الْجِبالُ بِذُنُوبی لَدَهْدَهَتْنِی، وَ یا وَیْلی مِنْ فِعْلِیَ الْقَبیحِ وَ عَمَلیَ الْخَبیثِ

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص544.

وَ فَضایِحِ جَریرَتی، وَ یا وَیْلی لَوْ ذُکِرَتْ لِلْأَرْضِ ذُنُوبی لاَ ابْتَلَعَتْنِی، وَ یا وَیْلی لَیْتَ الَّذِی کانَ خِفْتُ نَزَلَ بِی وَ لَمْ اُسْخِطْ اِلهی، وَ یا وَیْلی اِنِّی لَمُفْتَضَحٌ یَوْمَ الْقِیامَهِ بِعَظیمِ ذُنُوبی، وَ یا وَیْلی اِنِ اسْوَدَّ یَوْمَ الْقِیامَهِ فِی الْمَوْقِفِ وَجْهی، وَ یا وَیْلی اِنْ قُصِفَ عَلی رُؤُسِ الْخَلائِقِ ظَهْری، وَ یا وَیْلی اِنْ قُویسْتُ اَوْ حُوْسِبْتُ اَوْ جُوزِیتُ بِعَمَلی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی اِنْ لَمْ یَرْحَمْنی رَبِّی یا مَوْلایَ قَدْ حَسُنَ ظَنّی بِکَ لِما اَخَّرْتَ مِنْ عِقابی، یا مَوْلایَ فَاعْفُ عَنّی وَ اغْفِرْ لی وَ تُبْ عَلَیَّ وَ اَصْلِحْنی یا مَوْلایَ وَ تَقَبَّلْ مِنّی صَوْمِی وَ صَلاتی وَ اسْتَجِبْ لی دُعائی یا مَوْلایَ، وَ ارْحَمْ تَضَرُّعی وَ تَذَلُّلی وَ تَلْوِیذی وَ بُوءْسِی وَ مَسْکَنَتی یا مَوْلایَ وَ لا تُخَیِّبْنی وَ لا تَقْطَعْ رَجائی، وَ لا تَضْرِبْ بِدُعائی وَجْهی وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فی عامی هذا وَ اَبَداً ما اَبْقَیْتَنی».

آنگاه به سجده رفته، و در حال سجده بگوید:

«اَللّهُمَّ أغْنِنِی بِالْعِلْمِ وَ زَیِّنّی بِالْحِلْمِ، وَکَرِّمْنِی بِالتَّقْوی، وَ جَمِّلْنِی بِالْعافِیَهِ یا وَلِیَّ الْعافِیَهِ عَفْوَکَ عَفْوَکَ عَفْوَکَ مِنَ النّارِ»

پس سر از سجده برداشته بگوید:

«یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ اَسْاَلُکَ بِلا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ یا رَحْمنُ یا اَللّهُ یا رَبُّ یا قَریبُ یا مُجیبُ یا بَدیعَ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ، یا ذَا الْجَلالِ وَ الْاِکْرامِ، یا حَیّانُ یا مَنّانُ یا حَیُّ یا قَیُّومُ، اَسْاَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ تُحِبُّ اَنْ تُدْعی بِهِ، وَ بِکُلِّ دَعْوَهٍ دَعاکَ بِها اَحَدٌ مِنَ الْاَوَّلینَ وَ الْاخِرینَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَصْرِفَ قَلْبِی اِلی خَشْیَتِکَ وَ رَهْبَتِکَ، وَ اَنْ تَجْعَلَنی مِنَ الْمُخْلِصینَ، وَ تُقَوِّیَ اَرْکانِی کُلَّها

لِعِبادَتِکَ وَ تَشْرَحَ صَدْرِی لِلْخَیْرِ وَ التُّقی وَ تُطْلِقَ لِسانی لِتِلاوَهِ کِتابِکَ یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ».(1)

پس هر چه بخواهد دعا کند، نماز عشا را بخواند، و تعقیبات آن را به جا آورد، سپس دوازده رکعت (باقیمانده از بیست رکعت را) به شرح زیر انجام دهد:

دو رکعت بخواند و بعد از سلام بگوید:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِبَهائِکَ وَجَلالِکَ وَجَمالِکَ وَعَظَمَتِکَ وَنُورِکَ وَسِعَهِ رَحْمَتِکَ، وَبِاَسْمائِکَ وَعِزَّتِکَ وَقُدْرَتِکَ، وَمَشِیَّتِکَ، وَنَفاذِ اَمْرِکَ وَمُنْتَهی رِضاکَ، وَشَرَفِکَ وَ کَرَمِکَ، وَدَوامِ عِزِّکَ وَسُلْطانِکَ وَفَخْرِکَ وَعُلُوِّ شَأنِکَ وَقَدیمِ مَنِّکَ، وَعَجیبِ ایاتِکَ، وَفَضْلِکَ وَجُودِکَ، وَعُمُومِ رِزْقِکَ وَعَطائِکَ، وَخَیْرِکَ وَاِحْسانِکَ، وَتَفَضُّلِکَ وَامْتِنانِکَ، وَشَأنِکَ وَجَبَرُوتِکَ

وَاَسْاَلُکَ بِجَمیعِ مَسائِلِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتُنْجِیَنی مِنَ النّارِ، وَتَمُنَّ عَلَیَّ بِالْجَنَّهِ، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلالِ الطَیِّبِ، وَتَدْرَاَ عَنّی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَتَمْنَعَ لِسانی مِنَ الْکِذْبِ، وَقَلْبی مِنَ الْحَسَدِ، وَعَیْنی مِنَ الْخِیانَهِ فَاِنَّکَ تَعْلَمُ خائِنَهَ الْاَعْیُنِ، وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، وَتَرْزُقَنی فی عامی هذا وَفی کُلِّ عامٍ الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ، وَتَغُضَّ بَصَری، وَتُحَصِّنَ فَرْجی، وَتُوَسِّعَ رِزْقی، وَتَعْصِمَنی مِنْ کُلِّ سُوءٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمین».(2)

و این دعا را بعد از این دو رکعت به روایت ابن ابی قرّه بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ بَهائِکَ بِاَبْهاهُ، وَکُلُّ بَهائِکَ بَهیٌّ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِبَهائِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ جَلالِکَ بِاَجَلِّه، وَکُلُّ جَلالِکَ جَلیلٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِجَلالِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ جَمالِکَ بِاَجْمَلِه، وَکُلُّ جَمالِکَ

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص544 و546 .

جَميلٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِجَمالِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عَظَمَتِکَ بِاَعْظَمِها، وَکُلُّ عَظَمَتِکَ عَظیمَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَظَمَتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ نُورِکَ بِاَنْوَرِه وَکُلُّ نُورِکَ نَیِّرٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِنُورِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ رَحْمَتِکَ بِاَوْسَعِها وَکُلُّ رَحْمَتِکَ واسِعَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِرَحْمَتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ کَمالِکَ بِاَکْمَلِه وَکُلُّ کَمالِکَ کامِلٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکَمالِکَ کُلِّهِ، اَللّهُمَّ اِنّیاَسْاَلُکَ مِنْ کَلِماتِکَ بِاَتَمِّها وَکُلُّ کَلِماتِکَ تامَّهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکَلِماتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ اَسْمائِکَ بِاَکْبَرِها، وَکُلُّ اَسْمائِکَ کَبیرَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عِزَّتِکَ بِاَعَزِّها، وَکُلُّ عِزَّتِکَ عَزیزهٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعِزَّتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَشِیَّتِکَ بِاَمْضاها، وَکُلُّ مَشِیَّتِکَ ماضِیَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَشِیَّتِکَ کُلِّها اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقُدْرَتِکَ الَّتی اسْتَطَلْتَ بِها عَلی کُلِّ شَیْءٍ، وَکُلُّ قُدْرَتِکَ مُسْتَطیلَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقُدْرَتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عِلْمِکَ بِاَنْفَذِه، وَکُلُّ عِلْمِکَ نافِذٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعِلْمِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ قَوْلِکَ بِاَرْضاهُ، وَکُلُّ قَوْلِکَ رَضِیٌّ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقَوْلِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَسائِلِکَ بِاَحَبِّها اِلَیْکَ، وَکُلُّ مَسائِلِکَ اِلَیْکَ حَبیبَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَسائِلِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ شَرَفِکَ بِاَشْرَفِه، وَکُلُّ شَرَفِکَ شَریفٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِشَرَفِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ سُلْطانِکَ بِاَدْوَمِه وَکُلُّ سُلْطانِکَ دائِمٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِسُلْطانِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مُلْکِکَ بِاَفْخَرِه، وَکُلُّ مُلْکِکَ فاخِرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمُلْکِکَ کُلِّه

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عَلائِکَ بِاَعْلاهُ، وَکُلُّ عَلائِکَ عالٍ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَلائِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ اِیاتِکَ بِاَعْجَبِها وَکُلُّ اِیاتِکَ عَجیبَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِایاتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ بِاَفْضَلِهِ وَکُلُّ فَضْلِکَ فاضِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رِزْقِکَ بِأَعَمِّهِ وَ کُلُّ رِزْقِکَ عامٌّ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرِزْقِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَطایاکَ بِأَهْنَئِها وَکُلُّ عَطایاکَ هَنِیئَهٌ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَطایاکَ کُلِّها.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ خَیْرِکَ بِأَعْجَلِهِ وَکُلُّ خَیْرِکَ عاجِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِخَیْرِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ إِحْسانِکَ بِأَحْسَنِهِ وَکُلُّ إِحْسانِکَ حَسَنٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِإِحْسانِکَ کُلِّهِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ بِما اَنْتَ فیهِ مِنَ الشَّاْنِ وَالْجَبَرُوتِ، وَاَسْئَلُکَ بِکُلِّ شَاْنٍ وَجْدَهُ وَ جَبَرُوتٍ وَحْدَها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ بِما تُجیبُنی بِهِ حینَ اَسْئَلُکَ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا رَحْمنُ یا رَحیمُ یا ذَا الْجَلالِ وَ الْاِءکْرام أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَ اَنْ تَرْزُقَنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی عامی هذا وَ فِی کُلِّ عامٍ وَ زِیارَهَ قَبْرِ نَبیِّکَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَ تَخْتِمَ لِی بِخَیْرٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ الْمُجْتَبی، وَ اَمِینِکَ الْمُصَفَّی،

وَرَسُولِکَ الْمُصْطَفی، وَنَجِیبِکَ دُونَ خَلْقِکَ، وَنَجِیِّکَ مِنْ عِبادِکَ وَنَبِیِّکَ بِالصِّدْقِ، وَحَبِیبِکَ الْمُفَضَّلِ عَلی رُسُلِکَ، وَخِیَرَتِکَ مِنَ الْعالَمِینَ، النَّذِیرِ الْبَشِیرِ السِّراجِ الْمُنِیرُ، وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الْأَبْرارِ الْمُطَهَّرِینَ الْأَخْیارِ وَعَلی مَلائِکَتِکَ الَّذِینَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ وَحَجَبْتَهُمْ عَنْ خَلْقِکَ، وَعَلی أَنْبِیائِکَ الَّذِینَ یُنْبِئُونَ عَنْکَ بِالصِّدْقِ، وَعَلی رُسُلِکَ الَّذِینَ اخْتَصَصْتَهُمْ بِوَحْیِکَ، وَفَضَّلْتَهُمْ عَلَی الْعالَمِینَ بِرِسالاتِکَ، وَعَلی عِبادِکَ الصّالِحِینَ الَّذِینَ أَدْخَلْتَهُمْ فِی رَحْمَتِکَ وَعَلی جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَإِسْرافِیلَ وَمَلَکِ الْمَوْتِ، وَ مالِکٍ خازِنِ النّارِ وَ وَرِضْوانَ خازِنِ الْجَنَّهِ وَرُوحِ الْقُدُسِ وَ الرُّوحِ الْأَمِینِ وَحَمَلَهِ عَرْشِکَ الْمُقَرَّبِینَ، وَعَلی مُنْکَرٍ وَ نَکِیرٍ وَعَلَی الْمَلَکَیْنِ الْحافِظَیْنِ عَلَیَّ، وَ عَلَی الْکِرامِ الْکاتِبِینَ بِالصَّلاهِ الَّتِی تُحِبُّ أَنْ یُصَلِّیَ بِها عَلَیْهِمْ أَهْلُ السَّمواتِ وَأَهْلُ الْأَرَضِینَ، صَلاهً کَثِیرَهً طَیِّبَهً، مُبارَکَهً زاکِیَهً طاهِرَهً نامِیَهً کَرِیمَهً تامَّهً فاضِلَهً تُبِینُ بِها فَضائِلَهُمْ عَلَی الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ.

اللّهُمَّ وَ أَعْطِ مُحَمَّداً صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الْوَسِیلَهَ وَ الشَّرَفَ وَ الْفَضِیلَهَ وَ الدَّرَجَهَ الْکَبِیرَهَ وَ اجْزِهِ مَعَ کُلِّ زُلْفَهٍ زُلْفَهً، وَمَعَ کُلِّ کَرامَهٍ کَرامَهً، وَمَعَ کُلِّ وَسِیلَهٍ وَسِیلَهً، وَمَعَ کُلِّ فَضِیلَهٍ فَضِیلَهً، وَمَعَ کُلِّ شَرَفٍ شَرَفاً، حَتّی لا تُعْطِی مَلَکاً مُقَرَّباً وَ لا نَبِیّاً مُرْسَلاً اِلاَّ ما دُونَ ما تُعْطِی مُحَمَّداً وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ یَوْمَ الْقِیامَهِ. اَللّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً اَدْنَی الْمُرْسَلِینَ مِنْکَ مَجْلِساً وَ اَفْسَحَهُمْ فِی الْجَنَّهِ مَنْزِلاً وَأَقْرَبَهُمْ وَسِیلَهً، وَ اَبْیَنَهُمْ فَضِیلَهً وَ اجْعَلْهُ أَوَّلَ شافِعٍ وَأَوَّلَ مُشَفَّعٍ، وَأَوَّلَ قائِلٍ وَأَنْجَحَ سائِلٍ، وَابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذِی یَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

وَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَسْمَعَ صَوْتِی وَتُجِیبَ

دَعْوَتِی، وَتُنْجِحَ طَلِبَتِی، وَتَقْضِیَ حاجَتِی، وَ تَقْبَلَ تَوْبَتِی، وَتُنْجِزَ لِی ما وَعَدْتَنِی، وَتُقِیلَ عَثْرَتِی، وَتَغْفِرَ ذَنْبِی، وَ تَتَجاوَزَ عَنْ خَطِیئَتِی، وَتَصْفَحَ عَنْ ظُلْمِی، وَتَعْفُوَ عَنْ جُرْمِی، وَتُقْبِلَ عَلَیَّ، وَلا تُعْرِضْ عَنِّی، وَتَرْحَمَنِی وَلا تُعَذِّبْنِی، وَتُعافِیَنِی وَلا تَبْتَلِیَنِی وَتَرْزُقَنِی مِنْ أَطْیَبِ الرِّزْقِ وَأَوْسَعِهِ، وَلا تَحْرِمْنِی وَتَقْضِیَ عَنِّی دَیْنِی، وَ تُقِرَّ عَیْنِی، وَتَضَعَ عَنِّی وِزْرِی، وَلا تُحَمِّلْنِی ما لا طاقَةَ لِی بِهِ یا سَیِّدِی، وَتُدْخِلَنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَتُخْرِجَنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَ تَجْعَلَنِی وَ اَهْلَ بَیْتِی وَ ذُرِّیَّتِی وَ اِخْوانِی مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَ الاْخِرَهِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی اِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ قَرِیبُ(1) الاْجابَهِ.

اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا رَحْمنُ یا رَحیمُ یا ذَا الْجَلالِ وَ الاْکْرام أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَ تَجْعَلَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ وَ زُوّارِ قَبْرِ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ السَّلامُ فِی عامِی هذا وَ فِی کُلِّ عامٍ وَ تَخْتِمَ لِی بِخَیْرٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ. اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَجْمَعَ لِی فِی مَقْعَدِی هذا ما اُؤَمِّلُهُ فِی هذَا الشَّهْرِ لِلدِّینِ وَ الدُّنْیا، وَ مُنَّ عَلَیَّ بِالزِّیادَهِ مِنْ فَضْلِکَ مِمّا لا یَخْطُرُ بِبالِی وَ لا اَرْجُوْهُ مِمَّا تُصْلِحُ بِهِ اَمْرَ دِینِی وَ دُنْیایَ وَ تَجْعَلَ ذلِکَ کُلَّهُ فِی عافِیَهٍ وَ تَصْرِفَ عَنِّی اَنْواعَ الْبَلاءِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

و درخواست کند حوائج خود را.

آنگاه دو رکعت دیگر بخواند و بعد از سلام بگوید:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ حُسْنَ الظَنِّ بِکَ، وَالصِّدْقَ فِی التَّوَکُّلِ عَلَیْکَ، وَاَعُوذُ بِکَ

1- مُجیبُ، خ .

اَنْ تَبْتَلِیَنی بِبَلِیَّهٍ تَحْمِلُنی ضَرُورَتُها عَلَی التَّعَرُّضِ بِشَیْءٍ مِنْ مَعاصیکَ، وَاَعُوذُ بِکَ اَنْ تُدْخِلَنی فی حالٍ کُنْتُ اَوْ اَکُونُ فیها فی عُسْرٍ اَوْ یُسْرٍ اَظُنُّ اَنَّ مَعاصیکَ اَنْجَحُ لی مِنْ طاعَتِکَ، وَاَعُوذُ بِکَ اَنْ اَقُولَ قَوْلاً حَقّا مِنْ طاعَتِکَ اَلْتَمِسُ بِه سِواکَ، وَاَعُوذُ بِکَ اَنْ تَجْعَلَنی عِظَهً لِغَیْرِی، واَعُوذُ بِکَ اَنْ یَکُونَ اَحَدٌ اَسْعَدَ بِما اَتَیْتَنی بِه مِنّی، وَاَعُوذُ بِکَ اَنْ اَتَکَلَّفَ طَلَبَ مالَمْ تَقْسِمْ لی، وَما قَسَمْتَ لی مِنْ قِسْمٍ اَوْ رَزَقْتَنی مِنْ رِزْقٍ فَأتِنی بِهِ فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ حَلالاً طَیِّبا، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ زَحْزَحَ بَیْنی وَبَیْنَکَ، اَوْ باعَدَ بَیْنی وَبَیْنَکَ، اَوْ نَقَصَ بِه حَظّی عِنْدَکَ، اَوْ صَرَفَ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ عَنّی، وَاَعُوذُ بِکَ اَنْ تَحُولَ خَطیئَتی اَوْ ظُلْمی اَوْ جُرْمی اَوْ اِسْرافی عَلی نَفْسی وَاتِّباعُ هَوایَ وَاسْتِعْمالُ شَهْوَتی، دَونَ مَغْفِرَتَکَ وَرِضْوانِکَ وَثَوابِکَ وَنائِلِکَ وَبَرَکاتِکَ، وَمَوْعُودِکَ الْحَسَنِ الْجَمیلِ عَلی نَفْسِکَ.(1)

و به روایت ابن ابی قرّه بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ بِلا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَ بِبَهاءِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِجَمالِ لا اِلهَ اِلاَّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِعَظَمَهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِنُورِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِرَحْمَهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِکَمالِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِکَلِماتِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِاَسْماءِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاَّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِعِزَّهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِقُدْرَهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِعُلُوِّ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِسُلْطانِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ،

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص546 .

وَ اَسْأَلُکَ بِایاتِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِمَشِیَّهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِعِلْمِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ،

وَ اَسْأَلُکَ بِشَرَفِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِمُلْکِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِفَضْلِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِکَرَمِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِرِفْعَهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَمُدَّ لی فی عُمْری وَ تُوَسِّعَ عَلَیَّ فی رِزْقی وَ تُصِحَّ لی جِسْمی وَ تَبْلُغَ لی اَمَلی

اَللّهُمَّ اِنْ کُنْتُ عِنْدَکَ مِنَ الْاَشْقِیاءِ وَ اکْتُبْنی مِنَ السُّعَداءِ فَاِنَّکَ تَمْحُوْا ما تَشاءُ وَ تُثْبِتُ وَ عِنْدَکَ اُمُّ الْکِتابِ و حوائج خود را سوءال کند.

آنگاه دو رکعت دیگر بخواند و بعد از فراغت از آن بگوید:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَزائِمِ مَغْفِرَتِکَ وَبِواجِبِ رَحْمَتِکَ - السَّلامَهَ مِنْ کُلِّ اِثْمٍ، وَالْغَنیمَهَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّهِ وَالنَّجاهَ مِنَ النّارِ

اَللّهُمَّ دَعاکَ الدَّاعُونَ وَدَعَوْتُکَ، وَسَاَلَکَ السّائِلُونَ وَسَاَلْتُکَ وَطَلَبَکَ الطّالِبُونَ وَطَلَبْتُ اِلَیْکَ، اَللّهُمَّ اَنْتَ الثِّقَهُ والرَّجاءُ، وَاِلَیْکَ مُنْتَهَی الرَّغْبَهِ وَالدُّعاءِ فِی الشِّدَّهِ وَالرَّخاءِ.

اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلِ الْیَقینَ فی قَلْبی، وَالنُّورَ فی بَصَرِی، وَالنَّصیحَهَ فی صَدْرِی، وَذِکْرَکَ بِاللَّیْلِ والنَّهارِ عَلی لِسانی وَرِزْقا واسِعا غَیْرَ مَمْنُونٍ وَلا مَحْظُورٍ فَارْزُقْنی، وَبارِکْ لی فیما رَزَقْتَنی، وَاجْعَلْ غِنایَ فی نَفْسی وَرَغْبَتی فیما عِنْدَکَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

و این دعا را محمّد ابن أبی قرّه در کتاب خود سیّد فرموده بیان کرده:

یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ رَبَّ کُلِّ شَیْءٍ وَ وارِثَهُ، یا اَللّهُ اِلهَ الاْلِهَهِ الرَّفیعَ جَلالُهُ، یا اَللّه

الْمَعْبُودَ الْمَحْمُودُ فی کُلِّ فِعالِهِ، یا اَللّٰهُ الرَّحْمنُ بِکُلِّ شَیْءٍ وَ الرَّؤُفُ بِهِ وَ رَحیمُهُ، یا اَللّٰهُ یا قَیُّومُ فَلا یَفُوتُهُ شَیْءٌ وَ لا یَؤُدُهُ، یا اللّٰهُ الْواحِدُ الْاَحَدُ اَنْتَ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ وَ اخِرُهُ، یا اَللّٰهُ الدّائِمُ بِلا زَوالٍ وَ لا یَفْنی مُلْکُهُ، یا اَللّٰهُ الصَّمَدُ فی غَیْرِ شِبْهٍ وَ لا شَیْءَ کَمِثْلِهِ، یا اللّٰهُ الْبارِئُ لِکُلِّ شَیْءٍ فَلا شَیْءَ یَکُونُ کُفْوَهُ، یا اَللّٰهُ الْکَبیرُ الَّذی لا یَهْتَدی الْقُلُوبُ لِکُنْهِ عَظَمَتِهِ، یا اَللّٰهُ الْمُبْدِئُ الْبَدیعُ الْمُنْشِئُ الْخالِقُ لِکُلِّ شَیْءٍ عَلی غَیْرِ مِثالٍ امْتَثَلْتَهُ، یا اَللّٰهُ الرّاکی الطّاهِرُ مِنْ کُلِّ افَهٍ بِقُدْسِهِ، یا اللّٰهُ الْکافِی اَلرّازِقُ لِکُلِّ ما خَلَقَ مِنْ عَطایا فَضْلِهِ، یا اَللّٰهُ التَّقِیُّ مِنْ کُلِّ جَوْرٍ لَمْ یَرْضَهُ وَ لَمْ یُخالِطْهُ فِعالُهُ، یا اَللّٰهُ الْمَنّانُ ذُو الْاءِحسانِ وَ الْجُودِ وَ قَدْ عَمَّ الْخَلایِقَ مَنُّهُ، یا اَللّٰهُ الْحَنّانُ الَّذی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ رَحْمَتُهُ، یا اَللّٰهُ الَّذی خَضَعَ الْعِبادُ کُلُّهُمْ رَهْبَةً مِنْهُ، یا اَللّٰهُ الْخالِقُ لِمَنْ فِی السَّماواتِ وَ الْاَرْضِ وَ کُلٌّ اِلَیْهِ مَعادُهُ، یا اَللّٰهُ الرَّحْمانُ بِکُلِّ مُسْتَصْرِخٍ وَ مَکْرُوبٍ وَ مُغیثُهُ یا اَللّٰهُ لا تَصِفُ الْاَلْسُنُ کُنْهَ جَلالِهِ وَ عِزِّهِ، یا اَللّٰهُ الْمُبْدِئُ لِلْاءشیاءَ لَمْ یَسْتَعِنْ فی اِنْشائِها بِاَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ، یا اَللّٰهُ الْعَلاّمُ الْغُیُوبِ الَّذی لا یَؤُودُهُ شَیْءٌ مِنْ خَلْقِهِ، یا اَللّٰهُ الْمُعِیدُ الْوارِثُ الْباعِثُ لِجَمیعِ خَلایِقِهِ، یا اَللّٰهُ الْحَکیمُ ذُو الْاٰلاءِ فَلا شَیْءَ یَعْدِلُهُ مِنْ خَلْقِهِ، یا اَللّٰهُ الْفَعّالُ لِما یُریدُ الْعَوّادُ بِفَضْلِهِ عَلی جَمیعِ خَلْقِهِ، یا اَللّٰهُ الْعَزیزُ الْمَنیعُ الْغالِبُ عَلی خَلْقِهِ فَلا شَیْءَ یَفُوتُهُ، یا اَللّٰهُ الْعَزیزُ ذُو الْبَطْشِ الشَّدیدِ الَّذی لا یُطاقُ انْتِقامُهُ، یا اللّٰهُ الْقَریبُ فی ارْتِفاعِهِ الْعالی فی دُنُوِّهِ الَّذی ذَلَّ کُلُّ شَیْءٍ لِعَظَمَتِهِ، یا اللّٰهُ نُورُ کُلِّ شَیْءٍ وَ هُداهُ الّذی فَلَقَ الظُّلُماتِ نُورُهُ، یا اللّٰهُ الْقُدُّوسُ الطّاهِرُ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ فَلا شَیْءَ یُعادِلُهُ، یا اَللّٰهُ الْقَریبُ الْمُجیبُ الْعالی الْمُتَدانی دُونَ کُلِّ شَیْءٍ قُرْبُهُ، یا اَللّٰهُ السّامِخُ فَوْقَ کُلِّ شَیْءٍ عُلُوُّه وَ ارْتِفاعُهُ یا اَللّٰهُ الْمُبْتَدِئُ لِلْاَشْیاءَ وَ مُعیدُها وَ لا تَبْلُغُ الْاَقاویلُ شَأْنُهُ، یا اَللّٰهُ الْماجِدُ الْکَریمُ الْعَفُوُّ الَّذی وَسِعَ

كُلَّ شَیْءٍ عَدْلُهُ، یا اَللّهُ الْعَظیمُ ذُو الْعِزَّهِ وَ الْكِبْریاءِ فَلا یَذِلُّ اسْتِكْبارُهُ، یا اَللّه ُ ذُو السُّلْطانِ الْفاخِرِ الَّذی لا تُطیقُ الاَْلْسُنُ وَصْفَ الائِهِ وَ ثَنائِهِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ ال مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ فیما تَقْضِی وَ تُقَدِّرُ مِنَ الاَْمْرِ الْمَحْتُومِ وَ فیما تَفْرُقُ مِنَ الاَْمْرِ الْحَكیمِ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَ لا یُبَدَّلُ اَنْ تَجْعَلَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِكَ الْحَرامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ الْمَشْكُورِ سَعْیُهُمْ وَاجْعَلْ فیما تَقْضِی وَ تُقَدِّرُ اَنْ تُطیلَ عُمْری وَ تُوَسِّعَ فی رِزْقی وَ اَنْ تُؤَدِّیَ عَنّی اَمانَتی وَ دَیْنی، اَللّهُمَّ ارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِكَ الْحَرامِ وَ زِیارَهَ قَبْرِ نَبیِّكَ عَلَیْهِ السَّلامُ فی عامی هذا فی یُسْرٍ مِنْكَ وَ عافِیَهٍ و درخواست كند حوائج خود را.

آنگاه دو ركعت نماز گذارد و این دعا بخواند:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَال مُحَمَّدٍ، وَفَرِّغْنی لِما خَلَقْتَنی لَهُ وَلاتَشْغَلْنی بِما قَدْ تَكَفَّلْتَ لی بِهِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُكَ ایمانا لا یَرْتَدُّ وَنَعیما لا یَنْفَدُ، وَمُرافَقَهَ نَبِیِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُكَ عَلَیْهِ وَاِلِه فی اَعْلی جَنَّهِ الْخُلْدِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُكَ رِزْقَ یَوْمٍ بِیَوْمٍ، لا قَلیلاً فَاَشْقی، وَلا كَثیرا فَاَطْغی

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنی مِنْ فَضْلِكَ ما تَرْزُقُنی بِهِ الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ فی عامی هذا، تُقَوِّینِی بِه عَلَی الصَّوْمِ وَالصَّلاهِ، فَاِنَّكَ رَبّی وَرَجائی وَعِصْمَتی، لَیْسَ لی مُعْتَصَمٌ اِلاّ اَنْتَ وَلا رَجاءٌ غَیْرُكَ، وَلا مَلْجَاَ لی وَلا مَنْجا مِنْكَ اِلاّ اِلَیْكَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ ال مُحَمَّدٍ، وَاتِنِی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً، وَفِی الاْخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنی بِرَحْمَتِكَ عَذابَ النّارِ.(1)

و این دعا را سیّد از كتاب ابن أبی قرّه نقل فرموده بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی بِكَ وَ مِنْكَ اَطْلُبُ حاجَتی، وَ مَنْ طَلَبَ حاجَتَهُ اِلی اَحَدٍ فَاِنّی لا

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص547.

اَطْلُبُ حاجَتی اِلاّ مِنْکَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ، وَ اَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ رِضْوانِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ وَ اَنْ تَجْعَلَ لی فی عامی هذا اِلی بَیْتِکَ الْحَرامِ سَبیلاً، حَجَّةً مَبْرُورَةً مُتَقَبَّلَةً زاکِیَةً خالِصَةً لَکَ، تُقِرُّ بِها عَیْنی وَ تَرْفَعُ بِها دَرَجَتی وَ تُکَفِّرُ بِها سَیِّئاتی وَ تَرْزُقَنی اَنْ اَغُضَّ بَصَری وَ اَنْ اَحْفَظَ فَرْجی عَنْ جَمیعِ مَحارِمِکَ وَ مَعاصیکَ حَتّی لا یَکُونَ شَیْءٌ آثَرَ عِنْدی مِنْ طاعَتِکَ وَ خَشْیَتِکَ وَ الْعَمَلِ بِما اَحْبَبْتَ وَ التَّرْکِ لِما کَرِهْتَ وَ نَهَیْتَ عَنْهُ، وَ اجْعَلْ ذلِکَ فی یُسْرٍ وَ یَسارٍ وَ عافِیَةٍ فی دینی وَ جَسَدی وَ مالی وَ وَلَدی وَ اَهْلِ بَیْتی وَ اِخْوانی وَ ما اَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ وَ خَوَّلْتَنی، وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تَجْعَلَ وَفاتی قَتْلاً فی سَبیلِکَ مَعَ اَوْلِیائِکَ تَحْتَ رایَةِ نَبیِّکَ، وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تُکْرِمَنی بِهَوانِ مَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِکَ وَ لا تُهِنّی بِکَرامَةِ اَحَدٍ مِنْ اَوْلِیائِکَ، وَ اجْعَلْ لی مَعَ الرَّسُولِ سَبیلاً، حَسْبِیَ اللّهُ ما شاءَ اللّهُ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّهِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّهِ .

دو رکعت دیگر بخواند و پس از اتمام آن بگوید:

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کُلُّهُ (وَلَکَ الْمَنُّ کُلُّهُ) وَلَکَ الْمُلْکُ کُلُّهُ، وَبِیَدِکَ الْخَیْرُ کُلُّهُ، وَاِلَیْکَ یَرْجِعُ الاَمْرُ کُلُّهُ، عَلانِیَتُهُ وَسِرُّهُ، وَاَنْتَ مُنْتَهَی الشَّأنِ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنَ الْخَیْرِ کُلِّه، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّرِّ کُلِّه،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِ مُحَمَّدٍ، وَرَضِّنی بِقَضائِکَ، وَبارِک لی فی قَدَرِکَ، حَتّی لا اُحِبَّ تَعْجیلَ ما اَخَّرْتَ، وَلا تَاْخیرَ ما عَجَّلْتَ، اَللّهُمَّ وَاَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ، وَارْزُقْنی بَرَکَتَکَ، وَاسْتَعْمِلْنی فی طاعَتِکَ، وَتَوَفَّنی عِنْدَ انْقِضاءِ اَجَلی عَلی سَبیلِکَ، وَلا تُوَلِّ اَمْری غَیْرَکَ، وَلا تُزِغْ قَلْبی بَعْدَ اِذْ هَدَیْتَنی، وَهَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ.(1)

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص548.

و بخواند این دعا را که از کتاب ابن أبی قرّه است:

اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ، الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْآنَ وَافْتَرَضْتَ علی عِبادِکَ فیهِ الصِّیامَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ، وَارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ، فی عامی هذا وَفی کُلِّ عامٍ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الْعِظامَ، فَاِنَّهُ لا یَغْفِرُها غَیْرُکَ، یا رَحْمنُ یا عَلاّمُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ وَ افْتَحْ مَسامِعَ قَلْبی لِذِکْرِکَ، وَاجْعَلْنی اُصَدِّقُ بِکِتابِکَ وَ اُومِنُ بِوَعْدِکَ وَ اُوفی بِعَهْدِکَ، وَارْزُقْنی مِنْ خَشْیَتِکَ ما اَهْرُبُ بِهِ مِنْکَ اِلَیْکَ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ وَ ارْحَمْنی رَحْمَةً تَسَعُنی، وَ عافِنی عافِیَةً تُجَلِّلُنی، وَ ارْزُقْنی رِزْقاً یُغْنِینی وَ فَرِّجْ عَنِّی فَرَجاً یَعُمُّنی، یا اَجْوَدَ مَنْ سُئِلَ وَ یا اَکْرَمَ مَنْ دُعِیَ وَ یا اَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، وَ یا اَرْءَفَ مَنْ عَفا وَ یا خَیْرَ مَنِ اعْتُمِدَ اَدْعُوکَ لِهَمٍّ لا یُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ، وَ لِکَرْبٍ لا یَکْشِفُهُ سِواکَ، وَ لِغَمٍّ لا یُنَفِّسُهُ اِلاّ اَنْتَ، وَ لِرَحْمَهٍ لا تُنالُ اِلاّ مِنْکَ وَ لِحاجَهٍ لا تُقْضی اِلاّ بِکَ

اَللّهُمَّ فَکَما کانَ مِنْ شَأْنِکَ ما اَذِنْتَ لی فیهِ مِنْ مَسْئَلَتِکَ وَ رَحْمِتَنی بِهِ مِنْ ذِکْرِکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ فَرِّجْ عَنِّی السّاعَهَ السّاعَهَ، وَخَلِّصْنی مِنْ کُلِّ ما اَخافُ عَلی نَفْسی، فَاِنَّکَ اِنْ لَمْ تُدْرِکْنی مِنْکَ بِرَحْمَهٍ تُخَلِّصُنی بِها لَمْ اَجِدْ اَحَداً غَیْرَکَ یُخَلِّصُنی، وَ مَنْ لی سِواکَ اَنْتَ اَنْتَ اَنْتَ لی، اَنْتَ یا مَوْلایَ الْعَوّادُ بِالْمَغْفِرَهِ وَ اَنَا الْعَوّادُ بِالْمَعْصِیَهِ، وَ اَنَا الَّذی لَمْ اُراقِبْکَ قَبْلَ مَعْصِیَتی وَ لَمْ اُوثِرْکَ عَلی شَهْوَتی فَلا یَمْنَعْکَ مِنْ اِجابَتی شَرُّ عَمَلی وَ قَبیحُ فِعْلِی وَ عَظیمُ جُرْمی، بَلْ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ، وَ مُنَّ عَلَیَّ بِمَغْفِرَتِکَ، وَ تَجاوَزْ عَنِّی بِعَفْوِکَ وَ اسْتَجِبْ لی دُعائی، وَ عَرِّفْنِی الاْءجابَهَ فی جَمیعِ ذلِکَ بِرَحْمَتِکَ، وَ اَسْأَلُکَ سَیِّدی التَّسْدِیدَ فی اَمْری وَ النَّجْحَ فی طَلِبَتی وَ الصَّلاحَ

لِنَفْسی وَ الْفَلاحَ لِدِیْنی وَ السَّعَهَ فی رِزْقی وَ اَرْزاقِ عِیالی وَ الاِْفْضالَ عَلَیَّ وَ الْقُنُوعَ بِما قَضَیْتَ عَلَیَّ وَ اقْضِ لی بِالْحُسْنی وَ قَوِّنی عَلی صِیامِ شَهْری وَقِیامِهِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ صَلَّی اللّهُ عَلی خَیْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ . و درخواست کند حوائج خود را.

دو رکعت دیگر بخواند و بعد از آن بگوید:

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ، وَ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ، امَنْتُ بِاللّهِ وَ بِجَمیعِ رُسُلِ اللّهِ وَ بِجَمیعِ ما اُنْزِلَتْ بِهِ جَمیعُ رُسُلِ اللّهِ، وَ اَنَّ وَعْدَ اللّهِ حَقٌّ وَ لِقاءَهُ حَقٌّ وَ صَدَقَ اللّهُ وَ بَلَّغَ الْمُرْسَلُونَ وَ الْحَمْدُللّهِ رَبِّ الْعالَمینَ، وَ سُبْحانَ اللّهِ کُلَّما سَبَّحَ اللّهَ شَیْءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّهُ اَنْ یُسَبَّحَ، وَ الْحَمْدُ لِلّهِ کُلَّما حَمِدَ اللّهَ شَیْءٌوَ کَما یُحِبُّ اللّهُ اَنْ یُحْمَدَ، وَ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ کُلَّما هَلَّلَ اللّهَ شَیْءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّهُ اَنْ یُهَلَّلَ، وَ اَللّهُ اَکْبَرُ کُلَّما کَبَّرَ اللّهَ شَیْءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّهُ اَنْ یُکَبَّرَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ مَفاتیحَ الْخَیْرِ وَ خَواتیمَهُ وَ شَرائعَهُ وَ فَوائِدَهُ وَ بَرَکاتَهُ مِمّا بَلَغَ عِلْمُهُ عِلْمِی وَ ما قَصَرَ عَنْ اِحْصائِهِ حِفْظی

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ انْهَجْ لی اَسْبابَ مَعْرِفَتِهِ، وَ افْتَحْ لی اَبْوابَهُ، وَ غَشِّنی بَرَکاتِ رَحْمَتِکَ، وَ مُنَّ عَلَیَّ بِعِصْمَهٍ عَنِ الاْءزالَهِ عَنْ دِینِکَ، وَ طَهِّرْ قَلْبی مِنَ الشَّکِّ، وَ لا تَشْغَلْ قَلْبی بِدُنْیایَ وَ عاجِلِ مَعاشی عَنْ اجِلِ ثَوابِ اخِرَتی، وَ اشْغَلْ قَلْبی بِحِفْظِ ما لا تَقْبَلُ مِنّی جَهْلَهُ، وَ ذَلِّلْ لِکُلِّ خَیْرٍ لِسانی، وَ طَهِّرْ قَلْبی مِنَ الرِّیاءِ وَ السُّمْعَهِ، وَ لا تُجْرِهِ فی مَفاصِلی، وَ اجْعَلْ عَمَلی خالِصاً لَکَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُبِکَ مِنَ الشَّرِّ وَ اَنْواعِ الْفَواحِشِ کُلِّها ظاهِرِها وَ باطِنِها وَغَفَلاتِها وَ جَمیعِ ما یُریدُنی بِهِ الشَّیْطانُ الرَّجیمُ، وَ ما یُریدُنی بِهِ السُّلْطانُ الْعَنیدُ، مِمّا اَحَطْتَ بِعِلْمِهِ، وَ اَنْتَ الْقادِرُ عَلی صَرْفِهِ عَنّی، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُبِکَ

مِنْ طَوارِقِ الْجِنِّ وَ الْاِءْنْسِ وَ زَوابِعِهِمْ وَ بَوائِقِهِمْ وَ مَكائِدِهِمْ وَ مَشاهِدِ الْفَسَقَهِ مِنَ الْجِنِّ وَ الْاِءْنْسِ وَ اَنْ اَسْتَزِلَّ عَنْ دِينى فَتَفْسُدَ عَلَىَّ اخِرَتى وَ اَنْ يَكُونَ ذلِکَ مِنْهُمْ ضَرَراً عَلَىَّ فى مَعاشى اَو تَعَرُّضَ(1) بَلاءٍ يُصِيبُنى مِنْهُمْ، لا قُوَّهَ لى بِهِ وَ لا صَبْرَ لى عَلى احْتِمالِهِ، فَلا تَبْتَلِيَنّى يا اِلهى بِمُقاساتِهِ فَيَمْنَعَنى ذلِکَ مِنْ ذِكْرِکَ وَ يَشْغَلَنى عَنْ عِبادَتِکَ إنّکَ اَنْتَ الْعاصِمُ الْمانِعُ وَ الدّافِعُ الْواقى مِنْ ذلِکَ كُلِّهِ

اَسْأَلُکَ اللّهُمَّ الرَّفاهِيَهَ فى مَعيشَتى ما اَبْقَيْتَنى، مَعيشَهً اَقْوى بِها عَلى طاعَتِکَ وَ اَبْلُغُ بِها رِضْوانَکَ وَ اُصِيُربِها بِمَنِّکَ اِلى دارِ الْحَيَوانِ غَداً، اَللّهُمَّ ارْزُقْنى رِزْقاً حَلالاً يَكْفينى، وَ لا تَرْزُقْنى رِزْقاً يُطْغينى، وَ لا تَبْتَلِيَنّى بِفَقْرٍ اَشْقى بِهِ مُضَيَّقاً عَلَىَّ، اَعْطِنى حَظّاً وافِراً فى اخِرَتى، وَ مَعاشاً واسِعاً هَنيئاً مَريئاً فى دُنْياىَ، وَ لا تَجْعَلِ الدُّنْيا عَلَىَّ سِجْناً، وَ لا تَجْعَلْ فِراقَها عَلَىَّ حُزْناً، اَجِرْنى مِنْ فِتْنَتِها، وَ اجْعَلْ عَمَلى فيها مَقْبُولاً وَ سَعْيى فيها مَشْكُوراً

اَللّهُمَّ وَ مَنْ اَرادَنى بِسُوءٍ فَاَرِدْهُ وَ مَنْ كادَنى فيها فَكِدْهُ، وَ اصْرِفْ عَنّى هَمَّ مَنْ اَدْخَلَ عَلَىَّ هَمَّهُ، وَ امْكُرْ بِمَنْ مَكَرَ بى فَاِنَّکَ خَيْرُ الْماكِرينَ، وَ افْقَأ عَنّى عُيُونَ الْكَفَرَهِ الظَّلَمَهِ الطُّغاهِ الْحَسَدَهِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اِلِهِ وَ اَنْزِلْ عَلَىَّ مِنْکَ سَكينَهً، وَ الْبِسْنى دِرْعَکَ الْحَصينَهَ، وَ احْفَظْنى بِسِتْرِکَ الْواقِى وَ جَلِّلْنى عافِيَتَکَ النّافِعَهَ، وَ صَدِّقْ قَوْلى وَ فِعالى، وَ بارِکْ لى فى اَهْلى وَ وَلَدى وَ مالى وَ ما قَدَّمْتُ وَ ما اَخَّرْتُ وَ ما اَغْفَلْتُ وَ ما تَعَمَّدْتُ وَ ما تَوانَيْتُ وَ ما اَعْلَنْتُ وَ ما اَسْرَرْتُ فَاغْفِرْ لى يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، وَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اِلِهِ الطَّيِّبينَ الطّاهِرينَ كَما اَنْتَ اَهْلُهُ يا وَلِىَّ الْمُؤْمِنينَ.(2)

1- بِعَرَضِ، خ .
2- شيخ طوسى، مصباح المتهجد، ص547.

و این دعا از کتاب ابن أبی قرّه است بخواند:

اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ الْمِسْکینِ الْمُسْتَکینِ وَ اَبْتَغی اِلَیْکَ ابْتِغاءَ الْبائِسِ الْفَقیرِ وَ اَتَضَرَّعُ اِلَیْکَ تَضَرُّعَ الْمَظْلُومِ الصَّریرِ وَ اَبْتَهِلُ اِلَیْکَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الذَّلیلِ الضَّعیفِ وَ اَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَکَ نَفْسُهُ وَ ذَلَّتْ لَکَ رَقَبَتُهُ وَ رَغِمَ لَکَ اَنْفُهُ، وَ عَفَّرَ لَکَ وَجْهَهُ، وَ سَقَطَتْ لَکَ ناصِیَتُهُ، وَ هَمَلَتْ لَکَ دُمُوعُهُ، وَ اضْمَحَلَّتْ عَنْهُ حیلَتُهُ، وَ انْقَطَعَتْ عَنْهُ حُجَّتُهُ، وَ ضَعُفَتْ قُوَّتُهُ وَ اشْتَدَّتْ حَسْرَتُهُ، وَ عَظُمَتْ نِدامَتُهُ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَمِ الْمُضْطَرَّ اِلَیْکَ، الْمُحتاجَ اِلی رَحْمَتِکَ بِحَقِّکَ الْعَظیم، یا عَظیمُ یا عَظیمُ یا عَظیمُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِجَمیعِ الْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ، وَ اَعْطِنی فی مَجْلِسی هذا فَکاکَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، وَ اَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ الْمُفَضَّلِ، وَ اَعْطِنی مِنْ خَزائِنِکَ، وَ بارِکْ لی فی اَهْلی وَ مالی وَ وَلَدی وَ جَمیعِ ما رَزَقْتَنِی، وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فی عامی هذا فی اَسْبَغِ النَّفَقَهِ وَ اَوْسَعِ السِّعَهِ، وَ اجْعَلْ ذلِکَ مَقْبُولاً مَبْرُوراً خالِصاً لِوَجْهِکَ الْکَریم، یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ اکْفِنی مَؤُنَهَ اَهْلِی وَ نَفْسِی وَ عِیالی وَ غُرَمائی وَ تِجارَتی، وَ جَمیعَ ما اَخافُ عُسْرَهُ، وَ مَؤُنَهَ خَلْقِکَ اَجْمَعینَ، وَ اکْفِنی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ شَرَّ الصَّواعِقِ وَ الْبَرَدِ وَ شَرَّ کُلِّ دابَهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها اِنَّکَ عَلی صِراطٍ مُسْتَقیم، یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ افْعَلْ بی ذلِکَ بِرَحْمَتِکَ، وَهَبْ لی حَقَّکَ وَ تَغَمَّدْ ذُنُوبی بِمَغْفِرَتِکَ وَ لا تُزِغْ قَلْبی بَعْدَ اِذْ هَدَیْتَنی، وَهَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وحوائج بخواهد

پس به سجده رود وبگوید: اَللّهُمَّ اَغْنِنی بِالْعِلْمِ، وَ زَیِّنّی بِالْحِلْمِ، وَ کَرِّمْنی بِالتَّقْوی، وَ جَمِّلْنی بِالْعافِیَهِ، یا وَلیَّ الْعافِیَهِ عَفْوَکَ عَفْوَکَ مِنَ النّارِ

چون سر بردارد بخواند : یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ اَسْأَلُکَ بِلا اِلهَ اِلاَّ اَنْتَ اَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ یا اَللّهُ یا رَبُّ یا قَریبُ یا مُجیبُ یا بَدیعَ السَّماواتِ وَ الْاَرْضِ، یا ذَا الْجَلالِ وَ الْاِکْرامِ یا حَنّانُ یا مَنّانُ یا حَیُّ یا قَیُّومُ اَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ تُحِبُّ اَنْ تُدْعی بِهِ، وَ بِکُلِّ دَعْوَهٍ دَعاکَ بِها اَحَدٌ مِنَ الْاَوَّلینَ وَ الْاٰخِرینَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِهِ وَ اَنْ تَصْرِفَ قَلْبی اِلی خَشْیَتِکَ وَ رَهْبَتِکَ، وَ تَجْعَلَنی مِنَ الْمُخْلِصینَ وَ تُقَوِّیَ اَرْکانی کُلَّها لِعِبادَتِکَ وَ تَشْرَحَ صَدْری لِلْخَیْرِ وَ التُّقی وَ تُطْلِقَ لِسانی لِتِلاوَهِ کِتابِکَ یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِهِ وَافْعَلْ بی کَذا وَ کَذا

و به جای کذا وکذا حوائج بخواهد.

بدین سان بیست رکعت به پایان می رسد، پس به سجده می رود، دعایی را که بعد از هشت رکعت اُولی در حال سجده می گفت، در سجده بگوید،

آنگاه سر از سجده برداشته، همان دعای یاد شده را بگوید و بعد از آن دو رکعت نماز نشسته می خواند و نافله ها را به پایان می برد. تا شب بیستم رمضان به همین کیفیت هر شب بیست رکعت نافله را انجام دهد.

2) از شب بیست و یکم تا شب آخر ماه رمضان به جای بیست رکعت هر شب سی رکعت نافله به جا می آورد.

هشت رکعت در میان نماز مغرب و عشاء و بیست و دو رکعت بعد از نماز عشاء، که پس از هر دو رکعت سلام می گوید و دعاهایی را که گفتیم در میان آنها می خواند.

اما دعاهایی که در میان ده رکعت اضافی خوانده می شود به این قرار است:

دو رکعت می خواند و می گوید:

«یا حَسَنَ الْبَلاءِ عِنْدِی، یا قَدیمَ الْعَفْوِ عَنِّی، یا مَنْ لا غِنی عَنْهُ لِشَیْءٍ، یا مَنْ لا بُدَّ لِکُلِّ شَیْءٍ مِنْهُ، یا مَنْ مَرَّدُ کُلِّ شَیْءٍ اِلَیْهِ، یا مَنْ مَصیرُ کُلِّ شَیْءٍ اِلَیْهِ،

تَوَلَّنی سَیِّدی وَ لا تُوَلِّ اَمْری شِرارَ خَلْقِکَ، اَنْتَ خالِقی وَ رازِقی یا مَوْلایَ فَلا تُضَیِّعْنی»(1)

پس دو رکعت نماز بگزارد و به روایت شیخ بخواند: «اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنی مِنْ اَوْفَرِ عِبادِکَ نَصیباً مِنْ کُلِّ خَیْرٍ اَنْزَلْتَهُ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ اَوْ اَنْتَ مُنْزِلُهُ مِنْ نُورٍ تَهْدی بِهِ اَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُها، وَ مِنْ رِزْقٍ تَبْسُطُهُ، وَ مِنْ ضُرٍّ تَکْشِفُهُ، وَ مِنْ بَلاءٍ تَرْفَعُهُ، وَ مِنْ سُوءٍ تَدْفَعُهُ، وَ مِنْ فَتْنَهٍ تَصْرِفُها، وَ اکْتُبْ لی ما کَتَبْتَ لِاَوْلِیائِکَ الصّالِحینَ، الَّذینَ اسْتَوْجَبُوا مِنْکَ الثَّوابَ وَ اَمِنُوا بِرِضاکَ عَنْهُمْ مِنْکَ الْعَذابَ، یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ، وَ اغْفِرْ لی ذَنْبی، وَ بارِکْ لی فی کَسْبی وَ قَنِّعْنی بِما رَزَقْتَنی، وَ لا تَفْتِنّی بِما زَوَیْتَ عَنّی».(2)

دو رکعت دیگر می خواند و به دنبال آن می گوید:

«اَللّهُمَّ اِلَیْکَ نَصَبْتُ یَدی وَ فیما عِنْدَکَ عَظُمَتْ رَغْبَتی، فَاقْبَلْ یا سَیِّدی تَوْبَتی، وَ ارْحَمْ ضَعْفی، وَ اغْفِرْ لی وَ ارْحَمْنی، وَ اجْعَلْ لی فی کُلِّ خَیْرٍ نَصیباً وَ اِلی کُلِّ خَیْرٍ سَبیلاً، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُبِکَ مِنَ الْکِبْرِ وَ مَواقِفِ الْخِزْیِ فِی الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لی ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبی، وَ اعْصِمْنی مِنَ النّارِ، وَ اصْرِفْ عَنّی شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الْاِنْسِ، وَ شَرَّ کُلِّ ذِی شَرٍّ، وَ شَرَّ کُلِّ ضَعیفٍ اَوْ شَدیدٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَ شَرَّ کُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اٰخِذٌ بِناصِیَتِها اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ»(3)

دو رکعت دیگر می خواند و بعد از سلام می گوید:

«اَللّهُمَّ اَنْتَ مُتَعالِی الشَّأنِ، عَظیمُ الْجَبَرُوتِ، شَدیدُ الْمِحالِ، عَظیمُ الْکِبْریاءِ

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص550 و551 .
2- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص550 و551 .
3- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص550 و551 .

قادِرٌ قاهِرٌ قَريبُ الرَّحْمَهِ، صادِقُ الْوَعْدِ، وَفىُّ الْعَهْدِ، قَريبٌ مُجيبٌ سامِعُ الدُّعاء، قابِلُ التَّوبَهِ، مُحْصٍ لِما خَلَقْتَ، قادِرٌ عَلى ما اَرَدْتَ، مُدْرِکُ مَنْ طَلَبْتَ، رازِقُ مَنْ خَلَقْتَ، شَکُورٌ اِنْ شُکِرْتَ، ذاکِرٌ اِنْ ذُکِرْتَ،

فَاَسْأَلُکَ يا اِلهى مُحْتاجاً، وَ اَرْغَبُ اِلَيْکَ فَقيراً، وَ اَتَضَرَّعُ اِلَيْکَ خَائِفاً، وَ اَبْکى اِلَيْکَ مَکْرُوباً، وَ اَرْجُوکَ ناصِراً، وَ اَسْتَغْفِرُکَ ضَعيفاً، وَ اَتَوَکَّلُ عَلَيْکَ مُحْتَسِباً، وَ اَسْتَرْزِقُکَ مُتَوَسِّعاً، وَ اَسْأَلُکَ يا اِلهى اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَغْفِرَلى ذُنُوبى، وَ تَتَقَبَّلَ عَمَلى، وَ تُيَسِّرَ مُنْقَلَبى، وَ تُفَرِّجَ قَلْبى

اِلهى اَسْأَلُکَ اَنْ تُصَدِّقَ ظَنِّى، وَ تَعْفُوَ عَنْ خَطيئَتى، وَ تَعْصِمَنى مِنَ الْمَعاصى، اِلهى ضَعُفْتُ فَلا قُوَّهَ لى، وَ عَجَزْتُ فَلا حَوْلَ لى،

اِلهى جِئْتُکَ مُسْرِفاً عَلى نَفْسى، مُقِرّاً بِسُوءِ عَمَلى، قَدْ ذَکَرْتُ غَفْلَتى وَ اَشْفَقْتُ مِمّا کانَ مِنّى فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْضَ عَنّى، وَ اقْضِ عَنّى جَميعَ حَوائجى مِنْ حَوائِجِ الدُّنْيا وَ الْاْخِرَهِ».(1)

دو رکعت ديگر می خواند و به دنبال آن می گويد:

«اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ الْعافِيَهَ مِنْ جُهْدِ الْبَلاءِ، وَشَماتَهِ الْاَعْداءِ، وَسُوءِ الْقَضاءِ، وَدَرَکِ الشَّقاءِ، وَمِنَ الضَّرَرِ فِى الْمَعيشَهِ، واَن تَبْتَلِيَنى بِبَلاءٍ لا طاقَهَ لى بِه، اَوْ تُسَلِّطَ عَلَىَّ طاغِيا، اَوْ تَهْتِکَ لى سِتْرا، اَوْ تُبْدِىَ لى عَوْرَهً، اَوْ تُحاسِبَنى يَوْمَ القِيامَهِ مُناقِشا(2) اَحْوَجَ ما اَکُونُ اِلى عَفْوِکَ وَتَجاوُزِکَ عَنّى [فيما سَلَفَ،

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ] الْکَريم(3) وَکَلِماتِکَ التّامَّهِ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَنى مِنْ عُتَقائِکَ وَطُلَقائِکَ مِنَ النّارِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى

1- شيخ طوسى، مصباح المتهجّد، ص552.
2- در مصباح المتهجد «مُقاصّا» آمده است.
3- در مصباح المتهجد «فأسألک بوجهک الکريم» آمده است.

مُحَمَّدٍ وَ اِلِهِ وَ اَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ وَ اجْعَلْنی مِنْ سُکّانِها وَ عُمّارِها، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُبِکَ مِنْ سَفَعاتِ النّارِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اِلِهِ وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ وَ الصِّیامَ وَ الصَّدَقَهَ لِوَجْهِکَ»(1)

بدین سان سی رکعت پایان می یابد، پس به سجده می رود و می گوید:

«یا سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ وَ یا بارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَ یا مَنْ لا تَغْشاهُ الظُّلُماتُ، وَ یا مَنْ لا تَتَشابَهُ عَلَیْهِ الْاَصْواتُ، وَ یا مَنْ لا یَشْغَلُهُ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ اَعْطِ مُحَمَّداً اَفْضَلَ ما سَأَلَکَ وَ اَفْضَلَ ما سُئِلْتَ لَهُ وَ اَفْضَلَ ما اَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُ، وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تَجْعَلَنی مِنْ عُتَقائِکَ وَ طُلَقائِکَ مِنَ النّارِ،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ الْعافِیَهَ شِعاری وَ دِثاری وَ نَجاهً لی مِنْ کُلِّ سُوءٍ یَوْمَ الْقیامَهِ».(2)

و امّا شبهایی که صد رکعت باید خواند سی رکعت آن را به ادعیه مذکوره بخواند. آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند:

«اَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ رَبُّ الْعالَمینَ، اَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ مالِکُ یَوْمِ الدِّینِ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ مِنْکَ بَدْءُ الْخَلْقِ وَاِلَیْکَ یَعُودُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ خالِقُ الْجَنَّهِ وَالنّارِ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ خالِقُ الْخَیْرِ وَالشَّرِّ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ لَمْ تَزَلْ وَلا تَزالُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْواحِدُ الْاَحَدُ الصَّمَدُ الَّذی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ

1- شیخ صدوق، مصباح المتجهد، ص553.
2- شیخ صدوق، مصباح المتجهد، ص553.

السَّلامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزيزُ الْجَبّارُ الْمُتَكَبِّرُ، سُبْحانَ اللّهِ عَمّا يُشْرِكُونَ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمُصَوِّرُ لَکَ الاَسْماءُ الْحُسْنى، يُسَبِّحُ لَکَ مافِي السَّماواتِ وَالاَرْضِ، وَاَنْتَ اَللّهُ الْعَزيزُ الْحَکيمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَالْکِبْرِياءُ رِداؤُکَ».

و صلوات فرستد و دعا کند به آنچه بخواهد که در خبر است که هر که خدا را به این اسماء بخواند نیست جز آنکه خدا روا کند حوائج او را، الخبر.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند: «لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ الْحَليمُ الْکَريمُ، لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ الْعَلِيُّ الْعَظيمُ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الاْءرَضينَ السَّبْعِ، وَ ما فيهِنَّ وَ ما بَيْنَهُنَّ وَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظيمِ وَالْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعالَمينَ، اَللّهُمَّ اِنِّي اَسْاَلُکَ بِدِرْعِکَ الْحَصينَهِ، وَ بِقُوَّتِکَ وَ عَظَمَتِکَ وَ سُلْطانِکَ اَنْ تُجيرَنى مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيمِ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ جَبّارٍ عَنيدٍ

اَللّهُمَّ اِنِّى اَسْاَلُکَ بِحُبِّي اِيّاکَ وَ بِحُبِّى رَسُولِکَ وَ بِحُبّى اَهْلَ بَيْتِ رَسُولِکَ صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَ اِلِهِ عَلَيْهِمْ يا خَيْراً لي مِنْ اَبى وَ اُمِّى وَ مِنَ النّاسِ جَميعاً اِقْدِرْ لى خَيْراًمِنْ قَدْرى لِنَفْسى وَ خَيراً مِمّا يَقْدِرُ لى اَبى وَ اُمّى، اَنْتَ جَوادٌ لا تَبْخَلُ وَ حَليمٌ لا تَعْجَلْ وَ عَزيزٌ لا تُسْتَذَلُّ. اَسْئَلُکَ اللّهُمَّ مَنْ کانَ النّاسُ ثِقَتُهُ وَ رَجاءُهُ فَاَنْتَ ثِقَتى وَ رَجائى اِقْدِرْ لى خَيْرَها عافِيَةً وَ رَضِّنى بِما قَضَيْتَ لى، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَلْبِسْنى عافِيَتَکَ الْحَصينَهَ فَاِنْ ابْتَلَيْتَنى فَصَبِّرْنى وَ الْعافِيَهُ اَحَبُّ اِلَىَّ».

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند:

اللّهُمَّ اِنَّکَ اَعْلَمْتَ سَبيلاً مِنْ سُبُلِکَ، جَعَلْتَ فيهِ رِضاکَ، وَنَدَبْتَ اِلَيْهِ اَوْلِياءَکَ، وَجَعَلْتَهُ اَشْرَفَ (سُبُلِکَ عِنْدَکَ ثَوابا، وَاَکْرَمَها لَدَيْکَ مَابا) وَاَحَبَّها

اِلَیْکَ مَسْلَکا، ثُمَّ اشْتَرَیْتَ فیهِ مِنَ الْمُؤْمِنینَ اَ نْفُسَهُمْ وَاَمْوالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّهَ یُقاتِلُونَ فی سَبیلِکَ فَیَقْتُلُونَ وَیُقْتَلُونَ، وَعْدا عَلَیْکَ حَقّا فِی التَّوْراهِ وَالاِْنجیلِ وَالْقُرْانِ، فَاجْعَلْنی مِمَّنِ اشْتَری فیهِ مِنْکَ نَفْسَهُ، ثُمَّ وَفی لَکَ بِبَیْعِهِ الَّذی بایَعَکَ عَلَیْهِ، غَیْرَ ناکِثٍ وَلا ناقِضٍ عَهْدَاً، وَلا مُبَدِّلاً تَبْدیلاً (بَلِ استیجابا لِمَحَبَّتِکَ، وَتَقَرُّبا بِه) اِلَیْکَ (فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه) وَاجْعَلْهُ خاتِمَهَ عَمَلی ذلِکَ وَارْزُقْنی (فیهِ لَکَ، وَبِه) مَشْهَدا تُوجِبُ لی بِهِ الرِّضا، وَتَحُطُّ بِه عَنِّی الْخَطایا، وَتَجْعَلُنی فِی الاَْحْیاءِ الْمَرْزُوقینَ بِاَیْدِی الْعُداهِ (وَ)الْعُصاهِ، تَحْتَ لِواءِ الْحَقِّ وَرایَهِ الْهُدی، ماضِیا عَلی نُصْرَتِهِمْ قُدُما غَیْرَ مُوَلٍّ دُ بُرا، وَلا مُحْدِثٍ شَکّا. (اللّهُمَّ وَاَعُوذُ بِکَ عِنْدَ ذلِکَ مِنَ الْجُبْنِ عِنْدَ مَوارِدِ الاَْهْوالِ، وَمِنَ الضَّعْفِ عِنْدَ مُساوَرَهِ الاَْ بْطالِ، وَمِنَ الذَّنْبِ الْمُخْبِطِ لِلاَْعْمالِ فَاُحْجِمَ مِنْ شَکٍّ، اَوْ اَمْضِیَ بِغَیْرِ یَقینٍ، فَیَکُونَ سَعْیی فی تَبابٍ وَعَمَلی غَیْرَ مَقْبُولٍ).

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتی لا تُنالُ مِنْکَ اِلاّ بِالرِّضا وَ الْخُروُجِ عَنْ مَعاصِیکَ، وَ الدُّخُولِ فیما یُرْضیکَ، وَ نَجاهً مِنْ کُلِّ وَرْطَهٍ، وَ الْمَخْرَجَ مِنْ کُلِّ کِبْرٍ، وَ الْعَفْوَ عَنْ کُلِّ سَیِّئَهٍ یَأْتی بِها مِنّی عَمْدٌ، اَوْ زَلَّ بِها مِنّی خَطاءٌ، اَوْ خَطَرَتْ بِها مِنِّی خَطَراتُ نِسْیانٍ. اَسْئَلُکَ خَوْفاً تُعینُنی بِهِ عَلی حُدُودِ رِضاکَ، وَ اَسْئَلُکَ الاَْخْذَ بِاَحْسَنِ ما اَعْلَمُ، وَ التَّرْکَ لِشَرِّ ما اَعْلَمُ، وَ الْعِصْمَهَ مِنْ اَنْ اَعْصِیَ وَ اَنَا اَعْلَمُ، اَوْ اُخْطِئَ مِنْ حَیْثُ لا اَعْلَمُ. وَ اَسْئَلُکَ السَّعَهَ فِی الرِّزْقِ، وَ الزُّهْدَ فیما هُوَ وَبالٌ، وَ اَسْئَلُکَ الْمَخْرَجَ بِالْبَیانِ مِنْ کُلِّ شُبْهَهٍ، وَ الْفَلَجَ بِالصَّوابِ فی کُلِّ حُجَّهٍ وَ الصِّدْقَ فیما عَلَیَّ وَلِیَ، وَ ذَلِّلْنی بِاِعْطاءِ النَّصَفِ مِنْ نَفْسی فی جَمیعِ الْمَواطِنِ فِی الرِّضا وَ السَّخَطِ وَ التَّواضُعِ وَ الْقَصْدِ وَ تَرْکِ قَلیلِ الْبَغْیِ وَ کَثیرِهِ

فِی الْقَوْلِ مِنّی وَ الْفِعْلِ، وَ اَسْئَلُکَ تَمامَ النِّعْمَهِ فی جَمیعِ الاَشْیاءِ، وَ الشُّکْرَ بِها عَلَیَّ حَتّی تَرْضی، وَ بَعْدَ الرِّضا، وَ الْخِیَرَهَ فیما یَکُونُ فیهِ الْخِیَرَهُ بِمَیْسُورِ جَمیعِ الاُمُورِ، لا بِمَعْسُورِها یا کَریمُ.

آنگاه دو رکعت نماز بخواند و به روایت شیخ بگوید:

الْحَمْدُ لِلّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی اَطْیَبِ الْمُرْسَلینَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّه ِ، الْمُنْتَجَبِ الْفاتِقِ الرّاتِقِ، اللّهُمَّ فَخُصَّ مُحَمَّدا صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاِله ِ بِالذِّکْرِ الْمَحْمُودِ (وَالْمَنْهَلِ الْمَشْهُودِ) وَالْحَوْضِ الْمَوْرُودِ، اللّهُمَّ اَعْطِ مُحَمَّدا صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاِله ِ الْوَسیلَهَ وَالرِّفْعَهَ وَالْفَضیلَهَ وَاجْعَلْ فِی الْمُصْطَفَیْنِ مَحَبَّتَهُ، وَ فِی الْعِلِّیّینَ (دَرَجَتَهُ، وَفِی الْمُقَرَّبینَ) کَرامَتَهُ

اللّهُمَّ اَعْطِ مُحَمَّدا صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاِله ِ مِنْ کُلِّ کَرامَهٍ اَفْضَلَ تِلْکَ الْکَرامَهِ، وَمِنْ کُلِّ نَعیمٍ اَوْسَعَ ذلِکَ النَّعیمِ، وَمِنْ کُلِّ عَطاءٍ اَجْزَلَ ذلِکَ الْعَطاءِ، وَمِنْ کُلِّ یُسْرٍ اَ نْضَرَ ذلِکَ الْیُسْرِ، وَمِنْ کُلِّ قِسْمٍ اَوْفَرَ ذلِکَ الْقِسْمِ حَتّی لا یَکُونَ اَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ اَقْرَبَ مِنْهُ مَجْلِسا، وَلا اَرْفَعَ مِنْهُ عِنْدَکَ ذِکْرا وَمَنْزِلَهً، وَلا اَعْظَمَ عَلَیْکَ حَقّا، وَلا اَقْرَبَ وَسیلَهً مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاِله ِ، اِمامِ الْخَیْرِ وَقائِدِه وَالدّاعی اِلَیْهِ، وَالْبَرَکَهِ عَلی جَمیعِ الْعِبادِ وَالْبِلادِ، وَرَحْمَهٍ لِلْعالَمینَ اللّهُمَّ اجْمَعْ بَیْنَنا وَ بَیْنَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاِله ِ فی بَرْدِ الْعَیْشِ وَ(تَرَوُّحِ) الرَّوْحِ، وَقَرارِ النِّعْمَهِ، وَشَهْوَهِ الاَ نْفُسِ، وَمُنَی الشَّهَواتِ وَنِعَمِ اللَّذّاتِ، وَرَجاءِ الْفَضیلَهِ، وَشُهُورِ الطُّمَأْنینَهِ، وَسُؤْدَدِ الْکَرامَهِ وَقُرَّهِ الْعَیْنِ وَنَضْرَهِ النَّعیمِ (وَتَمامِ النِّعْمَهِ) وَبَهْجَهٍ لا تُشْبِهُ بَهَجاتِ الدُّنْیا نَشْهَدُ اَ نَّهُ قَدْ بَلَّغَ الرِّسالَهَ، وَاَدّی النَّصیحَهَ وَاجْتَهَدَ لِلاُمَّهِ، وَاُوذِیَ فی جَنْبِکَ، وَجاهَدَ فی سَبیلِکَ، وَعَبَدَکَ حَتّی اَتاهُ الْیَقینُ فَصَلِّ اللّهُمَّ عَلَیْهِ وَاِلهِ الطَّیِّبینَ اللّهُمَّ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ، وَرَبَّ الرُّکْنِ وَالْمَقامِ،

وَرَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرامِ وَرَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرامِ، بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّه ُ عَلَيْهِ وَاِلِه عَنَّا السَّلامَ اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مَلائِكَتِكَ الْمُقَرَّبينَ وَعَلى اَ نْبِيائِكَ وَرُسُلِكَ اَجْمَعينَ وَصَلِّ اللّهُمَّ عَلَى الْحَفَظَهِ الْكِرامِ الْكاتِبينَ، وَعَلى اَهْلِ طاعَتِكَ مِنْ اَهْلِ السَّماواتِ السَّبْعِ، وَاَهْلِ الاَرَضينَ السَّبْعِ مِنَ الْمُؤْمِنينَ اَجْمَعينَ.

پس سجده کند و در آن حال بگوید: اَللّهُمَّ اِلَيْکَ تَوَجَّهْتُ وَ بِکَ اعْتَصَمْتُ وَ عَلَيْکَ تَوَکَّلْتُ، اَللّهُمَّ اَنْتَ ثِقَتى وَ اَنْتَ رَجائى، اَللّهُمَّ فَاکْفِنى ما اَهَمَّنى وَ ما لا يُهِمُّنى وَ ما اَنْتَ اَعْلَمُ بِهِ مِنِّى، عَزَّ جارُکَ وَ جَلَّ ثَناؤُکَ وَ لا اِلهَ غَيْرُکَ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

چون سر بردارد بگوید: اَللّهُمَّ اِنِّى اَعُوذُبِکَ مِنْ کُلِّ شَىْءٍ زَحْزَحَ بَيْنى وَ بَيْنَکَ، اَوْ صُرِفَ بِهِ عَنِّى وَجْهُکَ الْکَريمُ، اَوْ نَقَصَ مِنْ حَظّى عِنْدَکَ، اَللّهُمَّ وَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ وَفِّقْنى لِکُلِّ شَىْءٍ يُرْضيکَ عَنِّى وَ يُقَرِّبُنى عِنْدَکَ، وَ ارْفَعْ دَرَجَتى عِنْدَکَ وَ اَعْظِمْ حَظّى وَ اَحْسِنْ مَثْواىَ، وَ ثَبِّتْنى بِالْقَوْلِ الثّابِتِ فِى الْحَياهِ الدُّنْيا وَ فِى الاَخِرَهِ، وَ وَفِّقْنى لِکُلِّ مَقامٍ مَحْمُودٍ تُحِبُّ اَنْ تُدْعى فيهِ بِاَسْمائِکَ وَ تُسْئَلَ فيهِ مِنْ عَطائِکَ، رَبِّ لا تَکْشِفْ عَنِّى سِتْرَکَ وَ لا تُبْدِ عَوْرَتى لِلْعالَمينَ وَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ اسْمى فِى السُّعَداءِ وَ رُوحى مَعَ الشُّهَداءِ، وَ اِحْسانى فى عِلِّيّينَ وَ اِسائَتى مَغْفُورَهً وَ اَنْ تَهَبَ لى يَقيناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبى، وَ ايماناً يُذْهِبُ الشَّکَّ عَنِّى وَ تُرْضِيَنى بِما قَسَمْتَ لى، وَ اتِنى فِى الدُّنْيا حَسَنَهً وَ فِى الاْخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنى عَذابَ النّارِ، وَ ارْزُقْنى فيها ذِکْرَکَ وَ شُکْرَکَ وَ الرَّغَبَهَ اِلَيْکَ وَ الاْءنابَهَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفيقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ وَ السَّلامُ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ وَ رَحْمَهُ اللّهِ وَ بَرَکاتُهُ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند:

اَللّهُمَّ اَ نْتَ ثِقَتی فی کُلِّ کُرْبَهٍ، وَاَنْتَ رَجائی فی کُلِّ شِدَّهٍ، وَاَ نْتَ لی فی کُلِّ اَمْرٍ نَزَلَ بی ثِقَهٌ وَعُدَّهٌ، کَمْ مِنْ کَرْبٍ یَضْعُفُ عَنْهُ الْفُؤادُ، وَتَقِلُّ فیهِ الْحیلَهُ، وَیَخْذُلُ عَنْهُ الْقَریبُ (الصَّدیقُ) وَیَشْمَتُ بِهِ الْعَدُوُّ، وَتُعْیینی فیهِ الاُمُورُ، اَنْزَلْتُهُ بِکَ، وَشَکَوْتُهُ اِلَیْکَ، راغِباً اِلَیْکَ فیهِ عَمَّنْ سِواکَ، فَفَرَّجْتَهُ وَکَشَفْتَهُ (وَکَفَیْتَهُ) فَاَنْتَ وَلِیُّ کُلِّ نِعْمَهٍ، وَصاحِبُ کُلِّ حاجَهٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَهٍ، لَکَ الْحَمْدُ کَثیرا، وَلَکَ الْمَنُّ فاضِلاً.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

یا مَنْ اَظْهَرَ الْجَمیلَ، وَسَتَرَ الْقَبیحَ، یا مَنْ لَمْ یَهْتِکِ السِّترَ، وَلَمْ یُؤاخِذْ بِالْجَریرَهِ، یا عَظیمَ الْعَفْوِ، یا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ یا باسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَهِ، یا صاحِبَ کُلِّ نَجْوی، وَمُنْتَهی کُلِّ شَکْوی، یا مُقیلَ الْعَثَراتِ، یا کَریمَ الصَّفْحِ، یا عَظیمَ الْمَنِّ، یا مُبْتَدِءً بِالنِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقاقِها، یا رَبّاهُ یا سَیِّداهُ، یا اَمَلاهُ، یا غایَهَ رَغْبَتاهُ، اَسْاَلُکَ بِکَ یا اَللّهُ اَنْ لا تُشَوِّهَ خَلْقی بِالنّارِ، وَاَنْ تَقْضِیَ لی حَوائِجَ اخِرَتی وَدُنْیایَ، و حوائج خود را ذکر کند و صلوات فرستد. آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند:

اَللّهُمَّ خَلَقْتَنی فَاَمَرْتَنی وَنَهَیْتَنی، وَرَغَّبْتَنی فی ثَوابِ ما اَمَرْتَنی وَرَهَّبْتَنی عِقابَ ما عَنْهُ نَهَیْتَنی وَجَعَلْتَ لی عَدُوّا یَکیدُنی، وَسَلَّطْتَهُ مِنّی عَلی مالَمْ تُسَلِّطْنی عَلَیْهِ مِنْهُ، فَاَسْکَنْتَهُ صَدْری وَاَجْرَیْتَهُ مَجْرَی الدَّمِ مِنّی، لا یَغْفُلُ اِنْ غَفَلْتُ وَلا یَنْسی اِنْ نَسیتُ، یُؤْمِنُنی عَذابَکَ، وَیُخَوِّفُنی بِغَیْرِکَ. اِنْ هَمَمْتُ بِفاحِشَهٍ شَجَّعَنی، وَاِنْ هَمَمْتُ بِصالِحٍ ثَبَّطَنی، یَنْصِبُ لی بِالشَّهَواتِ، وَیَعْرِضُ لی بِها، اِنْ وَعَدَنی کَذَبَنی، وَاِنْ مَنّانی قَنَّطَنی وَاِنِ اتَّبَعْتُ هَواهُ اَضَلَّنی، وَاِلاّ

تَصْرِفْ عَنّی کَیْدَهُ یَسْتَزِلُّنی، وَاِلاّ تُفْلِتَنی مِنْ حَبائِلِهِ یَصُدُّنی، وَاِلاّ تَعْصِمَنی مِنْهُ یُفْتِنّی . اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَاقْهَرْ سُلْطانَهُ عَنّی بِسُلْطانِکَ عَلَیْهِ حَتّی تَحْبِسَهُ عَنّی بِکَثْرَهِ الدُّعاءِ لَکَ مِنّی، فَاَفُوزَ فِی الْمَعْصُومینَ مِنْهُ بِکَ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ.

پس دو رکعت نماز گزارد و بگوید:

«یا اَجْوَدَ مَنْ اَعْطی، وَیا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ، وَیا اَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، یا واحِدُ یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ یا مَنْ لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَلا وَلَدا یا مَنْ یَفْعَلُ ما یَشاءُ، وَیَحْکُمُ ما یُریدُ، وَیَقْضی ما اَحَبَّ، یا مَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِه، یا مَنْ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الاَعْلی، یا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِه شَیْءٌ، یا حَکیمُ یا سَمیعُ یا بَصیرُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَاَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ ما اَکُفُّ بِه وَجْهی، وَاُؤَدّی بِه عَنّی اَمانَتی وَاَصِلُ بِه رَحِمی، وَیَکُونُ عَوْنا لی عَلَی الْحَجِّ وَالْعُمْرَهِ».

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه فِی الاَوَّلینَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه فِی الاْخِرینَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه فِی الْمَلاَءِ الاَعْلی، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه فِی النَّبِیّینَ وَالْمُرْسَلینَ، اَللّهُمَّ اَعْطِ مُحَمَّدا صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهِ الْوَسیلَهَ وَالشَّرَفَ وَالْفَضیلَهَ وَالدَّرَجَهَ الْکَبیرَهَ اَللّهُمَّ اِنّی اٰمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاٰلِه وَسَلَّمَ، وَلَمْ اَرَهُ فَلا تَحْرِمْنی یَوْمَ الْقِیامَهِ رُؤْیَتَهُ، وَارْزُقْنی صُحْبَتَهُ، وَتَوَفَّنی عَلی مِلَّتِه وَاسْقِنی مِنْ حَوْضِه مَشْرَبا رَویّا، لا اَظْمَأُ بَعْدَهُ اَبَدا، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ اَللّهُمَّ کَما اٰمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاٰلِه، وَلَمْ اَرَهُ، فَعَرِّفْنی فِی الْجِنانِ وَجْهَهُ، اَللّهُمَّ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ عَنّی تَحِیَّهً کَثیرَهً وَسَلاما.

پس دعا کند آنچه بخواهد و سجده کند و در سجده بخواند: اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْاَلُکَ یا سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ وَ یا بارِئَ النُفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَ یا مَنْ لا تَغْشاهُ الظُّلُماتِ، وَ لا تَتَشابَهُ عَلَیْهِ الْاَصْواتُ وَ لا تُغَلِّطُهُ الْحاجاتُ وَ یا مَنْ لا یَنْسی شَیْئاً لِشَیْءٍ، وَ لا یَشْغَلُهُ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ، اَعْطِ مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ اَفْضَلَ ما سَئَلُوْا وَ خَیْرَ ما سَئَلُوکَ وَ خَیْرَ ما سُئِلْتَ لَهُمْ وَ خَیْرَ ما سَئَلْتُکَ لَهُمْ وَ خَیْرَ ما اَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُمْ اِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ. چون سر بردارد دعا کند آنچه بخواهد.

پس دو رکعت نماز گزارد به روایت شیخ:

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کُلُّهُ، اَللّهُمَّ لا هادِیَ لِمَنْ اَضْلَلْتَ، وَلامُضِلَّ لِمَنْ هَدَیْتَ، اَللّهُمَّ لا مانِعَ لِما اَعْطَیْتَ، وَلامُعْطِیَ لِما مَنَعْتَ، اَللّهُمَّ لاقابِضَ لِما بَسَطْتَ، وَلاباسِطَ لِما قَبَضْتَ، اَللّهُمَّ لامُقَدِّمَ لِما اَخَّرْتَ، وَلا مُؤَخِّرَ لِما قَدَّمْتَ، اَللّهُمَّ اَنْتَ الْحَلیمُ فَلاتَجْهَلُ، اَللّهُمَّ اَنْتَ الْجَوادُ فَلا تَبْخَلُ، اَللّهُمَّ اَنْتَ الْعَزیزُ فَلا تُسْتَذَلُّ، اَللّهُمَّ اَنْتَ الْمُنیعُ فَلا تُرامُ، اَللّهُمَّ اَنْتَ ذُو الْجَلالِ وَالاِکْرامِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. و دعا کند به آنچه بخواهد.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْعافِیَهَ مِنْ جُهْدِ الْبَلاءِ، وَشَماتَهِ الاَعْداءِ، وَسُوءِ الْقَضاءِ، وَدَرَکِ الشَّقاءِ، وَمِنَ الضَّرَرِ فِی الْمَعیشَهِ، واَن تَبْتَلِیَنی بِبَلاءٍ لا طاقَهَ لی بِه، اَوْ تُسَلِّطَ عَلَیَّ طاغِیا، اَوْ تَهْتِکَ لی سِتْرا، اَوْ تُبْدِیَ لی عَوْرَهً، اَوْ تُحاسِبَنی یَوْمَ القِیامَهِ مُناقِشا اَحْوَجَ ما اَکُونُ اِلی عَفْوِکَ وَتَجاوُزِکَ عَنّی فیما سَلَفَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْکَریمِ، وَکَلِماتِکَ التّامَّهِ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَنی مِنْ عُتَقائِکَ وَطُلَقائِکَ مِنَ النّارِ».

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بگوید:

«یا اَللّهُ لَیْسَ یَرُدُّ غَضَبَکَ اِلاّ حِلْمُکَ، وَ لا تُنْجِی مِنْ نَقِمَتِکَ اِلاّ رَحْمَتُکَ وَ لا یُنْجِی مِنْ عَذابِکَ اِلاّ التَّضَرُّعُ اِلَیْکَ، فَهَبْ لی یا اِلهی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً تُغْنِینی بِها عَنْ رَحْمَهِ مَنْ سِواکَ، بِالْقُدْرَهِ الَّتی بِها تُحْیی مَیْتَ الْبِلادِ، وَ بِها تَنْشُرُ مَیْتَ الْعِبادِ، وَ لا تُهْلِکْنی غَمّاً حَتّی تَغْفِرَ لی وَ تَرْحَمَنی وَ تُعَرِّفَنی الْاِسْتِجابَهَ فی دُعائی، وَ اَذِقْنی طَعْمَ الْعافِیَهِ اِلی مُنْتَهی اَجَلی، وَ لا تُشْمِتْ بی عَدُوّی وَ لا تُمَکِّنْهُ مِنْ رَقَبَتی

اَللّهُمَّ اِنْ وَضَعْتَنی فَمَنْ ذَا الَّذی یَرْفَعُنی وَ اِنْ رَفَعْتَنی فَمَنْ ذَا الَّذی یَضَعُنی، وَ اِنْ اَهْلَکْتَنی فَمَنْ ذَا الَّذی یَحُولُ بَیْنی وَ بَیْنَکَ اَوْ یَتَعَرَّضُ لَکَ فی شَیْءٍ مِنْ اَمْری، وَ قَدْ عَلِمْتُ یا اِلهی اَنْ لَیْسَ فی حُکْمِکَ ظُلْمٌ وَ لا فی نَقِمَتِکَ عَجَلَهٌ، اِنَّما یَعْجَلُ مَنْ یَخافُ الْفَوْتَ وَ اِنَّما یَحْتاجُ اِلَی الظُّلْمِ الضَّعیفُ، وَ قَدْ تَعالَیْتَ یا اِلهی عَنْ ذلِکَ عُلُوّاً کَبیراً فَلا تَجْعَلْنی لِلْبَلاءِ غَرَضاً وَ لا لِنَقِمَتِکَ نَصَباً، وَ مَهِّلْنی وَ نَفِّسْنی وَ اَقِلْنی عَثْرَتی وَ لا تُتْبِعْنی بِبَلاءِ عَلی اَثَرِ بَلاء، فَقَدْ تَری ضَعْفی وَ قِلَّهَ حیلَتی اَسْتَجیرُ بِکَ اللّهُمَّ فَاَجِرْنی، وَ اَسْتَعیذُ بِکَ مِنَ النّارِ فَاَعِذْنی، وَ اَسْأَلُکَ الْجَنَّهَ فَلا تَحْرِمْنی»

پس دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«اَللّهُمَّ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ، وَلا اَعْبُدُ اِلاّ اِیّاکَ، وَلا اُشْرِکُ بِکَ شَیْئا، اَللّهُمَّ اِنّی ظَلَمْتُ نَفْسی، فَاغْفِرْ وَارْحَمْ، اِنَّهُ لایَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلاّ اَ نْتَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی ما قَدَّمْتُ وَما اَخَّرْتُ وَما اَعْلَنْتُ وَما اَسْرَرْتُ، وَما اَ نْتَ اَعْلَمُ بِهِ مِنّی، وَاَ نْتَ الْمُقَدِّمُ وَاَ نْتَ الْمُؤَخِّرُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَدُلَّنی عَلَی الْعَدْلِ وَالْهُدی وَالصَّوابِ وَقِوامِ الدّینِ

اَللّهُمَّ وَاجْعَلْنی هادِیا مَهْدِیّا، راضِیا مَرْضِیّا، غَیْرَ ضالٍّ وَلا مُضِلٍّ اَللّهُمَّ رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْاَرَضینَ السَّبْعِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ اکْفِنِی الْمُهِمَّ مِنْ اَمْری بِما شِئْتَ وَکَیْفَ شِئْتَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه». و دعا کند آنچه بخواهد.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند به روایت شیخ:

«اَللّهُمَّ اِنَّ عَفْوَکَ عَنْ ذَنْبی، وَتَجاوُزَکَ عَنْ خَطیئَتی، وَصَفْحَکَ عَنْ ظُلْمی، وَسِتْرَکَ عَنْ قَبیحِ عَمَلی، وَحِلْمَکَ عَنْ کَثیرِ جُرْمی، عِنْدَما کانَ مِنْ خَطَأی وَعَمْدی اَطْمَعَنی فی اَنْ اَسْاَلَکَ ما لا اَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ الَّذی رَزَقْتَنی مِنْ رَحْمَتِکَ، وَاَرَیْتَنی مِنْ قُدْرَتِکَ، وَعَرَّفْتَنی مِنْ اِجابَتِکَ فَصِرْتُ اَدْعُوکَ امِنا، وَاَسْاَلُکَ مُسْتَأْنِسا، لا خائِفا وَلا وَجِلا، مُدِلاًّ عَلَیْکَ فیما قَصَدْتُ فیهِ اِلَیْکَ، فَاِنْ اَبْطَاَ عَنّی عَتَبْتُ بِجَهْلی عَلَیْکَ، وَلَعَلَّ الَّذی اَبْطَاَ عَنّی هُوَ خَیْرٌ لی لِعِلْمِکَ بِعاقِبَهِ الاُمُورِ، فَلَمْ اَرَمَوْلیً کَریما اَصْبَرَ عَلی عَبْدٍ لَئیمٍ مِنْکَ عَلَیَّ، یا رَبِّ اِنَّکَ تَدْعُونی فَاُوَلِّی عَنْکَ، وَتَتَحَبَّبُ اِلَیَّ فَاَتَبَغَّضُ اِلَیْکَ، وَتَتَوَدَّدُ اِلَیَّ وَتَتَفَضَّلُ عَلَیَّ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَارْحَمْ عَبْدَکَ الْجاهِلَ، وَجُدْ عَلَیْهِ بِفَضْلِ اِحْسانِکَ، اِنَّکَ جَوادٌ کَریمٌ».و دعا کند.

پس سجده کند و در سجده بگوید: «یا کائِناً قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَ یا کائِناً بَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ، وَ یا مُکَوِّنَ کُلِّ شَیْءٍ، لا تَفْضَحْنی فَاِنَّکَ(بی عالِمٌ، وَ لا تُعَذِّبْنی فَاِنَّکَ) عَلَیَّ قادِرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَدیلَهِ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَمِنْ شَرِّ الْمَرْجِعِ فِی الْقَبْرِ، وَمِنَ النَّدامَهِ یَوْمَ الْقِیامَهِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ عیشَهً نَقِیَّهً، وَمیتَهً سَوِیَّهً، وَمُنْقَلَبا کَریما غَیْرَ مُخْزٍ وَلا فاضِحٍ». سر بردارد و دعا کند.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاَنَّ لَکَ الْحَمْدُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْمَنّانُ بَدیعُ السَّماواتِ وَ

الاَرْضِ ذُوالْجَلالِ وَ الاِکْرامِ اِنِّی سائِلٌ فَقیرٌ وَ خائِفٌ مُسْتَجیرٌ وَ تائِبٌ مُسْتَغْفِرٌ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْلی ذُنُوبی کُلَّها قَدیمَها وَ حَدیثَها وَ کُلَّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهُ، اَللّهُمَّ لا تَجْهَدْ بَلائِی وَ لا تُشْمِتْ بِی اَعْدائِی فَاِنَّهُ لا دافِعَ وَ لا مانِعَ اِلاّ اَنْتَ».

آنگاه دو رکعت نماز گذارد، و بخواند:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ ایمانا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَیَقینا حَتّی اَعْلَمَ اَنَّهُ لَنْ یُصیبَنی اِلاّ ما کَتَبْتَ لی، وَالرِّضا بِما قَسَمْتَ لی، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ نَفْسا طَیِّبَةً تُؤْمِنُ بِلِقائِکَ، وَتَقْنَعُ بِعَطائِکَ، وَتَرْضی بِقَضائِکَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ ایمانا لا اَجَلَ لَهُ دُونَ لِقائِکَ، تُوَلِّنی ما اَبْقَیْتَنی عَلَیْهِ، وَتُحْیِیَنی ما اَحْیَیْتَنی عَلَیْهِ، وَتَوَفَّنی اِذا تَوَفَّیْتَنی عَلَیْهِ، وَتَبْعَثُنی اِذا بَعَثْتَنی عَلَیْهِ، وَتُبْرِئُ بِه صَدْری مِنَ الشَّکِّ وَالرَّیْبِ فی دینی».

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«یا حَلیمُ یا کَریمُ، یا عالِمُ یا عَلیمُ، یا قادِرُ یا قاهِرُ، یا خَبیرُ یا لَطیفُ، یا اللّهُ یا رَبّاهُ، یا سَیِّداهُ یا مَوْلاهُ، یا رَجایاهُ (یا غایَةَ رَغْبَتاهُ) اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاَسْاَلُکَ نَفْحَةً مِنْ نَفَحاتِکَ کَریمَةً رَحیمَةً، تَلُمُّ بِها شَعْثی، وَتُصْلِحُ بِها شَأنی، وَتَقْضی بِهادَیْنی، وَتَبْعَثُنی بِها وَعِیالی، وَتُغْنینی بِها عَمَّنْ سِواکَ، یا مَنْ هَوَ خَیْرٌ لی مِنْ اَبی وَاُمّی وَمِنَ النّاسِ اَجْمَعینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ ذلِکَ بی السّاعَةَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ».

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«اَللّهُمَّ اِنَّ الاْءسْتِغْفارُ مَعَ الاِْصْرارِ لُوءْمٌ وَ تَرْکیَ الاِْسْتِغْفارَ مَعَ مَعْرِفَتی بِکَرَمِکَ عَجْزٌ، فَکَمْ تَتَحَبَّبُ اِلَیَّ بِالنِّعَمِ مَعَ غِناکَ عَنِّی، وَ اَتَبَغَّضُ اِلَیْکَ بِالْمَعاصی مَعَ

فَقْری اِلَیْکَ، یا مَنْ اِذا وَعَدَ وَفی وَ اِذا تَوَعَّدَ عَفی، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بی أَوْلَی الْاَمْرَیْنِ بِکَ، فَاِنَّ مِنْ شَأنِکَ الْعَفْوُ وَ اَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ بِحُرْمَهِ مَنْ عاذَبِکَ مِنْکَ، وَ لَجَأ اِلی عِزِّکَ وَ اسْتَظَلَّ بِفَیْئِکَ وَ اعْتَصَمَ بِحَبْلِکَ یا جَزیْلَ الْعَطایا، یا فَکّاکَ الاُسارِی یا مَنْ سَمّی نَفْسَهُ مِنْ جُودِهِ الْوَهّابُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ لی یا مَوْلایَ مِنْ اَمْری فَرَجاً وَ مَخْرَجاً، وَ رِزْقاً واسِعاً کَیْفَ شِئْتَ وَ اَنّی شِئْتَ وَ بِما شِئْتَ وَ حَیْثُ شِئْتَ، فَاِنَّهُ یَکُونُ ما شِئْتَ اِذا شِئْتَ کَیْفَ شِئْتَ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْمَجْدِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْبَهاءِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْعَظَمَهِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْجَلالِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمُکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْعِزَّهِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْقُدْرَهِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ السَّرائِرِ السّابِقِ الْفائِقِ الْحَسَنِ النَّضیرِ، رَبِّ الْمَلائِکَهِ الثَّمانِیَهِ، وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ وَبِالْعَیْنِ الَّتی لا تَنامُ، وَبِالاِسْمِ الاَکْبَرِ الاَکْبَرِ الاَکْبَرِ، وَبِالاِسْمِ الاَعْظَمِ الاَعْظَمِ الاَعْظَمِ الْمُحیطِ بِمَلَکُوتِ السَّماواتِ وَالاَرْضِ، وَبِالاِسْمِ الَّذی اَشْرَقَتْ لَهُ السَّماواتُ وَالاَرْضُ، وَبِالاِسْمِ الَّذی اَشْرَقَتْ بِهِ الشَّمْسُ، وَاَضاءَ بِهِ الْقَمَرُ، وَسُجِّرَتْ بِهِ الْبِحارُ، وَنُصِبَتْ بِهِ الْجِبالُ، وَبِالاِسْمِ الَّذی قامَ بِهِ الْعَرْشُ وَالْکُرْسِیُّ، وَبِاَسْمائِکَ الْمُکَرَّماتِ الْمُقَدَّساتِ الْمَکْنُوناتِ الْمَخْزُوناتِ فی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، اَسْاَلُکَ بِذلِکَ کُلِّه اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ. و دعا کند.

پس از فراغ سجده کند و در سجده بخواند: سَجَدَ وَجْهِیَ اللَّئیمُ لِوَجْهِ رَبِّیَ

الْکَریم، سَجَدَ وَجْهِیَ الْحَقیرُ لِوَجْهِ رَبِّیَ الْعَزیزِ الْکَریم، یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ بِکَرَمِکَ وَ جُودِکَ اِغْفِرلی ظُلْمِی وَ جُرْمی وَ اِسْرافی عَلی نَفْسی. سر بردارد و دعا کند.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ بِمَحامِدِکَ کُلِّها، حَتّی یَنْتَهِیَ الْحَمْدُ اِلی ما تُحِبُّ وَتَرْضی، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ خَیْرَکَ وَخَیْرَ ما اَرْجُو، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ ما اَحْذَرُ، وَمِنْ شَرِّ ما لا اَحْذَرُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَال مُحَمَّدٍ وَاَوْسِعْ لی فی رِزْقی، وَامْدُدْ لی فی عُمْری، وَاغْفِرْ لی ذَنْبی، وَاجْعَلْنی مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِه لِدینِکَ، وَلا تَسْتَبْدِلْ بی غَیْری

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بگوید:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاقْسِمْ لَنا مِنْ خَشْیَتِکَ ما یَحُولُ بَیْنَنا وَبَیْنَ مَعْصِیَتِکَ، وَمِنْ طاعَتِکَ ما تُبَلِّغُنا بِه رِضْوانَکَ، وَمِنَ الْیَقینِ ما یُهَوِّنُ عَلَیْنا بِه مُصیباتِ الدُّنْیا، اَللّهُمَّ مَتِّعْنا بِاَسْماعِنا وَاَبْصارِنا وَقُوَّتِنا ما اَحْیَیْتَنا، وَاجْعَلْهُ الْوارِثَ مِنّا، وَاجْعَلْ ثارَنا عَلی مَنْ ظَلَمَنا، وَانْصُرْنا عَلی مَنْ عادانا وَلا تَجْعَلْ مُصیبَتَنا فی دینِنا، وَلا تَجْعَلِ الدُّنْیا اَ کْبَرَ هَمِّنا، وَلا مَبْلَغَ عِلْمِنا، وَلا تُسَلِّطْ عَلَیْنا مَنْ لا یَرْحَمُنا، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اِلهی ذُنُوبی تُخَوِّفُنی مِنْکَ وَ جُودُکَ یُبَشِّرُنی عَنْکَ، فَاَخْرِجْنی بِالْخَوْفِ مِنَ الْخَطایا، وَ اَوْصِلْنی بِجُودِکَ اِلَی الْعَطایا حَتّی اَکُونَ غَداً فِی الْقِیامَهِ عَتیقُ کَرَمِکَ، کَما کُنْتُ فِی الدُّنْیا رَبیبُ نِعَمِکَ، فَلَیْسَ ما تَبْذُلُهُ غَداً مِنَ النَّجاهِ بِاَعْظَمِ مِمّا قَدْ مَنَحْتَهُ الْیَومِ مِنَ الرَّجاءِ وَ مَتی خابَ فی فِنائِکَ امِلٌ اَمْ مَتَی انْصَرَفَ

عَنْکَ بِالرَّدِّ سائِلٌ، اِلهی ما دَعاکَ مَنْ لَمْ تُجِبْهُ لِاَنَّکَ قُلْتَ اُدْعُونی اَسْتَجِبْ لَکُمْ، وَاَنْتَ لاتُخْلِفُ الْمِیعادَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ یا اِلهی وَاسْتَجِبْ دُعائی.

آنگاه دو رکعت نماز گزارده و بخواند:

اَللّهُمَّ بارِکْ لی فِی الْمَوْتِ، (اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلَی الْمَوْتِ) اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی سَکَراتِ الْمَوْت، اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی غَمِّ الْقَبْرِ، اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی ضیقِ الْقَبْر، اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی ظُلْمَهِ الْقَبْرِ، اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی وَحْشَهِ الْقَبْرِ،

اللّهُمَّ اَعِنّی عَلی اَهْوالِ یَوْمِ الْقیامَهِ، اَللّهُمَّ بارِکْ لی فی طُولِ یَوْمِ الْقیامَهِ اَللّهُمَّ زَوِّجْنی مِنَ الْحُورِ الْعینِ.

پس دو رکعت نماز گزارد و بعد از آن بخواند:

اَللّهُمَّ لا بُدَّ مِنْ اَمْرِکَ، وَلا بُدَّ مِنْ قَدَرِکَ، وَلا بُدَّ مِنْ قَضائِکَ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ، اَللّهُمَّ فَما قَضَیْتَ عَلَیْنا مِنْ قَضاءٍ وَقَدَّرْتَ عَلَیْنا مِنْ قَدَرٍ فَاَعْطِنا مَعَهُ صَبْراً یَقْهَرُهُ وَیَدْمَغُهُ، وَاجْعَلْهُ لَنا صاعِداً فی رِضْوانِکَ یُنْمی فی حَسَناتِنا وَتَفْضیلِنا وَسُؤْدَدِنا وَشَرَفِنا وَمَجْدِنا وَنَعْمائِنا وَکَرامَتِنا فِی الدُّنْیا وَالْاْخِرَهِ، وَلا تَنْقُصْ مِنْ حَسَناتِنا

اللّهُمَّ وَما اَعْطَیْتَنا مِنْ عَطاءٍ اَوْ فَضَّلْتَنا بِه مِنْ فَضیلَهٍ اَوْ اَکْرَمْتَنا بِه مِنْ کَرامَهٍ فَاَعْطِنا مَعَهُ شُکْراً یَقْهَرُهُ وَیَدْمَغُهُ، وَاجْعَلْهُ لَنا صاعِداً فی رِضْوانِکَ وَفی حَسَناتِنا وَسُؤْدَدِنا وَشَرَفِنا وَنَعْمائِکَ وَکَرامَتِکَ فِی الدُّنْیا وَالْاْخِرَهِ، وَلا تَجْعَلْهُ لَنا اَشَراً وَلا بَطَراً وَلا فِتْنَهً وَلا مَقْتاً وَلا عَذاباً وَلا خِزْیاً فِی الدُّنْیا وَالْاْخِرَهِ، اَللّهُمَّ اِنّا نَعُوذُ بِکَ مِنْ عَثْرَهِ اللِّسانِ، وَسُوءِ الْمَقامِ، وَخِفَّهِ الْمیزانِ، اَللّهُمَّ لَقِّنا حَسَناتِنا فِی الْمَماتِ، وَلا تُرِنا اَعْمالَنا عَلَیْنا حَسَراتٍ، وَلا تُخْزِنا عِنْدَ قَضائِکَ، وَلا تَفْضَحْنا بِسَیِّئاتِنا یَوْمَ تَلْقاکَ، وَاجْعَلْ قُلُوبَنا تَذْکُرُکَ وَلا تَنْساکَ، وَتَخْشاکَ

كَاَنَّها تَراکَ حَتّی تَلْقاکَ، وَبَدِّلْ سَيِّئاتِنا حَسَناتٍ، وَاجْعَلْ حَسَناتِنا دَرَجاتٍ، وَاجْعَلْ دَرَجاتِنا غُرُفاتٍ، وَاجْعَلْ غُرُفاتِنا عالِياتٍ

اَللّهُمَّ اَوْسِعْ لِفَقيرَنا مِنْ سِعَهِ ما قَضَيْتَ عَلی نَفْسِکَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَمُنَّ عَلَيْنا بِالْهُدی ما اَبْقَيْتَنا، وَالْکَرامَهِ اِذا تَوَفَّيْتَنا، وَالْحِفْظِ فيما بَقِیَ مِنْ عُمْرِنا، وَالْبَرَکَهِ فيما رَزَقْتَنا، وَالْعَوْنِ عَلی ما حَمَّلْتَنا، وَالثَّباتِ عَلی ما طَوَّقْتَنا، وَلا تُؤاخِذْنا بِظُلْمِنا، وَلا تُعاقِبْنا بِجَهْلِنا، وَلا تَسْتَدْرِجْنا بِخَطيئَتِنا، وَاجْعَلْ اَحْسَنَ ما نَقُولُ ثابِتاً فی قُلُوبِنا، وَاجْعَلْنا عُظَماءَ عِنْدَکَ، اَذِلَّهً فی اَنْفُسِنا، وَانْفَعْنا بِما عَلَّمْتَنا، وَزِدْنا عِلْماً نافِعاً، اَعُوذُ بِکَ مِنْ قَلْبٍ لا يَخْشَعُ، وَمِنْ عَيْنٍ لا تَدْمَعُ، وَصَلاهٍ لا تُقْبَلُ وَ اَجِرْنا مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ يا وَلِیَّ الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ.

پس سجده کند و در سجده بگويد:

سَجَدَ وَجْهی لَکَ تَعَبُّدا وَرِقّا، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ حَقّا حَقّا، الاْوَّلُ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَالاْخِرُ بَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ، ها اَنَا ذا بَيْنَ يَدَيْکَ، ناصِيَتی بِيَدِکَ فَاغْفِرْ لی اِنَّهُ لا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ الْعِظامَ غَيْرُکَ، فَاغْفِرْ لی . فَاِنّی مُقِرٌّ بِذُنُوبی عَلی نَفْسی، وَلا يَدْفَعُ الذَّنْبَ الْعَظيمَ غَيْرُکَ . پس سر برداردو چون بايستد دعا کند آنچه بخواهد.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اَ نْتَ ثِقَتی فی کُلِّ کُرْبَهٍ وَاَنْتَ رَجائی فی کُلِّ شِدَّهٍ، وَاَ نْتَ لی فی کُلِّ اَمْرٍ نَزَلَ بی ثِقَهٌ وَعُدَّهٌ، کَمْ مِنْ کَرْبٍ يَضْعُفُ عَنْهُ الْفُؤادُ، وَتَقِلُّ فيهِ الْحيلَهُ، وَيَخْذُلُ عَنْهُ الْقَريبُ (الصَّديقُ) وَيَشْمَتُ بِهِ الْعَدُوُّ، وَتُعْيِينی فيهِ الاُْمُورُ، اَنْزَلْتُهُ بِکَ، وَشَکَوْتُهُ اِلَيْکَ، راغِباً اِلَيْکَ فيهِ عَمَّنْ سِواکَ، فَفَرَّجْتَهُ وَکَشَفْتَهُ (وَکَفَيْتَهُ) فَاَنْتَ وَلِیُّ کُلِّ نِعْمَهٍ، وَصاحِبُ کُلِّ حاجَهٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَهٍ، لَکَ الْحَمْدُ کَثيرا، وَلَکَ الْمَنُّ فاضِلاً .

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنَّکَ تُنْزِلُ فِی اللَّیْلِ وَالنَّهارِ ما شِئْتَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْزِلْ عَلَیَّ وَعَلی اِخْوانی وَاَهْلی وَجیرانی بَرَکاتِکَ وَمَغْفِرَتَکَ وَالرِّزْقَ الْواسِعَ، وَاکْفِنَا الْمُؤُنَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنا مِنْ حَیْثُ نَحْتَسِبُ وَمِنْ حَیْثُ لا نَحْتَسِبُ، وَاحْفَظْنا مِنْ حَیْثُ نَحْتَفِظُ، وَمِنْ حَیْثُ لانَحْتَفِظُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنا فی جِوارِکَ وَحِرْزِکَ، عَزَّ جارُکَ، وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَلا اِلهَ غَیْرُکَ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

یا اَللّهُ یا وَلِیَّ الْعافِیَهِ وَ الْمَنّانَ بِالْعافِیَهِ وَ رازِقَ الْعافِیَهِ وَ الْمُنْعِمَ بِالْعافِیَهِ وَالْمُتَفَضِّلَ بِالْعافِیَهِ عَلَیَّ وَ عَلی جَمیعِ خِلْقِهِ، رَحْمانَ الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ وَ رحیمَهُما صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ لَنا فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ ارْزُقْنَا الْعافِیَهَ وَ دَوامَ الْعافِیَهِ فِی الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِقُدْرَتِکَ الَّتی قَهَرْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِجَبَرُوتِکَ الَّتی غَلَبْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِقُوَّتِکَ الَّتی لا یَقُومُ لَها شَیْءٌ، وَبِعَظَمَتِکَ الَّتی مَلاَءَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعِلْمِکَ الَّذی اَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ، وَبِوَجْهِکَ الْباقی بَعْدَ فَناءِ کُلِّ شَیْءٍ، وَبِنُورِ وَجْهِکَ الَّذی اَضاءَ لَهُ کُلُّ شَیْءٍ، یا نُورُ یا نُورُ، یا اَوَّلَ الْاَوَّلینَ، وَیا اخِرَ الْاٰخِرینَ، یا اللّهُ یا رَحْمانُ، یا اللّهُ یا رَحیمُ، یا اللّهُ، اَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تُحْدِثُ النِّقَمَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تُورِثُ النَّدَمَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَحْبِسُ الْقِسَمَ وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَهْتِکُ الْعِصَمَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَمْنَعُ الْقَضاءَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ

الذُّنُوبِ الَّتی تُنْزِلُ الْبَلاءَ وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تُدیلُ الْاَعْداءَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَحْبِسُ الدُّعاءَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تُعَجِّلُ الْفَناءَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَقْطَعُ الرَّجاءَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تُورِثُ الشَّقاءَ وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تُظْلِمُ الْهَواءَ وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَکْشِفُ الْغِطاءَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَحْبِسُ غَیْثَ السَّماءِ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنَّکَ حَفِظْتَ الْغُلامَیْنِ لِصَلاحِ اَبَوَیْهِما، وَدَعاکَ الْمُؤْمِنُونَ فَقالُوا: «رَبَّنا لا تَجْعَلْنا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظّالِمینَ»(1) اَللّهُمَّ اِنّی اُنْشِدُکَ بِرَحْمَتِکَ، وَاُنْشِدُکَ بِنَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ، وَاُنْشِدُکَ بِعَلِیٍّ وَفاطِمَهَ، وَاُنْشِدُکَ بِحَسَنٍ وَحُسَیْنٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ اَجْمَعینَ، وَاُنْشِدُکَ بِاَسْمائِکَ وَاَرْکانِکَ کُلِّها، وَاُنْشِدُکَ بِاسْمِکَ الْاَعْظَمِ الْاَعْظَمِ الْاَعْظَمِ، الَّذی اِذا دُعیتَ بِهِ لَمْ تَرُدَّ ما کانَ اَقْرَبَ مِنْ طاعَتِکَ، وَاَبْعَدَ مِنْ مَعْصِیَتِکَ، وَاَوْفی بِعَهْدِکَ، وَاَقْضی لِحَقِّکَ فَاَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُنَشِّطَنی لَهُ وَاَنْ تَجْعَلَنی لَکَ عَبْدا شاکِرا، تَجِدُ مِنْ خَلْقِکَ مَنْ تُعَذِّبُهُ غَیْری، وَلا اَجِدُ مَنْ یَغْفِرُلی اِلاّ اَنْتَ، اَنْتَ عَنْ عَذابی غَنِیٌّ، وَاَنَا اِلی رَحْمَتِکَ فَقیرٌ، اَنْتَ مَوْضِعُ کُلِّ شَکْوی، وَشاهِدُ کُلِّ نَجْوی، وَمُنْتَهی کُلِّ حاجَهٍ فَاَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَعْصِمَنی بِطاعَتِکَ عَنْ مَعْصِیَتِکَ، وَبِما اَحْبَبْتَ عَمّا کَرِهْتَ، وَبِالْاِیمانِ عَنِ الْکُفْرِ، وَبِالْهُدی عَنِ الضَّلالَهِ، وَبِالْیَقینِ عَنِ الرِّیْبَهِ، وَبِالْاَمانَهِ عَنِ الْخِیانَهِ، وَبِالصِّدْقِ عَنِ الْکِذْبِ، وَبِالْحَقِّ عَنِ الْباطِلِ، وَبِالتَّقْوی عَنِ الاِثْمِ وَبِالْمَعْرُوفِ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَبِالذِّکْرِ عَنِ النِّسْیانِ ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَعافِنی ما اَحْیَیْتَنی،

1- سوره یونس، آیه 85.

وَاَلْهِمْنِی الشُّکْرَ عَلی ما اَعْطَیْتَنی، وَکُنْ بی رَحِیما، وَعَلَیَّ عَطُوفا یا کَرِیمُ پس سجده کند و در سجده بخواند: اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اعْفُ عَنْ ظُلْمِی وَ جُرْمی بِحِلْمِکَ وَ جُودِکَ یا رَبُّ یا کَرِیمُ، یا مَنْ لا یُخَیَّبُ سائِلُهُ وَ لا یَنْفَدُ نائِلُهُ، یا مَنْ عَلا فَلا شَیْءَ فَوْقَهُ وَ یا مَنْ دَنا فَلا شَیْءَ دُونَهُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ.

پس دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

یا عِمادَ مَنْ لا عِمادَ لَهُ، وَیاذُخْرَ مَنْ لا ذُخْرَ لَهُ، وَیا سَنَدَ مَنْ لا سَنَدَ لَهُ، وَیا حِرْزَ مَنْ لا حِرْزَ لَهُ، وَیا غِیاثَ مَنْ لا غِیاثَ لَهُ (وَیا کَنْزَ مَنْ لا کَنْزَ لَهُ، وَیا عِزَّ مَنْ لا عِزَّ لَهُ) یا کَرِیمَ الْعَفْوِ، یا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یا عَوْنَ الضُّعَفاءِ، یا کَنْزَ الْفُقَراءِ، یا عَظیمَ الرَّجاءِ، یا مُنْقِذَ الْغَرْقی یا مُنْجِیَ الْهَلْکی، یا مُحْسِنُ یا مُجْمِلُ، یا مُنْعِمُ یا مُفْضِلُ، اَنْتَ الَّذی سَجَدَ لَکَ سَوادُ اللَّیْلِ وَنُورُ النَّهارِ، وَضَوْءُ الْقَمَرِ وَشُعاعُ الشَّمْسِ، وَحَفیفُ الشَّجَرِ وَدَوِیُّ الْماءِ، یا اَللّهُ، یا اَللّهُ، یا اَللّهُ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ یا رَبّاهُ یا اللّهُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِنا ما اَنْتَ اَهْلُهُ، وَنَجِّنا مِنَ النّارِ بِعَفْوِکَ، وَاَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ، وَزَوِّجْنا مِنَ الْحُورِ الْعینِ بِجُودِکَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بی ما اَنْتَ اَهْلُهُ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ و دعا کند.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ بِاَسْمائِکَ الْکَریمَهِ الْحَمیدَهِ الَّتی اِذا وُضِعَتْ عَلَی الْأَشْیاءِ ذَلَّتْ لَها، وَ اِذا طُلِبَتْ بِهَا الْحَسَناتُ أدرکَتْ، وَ اِذا اُریدُ بِها صَرْفُ السَّیِّئاتِ صرفَتْ، وَ اَسْأَلُکَ بِکَلِماتِکَ التّامّاتِ الَّتی لَوْ اَنَّ ما فِی الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَهٍ اَقْلامٌ وَ الْبَحْرُ یَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَهُ اَبْحُرٍ ما نَفِدَتْ کَلِماتُ اللّهِ اِنَّ اللّهَ عَزیزٌ حَکیمٌ، یا

حَیُّ یا قَیُّومُ یا کَریمُ، یا عَلِیُّ یا عَظیمُ، یا اَبْصَرَ الْمُبْصِرینَ، وَ یا اَسْمَعَ السّامِعِینَ وَ یا اَسْرَعَ الْحاسِبینَ وَ یا اَحْکَمَ الْحاکِمینَ وَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَسْأَلُکَ بِعِزَّتِکَ، وَ اَسْأَلُکَ بِقُدْرَتِکَ عَلی ما تَشاءُ، وَ اَسْأَلُکَ بِکُلِّ شَیْءٍ اَحاطَ بِهِ عِلْمُکَ، وَ اَسْأَلُکَ بِکُلِّ حَرْفٍ اَنْزَلْتَهُ فی کِتابٍ مِنْ کُتُبِکَ وَ بِکُلِّ اسْمٍ دَعاکَ بِهِ اَحَدٌ مِنْ مَلائِکَتِکَ وَ رُسُلِکَ وَ اَنْبِیائِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ. و دعا کند آنچه خواهد.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

سُبْحانَ مَنْ اَکْرَمَ مُحَمَّداً صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَ اِلِهِ، سُبْحانَ مَنِ انْتَجَبَ مُحَمَّداً، سُبْحانَ مَنِ انْتَجَبَ عَلیّاً، سُبْحانَ مَنْ خَصَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ علیهماالسلام سُبْحانَ مَنْ فَطَمَ بِفاطِمَه علیهاالسلام مَنْ اَحَبَّها مِنَ النّارِ، سُبْحانَ مَنْ خَلَقَ السَّماواتِ وَ الْاَرْضَ بِاِذْنِهِ، سُبْحانَ مَنِ اسْتَعْبَدَ اَهْلَ السَّماواتِ وَ الْاَرَضینَ بِوِلایَهِ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، سُبْحانَ مَنْ خَلَقَ الْجَنَّهَ لِمُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، سُبْحانَ مَنْ یُورِثُها مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ وَ شِیعَتَهُمْ، سُبْحانَ مَنْ خَلَقَ النّارَ مِنْ اَجْلِ اَعْداءِ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، سُبْحانَ مَنْ یَمْلِکُها مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ وَ شیعَتَهُمْ، سُبْحانَ مَنْ خَلَقَ الدُّنْیا وَ الْاخِرَهَ وَ ما سَکَنَ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهارِ لِمُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ

اَلْحَمْدُللّهِ کَما یَنْبَغی للّهِ، وَ اللّهُ اَکْبَرُ کَما یَنْبَغی للّهِ، لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ کَما یَنْبَغی للّهِ، سُبْحانَ اللّهِ کَما یَنْبَغی للّهِ، لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ کَما یَنْبَغی للّهِ، وَ صَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ عَلی جَمیعِ الْمُرْسَلِینَ حَتّی یَرْضَی اللّه

اَللّهُمَّ مِنْ اَیادیکَ عَلَیَّ وَ هِیَ اَکْثَرُ مِنْ اَنْ تُحْصی، وَ مِنْ نِعَمِکَ عَلَیَّ وَ هِیَ اَجَلُّ مِنْ اَنْ تُغادِرَ اَنْ یَکُونَ عَدُوّی عَدُوَّکَ وَ لا صَبْرَ لی عَلی اَناتِکَ فَعَجِّلْ هَلاکَهُمْ وَ بَوارَهُمْ وَ دِمارَهُمْ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَللّهُمَّ فاطِرَ السَّماواتِ وَ الْاَرْضِ عالِمَ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ اِنِّی اَعْهَدُ اِلَیْکَ فی دارِ الدُّنْیا اَنِّی اَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ وَ اَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ، وَ اَنَّ الدِّینَ کَما شَرَعْتَ وَ الْاِسْلامَ کَما وَصَفْتَ، وَ الْکِتابَ کَما اَنْزَلْتَ وَ الْقَوْلَ کَما حَدَّثْتَ وَ اَنَّکَ اَنْتَ اَنْتَ اللّهُ الْحَقُّ الْمُبینُ، جَزَی اللّهُ مُحَمَّداً صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَ اٰلِهِ وَ سَلَّمَ خَیْرَ الْجَزاءِ وَ حَیَّا اللّهُ مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ بِالسَّلامِ

باز دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَدینُکَ بِطاعَتِکَ وَوِلایَتِکَ، وَوِلایَهِ رَسُولِکَ، وَوِلایَهِ الْاَئِمَّهِ مِنْ اَوَّلِهِمْ اِلی اخِرِهِمْ و نام آنها را ببرد

و بگوید: اَدینُکَ بِطاعَتِهِمْ وَوِلایَتِهِمْ، وَالرِّضا بِما فَصَّلتَهُمْ بِه، غَیْرَ مُنْکِرٍ وَلامُسْتَکْبِرٍ، عَلی مَعْنی ما اَنْزَلْتَ فی کِتابِکَ، عَلی حُدُودِ ما اَتانا مِنْهُ وَما لَمْ یَاْتِنا، مُؤمِنٌ مُقِرٌّ بِذلِکَ، مُسَلِّمٌ راضٍ بِمارَضِیتَ بِه یارَبِّ اُریدُبِه وَجْهَکَ وَالدّارَ الْاَخِرَهَ، مَرْهُوبا وَمَرْغُوبا اِلَیْکَ فیهِ فَاَحْیِنی ما اَحْیَیْتَنی عَلَیْهِ، وَاَمِتْنی اِذااَمَتَّنی عَلَیْهِ، وَابْعَثْنی اِذا بَعَثْتَنی عَلَیْهِ وَاِنْ کانَ مِنّی تَقْصیرٌ فیما مَضی، فَاِنّی اَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْهُ، وَاَرْغَبُ اِلَیْکَ فیما عِنْدَکَ وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَعْصِمَنی مِنْ مَعاصیکَ، وَلا تَکِلَنی اِلی نَفْسی طَرْفَهَ عَیْنٍ اَبَدا ما اَحْیَیْتَنی، وَلا اَقَلَّ مِنْ ذلِکَ وَلا اَکْثَرَ، اِنَّ النَّفْسَ لَاَمّارَهٌ بِالسُّوءِ اِلاّ ما رَحِمْتَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَعْصِمَنی بِطاعَتِکَ حَتّی تَتَوَفّانی عَلَیْها، وَاَنْتَ عَنّی راضٍ، وَاَنْ تَخْتِمَ لی بِالسَّعادَهِ وَلا تُحَوِّلَنی عَنْها اَبَدا، وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ

پس به سجده رود و در سجده بخواند: سَجَدَ وَجْهِیَ الْبالِیَ الْفانِیَ لِوَجْهِکَ

الدّائِمِ الْباقی، سَجَدَ وَجْهِیَ الذَّلیلُ لِوَجْهِکَ الْعَزیزِ، سَجَدَ وَجْهِیَ الْفَقیرُ لِوَجْهِکَ الْعَظیمِ الْغَنیِّ الْکَریم. رَبِّ اِنّی اَسْتَغْفِرُکَ مِمّا کانَ، وَاَسْتَغْفِرُکَ مِمّا یَکُونُ، رَبِّ لا تُجْهِدْ بَلائی، رَبِّ لا تُسِئْ قَضائی، رَبِّ لا تُشْمِتْ بی اَعْدائی، رَبِّ اِنَّهُ لا دافِعَ وَلا مانِعَ اِلاّ اَنْتَ، رَبِّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ بِاَفْضَلِ صَلَواتِکَ، وَبارِکْ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ بِاَفْضَلِ بَرَکاتِکَ. اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ سَطَواتِکَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ نَقِماتِکَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ جَمیعِ غَضَبِکَ وَسَخَطِکَ، سُبْحانَکَ اَنْتَ اللّهُ رَبُّ الْعالَمینَ.

پس سر بردارد و به دعا مشغول گردد.

در ده شب آخر ماه رمضان، هر شب سی رکعت به این کیفیت به جا می آورد.

3) در شبهای قدر، یعنی شبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم هر شب یکصد رکعت نافله می خواند، بعد از هر دو رکعت سلام دهد.

در این سه شب نافله های بیست رکعتی و سی رکعتی ساقط است.

و لذا بیست رکعت شب نوزدهم و سی رکعت شب بیست و یکم و بیست و سوم که مجموعا هشتاد رکعت می شود ساقط می گردد،

پس آنها را در چهار جمعه ماه رمضان به شرح زیر انجام دهد:

4) هر جمعه ده رکعت به شرح زیر بخواند:

1. چهار رکعت نماز امیر المؤمنین علیه السلام ، در هر رکعت یک حمد و پنجاه مرتبه سوره «قل هو اللّه احد» با دعاهایی که پس از اتمام آن خوانده می شود.(1)

2. دو رکعت نماز حضرت فاطمه زهرا علیهاالسلام ، در رکعت اول یکبار حمد و یکصد بار سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» و در رکعت دوم یکبار حمد و یکصد بار سوره «قل هو اللّه احد»، بعد از سلام تسبیح حضرت فاطمه و دعاهایی که مأثور است.(2)

3. چهار رکعت نماز جعفر طیّار با دو سلام، در رکعت اول حمد و سوره «إذا

1- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص292 و301.
2- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص292 و301.

زلزلت»، در رکعت دوم حمد و سوره «والعادیات»، در رکعت سوم حمد و سوره «اذا جاء نصراللّه» و در رکعت چهارم حمد و سوره «قل هو اللّه أحد» و در هر رکعت هفتاد و پنج مرتبه تسبیحات أربعه «سبحان والحمد للّه ولا اله الاّ اللّه واللّه اکبر» به این شرح: پانزده مرتبه پیش از رکوع، ده مرتبه در حال رکوع، ده مرتبه بعد از رکوع، ده مرتبه در سجده اول، ده مرتبه بعد از سجده، ده مرتبه در سجده دوم و ده مرتبه بعد از سجده دوم، که جمعا هفتاد و پنج مرتبه و در چهار رکعت سیصد مرتبه می باشد.

با دعاهایی که در سجده آخر و بعد از سلام مأثور است.(1)

5) و در آخرین شب جمعه بیست رکعت، که بعد از هر دو رکعت سلام می دهد، و در هر رکعت، یک حمد و پنجاه مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» همانند نماز امیرمؤمنان علیه السلام .

6) و در آخرین شب شنبه ماه رمضان بیست رکعت، که بعد از هر دو رکعت سلام می دهد، و در همه آن ده نماز دو رکعتی، در رکعت اول بعد از حمد یکصد مرتبه سوره «إنّا انزلناه فی لیله القدر» و در رکعت دوم بعد از حمد یکصد مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» می خواند، همانند نماز حضرت فاطمه علیهاالسلام .

این نمازها جمعا هزار رکعت شد، که به شیوه یاد شده در طول سی شب ماه رمضان خوانده می شود.(2)

1- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص304.
2- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص542 - 554.

آداب سحور ماه رمضان

از دانشمند فرزانه ای شنیدم که می گفت: هر کس به هنگام سحر چون از خواب بیدار شد، بدون اینکه با کسی سخن بگوید، اگر وضو گرفته دو رکعت نماز بخواند، دو صف فرشته در پشت سر او به صف ایستاده نماز می گذارند.

برای کسی که می خواهد روزه بگیرد مستحب است که برای سحری خوردن برخیزد و سحری بخورد، اگرچه فقط خرما باشد و در ماه رمضان تأکید فراوان شده است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: سحور خوردن مایه برکت است.

و فرمود: امّت من هرگز سحور را ترک نکنند، اگرچه فقط یک عدد خرما باشد.(1)

و در حدیثی فرمود: حتما سحری بخورید، اگرچه یک جرعه آب باشد.(2)

و در حدیث دیگری فرمود: با سحری خوردن خود را برای روزه داری تقویت کنید و با خواب قیلوله (خواب نیمروز) خود را برای شب زنده داری نیرومند سازید.(3)

امیر مؤمنان علیه السلام از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده که فرمود: خداوند منّان و فرشتگان بر کسانی که سحری می خورند و در هنگام سحر استغفار می کنند، درود می فرستند، پس سحری بخورید، اگرچه فقط یک شربت آب باشد.(4)

امام صادق علیه السلام می فرماید: بهترین وقتی که در آن خدا را می خوانید سحرگاهان می باشد، چنانکه خداوند می فرماید: «وبالاسحارهم یستغفرون»(5): «آنان به هنگام سحر طلب مغفرت می کنند».(6)

1- کلینی، الکافی، ج4، ص95.
2- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج4، ص197 و199.

3- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج4، ص197 و199.
4- شیخ صدوق، المقنع، ص204.
5- سوره ذاریات، آیه18.
6- مجلسی، بحارالانوار، ج87، ص165.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در وصیّت خود به امیرمؤمنان علیه السلام فرمود: یا علی، مقداری از شب به نماز بپردازد، اگرچه به مقدار دوشیدن گوسفند باشد، و در سحرگاهان به نیایش بپرداز، که در آن وقت دعایت بر نمی گردد، که خداوند می فرماید:

«والمستغفرین بالاسحار»(1): «استغفار کنندگان در سحرگاهان».(2)

امام باقر علیه السلام فرمود: خداوند دوست دارد در میان بندگان مؤمنش کسانی را که زیاد دعا کنند، پس بر شما باد دعا کردن به هنگام سحرگاهان تا طلوع خورشید، که آن ساعتی است که درهای آسمان در آن ساعت گشوده می شود، نسیمهای رحمت می وزد، ارزاق در آن ساعت تقسیم می شود و حاجتهای بزرگ در آن برآورده شود.(3)

چقدر شایسته است که انسان در آن هنگام گناهانش را به یاد آورده از خوف خدا اشک بریزد، که امام صادق علیه السلام می فرماید:

برای هر چیزی وزن و پیمانه ای هست، به جز اشک، که قطره ای از آن می تواند دریایی از آتش را خاموش کند، دیده ای که اشک آلود شود ذلت و زبونی بر چهره اش ننشیند و چون اشکش به صورتش سرازیر شود خداوند آتش جهنم را بر او حرام کند، و اگر در میان امتی یک نفر از ترس خدا اشک بریزد، خداوند به آن امّت ترحّم فرماید.(4)

برای سحرگاهان در شبهای ماه رمضان دعاهای بسیار زیادی از معصومین علیهم السلام رسیده که یکی از مهم ترین آنها دعای «ابو حمزه ثمالی» است که از امام زین العابدین علیه السلام روایت کرده که آن حضرت همه شب را به نماز می پرداخت، چون وقت سحر می رسید این دعا را می خواند:

اِلهی لا تُؤَدِّبنی بِعُقُوبَتِکَ، وَلاتَمْکُرْ بی فی حیلَتِکَ، مِنْ اَیْنَ لِیَ الْخَیْرُ یا

1- سوره آل عمران، آیه 15.
2- طبرسی، مکارم الاخلاق، ص294.
3- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص161.

4- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص167.

رَبِّ وَلا يُوجَدُ اِلاّ مِنْ عِنْدِک؟ وَمِنْ اَيْنَ لِیَ النَّجاهُ وَ لاتُسْتَطاعُ اِلاّ بِکَ؟ لاَ الَّذی اَحْسَنَ اسْتَغْنی عَنْ عَوْنِکَ وَرَحْمَتِکَ، وَلاَ الَّذی اَساءَ وَاجْتَرَاَ عَلَيْکَ وَلَمْ يُرْضِکَ خَرَجَ عَنْ قُدْرَتِکَ، يا رَبِّ يا رَبِّ يا رَبِّ (به قدر يک نفس بگويد)

بِکَ عَرَفْتُکَ، وَ اَنْتَ دَلَلْتَنی عَلَيْکَ، وَ دَعَوْتَنی اِلَيْکَ، وَ لَوْ لا اَنْتَ لَمْ اَدْرِ ما اَنْتَ، اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی اَدْعُوهُ فَيُجيبُنی، وَ اِنْ کُنْتُ بَطيئا حينَ يَدْعُونی، وَالْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی اَسْاَلُهُ فَيُعْطينی، وَ اِنْ کُنْتُ بَخيلاً حينَ يَسْتَقْرِضُنی، وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی اُناديهِ کُلَّما شِئْتُ لِحاجَتی، وَاَخْلُو بِهِ حَيْثُ شِئْتُ لِسِرّی بِغَيْرِ شَفيعٍ فَيَقْضی لی حاجَتی ،وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی اَدْعُوهُ وَلا اَدْعُو غَيْرَهُ، وَلَوْ دَعَوْتُ غَيْرَهُ لَمْ يَسْتَجِبْ لی دُعائی.

وَ الْحَمْدُللّهِ الَّذی اَرْجُوهُ وَلا اَرْجُو غَيْرَهُ، وَلَوْ رَجَوْتُ غَيْرَهُ لاَخْلَفَ رَجائی. وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی وَکَلَنی اِلَيْهِ فَاَکْرَمَنی، وَلَمْ يَکِلْنی اِلَی النّاسِ فَيُهينُونی. وَالْحَمْدُللّهِ الَّذی تَحَبَّبَ اِلَیَ، وَهُوَ غَنِیٌ عَنّی، وَالْحَمْدُللّهِ الَّذی يَحْلُمُ عَنّی حَتّی کَاَنّی لا ذَنْبَ لی، فَرَبّی اَحْمَدُ شَیْءٍ عِنْدی، وَاَحَقُّ بِحَمْدی. اَللّهُمَّ اِنّی اَجِدُ سُبُلَ الْمَطالِبِ اِلَيْکَ مُشْرَعَةً، وَ مَناهِلَ الرَّجاءِ لَدَيْکَ مُتْرَعَةً، وَالاِْسْتِعانَةَ بِفَضْلِکَ لِمَنْ اَمَّلَکَ مُباحَةً، وَاَبْوابَ الدُّعاءِ اِلَيْکَ لِلصّارِخينَ مَفْتُوحَةً.

وَاَعْلَمُ اَنَّکَ لِلرّاجينَ بِمَوْضِعِ اِجابَهٍ، وَلِلْمَلْهُوفينَ بِمَرْصَدِ اِغاثَهٍ، وَاَنَّ فِی اللَّهَفِ اِلی جُودِکَ، وَالرِّضا بِقَضائِکَ عِوَضا مِنْ مَنْعِ الْباخِلينَ، وَمَنْدُوحَةً عَمّا فی اَيْدِی الْمُسْتَأْثِرينَ، وَ اَنَّ الرّاحِلَ اِلَيْکَ قَريبُ الْمَسافَهِ.

وَاَنَّکَ لا تَحْتَجِبُ عَنْ خَلْقِکَ اِلاّ اَنْ تَحْجُبَهُمُ الاَْعْمالُ دُونَکَ.

وَقَدْ قَصَدْتُ اِلَيْکَ بِطَلِبَتی، وَتَوَجَّهْتُ اِلَيْکَ بِحاجَتی، وَجَعَلْتُ بِکَ اسْتِغاثَتی، وَ بِدُعائِکَ تَوَسُّلی مِنْ غَيْرِ اسْتِحْقاقٍ لِاِسْتِماعِکَ مِنّی، وَ لاَ

اسْتیجابِ لِعَفْوِکَ عَنّی، بَلْ لِثِقَتی بِکَرَمِکَ، وَسُکُونی اِلی صِدْقِ وَعْدِکَ، وَلَجائی اِلَی الاِْقْرارِ بِتَوْحیدِکَ، وَیَقینی بِمَعْرِفَتِکَ مِنّی اَنْ لا رَبَّ لی غَیْرُکَ، وَ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَحْدَکَ لاشَریکَ لَکَ. اَللّهُمَّ اَنْتَ الْقائِلُ، وَقَوْلُکَ حَقٌّ وَ وَعْدُکَ صِدْقٌ: «وَاسْاَلُوا اللّهَ مِنْ فَضْلِه اِنَّ اللّهَ کانَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلیما»، وَلَیْسَ مِنْ صِفاتِکَ یاسَیِّدی اَنْ تَأْمُرَ بِالسُّؤالِ وَتَمْنَعَ الْعَطِیَّهَ، وَانْتَ الْمَنّانُ بِالْعَطِیّاتِ عَلی اَهْلِ مَمْلَکَتِکَ، وَالْعائِدُ عَلَیْهِمْ بِتَحَنُّنِ رَأفَتِکَ.

اِلهی رَبَّیْتَنی فی نِعَمِکَ وَاِحْسانِکَ صَغیرا، وَنَوَّهْتَ بِاسْمی کَبیرا، فَیا مَنْ رَبّانی فِی الدُّنْیا بِاِحْسانِه وَتَفَضُّلِه وَنِعَمِه، وَ اَشارَ لی فِی الاْخِرَهِ اِلی عَفْوِه وَکَرَمِه، مَعْرِفَتی یا مَوْلایَ دَلَّتْنی عَلَیْکَ، وَحُبّی لَکَ شَفیعی اِلَیْکَ، وَاَنَا واثِقٌ مِنْ دَلیلی بِدَلالَتِکَ، وَساکِنٌ مِنْ شَفَیعی اِلی شَفاعَتِکَ.

اَدْعُوکَ یا سَیِّدی بِلِسانٍ قَدْ اَخْرَسَهُ ذَنْبُهُ، رَبِّ اُناجیکَ بِقَلْبٍ قَدْ اَوْبَقَهُ جُرْمُهُ، اَدْعُوکَ یارَبِّ راهِبا راغِبا راجِیا خائِفا، اِذا رَاَیْتُ مَوْلایَ ذُنُوبی فَزِعْتُ، وَاِذا رَاَیْتُ کَرَمَکَ طَمِعْتُ، فَاِنْ عَفَوْتَ فَخَیْرُ راحِمٍ، وَ اِنْ عَذَّبْتَ فَغَیْرُ ظالِمٍ. حُجَّتی یا اَللّهُ فی جُرْاَتی عَلی مَسْاَلَتِکَ مَعَ اِتْیانی ماتَکْرَهُ جُودُکَ وَ کَرَمُکَ، وَعُدَّتی فی شِدَّتی مَعَ قِلَّهِ حَیائی مِنْکَ رَأفَتُکَ وَرَحْمَتُکَ، وَقَدْ رَجَوْتُ اَنْ لا تُخَیِّبَ بَیْنَ ذَیْنِ وَذَیْنِ مُنْیَتی، فَحَقِّقْ رَجائی، وَاسْمَعْ دُعائی، یا خَیْرَ مَنْ دَعاهُ داعٍ، وَاَفْضَلَ مَنْ رَجاهُ راجٍ.

عَظُمَ یا سَیِّدی اَمَلی، وَساءَ عَمَلی، فَاَعْطِنی مِنْ عَفْوِکَ بِمِقْدارِ اَمَلی، وَلا تُؤاخِذْنی بِاَسْوَءِ عَمَلی، فَاِنَّ کَرَمَکَ یَجِلُّ عَنْ مُجازاهِ الْمُذْنِبینَ، وَحِلْمَکَ یَکْبُرُ عَنْ مُکافاهِ الْمُقَصِّرینَ، وَاَنَا یا سَیِّدی عائِذٌ بِفَضْلِکَ، هارِبٌ هارِبٌ مِنْکَ اِلَیْکَ، مُسْتَنْجِزٌ ما وَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ اَحْسَنَ بِکَ ظَنّا، وَما اَنَا یا رَبِّ وَما

خَطَری؟! هَبْنی بِفَضْلِکَ وَتَصَدَّقْ عَلَیَ بِعَفْوِکَ. اَیْ رَبِّ جَلِّلْنی بِسِتْرِکَ، وَاعْفُ عَنْ تَوْبیخی بِکَرَمِ وَجْهِکَ، فَلَوِ اطَّلَعَ الْیَوْمَ عَلی ذَنْبی غَیْرُکَ مافَعَلْتُهُ، وَلَوْ خِفْتُ تَعْجیلَ الْعُقُوبَهِ لاَجْتَنَبْتُهُ، لا لاِنَّکَ اَهْوَنُ النّاظِرینَ اِلَیَ، وَاَخَفُّ الْمُطَّلِعینَ عَلَیَ، بَلْ لاِنَّکَ یارَبِّ خَیْرُ السّاتِرینَ، وَاَحْکَمُ الْحاکِمینَ، وَاَکْرَمُ الاَْکْرَمینَ، سَتّارُ الْعُیُوبِ، غَفّارُ الذُّنُوبِ، عَلاّمُ الْغُیُوبِ.

تَسْتُرُ الذَّنْبَ بِکَرَمِکَ، وَ تُؤَخِّرُ الْعُقُوبَهَ بِحِلْمِکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی حِلْمِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ، وَعَلی عَفْوِکَ بَعْدَ قُدْرَتِکَ.

وَیَحْمِلُنی وَیُجَرِّئُنی عَلی مَعْصِیَتِکَ حِلْمُکَ عَنّی، وَیَدْعُونی اِلی قِلَّهِ الْحَیاءِ سَتْرُکَ عَلَیَ، وَیُسْرِعُنی اِلَی التَّوَثُّبِ عَلی مَحارِمِکَ مَعْرِفَتی بِسَعَهِ رَحْمَتِکَ، وَعَظیمِ عَفْوِکَ، یا حَلیمُ یا کَریمُ، یا حَیُّ یاقَیُّومُ، یا غافِرَ الذَّنْبِ، یا قابِلَ التَّوْبِ، یا عَظیمَ الْمَنِّ، یاقَدیمَ الاِْحْسانِ.

اَیْنَ سِتْرُکَ الْجَمیلُ؟ اَیْنَ عَفْوُکَ الْجَلیلُ؟ اَیْنَ فَرَجُکَ الْقَریبُ؟ اَیْنَ غِیاثُکَ السَّریع؟ اَیْنَ رَحْمَتُکَ الْواسِعَهُ؟ اَیْنَ عَطایاکَ الْفاضِلَهُ؟ اَیْنَ مَواهِبُکَ الْهَنیئَهُ؟ اَیْنَ صَنائِعُکَ السَّنِیَّهُ؟ اَیْنَ فَضْلُکَ الْعَظیمُ؟ اَیْنَ مَنُّکَ الْجَسیمُ؟ اَیْنَ اِحْسانُکَ الْقَدیمُ؟ اَیْنَ کَرَمُکَ یا کریمُ؟ بِه فَاسْتَنْقِذْنی، وَبِرَحْمَتِکَ فَخَلِّصْنی.

یا مُحْسِنُ یا مُجْمِلُ، یا مُنْعِمُ یا مُفْضِلُ، لَسْنا نَتَّکِلُ فِی النَّجاهِ مِنْ عِقابِکَ عَلی اَعْمالِنا، بَلْ بِفَضْلِکَ عَلَیْنا، لاِنَّکَ اَهْلُ التَّقْوی وَ اَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، تَبْتَدِئُ بِالاِْحْسانِ نِعَما، وَتَعْفُوعَنِ الذَّنْبِ کَرَما، فَما نَدْری ما نَشْکُرُ! اَجَمیلَ ما تَنْشُرُ؟ اَمْ قَبیحَ ما تَسْتُرُ؟ اَمْ عَظیمَ ما اَبْلَیْتَ وَ اَوْلَیْتَ؟ اَمْ کَثیرَ ما مِنْهُ نَجَّیْتَ وَعافَیْتَ؟

یا حَبیبَ مَنْ تَحَبَّبَ اِلَیْکَ، وَیا قُرَّهَ عَیْنِ مَنْ لاذَ بِکَ وَانْقَطَعَ اِلَیْکَ، اَنْتَ الْمُحْسِنُ وَنَحْنُ الْمُسیئُونَ، فَتَجاوَزْ یارَبِّ عَنْ قَبیحِ ما عِنْدَنا بِجَمیلِ ما عِنْدَکَ،

وَاَىُ جَهْلٍ یارَبِّ لایَسَعُهُ جُودُکَ؟ وَ اَیُ زَمانٍ اَطْوَلُ مِنْ اَناتِکَ؟ وَما قَدْرُ اَعْمالِنا فی جَنْبِ نِعَمِکَ؟ وَ کَیْفَ نَسْتَکْثِرُ اَعْمالاً نُقابِلُ بِها کَرَمَک؟ بَلْ کَیْفَ یَضیقُ عَلَی الْمُذْنِبینَ ما وَسِعَهُمْ مِنْ رَحْمَتِکَ؟ یا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ، یا باسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَهِ. فَوَعِزَّتِکَ یا سَیِّدی لَوِ انْتَهَرْتَنی ما بَرِحْتُ مِنْ بابِکَ، وَلا کَفَفْتُ عَنْ تَمَلُّقِکَ، لِمَا انْتَهی اِلَیَ مِنَ الْمَعْرِفَهِ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، وَاَنْتَ الْفاعِلُ لِماتَشاءُ، تُعَذِّبُ مَنْ تَشاءُ بِما تَشاءُ کَیْفَ تَشاءُ، وَتَرْحَمُ مَنْ تَشاءُ بِما تَشاءُ کَیْفَ تَشاءُ، وَلا تُسْئَلُ عَنْ فِعْلِکَ، وَلا تُنازَعُ فی مُلْکِکَ، وَلا تُشارَکُ فی اَمْرِکَ، وَلا تُضادُّ فی حُکْمِکَ، وَلا یَعْتَرِضُ عَلَیْکَ اَحَدٌ فی تَدْبیرِکَ، لَکَ الْخَلْقُ وَالاَمْرُ تَبارَکَ اللّهُ رَبُّ الْعالَمینَ.

یا رَبِّ هذا مَقامُ مَنْ لاذَ بِکَ، وَاسْتَجارَ بِکَرَمِکَ، وَاَلِفَ اِحْسانَکَ وَنِعَمَکَ، وَاَنْتَ الْجَوادُ الَّذی لایَضیقُ عَفْوُکَ، وَلا یَنْقُصُ فَضْلُکَ، وَلا تَقِلُّ رَحْمَتُکَ، وَقَدْ تَوَثَّقْنا مِنْکَ بِالصَّفْحِ الْقَدیمِ، وَالْفَضْلِ الْعَظیمِ، وَالرَّحْمَهِ الْواسِعَهِ، اَفَتُراکَ یا رَبِّ تُخْلِفُ ظُنُونَنَا اَوْ تُخَیِّبُ امالَنا؟ کَلاّ یا کَریمُ فَلَیْسَ هذا ظَنُّنا بِکَ، وَلا هذا طَمَعُنا فیکَ. یا رَبِّ اِنَّ لَنا فیکَ اَمَلاً طَویلاً کَثیرا، اِنَّ لَنا فیکَ رَجاءً عَظیما، عَصَیْناکَ وَنَحْنُ نَرْجُو اَنْ تَسْتُرَ عَلَیْنا، وَدَعَوْناکَ وَنَحْنُ نَرْجُو اَنْ تَسْتَجیبَ لَنا، فَحَقِّقْ رَجاءَنا یا مَوْلانا، فَقَدْ عَلِمْنا ما نَسْتَوْجِبُ بِاَعْمالِنا، وَلکِنْ عِلْمُکَ فینا، وَعِلْمُنا بِاَنَّکَ لاتَصْرِفُنا عَنْکَ، حَثَّنا عَلَی الرَّغْبَهِ اِلَیْکَ وَاِنْ کُنّا غَیْرَ مُسْتَوْجِبینَ لِرَحْمَتِکَ، فَاَنْتَ اَهْلٌ اَنْ تَجُودَ عَلَیْنا، وَعلَی الْمُذْنِبینَ بِفَضْلِ سَعَتِکَ، فَامْنُنْ عَلَیْنا بِما اَنْتَ اَهْلُهُ، وَجُدْ عَلَیْنا فَاِنَّا مُحْتاجُونَ اِلی نَیْلِکَ.

یا غَفّارُ بِنُورِکَ اهْتَدَیْنا، وَبِفَضْلِکَ اسْتَغْنَیْنا، وَبِنِعْمَتِکَ اَصْبَحْنا وَاَمْسَیْنا، ذُنُوبُنا بَیْنَ یَدَیْکَ، نَسْتَغْفِرُکَ اللّهُمَّ مِنْها وَنَتُوبُ اِلَیْکَ.

تَتَحَبَّبُ اِلَیْنا بِالنِّعَمِ وَنُعارِضُکَ بِالذُّنُوبِ، خَیْرُکَ اِلَیْنا نازِلٌ، وَشَرُّنا اِلَیْکَ صاعِدٌ! وَلَمْ یَزَلْ وَلا یَزالُ مَلَکٌ کَریمٌ یَأتیکَ عَنّا بِعَمَلٍ قَبیحٍ، فَلا یَمْنَعُکَ ذلِکَ مِنْ اَنْ تَحُوطَنا بِنِعْمَتِکَ وَتَتَفَضَّلَ عَلَیْنا بِالائِکَ، فَسُبْحانَکَ ما اَحْلَمَکَ وَ اَعْظَمَکَ وَاَکْرَمَکَ، مُبْدِئا وَمُعیدا، تَقَدَّسَتْ اَسْماؤُکَ، وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَکَرُمَ صَنائِعُکَ وَفِعالُکَ. اَنْتَ اِلهی اَوْسَعُ فَضْلاً وَاَعْظَمُ حِلْما مِنْ اَنْ تُقایِسَنی بِفِعْلی وَ خَطیئَتی، فَالْعَفْوَ الْعَفْوَ، سَیِّدی سَیِّدی سَیِّدی.

اَللّهُمَّ اشْغَلْنا بِذِکْرِکَ، وَاَعِذْنا مِنْ سَخَطِکَ، وَاَجِرْنا مِنْ عَذابِکَ وَارْزُقْنا مِنْ مَواهِبِکَ، وَاَنْعِمْ عَلَیْنا مِنْ فَضْلِکَ، وَ ارْزُقْنا حَجَّ بَیْتِکَ وَزِیارَةَ قَبْرِ نَبِیِّکَ، صَلَواتُکَ وَرَحْمَتُکَ وَ مَغْفِرَتُکَ وَ رِضْوانُکَ عَلَیْهِ وَعَلی اَهْلِ بَیْتِه، اِنَّکَ قَریبٌ مُجیبٌ، وَارْزُقْنا عَمَلاً بِطاعَتِکَ، وَتَوَفَّنا عَلی مِلَّتِکَ، وَسُنَّهِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍصَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاله. اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی وَ لِوالِدَیَ، وَارْحَمْهُما کَما رَبَّیانی صَغیرا وَاجْزِهِما بِالْاِحْسانِ اِحْسانا، وَبِالسَّیِّئاتِ عَفْوا وَغُفْرانا.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ، الاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالاَمْواتِ، وَتابِعْ بَیْنَنا وَبَیْنَهُمْ بِالْخَیْراتِ، اَللّهُمَّ اغْفِرْلِحَیِّنا وَمَیِّتِنا وَ شاهِدِنا وَغائِبِنا، ذَکَرِنا وَاُنْثانا، صَغیرِنا وَکَبیرِنا، حُرِّنا وَمَمْلُوکِنا، کَذَبَ الْعادِلُونَ بِاللّه ِ وَضَلُّوا ضَلالاً بَعیدا، وَ خَسِرُوا خُسْرانا مُبینا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاخْتِمْ لی بِخَیْرٍ، وَاکْفِنی ما اَهَمَّنی مِنْ اَمْرِ دُنْیایَ وَ اخِرَتی، وَلا تُسَلِّطْ عَلَیَ مَنْ لایَرْحَمُنی، وَاجْعَلْ عَلَیَ مِنْکَ جُنَّةً واقِیَةً باقِیَةً، وَلا تَسْلُبْنی صالِحَ ما اَنْعَمْتَ بِه عَلَیَ، وَارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ رِزْقا واسِعا حَلالاً طَیِّبا. اَللّهُمَّ احْرُسْنی بِحِراسَتِکَ، وَاحْفَظْنی بِحِفْظِکَ، وَاکْلَأْنی بِکَلائَتِکَ، وَارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامِنا هذا وَ فی کُلِّ عامٍ، وَ زِیارَةَ قَبْرِ

نَبِیِّکَ وَ الأَئِمَّهِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَ لا تُخْلِنی یا رَبِّ مِنْ تِلْکَ الْمَشاهِدِ الشَّریفَهِ، وَ الْمَواقِفِ الْکَریمَهِ.

اَللّهُمَّ ثَبِّتْ عَلَیَ حَتّی لا اَعْصِیَکَ، وَاَلْهِمْنِی الْخَیْرَ وَالْعَمَلَ بِه، وَخَشْیَتَکَ بِاللَّیْلِ وَ النَّهارِ، اَبَدا ما اَبْقَیْتَنی یا رَبَّ الْعالَمینَ.

اَللّهُمَّ اِنّی کُلَّما قُلْتُ قَدْ تَهَیَّأْتُ وَتَعَبَّأْتُ وَقُمْتُ لِلصَّلاهِ بَیْنَ یَدَیْکَ وَناجَیْتُکَ، اَلْقَیْتَ عَلَیَ نُعاسا اِذا اَنَا صَلَّیْتُ، وَسَلَبْتَنی مُناجاتَکَ اِذا اَنَا ناجَیْتُ، وَمالی کُلَّما قُلْتُ قَدْ صَلُحَتْ سَریرَتی، وَقَرُبَ مِنْ مَجالِسِ التَّوّابینَ مَجْلِسی، عَرَضَتْ لی بَلِیَّهٌ اَزالَتْ قَدَمی، وَحالَتْ بَیْنی وَ بَیْنَ خِدْمَتِکَ! سَیِّدی لَعَلَّکَ عَنْ بابِکَ طَرَدْتَنی، وَعَنْ خِدْمَتِکَ نَحَّیْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی مُسْتَخِفّا بِحَقِّکَ فَاَقْصَیْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی مَعْرِضا عَنْکَ فَقَلَیْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ وَجَدْتَنی فی مَقامِ الْکاذِبینَ فَرَفَضْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی غَیْرَ شاکِرٍ لِنَعْمائِکَ فَحَرَمْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ فَقَدْتَنی مِنْ مَجالِسِ الْعُلَماءِ فَخَذَلْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی فِی الْغافِلینَ فَمِنْ رَحْمَتِکَ ایَسْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی الِفُ مَجالِسَ الْبَطّالینَ فَبَیْنی وَ بَیْنَهُمْ خَلَّیْتَنی! اَوْ لَعلَّکَ لَمْ تُحِبَّ اَنْ تَسْمَعَ دُعائی فَباعَدْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ بِجُرْمی وَ جَریرَتی کافَیْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ بِقِلَّهِ حَیائی مِنْکَ جازَیْتَنی!.

فَاِنْ عَفَوْتَ یا رَبِّ، فَطالَما عَفَوْتَ عَنِ الْمُذْنِبینَ قَبْلی، لاَِنَّ کَرَمَکَ أیْ رَبِّ یَجِلُّ عَنْ مُجازاهِ الْمُذْنِبینَ، وَحِلْمَکَ یَکْبُرُ عَنْ مُکافاهِ الْمُقَصِّرینَ، وَ اَنَا عائِذٌ بِفَضْلِکَ، هارِبٌ مِنْکَ اِلَیْکَ، مُتَنَجِّزٌ ماوَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ اَحْسَنَ بِکَ ظَنّا، اِلهی اَنْتَ اَوْسَعُ فَضْلاً، وَاَعْظَمُ حِلْما مِنْ اَنْ تُقایِسَنی بِعَمَلی، وَ اَنْ تَسْتَزِلَّنی بِخَطیئَتی، وَما اَنَا یا سَیِّدی وَما خَطَری! هَبْنی بِفَضْلِکَ، وَ تَصَدَّقْ عَلَیَ بِعَفْوِکَ، أیْ رَبِّ جَلِّلْنی بِسَتْرِکَ، وَ اعْفُ عَنْ تَوْبیخی بِکَرَمِ وَجْهِکَ.

سَیِّدی اَنَا الصَّغیرُ الَّذی رَبَّیْتَهُ، وَاَنَا الْجاهِلُ الَّذی عَلَّمْتَهُ، وَاَنَا الضّالُّ الَّذی هَدَیْتَهُ، وَاَنَا الْوَضیعُ الَّذی رَفَعْتَهُ، وَاَنَا الْخائِفُ الَّذی امَنْتَهُ، وَاَنَا الْجائِعُ الَّذی اَشْبَعْتَهُ، وَاَنَا الْعَطْشانُ الَّذی اَرْوَیْتَهُ، وَاَنَا الْعاری الَّذی کَسَوْتَهُ، وَ اَنَا الْفَقیرُ الَّذی اَغْنَیْتَهُ، وَ اَنَا الضَّعیفُ الَّذی قَوَّیْتَهُ، وَ اَنَا الذَّلیلُ الَّذی اَعْزَزْتَهُ، وَاَنَا السَّقیمُ الَّذی شَفَیْتَهُ، وَاَنَا السّائِلُ الَّذی اَعْطَیْتَهُ، وَاَنَا الْمُذْنِبُ الَّذی سَتَرْتَهُ، وَاَنَا الْخاطِئُ الَّذی اَقَلْتَهُ، وَ اَنَا الْقَلیلُ الَّذی کَثَّرْتَهُ، وَاَنَا الْمُسْتَضْعَفُ الَّذی نَصَرْتَهُ، وَاَنَا الطَّریدُ الَّذی اوَیْتَهُ.

اَنَا یا رَبِّ الَّذی لَمْ اَسْتَحْیِکَ فِی الْخَلاءِ وَلَمْ اُراقِبْکَ فِی الْمَلاءِ، اَنَا صاحِبُ الدَّواهِی الْعُظْمی، اَنَا الَّذی عَلی سَیِّدِهِ اجْتَرَاَ، اَنَا الَّذی عَصَیْتُ جَبّارَ السَّماءِ، اَنَا الَّذی اَعْطَیْتُ عَلی جَلیلِ الْمَعاصِی الرُّشا، اَنَا الَّذی حینَ بُشِّرْتُ بِها خَرَجْتُ اِلَیْهِ اَسْعی، اَنَاالَّذی اَمْهَلْتَنی فَمَا ارْعَوَیْتُ، وَسَتَرْتَ عَلَیَ فَمَا اسْتَحْیَیْتُ، وَعَمِلْتُ بِالْمَعاصی فَتَعَدَّیْتُ، وَاَسْقَطْتَنی مِنْ عَیْنِکَ فَما بالَیْتُ. فَبِحِلْمِکَ اَمْهَلْتَنی، وَبِسِتْرِکَ سَتَرْتَنی، حَتّی کَاَنَّکَ اَغْفَلْتَنی، وَمِنْ عُقُوباتِ الْمَعاصی جَنَّبْتَنی، حَتّی کَاَنَّکَ اسْتَحْیَیْتَنی.

اِلهی لَمْ اَعْصِکَ حینَ عَصَیْتُکَ وَاَنَا لِرُبُوبِیَّتِکَ جاحِدٌ، وَلا بِاَمْرِکَ مُسْتَخِفٌّ، وَلا لِعُقُوبَتِکَ مُتَعَرِّضٌ، وَلا لِوَعیدِکَ مُتَهاوِنٌ، وَلکِنْ خَطیئَةٌ عَرَضَتْ، وَسَوَّلَتْ لی نَفْسی، وَ غَلَبَنی هَوایَ، وَاَعانَنی عَلَیْها شِقْوَتی، وَ غَرَّنی سِتْرُکَ الْمُرْخی عَلَیَ، فَقَدْ عَصَیْتُکَ وَخالَفْتُکَ بِجَهْدی. فَالْاٰنَ مِنْ عَذابِکَ مَنْ یَسْتَنْقِذُنی؟وَمِنْ اَیْدِی الْخُصَماءِ غَدا مَنْ یُخَلِّصُنی؟ وَبِحَبْلِ مَنْ اَتَّصِلُ اِنْ اَنْتَ قَطَعْتَ حَبْلَکَ عَنّی؟

فَوا اَسَفا عَلی ما اَحْصی کِتابُکَ مِنْ عَمَلی الَّذی لَوْلا ما اَرْجُو مِنْ کَرَمِکَ

وَسَعَهِ رَحْمَتِکَ، وَنَهْیِکَ اِیّایَ عَنِ الْقُنُوطِ، لَقَنَطْتُ عِنْدَ ما اَتَذَکَّرُها، یا خَیْرَ مَنْ دَعاهُ داعٍ، وَاَفْضَلَ مَنْ رَجاهُ راجٍ. اَللّهُمَّ بِذِمَّهِ الْاِسْلامِ اَتَوَسَّلُ اِلَیْکَ، وَ بِحُرْمَهِ الْقُرْانِ اَعْتَمِدُ عَلَیْکَ، وَ بِحُبّی لِلنَّبِیِّ الْاُمِّیِّ، الْقُرَشِیِ، الْهاشِمیِ، الْعَرَبِیِ، التَّهامِیِ الْمَکِیِ، الْمَدَنِیِ، اَرْجُو الزُّلْفَهَ لَدَیْکَ، فَلا تُوحِشِ اِسْتیناسَ اِیمانی وَلا تَجْعَلْ ثَوابی ثَوابَ مَنْ عَبَدَ سِواکَ، فَاِنَّ قَوْما امَنُوا بِالْسِنَتِهِمْ لِیَحْقِنُوا بِه دِماءَهُمْ، فَاَدْرَکُوا ما اَمَّلُوا، وَ اِنّا امَنّا بِکَ بِالْسِنَتِنا وَ قُلُوبِنا، لِتَغْفُوَ عَنّا، فَاَدْرِکْنا ما اَمَّلْنا، وَثَبِّتْ رَجاءَکَ فی صُدُورِنا، وَ «لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ اِذْ هَدَیْتَنا وَ هَبْ لَنا مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ». فَوَ عِزَّتِکَ لَوِ انْتَهَرْتَنی ما بَرِحْتُ عَنْ بابِکَ، وَلا کَفَفْتُ عَنْ تَمَلُّقِکَ، لِما اُلْهِمَ قَلْبی مِنَ الْمَعْرِفَهِ بِکَرَمِکَ وَسَعَهِ رَحْمَتِکَ، اِلی مَنْ یَذْهَبُ الْعَبْدُ اِلاّ اِلی مَوْلاهُ، وَاِلی مَنْ یَلْتَجِئُ الْمَخْلُوقُ اِلاّ اِلی خالِقِه. اِلهی لَوْ قَرَنْتَنی بِالْاَصْفادِ وَ مَنَعْتَنی سَیْبَکَ مِنْ بَیْنِ الْاَشْهادِ، وَدَلَلْتَ عَلی فَضائِحی عُیُونَ الْعِبادِ، وَ اَمَرْتَ بی اِلَی النّارِ وَحُلْتَ بَیْنی وَبَیْنَ الْاَبْرارِ، ما قَطَعْتُ رَجائی مِنْکَ، وَلا صَرَفْتُ وَجْهَ تَأمیلی لِلْعَفْوِ عَنْکَ، وَلا خَرَجَ حُبُّکَ مِنْ قَلْبی، اَنَا لا اَنْسی اَیادیکَ عِنْدی، وَسِتْرَکَ عَلَیَ فی دارِ الدُّنْیا.

سَیِّدی صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَخْرِجْ حُبَّ الدُّنْیا مِنْ قَلْبی، وَ اجْمَعْ بَیْنی وَبَیْنَ الْمُصْطَفی خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَخاتَمِ النَّبِیِّینَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاِلِه، وَانْقُلْنی اِلی دَرَجَهِ التَّوْبَهِ اِلَیْکَ، وَ اَعِنّی بِالْبُکاءِ عَلی نَفْسی، فَقَدْ اَفْنَیْتُ بِالتَّسْوِیفِ وَالْاَمالِ عُمُری، وَقَدْ نَزَّلْتُ نَفْسی مَنْزِلَهَ الْاَیِسینَ مِنَ الْخَیْرِ، فَمَنْ یَکُونُ اَسْوَءَ حالاً مِنّی اِنْ اَنَا نُقِلْتُ عَلی مِثْلِ حالی اِلی قَبْری؟ وَلَمْ اُمَهِّدْهُ لِرَقْدَتی، وَلَمْ اَفْرِشْهُ بِالْعَمَلِ الصّالِحِ لِضَجْعَتی! وَ مالی لا اَبْکی؟! وَلا اَدْری اِلی مایَکُونُ مَصیری، وَاَری نَفْسی تُخادِعُنی، وَاَیّامی تُخاتِلُنی، وَقَدْ خَفَقَتْ

عِنْدَ رَأْسی اَجْنِحَهُ الْمَوْتِ، فَمالی لا اَبْکی ! اَبْکی لِخُرُوجِ نَفْسی، اَبْکی لِحُلُولِ رَمْسی، اَبْکی لِظُلْمَهِ قَبْری، اَبْکی لِضیقِ لَحْدی، اَبْکی لِسُؤالِ مُنْکَرٍ وَنَکیرٍ اِیّایَ، اَبْکی لِخُروُجی مِنْ قَبْری عُرْیانا ذَلیلاً، حامِلاً ثِقْلی عَلی ظَهْری، اَنْظُرُ مَرَّهً عَنْ یَمینی، وَمَرَّهً عَنْ شِمالی، اِذِ الْخَلائِقُ فی شَأْنٍ غَیْرِ شَأْنی، «لِکُلِّ امْرِیءٍ مِنْهُمْ یَوْمَئِذٍ شَأْنٌ یُغْنیهِ * وُجُوهٌ یَوْمَئِذٍ مُسْفِرَهٌ ضاحِکَهٌ مُسْتَبْشِرَهٌ * وَ وُجُوهٌ یَوْمَئِذٍ عَلَیْها غَبَرَهٌ * تَرْهَقُها قَتَرَهٌ» وَذِلَّهٌ.

سَیِّدی عَلَیْکَ مُعْتَمَدی وَ مُعَوَّلی، وَ رَجائی وَتَوَکُّلی، وَبِرَحْمَتِکَ تَعَلُّقی، تُصیبُ بِرَحْمَتِکَ مَنْ تَشاءُ وَ تَهْدی بِکَرامَتِکَ مَنْ تُحِبُّ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی مانَقَّیْتَ مِنَ الشِّرْکِ قَلْبی، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلی بَسْطِ لِسانی. اَفَبِلِسانی هذَا الْکالِّ اَشْکُرُک؟ ! اَمْ بِغایَهِ جُهْدی فی عَمَلی اُرْضیکَ؟ ! وَما قَدْرُ لِسانی یا رَبِّ فی جَنْبِ شُکْرِکَ؟ وَما قَدْرُ عَمَلی فی جَنْبِ نِعَمِکَ وَاِحْسانِکَ اِلَیَ؟ اِلاّ اَنَّ جُودَکَ بَسَطَ اَمَلی، وَشُکْرَکَ قَبِلَ عَمَلی. سَیِّدی اِلَیْکَ رَغْبَتی، وَمِنْکَ رَهْبَتی، وَ اِلَیْکَ تَأْمیلی، قَدْ ساقَنی اِلَیْکَ اَمَلی، وَعَلَیْکَ یا واحِدی عَکَفَتْ هِمَّتی، وَ فیما عِنْدَکَ انْبَسَطَتْ رَغْبَتی، وَلَکَ خالِصُ رَجائی وَخَوْفی، وَبِکَ اَنِسَتْ مَحَبَّتی، وَاِلَیْکَ اَلْقَیْتُ بِیَدی، وَبِحَبْلِ طاعَتِکَ مَدَدْتُ رَهْبَتی.

یا مَوْلایَ بِذِکْرِکَ عاشَ قَلْبی، وَ بِمُناجاتِکَ بَرَّدْتُ اَلَمَ الْخَوْفِ عَنّی، فَیا مَوْلایَ وَیا مُؤَمَّلی وَیا مُنْتَهی سُؤْلی، فَرِّقْ بَیْنی وَبَیْنَ ذَنْبِیَ الْمانِعِ لی مِنْ لُزُومِ طاعَتِکَ، فَاِنَّما اَسْاَلُکَ لِقَدیمِ الرَّجاءِ لَکَ، وَعَظیمِ الطَّمَعِ فیکَ الَّذی اَوْجَبْتَهُ عَلی نَفْسِکَ مِنَ الرَّأفَهِ وَ الرَّحْمَهِ، فَالاْمْرُ لَکَ وَحْدَکَ، وَ الْخَلْقُ کُلُّهُمْ عِیالُکَ وَفی قَبْضَتِکَ، وَکُلُّ شَیْءٍ خاضِعٌ لَکَ، تَبارَکْتَ یارَبَّ الْعالَمینَ. اِلهی ارْحَمْنی اِذَا انْقَطَعَتْ حُجَّتی، وَکَلَّ عَنْ جَوابِکَ لِسانی، وَطاشَ عِنْدَ سُؤالِکَ اِیّایَ لُبّی،

فَیا عَظیما یُرْجی لِکُلِّ عَظیمٍ، اَنْتَ رَجائی فَلا تُخَیِّبْنی اِذَا اشْتَدَّتْ فاقَتی، لا تَرُدَّنی لِجَهْلی، وَلا تَمْنَعْنی لِقِلَّهِ صَبْری، وَاَعْطِنی لِفَقْری، وَارْحَمْنی لِضَعْفی.

سَیِّدی عَلَیْکَ مُعْتَمَدی وَمُعَوَّلی وَرَجائی وَتَوَکُّلی، وَبِرَحْمَتِکَ تَعَلُّقی وَ بِفِنائِکَ اَحُطُّ رَحْلی، وَبِجُودِکَ اَقْصُرُ طَلِبَتی، وَبِکَرَمِکَ اَیْ رَبِّ اَسْتَفْتِحُ دُعائی، وَلَدَیْکَ اَرْجُو سَدَّ فاقَتی، وَ بِغِناکَ اَجْبُرُ عَیْلَتی، وَتَحْتَ ظِلِّ عَفْوِکَ قِیامی، وَاِلی جُودِکَ وَ کَرَمِکَ اَرْفَعُ بَصَری، وَاِلی مَعْرُوفِکَ اُدیمُ نَظَری، فَلا تُحْرِقْنی بِالنّارِ وَ اَنْتَ مَوْضِعُ اَمَلی، وَلا تُسْکِنِّی الْهاوِیَهَ فَاِنَّکَ قُرَّهُ عَیْنی، یا سَیِّدی لا تُکَذِّبْ ظَنِّی بِاِحْسانِکَ وَ مَعْرُوفِکَ، فَاِنَّکَ ثِقَتی، وَ لا تَحْرِمْنی ثَوابَکَ فَاِنَّکَ الْعارِفُ بِفَقْری. اِلهی اِنْ کانَ قَدْ دَنا اَجَلی وَلَمْ یُقَرِّبْنی مِنْکَ عَمَلی، فَقَدْ جَعَلْتُ الْاِعْتِرافَ اِلَیْکَ بِذَنْبی وَسائِلَ عِلَلی، اِلهی اِنْ عَفَوْتَ فَمَنْ اَوْلی مِنْکَ بِالْعَفْوِ؟ وَاِنْ عَذَّبْتَ فَمَنْ اَعْدَلُ مِنْکَ فِی الْحُکْمِ؟ اِرْحَمْ فی هذِهِ الدُّنْیا غُرْبَتی، وَ عِنْدَ الْمَوْتِ کُرْبَتی، وَفِی الْقَبْرِ وَحْدَتی، وَفِی اللَّحْدِ وَحْشَتی، وَاِذا نُشِرْتُ لِلْحِسابِ بَیْنَ یَدَیْکَ ذُلَّ مَوْقِفی فَاغْفِرْ لی ما خَفِیَ عَلَی الْاَدَمِیّینَ مِنْ عَمَلی، وَ اَدِمْ لی ما بِه سَتَرْتَنی، وَ ارْحَمْنی صَریعا عَلَی الْفِراشِ تُقَلِّبُنی اَیْدی اَحِبَّتی، وَتَفَضَّلْ عَلَیَ مَمْدُودا عَلَی الْمُغْتَسَلِ یُغَسِّلُنی صالِحُ جیرَتی، وَتَحَنَّنْ عَلَیَ مَحْمُولاً قَدْ تَناوَلَ الْاَقْرِباءُ اَطْرافَ جَنازَتی، وَجُدْ عَلَیَ مَنْقُولاً قَدْ نَزَلْتُ بِکَ وَحیدافی حُفْرَتی، وَارْحَمْ فی ذلِکَ الْبَیْتِ الْجَدیدِ غُرْبَتی حَتّی لا اَسْتَأنِسَ بِغَیْرِکَ یا سَیِّدی، فَاِنَّکَ اِنْ وَکَلْتَنی اِلی نَفْسی هَلَکْتُ.

سَیِّدی فَبِمَنْ اَسْتَغیثُ اِنْ لَمْ تُقِلْنی عَثْرَتی؟ وَاِلی مَنْ اَفْزَعُ اِنْ فَقَدْتُ عِنایَتَکَ فی ضَجْعَتی؟ وَاِلی مَنْ اَلْتَجِئُ اِنْ لَمْ تُنَفِّسْ کُرْبَتی؟.

سَیِّدی مَنْ لی وَمَنْ یَرْحَمُنی اِنْ لَمْ تَرْحَمْنی؟ وَفَضْلَ مَنْ اُؤَمِّلُ اِنْ عَدِمْتُ

فَضْلَکَ یَوْمَ فاقَتی؟ وَاِلی مَنِ الْفِرارُ مِنَ الذُّنُوبِ اِذَا انْقَضی اَجَلی؟. سَیِّدی لا تُعَذِّبْنی وَ اَنَا اَرْجُوکَ. اِلهی حَقِّقْ رَجائی، وَ اٰمِنْ خَوْفی، فَاِنَّ کَثْرَةَ ذُنُوبی لا اَرْجُو فیها اِلاّ عَفْوَکَ.

سَیِّدی اَنَا اَسْاَلُکَ مالا اَسْتَحِقُّ، وَ اَنْتَ اَهْلُ التَّقْوی وَ اَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، فَاغْفِرْ لی وَاَلْبِسْنی مِن نَظَرِکَ ثَوْبا یُغَطّی عَلَیَ التَّبِعاتِ، وَتَغْفِرُهالی وَلا اُطالَبُ بِها اِنَّکَ ذُو مَنٍّ قَدیمٍ، وَصَفْحٍ عَظیمٍ، وَتَجاوُزٍ کَریمٍ.

اِلهی اَنْتَ الَّذی تُفیضُ سَیْبَکَ عَلی مَنْ لایَسْاَلُکَ، وَعَلَی الْجاحِدینَ بِرُبُوبِیَّتِکَ، فَکَیْفَ سَیِّدی بِمَنْ سَاَلَکَ وَ اَیْقَنَ اَنَّ الْخَلْقَ لَکَ وَ الاَمْرَ اِلَیْکَ؟ تَبارَکْتَ وَتَعالَیْتَ یارَبَّ العالَمینَ.

سَیِّدی عَبْدُکَ بِبابِکَ اَقامَتْهُ الْخَصاصَهُ بَیْنَ یَدَیْکَ، یَقْرَعُ بابَ اِحْسانِکَ بِدُعائِه، وَیَسْتَعْطِفُ جَمیلَ نَظَرِکَ بِمَکْنُونِ رَجائِه، فَلا تُعْرِضْ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ عَنّی، وَاقْبَلْ مِنّی ما اَقُولُ، فَقَدْ دَعَوْتُکَ بِهذَا الدُّعاءِ، وَاَنَا اَرْجُو اَنْ لا تَرُدَّنی مَعْرِفَهً مِنّی بِرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ.

اِلهی اَنْتَ الَّذی لایُحْفیکَ سائِلٌ، وَلا یَنْقُصُکَ نائِلٌ، اَنْتَ کَما تَقُولُ وَ فَوْقَ ما نَقُولُ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ صَبْرا جَمیلاً، وَفَرَجا قَریبا،وَقَوْلاً صادِقا، وَاَجْرا عَظیما، اَسْاَلُکَ یارَبِّ مِنَ الْخَیْرِ کُلِّه ما عَلِمْتُ مِنْهُ وَما لَمْ اَعْلَمْ، وَاَسْاَلُکَ اللّهُمَّ مِنْ خَیْرِما سَاَلَکَ مِنْهُ عِبادُکَ الصّالِحُونَ، یا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ وَاَجْوَدَ مَنْ اَعْطی، اَعْطِنی سُؤْلی فی نَفْسی وَ اَهْلی وَ والِدَیَ وَ وَلَدی وَاَهْلِ حُزانَتی وَاِخْوانی فیکَ، وَاَرْغِدْ عَیْشی، وَاَظْهِرْ مُرُوَّتی، وَاَصْلِحْ جَمیعَ اَحْوالی، وَاجْعَلْنی مِمَّنْ اَطَلْتَ عُمُرَهُ، وَحَسَّنْتَ عَمَلَهُ، وَ اَتْمَمْتَ عَلَیْهِ نِعْمَتَکَ، وَرَضَیْتَ عَنْهُ، وَاَحْیَیْتَهُ حَیاهً طَیِّبَهً فی اَدْوَمِ السُّرُورِ وَاَسْبَغِ الْکَرامَهِ، وَ اَتَمِّ الْعَیْشِ، اِنَّکَ تَفْعَلُ ما تَشاءُ،

وَلا تَفْعَلُ ما يَشاءُ غَيْرُکَ. اَللّهُمَّ خُصَّنی مِنْکَ بِخاصَّهِ ذِکْرِکَ، وَلا تَجْعَلْ شَیْئا مِمّا اَتَقَرَّبُ بِه اِلَیْکَ فی اناءِ اللَّیْلِ وَ اَطْرافِ النَّهارِ رِیاءً وَ لا سُمْعَهً وَ لا اَشَرا وَ لا بَطَرا، وَاجْعَلْنی لَکَ مِنَ الْخاشِعینَ.

اَللّهُمَّ اَعْطِنِی السَّعَهَ فِی الرِّزْقِ، وَالاَمْنَ فِی الْوَطَنِ، وَقُرَّهَ الْعَیْنِ فِی الاَهْلِ وَالْمالِ وَالْوَلَدِ وَالْمَقامِ فی نِعَمِکَ عِنْدی، وَالصِّحَّهَ فِی الْجِسْمِ، وَالْقُوَّهَ فِی الْبَدَنِ، وَالسَّلامَهَ فِی الدّینِ، وَاسْتَعْمِلْنی بِطاعَتِکَ وَطاعَهِ رَسُولِکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاِلِه اَبَدا مَا اسْتَعْمَرْتَنی، وَاجْعَلْنی مِنْ اَوْفَرِ عِبادِکَ عِنْدَکَ نَصیبا فی کُلِّ خَیْرٍ اَنْزَلْتَهُ وَتُنْزِلُهُ فی شَهْرِ رَمَضانَ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَما اَنْتَ مُنَزِّلُهُ فی کُلِّ سَنَهٍ مِنْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُها، وَعافِیَهٍ تُلْبِسُها، وَبَلِیَّهٍ تَدْفَعُها، وَحَسَناتٍ تَتَقَبَّلُها، وَسَیِّئاتٍ تَتَجاوَزُ عَنْها، وَ ارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامِنا هذا وفی کُلِّ عامٍ، وَارْزُقْنی رِزْقا واسِعا مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ، وَاصْرِفْ عَنّی یا سَیِّدی الاَسْواءَ، وَاقْضِ عَنّی الدَّیْنَ وَالظُّلاماتِ حَتّی لااَتَاَذّی بِشَیْءٍ مِنْهُ، وَخُذْ عَنّی بِاَسْماعِ اَضْدادی، وَاَبْصارِ اَعْدائی وَحُسّادی وَالْباغینَ عَلَیَ، وَانْصُرْنی عَلَیْهِمْ، وَاَقِرَّ عَیْنی، وَفَرِّحْ قَلْبی، وَحَقِّقْ ظَنّی، وَاجْعَلْ لی مِنْ هَمّی وَ کَرْبی فَرَجا وَمَخْرَجا. وَاجْعَلْ مَنْ اَرادَنی بِسُوءٍ مِنْ جَمیعِ خَلْقِکَ تَحْتَ قَدَمی، وَاکْفِنی شَرَّ الشَّیْطانِ، وَشَرَّ السُّلْطانِ، وَسَیِّئاتِ عَمَلی وَطَهِّرْنی مِنَ الذُّنُوبِ کُلِّها، وَاَجِرْنی مِنَ النّارِ بِعَفْوِکَ، وَاَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَزَوِّجْنی مِنَ الْحُورِ الْعینِ بِفَضْلِکَ، وَاَلْحِقْنی بِاَوْلِیائِکَ الصّالِحینَ مُحَمَّدٍ وَ اِلِهِ الاَبْرارِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ الاَخْیارِ، صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ وَعَلی اَرْواحِهِمْ وَاَجْسادِهِمْ، وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ. اِلهی وَسَیِّدی، وَ عِزَّتِکَ وَجَلالِکَ لَئِنْ طالَبْتَنی بِذُنُوبی لاُطالِبَنَّکَ بِعَفْوِکَ، وَلَئِنْ طالَبْتَنی بِلُؤْمی لاُطالِبَنَّکَ بِکَرَمِکَ، وَلَئِنْ اَدْخَلْتَنِی النّارَ لاُخْبِرَنَّ اَهْلَ النّارِ بِحُبّی لَکَ، اِلهی وَ

سَيِّدي،اِنْ كُنْتَ لاتَغْفِرُ اِلاّ لِاَوْلِيائِکَ وَاَهْلِ طاعَتِکَ، فَالی مَنْ يَفْزَعُ الْمُذْنِبُونَ؟ وَاِنْ كُنْتَ لاتُكْرِمُ اِلاّ اَهْلَ الْوَفاءِ بِکَ، فَبِمَنْ يَسْتَغيثُ الْمُسيئُونَ؟.

اِلهی اِنْ اَدْخَلْتَنِی النّارَ فَفی ذلِکَ سُرُورُ عَدُوِّکَ، وَاِنْ اَدْخَلْتَنِی الْجَنَّةَ فَفی ذلِکَ سُرُورُ نَبِيِّکَ، وَاَنَا وَاللّه ِ اَعْلَمُ اَنَّ سُرُورَ نَبِيِّکَ اَحَبُّ اِلَيْکَ مِنْ سُرُورِ عَدُوِّکَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تَمْلاَ قَلْبی حُبّا لَکَ، وَخَشْيَةً مِنْکَ، وَتَصْديقاً بِکِتابِکَ، وَايمانا بِکَ، وَفَرَقا مِنْکَ، وَشَوْقا اِلَيْکَ، ياذَا الْجَلالِ وَالاِْكْرامِ حَبِّبْ اِلَیَ لِقاءَکَ، وَاَحْبِبْ لِقائی، وَاجْعَلْ لی فی لِقائِکَ الرّاحَةَ وَالْفَرَجَ وَالْكَرامَةَ. اَللّهُمَّ اَلْحِقْنی بِصالِحِ مَنْ مَضی، وَاجْعَلْنی مِنْ صالِحِ مَنْ بَقِیَ، وَخُذْ بی سَبيلَ الصّالِحينَ، وَاَعِنّی عَلی نَفْسی بِما تُعينُ بِهِ الصّالِحينَ عَلی اَنْفُسِهِمْ، وَاخْتِمْ عَمَلی بِاَحْسَنِه، وَ اجْعَلْ ثَوابی مِنْهُ الْجَنَّةَ، بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، وَاَعِنّی عَلی صالِحِ ما اَعْطَيْتَنی، وَثَبِّتْنی يا رَبِّ وَ لا تَرُدَّنی فی سُوءٍ اسْتَنْقَذْتَنی مِنْهُ، يا رَبَّ الْعالَمينَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ ايمانا لا اَجَلَ لَهُ دُونَ لِقائِکَ، اَحْيِنی ما اَحْيَيْتَنی عَلَيْهِ، وَتَوَفَّنی اِذا تَوَفَّيْتَنی عَلَيْهِ، وَابْعَثْنی اِذا بَعَثْتَنی عَلَيْهِ، وَابْرَأْ قَلْبی مِنَ الرِّياءِ وَالشَّکِّ، وَالسُّمْعَهِ فی دينِکَ حَتّی يَکُونَ عَمَلی خالِصا لَکَ.

اَللّهُمَّ اَعْطِنی بَصيرَةً فی دينِکَ، وَفَهْما فی حُكْمِکَ، وَفِقْها فی عِلْمِکَ، وَكِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَوَرَعا يَحْجُزُنی عَنْ مَعْصِيَتِکَ، وَبَيِّضْ وَجْهی بِنُورِکَ، وَاجْعَلْ رَغْبَتی فيما عِنْدَکَ، وَتَوَفَّنی فی سَبيلِکَ وَعَلی مِلَّةِ رَسُولِکَ صَلَّی اللّهُ عَلَيْهِ وَ اله. اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْفَشَلِ، وَالْهَمِّ وَالْحُزْنِ، وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَالْغَفْلَهِ، والْقَسْوَهِ، وَالذِّلَّهِ، وَالْمَسْكَنَهِ، وَالْفَقْرِ، وَالْفاقَهِ، وَكُلِّ بَلِيَّهٍ وَالْفَواحِشِ، ما ظَهَرَ مِنْها وَما بَطَنَ. وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ نَفْسٍ لاتَقْنَعُ، وَبَطْنٍ لايَشْبَعُ، وَقَلْبٍ لايَخْشَعُ، وَدُعاءٍ لايُسْمَعُ، وَعَمَلٍ لايَنْفَعُ، وَصَلاهٍ لا تُرْفَعُ.

وَ اَعُوذُ بِکَ یارَبِّ عَلی نَفْسی وَ وَلَدی وَ دینی وَمالی، وَعَلی جَمیعِ مارَزَقْتَنی مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ، اِنَّکَ اَنْتَ السَّمیعُ الْعَلیمُ.

اَللّهُمَّ اِنَّهُ لَنْ یُجیرَنی مِنْکَ اَحَدٌ، وَلَنْ اَجِدَ مِنْ دُونِکَ مُلْتَحَدا، فَلا تَجْعَلْ نَفْسی فی شَیْءٍ مِنْ عَذابِکَ، وَلا تَرُدَّنی بِهَلَکَهٍ، وَلا تَرُدَّنی بِعَذابٍ اَلیمٍ، اَللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّی، وَاَعْلِ ذِکْری، وَارْفَعْ دَرَجَتی، وَحُطَّ وِزْری،

وَلا تَذْکُرْنی بِخَطیئَتی، وَاجْعَلْ ثَوابَ مَجْلِسی، وَثَوابَ مَنْطِقی، وَثَوابَ دُعائی رِضاکَ وَالْجَنَّهَ، وَاَعْطِنی یارَبِّ جَمیعَ ماسَاَلْتُکَ، وَزِدْنی مِنْ فَضْلِکَ، اِنّی اِلَیْکَ راغِبٌ یارَبَّ الْعالَمینَ. اَللّهُمَّ اِنَّکَ اَنْزَلْتَ فی کِتابِکَ الْعَفْوَ، وَاَمَرْتَنا اَنْ نَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنا، وَقَدْ ظَلَمْنا اَنْفُسَنا، فَاعْفُ عَنّا فَاِنَّکَ اَوْلی بِذلِکَ مِنّا، وَ اَمَرْتَنا اَنْ لانَرُدَّ سائِلاً عَنْ اَبْوابِنا، وَقَدْ جِئْنُکَ سائِلاً، فَلا تَرُدَّنی اِلاّ بِقَضاءِ حاجَتی، وَاَمَرْتَنا بِالْاِحْسانِ اِلی ما مَلَکَتْ اَیْمانُنا، وَنَحْنُ اَرِقّاؤُکَ، فَاَعْتِقْ رِقابَنا مِنَ النّارِ.

یا مَفْزَعی عِنْدَ کُرْبَتی، وَیاغَوْثی عِنْدَ شِدَّتی، اِلَیْکَ فَزِعْتُ، وَبِکَ اسْتَغَثْتُ، وَبِکَ لُذْتُ، لا اَلُوذُ بِسِواکَ وَلا اَطْلُبُ الْفَرَجَ اِلاّ مِنْکَ، فَاَغِثْنی وَفَرِّجْ عَنّی، یامَنْ یَقْبَلُ الْیَسیرَ وَیعْفُو عَنِ الْکَثیرِ، اِقْبَلْ مِنّی الْیَسیرَ وَاعْفُ عَنّی الْکَثیرَ، اِنَّکَ اَنْتَ الرَّحیمُ الْغَفُورُ. اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ ایمانا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَیَقینا صادِقا حَتّی اَعْلَمَ اَنَّهُ لَنْ یُصیبَنی اِلاَّ ما کَتَبْتَ لی، وَ رَضِّنی مِنَ الْعَیْشِ بِما قَسَمْتَ لی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(1)

دیگری دعای امام باقر علیه السلام است که بسیار سریع الاجابه است و اسم اعظم پروردگار را دربر دارد واز گنجینه های معارف حق تعالی است، واینک متن دعاء:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ بَهائِکَ بِاَبْهاهُ، وَکُلُّ بَهائِکَ بَهِیٌّ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص582.

بِبَهائِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ جَمالِکَ بِاَجْمَلِه، وَکُلُّ جَمالِکَ جَمیلٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِجَمالِکَ کُلِّه

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ جَلالِکَ بِاَجَلِّه، وَکُلُّ جَلالِکَ جَلیلٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِجَلالِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عَظَمَتِکَ بِاَعْظَمِها وَکُلُّ عَظَمَتِکَ عَظیمَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَظَمَتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ نُورِکَ بِاَنْوَرِه، وَکُلُّ نُورِکَ نَیِّرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِنُورِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ رَحْمَتِکَ بِاَوْسَعِها، وَکُلُّ رَحْمَتِکَ واسِعَهٌ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِرَحْمَتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ کَلِماتِکَ بِاَتَمِّها وَکُلُّ کَلِماتِکَ تامَّهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکَلِماتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ کَمالِکَ بِاَکْمَلِه، وَکُلُّ کَمالِکَ کامِلٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکَمالِکَ کُلِّه.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ اَسْمائِکَ بِاَکْبَرِها، وَکُلُّ اَسْمائِکَ کَبیرَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عِزَّتِکَ بِاَعَزِّها وَکُلُّ عِزَّتِکَ عَزیزَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعِزَّتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَشِیَّتِکَ بِاَمْضاها، وَکُلُّ مَشِیَّتِکَ ماضِیَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَشِیَّتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ قُدْرَتِکَ بِالْقُدْرَهِ الَّتِی اسْتَطَلْتَ بِها عَلی کُلِّ شَیْءٍ، وَکُلُّ قُدْرَتِکَ مُسْتَطیلَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقُدْرَتِکَ کُلِّها.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عِلْمِکَ بِاَنْفَذِه، وَکُلُّ عِلْمِکَ نافِذٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعِلْمِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ قَوْلِکَ بِاَرْضاهُ، وَکُلُّ قَوْلِکَ رَضِیٌّ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقَوْلِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَسائِلِکَ بِاَحَبِّها اِلَیْکَ وَکُلُّ مَسائِلِکَ اِلَیْکَ حَبیبَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَسائِلِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ شَرَفِکَ بِاَشْرَفِه، وَکُلُّ شَرَفِکَ شَریفٌ، اَللّهُمَّ اِنّی

اَسْاَلُکَ بِشَرَفِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ سُلْطانِکَ بِاَدْوَمِه وَکُلُّ سُلْطانِکَ دائِمٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِسُلْطانِکَ کُلِّه،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مُلْکِکَ بِاَفْخَرِه، وَکُلُّ مُلْکِکَ فاخِرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمُلْکِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عُلُوِّکَ بِاَعْلاهُ، وَکُلُّ عُلُوِّکَ عالٍ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعُلُوِّکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَنِّکَ بِاَقْدَمِه، وَکُلُّ مَنِّکَ قَدیمٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَنِّکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ اياتِکَ بِاَکْرَمِها وَکُلُّ اياتِکَ کَریمَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاياتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِما اَ نْبَتَ فیهِ مِنَ الشَّأْنِ وَالْجَبَرُوتِ، وَاَسْاَلُکَ بِکُلِّ شَأْنٍ وَجَبَرُوتٍ وَحْدَهُ وَجَبَرُوتٍ وَحْدَها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِما تُجیبُنی بِه حینَ اَسْاَلُکَ فَاَجِبْنی یا اَللّهُ، وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا».

و نیز در اقبال این دعا منقول است که در سحر بخوانند

یا عُدَّتی فی کُرْبَتی، وَیا صاحِبی فی شِدَّتی، وَیا وَلِیّی فی نِعْمَتی، وَیا غایَتی فی رَغْبَتی، اَنْتَ السّاتِرُ عَوْرَتی، وَالْمُؤْمِنُ رَوْعَتی، وَالْمُقیلُ عَثْرَتی، فَاغْفِرْ لی خَطیئَتی، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ خُشُوعَ الْاءیمانِ قَبْلَ خُشُوعِ الذُّلِّ فِی النّارِ، یا واحِدُ یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً اَحَدٌ، یا مَنْ یُعْطی مَنْ سَئَلَهُ تَحَنُّناً مِنْهُ وَرَحْمَهً، وَیَبْتَدِئُ بِالْخَیْرِ مَنْ لَمْ یَسْئَلْهُ تَفَضُّلاً مِنْهُ وَکَرَماً بِکَرَمِکَ الّدائِمِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَهَبْ لی رَحْمَهً واسِعَهً جامِعَهً اَبْلُغُ بِها خَیْرَ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْتَغْفِرُکَ لِما تُبْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فیهِ، وَاَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ خَیْرٍ اَرَدْتُ بِهِ وَجْهَکَ فَخالَطَنی فیهِ ما لَیْسَ لَکَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاعْفُ عَنْ ظُلْمی وَجُرْمی بِحِلْمِکَ وَجُودِکَ یا کَریمُ، یا مَنْ لا یَخیبُ سائِلُهُ، وَلا یَنْفَدُ نائِلُهُ، یا مَنْ عَلا فَلا شَیْ ءَ

فَوْقَهُ، وَدَنى فَلا شَى ءَ دُونَهُ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْنى يا فالِقَ الْبَحْرِ لِمُوسَى، اللَّيْلَةَ اللَّيْلَةَ اللَّيْلَةَ، السّاعَةَ السّاعَةَ السّاعَةَ، اَللّهُمَّ طَهِّرْ قَلْبى مِنَ النِّفاقِ، وَعَمَلى مِنَ الرِّياءِ وَلِسانى مِنَ الْكِذْبِ، وَعَيْنى مِنَ الْخِيانَهِ، فَاِنَّکَ تَعْلَمُ خائِنَهَ الْاَعْيُنِ وَما تُخْفِى الصُّدُورُ، يا رَبِّ هذا مَقامُ الْعائِذِ بِکَ مِنَ النّارِ، هذا مَقامُ الْمُسْتَجيرِ بِکَ مِنَ النّارِ، هذا مَقامُ الْمُسْتَغيثِ بِکَ مِنَ النّارِ، هذا مَقامُ الْهارِبِ اِلَيْکَ مِنَ النّارِ، هذا مَقامُ مَنْ يَبُوءُ لَکَ بِخَطيئَتِهِ، وَيَعْتَرِفُ بِذَنْبِهِ، وَيَتُوبُ اِلى رَبِّهِ، هذا مَقامُ الْبائِسِ الْفَقيرِ، هذا مَقامُ الْخائِفِ الْمُسْتَجيرِ، هذا مَقامُ الْمحْزُونِ الْمَكْرُوبِ، هذا مَقامُ الْمَغْمُومِ الْمَهْمُومِ، هذا مَقامُ الْغَريبِ الْغَريقِ، هذا مَقامُ الْمُسْتَوْحِشِ الْفَرِقِ، هذا مَقامُ مَنْ لا يَجِدُ لِذَنْبِهِ غافِراً غَيْرَکَ، وَلا لِضَعْفِهِ مُقَوِّياً اِلاّ اَنْتَ، وَلا لِهَمِّهِ مُفَرِّجاً سِواکَ، يا اَللّهُ يا كَريمُ، لا تُحْرِقْ وَجْهى بِالنّارِ بَعْدَ سُجُودى لَکَ، وَتَعْفيرى بِغَيْرِ مَنٍّ مِنّى عَلَيْکَ، بَلْ لَکَ الْحَمْدُ وَالْمَنُّ وَالتَّفَضُّلُ عَلَىَّ، ارْحَمْ اَىْ رَبِّ اَىْ رَبِّ اَىْ رَبِّ، بگويد تا آنكه نفس قطع شود ضَعْفى وَقِلَّهَ حيلَتى، وَرِقَّهَ جِلْدى، وَتَبَدُّدَ اَوْصالى، وَتَناثُرَ لَحْمى وَجِسْمى وَجَسَدى، وَوَحْدَتى وَوَحْشَتى فى قَبْرى، وَجَزَعى مِنْ صَغيرِ الْبَلاءِ، اَسْئَلُکَ يا رَبِّ قُرَّهَ الْعَيْنِ وَالاِغْتِباطَ يَومَ الْحَسْرَهِ وَالنَّدامَهِ، بَيِّضْ وَجْهى يا رَبِّ يَوْمَ تَسْوَدُّ الْوُجُوهُ، آمِنّى مِنَ الْفَزَعِ الْاَكْبَرِ، اَسْئَلُکَ الْبُشْرى يَوْمَ تُقَلَّبُ الْقُلُوبُ وَالاَبْصارُ، وَالْبُشْرى عِنْدَ فِراقِ الدُّنْيا،

اَلْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى اَرْجُوهُ عَوْناً لى فى حَياتى، وَاُعِدُّهُ ذُخْراً لِيَوْمِ فاقَتى، اَلْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى اَدْعُوهُ وَلااَدْعُو غَيْرَهُ، وَلَوْ دَعَوْتُ غَيْرَهُ لَخَيَّبَ دُعائى اَلْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى اَرْجُوهُ وَلا اَرْجُو غَيْرَهُ، وَلَوْ رَجَوْتُ غَيْرَهُ لاَخْلَفَ رَجائى، اَلْحَمْدُ لِلّهِ الْمُنْعِمِ الْمُحْسِنِ الْمجْمِلِ الْمُفْضِلِ، ذِى الْجَلالِ والاِكْرامِ، وَلِىُّ كُلِّ نِعْمَهٍ،

وَصاحِبُ كُلِّ حَسَنَهٍ، وَمُنْتَهى كُلِّ رَغْبَهٍ وَقاضى كُلِّ حاجَهٍ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنِى الْيَقينَ وَ حُسْنَ الظَّنِّ بِکَ، وَاَثْبِتْ رَجاءَکَ فى قَلْبى، وَاقْطَعْ رَجائى عَمَّنْ سِواکَ، حَتّى لا اَرْجُو غَيْرَکَ، وَلا اَثِقَ اِلاّ بِکَ، يا لَطيفاً لِما تَشاءُ، اُلْطُفْ لى فى جَميعِ اَحْوالى بِما تُحِبُّ وَتَرْضى، يا رَبِّ اِنّى ضَعيفٌ عَلَى النّارِ فَلا تُعَذِّبْنى بِالنّارِ، يا رَبِّ ارْحَمْ دُعائى وَتَضَرُّعى وَخَوْفى، وَذُلّى وَمَسْكَنَتى، وَتَعْويذى وَتَلْويذى، يا رَبِّ اِنّى ضَعيفٌ عَنْ طَلَبِ الدُّنْيا، وَاَنْتَ واسِعٌ كَريمٌ، اَسْئَلُکَ يا رَبِّ بِقُوَّتِکَ عَلى ذلِکَ، وَقُدْرَتِکَ عَلَيْهِ، وَغِناکَ عَنْهُ، وَحاجَتى اِلَيْهِ اَنْ تَرْزُقَنى فى عامى هذا، وَشَهْرى هذا، وَيَوْمى هذا، وَساعَتى هذِهِ، رِزْقاً تُغْنينى بِهِ عَنْ تَکَلُّفِ ما فى اَيْدى النّاسِ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ الطَّيِّبِ، اَىْ رَبِّ مِنْکَ اَطْلُبُ، وَاِلَيْکَ اَرْغَبُ، وَ ايّاکَ اَرْجُو وَاَنْتَ اَهْلُ ذلِکَ لا اَرْجُو غَيْرَکَ، وَلا اَثِقُ اِلاّ بِکَ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ،

اَىْ رَبِّ ظَلَمْتُ نَفْسى فَاْغفِرْ لى وَارْحَمْنى وَعافِنى، يا سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ، وَيا جامِعَ کُلِّ فَوْتٍ، وَيا بارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ، يا مَنْ لا تَغْشاهُ الظُّلُماتُ، وَلا تَشْتَبِهُ عَلَيْهِ الْاَصْواتُ، وَلا يَشْغَلُهُ شَىءٌ عَنْ شَىءٍ، اَعْطِ مُحَمَّداً صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ اَفْضَلَ ما سَئَلَکَ، وَاَفْضَلَ ما سُئِلْتَ لَهُ، وَاَفْضَلَ ما اَنْتَ مَسْؤُولٌ لَهُ اِلى يَوْمِ الْقِيامَهِ، وَهَبْ لِىَ الْعافِيَهَ حَتّى تُهَنِّئَنِى الْمَعيشَهُ، وَاخْتِمْ لى بِخَيْرٍ حَتّى لا تَضُرَّنىِ الذُّنُوبُ،

اَللّهُمَّ رَضِّنى بِما قَسَمْتَ لى، حَتّى لا اَسْئَلَ اَحَداً شَيْئاً، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْتَحْ لى خَزائِنَ رَحْمَتِکَ، وَارْحَمْنى رَحْمَهً لا تُعَذِّبُنى بَعْدَها اَبَداً فِى الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ، وَارْزُقْنى مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ رِزْقاً حَلالاً طَيِّباً، لا تُفْقِرُنى اِلى اَحَدٍ بَعْدَهُ سِواکَ، تَزيدُنى بِذلِکَ شُکْراً، وَاِلَيْکَ فاقَهً وَفَقْراً، وَبِکَ

عَمَّنْ سِواکَ غِناً وَتَعَفُّفاً، یا مُحْسِنُ یا مُجْمِلُ، یا مُنْعِمُ یا مُفْضِلُ، یا مَلیکُ یا مُقْتَدِرُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاکْفِنِی الْمُهِمَّ کُلَّهُ، وَاقْضِ لی بِالْحُسْنی، وَبارِکْ لی فی جَمیعِ اُمُوری، وَاقْضِ لی جَمیعَ حَوائِجی، اَللّهُمَّ یَسِّرْ لی ما اَخافُ تَعْسیرَهُ، فَاِنَّ تَیْسیرَ ما اَخافُ تَعْسیرَهُ عَلَیْکَ سَهْلٌ یَسیرٌ، وَسَهِّلْ لی ما اَخافُ حُزُونَتَهُ، وَنَفِّسْ عَنّی ما اَخافُ ضیقَهُ، وَکُفَّ عَنّی ما اَخافُ هَمَّهُ، وَاصْرِفْ عَنّی ما اَخافُ بَلِیَّتَهُ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ امْلاَءْ قَلْبی حُبّاً لَکَ، وَخَشْیَةً مِنْکَ وَتَصْدیقاً لَکَ وَاِیماناً بِکَ، وَفَرَقاً مِنْکَ، وَشَوْقاً اِلَیْکَ، یا ذَاالْجَلالِ وَالْاِءکْرامِ اَللّهُمَّ اِنَّ لَکَ حُقُوقاً فَتَصَدَّقْ بِها عَلَیَّ، وَلِلنّاسِ قِبَلی تَبِعاتٌ فَتَحَمَّلْها عَنّی، وَقَدْ اَوْجَبْتَ لِکُلِّ ضَیْفٍ قِریً، وَاَنَا ضَیْفُکَ فَاْجعَلْ قِرایَ اللَّیْلَةَ الْجَنَّةَ، یا وَهّابَ الْجَنَّهِ، یا وَهّابَ الْمَغْفِرَهِ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلاّ بِکَ.

و نیز در اقبال و غیره مانند مصباح کفعمی رحمه الله و انیس العابدین این دعا نقل شده که: در سحرها بخوانند و آن دعای حضرت ادریس علیه السلام است، و بین ادعیّه سحر افضل، و مشتمل بر مضامین عالیه، و متضمّن چهل اسم از اسماء اللّه عزّوجلّ می باشد، و آن دعا این است:

سُبْحانَکَ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا رَبَّ کُلِّ شَیْءٍ وَوارِثَهُ یا اِلهَ الاْلِهَهِ الرَّفیعَ جَلالُهُ، یا اَللّهُ الْمَحْمُودُ فی کُلِّ فِعالِه یا رَحمانَ کُلِّ شَیْءٍ وَراحِمَهُ، یا حَیُّ حینَ لاحَیَّ فی دَیْمُومِیَّهِ مُلْکِه وَسُلْطانِه وَبَقائِه، یا قَیُّومُ فَلاشَیْءَ یَفُوتُ عِلْمُهُ، وَلایَؤُودُهُ، یاواحِدُ الْباقی، اَوَّلَ کُلِّ شَیْءٍ وَآخِرَهُ، یادائِمُ بِلافَناءٍ وَلازَوالٍ لِمُلْکِه یا صَمَدُ مِنْ غَیْرِ شَبیهٍ، وَلاشَیْءَ کَمِثْلِه یا بارِئُ فَلاشَیْءَ کُفْوُهُ وَلامَکانَ لِوَصْفِه، یا کَبیرُ اَنْتَ الَّذی لاتَهْتَدِی الْقُلُوبُ لِوَصْفِ عَظَمَتِه، یا بارِئَ النُّفُوسِ بِلامِثالٍ خَلا مِنْ غَیْرِه، یا زاکِیُ الطّاهِرُ مِنْ کُلِّ آفَهٍ بِقُدْسِه یا کافِی الْمُوسِعُ لِما خَلَقَ مِنْ عَطایا فَضْلِه، یا نَقِیُّ مِنْ کُلِّ جَوْرٍ لَمْ یَرْضَهُ وَلَمْ یُخالِطْهُ فِعالُهُ، یا حَنّانُ اَنْتَ الَّذی

وَسِعَتْ كُلَّ شَىْءٍ رَحْمَتُهُ، يا مَنّانُ ذَا الاِْحْسانِ قَدْ عَمَّ الْخَلائِقَ مَنُّهُ، يا دَيّانَ الْعِبادِ كُلُّ يَقُومُ خاضِعا لِرَهْبَتِه، يا خالِقَ مَنْ فِى السَّماواتِ وَالاَْرْضِ، وَكُلٌّ اِلَيْهِ مَعادُهُ، يا رَحيمَ كُلِّ صَريخٍ وَمَكْرُوبٍ وَغِياثَهُ وَمَعاذَهُ، يا تامُّ فَلا تَصِفُ الاَْلْسُنُ كُنْهَ جَلالِه وَمُلْكِه وَعِزِّه، يا مُبْدِعَ الْبَدائِعِ لَمْ يَبْغِ فى اِنشائِها عَوْنا مِنْ خَلْقِه، يا عَلاّمَ الْغُيُوبِ فَلايَؤُودُهُ شَىْءٌ مِنْ حِفْظِه، يا حَليمُ ذَا الاَْناهِ، فَلايَعْدِلُهُ شَىْءٌ مِنْ خَلْقِه يا مُعيدَ ما اَفْناهُ اِذا بَرَزَ الْخَلائِقُ لِدَعْوَتِه مِنْ مَخافَتِه، يا حَميدَ الْفِعالِ ذَا الْمَنِّ عَلى جَميعِ خَلْقِه بِلُطْفِه، يا عَزيزُ الْمَنيعُ الْغالِبُ عَلى اَمْرِه فَلا شَىْءَ يُعادِلُهُ، يا قاهِرُ ذَا الْبَطْشِ الشَّديدِ، اَنْتَ الَّذى لايُطاقُ انْتِقامُهُ يا قَريبُ الْمُتَعالى فَوْقَ كُلِّ شَىْءٍ عُلُوُّ ارْتِفاعِه يا مُذِلَّ كُلِّ جَبّارٍ عَنيدٍ بِقَهْرٍ عَزيزِ سُلْطانِه، يا نُورَ كُلِّ شَىْءٍ وَهُداهُ، اَنْتَ الَّذى فَلَقَ الظُّلُماتِ نُورُهُ، يا قُدُّوسُ الطّاهِرُ مِنْ كُلِّ سُوءٍ، فَلاشَىْءَ يُعازُّهُ مِنْ خَلْقِه، يا عالِىُ الشّامِخُ فَوْقَ كُلِّ شَىْءٍ عُلُوُّ ارْتِفاعِه يا مُبْدِئَ الْبَدايا وَمُعيدَها بَعْدَ فَنائِها بِقُدْرَتِه يا جَليلُ الْمُتَكَبِّرُ عَلى كُلِّ شَىْءٍ فَالْعَدْلُ اَمْرُهُ، وَالصِّدْقُ (قَوْلُهُ وَ) وَعْدُهُ يا مَحْمُودُ فَلاتَسْتَطيعُ الاَْوْهامُ كُلَّ شَأنِه وَمَجْدِه يا كَريمَ الْعَفْوِ ذَا الْعَدْلِ، اَنْتَ الَّذى مَلاَ كُلَّ شَىْءٍ عَدْلُهُ، يا عَظيمُ ذَا الثَّناءِ الْفاخِرِ، وَ ذَا الْعِزِّ وَ الْمَجْدِ وَالْكِبْرِياءِ، فَلا يَذِلُّ عِزُّهُ، يا عَجيبُ فَلا تَنْطِقُ الاَْلْسِنَهُ بِكُلِّ الائِه وَثَنائِه (وَ نَعْمائِه) يا غِياثى عِنْدَ كُلِّ كُرْبَهٍ، وَيا مُجيبى عِنْدَ كُلِّ دَعْوَهٍ اَسْاَلُک اللّهُمَّ يا رَبِّ الصَّلاهَ عَلى نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَاِلِه وَاَمانا مِنْ عُقُوباتِ الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ، وَاَنْ تَحْبِسَ عَنّى اَبْصارَ الظَّلَمَهِ الْمُريدينَ بِىَ السُّوءَ، وَاَنْ تَصْرِفَ قُلُوبَهُمْ عَنْ شَرِّ ما يُضْمِرُونَ اِلى خَيْرِ ما لايَمْلِكُهُ غَيْرُکَ، اللّهُمَّ هذَا الدُّعاءُ، وَمِنْکَ الاِْجابَهُ، وَهذَا الْجُهْدُ وَعَلَيْکَ التُّكْلانُ، وَلاحَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلىِّ الْعَظيمِ.

و نیز در اقبال این دعا منقول است که در سحرها بخوانند و آن این است:

یا مَفْزَعی عِنْدَ کُرْبَتی، وَیا غَوْثی عِنْدَ شِدَّتی، اِلَیْکَ فَزِعْتُ، وَبِکَ اسْتَغَثْتُ وَ بِکَ لُذْتُ، لا اَلُوذُ بِسِواکَ، وَلا اَطْلُبُ الْفَرَجَ اِلاّ مِنْکَ، فَاَغِثْنی وَفَرِّجْ عَنّی یا مَنْ یَقْبَلُ الْیَسیرَ، وَیَعْفُو عَنِ الْکَثیرِ، اِقْبَلْ مِنّی الْیَسیرَ، وَاعْفُ عَنّی الْکَثیرَ، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ ایماناً تُباشِرُبِهِ قَلْبی، وَیَقیناً حَتّی اَعْلَمَ اَنَّهُ لَنْ یُصیَبنی اِلاّ ما کَتَبْتَ لی، وَرَضِّنی مِنَ الْعَیْشِ بِما قَسَمْتَ لی، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یا عُدَّتی فی کُرْبَتی، وَیا صاحِبی فی شِدَّتی، وَیا وَلِیّی فی نِعْمَتی، وَیا غایَتی فی رَغْبَتی، اَنْتَ السّاتِرُ عَوْرَتی، وَالاْمِنُ رَوْعَتی، وَالْمُقیلُ عَثْرَتی، فَاغْفِرْ لی خَطیئَتی، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

و نیز در اقبال این تسبیحات نقل شده که در سحر بخوانند:

سُبْحانَ مَنْ یَعْلَمُ جَوارِحَ الْقُلُوبِ، سُبْحانَ مَنْ یُحْصی عَدَدَ الذُّنُوبِ، سُبْحانَ مَنْ لا یَخْفی عَلَیْهِ خافِیَهٌ فِی السَّماواتِ وَالاْءَرَضینَ، سُبْحانَ الرَّبِّ الْوَدُودِ، سُبْحانَ الْفَرْدِ الْوِتْرِ، سُبْحانَ الْعَظیمِ الاْءَعْظَمِ، سُبْحانَ مَنْ لا یَعْتَدی عَلی اَهْلِ مَمْلَکَتِهِ، سُبْحانَ مَنْ لا یُؤاخِذُ اَهْلَ الاْءَرْضِ بِاَ لْوانِ الْعَذابِ، سُبْحانَ الْحَنّانِ الْمَنّانِ، سُبْحانَ الرَّؤُوفِ الرَّحیمِ، سُبْحانَ الْجَبّارِ الْجَوادِ، سُبْحانَ الْکَریمِ الْحَلیمِ، سُبْحانَ الْبَصیرِ الْعَلیمِ، سُبْحانَ الْبَصیرِ الْواسِعِ، سُبْحانَ اللّه ِ عَلی اِقْبالِ النَّهارِ، سُبْحانَ اللّه ِ عَلی اِدْبارِ النَّهارِ، سُبْحانَ اللّه ِ عَلی اِدْبارِ اللَّیْلِ واِقْبالِ النَّهارِ، وَلَهُ الْحَمْدُ وَالْمَجْدُ وَالْعَظَمَهُ وَالْکِبْرِیاءُ مَعَ کُلِّ نَفَسٍ وَکُلِّ طَرْفَهِ عَیْنٍ، وَکُلِّ لَمْحَهٍ سَبَقَ فی عِلْمِهِ سُبْحانَکَ مِلاْءَ ما اَحْصی کِتابُکَ، سُبْحانَکَ زِنَهَ عَرْشِکَ، سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ.

و نیز این دعا را در این وقت بخوانند که در بعضی کتب منقول است: اَعُوذُ بِجَلالِ وَجهِکَ الْکَریمِ، اَنْ یَنْقَضِیَ عَنّی شَهْرُ رَمضانَ، اَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتی هذِهِ، وَبَقِیَ لَکَ عِنْدی تَبِعَهٌ، اَوْ ذَنْبٌ تُعَذِّبُنی عَلَیْهِ [یَوْمَ اَلْقاکَ].

حقیر گوید: که در کتاب مفاتیح الجنان از کتاب انیس الصّالحین این دعا نقل شده که در شبهای ماه رمضان بخواند ولی منافاتی ندارد.

و نیز این دعا منقول است که در سحرهای این ماه بخوانند:

اِلهی وَقَفَ السّائِلُونَ بِبابِکَ وَ لاذَ الْفُقَراءُ بِجَنابِکَ وَوَقَفَتْ سَفینَهُ الْمَساکینَ عَلی ساحِلِ بَحْرِ کَرَمِکَ یَرْجُونَ الْجَوازَ اِلی ساحَهِ رَحْمَتِکَ وَ نِعْمَتِکَ، اِلهی اِنْ کُنْتَ لا تَرْحَمُ فی هذَا الشَّهْرِ الشَّریفِ اِلاّ لِمَنْ اَخْلَصَ لَکَ فی صِیامِهِ وَ قیامِهِ فَمَنْ لِلْمُذْنِبِ الْمُقَصِّرِ اِذا اَغْرَقَ فی بَحْرِ ذُنُوبِهِ وَ اثامِه

اِلهی اِنْ کُنْتَ لا تَرْحَمُ اِلاَّ الْمُطیعینَ فَمَنْ لِلْعاصینَ وَ اِنْ کُنْتَ لا تَقْبَلُ اِلاّ مِنَ الْعامِلینَ فَمَنْ لِلْمُقَصِّرینَ

اِلهی رَبِحَ الصّائِمُونَ وَ فازَ الْقائِمُونَ وَ نَجَی الْمُخْلِصُونَ وَ نَحْنُ عَبیدُکَ الْمُذْنِبُونَ، فَارْحَمْنا بِرَحْمَتِکَ وَ اَعْتِقْنا مِنَ النّارِ بِعَفْوِکَ، وَ اغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَ لِکافَّهِ الْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

سزاوار است که در این شبها نافله شب را ترک نکنی چون عمده ی ترک آن به برخاستن از خواب است و چون در این ماه به جهت خوردن سحر و خواندن ادعیّه برمیخیزی دیگر زحمت ندارد.

در اخبار مذمّت کسانیکه شبها تا صبح بخوابند و مدح کسانی که شبها بیدارند و مشغول عبادت حضرت پروردگارند رسیده، چنانچه در لطائف المعارف و غیره منقول است که حق تعالی به موسی خطاب فرمود که: دروغ می گوید کسی که ادّعای محبّت مرا می کند و چون شب می شود تا صبح در خواب است، زیرا که هر دوستی خلوت با دوست خود را طالب است.

و نیز در همین کتاب است در خبر دیگر که: هر شب وقت سحر که نزدیک طلوع فجر است درهای بهشت عدن گشوده می شود و نسیمهای رحمت وزیدن می گیرد به جهت متهجّدان و از همین جهت است که در آن وقت هوا خنک می شود اگر چه تابستان باشد که همه کس احساس خنکی هوا را می کند.

و از مستدرک منقول است از حضرت امیر علیه السلام که فرمود: مبغوض ترین خلق نزد خدا کسی است که روز را به بیهوده شام کند و شبها مثل مُردار که روی زمین افتاده تا صبح خواب باشد.

و نیز در این کتاب از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت است که: چون روز قیامت شود منادی از جانب خدا ندا کند که همه اهل محشر بشنوند که برخیزند کسانی که شبها از خوابگاه خود کناره گردند و به عبادت خدا مشغول می شدند جمعیّت قلیلی برخیزند آنگاه منادی ندا می کند برخیزند کسانی که در بیماری و بلا وشدّت و تنگدستی شکر خدا را به جای آوردند پس جمعیّت قلیلی دیگر برخیزند پس این دو طایفه را به بهشت برند آنگاه امر می فرماید به حساب خلائق.

و در بحار از حضرت صادق علیه السلام روایت شده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله بیست و پنج خاصیت از برای نافله شب ذکر فرمودند:

1 خدا از بنده راضی می شود.2 ملائکه او را دوست دارند. 3 سنّت انبیا است. 4 به سبب آن نور معرفت در دل می تابد. 5 ایمانش کامل می گردد. 6 موجب سلامتی بدن و دفع امراض از شخص می گردد. 7 باعث کراهت و غضب شیطان می گردد. 8 باعث دفع شرّ دشمنان از انسان می گردد. 9 موجب استجابت دعا است. 10 باعث قبولی اعمال خیر از شخص است. 11 موجب وسعت رزق است. 12 شفاعت می کند برای صاحبش نزد ملک موت که به آسانی قبض روح او کند. 13 سبب روشنایی قبر او می شود. 14 باعث راحت بودن او در قبر و امنیّت او می گردد. 15 در جواب منکر و نکیر وا نمی ماند. 16 در عالم برزخ مونس و رفیق و زائر صاحبش می شود. 17 از آفتاب قیامت محفوظ می ماند و سایه بان پیدا می کند. 18 در قیامت تاج کرامت بر سر او

گذارده می شود. 19 در صحرای محشر بدنش عریان نمی باشد. 20 در قیامت در هر حالی نور و روشنایی در برابر او می باشد. 21 میان او و آتش جهنّم حایل شود. 22 حجّتی است برای موءمن در حضرت اقدس الهی. 23 کفّه میزان اعمال خیر او سنگین می شود. 24 از صراط به آسانی و سلامتی عبور می کند. 25 آنکه نافله شب کلید بهشت است یعنی سبب داخل شدن موءمن شود در بهشت.

و در توحید از حضرت رضا علیه السلام روایت شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود: هر شب در ثلث آخر ملکی نازل می شود به آسمان دنیا و شبهای جمعه از اوّل شب و تا طلوع فجر ندا می کند آیا سوءال کننده ای هست به او عطا کنم آیا توبه کننده ای هست توبه اش را قبول کنم آیا استغفار کننده ای هست تا گناهانش را بیامرزم، ای طلب کننده خیر بیا که وقت طلب است، و ای گناه کار بس است یعنی قدری به خود بیا و تلافی گذشته نما.

لموءلّفه:

بیا که قافله شد دور تو هنوز به خواب نه توشه داری و در پیش هم کمین گاه است

عجالةً همین قدر کافی است به جهت تذکّر، و امّا طریقه آن بدانکه نافله شب هشت رکعت است به چهار سلام و وقت آن بعد از نصف شب است و هرچه به صبح نزدیک تر باشد بهتر است و دو رکعت نماز شفع بعد از نافله شب بخواند و یک رکعت وتر بعد از شفع است، و کفایت می کند که همه آنها را نشسته بخواند و به حمد تنها اکتفا کند و قنوت نخواند امّا البته اگر ایستاده بخواند و به حمد تنها اکتفا نکند افضل است، و مستحبّ است که در همه آنها در رکعت دوّم قبل از رکوع قنوت بخواند و در یک رکعت وتر بعد از حمد سه مرتبه توحید بخواند و قنوت در آن مستحبّ موءکّد است و طول دادن آن بسیار خوب است و بهتر آن است که بعد از کلمات فرج که «لا اله إلاّ اللّه الحلیم الکریم...» است چهل نفر موءمن را دعا کند

خواهش دارم در حیات و ممات این فقیر را فراموش نفرمایند

و اگر نتواند به قصد قربت چهل مرتبه بگوید: اَللّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُوءْمِنینَ وَالْمُوءْمِنات کافی است و بعد هفتاد مرتبه بگوید: اَسْتَغْفِرُ اللّه َ وَاَسْئَلَهُ التُّوبَه وهفت مرتبه بگوید: اَسْتَغْفِرُ اللّه َ الَّذی لا اِلهَ إلاَّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ ذُوالْجَلالِ وَالاْءکْرام مِنْ جَمیعِ ظُلْمی وَجُرْمی وَاِسْرافی عَلی نَفْسی وَاَتُوبُ إلَیْه وهفت مرتبه بگوید: هذا مَقامُ الْعائِذِ بِکَ مِنَ النّارِ

وسیصد مرتبه بگوید: اَلْعَفْو که به خصوص وارد شده.

و در اصول کافی از ابوبصیر روایت شده که گفت: شکایت کردم به حضرت صادق از تنگ دستی و خواهش کردم که دعایی به جهت وسعت رزق به من تعلیم فرماید پس دعایی به من تعلیم فرمود که از زمانی که مداومت به آن نمودم محتاج و تنگدست نشدم، فرمود: این دعا را در سجده نماز شب بخوان:

یا خَیْرَ مَدْعُوٍّ، وَیَا خَیْرَ مَسْؤُولٍ وَیا اَوْسَعَ مَنْ اَعْطی، وَیا خَیْرَ مُرْتَجی، اُرْزُقْنی، وَاَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ، وَسَبِّبْ لی رِزْقا مِنْ قِبَلِکَ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.

تنبیه: بدان که وقت سحر وقتی است که دعا مستجاب است و البته باید انسان استغفار و توبه کند در این وقت، چنانچه از حضرت صادق علیه السلام نقل شده است: بهترین اوقات دعا کردن از برای شما که خدا را بخوانید سحرها است زیرا خدا می فرماید: «وبالاسحارهم یستغفرون» وصف فرموده اهل بهشت را به اینکه آنهایی هستند که در سحرها استغفار می کنند.

و در خبر دیگر وارد شده که امام محمّد باقر علیه السلام فرمودند: به درستی که خداوند دوست می دارد از بندگان خود کسی را که بسیار دعا کند، پس بر شما باد به دعا کردن در سحر تا طلوع آفتاب، پس به تحقیق که آن ساعتی است که باز می شود در آن درهای آسمان، و می وزد بادها و قسمت کرده می شود روزی ها، و برآورده می شود حاجتهای بزرگ.

و در حدیث دیگر حضرت رسول صلی الله علیه و آله به حضرت امیر علیه السلام فرمودند که: در سحرها دعا کن که دعا رد نمی شود و حق تعالی فرموده: «والمستغفرین بالاسحار».

حقیر گوید: خوب است در این وقت گناهان عظیمه را به یاد بیاورد و از خوف حضرت حق گریه بنماید

از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت است که به حضرت امیر علیه السلام فرمود: یا علی! بر تو باد به گریه کردن از خوف خدا که به عدد هر قطره از آن هزار خانه در بهشت برایت بنا می شود.

و در حدیث دیگر است که فرمود: یک قطره اشک از خوف خدا، یک دریا آتش جهنّم را خاموش می کند.

دامن گوهر مقصود به دستش نفتد هرکه را در دل شب چشم گهرباری نیست

اعمال هر یک از شبهای ماه رمضان

اشاره

اعمال مختص هر شبی از شبهای ماه رمضان در سی فراز خواهد آمد:

1) اعمال مخصوص شب اول ماه رمضان

اشاره

یکی از اعمال شب اول ماه رمضان «استهلال» یعنی تلاش برای دیدن هلال ماه است، سپس دعاهای رؤیت هلال.

مولای متّقیان امیرمؤمنان علیه السلام می فرماید: چون پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم هلال ماه رمضان را مشاهده می کرد، رو به قبله نموده عرضه می داشت:

اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالأَمْنِ وَالأیمانِ، وَالسَّلامَهِ وَالإِسْلام، وَالْعافِیَهِ الْمُجَلَّلَهِ، وَالرِّزْقِ الْواسِعِ، وَدَفْعِ الأَسْقامِ، وَتِلاوَهِ الْقُرْانِ وَالْعَوْنِ عَلَی الصَّلاهِ وَالصِّیام، اَللّهُمَّ سَلِّمْنا لِشَهْرِ رَمَضانَ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ، حَتّی یَنْقَضِیَ عَنّا شَهْرُ رَمَضانَ، وَقَدْ غَفَرْتَ لَنا.(1)

امام صادق علیه السلام فرمود: چون هلال را دیدی پس بگو:

اَللّهُمَّ قَدْ حَضَرَ شَهْرُ رَمَضانَ، وَقَدِ افْتَرَضْتَ عَلَیْنا صِیامَهُ، وَاَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ

اَللّهُمَّ اَعِنّا عَلی صِیامِه، اَللّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(2)

هنگامی که امیر مؤمنان علیه السلام هلال را مشاهده می کرد رو به سوی قبله کرده عرضه می داشت:

اللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالأَمْنِ وَالإِیمانِ، وَالسَّلامَهِ وَالإِسْلامِ، وَصِحَّهٍ مِنَ السُّقْمِ،

1- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص63 و65.
2- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص63 و65.

وَفَراغٍ لِطاعَتِکَ مِنَ الشُّغْلِ، وَاکْفِنا بِالْقَلیلِ مِنَ النَّوْمِ یا رَحیمُ.(1)

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: چون هلال را مشاهده کردی، حرکت نکن و بگو:

اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ خَیْرَ هذَا الشَّهْرِ (وَفَتْحَهُ) وَنُورَهُ وَنَصْرَهُ وَبَرَکَتَهُ وَطَهُورَهُ وَرِزْقَهُ (وَاَسْاَلُکَ) خَیْرَ ما فیهِ، وَخَیْرَ ما بَعْدَهُ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ ما فیهِ وَشَرِّ ما بَعْدَهُ، اللّهُمَّ اَدْخِلْهُ عَلَیْنا بِالْاَمْنِ وَالْایمانِ، وَالسَّلامَهِ وَالْاِسْلامِ، وَالْبَرَکَهِ (وَالتَّقْوی) وَالتَّوْفیقِ لِما تُحِبُّ وَتَرْضی.(2)

و نیز در فقیه روایت شده است که چون رسول خدا هلال ماه رمضان را می دید رو به قبله می کرد و دستها را بلند می نمود و می فرمود:

اللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالاَمْنِ وَالاِیمانِ، والسَّلامَهِ وَ الاِسْلام، وَالْعافِیَهِ الْمُجَلَّلَهِ، وَالرِّزْقِ الْواسِعِ، وَدَفْعِ الاَسْقامِ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنا صِیامَهُ وَقِیامَهُ وَتِلاوَهَ الْقُرْانِ فیهِ، اَللّهُمَّ سَلِّمْهُ لَنا، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ.

شیخ صدوق می فرماید: چون هلال ماه رمضان را مشاهده کردی با دست به سوی آن اشاره نکن، بلکه روی به سوی قبله کرده دستها را به سوی آسمان برافراشته، خطاب به هلال کرده بگو:

رَبّی وَرَبُّکَ اللّه ُ رَبُّ الْعالَمین، اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالاَمْنِ وَالایمانِ وَالسَّلامَهِ وَالاِسْلامِ، وَالْمُسارَعَهِ اِلی مَاتُحِبُّ وَتَرْضی، اَللّهُمَّ بارِکْ لَنا فی شَهْرِنا هذا، وَارْزُقْنا خَیْرَهُ وَعَوْنَهُ وَاصْرِفْ عَنّا ضُرَّهُ وَشَرَّهُ وَبَلاءَهُ وَفِتْنَتَهُ(3).

امیر مؤمنان علیه السلام به هنگام مشاهده هلال خطاب به آن می فرمود:

اَیُّهَا الْخَلْقُ الْمُطیعُ الدّائِبُ السَّریعُ، الْمُتَرَدِّدُ فی فَلَکِ التَّدْبیرِ اَ لْمُتَصَرِّفُ فی مَنازِلِ التَّقْدیرِ، امَنْتُ بِمَنْ نَوَّرَ بِکَ الظُّلَمَ، وَاَوْضَحَ بِکَ، الْبُهَمَ وَجَعَلَکَ ایَهً

1- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص541.
2- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص541.
3- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص62.

مِنْ اياتِ (مُلْكِه، وَعَلامةً مِنْ عَلاماتِ) سُلْطانِه (فَحَدَّبِکَ الزَّمانَ) وَامْتَهَنَکَ بِالزِّيادَهِ وَالنُّقْصانِ، وَالطُّلُوعِ وَالاُفُولِ وَالاِنارَهِ وَالْکُسُوفِ، فی کُلِّ ذلِکَ اَ نْتَ لَهُ مُطيعٌ وَاِلی اِرادَتِه سَريعٌ، سُبْحانَهُ ما (اَحْسَنَ) ما دَبَّرَ (اَمْرَکَ) وَ(اَتْقَنَ ما صَنَعَ فی مُلْکِه) وَجَعَلَکَ (اللّهُ هِلالَ) شَهْرٍ حادِثٍ لاَِمْرٍ حادِثٍ، جَعَلَکَ اللّهُ هِلالَ اَمْنٍ وَايمانٍ وَسَلامَهٍ وَاِسْلامٍ، هِلالَ اَمَنَهٍ مِنَ الْعاهاتِ وَسَلامَهٍ مِنَ السَّيِّئاتِ

اللّهُمَّ اجْعَلْنا اَهْدی مَنْ طَلَعَ عَلَيْهِ، وَاَزْکی مَنْ نَظَرَ اِلَيْهِ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَاٰلِه، اللّهُمَّ افْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.(1)

امام کاظم عليه السلام می فرمايد: چون هلال را مشاهده کردی بگو:

اَللّهُمَّ قَدْ حَضَرَ شَهْرُ رَمَضانَ وَ قَدِ افْتَرَضْتَ عَلَيْنا صِيامَهُ وَ قِيامَهُ فَاَعِنّا عَلی صِيامِهِ وَ قِيامِهِ وَ تَقَبَّلْهُ مِنّا وَ سَلِّمْنا فيهِ وَ سَلِّمْهُ لَنا فی يُسْرٍ مِنْکَ وَ عافيهٍ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَديرٌ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ .(2)

و نيز در اقبال اين دعا منقول است که در وقت روءيت هلال بخوانند:

رَبّی وَ رَبُّکَ اللّهُ رَبُّ الْعالَمينَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَهِلَّهُ عَلَيْنا وَ عَلی اَهْلِ بُيُوتِنا وَ اَشْياعِنا بِاَمْنٍ وَ ايمانٍ وَ سَلامَهٍ وَ اِسْلامٍ وَ بِرٍّ وَ تَقْوی وَ عافِيَهٍ مُجَلَّلَهٍ وَ رِزْقٍ واسِعٍ حَسَنٍ وَ فَراغٍ مِنَ الشُّغْلِ، وَ اکْفِنا بِالْقَليلِ مِنَ النَّوْمِ وَ الْمُسارَعَهِ فيما تُحِبُّ وَ تَرْضی وَ ثَبِّتْنا عَلَيْهِ

اَللّهُمَّ بارِکْ لَنا فی شَهْرِنا هذا وَ ارْزُقْنا بَرَکَتَهُ وَ خَيْرَهُ وَ عَوْنَهُ وَ غُنْمَهُ وَ نُورَهُ وَ يُمْنَهُ وَ رَحْمَتَهُ وَ مَغْفِرَتَهُ، وَ اصْرِفْ عَنّا شَرَّهُ وَ ضُرَّهُ وَ بَلاءَهُ وَ فِتْنَتَهُ

اَللّهُمَّ ما قَسَمْتَ فيهِ مِنْ رِزْقٍ اَوْ خَيْرٍ اَوْ عافِيَهٍ اَوْ فَضْلٍ اَوْ مَغْفِرَهٍ اَوْ رَحْمَهٍ فَاجْعَلْ نَصيبَنا فيهِ الْاَکْبَرَ وَ حَظَّنا فيهِ الْاَوْفَرَ .

1- شيخ صدوق، الفقيه، ج2، ص63.
2- سيد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص65.

امام صادق علیه السلام می فرماید: هنگامیکه پیامبر صلی الله علیه و آله هلال را مشاهده می کرد می فرمود:

اَلْحَمْدُللّه ِ الَّذی خَلَقَکَ وَقَدَّرَکَ، وَجَعَلَکَ مَواقیتَ لِلنّاسِ، اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا هِلالاً مُبارَکا.(1)

سید ابن طاووس از یک کتاب دعای عتیق نقل می کند که چون هلال را مشاهده کردی بگو:

اَللّهُ اَکْبَرُ اَللّهُ اَکْبَرُ اَللّهُ اَکْبَرُ، رَبّی وَ رَبُّکَ اللّهُ، لا اِلهَ اِلاّ هُوَ رَبُّ الْعالَمینَ، اَلْحَمْدُللّه ِ الَّذی خَلَقَنی وَ خَلَقَکَ، وَ قَدَّرَکَ مَنازِلَ وَ جَعَلَکَ ایَةً لِلْعالَمینَ، یُباهِی اللّهُ بِکَ الْمَلائِکَهَ، اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالْاَمْنِ وَ الْاءیمانِ، وَ السَّلامَهِ وَ الْاءسْلامِ، وَ الْغِبْطَهِ وَ السُّرُورِ وَ الْبَهْجَهِ وَ الْحُبُورِ، وَ ثَبِّتْنا عَلی طاعَتِکَ، وَ الْمُسارَعَهِ فیما یُرْضیکَ، اَللّهُمَّ بارِکَ لَنا فی شَهْرِنا هذا وَ ارْزُقْنا خَیْرَهُ وَ بَرَکَتَهُ وَ یُمْنَهُ وَ عَوْنَهُ وَ قُوَّتَهُ، وَ اصْرِفْ عَنّا شَرَّهُ وَ بَلاءَهُ وَ فِتْنَتَهُ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(2)

هنگامی که امام صادق علیه السلام هلال ماه رمضان رامشاهده می کرد می گفت:

اَللّهُمَّ اَدْخِلْهُ عَلَیْنا بِالسَّلامَهِ وَ الْاءسْلامِ، وَ الْیَقینِ وَ الْاءیمانِ، وَ الْبِرِّ وَ التَّوفیقِ لِما تُحِبُّ وَ تَرْضی(3) .

علامه مجلسی می فرماید: بهترین دعاها دعای هلال صحیفه کامله است، و ابن ابی عقیل خواندن این دعا را در وقت رؤیت هلاه ماه مبارک واجب دانسته است:و در أمالی و غیره از حضرت باقر علیه السلام روایت شده است که چون پیغمبر صلی الله علیه و آله نظر کرد به هلال ماه رمضان رو به قبله نمود و فرمود:

اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالْأَمْنِ وَالْایمانِ، وَالسَّلامَهِ وَالْاِسْلامِ، وَالْعافِیَهِ الْمُجَلَّلَهِ، وَالرِّزْقِ الْواسِعِ، وَدَفْعِ الْاَسْقامِ، وَتِلاوَهِ الْقُرْانِ وَالْعَوْنِ عَلَی الصَّلاهِ وَالصِّیامِ . اَللّهُمَّ سَلِّمْنا لِشَهْرِ رَمَضانَ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ، حَتّی یَنْقَضِیَ عَنّا شَهْرُ رَمَضانَ، وَقَدْ غَفَرْتَ لَنا.

سید ابن طاووس می فرماید: روزی امام زین العابدین علیه السلام در مسیر خود هلال را مشاهده نمود، پس همانجا ایستاد و خطاب به هلال فرمود:

اَیُّهَا الْخَلْقُ الْمُطیعُ الدّائِبُ السَّریعُ، الْمُتَرَدِّدُ فی مَنازِلِ التَّقْدیرِ، الْمُتَصَرِّفُ فی فَلَکِ التَّدْبیرِ. امَنْتُ بِمَنْ نَوَّرَ بِکَ الظُّلَمَ، وَاَوْضَحَ بِکَ الْبُهَمَ، وَجَعَلَکَ ایَةً مِنْ اياتِ مُلْکِه، وَعَلامةً مِنْ عَلاماتِ سُلْطانِهِ، وَامْتَهَنَکَ، بِالزِّیادَهِ وَالنُّقْصانِ، وَالطُّلُوعِ وَالاُفُولِ، وَالاِْنارَهِ وَالْکُسُوفِ، فی کُلِّ ذلِکَ اَنْتَ لَهُ مُطیعٌ، وَ اِلی اِرادَتِهِ سَریعٌ، سُبْحانَهُ ما اَعْجَبَ ما دَبَّرَ فی اَمْرِکَ، وَ اَلْطَفَ ما صَنَعَ فی شَأْنِکَ، جَعَلَکَ مِفْتاحَ شَهْرٍ حادِثٍ لِاَمْرٍ. فَاَسْاَلُ اللّه َ رَبّی وَ رَبَّکَ، وَخالِقی وَخالِقَکَ، وَمُقَدِّری وَ مُقَدِّرَکَ، وَمُصَوِّری وَمُصوِّرَکَ، اَنْ یُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اِله وَاَنْ یَجْعَلَکَ هِلالَ بَرَکَهٍ لا تَمْحَقُهَا الاَیّامُ، وَطَهارَهٍ لاتُدَنِّسُهَا الاْثامُ. هِلالَ اَمْنٍ مِنَ الاْفاتِ، وَسَلامَهٍ مِنَ السَّیِّئاتِ، هِلالَ سَعْدٍ لا نَحْسَ فیهِ، وَیُمْنٍ لانَکَدَ مَعَهُ، وَیُسْرٍ لا یُمازِجُهُ عُسْرٌ، وَخَیْرٍ لایَشُوبُهُ شَرٌّ.

هِلالَ اَمْنٍ وَاِیمانٍ، وَنِعْمَهٍ وَاِحْسانٍ، وَسَلامَهٍ وَاِسْلامٍ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِله وَاجْعَلْنا مِنْ اَرْضی مَنْ طَلَعَ عَلَیْهِ، وَاَزْکی مَنْ نَظَرَ اِلَیْهِ، وَاَسْعَدَ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فیهِ، وَوَفِّقْنا فیهِ لِلتَّوبَهِ، وَاعْصِمْنا فیهِ مِنَ الْحَوْبَهِ،

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص67.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص67.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص74.

وَاحْفَظْنا فيهِ مِنْ مُباشَرَهِ مَعْصِيَتِکَ، وَاَوْزِعْنا فيهِ شُکْرَ نِعْمَتِکَ، وَاَلْبِسْنا فيهِ جُنَنَ الْعافِيَهِ، وَاَتْمِمْ عَلَيْنا بِاسْتِکْمالِ طاعَتِکَ فيهِ الْمِنَّهَ، اِنَّکَ الْمَنّانُ الْحَميدُ. وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اَلِهِ الطَّيِّبينَ الطّاهِرينَ.(1)

مؤلف گويد: اين همان دعای چهل و سوم صحيفه كامله سجاديه است كه سيد آن را با اندک تفاوتی از طريق امام كاظم عليه السلام روايت كرده است، و ما دعای ديگری به همين مضمون از امير مؤمنان عليه السلام در همين بخش آورديم.

در مورد دعای رؤيت هلال به همين مقدار بسنده كرده، به ديگر اعمال مختص شب اول ماه رمضان می پردازيم:

اول: غسل

سيد ابن طاووس از كتاب «عمل شهر رمضان» ابن ابی قرّه، با سلسله اسنادش از امام صادق عليه السلام روايت كرده كه در شب اول و شب نيمه رمضان غسل كردن مستحب است.(2)

امام باقر عليه السلام می فرمايد: غسلهای شبهای ماه رمضان كمی پيش از غروب آفتاب است، كه غسل كرده، نماز مغرب را بخواند، آنگاه افطار نمايد.(3)

سيد ابن طاووس از امام صادق عليه السلام روايت كرده كه اگر كسی در شب اول ماه رمضان در نهر جاری غسل كند و سی كف آب برداشته بر سرش بريزد، تا ماه رمضان سال آينده با طهارت معنوی خواهد بود.(4)

آنگاه از آن حضرت روايت كرده كه فرمود: كسی كه در شب اول ماه رمضان غسل كند تا ماه رمضان آينده در بدن او خارش پديد نيايد.(5)

دوم: دو ركعت نماز

امام صادق عليه السلام فرمود: هركس در شب اول ماه دو ركعت نماز بخواند و در هر

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص63.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص55.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص153.
4- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص55 و56.
5- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص55 و56.

رکعت بعد از حمد سوره انعام را بخواند و از خداوند بخواهد که او را از خطرها محفوظ بدارد، خداوند او را در آن ماه از امراض و خطرات محفوظ می دارد.(1)

مؤلف گوید: همه ی نمازهای مستحبی را می توان نشسته به جای آورد و هر کس سوره ای را حفظ نباشد می تواند آن را از روی قرآن کریم تلاوت کند.

سوم: اتیان اهل

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: مستحب است که انسان در شب اول ماه رمضان با همسرش بیامیزد.(2)

سید ابن طاووس برای این عمل اسراری بیان کرده هشدار می دهد که آمیزش با همسر در شب اول رمضان سنّت و عبادت است، نباید انسان با این عمل از دیگر عبادتها محروم شود.(3)

چهارم: چهار رکعت نماز

هر کس در شب اول ماه رمضان چهار رکعت نماز به جا آورد، و در هر رکعت بعد از حمد پانزده مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند، خداوند به او پاداش صدّیقان و شهیدان را عطا فرماید و همه گناهانش را بیامرزد و در روز قیامت در زمره رستگاران باشد.(4)

پنجم: زیارت حضرت سیّد الشّهداء علیه السلام

حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس در شب اول، یا شب نیمه و یا شب آخر ماه رمضان با خضوع، خشوع، استغفار گویان، به قصد قربت در کنار قبر امام حسین علیه السلام حضور پیدا کند، همه گناهانش فرو ریزد، همان گونه که برگ درختان در برابر تند باد فرو می ریزد، به طوری که همانند روزی شود که از مادر متولد شده است و پاداش کسی را به دست آورد که در آن سال به حج و عمره رفته

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص75.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص180.
3- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص189.
4- شهید اوّل، الأربعون حدیثاً، ص87 ح40.

باشد. دو فرشته او را ندا کنند، یکی گوید: ای بنده خدا از گناهان پاک شدی، برو عمل خود را از سر بگیر؛

دیگری گوید: ای بنده خدا در کوی حبیب آمدی، با فضل و مغفرت خداوند تو را بشارت باد. به جز آدمیان وپریان، همه جانداران این ندا را می شنوند.(1)

ششم: ادعیه سحر

دعای ابوحمزه ثمالی، دعای حضرت ادریس و دیگر دعاهای سحر را از امشب آغاز کند و تا آخرین شب ماه رمضان ادامه دهد.(2)

هفتم: دعای امام جواد علیه السلام

امام جواد علیه السلام در اولین شب ماه رمضان نماز مغرب را به جا آورده نیت روزه ماه رمضان کردند، دستها را به سوی آسمان برافراشتند و عرضه داشتند:

اَللّهُمَّ یا مَنْ یَمْلِکُ التَّدْبیرَ، وَهُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، یا مَنْ یَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْیُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، وَیُجِنُّ الضَّمیرُ، وَهُوَ اللَّطیفُ الْخَبیرُ،

اَللّهُمَّ اجْعَلْنا مِمَّنْ نَوی فَعَمِلَ، وَلاتَجْعَلْنا مِمَّنْ شَقِیَ فَکَسَلَ، وَلا مِمَّنْ هُوَ عَلی غَیْرِ عَمَلٍ یَتَّکِلُ. اَللّهُمَّ صَحِّحْ اَبْدانَنا مِنَ الْعِلَلِ، وَاَعِنّا عَلی مَاافْتَرَضْتَ عَلَیْنا مِنَ الْعَمَلِ حَتّی یَنْقَضِیَ عَنّا شَهْرُکَ هذا، وَقَدْ اَدَّیْنا مَفْرُوضَکَ فیهِ عَلَیْنا، اَللّهُمَّ اَعِنّا عَلی صِیامِه، وَوَفِّقْنا لِقِیامِه، وَنَشِّطْنا فیهِ لِلصَّلاهِ، وَ لا تَحْجُبْنا مِنَ الْقِراءَهِ، وَسَهِّلْ لَنا ایتاءَ الزَّکاهِ

اَللّهُمَّ لا تُسَلِّطْ عَلَیْنا وَصَبا وَلا تَعَبا، وَلا سُقْما، وَلا عَطَبا.

اَللّهُمَّ ارْزُقْنَا الاِفْطارَ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ، اَللّهُمَّ سَهِّلْ لَنا ما قَسَمْتَهُ مِنْ رِزْقِکَ، وَیَسِّرْ ما قَدَّرْتَهُ مِنْ اَمْرِکَ، وَاجْعَلْهُ حَلالاً طَیِّبا، نَقِیّا مِنَ الْاثامِ خالِصا مِنَ الْاَصارِ وَالْاَجْرامِ، اَللّهُمَّ لاتُطْعِمْنا اِلاّ طَیِّبا، غَیْرَ خَبیثٍ وَ لا حَرامٍ، وَاجْعَلْ

1- مجلسی، بحارالانوار، ج101، ص99.

2- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص582 - 604.

رِزْقَکَ لَنا حَلالاً، لا یَشُوبُهُ دَنَسٌ وَلا اَسْقامٌ

یا مَنْ عِلْمُهُ بِالسِّرِّ کَعِلْمِه بِالاْعْلانِ، یا مُتَفَضِّلاً عَلی عِبادِه بِالاِْحْسانِ،

یا مَنْ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَبِکُلِّ شَیْءٍ عَلیمٌ خَبیرٌ

اَلْهِمْنا ذِکْرَکَ، وَجَنِّبْنا عُسْرَکَ، وَاَنِلْنا یُسْرَکَ، وَاهْدِنا لِلرَّشادِ وَوَفِّقْنا لِلسَّدادِ، وَاعْصِمْنا مِنَ الْبَلایا، وَصُنّا مِنَ الاَْوْزارِ وَالْخَطایا

یا مَنْ لا یَغْفِرُ عَظیمَ الذُّنُوبِ غَیْرُهُ، وَلا یَکْشِفُ السُّوءَ اِلاّ هُوَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَاَکْرَمَ الاَْکْرَمینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبینَ، وَاجْعَلْ صِیامَنا مَقْبُولاً، وَبِالْبِرِّ وَالتَّقْوی مَوْصُولاً

وَکَذلِکَ فَاجْعَلْ سَعْیَنا مَشْکُورا، وَقِیامَنا مَبْرُورا، وَقُرْاٰنَنا مَرْفُوعاً وَدُعاءَنا مَسْمُوعا، وَاهْدِنا لِلْحُسْنی وَجَنِّبْنَا الْعُسْری، وَیَسِّرْنا لِلْیُسْری، وَاَعْلِ لَنَا الدَّرَجاتِ، وَضاعِفْ لَنَا الْحَسَناتِ، وَاقْبَلْ مِنَّا الصَّوْمَ وَالصَّلاةَ، وَاسْمَعْ مِنَّا الدَّعَواتِ، وَاغْفِرْ لَنَا الْخَطیئاتِ، وَتَجاوَزْ عَنَّا السَّیِّئاتِ

وَاجْعَلْنا مِنَ الْعامِلینَ الْفائِزینَ، وَلا تَجْعَلْنا مِنَ الْمَغْضُوبِ عَلَیْهِمْ وَلاَ الضّالّینَ، حَتّی یَنْقَضِیَ شَهْرُ رَمَضانَ عَنّا وَقَدْ قَبِلْتَ فِیهِ صِیامَنا وَقِیامَنا، وَزَکَّیْتَ فیهِ اَعْمالَنا، وَغَفَرْتَ فیهِ ذُنُوبَنا وَاَجْزَلْتَ فیهِ مِنْ کُلِّ خَیْرٍ نَصیبَنا، فَاِنَّکَ الاِْلهُ الْمُجیبُ، وَالرَّبُّ الرَّقیبُ، وَاَنْتَ بِکُلِّ شَیْءٍ مُحیطٌ.(1)

هشتم: دعای امام صادق علیه السلام

در اقبال و غیره این دعا منقول است که حضرت صادق علیه السلام در شب آخر ماه شعبان و شب اوّل ماه رمضان می خواندند:

اَللّهُمَّ اِنَّ هذَا الشَّهْرَ الْمُبارَکَ - الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، وَجَعَلْتَهُ هُدیً لِلنّاسِ، وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ - قَدْ حَضَرَ، فَسَلِّمْنا فیهِ وَسَلِّمْنا مِنْهُ،

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص76.

وَسَلِّمْهُ لَنا، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ یا مَنْ اَخَذَ الْقَلیلَ وَشَکَرَهُ (وَسَتَرَ الکَثیرَ وَغَفَرَهُ، اِغْفِرْلِیَ الْکَثیرَ مِنْ مَعْصِیَتِکَ) وَاقْبَلْ مِنِّی الْیَسیرَ مِنْ طاعَتِکَ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تَجْعَلَ لی اِلی کُلِّ خَیْرٍ سَبیلاً، وَمِنْ کُلِّ ما لاتُحِبُّ مانِعا، یااَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یامَنْ عَفا عَنّی، وَعَمّا خَلَوْتُ بِه مِنَ السَّیِّئاتِ، یامَنْ لا یُؤاخِذُنی بِارْتِکابِ الْمَعاصی، عَفْوَکَ عَفْوَکَ یاکَریمُ اِلهی وَعَظَتَنی فَلَمْ اَتَّعِظْ، وَزَجَرْتَنی عَنِ الْمَعاصی فَلَمْ اَنْزَجِرْ فَما عُذْری؟ فَاعْفُ عَنّی یا کَریمُ، عَفْوَکَ عَفْوَکَ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الرّاحَهَ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسابِ، عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِکَ، فَلْیَحْسُنِ الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِکَ، یا اَهْلَ التَّقْوی وَیا اَهْلَ الْمَغْفِرَهِ، عَفْوَکَ، عَفْوَکَ اَللّهُمَّ اِنّی عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدِکَ وَابْنُ اَمَتِکَ ضَعیفٌ فَقیرٌ اِلی رَحْمَتِکَ وَاَ نْتَ مُنْزِلُ الْغِنی وَالْبَرَکَهِ عَلَی الْعِبادِ، قاهِرٌ قادِرٌ مُقْتَدِرٌ، اَحْصَیْتَ اَعْمالَهُمْ، وَقَسَمْتَ اَرْزاقَهُمْ، وَجَعَلْتَهُمْ مُخْتَلِفَهً اَلْسِنَتُهُمْ وَاَلْوانُهُم خَلْقا (مِنْ) بَعْدِ خَلْقٍ، (اَللّهُمَّ) لا یَعْلَمُ الْعِبادُ عِلْمَکَ، وَلا یَقْدِرُ الْعِبادُ قُدْرَتَکَ، وَکُلُّنا فَقیرٌ اِلی رَحْمَتِکَ، فَلا تَصْرِفْ وَجْهَکَ عَنّی، وَاجْعَلْنی مِنْ صالِحی خَلْقِکَ فِی الْعَمَلِ وَالاَمَلِ، وَالْقَضاءِ وَالْقَدَرِ

اَللّهُمَّ اَبْقِنی خَیْرَ الْبَقاءِ، وَاَفْنِنی خَیْرَ الْفَناءِ عَلی مُوالاهِ اَوْلِیائِکَ وَ مُعاداهِ اَعْدائِکَ، وَالرَّغْبَهِ اِلَیْکَ، وَالرَّهْبَهِ مِنْکَ، وَالْخُشُوعِ وَالْوَقارِ وَ التَّسْلیمِ لَکَ وَالتَّصْدیقِ بِکِتابِکَ، وَاتِّباعِ سُنَّهِ رَسُولِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاِلِه اَللّهُمَّ ماکانَ فی قَلْبی مِنْ شَکٍّ، اَوْریبَهٍ اَوْ جُحُودٍ، اَوْ قُنُوطٍ اَوْ فَرَحٍ اَوْ مَرَحٍ، اَوْ بَذَخٍ اَوْ بَطَرٍ اَوْفَخْرٍ، اَوْخُیَلاءٍ اَوْرِیاءٍ، اَوْسُمْعَهٍ اَوْشِقاقٍ اَوْنِفاقٍ، اَوْ کُفْرٍ اَوْفُسُوقٍ اَوْعِصْیانٍ اَوْعَظَمَهٍ، اَوْشَیْءٍ لا تُحِبُّ فَاَسْاَلُکَ یارَبِّ اَنْ تُبْدِلَنی مَکانَهُ ایمانا بِوَعْدِکَ، وَوَفاءً بِعَهْدِکَ وَرِضیً بِقَضائِکَ، وَزُهْدا فِی الدُّنْیا، وَرَغْبَهً فیما عِنْدَکَ، وَاَثْرَهً

وَطُمَأْنينَةً وَتَوْبَةً نَصُوحا، اَسْاَلُکَ ذِلکَ یا رَبِّ [بِمَنِّک وَرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمین، وَیا رَبَّ [الْعالَمینَ اِلهی اَ نْتَ مِنْ حِلْمِکَ تُعْصی، (فَکَاَنَّکَ لَمْ تَرَ) وَمِنْ کَرَمِکَ وَجُودِکَ تُطاعُ فَکَاَنَّکَ لَمْ تُعْصَ، وَاَ نَا وَمَنْ لَمْ یَعْصِکَ (مِنْ) سُکّانِ اَرْضِکَ فَکُنْ عَلَیْنا بِالْفَضْلِ جَوادا، وَبالْخَیْرِ عَوّادا، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَلِه صَلاَةً دائِمَةً لاتُحْصی، وَلا تُعَدُّ وَلا یَقْدِرُ قَدْرَهَا غَیْرُکَ؛ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

و نیز امام صادق علیه السلام همواره در شب اول ماه رمضان به این دعا مداومت می کرد:

اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ، مُنْزِلَ الْقُرْانِ، هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، وَاَنْزَلْتَ فیهِ ایاتٍ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ اَللّهُمَّ ارْزُقْنا صِیامَهُ وَاَعِنّا عَلی قِیامِه اَللّهُمَّ سَلِّمْهُ لَنا، وَسَلِّمْنا فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَمُعافاةٍ وَاجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُوم (وَ) فیما تَفْرُقُ مِنَ الْاَمْرِ الْحَکیمِ، فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَلاَ یُبَدَّلُ اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ اَنْ تُطیلَ لی فی عُمْری، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلالِ.(1)

ونیز در اقبال این دعا منقول است که در این شب بخوانند:

اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ سُؤالَ الْمِسْکینِ الْمُسْتَکینِ وَ اَبْتَغِی اِلَیْکَ ابْتِغاءَ الْبائِسِ الْفَقیرِ وَ اَتَضَرَّعُ اِلَیْکَ تَضَرُّعَ الضَّعیفِ الصَّریرِ، وَ اَبْتَهِلُ اِلَیْکَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الضَّعیفِ الذَّلیلِ، وَ اَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَکَ نَفْسُهُ، وَ ذَلَّتْ لَکَ رَقَبَتُهُ، وَ رَغَمَ لَکَ اَنْفُهُ، وَ عَفَّرَلَکَ وَجْهَهُ، وَ سَقَطَتْ لَکَ ناصِیَتُهُ، وَ هَمَلَتْ لَکَ دُمُوعُهُ، وَ

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص78.

اضْمَحَلَّتْ عَنْهُ حيلَتُهُ، وَ انْقَطَعَتْ عَنْهُ حُجَّتُهُ، وَ ضَعُفَتْ عَنْهُ قُوَّتُهُ وَاشْتَدَّتْ فاقَتُهُ، وَ عَظُمَتْ نَدامَتُهُ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَمِ الْمُضْطَرَّ اِلَیْکَ الْمُحْتاجَ اِلی رَحْمَتِکَ بِحَقِّکَ الْعَظیمِ، یا عَظیمُ یا عَظیمُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْلی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِکافَّهِ الْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ، وَ اَعْطِنی فی مَجْلِسی هذا فَکاکَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، وَ اَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ الْمُفَضَّلَ، وَ اَعْطِنی مِنْ خَزائِنِکَ، وَ بارِکْ لی فی اَهْلی وَ مالی وَ جَمیعِ ما رَزَقْتَنی، وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فی عامی هذا فی اَوْسَعِ السَّعَهِ وَ اَسْبَغِ النَّفَقَهِ، وَ اجْعَلْ ذلِکَ مَبْرُوراً مَقْبُولاً خالِصاً لِوَجْهِکَ الْکَریمِ یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ، ثُمَّ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فی کُلِّ عامٍ ما اَبْقَیْتَنی وَ اَدْرِرْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ فی سَعَهٍ مِنْ فَضْلِکَ وَ زِیادَهٍ مِنْ رَحْمَتِکَ وَ تَمامٍ مِنْ نِعْمَتِکَ وَ کَمالٍ مِنْ مُعافاتِکَ یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ اِکْفِنِی مَؤُنَهَ نَفْسی وَ اَهْلی وَ عِیالی وَ مَؤُنَهَ مَنْ یُؤْذِیْنی وَ تُجّاری وَ غُرَمائی وَ جَمیعَ ما اُحاذِرُ، وَ اکْفِنی مَؤُنَهَ خَلْقِکَ اَجْمَعینَ، وَ اکْفِنی شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الْاِءنْسِ وَ شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ، وَ شَرَّ الصَّواعِقِ وَ الْبَرَدِ وَ شَرَّ کُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها اِنَّکَ عَلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ ال مُحَمَّدٍ، وَ هَبْ لی حَقَّکَ وَ بارِکْ لی فیما اتَیْتَنی، وَ هَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً، اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ وَ صَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ وَ سَلَّمَ.

و دعا می کنی و حوائج خود را سوءال می نمایی.

و نیز در اقبال این دعا منقول است که در این شب بخوانند:

اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ، مُنْزِلَ الْقُرْانِ، هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، وَاَنْزَلْتَ فیهِ ایاتٍ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ اَللّهُمَّ ارْزُقْنا صِیامَهُ وَاَعِنّا

عَلی قِیامِه اَللّهُمَّ سَلِّمْهُ لَنا، وَسَلِّمْنا فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَمُعافاهٍ وَاجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاَْمْرِ الْمَحْتُومِ (وَ) فیما تَفْرُقُ مِنَ الاَْمْرِ الْحَکیمِ، فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ اَنْ تُطیلَ لی فی عُمْری، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلالِ.

نهم: دعای امام سجاد علیه السلام

و آن همان دعای چهل و چهارم صحیفه سجادیه می باشد که به هنگام ورود ماه رمضان تلاوت می کردند:

اَلْحَمدُللّه ِ الَّذی هَدانا لِحَمْدِه وَجَعَلَنا مِنْ اَهْلِه، لِنَکُونَ لاِحْسانِه مِنَ الشّاکِرینَ، وَلِیَجْزِیَنا عَلی ذلِکَ جَزاءَ الْمُحْسِنینَ. وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی حَبانا بِدینِه، وَاخْتَصَّنا بِمِلَّتِه، وَسَبَّلَنا فی سُبُلِ اِحْسانِه، لِنَسْلُکَها بِمَنِّه اِلی رِضْوانِه، حَمْدا یَتَقَبَّلُهُ مِنّا، وَیَرْضی بِه عَنّا. وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی جَعَلَ مِنْ تِلْکَ السُّبُلِ شَهْرَهُ، شَهْرَ رَمَضانَ، شَهْرَ الصِّیامِ، وَشَهْرَ الاِْسْلامِ، وَشَهْرَ الطَّهُورِ، وَشَهْرَ التَّمْحیصِ وَشَهْرَ الْقِیامِ، «اَلَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْاٰنُ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ». فَاَبانَ فَضیلَتَهُ عَلی سائِرِ الشُّهُورِ، بِما جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرُماتِ الْمَوْفُورَهِ وَالْفَضائِلِ الْمَشْهُورَهِ، فَحَرَّمَ فیهِ ما اَحَلَّ فی غَیْرِهِ اِعْظاما، وَحَجَرَ فیهِ الْمَطاعِمَ وَالْمَشارِبَ اِکْراما، وَجَعَلَ لَهُ وَقْتا بَیَّنا، لایُجیزُ جَلَّ وَ عَزَّ اَنْ یُقَدَّمَ قَبْلَهُ، وَلا یَقْبَلُ اَنْ یُؤَخَّرَ عَنْهُ. ثُمَّ فَضَّلَ لَیْلَهً واحِدَهً مِنْ لَیالیهِ عَلی لَیالی اَلْفِ شَهْرٍ، وَسَمّاها لَیْلَهَ الْقَدْرِ، «تَنَزَّلُ الْمَلائِکَهُ وَ الرُّوحُ فیها بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ سَلامٌ» دائِمُ الْبَرَکَهِ اِلی طُلُوعِ الْفَجْرِ عَلی مَنْ یَشاءُ مِنْ عِبادِهِ بِما اَحْکَمَ مِنْ قَضائِهِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اِلِه، وَاَلْهِمْنا مَعْرِفَةَ فَضْلِه، وَ اِجْلالَ حُرْمَتِه، وَالتَّحَفُّظَ مِمّا حَظَرْتَ فيهِ، وَاَعِنّا عَلى صِيانَتِه بِكَفِّ الْجَوارِحِ عَنْ مَعاصيكَ، وَاسْتِعْمالِها فيهِ بِما يُرْضيكَ، حَتّى لا نُصْغِيَ بِاَسْماعِنا اِلى لَغْوٍ، وَلا نُسْرِعَ بِاَبْصارِنا اِلى لَهْوٍ، وَحَتّى لاتَبْسُطَ اَيْدِيَنا اِلى مَحْظُورٍ، وَلا نَخْطُوَ بِاَقْدامِنا اِلى مَحْجُورٍ، وَحَتّى لاتَعِيَ بُطُونُنا اِلاّ ما اَحْلَلْتَ، وَ لا تَنْطِقَ اَلْسِنَتُنا اِلاّ بِما مَثَّلْتَ،وَلا نَتَكَلَّفَ اِلاّ ما يُدْنى مِنْ ثَوابِكَ، وَلا نَتَعاطى اِلاَّ الَّذى يَقى مِنْ عِقابِكَ، ثُمَّ خَلِّصْ ذلِكَ كُلَّهُ مِنْ رِياءِ الْمُرائينَ، وَسُمْعَةِ الْمُسْمِعينَ، لانُشْرِكَ فيهِ اَحَدا دُونَكَ، وَ لانَبْتَغِيَ بِه مُرادا سِواكَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اِلِه، وَقِفْنا(1) فيهِ عَلى مَواقيتِ الصَّلَواتِ الْخَمْسِ بِحُدُودِهَا الَّتى حَدَّدْتَ، وَفُرُوضِهَا الَّتى فَرَضْتَ، وَ وَظائِفِهَا الَّتى وَظَّفْتَ، وَاَوْقاتِهَا الَّتى وَقَّتَّ، وَاَنْزِلْنا فيها مَنْزِلَةَ الْمُصِيبينَ لِمَنازِلِها، الْحافِظينَ لاَِرْكانِها، الْمُؤَدّينَ لَها فى اَوْقاتِها عَلى ما سَنَّهُ عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَاِلِه فى رُكُوعِها وَ سُجُودِها، وَجَميعِ فَواضِلِها عَلى اَتَمِّ الطُّهُورِ وَاَسْبَغِه، وَاَبْيَنِ الْخُشُوعِ وَاَبْلَغِه.

وَ وَفِّقْنا فيهِ لاَِنْ نَصِلَ اَرْحامَنا بِالْبِرِّ وَالصِّلَةِ، وَاَنْ نَتَعاهَدَ جيرانَنا بِالاِْفْضالِ وَالْعَطِيَّةِ، وَاَنْ نُخَلِّصَ اَمْوالَنا مِنَ التَّبِعاتِ، وَاَنْ نُطَهِّرَها بِاِخْراجِ الزَّكَواتِ، وَاَنْ نُراجِعَ مَنْ هاجَرَنا، وَاَنْ نُنْصِفَ مَنْ ظَلَمَنا، وَ اَنْ نُسالِمَ مَنْ عادانا، حاشا(2) مَنْ عُودِيَ فيكَ وَ لَكَ، فَاِنَّهُ الْعَدُوُّ الَّذى لا نُواليهِ، وَ الْحِزْبُ الَّذى لانُصافيهِ، وَ اَنْ نَتَقَرَّبَ اِلَيْكَ فيهِ مِنَ الاَْعْمالِ الزّاكِيَهِ بِما تُطَهِّرُنا بِه مِنَ الذُّنُوبِ، وَتَعْصِمُنا فيهِ

1- وَفِّقْنا، خ .
2- خلا، خ.

مِمّا نَسْتَأْنِفُ مِنَ الْعُيُوبِ، حَتّى لايُورِدَ عَلَيْکَ اَحَدٌ مِنْ مَلائِکَتِکَ اِلاّ دُونَ مانُورِدُ مِنْ اَبْوابِ الطّاعَهِ لَکَ، وَ اَنْواعِ الْقُرْبَهِ اِلَيْکَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِحَقِّ هذَا الشَّهْرِ، وَبِحَقِّ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فيهِ مِن ابْتِدائِه اِلی وَقْتِ فَنائِه مِنْ مَلَکٍ قَرَّبْتَهُ، اَوْ نَبِیٍ اَرْسَلْتَهُ، اَوْعَبْدٍ صالِحٍ اخْتَصَصْتَهُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه وَاَهِّلْنا فيهِ لِما وَعَدْتَ اَوْلِياءَکَ مِنْ کَرامَتِکَ، وَاَوْجِبْ لَنا فيهِ ما اَوْ جَبْتَ لِاَهْلِ الْمُبالَغَهِ فی طاعَتِکَ، وَاجْعَلْنا فی نَظْمِ مَنِ اسْتَحَقَّ الرَّفيعَ الاَعْلی بِرَحْمَتِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِه، وَجَنِّبْنَا الاِلْحادَ فی تَوْحيدِکَ، وَالتَّقْصيرَ فی تَمْجيدِکَ، وَالشَّکَّ فی دينِکَ، والْعَمی عَنْ سَبيلِکَ، وَالاِعْفالَ لِحُرْمَتِکَ، وَالاِنْخِداعَ لِعَدُوِّکَ الشَّيْطانِ الرَّجيمِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِهِ وَ اِذا کانَ لَکَ فی کُلِّ لَيْلَهٍ مِنْ لَيالِی شَهْرِنا هذا رِقابٌ يُعْتِقُها عَفْوُکَ، اَوْ يَهَبُها صَفْحُکَ، فَاجْعَلْ رِقابَنا مِنْ تِلْکَ الرِّقابِ، وَاجْعَلْنا لِشَهْرِنا مِنْ خَيْرِ اَهْلٍ وَاَصْحابٍ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه وَامْحَقْ ذُنُوبَنا مَعَ اِمْحاقِ هِلالِه، وَاسْلَخْ عَنّا تَبِعاتِنا مَعَ انْسِلاخِ اَيّامِه، حَتّی يَنْقَضِیَ عَنّا وَقَدْ صَفَّيْتَنا فيهِ مِنَ الْخَطيئاتِ، وَاَخْلَصْتَنا فيهِ مِنَ السَّيِّئاتِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَ اِنْ مِلْنا فيهِ فَعَدِّلْنا، وَاِنْ زُغْنا فيهِ فَقَوِّمْنا، وَاِنِ اشْتَمَلَ عَلَيْنا عَدُوُّکَ الشَّيْطانُ فَاسْتَنْقِذْنا مِنْهُ.

اَللّهُمَّ اشْحَنْهُ بِعِبادَتِنا اِيّاکَ، وَزَيِّنْ اَوْقاتَهُ بِطاعَتِنا لَکَ، وَاَعِنّا فی نَهارِه عَلی صِيامِهِ، وَفی لَيْلِهِ عَلَی الصَّلاهِ وَالتَّضَرُّعِ اِلَيْکَ، وَالْخُشُوعِ لَکَ، وَالذِّلَّهِ بَيْنَ يَدَيْکَ، حَتّی لايَشْهَدَ نَهارُهُ عَلَيْنا بِغَفْلَهٍ، وَلا لَيْلُهُ بِتَفْريطٍ.

اَللّهُمَّ وَ اجْعَلْنا فی سائِرِ الشُّهُورِ وَ الاَيّامِ کَذلِکَ ما عَمَّرْتَنا، وَ اجْعَلْنا مِنْ

عِبادِکَ الصّالِحینَ «اَلَّذینَ یَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فیها خالِدُونَ» «وَالَّذینَ یُؤْتُونَ ما آتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَهٌ اَنَّهُمْ اِلی رَبِّهِمْ راجِعُونَ» وَمِنَ الَّذینَ «یُسارِعُونَ فِی الْخَیْراتِ وَهُمْ لَها سابِقُونَ»، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اِلِه فی کُلِّ وَقْتٍ وَکُلِّ اَوانٍ، وَعَلی کُلِّ حالٍ، عَدَدَ ما صَلَّیْتَ عَلی مَنْ صَلَّیْتَ عَلَیْهِ، وَاَضْعافَ ذلِکَ کُلِّهِ بِالْاَضْعافِ الَّتی لایُحْصیها غَیْرُکَ، اِنَّکَ فَعّالٌ لِما تُریدُ.(1)

دهم: دعای حج

برخی از بزرگان دعای موسوم به دعای حج را مخصوص شب اول ذکر کرده اند و برخی به همه شبها مربوط دانسته اند.

امام صادق علیه السلام خطاب به ابوبصیر فرمود: برای توفیق پیدا کردن به حج خانه خدا، در شبهای ماه رمضان پس از مغرب بگو:

اَللّهُمَّ بِکَ [اَتَوَسَّلُ] وَمِنْکَ اَطْلُبُ حاجَتی، اَللّهُمَّ مَنْ طَلَبَ حاجَتَهُ اِلی اَحَدٍ مِنَ الْمَخْلُوقینَ، فَاِنّی لا اَطْلُبُ حاجَتی اِلاّ مِنْکَ

اَسْاَلُکَ بِفَضْلِکَ وَرِضْوانِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَجْعَلَ لی مِنْ عامی هذا اِلی بَیْتِکَ الْحَرامِ سَبیلاً، حِجَّةً مَبْرُورَةً مُتَقَبَّلَةً زاکِیَةً خالِصَةً لَکَ، تُقِرُّبِها عَیْنی، وَتَرْفَعُ بِها دَرَجَتی، وَتَرْزُقُنی اَنْ اَغُضَّ بَصَری، وَاَنْ اَحْفَظَ فَرْجی، وَاَنْ اَکُفَّ عَنْ جَمیعِ مَحارِمِکَ حَتّی لا یَکُونَ شَیْءٌ اَثَرَ عِنْدی مِنْ طاعَتِکَ وَخَشْیَتِکَ، وَالْعَمَلِ بِما اَحْبَبْتَ، وَالتَّرْکِ عَمّا کَرِهْتَ وَنَهَیْتَ عَنْهُ، وَاجْعَلْ ذلِکَ فی یُسْرٍ وَیَسارٍ وَعافِیَهٍ، وَاَوْزِعْنی شُکْرَ ما اَنْعَمْتَ بِه عَلَیَّ، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَقْتُلَ بی اَعْداءَکَ وَاَعْداءَ رَسُولِکَ

وَاَسْاَلُکَ اَنْ تُکْرِمَنی بِهَوانِ مَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِکَ، وَلا تُهِنّی بِکَرامَهِ اَحَدٍ مِنْ اَوْلِیائِکَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ لی مَعَ الرَّسُولِ سَبیلاً.

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص111.

از اعمال شب اول ماه رمضان به همین مقدار بسنده کرده، یادآور می شویم که آنچه باید بیشتر مورد عنایت شود: توبه، انابه، ندامت از گذشته، تصمیم برای آینده، تحصیل اخلاص، توسّل، توجّه، توکّل و تقرّب به پروردگار می باشد.

2) اعمال مخصوص شب دوم ماه رمضان

گذشته از اعمالی که در هر شبی از شبهای ماه مبارک رمضان انجام می شود، اعمالی مختص شب دوم آن است، که از آن جمله است:

1. چهار رکعت نماز با دو سلام، در هر رکعت یک حمد و سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» بیست مرتبه.

امیر مؤمنان علیه السلام می فرماید: هر کس این نماز را در شب دوم ماه رمضان بخواند خداوند همه گناهانش را بیامرزد و روزی اش را وسعت دهد و تا یکسال او را از حوادث ناخوشایند نگه می دارد.(1)

2. سید ابن طاووس از کتاب ابن ابی قرّه روایت کرده که در شب دوم این دعا را بخواند:

اَللّهُمَّ اَنْتَ الرَّبُّ وَ اَنَا الْعَبْدُ، قَضَیْتَ عَلی نَفْسِکَ الرَّحْمَهَ، وَ دَلَلْتَنِی وَ اَنْتَ الصّادِقُ الْبارُّ، یَداکَ مَبْسُوْطَتانِ تُنْفِقُ کَیْفَ تَشاءُ، لا یُلْحِفُکَ سائِلٌ وَ لا یَنْقُصُکَ نائِلٌ، وَ لا یَزِیدُکَ کَثْرَهُ السُّؤالِ اِلاّ عَطاءً وَجُوداً

اَسْأَلُکَ قَلْباً وَجِلاً مِنْ مَخافَتِکَ، اُدْرِکُ بِهِ جَنَّهَ رِضْوانِکَ، وَ اَمْضِی بِهِ فِی سَبیلِ مَنْ اَحْبَبْتَ وَ اَرْضاکَ عَمَلُهُ، وَ اَرْضَیْتَهُ فِی ثَوابِکَ حَتّی تُبَلِّغَنِی بِذلِکَ ثِقَهَ الْمُؤْمِنینَ بِکَ، وَ اَمانَ الْخائِفِینَ مِنْکَ، اَللّهُمَّ وَ ما اَعْطَیْتَنِی مِنْ عَطاءٍ فَاجْعَلْهُ شُغْلاً فِیما تُحِبُّ، وَ ما زَوَیْتَ عَنِّی فَاجْعَلْهُ فَراغاً لِی فِیما تُحِبُّ

اَللّهُمَّ اِنَّکَ قَصَمْتَ الْجَبابِرَهَ بِجَبَرُوتِکَ، وَ بَسَطْتَ کَفَّکَ عَلَی الْخَلایِقِ، وَ

1- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص88 ، ح40.

اَقْسَمْتَ اَنَّکَ حَیٌّ قَیُّومٌ وَ کَذلِکَ اَنْتَ، تَنْقَطِعُ حِیَلُ الْمُبْطِلِینَ وَ مَکْرُهُمْ دُوْنَکَ، اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِهِ وَ ارْزُقْنِی مُوالاةَ مَنْ والَیْتَ، وَ مُعاداةَ مَنْ عادَیْتَ، وَ حُبّاً لِمَنْ اَحْبَبْتَ، وَ بُغْضاً لِمَنْ اَبْغَضْتَ، حَتّی لا اُوالِیَ لَکَ عَدُوّاً وَ لا اُعادِیَ لَکَ وَلِیّاً، اَشْکُوْ اِلَیْکَ یا رَبِّ خَطِیْئَةً اَغْشَتْ بَصَرِی، وَ اَظَلَّتْ عَلی قَلْبِی، وَ فِی طَرِیقِ الْخاطِئِینَ صَرَعْتَنِی، فَهذِهِ یَدِی رَهِینَةً فِی وَثاقِکَ بِما جَنَیْتُ عَلی نَفْسِی، وَ هذِهِ رِجْلِی مُوَثَّقَةً فِی حِبالِکَ بِاکْتِسابِی، فَلَوْ کانَ هَرَبِی اِلی جَبَلٍ یُلْجِئُنِی اَوْ مَغارَةٍ تُوارِینِی اَوْ بَحْرٍ یُنْجِیْنِی لَکُنْتُ الْعائِذَ بِکَ مِنْ ذُنُوبِی، اَسْتَعِیذُکَ عِیاذَةَ مَهْمُومٍ حَزِینٍ کَئِیبٍ یَرْقُبُ نارَ السَّمُومِ،

اَللّٰهُمَّ یا مُجَلِّیَ عَظائِمِ الاُمُورِ جَلِّ عَنِّی هِمَّةَ الْهُمُومِ، وَ اَجِرْنِی مِنْ نارٍ تَقْصِمُ عِظامِی وَ تُحْرِقُ اَحْشائِی وَ تُفَرِّقُ قُوایَ، اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِی صَبْرَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِی اَنْتَظِرُ اَمْرَهُمْ، وَاجْعَلْنِی مِنْ اَنْصارِهِمْ وَ اَعْوانِهِمْ فِی الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ، اَللّٰهُمَّ اَحْیِنِی مَحْیاهُمْ وَاَمِتْنِی مِیتَتَهُمْ، اَللّٰهُمَّ اَعْطِهِمْ سُؤْلَهُمْ فِی وَلِیِّهِمْ وَعَدُوِّهِمْ

اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّبْعِ الْمَثانِی وَ الْقُرْآنِ الْعَظیمِ وَ رَبَّ جَبْرَئِیلَ وَ مِیکائِیلَ اَسْأَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَقْبَلَ صَوْمِی وَ صَلاتِی

و درخواست می کنی حاجت خود را و می گوئی:

اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَعُوذُ بِکَ فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظیمِ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ یَحْبِسُ رِزْقِی اَوْ یَحْجُبُ مَسْأَلَتِی اَوْ یُبْطِلُ صَوْمِی اَوْ یَصُدُّ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ عَنِّی،

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْلی ما لایَضُرُّکَ، وَ اَعْطِنِی ما لا یَنْقُصُکَ فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، فَاِنِّی فَقِیرٌ اِلی رَحْمَتِکَ.(1)

3. و از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم منقول است که در شب دوم بخواند:

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص247.

یا اِلهَ الْاٰوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ، وَ اِلهَ مَنْ بَقِیَ وَ اِلهَ مَنْ مَضی، رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَ مَنْ فِیهِنَّ، فالِقَ الْاِصْباحِ وَ جاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً وَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ حُسْبَاناً، لَکَ الْحَمْدُ وَ لَکَ الشُّکْرُ وَ لَکَ الطَّوْلُ وَلَکَ الْمَنُّ وَ اَنْتَ الْواحِدُ الصَّمَدُ، اَسْأَلُکَ بِجَلالِکَ سَیِّدی وَ جَمالِکَ مَوْلایَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَغْفِرَلِی وَ تَرْحَمَنِی وَ تَتَجاوَزَ عَنِّی اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.(1)

3) اعمال مخصوص شب سوم ماه رمضان

شب سوم ماه مبارک رمضان اعمال خاصی دارد که از آن جمله است:

1. ده رکعت نماز، که بعد از هر دو رکعت سلام می دهد و در هر رکعتی یکبار حمد و پنجاه بار سوره «قل هو اللّه أحد» را می خواند.

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب سوم ماه رمضان بخواند، منادی از سوی خداوند متعال او را ندا می دهد که آگاه باشید فلانی پسر فلانی آزاد شده خداوند از آتش دوزخ است و درهای آسمانی به رویش گشوده می شود.(2)

2. غسل، که در همه شبهای فرد ماه رمضان مستحب است.

3. احیاء، که هر کس شب سوم را احیاء بدارد خداوند او را می آمرزد.(3)

4. خواندن این دعا:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ افْتَحْ قَلْبِی لِذِکْرِکَ، وَاجْعَلْنِی اَتَّبِعُ کِتابَکَ، وَ اُؤْمِنُ بِرَسُولِکَ، وَ اَوْفِی بِعَهْدِکَ، وَ اَلْبِسْنِی رَحْمَتَکَ، وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی، اَللّهُمَّ اِنِّی اَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ فِی هذَا الشَّهْرِ الشَّریفِ الْعَظیمِ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، وَ اَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ بِمَلائِکَتِکَ وَ اَنْبِیائِکَ وَ رُسُلِکَ، وَ اَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ بِالْمُسْتَحْفِظِینَ اَوَّلِهِمْ وَ اٰخِرِهِمْ، وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَغْفِرَلی ذُنُوْبِی جَمیعاً اَلسَّاعَةَ اَلسّاعَةَ اَلسّاعَةَ اللَّیْلَةَ اللَّیْلَةَ.

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص248.
2- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص88 ، ح40.
3- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص88 ، ح40.

5. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا اِلهَ اِبْراهیمَ وَاِلهَ اِسْحاقَ وَیَعْقُوبَ وَالْاَسْباطِ، رَبَّ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ، السَّمیعَ الْعَلیمَ الْحَکیمَ الْکَریمَ الْعَلِیَّ الْعَظیمَ، لَکَ صُمْتُ وَعَلی رِزْقِکَ اَفْطَرْتُ، وَاِلی کَنَفِکَ اوَیْتُ، وَاِلَیْکَ اَنَبْتُ وَاِلَیْکَ الْمَصیرُ، وَاَنْتَ الرَّؤُفُ الرَّحیمُ، قَوِّنی عَلَی الصَّلاهِ وَالصِّیامِ وَلا تُخْزِنی یَوْمَ الْقِیامَهِ اِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمیعادَ.

4) اعمال خاص شب چهارم

از اعمال مختص شب چهارم ماه رمضان چند چیز است:

1. هشت رکعت نماز، هر دو رکعت با یک سلام، در هر رکعتی حمد یکبار و سوره «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ» بیست مرتبه

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب چهارم ماه رمضان بخواند خداوند اعمال او را همانند هفت تن از پیامبرانی که رسالت پروردگار را ابلاغ کرده اند بالا می برد.(1)

2. خواندن این دعاء:

اِلهی ما عَمِلْتُ مِنْ حَسَنَهٍ فَلا حَمْدَلِی فِیهِ، وَ ما ارْتَکَبْتُ مِنْ سُوآءٍ فَلا عُذْرَلِی فِیهِ، اِلهی اَعُوذُبِکَ اَنْ اَتَّکِلَ عَلی ما لا حَمْدَ لِی فِیهِ، اَوْ اَرْتَکِبَ ما لا عُذْرَ لِی فِیهِ، یا اِلهی اَسْتَغْفِرُکَ مِمّا تُبْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فِیهِ، وَ اَسْتَغْفِرُکَ مِمّا وَعَدْتُکَ مِنْ نَفْسِی ثُمَّ اَخْلَفْتُکَ فِیهِ، وَ اَسْتَغْفِرُکَ مِمّا اَرَدْتُ بِهِ وَجْهَکَ الْکَریمَ فَخالَطَنِی ما لَیْسَ لَکَ رِضاً، وَ اَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ نِعْمَهٍ بِها عَلَیَّ فَقَوَیْتُ بِها عَلی مَعاصِیکَ، وَ اَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهُ وَ لِکُلِّ خَطِیئَهٍ ارْتَکَبْتُها وَ لِکُلِّ سُوءٍ اَتَیْتُهُ. یا اِلهی وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَهَبَ لِی

1- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص88 ، ح40.

بِرَحْمَتِکَ کُلَّ ذَنْبٍ فِیما بَیْنِی وَ بَیْنَکَ، وَ اَنْ تَسْتَوهِبَنِی مِنْ خَلْقِکَ وَ تَسْتَنْقِذَنِی مِنْهُمْ، وَ لا تَجْعَلْ حَسَناتِی فِی مَوازِینِ مَنْ ظَلَمْتُهُ وَ اَسَأْتُ اِلَیْهِ، فَاِنَّکَ عَلی ذلِکَ قادِرٌ یا عَزیزُ، وَ کُلَّ ذَنْبٍ اَنَا عَلَیْهِ مُقیمٌ فَانْقُلْنِی عَنْهُ اِلی طاعَتِکَ، یا اِلهی وَ کُلَّ ذَنْبٍ اُریدُ اَنْ اَعْمَلَهُ فَاصْرِفْهُ عَنِّی وَ رُدَّنِی اِلی طاعَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ بِاَسْمائِکَ الَّتی لَیْسَ فَوْقَها شَیءٌ، یا اَللّه ُ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ، الَّذی لا یَعْلَمُ کُنْهَ ما هُوَ اِلاّ اَنْتَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَغْفِرَلِی ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی، وَ تَعْصِمَنِی فِیما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، وَ تُعْطِیَنِی جَمیعَ سُؤْلِی فِی دِیْنِی وَ دُنْیایَ وَ آخِرَتِی وَ مَثْوایَ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمین. (1)

3. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا رَحْمانَ الدُّنْیا وَالْاٰخِرَهِ وَرَحیمَهُما، وَیا جَبّارَ الدُّنْیا، وَیا مَالِکَ الْمُلُوکِ، وَیا رازِقَ الْعِبادِ، هذا شَهْرُ التَّوْبَهِ، وَهذا شَهْرُ الثَّوابِ، وَ[هذا] شَهْرُ الرَّجاءِ، وَاَنْتَ السَّمیعُ الْعَلیمُ. اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَنی مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ، الَّذینَ لا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلا هُمْ یَحْزَنُونَ، وَاَنْ تَسْتُرَنی بِالسِّتْرِ الَّذی لا یُهْتَکُ، وَتُجَلِّلَنی بِعافِیَتِکَ الَّتی لا تُرامُ، وَتُعْطِیَنی سُؤْلی، وَتُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَ اَنْ لاتَدَعَ لی ذَنْباً اِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا هَمّاً اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَلا کُرْبَهً اِلاّ کَشَفْتَها عَنّی، وَلا حاجَهً اِلاّ قَضَیْتَها بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، اِنَّکَ اَنْتَ الاَجَلُّ الاَعْظَمُ. (2)

5) اعمال مخصوص شب پنجم

برای شب پنجم ماه رمضان اعمال مخصوصی است که از آن جمله است:

1. دو رکعت نماز، در هر رکعت یکبار حمد و پنجاه بار سوره «قل هو اللّه أحد»

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص255 و256.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص255 و256.

بعد از سلام یکصد بار صلوات بر رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم ، امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب پنجم ماه رمضان بخواند، همراه من وارد بهشت شود.(1)

2. خواندن این دعاء:

اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ خَیْرِ الْاَسْماءِ الَّتِی تُنْزِلُ بِهَا الشِّفاءَ وَ تَکْشِفُ بِهَا اللاْواءَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تُنْزِلَ عَلَیَّ مِنْکَ عافِیَةً وَ شِفاءً، وَ تَدْفَعَ عَنِّی بِاسْمِکَ کُلَّ سُقْمٍ وَ بَلاءٍ، وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی وَ تَجْعَلَنِی فِیمَنْ صامَ وَ قامَ وَ رَضِیْتَ عَمَلَهُ، وَ تَجْعَلَنِی مِمَّنْ صامَتْ جَوارِحُهُ وَ حَفِظَ لِسانَهُ وَ فَرْجَهُ، وَ تَرْزُقَنِی عَمَلاً تَرْضاهُ، وَ تَمُنَّ عَلَیَّ بِالصَّمْتِ وَ السَّکِینَهِ، وَ وَرَعاً یَحْجُزُنی عَنْ مَعْصِیَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(2)

3. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا صانِعَ کُلِّ مَصْنُوعٍ، وَیا جابِرَ کُلِّ کَسِیرٍ، وَیا شاهِدَ کُلِّ نَجْوی، یا رَبّاهُ یا سَیِّداهُ، اَنْتَ النُّورُ فَوْقَ النُّورِ، وَنُورُ کُلِّ نُورٍ، فَیا نُورَ النُّورِ وَ یا نُورَ کُلِّ نُورٍ اَسْاَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَاَلِه اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَلِه، وَاَنْ تَغْفِرَ لی ذُنُوبَ اللَّیْلِ وَذُنُوبَ النَّهارِ، وَذُنُوبَ السِّرِّ وَذُنُوبَ الْعَلانِیَهِ، یا قادِرُ یا مُقْتَدِرُ، یا واحِدُ یا اَحَدُ، یا صَمَدُ یا وَدُودُ، یا غَفُورُ یا رَحیمُ، یا غَفّارَ الذُّنُوبِ، وَیا قابِلَ التَّوْبِ، شَدیدَ الْعِقابِ، ذَا الطَّوْلِ لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ، تُحْیی وَتُمیتُ، وَتُمیتُ وَتُحْیی وَاَنْتَ الْواحِدُ الْقَهّارُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی وَارْحَمْنی وَاعْفُ عَنّی، اِنَّکَ اَنْتَ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ.(3)

6) اعمال مخصوص شب ششم

1. خواندن چهار رکعت نماز با دو سلام، در هر رکعت حمد و سوره «تبارک

1- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص88 .
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص258.
3- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص258.

الّذی بیده الملک» امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این چهار رکعت را در شب ششم ماه رمضان بخواند همانند کسی است که شب قدر را درک کند.(1)

2. خواندن این دعاء:

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ اِلَیْکَ الْمُشْتَکی، اَللّهُمَّ اَنْتَ الْواحِدُ الْقَدیمُ، وَ الْآخِرُ الدّائِمُ، وَ الرَّبُّ الْخالِقُ، وَ الدَّیّانُ یَوْمَ الدِّینِ، تَفْعَلُ ما تَشاءُ بِلا مُغالَبَهٍ، وَ تُعْطِی مَنْ تَشاءُ بِلا مَنٍّ، وَ تَمْنَعُ ما تَشاءُ بِلا ظُلْمٍ، وَ تُداوِلُ الْاَیّامَ بَیْنَ النّاسِ، یَرْکَبُونَ طَبَقاً عَنْ طَبَقٍ، اَسْاَلُکَ یا ذَا الْجَلالِ وَ الْاِکْرامِ، وَ الْعِزَّهِ الَّتی لا تُرامُ، وَ اَسْاَلُکَ یا اَللّهُ وَ اَسْاَلُکَ یا رَحْمانُ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ فَرَجَنا بِفَرَجِهِمْ، وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی، وَ اَسْاَلُکَ خَیْرَ ما اَرْجُو مِنْکَ وَ اَعُوذُبِکَ مِنْ شَرِّ ما اَحْذَرُ، اِنَّ اَنْتَ خَذَلْتَ فَبَعْدَ الْحُجَّهِ، وَ اِنْ اَنْتَ عَصَمْتَ فَبِتَمامِ النِّعْمَهِ، یا صاحِبَ مُحَمَّدٍ یَوْمَ حُنَیْنٍ، وَ صاحِبَهُ وَ مُؤَیِّدَهُ یَوْمَ بَدْرٍ وَ خَیْبَرَ، وَ الْمَواطِنَ الَّتی نَصَرْتَ فِیها نَبِیَّکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ السَّلامُ، یا مُبیرَ الْجَبّارینَ وَ یا عاصِمَ النَّبِیّینَ، اَسْاَلُکَ وَ اُقْسِمُ عَلَیْکَ بِحَقِّ یس وَ الْقُرْآنِ الْحَکیمِ وَ بِحَقِّ طه وَ سائِرِ الْقُرْآنِ الْعَظیمِ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَحْصُرَنِی عَنِ الذُّنُوبِ وَ الْخَطایا، وَ اَنْ تَزیدَنِی فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظیمِ تَاْییداً تَرْبُطُ بِهِ عَلَی جاشِی، وَ تَسُدُّ بِهِ عَلی خَلَّتِی، اَللّهُمَّ اِنِّی اَدْرَأُ بِکَ فِی نُحُورِ اَعْدائِی، لا اَجِدُ لی غَیْرَکَ، ها اَنَا بَیْنَ یَدَیْکَ فَاصْنَعْ بِی ما شِئْتَ، لا یُصِیبُنِی اِلاّ ما کَتَبْتَ لِی، اَنْتَ حَسْبِی وَ نِعْمَ الْوَکیلُ.

3. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ اَنْتَ السَّمیعُ الْعَلیمُ، الْواحِدُ الْکَریمُ، وَاَنْتَ الْاِلهُ الصَّمَدُ، رَفَعْتَ

1- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص88 .

السَّماواتِ بِقُدْرَتِکَ، وَدَحَوْتَ الاْرْضَ بِعِزَّتِکَ، وَاَنْشَأْتَ السَّحابَ بِوَحْدانِیَّتِکَ وَاَجْرَیْتَ الْبِحارَ بِسُلْطانِکَ، یا مَنْ سَبَّحَتْ لَهُ الْحیتانُ فِی الْبُحُورِ، وَالسِّباعُ فِی الْفَلَواتِ، یا مَنْ لا تَخْفی عَلَیْهِ خافِیَهٌ فِی السَّماواتِ السَّبْعِ وَالاَرَضینَ السَّبْعِ، یا مَنْ تُسَبِّحُ لَهُ السَّماواتُ السَّبْعُ وَما فیهِنَّ، وَالاَرَضُونَ السَّبْعُ وَما فیهِنَّ، یا مَنْ لا یَمُوتُ وَلایَبْقی اِلاّ وَجْهُهُ الْجَلیلُ الْجَبّارُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاهِلِه، وَاغْفِرْ لی وَارْحَمْنی وَاعْفُ عَنّی، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.

7) اعمال مخصوص شب هفتم

1. خواندن چهار رکعت نماز با دو سلام، در هر رکعت بعد از حمد سوره «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ» سیزده مرتبه. مولای متقیان فرمود: هر کس این نماز را در شب هفتم ماه رمضان بخواند، خداوند در بهشت عدن برای او قصری از طلا بنا کرده، تا ماه رمضان آینده در امن الهی قرار گیرد.(1)

2. غسل کردن به جهت اینکه از شبهای فرد می باشد.

3. خواندن دعای:

یا صَرِیخَ الْمُسْتَصْرِخِینَ، وَیا مُفَرِّجَ کَرْبِ الْمَکْرُوبِینَ، وَیا مُجِیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّینَ، وَیا کاشِفَ الْکَرْبِ الْعَظِیم، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاکْشِفْ کَرْبِی وَهَمِّی وَغَمِّی، فَإِنَّهُ لا یَکْشِفُ ذلِکَ غَیْرُکَ. وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَاقْضِ لِی حَوائِجِی، وَابْعَثْنِی عَلَی الاْءِیمانِ بِکَ، وَالتَّصْدِیقِ بِکِتابِکَ وَرَسُولِکَ، وَحُبِّ الاْءَئِمَّهِ الْمَهْدِیِّینَ، اُولِی الاْءَمْرِ الَّذِینَ أَمَرْتَ بِطاعَتِهِمْ، فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ بِهِمْ أَئِمَّهً، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَدْخِلْنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِی مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَالاْآخِرَهِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْ صَلاتِی وَصَوْمِی

1- شهید اول، الأربعون حدیثا، ص29.

وَنُسُکِی، فِی هذَا الشَّهْرِ الْمُفْتَرَضِ عَلَیْنا صِیامَهُ، وَارْزُقْنِی فِیهِ مَغْفِرَتَکَ وَرَحْمَتَکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

4. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا مَنْ کانَ وَیَکُونُ، وَلَیْسَ کَمِثْلِه شَیْءٌ، یا مَنْ یُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِه وَالْمَلائِکَهُ مِنْ خیفَتِه، یا مَنْ اِذا دُعِیَ اَجابَ، یا مَنْ اِذَا اسْتُرْحِمَ رَحِمَ، یا مَنْ لا یُدْرِکُ الْواصِفُونَ عَظَمَتَهُ، یا مَنْ لا تُدْرِکُهُ الْاَبْصارُ وَهُوَ یُدْرِکُ الْاَبْصارَ وَهُوَ اللَّطیفُ الْخَبیرُ، یا مَنْ یَری وَلا یُری وَهُوَ بِالْمَنْظَرِ الْاَعْلی، یا مَنْ لا یُعِزُّهُ شَیْءٌ، وَلا یَفُوقُهُ اَحَدٌ، یا مَنْ بِیَدِه نَواصِی الْعِبادِ

اَسْاَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ عَلَیْکَ، وَحَقِّکَ عَلی مُحَمَّدٍ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَرَحَّمَ عَلی مُحَمَّد وَاٰلِ مُحَمَّدٍ اَفْضَلَ ما صَلَّیْتَ وَبارَکْتَ (وَتَرَحَّمْتَ) عَلی اِبْراهیمَ وَاٰلِ اِبْراهیمَ فِی الْعالَمینَ، اِنَّکَ حَمیدٌ مَجیدٌ (وَاَنْ تَغْفِرَ لی وَتَرْحَمَنی، اِنَّکَ اَنْتَ الْاَجَلُّ الْاَعْظَمُ).(2)

8) اعمال مخصوص شب هشتم

1. خواندن دو رکعت نماز، در هر رکعت بعد از حمد یازده بار سوره «قل هو اللّه أحد» و هزار مرتبه «سبحان اللّه». امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

هر کس این نماز را در شب هشتم ماه رمضان به جا آورد درهای هشتگانه بهشت به رویش باز می شود، از هر دری بخواهد وارد شود.(3)

2. خواندن این دعاء:

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ الصَّلاهَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَالْغِناءَ مِنَ الْعِیلَهِ،

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص265 و266.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص265 و266.
3- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص29.

وَالاْءَمْنَ مِنَ الْخَوْفِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ النَّعِیمَ الْمُقِیمَ الَّذِی لا یَحُولُ وَ لا یَزُولُ، یا اَللّهُ یا نُورَ النُّورِ لَکَ التَّسْبِیحُ، سُبْحانَکَ لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ لَکَ الْکِبْرِیاءُ، سُبْحانَکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، سُبْحانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی، وَلا تُنَکِّسْ بِرَأْسِی بَیْنَ یَدَیْ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ، وَقَدْ بَلَّغُوا وَنَصَحُوا لِی، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَابْعَثْنِی عَلَی الاْءِیمانِ بِکَ، وَالتَّصْدِیقِ بِکِتابِکَ وَرَسُولِکَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بَرَکَهَ شَهْرِنا هذا، وَلَیْلَتِنا هذِهِ، وَأَسْأَلُکَ مِنْ کُلِّ خَیْرٍ أَنْزَلْتَهُ، أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ فِیها، مَغْفِرَهً وَرِضْواناً، وَرِزْقاً واسِعاً، وَابْسُطْ عَلَیَّ وَعَلی عِیالِی وَوَلَدِی وَأَهْلِی وَجَمِیعِ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ زَوالِ نِعْمَتِکَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ کِتابٍ قَدْ سَبَقَ.(1)

3. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ هذا شَهْرُکَ الَّذی اَمَرْتَ فیهِ عِبادَکَ بِالدُّعاءِ، وَضَمِنْتَ لَهُمُ الاِْجابَهَ، وَقُلْتَ: «وَاِذا سَاَلَکَ عِبادی عَنّی فَاِنّی قَریبٌ اُجیبُ دَعْوَهَ الدّاعِ اِذا دَعانِ» فَاَدْعُوکَ یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّ، وَیا کاشِفَ السُّوءِ عَنِ الْمَکْرُوبِ، وَیا جاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً، وَیا مَنْ لایَمُوتُ اغْفِرْ لِمَنْ یَمُوتُ، قَدَّرْتَ وَخَلَقْتَ وَسَوَّیْتَ، فَلَکَ الْحَمْدُ، اَطْعَمْتَ وَسَقَیْتَ وَاَوَیْتَ وَرَزَقْتَ، فَلَکَ الْحَمْدُ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ فِی اللَّیْلِ اِذا یَغْشی، وَفِی النَّهارِ اِذا تَجَلّی، وَفِی الاْخِرَهِ وَالاُْولی، وَاَنْ تَکْفِیَنی ما اَهَمَّنی وَتَغْفِرَ لی، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.(2)

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص268.
2- صحیفه نبویه، ص431 د510 .

9) اعمال مخصوص شب نهم

1. خواندن شش رکعت نماز با سه سلام در میان نماز مغرب و عشاء در هر رکعت بعد از حمد: هفت بار آیه الکرسی و پنجاه بار صلوات بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم .

مولای متقیان فرمود: هر کس این نماز را در شب نهم ماه رمضان به جا آورد فرشتگان اعمال او را همانند اعمال صدّیقان، شهیدان و صالحان بالا می برند.

2. خواندن دعای:

اللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ رَبِّی وَأَنَا عَبْدُکَ، آمَنْتُ بِکَ مُخْلِصاً لَکَ دِینِی، أَمْسَیْتُ عَلی عَهْدِکَ وَوَعْدِکَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَتُوبُ إِلَیْکَ مِنْ سُوءِ عَمَلِی، وَأَسْتَغْفِرُکَ لِذُنُوبِیَ الَّتِی لا یَغْفِرُها إِلاَّ أَنْتَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ، وَبَلِّغْنِی انْسِلاخَ هذا الشَّهْرِ.

یا خَیْرَ الْمَوْلی، وَیا مَوْضِعَ کُلِّ شَکْوی، وَیا سامِعَ کُلِّ نَجْوی، وَیا شاهِدَ کُلِّ مَلاَءٍ، وَیا عالِمَ کُلِّ خَفِیَّهٍ، وَیا کاشِفَ ما یَشاءُ مِنْ بَلِیَّهٍ، خَلِیلَ إِبْراهِیمَ وَنَجِیَّ مُوسی، وَمُصْطَفی مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِمْ. أَدْعُوکَ دُعاءَ مَنِ اشْتَدَّتْ فاقَتُهُ، وَضَعُفَتْ قُوَّتُهُ، وَقَلَّتْ حِیلَتُهُ، دُعاءَ الْغَرِیبِ الْغَرِیقِ الْمُضْطَرِّ الْبائِسِ الْفَقِیرِ، الَّذِی لا یَجِدُ لِکَشْفِ ما هُوَ فِیهِ مِنَ الذُّنُوبِ إِلاَّ أَنْتَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَفَرِّجْ عَنِّی، وَاکْشِفْ ما بِی مِنْ ضُرٍّ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَصَلاتِی فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ، وَ صَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.(1)

3. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا سَیِّداهُ یا رَبّاهُ، یا ذَا الْجَلالِ وَالإِکْرامِ، یا ذَا الْعَرْشِ الَّذی لایَنامُ، وَ یا ذَا الْعِزِّ الَّذی لا یُرامُ، یا قاضِیَ الأُمُورِ، یا شافِیَ الصُّدُورِ، اجْعَلْ لی مِنْ اَمْری

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص271.

فَرَجاً وَمَخْرَجاً، وَاقْذِفْ رَجاءَکَ فی قَلْبی حَتّی لا اَرْجُو اَحَداً سِواکَ، تَوَکَّلْتُ عَلَیْکَ سَیِّدی، وَاِلَیْکَ یا مَوْلایَ اَنَبْتُ، وَاِلَیْکَ الْمَصیرُ، اَسْاَلُکَ یا اِلهَ الاْلِهَهِ، وَیا جَبّارَ الْجَبابِرَهِ، وَ یا کَبیرَ الاْکابِرِ، وَیا مَنْ اِذا تَوَکَّلَ الْعَبْدُ عَلَیْهِ کَفاهُ، وَکانَ حَسْبَهُ وَبالِغَ اَمْرِه، عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ فَاکْفِنی، وَاِلَیْکَ اَنَبْتُ فَارْحَمْنی، وَاِلَیْکَ الْمَصیرُ فَاغْفِرْ لی، وَلا تُسَوِّدْ وَجْهی یَوْمَ تَسْوَدَّ وُجُوهٌ وَتَبْیَضُّ وُجُوهٌ، اِنَّکَ اَنْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَارْحَمْنی وَتَجاوَزْ عَنّی، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.(1)

10) اعمال مخصوص شب دهم

1. خواندن بیست رکعت نماز، که بعد از هر دو رکعت سلام بدهد و در هر رکعت بعد از حمد سی بار سوره «قل هو اللّه أحد» بخواند. امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب دهم ماه رمضان بخواند خداوند روزی او را وسعت دهد و از رستگاران باشد.(2)

2. خواندن دعای:

یا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ، وَیا أَوْسَعَ مَنْ أَعْطی، وَیا خَیْرَ مُرْتَجی، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ، وَافْتَحْ لِی بابَ رِزْقٍ مِنْ عِنْدِکَ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ.

اللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ وَما أَنْزَلْتَ فِیهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْبَرَکاتِ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَرْزُقَنِی حُبَّ الصَّلاهِ وَالصِّیامِ وَالْحَجِّ وَالْعُمْرَهِ وَصِلَهِ الرَّحِمِ، وَتُحَبِّبَ إِلَیَّ کُلَّ ما أَحْبَبْتَ، وَتُبَغِّضَ إِلَیَّ کُلَّ ما أَبْغَضْتَ. اللّهُمَّ إِنَّکَ تَکَفَّلْتَ بِرِزْقِی وَرِزْقِ کُلِّ دابَّهٍ، یا خَیْرَ مَدْعُوٍّ، وَیا خَیْرَ

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص272.
2- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص89 .

مَسْئُولٍ، وَيا خَيْرَ مُرْتَجى، وَأَوْسَعَ مَنْ أَعْطَى، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنِى السَّعَةَ وَالدَّعَةَ وَالسَّعادَةَ فِى هذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(1)

3. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ يا سَلامُ يا مُؤْمِنُ يا مُهَيْمِنُ، يا جَبّارُ يا مُتَكَبِّرُ، يا اَحَدُ يا صَمَدُ يا واحِدُ يا فَرْدُ، يا غَفُورُ يا رَحيمُ، يا وَدُودُ يا حَليمُ، مَضى مِنَ الشَّهْرِ الْمُبارَكِ الثُّلُثُ، وَلَسْتُ اَدْرى سَيِّدى ما صَنَعْتَ بِحاجَتى، هَلْ غَفَرْتَ لى اَمْ لا؟ فَاِنْ كُنْتَ غَفَرْتَ لى فَطُوبى لى، وَاِنْ لَمْ تَكُنْ غَفَرْتَ لى فَواسَوْاَتاهُ، فَمِنَ الاْنِ سَيِّدى فَاغْفِرْ لى وَارْحَمْنى وَتُبْ عَلَىَّ، وَلا تَخْذُلْنى، وَاَقِلْنى عَثْرَتى، وَاسْتُرْنى بِسِتْرِكَ، وَاعْفُ عَنّى بِعَفْوِكَ، وَارْحَمْنى بِرَحْمَتِكَ، وَتَجاوَزْ عَنّى بِقُدْرَتِكَ، اِنَّكَ تَقْضى وَلا يُقْضى عَلَيْكَ، وَاَنْتَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ.(2)

11) اعمال مخصوص شب یازدهم

1. خواندن دو رکعت نماز، در هر رکعت بعد از حمد سوره «إنّا أعطیناک الکوثر» بیست مرتبه. امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

هر کس این نماز را در شب یازدهم ماه رمضان بخواند گناهی از آن روز برایش باقی نمی ماند، اگر چه شیطان تلاش خود را ادامه دهد.(3)

2. خواندن دعای:

سُبْحانَکَ لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ الْبارِئُ الْواحِدُ الْقَهّارُ، الَّذِى خَلَقَنِى وَلَمْ أَکُ شَيْئاً بِمَشِيَّتِهِ، وَأَرانِى فِى نَفْسِى وَفِى کُلِّ شَىْءٍ مِنْ مَخْلُوقاتِهِ وَصُنْعِهِ الدَّلائِلَ الْبَيِّنَةَ النَّيِّرَةَ عَلى قُدْرَتِهِ، الَّذِى فَرَضَ الصِّيامَ عَلَىَّ تَعَبُّداً، يُصْلِحُ بِهِ شَأْنِى، وَيَغْسِلُ

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص274 و275.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص274 و275.
3- شهید اول، الأربعون حدیثا، ص89 .

عَنِّی أَوْزارِی، وَیُذَکِّرُنِی بِما لَهَوْتُ عَنْهُ مِنْ ذِکْرِهِ، وَیُوجِبُ لِیَ الزُّلْفی بِطاعَهِ أَمْرِهِ. اللّٰهُمَّ سَیِّدِی أَنْتَ مَوْلایَ إِنْ کُنْتَ جُدْتَ عَلَیَّ بِصالِحِ فِیما مَضی مِنْهُ ارْتَضَیْتَهُ فَزِدْنِی، وَإِنْ کُنْتُ اقْتَرَفْتُ ما أَسْخَطَکَ فَأَقِلْنِی. اللّٰهُمَّ مَلِّکْنِی مِنْ نَفْسِی فِی الْهُدی ما أَنْتَ لَهُ أَمْلَکُ، وَقَدِّرْنِی مِنَ الْعُدُولِ بِها إِلی إِرادَتِکَ عَلی ما أَنْتَ عَلَیْهِ أَقْدَرُ، وَکُنْ مُخْتاراً لِعَبْدِکَ ما یُسْعِدُهُ بِطاعَتِکَ، وَتَجَنُّبِهِ الشَّقْوَهَ بِمَعْصِیَتِکَ حَتّی یَفُوزَ فِی الْمَعْصُومِینَ وَیَنْجُو فِی الْمَقْبُولِینَ، وَیُرافِقُ(1) الْفائِزِینَ، الَّذِینَ لا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلا هُمْ یَحْزَنُونَ، وَصَلَّی اللّٰهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً.(2)

3. خواندن دعای:

یا مَنْ یَکْفِی کُلَّ مَؤُونَهٍ بِلا مَؤُونَهٍ، یا جَوادُ یا ماجِدُ، یا اَحَدُ یا واحِدُ یا صَمَدُ، یا مَنْ لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَلا وَلَدا، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمِّدٍ، وَتَقَبَّلْ صَوْمی وَاَعِنّی عَلَیْهِ، وَعَلی ما بَقِیَ مِنْ شَهْری

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَمْسَیْتُ لا اَمْلِکُ ما اَرْجُو، وَلا اَسْتَطیعُ دَفْعَ ما اُحاذِرُ اِلاّ بِکَ، وَاَمْسَیْتُ مُرْتَهَنا بِعَمَلی، وَاَمْسَی الْاَمْرُ وَالْقَضاءُ بِیَدِکَ، یا رَبِّ، فَلا فَقیرَ اَفْقَرَ مِنِّی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی یا رَبِّ ظُلْمی وَجُرْمی وَجَهْلی، وَجِدّی وَهَزْلی، وَکُلَّ ذَنْبٍ اَرْتَکَبْتُهُ، وَبَلِّغْنی وَارْزُقْنی خَیْرَ الدُّنْیا وَالْاٰخِرَهِ فی هذَا الشَّهْرِ الْعَظیم، فی غَیْرِ مَشَقَّهٍ مِنّی، وَلا تُهْلِکْ رُوحی وَجَسَدی فی طَلَبِ ما لَمْ تُقَدِّرْ لی، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(3)

1- یُرافِقُنی، م. وفی البحار کما فی المتن.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص277 و278.
3- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص277 و278.

4. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْتَأْنِفُ الْعَمَلَ، وَاَرْجُو الْعَفْوَ، وَهذِه اَوَّلُ لَیْلَهٍ مِنْ لَیالی الثُّلُثَیْنِ اَدْعُوکَ بِاَسْمائِکَ الْحُسْنی، وَاَسْتَجیرُ بِکَ مِنْ نارِکَ الَّتی لاتُطْفی، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تُقَوِّیَنی عَلی قِیامِه وصِیامِه، وَاَنْ تَغْفِرَ لی وَتَرْحَمَنی، اِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمیعادَ. اَللّهُمَّ بِرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ [وَبِها] تَتِمُّ الصَّالِحاتُ، وَعَلَیْها اِتَّکَلْتُ، وَاَنْتَ الصَّمَدُ الَّذی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی (وَاعْفُ عَنّی) وَارْحَمْنی، وَتَجاوَزْ عَنّی، اِنَّکَ اَنْتَ التَّوّابُ الرَّحیمُ.(1)

5. غسل کردن، زیرا از شبهای فرد می باشد.

12) اعمال مخصوص شب دوازدهم

1. خواندن هشت رکعت نماز، که بعد از هر دو رکعت سلام می دهد و در هر رکعت بعد از حمد سی مرتبه سوره «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ» را می خواند.

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس در شب دوازدهم ماه رمضان این نماز را بخواند به او پاداش شاکران را عطا فرماید و در روز قیامت از رستگاران باشد.(2)

2. خواندن دعای:

اَلْحَمْدُللّهِ الَّذِی یَجُودُ فَلایَبْخَلُ وَیَحْلُمُ فَلایَعْجَلُ الَّذِی مَنَّ عَلَیَّ مِنْ تَوْحِیدِهِ بِأَعْظَمِ الْمِنَّهِ، وَنَدَبَنِی مِنْ صالِحِ الْعَمَلِ إِلی خَیْرِ الْمَهنَهِ، وَأَمَرَنِی بِالدُّعاءِ فَدَعَوْتُهُ فَوَجَدْتُهُ غِیاثاً عِنْدَ شَدائِدِی، وَأَدْرَکْتُهُ لَمْ یُبَعِّدْنِی بِالاْءِجابَهِ حِینَ بَعُدَ مَداهُ، وَلا حَرَمَنِی الاْءِنْتِیاشَ لَمّا عَمِلْتُ ما لا یَرْضاهُ، أَقالَنِی عَثْرَتِی، وَقَضی لِی حاجَتِی، وَتَدارَکَ قِیامِی، وَعَجَّلَ مَعُونَتِی، فَزادَنِی خُبْرَهً بِقُدْرَتِهِ، وَعِلْماً بِنُفُوذِ

1- صحیفه نبویه، ص435 د517.
2- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص89 .

مَشِيَّتِهِ. اللّهُمَّ إِنَّ كُلَّ ما جُدْتَ عَلَیَّ بِهِ بَعْدَ التَّوْحِیدِ دُونَهُ، وَإِنْ کَثُرَ، وَغَیْرُ مُوازٍ لَهُ وَ إِنْ کَبُرَ، لِاَءَنَّ جَمِیعَهُ نِعَمُ دارِ الْفَناءِ الْمُرْتَجِعَهُ، وَهُوَ النِّعْمَهُ لِدارِ الْبَقاءِ الَّتِی لَیْسَتْ بِمُنْقَطِعَهٍ، فَیا مَنْ جادَ بِذلِکَ عَلَیَّ مُخْتَصّاً لِی بِرَحْمَتِهِ، وَفَّقْنِی لِلْعَمَلِ بِما یَقْضِی حَقَّ یَدِکَ فِی هِبَتِهِ. اللّهُمَّ بَیِّضْ أَعْمالِی بِنُورِ الْهُدی وَلا تُسَوِّدْها بِتَخْلِیَتِی وَرُکُوبِ الْهَوی، فَأَطْغی فِیمَنْ طَغی، وَاُقارِفُ ما یُسْخِطُکَ بَعْدَ الرِّضا، وَأَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً.

3. خواندن دعای:

اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْاَلُکَ بِمَعاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ، وَمُنْتَهَیَ الرَّحْمَهِ مِنْ کِتابِکَ وَ بِاسْمِکَ الاْءعْظَمِ، وَ کَلِماتِکَ التّامَّهِ الَّتی لا یُجاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَ لا فاجِرٌ، فَاِنَّکَ لا تَبِیْدُ وَ لا تَنْفَدُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ تَقَبَّلَ مِنِّی وَ مِنْ جَمیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِناتِ صِیامَ شَهْرِ رَمَضانَ وَ قِیامَهُ، وَ تَفُکَّ رِقابَنا مِنَ النّارِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ قَلْبِی بارّاً وَ عَمَلِی سارّاً وَ رِزْقِی دارّاً، وَ حَوْضَ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَ الِهِ السَّلامُ لِی قَراراً وَ مُسْتَقَرّاً، وَ تُعَجِّلَ فَرَجَ الِ مُحَمَّدٍ فِی عافِیَهٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(1)

4. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ اَنْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ، وَاَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ، وَاَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظیمُ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً یَبْقی وَلا یَفْنی، وَلَکَ الشُّکْرُ شُکْراً یَبْقی وَلایَفْنی، وَاَنْتَ الْحَیُّ الْحَکیمُ (الْحَلیمُ) الْعَلیمُ، اَسْاَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الاْکْرَمِ وَبِجَلالِکَ الَّذی لا یُرامُ، وَبِعِزِّکَ الَّذی لا یُقْهَرُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاَنْ تَغْفِرَ لی وَتَرْحَمَنی، اِنَّکَ اَنْتَ الاْجَلُّ الاْعْظَمُ.(2)

1- سید بن طاووس، اقبال الأعمال، ص282.
2- صحیفه نبویه، ص435 د519.

از امام صادق علیه السلام روایت شده که انجیل در شب دوازدهم ماه رمضان نازل شده است و آن موجب افزونی جایگاه آن شب می باشد.

ولی شیخ مفید در کتاب «التواریخ الشرعیه» نزول انجیل را در روز دوازدهم آن نقل کرده است.

13) اعمال مخصوص شب سیزدهم

شب سیزدهم اولین شب از لیالی بیض است.

شبهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم هر ماه را «لیالی بیض» گویند، زیرا در این سه شب در طول شب مهتاب نورافشانی می کند.(1) این سه روز را نیز «ایّام بیض» گویند و آن به حذف مضاف است یعنی: «ایّام لیالی بیض».(2)

امام جعفر صادق علیه السلام در این رابطه می فرماید: خداوند به این امّت سه ماه عطا فرموده که به هیچ امّت دیگری عطا نفرموده است:

1) رجب 2) شعبان 3) رمضان.

سپس فرمود: خداوند به این امت سه شب عنایت کرده، که به هیچ امتی عنایت نکرده است: 1) شب سیزدهم 2) شب چهاردهم 3) شب پانزدهم هر ماه.

سپس فرمود: خداوند به این امت سه سوره لطف کرده، که به هیچ امّتی لطف نکرده است: 1) سوره یس 2) سوره تبارک الملک 3) سوره قل هو اللّه أحد.

آنگاه فرمود: هر کس میان این سه را جمع کند، برترین چیزی را که خدا به این امت عطا فرموده جمع کرده است.

پرسیدند: چگونه میان این سه را می توان جمع کرد؟ فرمود: در شب سیزدهم دو رکعت نماز، در هر رکعت بعد از حمد سوره یس، تبارک و قل هو اللّه أحد را بخواند. در شب چهاردهم چهار رکعت، در هر رکعت این سه سوره را بخواند. در شب پانزدهم شش رکعت در هر رکعت این سه سوره

را بخواند. پس فضیلت این سه ماه را درک می کند و به جز شرک همه گناهانش آمرزیده می شود.(3)

1- طریحی، مجمع البحرین، ج4، ص198.
2- طریحی، مجمع البحرین، ج4، ص198.
3- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج3، ص230.

روی این بیان مهمترین عمل شب سیزدهم رمضان به این قرار است:

1. دو رکعت نماز، در هر رکعت بعد از حمد سوره «یس»، «تبارک الذی بیده الملک» و «قل هو اللّه أحد».

2. خواندن چهار رکعت، با دو سلام، در هر رکعت بعد از حمد بیست و پنج مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد».

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب سیزدهم ماه رمضان بخواند چون برق شتابان از صراط عبور کند.(1)

3. خواندن دعای:

سُبْحانَکَ أَیُّهَا الْمَلِکُ الْقَدِیرُ الَّذِی بِیَدِهِ الْأُمُورُ، وَلا یُعْجِزُهُ ما یُرِیدُ، وَلا یَنْقُصُهُ الْعَطاءُ وَالْمَزِیدُ، اللّهُمَّ إِنْ کانَتْ صَحِیفَتِی مُسْوَدَّةً بِالذُّنُوبِ إِلَیْکَ، فَإِنِّی أُعَوِّلُ فِی مَحْوِها فِی هذِهِ اللَّیالِی الْبِیضِ عَلَیْکَ، وَأَرْجُو مِنَ الْغُفْرانِ وَالْعَفْوِ ما هُوَ بِیَدِکَ، فَإِنْ جُدْتَ بِهِ عَلَیَّ لَمْ یَنْقُصْکَ وَفُزْتُ، وَإِنْ حَرَمْتَنِیهِ لَمْ یَزِدْکَ وَعَطَبْتُ، اللّهُمَّ فَوَفِّقْنِی بِما سَبَقَ لِی مِنَ الْحُسْنی شَهادَةَ الْإِخْلاصِ بِکَ، وَبِما جُدْتَ بِهِ عَلَیَّ مِنْ ذلِکَ، وَما کُنْتُ لِأَعْرِفَهُ لَوْ لا تَفَضُّلُکَ، وَأَعِذْنِی مِنْ سَخَطِکَ وَأَنِلْنِی بِهِ رِضاکَ وَعِصْمَتَکَ، وَوَفِّقْنِی لِاسْتِینافِ ما یَزْکُو لَدَیْکَ مِنَ الْعَمَلِ، وَجَنِّبْنِی الْهَفَواتِ وَالزَّلَلَ، فَإِنَّکَ تَمْحُو ما تَشاءُ وَتُثْبِتُ وَعِنْدَکَ أُمُّ الْکِتابِ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ کَثِیراً.(2)

4. خواندن دعای:

یا اللّهُ یا رَحْمانُ، یا رَبُّ، یا اللّهُ یا مُهَیْمِنُ، یا اللّهُ یا رَبُّ یا مُتَکَبِّرُ، یا اللّهُ یا رَبُّ یا مُتَعالُ، یا اللّهُ یا رَبُّ یا مُعِیدُ،(3) یا اللّهُ یا رَبَّ یا ذَا الطَّوْلِ لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ،

1- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص89 .
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص281..
3- مُفیدُ، خ .

يا اللّهُ يا رَبُّ يا ذَا الْجَلالِ وَالاْءِكْرامِ، يا اللّهُ يا رَبُّ، يا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِيلَ، وَسَتَرَ الْقَبِيحَ، يا مَنْ لَمْ يُوءَاخِذْ بِالْجَرِيرَهِ، وَلَمْ يَهْتِكِ السِّتْرَ، يا كَرِيمَ الْعَفْوِ، يا حَسَنَ التَّجاوُزِ، يا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ، يا باسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ. يا خَلِيلَ إِبْراهِيمَ، وَنَجِيَّ مُوسى، وَمُصْطَفى مُحَمَّدٍ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَعْتِقْنِى مِنَ النّارِ فِى هذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(1)

و حاجتت را بخواه و مطمئن باش که برآورده می شود.

5. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

يا جَبّارَ السَّماواتِ وَجَبّارَ الْأَرَضينَ، وَ يا مَنْ لَهُ مَلَكُوتُ السَّماواتِ وَ مَلَكُوتُ الْأَرَضينَ، غَفّارَ الذُّنُوبِ، الْغَفُورُ الرَّحيمُ السَّميعُ الْعَليمُ الْعَزيزُ الْحَكيمُ، الصَّمَدُ الْفَرْدُ (الَّذى) لا شَبيهَ لَکَ (وَلا وَلِىَّ لَکَ) اَنْتَ الْعَلِىُّ الأَعْلى وَالْقَديرُ الْقادِرُ. اَنْتَ التَّوّابُ الرَّحيمُ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَاهِلِه، وَاَنْ تَغْفِرَ لى وَتَرْحَمَنى، اِنَّکَ اَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمينَ.(2)

6. غسل که از شبهای فرد می باشد.

14) اعمال مخصوص شب چهاردهم

امشب دومین شب از شبهای بیض است و مهمترین عمل آن عبارت است از:

1. چهار رکعت نماز، با دو سلام، در هر رکعت بعد از حمد سوره «یس» و سوره «تبارک الذی بیده الملک» و سوره «قل هو اللّه أحد» هر کدام یکبار، چنانکه در اعمال شب سیزدهم گفته شد.

2. خواندن شش رکعت نماز، بعد از دو رکعت سلام دهد و در هر رکعت بعد از حمد سی مرتبه سوره «اذا زلزلت الارض» را بخواند.

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب چهاردهم ماه رمضان

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص286.
2- همان. صحیفه نبویه، ص436، دعای 521.

بخواند خداوند سکرات مرگ و سؤال نکیر و منکر را بر وی آسان گرداند. (1) 3. خواندن دعای:

سُبْحانَ مَنْ یَجُودُ عَلَیَّ بِرَحْمَتِهِ فَیُوَسِّعُها بِمَشِیَّتِهِ، ثُمَّ یُقَصِّرُها إِلی نِعَمِهِ وَأیادِیهِ، وَلِیُبَیِّنَ فِیها لِلنّاظِرِینَ أَثَرَ صَنِیعِهِ، وَلِلْمُتَأَمِّلِینَ دَقائِقَ حِکْمَتِهِ. أَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَرِیکَ لَهُ، مُتَفَرِّداً بِخَلْقِهِ بِغَیْرِ مُعِینٍ، وَ جاعِلاً جَمِیعَ أَفْعالِهِ واحِداً بِلا ظَهِیرٍ، عَرَفَتْهُ الْقُلُوبُ بِضَمائِرِها وَالأَفْکارُ بِخَواطِرِها، وَالنُّفُوسُ بِسَرائِرِها، وَطَلِبَتْهُ التَّحْصِیلاتُ فَفاتَها، وَ اعْتَرَضَتْهُ الْمَعْقُولاتُ فَأَطاعَها، فَهُوَ الْقَرِیبُ السَّمِیعُ، وَالْحاضِرُ الْمُرْتَفِعُ.

اللّهُمَّ هذِهِ أَضْوَءُ وَأَنْوَرُ لَیْلَهٍ مِنْ شَهْرِکَ، وَأَزْیَنُها وَأَحْصاها بِضَوْءِ بَدْرِکَ، بَسَطَتْ فِیها لَوامِعُهُ، وَارْتَعَجَتْ فِی أَرْضِکَ شُعاعُهُ، وَهِیَ لَیْلَهُ سَبْعِینَ مَضَیا مِنَ الصِّیامِ وَأَوَّلُ سَبْعِینَ بَقِیا مِنْ عَدَدِ الأَیّامِ، اللّهُمَّ فَوَسِّعْ لِی فِیها نُورَ عَفْوِکَ، وَابْسُطْهُ وَامْحَصْ عَنِّی ظُلَمَ سَخَطِکَ وَاقْبِضْهُ. اللّهُمَّ إِنَّ جُودَکَ وَنِعْمَتَکَ یُصْلِحانِ رَجائِی، وَإِنَّ صِیانَتَکَ وَمُخاصَّتَکَ یَکْشِفانِ بالِی، وَما أَنْتَ بِضُرِّی مُنْتَفِعٌ، فَأَتَّهِمُکَ بِالتَّوَفُّرِ عَلی مَنْفَعَتِکَ، وَلا بِما یَنْفَعُنِی مَضْرُورٌ فَأَسْتَحْیِیکَ مِنْ اِلْتِماسِ مَضَرَّتِکَ، فَکَیْفَ یَبْخَلُ مَنْ لا حاجَهَ بِهِ إِلی عَفْوِ مَعْبُودٍ عَلی عَبْدِهِ، مُضْطَرٍّ إِلی عَفْوِهِ، أَمْ کَیْفَ یَسْمَحُ وَقَدْ جادَلَهُ بِهِدایَتِهِ أَنْ یُخَلِّیَهُ وَیَقْحَمُ سُبُلَ ضَلالَتِهِ، کَلاَّ إِنَّکَ الأَکْرَمُ یا مَوْلایَ مِنْ ذاکَ وَأَرْأَفُ وَأَحْنی وَأَعْطَفُ. اللّهُمَّ اطْوِ هذِهِ اللَّیْلَهَ بِعَمَلٍ لِی صالِحٍ تَرْضی مَطاوِیَهُ، وَیُبَهِّجُنِی فِی آخِرَتِی بِمَناشِرِهِ، وَأَمْضاها بِالْعَفْوِ عَنِّی فِی أَوَّلِ الشَّهْرِ وَآخِرِهِ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، یا رَحْمانُ یا رَحِیمُ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ کَثِیراً. (2)

1- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص89 .
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص289.

4. خواندن دعای:

یا اللّهُ یا رَحْمنُ یا رَحِیمُ، یا عَلِیمُ یا حَیُّ یا قَیُّومُ، اللّهُمَّ إِنِّی لا أَسْأَلُکَ بِعَمَلِی شَیْئاً، إِنِّی مِنْ عَمَلِی خائِفٌ، إِنَّما أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ ما أَسْأَلُکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَهَبْ لِی مِنْ طاعَتِکَ ما یُرْضِیکَ عَنِّی، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ، وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ وَأَسْأَلُکَ بِأَسْمائِکَ الْحُسْنی، وَبِاسْمِکَ الْعَظِیمِ، وَوَجْهِکَ الْکَرِیمِ، وَرُوحِکَ الْقُدُّوسِ، وَکَلامِکَ الطَّیِّبِ، وَمُلْکِکَ الدّائِمِ الْعَظِیمِ، وَسُلْطانِکَ الْمُنِیرُ، وَقُرْآنِکَ الْحَکِیمِ، وَعَطائِکَ الْجَلِیلِ الْجَزِیلِ، وَبِاسْمِکَ الَّذِی إِذا دُعِیتَ بِهِ أَجَبْتَ، وَإِذا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَیْتَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُعْتِقَنِی مِنَ النّارِ فِی هذَا الشَّهْرِ الْمُبارَکِ، فَإِنِّی فَقِیرٌ مِسْکِینٌ إِلی رَحْمَتِکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

5. خواندن دعای:

یا أَوَّلَ الْأَوّلِینَ، وَ یا وَلِیَّ الْأَوْلِیاءِ، وَجَبّارَ الْجَبابِرَهِ، أَنْتَ خَلَقْتَنِی وَلَمْ أَکُ شَیْئاً، وَأَنْتَ أَمَرْتَنِی بِالطّاعَهِ فَأَطَعْتُ سَیِّدِی جُهْدِی، فَإِنْ کُنْتُ تَوانَیْتُ أَوْ أَخْطَأْتُ أَوْ نَسِیتُ فَتَفَضَّلْ عَلَیَّ سَیِّدِی، وَلا تَقْطَعْ رَجائِی، فَامْنُنْ عَلَیَّ بِالْجَنَّهِ، وَاجْمَعْ بَیْنِی وَبَیْنَ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ، مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَاغْفِرْ لِی إِنَّکَ أَنْتَ التَّوّابُ الرَّحِیمُ.(2)

15) اعمال مخصوص شب نیمه رمضان

امشب شب میلاد امام حسن مجتبی علیه السلام ، شب زیارتی حضرت سیدالشّهداء علیه السلام و سومین شب از لیالی بیض می باشد و اعمال فراوانی دارد که از آن جمله است:

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص290.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص291.

1. شش رکعت نماز، با سه سلام، در هر رکعت بعد از حمد سوره های: «یس»، «تبارک الّذی بیده الملک» و «قل هو اللّه أحد» هر کدام یکبار، چنانکه در اعمال شب سیزدهم مشروحا گفته شد.

2. غسل که مستحب مؤکّد است و بر استحباب آن در شب نیمه رمضان ابن زهره(1) و ابن حمزه(2) ادعای اجماع کرده اند.

3. صد رکعت نماز، هر دو رکعت به یک سلام، در هر رکعت بعد از حمد ده مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد»، که جمعا هزار بار می شود.

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

هر کس در شب نیمه ماه رمضان این نماز را بخواند خداوند منّان ده فرشته را می فرستد تا او را از شرّ دشمنانش از انس و جن نگه دارند و به هنگام مرگش سی فرشته را می فرستد تا او را از آتش دوزخ ایمن سازند.(3)

4. خواندن چهار رکعت نماز با دو سلام، که در رکعت اول و دوم بعد از حمد یکصد مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» و در رکعت سوم و چهارم پنجاه مرتبه «قل هو اللّه أحد». مولای متقیان فرمود: هر کس این نماز را در شب نیمه رمضان بخواند، خداوند گناهانش را می آمرزد، اگرچه به تعداد کف دریاها، شن صحراها، ستارگان آسمان ها و برگ درختان باشد، در کمتر از چشم بر هم زدن، با دیگر عنایات و الطافی که در نزد پروردگار است.(4)

5. خواندن دعای:

سُبْحانَ مُقَلِّبِ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ، وَخالِقِ الْأَرْمِنَهِ وَالْأَعْصارِ، الْمُجْرِی عَلی مَشِیَّتِهِ الْأَقْدارُ، الَّذِی لا بَقاءَ لِشَیْءٍ سِواهُ، وَکُلُّ شَیْءٍ یَعْتَوِرُهُ الْفَناءُ غَیْرُهُ، فَهُوَ الْحَیُّ الْباقِی الدّائِمُ، تَبارَکَ اللّهُ رَبُّ الْعالَمِینَ.

1- ابن زهره، غنیه النّزوع، ص62.
2- ابن حمزه، الوسیله الی نیل الوسیله، ص54.
3- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج3، ص62.

4- شهيد اول، الأربعون حديثا، ص29.

اللّهُمَّ قَدِ انْتَصَفَ شَهْرُ الصِّيامِ بِما مَضى مِنْ أَيّامِهِ، وَانْجَذَبَ إِلى تَمامِهِ وَاخْتِتامِهِ، وَما لِی عُدَّهٌ أَعْتَدُّ بِها، وَلا أَعْمالٌ مِنَ الصّالِحاتِ أَعَوِّلُ عَلَيْها، سِوى إِيْمانِی بِکَ وَرَجائِی لَکَ، فَأَمّا رَجائِی فَيُکَدِّرُهُ عَلَیَّ صَفْوَهُ الْخَوْفِ مِنْکَ، وَأَمّا إِيمانِی فَلا يَضِيعُ عِنْدَکَ وَهُوَ بِتَوْفِيقِکَ.

اللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ حِينَ لَمْ تُفَکِّکْ يَدِی عِنْدَ التَّماسُکِ بِالْعُرْوَهِ الْوُثْقى، وَلَمْ تُشْقِنِی بِمُفارَقَتِها فِيمَنِ اعْتَوَرَهُ الشِّقاءُ.

اللّهُمَّ فَأَنْصِفْنِی مِنْ شَهَواتِی، فَإِلَيْکَ مِنْهَا الشَّکْوى وَمِنْکَ عَلَيْها أُوءَمِّلُ الْعَدْوى، فَإِنَّکَ تَشاءُ وَتَقْدِرُ، وَأَشاءُ وَلا أَقْدِرُ، وَلَسْتَ إِلهِی وَسَيِّدِی مَحْجُوجاً، وَلکِنْ مَسْؤُولاً تُرْجى، وَمَخُوفاً يُتَّقى، تُحْصِی وَتَنْسى، وَبِيَدِکَ حُلْوُ وَمُرُّ الْقَضاءِ. اللّهُمَّ فَأَذِقْنِی حَلاوَهَ عَفْوِکَ، وَلا تُجَرِّعْنِی غُصَصَ سَخَطِکَ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(1)

6. خواندن دعای:

يا مَنْ اَظْهَرَ الْجَميلَ، وَسَتَرَ الْقَبيحَ، يا مَنْ لَمْ يَهْتِکِ السِّتْرَ، وَلَمْ يُؤاخِذْ بِالْجَريرَهِ، يا عَظيمَ الْعَفْوِ، يا حَسَنَ التَّجاوُزِ، يا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ يا باسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ، يا صاحِبَ کُلِّ نَجْوى، وَمُنْتَهى کُلِّ شَکْوى، يا مُقيلَ الْعَثَراتِ، يا کَريمَ الصَّفْحِ، يا عَظيمَ الْمَنِّ، يا مُبْتَدِءً بِالنِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقاقِها، يا رَبّاهُ يا سَيِّداهُ، يا مَوْلاهُ، يا غايَهَ رَغْبَتاهُ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ اَنْ لا تُشَوِّهَ خَلْقی بِالنّارِ.(2)

پس حوائج خود را بخواه که برآورده می شود انشاء اللّه و بگو:

اَللّهُمَّ يا مُفَرِّجَ کُلِّ هَمٍّ، وَ يا مُنَفِّسَ کُلِّ کَرْبٍ وَ يا صاحِبَ کُلِّ وَحِيْدٍ، وَ يا

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص294 و295.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص294 و295.

كاشِفَ ضُرِّ اَيُّوبَ وَ يا سامِعَ صَوْتِ يُونُسَ الْمَكْرُوبِ، وَ فالِقَ الْبَحْرِ لِمُوسى وَ بَنِى اِسْرائِيلَ وَ مُنْجِىَ مُوسى وَ مَنْ مَعَهُ اَجْمَعِينَ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تُيَسِّرَ لِى فِى هذَا الشَّهْرِ الْعَظيمِ الَّذِى تُعْتِقُ فِيهِ الرِّقابَ وَ تَغْفِرُ فِيهِ الذُّنُوبَ ما اَخافُ عُسْرَهُ، وَ تُسَهِّلَ لِى ما اَخافُ حُزُونَتَهُ، يا غِياثِى عِنْدَ كُرْبَتِى وَ يا صاحِبِى عِنْدَ شِدَّتِى يا عِصْمَةَ الْخائِفِ الْمُسْتَجيرِ، يا رازِقَ الْبائِسِ الْفَقيرِ، يا مُغيثَ الْمَقْهُورِ الضَّريرِ، يا مُطْلِقَ الْكَبَلِ عَنِ الْاَسيرِ، يا مُخَلِّصَ الْمَسْجُونِ الْمَكْرُوبِ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ تَجْعَلَ لِى مِنْ جَميعِ اُمُورِى فَرَجاً وَ مَخْرَجاً، وَ يُسْراً عاجِلاً يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

7. خواندن دعای:

الحَنّانُ اَنْتَ سَيِّدىَ، الْمَنّانُ اَنْتَ مَوْلاىَ، الْكَريمُ اَنْتَ سَيِّدىَ، الْعَفُوُّ اَنْتَ مَوْلاىَ، الْحَليمُ اَنْتَ سَيِّدىَ، الْوَهّابُ اَنْتَ مَوْلاىَ، الْعَزيزُ اَنْتَ سَيِّدىَ، الْقَريبُ اَنْتَ مَوْلاىَ، الْواحِدُ اَنْتَ سَيِّدىَ، الْقاهِرُ اَنْتَ مَوْلاىَ، الصَّمَدُ اَنْتَ سَيِّدى، الْعَزيزُ اَنْتَ مَوْلاىَ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَاغْفِرْ لى، وَارْحَمْنى، وَتَجاوَزْ عَنّى اِنَّکَ اَنْتَ الْاَجَلُّ الْاَعْظَمُ.(1)

8. زیارت حضرت سید الشهداء علیه السلام که پاداش فراوان دارد و گوشه ای از پاداش آن را در ضمن اعمال شب اول رمضان نقل کردیم.(2)

9. خواندن ده رکعت نماز در شب نیمه ماه رمضان در حرم حضرت سیّدالشهداء علیه السلام .

امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس در شب نیمه ماه رمضان در نزد قبر حضرت سیدالشهداء علیه السلام علاوه بر نماز شب، بعد از نماز عشاء ده رکعت نماز بخواند و در

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص296.
2- مجلسی، بحارالانوار، ج101، ص99.

هر رکعت بعد از حمد ده مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند، و از آتش به خدا پناه ببرد، خداوند او را از آتش جهنم آزاد نماید و از دنیا نمی رود جز اینکه فرشتگان را در خواب ببیند که او را به بهشت بشارت داده، و از آتش جهنم امان بدهند.(1)

10. شایسته است در شب نیمه رمضان زیارت کریم اهلبیت حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام از نزدیک و یا دور.

16) اعمال مخصوص شب شانزدهم

1. خواندن دوازده رکعت نماز، هر دو رکعت به یک سلام، در هر رکعت بعد از حمد سوره «الهیکم التکاثر» دوازده مرتبه، که روز قیامت سیراب از قبر بیرون آید، به یکتایی خدا ندا سر می دهد، پس بدون حساب وارد بهشت شود.(2)

2. خواندن دعای:

اللّهُمَّ سُبْحانَکَ لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ، تُعْبَدُ بِتَوْفِیقِکَ، وَتُجْحَدُ بِخِذْلانِکَ، أَرَیْتَ عِبَرَکَ وَظَهَرَتْ غِیَرُکَ، وَبَقِیَتْ آثارُ الْماضِینَ عِظَةً لِلْباقِینَ، وَالشَّهَواتُ غالِبَهٌ، وَاللَّذّاتُ مُجاذِبَهٌ، نَعْتَرِضُ أَمْرَکَ وَنَهْیَکَ بِسُوءِ الاْخْتِیارِ، وَالْعَمی عَنِ الاْسْتِبْصارِ، وَنَمِیلُ عَنِ الرَّشادِ، وَنُنافِرُ طُرُقَ السَّدادِ.

فَلَوْ عَجَّلْتَ لاَنْتَقَمْتَ، وَما ظَلَمْتَ، لکِنَّکَ تُمْهِلُ عَوْداً عَلی بَدِکَ بِالاْءِحْسانِ، وَتُنْظِرُ تَغَمُّداً لِلرَّأفَهِ وَالاْءمْتِنانِ.

فَکَمْ مِمَّنْ أَنْعَمْتَ عَلَیْهِ وَمَکَّنْتَهُ أَنْ یَتُوبَ کُفْرَ الْحُوبِ، وَأَرْشَدْتَهُ الطَّرِیقَ بَعْدَ أَنْ تَوَغَّلَ فِی الْمَضِیقِ، فَکانَ ضالاً لَوْلا هِدایَتُکَ، وَطائِحاً حَتّی تَخَلَّصَتْهُ دَلائِلُکَ، وَکَمْ مِمَّنْ وَسَّعْتَ لَهُ فَطَغی، وَراخَیْتَ لَهُ فَاسْتَشْری، فَأَخَذْتَهُ أَخْذَهَ

1- سیدابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص294.
2- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص90.

الْاءنْتِقام، وَجَذَذْتَهُ جُذاذَ الصِّرامِ. اللّهُمَّ فَاجْعَلْنِی فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ مِمَّنْ رَضِیتَ عَمَلَهُ، وَغَفَرْتَ زَلَلَهُ، وَرَحِمْتَ غَفْلَتَهُ، وَأَخَذْتَ إِلی طاعَتِکَ ناصِیَتَهُ، وَجَعَلْتَ إِلی جَنَّتِکَ أَوْبَتَهُ، وَإِلی جِوارِکَ رَجْعَتَهُ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

3. خواندن دعای:

اللّهُمَّ أَنْتَ إِلهِی، وَلِیَ إِلَیْکَ حاجَهٌ وَبِیَ إِلَیْکَ فاقَهٌ، وَلا أَجِدُ إِلَیْکَ شافِعاً وَلا مُتَقَرِّباً أَوْجَهَ فِی نَفْسِی، وَلا أَعْظَمَ رَجاءً عِنْدِی مِنْکَ، وَقَدْ نَصَبْتُ یَدِی إِلَیْکَ فِی تَعْظِیمِ ذِکْرِکَ وَتَفْخِیمِ أَسْمائِکَ.

وَإِنِّی أُقَدِّمُ إِلَیْکَ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجِی بَعْدَ ذِکْرِی نَعْماکَ عَلَیَّ بِإِقْرارِی لَکَ، وَمَدْحِی إِیّاکَ، وَثَنائِی عَلَیْکَ، وَتَقْدِیسِی مَجْدَکَ، وَتَسْبِیحِی قُدْسَکَ.

الْحَمْدُ لَکَ بِما أَوْجَبْتَ عَلَیَّ مِنْ شُکْرِکَ، وَعَرَّفْتَنِی مِنْ نَعْمائِکَ، وَأَلْبَسْتَنِی مِنْ عافِیَتِکَ، وَأَفْضَلْتَ عَلَیَّ مِنْ جَزِیلِ عَطِیَّتِکَ.

فَإِنَّکَ قُلْتَ سَیِّدِی: «لَئِنْ شَکَرْتُمْ لاَءَزِیدَنَّکُمْ وَلَئِنْ کَفَرْتُمْ إِنَّ عَذابِی لَشَدِیدٌ»(2)، وَقَوْلُکَ صِدْقٌ وَوَعْدُکَ حَقٌّ، وَقُلْتَ سَیِّدِی: «وَ إِنْ تَعُدُّوا نِعْمَهَ اللّهِ لا تُحْصُوها»(3)، وَقُلْتَ: «ادْعُوا رَبَّکُمْ تَضَرُّعاً وَخُفْیَهً»(4)، وَ قُلْتَ: «ادْعُوهُ خَوْفاً وَطَمَعاً إِنَّ رَحْمَتَ اللّهِ قَرِیبٌ مِنَ الْمُحْسِنِینَ»(5).

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ قَلِیلاً مِنْ کَثِیرٍ مَعَ حاجَهٍ بِی إِلَیْهِ عَظِیمَهٌ، وَغِناکَ عَنْهُ قَدِیمٌ، وَهُوَ عِنْدِی کَثِیرٌ، وَهُوَ عَلَیْکَ سَهْلٌ یَسِیرٌ.

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص299.
2- سوره ابراهیم، آیه 7.
3- سوره ابراهیم، آیه 34. سوره نحل، آیه 18.
4- سوره اعراف، آیه 55 .
5- سوره اعراف، آیه 56 .

اللّهُمَّ إِنَّ عَفْوَکَ عَنْ ذَنْبِی، وَتَجاوُزَکَ عَنْ خَطِیئَتِی، وَصَفْحَکَ عَنْ ظُلْمِی، وَسِتْرَکَ عَلی قَبِیحِ عَمَلِی، وَحِلْمَکَ عَنْ کَثِیرِ جُرْمِی، عِنْدَ ما کانَ مِنْ خَطَأی وَعَمْدِی، أَطْمَعَنِی فِی أَنْ أَسْأَلَکَ ما لا أَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ.

فَصِرْتُ أَدْعُوکَ آمِناً وَأَسْأَلُکَ مُسْتَأْنِساً، لا خائِفاً وَلا وَجِلاً، مُدِلاًّ عَلَیْکَ فِیما قَصَدْتُ فِیهِ إِلَیْکَ، فَإِنْ أَبْطَأَ عَنِّی عَتَبْتُ بِجَهْلِی عَلَیْکَ، وَلَعَلَّ الَّذِی أَبْطَأَ عَنِّی هُوَ خَیْرٌ لِی، لِعِلْمِکَ بِعاقِبَهِ الاْءُمُورِ.

فَلَمْ أَرَ مَوْلیً کَرِیماً أَصْبَرَ عَلی عَبْدٍ لَئِیمٍ مِنْکَ عَلَیَّ، یا رَبِّ إِنَّکَ تَدْعُونِی فَأُوَلِّی عَنْکَ، وَتَتَحَبَّبُ إِلَیَّ فَأَتَبَغَّضُ إِلَیْکَ، وَتَتَوَدَّدُ إِلَیَّ فَلا أَقْبَلُ مِنْکَ، کَأَنَّ لِیَ التَّطَوُّلَ عَلَیْکَ. ثُمَّ لا یَمْنَعُکَ ذلِکَ مِنَ الرَّحْمَهِ بِی وَالاْءِحْسانِ إِلَیَّ، وَالتَّفَضُّلِ عَلَیَّ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَارْحَمْ عَبْدَکَ الْجاهِلَ، وَعُدْ عَلَیْهِ بِفَضْلِ إِحْسانِکَ وَجُودِکَ، إِنَّکَ جَوادٌ کَرِیمٌ.(1)

4. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا اَللّهُ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ یا غَفُورُ یا رَؤُوفُ یا جَبّارُ (یا جَبّانُ) یا عَلِیُّ هرکدام هفت مرتبه. صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاغْفِرْ لی اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.(2)

17) اعمال مخصوص شب هفدهم

شب بسیار شریفی است و حوادث مهم فراوانی در آن رخ داده، از جمله:

1) بعثت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در سال دوازدهم بعثت.

2) جنگ بدر به فرماندهی رسول اکرم در سال دوم هجری.

3) شرفیابی حسن بن مثله جمکرانی به محضر حضرت بقیه اللّه و مأموریّت یافتنش به تأسیس مسجد مقدس جمکران، در سال 393 هجری.

1- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص300 و301.
2- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص300 و301.

برای شب هفدهم ماه رمضان اعمال فراوانی است، از جمله:

1. خواندن دو رکعت نماز، در رکعت اوّل بعد از حمد هر سوره ای که خواهد بخواند، و در رکعت دوم بعد از حمد سوره «توحید» یکصد بار و «لا اله الاّ اللّه» یکصد بار. خداوند پاداش هزار حج، هزار عمره و هزار غزوه به او عنایت کند.(1)

2. غسل براساس روایات مستفیضه(2) از جمله نامه امام رضا علیه السلام به مأمون.(3)

3. خواندن دعای:

سُبْحانَ الْعَزِیزِ بِقُدْرَتِهِ، الْمالِکِ بِغَلَبَتِهِ، الَّذِی لا یَخْرُجُ شَیْءٌ عَنْ قَبْضَتِهِ، وَلا أَمْرَ إِلاَّ بِیَدِهِ، الَّذِی یَجُودُ مُبْتَدِئاً وَمَسْئُولاً وَیُنْعِمُ مُعِیداً، هُوَ الْحَمِیدُ الْمَجِیدُ، نَحْمَدُهُ بِتَوْفِیقِهِ، فَنِعَمُهُ بِذلِکَ جُدَدٌ لا تُحْصی، وَنُمَجِّدُهُ بِالائِهِ وَبِدِلالاتِهِ فَأَیادِیهِ لا تُکافَأ، وَالْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِی یَمْلِکُ الْمالِکِینَ، وَیُعِزُّ الْأَعِزّاءَ، وَیُذِلُّ الْأَعَذَلِّینَ.

اللّهُمَّ إِنَّ هذِهِ اللَّیْلَةَ لَیْلَهُ سَبْعَ عَشَرَهَ، عَشْرٌ وَهِیَ أَوَّلُ عُقُودِ الْأَعْدادِ، وَسَبْعٌ وَ هِیَ شَرِیفَهُ الْآحادِ، لاحِقَهٌ بِنَعْتِ سابِقِهِ، وَیْلٌ لِمَنْ أَمْضاهُنَّ بِغَیْرِ حَقٍّ لَکَ یا مَوْلاهُ قَضاکَ، وَلا بِقُرْبٍ إِلَیْکَ أَرْضاکَ، وَأَنَا أَحَدُ أَهْلِ الْوَیْلِ، صَدَّتْنِی عَنْکَ بِطْنَهُ الْمَآکِلِ وَالْمَشارِبِ، وَغَرَّنِی بِکَ أَمْرُ الْمَسارِبِ وَسَعَهُ الْمَذاهِبِ، وَاجْتَذَبَتْنِی إِلی لَذَّاتِها سِنَتِی، وَرَکِبْتُ الْوَطِیئَهَ اللَّذِیذَهَ مِنْ غَفْلَتِی. فَاطْرُدْ عَنِّی الإِغْتِرارَ، وَأَنْقِذْنِی وَ انِفْ بِی عَلَی الاْسْتِبْصارِ، وَاحْفَظْنِی مِنْ یَدِ الْغَفْلَهِ وَسَلِّمْنِی إِلَی الْیَقْظَهِ، بِسَعادَهٍ مِنْکَ تُمْضِیها وَتَقْضِیها لِی، وَتُبَیِّضُ وَجْهِی لَدَیْکَ، وَتُزْلِفُنِی عِنْدَکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ.(4)

1- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص90.
2- همدانی، مصباح الفقیه، ج6، ص26.
3- شیخ صدوق، عیون الاخبار، ج2، ص121.
4- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص303.

4. خواندن دعای:

یا صاحِبَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَاِله یَوْمَ حُنَیْنٍ، وَیا مُبیرَ الْجَبّارینَ، وَیا عاصِمَ النَّبِیّینَ، اَسْاَلُکَ بِ «یس وَالْقُرْانِ الْحَکیمِ» وَبِ «طه» وَسائِرِ الْقُرْانِ الْعَظیمِ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَهَبَ لِیَ اللَّیْلَةَ تَأییداً تَشُدُّ بِه عَضُدی، وَتَسُدُّ بِه خَلَّتی، یا کَریمُ، اَنَا الْمُقِرُّ بِالذُّنُوبِ، فَافْعَلْ بی ما تَشاءُ، لَنْ یُصیبَنی اِلاّ ما کَتَبْتَ لی، عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ، وَاَنْتَ حَسْبی، وَاَنْتَ رَبُّ الْعَرْشِ الْکَریمِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ خَیْرَ الْمَعیشَهِ اَبَدا ما اَبْقَیْتَنی بُلْغَةً اِلَی انْقِضاءِ اَجَلی اَتَقَوّی بِها عَلی جَمیعِ حَوائِجی، وَاَتَوَصَّلُ بِها اِلَیْکَ، مِنْ غَیْرِ اَنْ تُفْتِنَنی بِاِکْثارٍ فَاَطْغی، اَوْ بِتَقْتیرٍ عَلَیَّ فَاَشْقی، وَلا تَشْغَلْنی مِنْ شُکْرِ نِعْمَتِکَ، وَاَعْطِنی غِنیً عَنْ شِرارِ خَلْقِکَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ الدُّنْیا وَشَرِّ ما فیها، اَللّهُمَّ لا تَجْعَلِ الدُّنْیا لی سِجْنا، وَلا تَجْعَلْ فِراقَها لی حُزْنا، اَخْرِجْنی عَنْ فِتَنِها اِذا کانَتِ الْوَفاهُ خَیْرا لی مِنْ حَیاتی، مَقْبُولاً عَمَلی اِلی دارِ الْحَیَوانِ وَمَساکِنِ الاَْخْیارِ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ اَزْلِها وَزِلْزالِها وَسَطَواتِ سُلْطانِها وَبَغْیِ بُغاتِها، اَللّهُمَّ مَنْ اَرادَنی فَاَرِدْهُ، وَمَنْ کادَنی فَکِدْهُ، وَاکْفِنی هَمَّ مَنْ اَدْخَلَ عَلَیَّ هَمَّهُ، وَصَدِّقْ قَوْلی بِفِعْلی، وَاَصْلِحْ لی حالی، وَبارِکْ لی فی اَهْلی وَمالی وَوَلَدی وَاِخْوانی، اَللّهُمَّ اغْفِرْلی مامَضی مِنْ ذُنُوبی وَاعْصِمْنی فیما بَقِیَ مِنْ عُمْری حَتّی اَلْقاکَ وَاَنْتَ عَنّی راضٍ.

و سجده می کنی بعد از آن و در آن می خوانی : سَجَدَ وَجْهِیَ الْفانِی، الْبالِی، الْمَوْقُوفُ الْمُحاسَبُ الْمُذْنِبُ الْخاطِئُ، لِوَجْهِکَ الْکَریمِ الْباقِی الدّائِمِ الْغَفُورِ الرَّحیمِ، سُبْحانَ رَبِّیَ الاَْعْلی وَ بِحَمْدِه، اَسْتَغْفِرُ اللّهَ وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ.

زیاده: اللّهُمَّ رَبَّ هذِهِ اللَّیْلَهِ الْعَظِیمَهِ، لَکَ الْحَمْدُ کَما عَصَمْتَنِی مِنْ مَهاوِی الْهَلَکَهِ، وَالتَّمَسُّکِ بِحِبالِ الظُّلَمَهِ، وَالْجُحُودِ لِطاعَتِکَ، وَالرَّدِّ عَلَیْکَ أَمْرَکَ،

وَالتَّوَجُّهِ إِلی غَیْرِکَ، وَالزُّهْدِ فِیما عِنْدَکَ، وَالرَّغْبَهِ فِیما عِنْدَ غَیْرِکَ، مَنّاً مَنَنْتَ بِهِ عَلَیَّ وَرَحْمَهً رَحِمْتَنِی بِها، مِنْ غَیْرِ عَمَلٍ سالِفٍ مِنِّی، وَلاَ اسْتِحْقاقٍ لِما صَنَعْتَ بِی وَاسْتَوْجَبْتَ مِنِّی. الْحَمْدُ عَلَی الدَّلالَهِ عَلَی الْحَمْدِ، وَاتِّباعِ أَهْلِ الْفَضْلِ وَالْمَعْرِفَهِ وَالتَّبَصُّرِ بِأَبْوابِ الْهُدی، وَلَوْلاکَ مَا اهْتَدَیْتُ إِلی طاعَتِکَ، وَلاَ عَرَفْتُ أَمْرَکَ، وَلا سَلَکْتُ سَبِیلَکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ کَثِیراً، وَلَکَ الْمَنُّ فاضِلاً، وَبِنِعْمَتِکَ تَتِمُّ الصّالِحاتُ.(1)

5. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ، اَمَرْتَنا فیهِ بِعِمارَهِ الْمَساجِدِ وَالدُّعاءِ وَالصِّیامِ وَالْقِیامِ، وَضَمِنْتَ لَنا فیهِ الاِْجابَهَ، وَقَدِ اجْتَهَدْنا وَاَنْتَ اَعَنْتَنا، فَاغْفِرْ لَنا فیهِ، وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنْهُ، وَاعْفُ عَنّا فَاِنَّکَ رَبُّنا، وَارْحَمْنا فَاَنْتَ سَیِّدُنا، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَنْقَلِبُ اِلی مَغْفِرَتِکَ وَرِضْوانِکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَالِه، اِنَّکَ اَنْتَ الاَْجَلُّ الاَْعْظَمُ.(2)

18) اعمال مخصوص شب هجدهم

1. خواندن چهار رکعت نماز، به دو سلام، در هر رکعت بعد از حمد بیست و پنج مرتبه سوره «إنّا أعطیناک الکوثر»، که پیش از آنکه از دنیا برود ملک الموت به او بشارت دهد که خداوند از او خشنود است و بر او خشمگین نمی باشد.(3)

2.خواندن دعای:

لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ، لا شَرِیکَ لَهُ فِی مُلْکِهِ، وَلا مُنازِعَ لَهُ فِی قُدْرَتِهِ، أَحْصی کُلَّ شَیْءٍ عَدَداً، وَخَلَقَهُ، وَجَعَلَ لَهُ أَمَداً، فَکُلٌّ ما یُری وَما لا یُری هالِکٌ إِلاَّ وَجْهُهُ، لَهُ الْحُکْمُ وَإِلَیْهِ یُرْجَعُونَ، وَسُبْحانَ اللّهِ الَّذِی قَهَرَ کُلَّ شَیْءٍ بِجَبَرُوتِهِ،

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص304 و305.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص304 و305.
3- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص90.

وَاسْتَوْلی عَلَیْهِ بِقُدْرَتِهِ، وَمَلَکَهُ بِعِزَّتِهِ. سُبْحانَ خالِقِی وَلَمْ أَکُ شَیْئاً، الَّذِی کَفَلَنِی بِرَحْمَتِهِ، وَغَذّانِی بِنِعْمَتِهِ، وَفَسَحَ لِی فِی عَطِیَّتِهِ، وَمَنَّ عَلَیَّ بِهدایَتِهِ، بِما أَلْهَمَنِی مِنْ وَحْدانِیَّتِهِ، وَالتَّصْدِیقِ بِأَنْبِیائِهِ، وَحامِلِی رِسالَتِهِ، وَبِکُتُبِهِ الْمُنْزَلَهِ عَلی بَرِیَّتِهِ الْمُوجِبَهِ لِحُجَّتِهِ، الَّذِی لَمْ یَخْذُلْنِی بِجُحُودٍ، وَلَمْ یُسْلِمْنِی إِلی عَنُودٍ، وَجَعَلَ مِنْ أَکارِمِ أَنْبِیائِهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِمْ أُرُومَتِی، وَمِنْ أَفاضِلِهِمْ نَبْعَتِی، وَ لِخاتَمِهِمْ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ عَوْنَتِی. اللّهُمَّ لا تُذَلِّلْ مِنِّی ما أَعْزَزْتَ، وَلا تَضَعْنِی بَعْدَ أَنْ رَفَعْتَ، وَلا تَخْذُلْنِی بَعْدَ أَنْ نَصَرْتَ، وَاطْوِ فِی مَطاوِی هذِهِ اللَّیْلَهِ ذُنُوبِی مَغْفُورَهً، وَأَدْعِیَتِی مَسْمُوعَهً، وَقُرُباتِی مَقْبُولَهً، فَإِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً.(1)

3. خواندن دعای:

اللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کَما حَمِدْتَ نَفْسَکَ، وَأَفْضَلَ ما حَمِدَکَ الْحامِدُونَ مِنْ خَلْقِکَ، حَمْداً یَکُونُ أَرْضَی الْحَمْدِ لَکَ، وَأَحَقَّ الْحَمْدِ عِنْدَکَ، وَأَحَبَّ الْحَمْدِ إِلَیْکَ، وَأَفْضَلَ الْحَمْدِ لَدَیْکَ، وَأَقْرَبَ الْحَمْدِ مِنْکَ، وَأَوْجَبَ الْحَمْدِ جَزاءً عَلَیْکَ، حَمْداً لا یَبْلُغُهُ وَصْفُ واصِفٍ، وَلا یُدْرِکُهُ نَعْتُ ناعِتٍ، وَلا وَهْمُ مُتَوَهِّمٍ، وَلا فِکْرُ مُتَفَکِّرٍ.

حَمْداً یَصْعُفُ عَنْهُ کُلُّ أَحَدٍ مِمَّنْ فِی السَّماواتِ وَالْأَرَضِینَ، وَیَقْصُرُ عَنْهُ وَعَنْ حُدُودِهِ وَمُنْتَهاهُ جَمِیعُ الْمَعْصُومِینَ، الْمُؤَیَّدِینَ الَّذِینَ أَخَذْتَ مِیثاقَهُمْ فِی کِتابِکَ الَّذِی لا یُغَیَّرُ وَلا یُبَدَّلُ، حَمْداً یَنْبَغِی لَکَ، وَیَدُومُ مَعَکَ، وَلا یَصْلُحُ إِلاَّ لَکَ. حَمْداً یَعْلُو حَمْدَ کُلِّ حامِدٍ، وَشُکْراً یُحِیطُ بِشُکْرِ کُلِّ شاکِرٍ، حَمْداً یَبْقی مَعَ بَقائِکَ، وَیَزِیدُ إِذا رَضِیتَ، وَیُنْمی کُلَّ ما شِئْتَ، حَمْداً خالِداً مَعَ خُلُودِکَ،

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال،ج1، ص308.

وَدائِماً مَعَ دَوامِکَ، کَما فَضَّلْتَنا عَلی کَثِیرٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَلِما وَهَبْتَ مِنْ مَعْرِفَتِکَ وَصِیامِ شَهْرِ رَمَضانَ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَقامِ مُحَمَّدٍ، وَبِمَقامِ أَنْبِیائِکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَتَصْرِفَ إِلَیَّ وَإِلی أَهْلِی وَ وَلَدِی وَأَهْلِ بَیْتِی وَمَنْ یَعْنِینِی أَمْرُهُ، وَإِلی جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ، مِنْ فَضْلِکَ وَرَحْمَتِکَ وَعافِیَتِکَ وَنِعَمِکَ وَرِزْقِکَ الْهَنِیءِ الْمَرِیءِ، ما تَجْعَلُهُ صَلاحاً لِدِینِنا وَقِواماً لِآخِرَتِنا.(1)

4. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

الْحَمْدُ للّهِ الَّذی اَکْرَمَنا بِشَهْرِ رَمَضانَ، وَاَنْزَلَ عَلَیْنا فیهِ الْقُرْانَ وَعَرَّفَنا حَقَّهُ، وَالْحَمْدُ للّهِ عَلَی الْبَصیرَهِ، اَسْاَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ یا اِلهَنا وَاِلهَ ابائِنَا الْاَوَّلینَ اَنْ تَرْزُقَنَا التَّوْبَهَ وَ لا تَخْذُلَنا، وَلا تُخْلِفَ ظَنَّنا بِکَ [صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاعْفُ عَنّا وَارْحَمْنا [اِنَّکَ اَنْتَ الْجَلیلُ الْجَبّارُ.(2)

از امام صادق علیه السلام روایت شده که «زبور» در شب هجدهم ماه رمضان نازل شده است.(3) و آن موجب شرافت بیشتر امشب می شود.

19) اعمال مخصوص شب نوزدهم

اشاره

شب نوزدهم ماه رمضان اولین شب از شبهای قدر می باشد.

قرآن کریم بدون تردید در شب قدر نازل شده است، خداوند منّان این حقیقت را در ضمن چندین آیه بیان فرموده است:

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال،ج1، ص309.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال،ج1، ص310.
3- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج4، ص193.

1. «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِیَ أُنزِلَ فِیهِ الْقُرْآنُ»(1)

2. «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهٍ مُبارَکَهٍ»(2)

3. «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ»(3)

کیفیّت نزول قرآن

قرآن به صراحت اعلام کند که قرآن کریم در ماه رمضان، در یک شب مبارک که آن نیز شب قدر می باشد نازل شده است.

در اینجا این سؤال پیش می آید که مگر قرآن کریم در مدت بیست و سه سال بر قلب شریف پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نازل نشده است؟! پس چگونه است که به نص قرآن نزول آن در یک شب، یعنی در شب قدر بوده است؟

زمخشری در اینجا بین «نَزَّلَ» و «اَنْزَلَ» فرق گذاشته و گفته: چرا قرآن کریم در مورد قرآن: «نَزَّلَ» و در مورد تورات و انجیل: «اَنْزَلَ» تعبیر کرده؟

زیرا قرآن به صورت تدریجی و تورات و انجیل یکجا نازل شده اند.(4)

علامه طباطبائی آن را توسعه داده و فرموده: قرآن کریم یکبار به صورت تدریجی در طول بیست و سه سال نازل شده و یکبار به صورت دَفعی (یکجا) در شب قدر نازل شده است، و لذا هر کجا از نزول تدریجی آن سخن رفته: «نَزَّلَ» تعبیر شده و هر کجا از نزول دفعی آن گفتگو شده: «اَنْزَلَ» تعبیر شده است.(5)

شیخ صدوق فرموده: قرآن کریم در شب قدر یکجا به بیت المعمور نازل شده سپس در طول بیست سال به تدریج نازل گشته است.(6)

شیخ مفید آن را نشأت گرفته از خبر واحد دانسته و رد کرده است.(7)

1- سوره بقره، آیه

2- سوره دخان، آیه 3.
3- سوره قدر، آیه 1.
4- زمخشری، الکشّاف، ج1، ص336.
5- علامه طباطبائی، المیزان، ج2، ص15 - 23.
6- شیخ صدوق، الاعتقادات، ص82.
7- شیخ مفید، تصحیح الاعتقاد، ص123.

برخی از مفسران گفته اند که نخستین آیات الهی در شب قدر نازل شده و بقیه به تدریج در طول عمر مبارک پیامبر اکرم نازل شده است.(1)

علامه طباطبایی به شدت آن را رد کرده است.(2)

شیخ صدوق نظر دیگری ابراز کرده، فرموده: نزول قرآن در شب قدر کامل شده است.(3) فیض کاشانی آن را پسندیده و بر آن صحّه گذاشته است.(4)

برخی از معاصران در جزوه ای که در نقد علامه طباطبائی نوشته اند، نظر فیض کاشانی را پسندیده اند و چنین نتیجه گرفته اند که :

به ناچار باید بپذیریم که با نزول پنج آیه از اول سوره علق، نزول قرآن در شب قدر تحقق یافته، ولی نبوت در ماه رجب محقق گردیده است و بین تحقق بعثت در ماه رجب و نزول نخستین آیات وحی در شب قدر منافاتی نیست.(5)

علامه مجلسی احتمال داده که یکبار به صورت یکجا بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم نازل شود، سپس به صورت تدریجی براساس مصالح نازل گردد.(6)

برخی دیگر از معاصران گفته اند: شاید منظور از نزول تدریجی قرآن و نزول آن در شب قدر این باشد که همه قرآن در شب قدر نازل شده، ولی نه در یک شب، بلکه در شبهای قدر در طول بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ، یعنی در بیست و سه سال، ولی در شبهای قدر آن.(7)

جایگاه شب قدر

روایات واصله در عظمت شب قدر بسیار فراوان است که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

ابن عباس از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده که فرمود: فرشتگانی که در «سدره

1- محمد رشید رضا، المنار، ج2، ص161.
2- علامه طباطبائی، المیزان، ج2، ص16.
3- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص61.
4- فیض، الصافی، ج1، ص103.
5- دوزدوزانی، دروس فی تفسیر القرآن، ص78.
6- مجلسی، کتاب الاربعین، ص566.
7- شربیانی، مقدمه غالیه فی التفسیر، ص81.

المنتهی» ساکن هستند و جبرئیل امین از آنهاست، در شب قدر فرود می آیند. جبرئیل پرچمهایی به همراه خود می آورد، یکی را بر فراز قبر من نصب می کند، یکی را بر بیت المقدس، یکی را بر مسجد الحرام و یکی را بر طور سینا، بر هر مرد و زن مؤمن سلام می کنند، به جز مشروب خواران و...(1)

در شب قدر خداوند به جبرئیل فرمان می دهد که با لشکر عظیمی از ملائکه بر زمین نازل شوند و عَلَم سبزی با خود بیاورند و آن را بر فراز بام کعبه نصب کنند. جبرئیل ششصد بال دارد، دو بالش را جز در شب قدر نمی گشاید.

در شب قدر آن دو بال را می گشاید و بر شرق و غرب جهان می گستراند و فرشتگان را در اقطار و اکناف جهان پراکنده می سازد، پس بر هر شخص نشسته یا ایستاده ای که مشغول نماز و یاد خدا هستند، سلام می کنند و با آنها مصافحه می کنند و هنگامی که دعا کنند، فرشتگان آمین گویند. پیوسته مشغول این کار هستند تا صبح طالع شود.

چون صبح طالع شود پیک وحی فرشتگان را ندا می کند که به سوی آسمان پر کشند. فرشتگان می پرسند که خداوند با امّت محمد صلی الله علیه و آله وسلم چه کرد؟

جبرئیل گفت: خدا گناهان همه آنها را آمرزید، مگر:

1) کسانی که مُدمِن خمر باشند. 2) کسانی که عاق والدین باشند.

3) آنانکه قطع رحم کنند. 4) آنانکه با مؤمنان دشمنی بورزند.

تقدیر امور در شب قدر

آنچه باید در طول یک سال واقع شود خداوند آن را در شب قدر مقدّر می کند، حق تأخیر، تقدیم، مشیّت و بدا برای خداوند منّان محفوظ است،

پس آن را به پیامبر اکرم، امیرمؤمنان و یکایک امامان، تا امام زمان علیهم السلام القاء می فرماید و حق تقدیم و تأخیر و بدا و مشیّت را با آنها شرط

می کند.(2)

از امام باقر علیه السلام پرسیدند: آیا شما شب قدر را می دانید؟ فرمود: چگونه ممکن

1- طبرسی، مجمع البیان، ج5، ص789.
2- علی بن بابویه، تفسیر قمی، ج2، ص290.

است ما آن را ندانیم، در حالی که فرشتگان در آن شب بر گرد ما می چرخند.(1)

به امام صادق علیه السلام گفته شد: مردم می گویند که آجال وارزاق و اسامی حجّاج در شب نیمه شعبان نوشته می شود، فرمود: در این رابطه چیزی در نزد ما نیست، ولی چون شب نوزدهم ماه رمضان فرا رسد، آجال نوشته می شود، ارزاق تقسیم گردد، اسامی حجاج ثبت شود، آنگاه خداوند به بندگانش توجهی کرده، همه آنها را می آمرزد، به جز شراب خواران را.

چون شب بیست و سوم فرا رسد همه امور امضا می گردد و استوار می شود و به سوی صاحب این امر ابلاغ می شود وگرنه معلوم نمی شد که در طول این سال چه حوادثی رخ می دهد.(2)

در حدیث دیگری فرمود: آنچه در طول یک سال رخ می دهد، از مرگ و میر، تولّد نوزادان، خیر و شر، نزول باران، اسامی حجاج و... پس به اهل زمین ابلاغ می شود. راوی پرسید: به چه کسی؟ فرمود: به کسی که او را مشاهده می کنی.(3)

در حدیث دیگری آمده است که خداوند آنچه تقدیم و تأخیر و نقض و ابرام اراده فرموده در شب نوزدهم مقدر می کند، در شب بیست و یکم آن را استوار می سازد، و در شب بیست و سوم آن را به طور حتم امضا می فرماید، دیگر بدا در آن رخ نمی دهد.(4)

امام باقر علیه السلام در تفسیر سوره قدر می فرماید: خانه حضرت علی و حضرت فاطمه از حجره پیامبر اکرم می باشد و سقف این خانه همان عرش پروردگار است، در درون این خانه دریچه ای به سوی عرش خداست که معراج وحی و فرودگاه فرشته هاست، هر صبح و شام به وحی الهی بر آنها فرود می آیند، هیچ ساعتی وهیچ چشم بر هم زدنی نیست که فرود فرشتگان قطع شود، گروهی فرود آیند و گروه دیگری عروج نمایند.

1- علی بن بابویه، تفسیر قمی، ج2، ص432.
2- صفار، بصائر الدرجات، ص242 و240.
3- صفار، بصائر الدرجات، ص242 و240.

4- کلینی، الکافی، ج4، ص158.

خداوند پرده را از دیدگاه حضرت ابراهیم برداشت، تا عرش را نظاره کرد، خداوند قدرت بینایی بیشتری به پیامبر، علی، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام عطا فرموده، که عرش را مشاهده می کنند و سقف دیگری بین خانه آنها و عرش خدا فاصله نمی باشد و روح و فرشتگان بر آنها نازل می شوند و هیچ خانه ای از خانه های امامان از ما نمی باشد، جز اینکه محل فرود فرشتگان می باشد.(1)

امام باقر علیه السلام می فرماید: در شب معراج همه علوم مربوط به گذشته و آینده به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم عطا شد، جز اینکه بسیاری از آنها به صورت مجمل بود، تفسیر آنها در شب قدر نازل می شود.

امیر المؤمنین علیه السلام نیز همه آنها را به اجمال می دانست و تفصیل آن در شب قدر بیان می گردید... اوصیا نیز همه آن علوم را به اجمال دارند ولی در شب قدر روح و فرشتگان بر آنها نازل شده، آنچه را که باید در میان مردم حکم کنند بر آنها به تفصیل می آورند.(2)

روزی امیر مؤمنان علیه السلام سوره قدر را تلاوت نمود، امام حسین علیه السلام عرض کرد: پدر جان شنیدن این سوره از دهان شما حلاوت خاصی دارد. فرمود: آری، من از این سوره مطالبی را می دانم که شما نمی دانید، هنگامی که این سوره بر جدّ بزرگوارت نازل شد مرا طلبید، آن را بر من تلاوت کرد و فرمود:

ای برادر من، ای وصیّ من، ای خلیفه من پس از من بر امّتم، و جنگجوی من با دشمنانم تا روز قیامت، این سوره بعد از من برای تو و فرزندان تو می باشد، جبرئیل - برادر من از میان فرشته ها رخدادهایی را برای من بازگو کرد که در میان امّتم رخ می دهد و این سوره نوری هست که در دل تو نورافشانی می کند و پس از تو در دل اوصیای تو تا هنگامی که فجر دولت قائم (عج) طلوع کند.(3)

شیخ جعفر شوشتری برای نزول فرشتگان درشب قدر برزمین سه وجه نوشته:

1- شرف الدین، تأویل الآیات، ج2، ص818.
2- کلینی، الکافی، ج1، ص252.
3- بحرانی، تفسیر البرهان، ج10، ص352.

1) برای ویژگی خاصی که خداوند در شب قدر برای زمین قرار داده.

2) برای مشاهده عباداتی که در روی زمین هست ولی در آسمانها نیست، مانند اطعام فقرا و مساکین، که چنین عبادتی در آسمانها وجود ندارد.

از این نظر برای بزرگی جایگاه این اعمال به زمین فرود می آیند.

3) برای شنیدن مناجات و تضرّع گنهکاران، که در کلمات قدسی آمده است:

«أنین المذنبین أحبّ إلیّ من تسبیح المسبّحین»؛

«گریه و زاری گنهکاران برای من از تسبیح تسبیح گویان محبوب تر است». (1)

روح چیست؟

منظور از روح در سوره قدر که می فرماید: «فرشتگان و روح به اذن پروردگارشان در شب قدر با هر امری فرود می آیند» چیست؟

ابوبصیر آن را از امام صادق علیه السلام پرسید و عرضه داشت: آیا روح همان جبرئیل نیست؟ فرمود: نه، روح بزرگتر از جبرئیل است، جبرئیل از فرشته ها می باشد و روح آفریده ای بزرگتر از فرشته ها می باشد.(2)

در تفسیر این آیه آمده است: روح القدس و فرشتگان بر امام زمان فرود آیند و آنچه از سرنوشت امت نوشته اند بر وی تقدیم می کنند.(3)

از امیر مؤمنان علیه السلام روایت شده که فرمود: زیر عرش پروردگار نهری و در زیر آن نوری است که به آن نور افشانی می کند و در دو طرف نهر، دو روح است که مخلوق هستند، یکی روح القدس، دیگری روحی که از امر پروردگار است.(4)

عده ای گویند: منظور از روح گروهی از فرشتگان هستند که دیگر فرشته ها آنها را جز در شب قدر نمی بینند.(5)

1- شوشتری، فوائد المشاهد، ص104.
2- کلینی، الکافی، ج1، ص386.
3- علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، ج2، ص431.
4- کلینی، الکافی، ج1، ص389.
5- ثعلبی، الکشف و الیقین، ج10، ص258.

علامه طباطبائی گوید: ظاهرا منظور از روح همان روحی است که از امر پروردگار است.(1)

استادم، همنام امام محمد باقر علیه السلام ، در کتاب «مجالس الموحّدین» در تفسیر این مطلب می فرماید: منظور از «روح» براساس روایات اهلبیت علیهم السلام دو چیز است:

1) روح القدس 2) روح من امر ربّی

این دو روح براساس برخی از روایات در وجود مبارک پیامبر اکرم و ائمه اطهار علیهم السلام حضور دارند، همانند روح انسانی که در وجود انسان وجود دارد.

ایشان در پرتو این دو روح است که به همه آسمانها و زمین و آنچه در آنهاست واقف و مطّلع می باشند، آگاهی آنان از ضمایر مردم و از هر چیزی که از دل مردمان می گذرد، به وسیله این دو روح می باشد.

از این جهت است که در حال خواب همانند بیداری، و از پشت سر همانند پیش رو واقف هستند و به آوردن معجزات و اظهار آیات توانا می باشند.

تفسیر دیگر روح این است که روح وجودی است از نور همانند فرشته ها، ولی بزرگتر از آنها، حتی بزرگتر از جبرئیل و میکائیل.

این روح نیز به محضر ائمه اطهار علیهم السلام نازل می شوند، هر وقت که اراده کنند، برای انجام امور مهم زمینی یا آسمانی.

از جمله در شب قدر به محضر امام زمان علیه السلام نازل می شود و با هر کس به اذن امام علیه السلام مصافحه کند یا در نزدیکی او قرار بگیرد، مرتبه ای از دانش وفهم و شرح صدر برایش پدید آید.

افاضه این نورانیّت از روح منحصر به کسانی است که قلب آنها در پرتو تقوا، عبادت، ریاضت، ترک شهوات و مخالفت با هوای نفس صفا پیدا کرده باشد.

گذشته از آن باید به وظیفه محبت و مودّت حجّت خدا، نصرت و خدمت به امام عصر، توجّه و توسّل به خاندان عصمت و طهارت نیز عمل کرده باشد، تا شایسته مصافحه با روح و کسب فیض از افاضات روح را پیدا کند.

1- طباطبائی، المیزان، ج20، ص332.

نقض و ابرام امور در شب قدر

براساس روایات وارده از پیشوایان معصوم علیهم السلام ، تقدیر امور بندگان از خیر و شر بر دو قسم است:

1) حتمی

2) غیر حتمی، که مشروط و معلّق نیز نامیده می شوند.

امور حتمی نیز بر چند قسم است:

1) نزولش حتمی است ولی رسیدنش به شخص حتمی نیست، که می شود آن را به وسیله دعا، صله رحم، انفاق و ترک گناه دفع کرد.

2) نزولش حتمی و رسیدنش به شخص نیز حتمی است، ولی بقایش حتمی نیست، آن را نیز می توان به وسیله دعا، انفاق، صله رحم و ترک گناه تغییر داد.

3) نزولش حتمی، رسیدنش به شخص حتمی و بقایش نیز حتمی باشد، که دیگر نمی توان آن را تغییر داد.

اما آنچه حتمی نباشد می توان آن را با راههای فوق تغییرش داد.

شیخ جعفر شوشتری در توضیح معنای شب قدر می فرماید:

معنای شب قدر آن است که جمیع امور عالم از سعادت و شقاوت، مرگ و زندگی، روزی و تنگدستی، جاه و مقاه و امثال آنها در آن شب مقدّر می شود و این مقدر شدن امور به چند قسم است:

1) تقدیر امور در آغاز آفرینش براساس حکمت بالغه پرودگار

2) تقدیر امور یک سال در شب قدر بدون قید و شرط

3) تقدیر امور یک سال در شب قدر مشروط به قیودات و شرایط

غالب رخدادهایی که در طول سال رخ می دهد از قسم سوم است، ممکن است مرگ کسی که مقدر شده با اعمال صالحه آن را تغییر دهد، ممکن است زندگی کسی مقدر باشد با اعمال ناشایست از قبیل قطع رحم آن را دگرگون سازد. مشهور است که یک نفر یهودی از کنار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله عبور کرد، حضرت خبر داد که او را افعی خواهد زد و خواهد مرد. او سالم برگشت، به حضرت عرض کردند که وی

سالم برگشته است، فرمود: بپرسید چه کرده است؟ معلوم شد نان خشکی را صدقه داده است. فرمود: این صدقه مرگ او را به تأخیر انداخته است.(1)

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به امیر مؤمنین علیه السلام فرمود: آیا می دانی که معنای «شب قدر» چیست؟ خداوند متعال آنچه باید تا روز قیامت واقع شود، در شب قدر مقدّر فرمود، از جمله ولایت تو و ولایت فرزندانت را تا روز قیامت در آن شب مقدر فرمود.(2)

امام صادق علیه السلام در همین رابطه فرمود: شب قدر شبی است که آسمانها و زمین و ولایت امیر المؤمنین علیه السلام در آن مقدّر گردید.(3)

در حدیث دیگری فرمود: کسی که در آن شب که هر امر استواری مقدر می شود نامش در میان حجاج نوشته نشود، آن سال به حج نمی رود...

راوی پرسید چنین کسی نمی تواند در آن سال به حج برود؟ فرمود: نه.(4)

امام باقر علیه السلام در تفسیر لیله القدر فرمود: شب قدر همه ساله، در ماه رمضان، دردهه آخر آن می باشد، قرآن جز درشب قدر نازل نشده است، هرچیزی که باید تا سال بعد اتفاق بیفتد، از خیر و شر، از طاعت و معصیت، از مرگ و میر، از روزی و نوزاد در آن شب مقدر می شود؛ پس آنچه در شب قدر مقدر بشود و قطعی شود، پس آن از امور حتمی است، لکن برای خداوند در آن مشیّت هست.(5)

امام صادق علیه السلام در این رابطه فرمود: آجال و ارزاق و اسامی حجّاج نیز در شب نوزدهم نوشته می شود، پس خداوند به اهل زمین توجّهی نموده هر مؤمنی را می آمرزد، به جز شراب خوار، در شب بیست و سوم هر امر استواری امضا می شود و ابلاغ می گردد. راوی پرسید: به چه کسی؟ فرمود: به صاحب شما، وگرنه آنچه را که مقدّر است در این سال رخ بدهد نمی دانست.(6)

1- شوشتری، فوائد المشاهد، ص103.
2- شیخ صدوق، معانی الاخبار، ص315 و316.

3- شیخ صدوق، معانی الاخبار، ص315 و316.
4- مجلسی، بحارالانوار، ج97، ص17.
5- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص67.
6- صفار، بصائر الدرجات، ج5ع ص242.

پاداش شصت هزار برابر

قرآن کریم به صراحت فرموده شب قدر از هزار ماه بهتر است، پس عمل در آن از عمل در سی هزار شب برتر است و اگر روزها را نیز بر آن بیفزاییم، شصت هزار می شود، چون عمل در یک شب که شب قدر باشد از هزار ماه، شامل شبها و روزها، بهتر است.

راوی پرسید: چگونه ممکن است عمل در یک شب از هزار ماه بهتر باشد؟ فرمود: عمل در شب قدر از هزار ماهی که شب قدر در آن نباشد بهتر است.(1)

ابن عباس گوید: به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم گفته شد که مردی از بنی اسرائیل به مدّت هزار ماه سلاح پوشید و در راه خدا به نبرد پرداخت،

پیامبر اکرم از آن در شگفت شد و آرزو کرد که ای کاش عمر امّتش طولانی می شد، از امت اسلامی نیز افرادی چنین توفیقی پیدا می کردند. پس خداوند شب قدر را به آن حضرت عطا کرد و فرمود: عبادت در این شب از یک هزار ماهی که آن شخص اسرائیلی سلاح برداشته و به نبرد در راه خدا پرداخته افضل است.

مرحوم طبرسی می افزاید: فضیلت هر زمانی بر زمان دیگر به جهت خیر و برکتی است که در آن وجود دارد، پس از این جهت که خداوند در شب قدر خیر کثیر قرار داده، آن شب از یک هزار ماه برتر است.(2)

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم درعالم رؤیا دیدند که بعد از وی بنی امیّه بر منبر او بالا می روند و مردم را از راه راست منحرف می کنند، پیامبر اکرم بسیار اندوهگین شد، پیک وحی فرود آمد و سبب اندوهش را پرسید، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله رؤیای خودش را بیان کرد، پیک وحی صعود کرد و سپس فرود آمد و این آیات را فرود آورد:

«أَفَرَأَیْتَ إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِینَ ثُمَّ جَاءهُم مَّا کَانُوا یُوعَدُونَ مَا أَغْنَی عَنْهُم مَّا کَانُوا یُمَتَّعُونَ»آیا چگونه می بینی؟ اگر آنها را چند سالی از این زندگی

برخوردار سازیم، آنگاه عذابی که به آنها وعده داده شده به سراغشان بیاید.(3)

1- مجلسی، بحارالانوار، ج97، ص4.
2- طبرسی، مجمع البیان، ج10، ص789.
3- سوره شعراء، آیه 205 - 206.

«إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ * وَمَا أَدْرَاکَ مَا لَیْلَهُ الْقَدْرِ * لَیْلَهُ الْقَدْرِ خَیْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ»(1) ما آن را در شب قدر فرو فرستادیم، تو چه می دانی که شب قدر چیست؟

شب قدر از یک هزار ماه بهتر است. خداوند منّان شب قدر را برای پیامبر اکرم از هزار ماهی که دوران سلطنت بنی امیه بود، برتر قرار داد.(2)

در حدیث دیگری آمده است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در عالم رؤیا دید که بوزینه ها از منبر آن حضرت بالا می روند، بسیار اندوهگین شد، پس خداند سوره قدر را نازل فرمود، و آن شب را از هزار ماه حکومت بنی امیه که شب قدر در آن نباشد برتر نمود.(3)

در «حدیقه الشیعه» از امام صادق علیه السلام روایت کرده که از آن حضرت پرسیدند: آیا شما شب قدر را می شناسید؟ فرمود: چگونه نشناسیم در حالی که شب قدر برای ما پدید آمده است.

در شب قدر ما را بر تخت کرامت می نشانند، ارواح انبیاء و فرشتگان یکایک برای تهنیت به نزد ما می آیند و احترام ما را پاس می دارند تا طلوع فجر.

شب قدر برای ما از ملک بنی امیه بهتر است و چند برابر آنچه برای آنها در طول حکومتشان حاصل گردید، برای ما در شب قدر حاصل شود.

جنبه آگراندیسمانی ماه رمضان

ماه مبارک رمضان همانند دیگر ایام مبارکه حالت آگراندیسمانی دارد، ثواب و عقاب را مضاعف می کند. بدون تردید زمان، مکان، میزان شناخت و کمالات انسانی پاداش اعمال خیر و کیفر کارهای زشت را مضاعف می کند.

قرآن کریم در مورد زنان پیامبر می فرماید:

1) شما مانند هیچ زن دیگری نیستید.

2) خداوند برای نیکوکاران از شما پاداش بزرگی مهیا ساخته است.

1- سوره قدر، آیه 1-3.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص159.
3- فیض، تفسیر صافی، ج10، ص520.

3) هر کدام از شما کار نکوهیده آشکاری انجام دهد عذابش دو برابر می شود.(1)

آری عقل نیز چنین داوری می کند، کسی که شب و روز در محضر رسول مکرم باشد باید از معرفت و شناخت والایی برخوردار باشد، چنین فردی عمل نیکش با آن پشتوانه معرفتی بسیار والا خواهد بود، و اگر خدای ناکرده انحرافی پیدا کند باید به شدّت کیفر ببیند، چنانکه منطق وحی بر آن تأکید می ورزد. در احادیث وارده از پیشوایان معصوم نیز به موارد فراوانی تأکید شده، که فقط به برخی از آنها اشاره می کنیم:

1) کمالات روحی و حالات عرفانی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: محبّت ما حسنات را مضاعف می کند.(2)

امام باقر علیه السلام می فرماید: خداوند حسنات مؤمنان را مضاعف می کند.(3)

2) شرف مکانی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در مورد حرم مکّه می فرماید: نماز، روزه، صدقه و اعمال نیکو در آن مضاعف می شود، گناه و معصیت نیز در آن مضاعف می باشد.(4)

امام باقر علیه السلام فرمود: حسنات و سیّئات در آن مضاعف می شود.(5)

امام جواد علیه السلام فرمود: شکار در حرم کیفر مضاعف دارد.(6)

3) شرف زمانی

در مورد ماه های حرام (رجب، شوال، ذیقعده و ذیحجه) فرموده اند: گناهان در آن مضاعف می شود، همچنین حسنات .(7)

1- سوره احزاب، آیه 29 - 32.
2- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج68، ص100.
3- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج68، ص251.
4- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج 99، ص346.
5- علامه مجلسی، بحار الانوار، ج11، ص 183.
6- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج99، ص148.
7- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج100، ص53.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: عمل در ماه رمضان مضاعف می شود.(1)

امام صادق علیه السلام فرمود: در شب جمعه از گناهان بپرهیزید که حسنه و سیّئه در شب جمعه مضاعف می شود.(2)

بسیاری از مردم از شرافت مکانی و زمانی اماکن شریفه و ایام متبرّکه آگاه هستند، ولی فقط در مورد مثبت آن فکر می کنند، بسیار خرسند هستند که در فلان ایام متبرکه توفیق یافتند که در فلان اماکن شریفه حضور پیدا کنند، ولی هرگز فکر نمی کنند که در این ایام و در این اماکن اگر اشتباهی از آنها سرزده و لغزشی از آنها پدید آمده، گناه بزرگی را مرتکب شده اند که به راحتی نمی توانند از کنار آن بگذرند. روی این معنی، همان مقدار که شبهای قدر اعمال انسان را تا شصت هزار برابر بالا می برد، اگر گناهی در چنین شب مقدسی مرتکب شوند، جرأت و جسارت بزرگی از آنها سرزده و قابل مقایسه با دیگر ایام نمی باشد.

در شبهای قدر کمتر اتفاق می افتد، ولی دراعیاد مذهبی بسیار اتفاق می افتد که افرادی به عنوان روز چشن و سرور به گردش و تفریح پرداخته، مجالس لهو و لعب به راه انداخته، دهها گناه بزرگ مرتکب می شوند و خیال می کنند که از مقتضای جشن و سرور مذهبی تجاوز نکرده اند.

از همه خوانندگان گرامی می خواهیم که این بیدار باش را خیلی جدی بگیرند و ایام متبرکه را پاس بدارند و مرتکب گناه نشوند و گناه در ایام متبرکه را ساده نپندارند.

علت نامگذاری شبهای قدر به قدر

شب نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان را، شبهای احیاء، لیالی قدر و لیالی مبارکه می نامند.

این سه شب را از این جهت شبهای احیاء می نامند که بر احیای آنها با شب زنده داری، تهجّد و عبادت به شدت توصیه شده و لذا غالب مؤمنان تلاش می کنند

1- علامه مجلسی، بحار الانوار، ج96، ص345.
2- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج89، ص283.

که این سه شب را با تلاوت قرآن، عبادت حق تعالی، دعا، مناجات، نماز و دیگر اعمال خیر سپری کنند، از این جهت به شبهای احیاء معروف می باشند.

اما علت نامگذاری آنها به شب قدر:

گلواژه «قدر» در لغت در چند معنی به کار رفته است:

1) رفعت شأن و علوّ قدر و بلندی مرتبت، که معنای اساسی آن می باشد.(1)

شب قدر را به جهت عظمت، فخامت، شرافت و منزلت رفیع آن «شب قدر» می نامند.(2)

هر کس در هر پایه ای از شرف باشد، با شب زنده داری در شب قدر به مقامی بس رفیع و جایگاهی بس منیع راه یابد. برای عبادت و اطاعت در شب قدر، مقامی بس رفیع و فضیلتی بس بزرگ است.

در شب قدر کتابی بس رفیع، از سوی آفریدگاری بلند جایگاه، توسط فرشته ای بلند مرتبه، بر قلب پیامبری بسیار والا، برای امتی بسیار بزرگ نازل گردیده است.

برای همه این جهات شرف و فضیلت به «شب قدر» موسوم شده است.(3)

2) ضیق و تنگی(4) چنانکه در قرآن کریم آمده است:

«فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ» ؛ «روزی اش را بر وی تنگ گرفت».(5)

شب قدر را از این جهت «شب قدر» گویند که در آن شب، آنقدر فرشته بر روی زمین نازل شود، که روی زمین بر آنها تنگ شود.(6)

3) داوری درست، قضاوت صحیح و تقدیر براساس معیار و میزان.(7)

در شب قدر همه امور براساس تدبیر خداوند حیّ قدیر تقدیر شود، آجال و

1- ابن فارس، معجم مقاییس اللغه، ج5، ص62.
2- طریحی، مجمع البحرین، ج3، ص448.
3- طبرسی، مجمع البیان، ج10، ص781.
4- ابن منظور، لسان العرب، ج11، ص58.
5- سوره فجر، آیه16.
6- طبرسی، مجمع البیان، ج10، ص786.
7- خلیل، ترتیب کتاب العین، ص651.

ارزاق و همه موهبت های الهی، براساس معیارها و موازین درست تقسیم شود، ولذا آن شب را «شب قدر» نامند.(1)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به مولای متقیان امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: آیا می دانی که «شب قدر» به چه معناست؟

خداوند تبارک و تعالی در شب قدر آنچه را که می بایست تا روز قیامت انجام شود مقدر نمود. در آن شب بود که خداوند ولایت تو و امامان از نسل تو را تا روز قیامت مقدر فرمود.(2)

امام صادق علیه السلام نیز در همین رابطه فرمود: شب قدر آن شبی است که آسمانها و زمین و ولایت امیر مؤمنان در آن مقدر گردید.(3)

یکی دیگر از اسامی شب قدر «شب مبارکه» است، چنانکه قرآن کریم می فرماید: «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهٍ مُبارَکَهٍ»؛ «ما آن قرآن را در یک شب مبارک فرو فرستادیم».(4) خداوند منّان از شب نزول قرآن که همان شب قدر است در این آیه به «شبی مبارک» تعبیر فرموده است.

مبارک به خیر کثیر، نعمت عظیم، موهبت عمیم و هر خیری که فراوان، فراگیر و پایدار باشد، گفته می شود.

شب قدر شبی مبارک است که خیر و برکت فراوان برای همه آدمیان در همه قرون و اعصار دارد، شبی است که به تنهایی از سی هزار شب و سی هزار روز برتر است، در ماهی مبارک و تا روز رستاخیز ادامه دارد. و در آن، کتابی مبارک با معارفی والا برای همه انسانها در طول قرنها و نسلها نازل گردیده است.

شرف وعظمت وبرکت آن نیز دربرخی از ساعات آن نیست، بلکه از نخستین لحظه ورود به شب تا آخرین لحظه خروج آن که مطلع الفجر باشد ادامه دارد.

یک چنین شبی با برکت در طول سال هرگز یافت نمی شود. و لذا باید همگان

1- شیخ طوسی، تفسیر التّبیان، ج10، ص385.
2- شیخ صدوق، معانی الاخبار، ص315 و316.
3- شیخ صدوق، معانی الاخبار، ص315 و316.
4- سوره دخان، آیه3.

آن را قدر بدانند، غنیمت شمارند، از لحظه های آن فیض ببرند، حتی یک ثانیه از آن را با کسالت و بطالت تلف نکنند. مصلحت دین و دنیا، صلاح معاش و معاد، رزق و روزی، عزّ و جاه، منافع جسم و جان، از منظر کمیّت و کیفیّت، به این فراخی و وسعت، در هیچ شبی از شبهای دیگر سال اتفاق نمی افتد.

چقدر خسران و خسارت است که انسان یک چنین فرصتی را از دست بدهد، که جبران آن تا شب قدر آینده هرگز میسّر نمی شود.

راز استتار شب قدر

خداوند منّان از روی حکمت بالغه اش بسیاری از حقایق والا و اسرار گرانبها را از عامّه مردمان پوشیده داشته است که از آن جمله است:

1) شب قدر.

2) اسم اعظم.

3) نماز وسطی.

4) ساعت استجابت دعا در شب و روز جمعه.

5) هنگامه ظهور حضرت صاحب الزّمان (عج).

6) زمان فرا رسیدن رستاخیز.

7) وقت فرا رسیدن اجل.

8) محل دقیق قبر شریف حضرت زهرا علیهاالسلام .

خداوند منّان شب قدر را در میان شبهای ماه رمضان مخفی نموده، تا بندگان در همه شبهای ماه رمضان تلاش کنند و همه شبها را احیاء بدارند به امید این که شب قدر را درک کنند.(1)

اسم اعظم را در میان اسمای حُسنای مخفی کرده تا با همه اسامی او را بخوانند. نماز وسطی را مخفی داشته تا نمازگزاران به همه نمازها محافظت کنند. ساعت استجابت دعا را مخفی کرده تا نیایشگران در تمام ساعت شب و روز جمعه به نیایش بپردازند.

1- طبرسی، مجمع البیان، ج10، ص789.

هنگامه ظهور حضرت ولی عصر ارواحناه فداه را مخفی داشته تا منتظران مقدمش همواره خود را مهیّا کنند و چون سربازی جانباز آماده شمشیر زدن در رکاب آن حضرت باشند.

زمان فرا رسیدن اجل هر فرد و رستاخیز همگان را مخفی داشته، تا گنه کاران در نخستین لحظه توجّه و ندامت توبه کنند، امروز و فردا نکنند و بی توبه از دنیا نروند. محل دقیق قبر مطهر صدیقه طاهره را مخفی داشته که اولاً دلیلی بر مظلومیت آن حضرت و شاهدی بر خفقان زمان و حاکمان دوران و غاصبان فدک در طول قرون و اعصار باشد، ثانیا راهیان کوی و شیفتگان قبر گمگشته آن حضرت در بقیع و روضه مطهر و خانه حضرتش جست و جو کنند.

از اینجاست که باید نیک بختان با تلاشی مستمرّ، عبادتی خستگی ناپذیر و پی گیری بی نظیر در همه شبهایی که احتمالش می رود، شبها را تا به سحر به تلاوت قرآن، مناجات پروردگار، عبادت حق تعالی، توبه و انابه به سوی خدای مهربان سپری نموده، به درک شب قدر نایل آیند.

و اگر برای یکی از شیفتگان درک شب قدر، در یکی از این شبها عذری پدید آمد، نومید نشود و در دیگر شبها به جستجوی آن بپردازد.

و افراد شقی و نگونسار که حال و حوصله چنین تلاش گسترده را ندارند، از آن مأیوس شوند و شقاوت خود را پی بگیرند.

اما سعادتمندان با کسب فیض در همه این شبها به درک فیض همه آن شبها نایل گردند، که ادامه و تکرار آن اعمال در همه آن شبها موجب مزید سعادت و لیاقت آنان گردد.

اهل عبادت و نیایش با اعمالی که در شبهای متعدّد انجام می دهند، موجبات تهذیب نفس، تزکیه درون و طهارت ظاهر و باطن خود را فراهم می آورند.

اگر شب قدر مشخص بود، شاید برخی از طالبان در جستجوی حقایقی بودند و به مقاماتی دست می یافتند که مستضعفان آن را کرامتی تلقّی کرده به گمراهی می افتادند. و برخی از مردم ممکن بود با اصرار و الحاح

چیزی را طلب کنند که مصلحتشان نباشد و موجب سلب توفیق از آنها بشود.

از نشانه های شب قدر

برای شناخت شب قدر راههایی از سوی معصومین علیهم السلام ارایه شده که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

1) از امام باقر علیه السلام پرسیدند: چگونه بشناسیم که شب قدر همه ساله در ماه رمضان اتفاق می افتد؟

فرمود: چون ماه رمضان فرا رسد، هر شب سوره دخان را یکصدبار تلاوت کن، چون به شب بیست و سوم رسیدی، به حقیقت پرسش خود دست می یابی.(1)

2) امام صادق علیه السلام در همین رابطه فرمود: چون ماه رمضان فرا رسد، سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را هر شب یکهزار مرتبه تلاوت کن، چون شب بیست و سوم برسد، دلت را استوار بدار و گوش هایت را برای شنیدن عجایبی که مشاهده خواهی کرد باز نگهدار.(2)

3) محمد بن مسلم نشانه شب قدر را پرسید، فرمود: اگر فصل سرما باشد آن شب هوا ملایم می شود و اگر فصل گرما باشد آن شب هوا خنک می شود، شب قدر همواره هوا پاکیزه و خوشبوست.(3)

4) ستارگان در شب قدر چون آفتاب می درخشند.(4)

5) امام سجاد علیه السلام در ماه رمضان هر شب یک درهم به فقیر می داد و می فرمود: شاید شب قدر را درک کنم.(5)

بی گمان امام سجاد علیه السلام بهتر از همه اهل زمانش شب قدر را می دانست، شاید می خواست دیگران از آن حضرت پیروی کنند، یا دانش خود را از دشمنان به این وسیله مخفی بدارد. و احیانا شب قدر را می توان از حالت ترس و رعبی که در دل ایجاد می شود، شناخت.(6)

1- کلینی، الکافی، ج1، ص252.
2- شیخ صدوق، الامالی، ص520.
3- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص102.

4- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص153 و150 .
5- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص153 و150 .
6- کلینی، الکافی، ج1، ص249.

پیک وحی حضرت جبرئیل که در شب قدر بر امام زمان علیه السلام فرود می آید با اجازه آن حضرت با برخی از مؤمنین مصافحه می کند.(1)

کسی که جبرئیل با او مصافحه کند ممکن است نورانیت، شناخت و معرفتی در خود احساس کند که با این وسیله شب قدر را بشناسد.

تفسیر لیله القدر

شب قدر ظاهری دارد و باطنی، معنای ظاهری آن، یکی از شبهای ناشناخته در ماه رمضان است که قرآن کریم در آن نازل شده است.

معنای باطنی آن بانوی ناشناخته ایست که کوثر قرآن در آن تجسم یافته است.

امام صادق علیه السلام در تفسیر: «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» فرمود:

منظور از «لَیْلَهِ» حضرت فاطمه است.

سپس فرمود: «هر کس حضرت فاطمه را آنگونه که شایسته است بشناسد، شب قدر را درک کرده است». سپس فرمود: «حضرت فاطمه را از این جهت فاطمه گویند که مردم از شناخت او بریده شده اند».(2)

حضرت موسی بن جعفر علیه السلام در تفسیر آیات سوره دخان: «حمآ وَالْکِتَابِ الْمُبِینِ إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهٍ مُّبَارَکَهٍ إِنَّا کُنَّا مُنذِرِینَ فِیهَا یُفْرَقُ کُلُّ أَمْرٍ حَکِیمٍ»

فرمود: منظور از «حم» حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم می باشد که در کتاب حضرت هود اینگونه آمده است.

منظور از «کتاب مبین» حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است.

منظور از «لیله مبارکه» حضرت فاطمه علیهاالسلام است.(3)

درمورد تفسیر شب قدر به حضرت فاطمه علیهاالسلام نکات لطیفی بیان شده، که از آن جمله است:

1) چنانکه تاریکی بر شب هجوم می آورد، ستم پیشگان سیه روی نیز بر

1- مجلسی، زاد المعاد، ص163.
2- فرات کوفی، تفسیر فرات، ج2، ص581.
3- کلینی، الکافی، ج1، ص479.

حضرت فاطمه تهاجم کردند.

2) شب قدر در طول سال فقط یکبار اتفاق می افتد، حضرت فاطمه نیز نادره وجود است و در جهان آفرینش فقط یکبار اتفاق افتاده است.

3) در شب قدر اعمال مضاعف می شود، با محبّت حضرت فاطمه نیز پاداش اعمال مضاعف می شود.

4) قرآن کریم به شب قدر«مبارکه» تعبیر کرده که یکی از اسامی حضرت فاطمه نیز مبارکه است.(1)

5) شب قدر ظرف قرآن صامت و حضرت فاطمه و عاء قرآن ناطق است.

6) شب مایه آرامش است و حضرت فاطمه مایه آرامش دل پیامبر بود.

7) شب مبدأ خیرات است و حضرت فاطمه منشأ همه افاضات است.

8) شب حجاب و ساتر است و پیامبر اکرم از حضرت فاطمه «حجاب اللّه» تعبیر نموده است.(2)

9) یکی از نامهای قرآن «نور» است،(3) چنانکه نام حضرت فاطمه در کلام قدسی «نور» است.(4)

10) هر کسی به مقدار قابلیت خود از شب قدر بهره می برد، چنانکه هر کسی به مقدار قابلیت خود از شناخت حضرت فاطمه بهره می برد، وچنانکه تکامل نبوت هر یک از پیامبران به مقدار شناخت و اعتراف وی از جایگاه حضرت فاطمه بستگی دارد.(5)

در روایات معراج اشاره لطیفی به ارتباط سوره قدر با نسب رسول اکرم صلی الله علیه و آله هست: در شب معراج به رسول مکرم از سوی خداوند منّان فرمان رسید که در رکعت اول بعد از حمد سوره «قل هواللّه أحد» را بخوان که نسب من و وصف

1- مجلسی، بحارالانوار، ج43، ص22.

2- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج22، ص477.
3- سوره تغابن، آیه18.
4- مجلسی، بحارالانوار، ج43، ص123.
5- شیخ علی حیدر، فضائل فاطمه الزهراء، ص485.

من است، و در رکعت دوم فرمان رسید که بعد از حمد سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را بخوان که نسب تو و نسب اهل بیت تو می باشد تا روز قیامت.(1)

در اینجا هم محور این نسب حضرت فاطمه علیهاالسلام است، چنانکه شب قدر شأنی از شؤون حضرت فاطمه است، همانگونه که کشّاف الحقایق حضرت امام جعفر صادق علیه السلام از آن پر برداشت و فرمود:

«هر کس حضرت فاطمه را به حق بشناسد شب قدر را درک کرده است».(2)

شب قدر چه شبی است؟

در تعیین شب قدر در میان شبهای ماه رمضان اقوال فراوان است، که تعدادی از آنها به قرار زیر است:

(3) شب اول. (4) شب نهم. (5) در دهه اول. (6) شب چهاردهم. 5 شب پنجم، یا هفتم، یا نهم. 6 شب هفدهم. 7 شب نوزدهم یا بیست و یکم یا بیست و سوم. 8 شب بیست و یکم یا بیست و سوم. 9 شب بیست و سوم. 10 شب بیست و چهارم. 1(7) شب بیست و پنجم. 1(8) شب بیست و هفتم. 1(9) شب بیست و نهم. 1(10) هفت شب، پنج شب یا سه شب به آخر ماه. 15 پنج شب، سه شب، یا یک شب به آخر ماه. 16 نُه شب، هفت شب، پنج شب، یا سه شب به آخر. 17 شب آخر ماه. 18 در دهه آخر ماه. 19 در دهه آخر، لکن در هر سال در شبی دیگر. 20 در یکی از شبها در طول سال.(11)

قویترین اقوال آنست که شب قدر در میان سه شب می باشد و بیرون از این سه شب نیست و در هر سه شب سرنوشت یکسال نوشته می شود:

1) در شب نوزدهم مقدّرات تقدیر می شود.

2) در شب بیست و یکم نقض و ابرام می شود.

3) در شب بیست و سوم به امضا می رسد.(12)

1- مجلسی، بحارالانوار، ج82، ص242.
2- فرات کوفی، تفسیر فرات، ج2، ص581.
3- مجلسی، بحارالانوار، ج82، ص242.
4- فرات کوفی، تفسیر فرات، ج2، ص581.
5- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص155.
6- کلینی، الکافی، ج4، ص159.
7- مجلسی، بحارالانوار، ج82، ص242.
8- فرات کوفی، تفسیر فرات، ج2، ص581.
9- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص155.
10- کلینی، الکافی، ج4، ص159.
11- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص155.
12- کلینی، الکافی، ج4، ص159.

در این میان شب بیست و یکم و شب بیست و سوم از قوت بیشتری برخوردار است، که در روایات فراوان آمده است: شب قدر را در میان شبهای بیست و یکم و بیست و سوم طلب کنید.(1)

شیخ طوسی می فرماید: بدون تردید شب قدر در ماه رمضان است، و بی گمان در دهه آخر آن است و بدون شبهه در شبهای فرد می باشد،

و اصحاب ما فرموده اند که یکی از دو شب است:

1 بیست و یکم. 2 بیست و سوم.(2)

در میان این دو شب نیز شب بیست و سوم از قوت و اعتبار بیشتری برخوردار است و ارشاداتی از معصومین علیهم السلام رسیده که دلالت می کند بر اینکه شب قدر همان شب بیست و سوم است،

و اینک به گوشه ای از این ارشادات اشاره می کنیم:

1. عبدالرحمن بن انیس انصاری، مشهور به «جُهَنی» به رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم عرضه داشت، من اشتران، گوسفندان، غلامان و کارگزاران زیادی دارم، مایل هستم که شبی را تعیین کنید، من در آن شب به مدینه آمده در نماز حضور پیدا کنم، حضرت چیزی در گوش او فرمود، چون شب بیست و سوم شد، جهنی را دیدند که با اشتران، گوسفندان، غلامان و کارگزارانش وارد مدینه شد.(3)

2. ضمره الانصاری گوید: پدرم از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم شنیده که شب قدر همان شب بیست و سوم می باشد.(4)

3. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در شب بیست و سوم ماه رمضان به صورت خانواده اش آب می پاشید(5) که خواب آنها را فرا نگیرد و به اعمال آن شب برسند.

4. سفیان بن سمط از امام صادق علیه السلام خواست که شب قدر را در یک شب برای

1- کلینی، الکافی، ج4، ص156.
2- شیخ طوسی، تفسیر تبیان، ج10، ص385.
3- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج4، ص330.
4- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص374 و375.
5- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص374 و375.

او مشخص کند، فرمود: شب بیست و سوم.(1)

5. عبدالواحد بن مختار انصاری از امام باقر علیه السلام از شب قدر پرسید، فرمود: اولین شب از هفت شب آخر.(2)

6. برید بن معاویه گوید: امام صادق علیه السلام را دیدم که در شب بیست و سوم ماه رمضان دو بار غسل کرد، یکبار در اول شب و یکبار دیگر در آخر شب.(3)

7. امام جواد علیه السلام فرمود: هر کس امام حسین علیه السلام را در شب بیست و سوم رمضان، که امید است شب قدر باشد، زیارت کند، روح صد و بیست و چهار هزار پیامبر و فرشته با او مصافحه کنند.(4)

8. امام کاظم علیه السلام فرمود: هر کس امام حسین علیه السلام را در این سه شب زیارت کند همه گناهانش آمرزیده می شود:

شب نیمه شعبان، شب بیست و سوم رمضان و شبد عید.(5)

9. امام باقر علیه السلام در پاسخ این پرسش که چگونه بدانیم که شب قدر هر سال هست؟ فرمود: چون ماه رمضان فرا رسد، هر شب صد بار سوره دخان را بخوان، چون شب بیست و سوم برسد، به حقیقت پرسش خود می رسی.(6)

10. امام صادق علیه السلام نیز در همین رابطه فرمود: چون ماه رمضان برسد، هر شب هزار بار سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را بخوان، شب بیست و سوم که برسد، گوشهای دلت را باز کن برای شنیدن شگفتی ها و مشاهده آنها.(7)

11. یکسال امام صادق علیه السلام در ماه رمضان به شدّت مریض بود، چون شب بیست و سوم شد، امر فرمود که ایشان را به مسجد رسول خدا ببرند، پس آن شب را در مسجد سپری نمود.(8)

12. حضرت فاطمه علیهاالسلام اجازه نمی داد که کسی از اهل خانه در شب بیست و سوم بخوابد، قبلاً دستور می داد که روز بخوابند تا برای شب

زنده داری مهیّا شوند

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص374 و375.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص375 و383.
3- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص375 و383.
4- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص375 و383.
5- سید ابن طاووس، مصباح الزائر، ص329.
6- کلینی، الکافی، ج1، ص252.
7- شیخ صدوق، الامالی، ص520.
8- شیخ طوسی، الامالی، ص676.

و می فرمود که غذا کم بخورند و می فرمود: محروم کسی است که از فیض آن شب محروم باشد.(1)

13. امام باقر علیه السلام فرمود: در شب بیست و سوم امید می رود که شب قدر باشد.(2)

14. شیخ صدوق فرموده است: مشایخ ما اتفاق نظر داشتند که شب قدر شب بیست و سوم ماه رمضان است.(3)

15. ورود دعای: «اَللّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ...» در شب بیست و سوم.

که فرمودند: در شب بیست و سوم رمضان این دعا را در حال سجده، ایستاده، نشسته و در هر حال، و در همه ماه رمضان و هرگاه که میسّر شود و در هر برهه ای از زمان خوانده شود.(4)

16. دعاهای وارده برای شب بیست و سوم نیز به این معنی اشعار دارد، مثلاً در دعای مأثور برای شب بیست و سوم آمده است:

یا رَبَّ لَیْلَهِ الْقَدْرِ وَجاعِلَها خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ... .(5)

17. بانگ آسمانی که یکی از نشانه های حتمی ظهور است براساس روایات صحیحه در شب جمعه، شب بیست و سوم ماه رمضان خواهد بود.(6)

18. از ابن عباس پرسیدند که شب قدر چه شبی است؟ گفت: شب بیست و سوم، هفت شب مانده از ماه رمضان.(7)

19. یکی از اصحاب به خدمت رسول اکرم صلی الله علیه و آله آمد و عرضه داشت: در عالم رؤیا دیدم که شب قدر هفت شب مانده از ماه رمضان است، حضرت فرمود: خواب شما با شب بیست و سوم رمضان مطابقت دارد، پس هر کس می خواهد شبی از

1- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج1، ص282 و283.
2- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج1، ص282 و283.

3- شیخ صدوق، الخصال، ج2، ص519.
4- کلینی، الکافی، ج4، ص162.
5- کلینی، الکافی، ج4، ص161. تمام دعا در صفحه 240 آمده است به آنجا مراجعه شود.
6- نعمانی، الغیبه، ص254.
7- ثعلبی، الکشف و البیان، ج10، ص252.

ماه رمضان را احیاء بدارد، پس شب بیست و سوم آن را احیاء نگهدارد.(1)

20. قرآن کریم تصریح فرموده که قرآن در شب قدر نازل شده و آن شب مبارکی است که هر امر استواری در آن جدا می شود، و در احادیث فراوانی آمده که همه امور حکیمانه در شب بیست و سوم رمضان جدا می گردد.(2)

از همه آنچه تقدیم شد اطمینان پیدا می کنیم که شب قدر شب بیست و سوم ماه رمضان است، ولی تأکید معصومین علیهم السلام بر آن می باشد که در شبهای مختلف، به ویژه شبهای فرد ماه رمضان، خصوصا در شبهای فرد دهه آخر و مؤکّدا در شبهای بیست و یکم و بیست و سوم اعمال شب قدر انجام شود، تا اطمینان حاصل شود که شب قدر را درک نموده ایم.

افراد سعادتمندی بودند که یکسال تمام شبها را احیاء نگه داشتند تا به درک شب قدر اطمینان پیدا کنند.

عبادت در شب قدر معادل عبادت یکهزار ماه، یعنی هشتاد و سه سال و اندی می باشد و آن معادل عمر یک انسان کهنسالی است که یکصد سال عمر کند که بعد از کسر دوران قبل از تکلیف هشتاد و چهار سال از آن می ماند.

کسی که شب قدر را درک کند، همانند کسی است که صد سال عمر کند و همه عمرش را با عبادت سپری کند.

پس از این محاسبه و مقایسه اگر کسی در درک شب قدر مسامحه کند، بسیار زیانکار است.

از خداوند منّان می خواهیم که نویسنده، خواننده و همه دست اندرکاران نشر این کتاب را به درک شب قدر موفّق بدارد، انشاء اللّه.

محرومین از فیوضات شب قدر

امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند در هر شب از شبهای ماه رمضان جمعی را از آتش جهنم آزاد می کند، به جز:

1- طبرسی، مجمع البیان، ج10، ص787.
2- بحرانی، تفسیر برهان، ج5، ص705711.

1) کسی که با حرام افطار کند.

2) شخص حسود و کینه توز(مشاحن)

«مُشاحن» در لغت به معنای: حسود، کینه توز و متجاوز است.(1)

ولی اوزاعی گوید: «مُشاحن» در اینجا به معنای بدعتگذار می باشد.(2)

3) صاحب شاهین

راوی پرسید: منظور از «صاحب شاهین» چیست؟ فرمود: شطرنج باز.(3)

و در احادیث دیگر که قبلاً آوردیم: مشرک، عاق والدین، قاطع رحم و مدمن خمر استثناء شده است.

روی این بیان در شب قدر و دیگر شبهای ماه رمضان افراد زیر از فیوضات بیکران حق تعالی محروم هستند:

(4) افطار کننده با حرام (5) بدعتگذار

(6) حسود (7) شطرنج باز

(8) عاق والدین 6 قاطع رحم

7 کینه توز 8 مشرک

9 مشروب خوار 10 معاند (لجاجت کننده در برابر حق)

پیشتر گفتیم(9) که حضرت جبرئیل ششصد بال دارد، دو بالش را جز در شب قدر باز نمی کند، ولی در شب قدر بر شرق و غرب پهن می کند، سلام می کند بر هر نشسته و ایستاده ای که مشغول ذکر و نماز و یاد خدا باشند و با ایشان مصافحه می کند. در آن شب خدا گنهکاران امت را می آمرزد، مگر آنکه: عاق والدین، قاطع رحم و یا کینه مؤمنان را در دل داشته باشد و یا مداومت بر شرب خمر بکند.(10)

1- ابن منظور، لسان العرب، ج7، ص48.
2- ابن اثیر، النهایه، ج2، ص449.
3- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص67.
4- ابن منظور، لسان العرب، ج7، ص48.
5- ابن اثیر، النهایه، ج2، ص449.
6- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص67.
7- در ص192.
8- مجلسی، زادالمعاد، ص163.
9- در ص192.
10- مجلسی، زادالمعاد، ص163.

اعمال مخصوص شب قدر

اشاره

اعمال شب قدر بر دو قسم است:

1 اعمالی که باید در هر یک از شبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه مبارک رمضان انجام داد.

2 اعمالی که در یکی از این سه شب انجام می شود.

و اینک قسم اول: اعمالی که باید در هر یک از سه شب نوزدهم، بیست ویکم و بیست و سوم انجام داده شود، بسیار زیاد است، به برخی از آنها اشاره می کنیم:

1. احیای آن سه شب با عبادت و اطاعت حق تعالی

امام جواد علیه السلام از طریق پدران بزرگوارش از امام باقر علیه السلام روایت می کند که فرمود: هر کس شب قدر را احیا بدارد، خداوند گناهان او را می آمرزد، اگرچه به تعداد ستاره های آسمان، به سنگینی کوه ها و وزن دریاها باشد.(1)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: حضرت موسی علیه السلام عرضه داشت: بار خدایا من قرب ترا می خواهم، خطاب شد: قرب من برای کسی است که شب قدر را بیدار بماند.

عرض کرد: خدایا من رحمت تو را می خواهم، خطاب شد: رحمت من برای کسی است که در شب قدر بر بینوایان ترحّم کند.

گفت: خدایا من گذشتن از صراط را می خواهم، خطاب شد: آن برای کسی است که در شب قدر صدقه بدهد.

عرض کرد: الهی من از میوه ها و درختان بهشتی را می خواهم،

خطاب آمد: آن برای کسی است که در شب قدر تسبیح بگوید.

عرضه داشت: بار خدایا، من نجات از آتش جهنم را می خواهم،

خطاب شد: آن برای کسی است که در شب قدر استغفار کند.

گفت: خدایا من خشنودی تو را خواستارم، خطاب آمد:

خشنودی من برای کسی است که در شب قدر دو رکعت نماز بخواند.(2)

1- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص118.
2- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص118.

از این حدیث شریف استفاده می شود که شب قدر؛ شب احیاء، استغفار، تصدّق، تسبیح، ترحّم بر مساکین و نماز است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: درشب قدر درهای آسمان گشوده می شود، هر بنده ای که در آن نماز بخواند، خداوند برای هر سجده اش درختی در بهشت مقرّر می فرماید که اگر سواره یکصد سال در سایه اش سیر کند به پایان نمی رساند، و برای هر رکعتی خانه ای در بهشت از دُرّ، یاقوت، زبرجد و لؤلؤ عنایت کند، و برای هر آیه ای که تلاوت کند تاجی از تاجهای بهشتی لطف کند، و برای هر تسبیحش پرنده ای نیک منظر عطا کند، و برای هر نشست آن درجه ای در بهشت بالا برد، و برای هر تشهّدی غرفه ای از غرفه های بهشتی عطا فرماید، و برای هر سلامی حُلّه ای از حُلّه های بهشتی بر او بپوشاند. چون فجر آن شب طلوع کند، از حوریان سازگار، جاریه های پاک نهاد، غلامان جاودان، اسبهای تیز تک، گلهای خوشبو، نهرهای روان، نعمتهای پسندیده، تحفه ها و هدایا و خلعتها و کرامت ها و خواسته های دل و لذایذ چشم عنایت کند و شما در آن جاودان هستید.(1)

2. غسل

علاوه بر روایاتی که دلالت می کنند بر اینکه در همه شبهای فرد رمضان غسل مستحب است، روایات فراوانی دلالت می کنند بر اینکه در شبهای نوزدهم، بیست ویکم و بیست وسوم بالخصوص غسل مستحب است،

از جمله روایت صحیحه محمد بن مسلم که در هفده مورد غسل را مستحبی دانسته، از جمله شب نوزدهم، بیست ویکم و بیست وسوم ماه رمضان.(2)

مرحوم حاج آقا رضا همدانی این روایات را مستفیض دانسته است.(3)

بهترین وقت این غسلها نزدیک مغرب است، که اندکی پیش از غروب آفتاب غسل کرده، نماز مغرب را بخواند، سپس افطار کند.(4)

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص345.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص345.
3- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج1، ص114.
4- همدانی، مصباح الفقیه، ج6، ص26.

3. قرآن سر گرفتن

امام باقر علیه السلام می فرماید: سه شب از ماه رمضان قرآن را بر می داری، آن را باز می کنی، در برابرت قرار می دهی، آنگاه می گویی:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکِتابِکَ الْمُنْزَلِ وَما فیهِ، وَفیهِ اسْمُکَ الْاَعْظَمُ الْاَکْبَرُ وَاَسْماؤُکَ الْحُسْنی، وَما یُخافُ وَیُرْجی، اَنْ تَجْعَلَنی مِنْ عُتَقائِکَ مِنَ النّارِ.(1)

امام صادق علیه السلام می فرماید: سپس آن را بر سر نهاده می گویی:

اَللّهُمَّ بِحَقِّ هذَا الْقُرْانِ، وَبِحَقِّ مَنْ اَرْسَلْتَهُ بِهِ وَبِحَقِّ کُلِّ مُؤْمِنٍ مَدَحْتَهُ فیهِ وَبِحَقِّکَ عَلَیهِمْ، فَلا اَحَدَ اَعْرَفُ بِحَقِّکَ مِنْکَ، بِکَ یااَللّه «عشرا» بِمُحَمَّدٍ «عشرا» بِعَلِیٍّ «عشرا» بِفاطِمَهَ «عشرا» بِالْحَسَنِ «عشرا» بِالْحُسَیْنِ «عشرا» بِعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ «عشرا» بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ «عشرا» بِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ «عشرا» بِمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ «عشرا» بِعَلِیِّ بْنِ مُوسی «عشرا» بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ «عشرا» بِعَلِیِّ بْنِ مُحَمَدٍ «عشرا» بِالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ «عشرا» بِالْحُجَّهِ «عشرا».(2)

پیش از آنکه از جای خود برخیزی حاجتت روا، ودعایت مستجاب می گردد.

4. دو رکعت نماز

از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روایت شده که فرمود:

هر کس در شب قدر دو رکعت نماز بخواند، در هر رکعت بعد از حمد هفت بار سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند، بعد از سلام مرتبه بگوید: اَسْتَغْفِرُ اللّه َ وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ، از جای خود برنخیزد جز اینکه خداوند او را و پدر و مادرش را بیامرزد و فرشتگانی بفرستد که تا رمضان آینده برای او حسنات بنویسند و فرشتگانی برانگیزد که در بهشت برای او درخت بکارند، کاخ بسازند، چشمه جاری کنند، و از دنیا نمی رود جز اینکه همه این ها را مشاهده کند.(3)

1- کلینی، الکافی، ج4، ص153.
2- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص346. صحیفه باقریّه، ص74، دعای 152.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص346 و344.

5. زیارت امام حسین علیه السلام

امام صادق علیه السلام می فرماید: چون شب قدر فرا رسد که هر امر استواری در آن مقرّر می شود، منادی از درون عرش الهی فریاد برآورد که خداوند منّان هر کسی را که امشب به زیارت حسین علیه السلام آمده آمرزید.(1)

شهید اول زیارت مخصوصی برای شب قدر نقل کرده است.(2)

6. دعای جوشن کبیر

جوشن در لغت به معنای زره می باشد، کسی که این دعا را بخواند همانند کسی است که زره محکمی بر تن کرده باشد، که هیچ شمشیری در آن کارگر نباشد. در میان ادعیه و احراز دو حرز به عنوان جوشن شناخته شده:

1) دعای جوشن کبیر

این دعا از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام روایت شده، هنگامی که هادی عباسی (برادر هارون الرشید) به قتل آن حضرت تصمیم گرفت،

امام کاظم علیه السلام دعایی خواند که چنین آغاز می شود:

«اِلهی کَمْ مِنْ عَدُوٍّ شَحَذَ لی ظُبَةَ مُدْیَتِه...»

و از برکت این دعا پیش از آنکه آسیبی از او به امام برسد خبر هلاکت وی رسید. این دعا به جوشن صغیر معروف است.(3)

این دعا را سید ابن طاووس با تفصیل بیشتر از شیخ طوسی روایت کرده است.(4) و قسمتی از آن را شیخ در امالی آورده است.(5)

2) دعای جوشن کبیر

دعای جوشن کبیر شامل هزار و یک نام از اسامی حسنای خداوند منّان را در

1- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج6، ص49.
2- شهید اول، کتاب المزار، ص193.
3- شیخ صدوق، عیون الاخبار، ج1، ص65.
4- سید ابن طاووس، مهج الدّعوات، ص 408 - 424.
5- شیخ طوسی، الامالی، ص 421.

یکصد فصل در بر دارد، این دعا را جبرئیل امین به رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در برخی از غزوات آموخته است. برای این دعا آثار شگفت فراوانی نقل شده، علاقمندان به بحار الانوار مراجعه فرمایند.(1)

جبرئیل امین به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم عرضه داشت: خداوند منّان می فرماید: من پیش از آنکه جهان را بیافرینم به پنج هزار سال، این دعا را بر سرادق عرش نوشته بودم، هر بنده ای آن رادر اول ماه رمضان با نیت خالص بدون آمیخته با شکّ بخواند پاداش شب قدر به او بدهم.(2)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: هر بنده ای از امّت من سه بار آن را در ماه رمضان بخواند خداوند جسدش را بر آتش حرام کند و بهشت برای او واجب شود، و اگر یکبار هم بخواند کفایت می کند.

جایگاه این دعا بسیار والا و منزلت آن بسیار عظیم است.(3)

علامه مجلسی می فرماید: در بعضی از روایات وارد شده که دعای جوش کبیر را در هر یک از این سه شب نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم بخواند.(4)

متن کامل دعای جوش کبیر را کفعمی در مصباح و البلد الامین آورده است.(5)

برنوشتن دعای جوشن کبیر بر کفن تأکید فراوان شده و امام حسین علیه السلام می فرماید: پدرم به من امر فرمود که این دعا را حفظ کنم و آن را گرامی بدارم و برکفنش بنویسم و آن را به اهل خود تعلیم کنم و آنها را بر آن تشویق نمایم.(6)

7 دعای امام حسن مجتبی علیه السلام

امام حسن مجتبی علیه السلام در شب قدر این دعا را می خواند.

یا باطِنا فی ظُهُورِه، وَیا ظاهِرا فی بُطُونِه، یا باطِنا لَیْسَ یَخْفی، یا ظاهِرا

1- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج94، ص382 - 384.
2- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج94، ص400 و401.
3- مجلسی، زاد المعاد، ص116.
4- کفعمی، المصباح، ص247260، والبلد الامین، ص402411.
5- کفعمی، المصباح، ص249.

لَیْسَ یُری، یا مَوْصُوفا لا یَبْلُغُ بِکَیْنُونَتِه مَوْصُوفٌ وَ لا حَدٌّ مَحْدُودٌ، یا غائِبا غَیْرَ مَفْقُودٍ، وَ یا شاهِدا غَیْرَ مَشْهُودٍ، یُطْلَبُ فَیُصابُ، وَ لَمْ یَخْلُ مِنْهُ السَّماواتُ وَ الْأَرْضُ وَ ما بَیْنَهُما طَرْفَهَ عَیْنٍ، لا یُدْرَکُ بِکَیْفٍ، وَ لا یُأَیَّنُ بِأَیْنٍ وَ لا بِحَیْثٍ، اَنْتَ نُورُ النُّورِ، وَرَبُّ الْأَرْبابِ اَحَطْتَ بِجَمیعِ الْأُمُورِ، سُبْحانَ مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِه شَیْءٌ، وَ هُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ، سُبْحانَ مَنْ هُوَ هکَذا، وَ لا هکَذا غَیْرُهُ.(1)

8 یکصد رکعت نماز

در هریک از شبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم یکصد رکعت نماز می خواند که بعد از هر دو رکعت سلام می دهد.(2)

در دو شب بیست و یکم و بیست و سوّم تأکید شده که در هر رکعت از یکصد رکعت بعد از حمد ده بار سوره «قل هو اللّه أحد» خوانده شود.(3)

علامه مجلسی فرموده: کسی که ضعف داشته باشد می تواند صد رکعت را نشسته بخواند.(4)

9 خدمات عمومی

سید ابن طاووس در ضمن اعمال شب قدر می فرماید: آیا این حدیث را از حضرت عیسی علیه السلام ندیده ای؟ که فرمود: «چون خورشید باش که بر هر شخص نیکوکار و بدکار نور افشانی می کند».

و آیا کلام دُرر بار رسول اکرم صلی الله علیه و آله را نشنیده ای؟ که فرمود: «به همگان نیکی کن، اگر او اهل خیر نباشد تو اهل خیر باش».

شما نیز همواره، به ویژه در ماه رمضان، مخصوصا در شبهای قدر به همگان نیکی کنید، در برابر بدی ها به نیکی پاداش دهید، مگر پیامبر اکرم برای همه ما

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص382.
2- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص553 .

3- کلینی، الکافی، ج4، ص155.
4- مجلسی، زاد المعاد، ص166.

الگو نیست؟ که هر کس او را آزار می داد دست به سوی آسمان برافراشته، عرضه می داشت: «بار خدایا! قوم من نادان هستند، از آنها بگذر». شما نیز برای همه دعای خیر کنید و از آنها بگذرید و از خدا بخواهید که از آنها بگذرد.(1)

10 دعای خیر

شبهای قدر شب دعا و نیایش است، در این سه شب برای دنیا و آخرت خود بسیار دعا کن.

از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پرسیدند: اگر شب قدر را درک کنم، از خدا چه بخواهم؟ فرمود: «عافیت و سلامتی».

مرحوم فشارکی نقل فرموده که در این سه شب، سوره «یس» را سه بار بخوان، یکی برای حیات و زندگی خود، دیگری برای وسعت معیشت و روزی خود، سومی برای سلامتی و تندرستی خود.

همانگونه که برای خود دعای خیر می کنی برای دیگران نیز دعای خیر کن که حضرت فاطمه علیهاالسلام هنگامی که دعا می کرد، اوّل برای دیگران دعا می فرمود و چون از راز آن می پرسیدند، می فرمود: اول همسایه سپس داخل خانه.(2)

همانگونه که برای دنیای خود دعا می کنی، برای آخرت خود نیز دعا کن، که در آنجا نیاز بیشتری داری.

مرحوم فشارکی فرموده: در هر یک از شبهای قدر، ده بار بگو:

«اَللّهُمَّ إِنَّکَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ، فَاعْفُ عَنِّی یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».

بهترین اعمال در این شبها توبه، استغفار، ندامت از اعمال گذشته، تصمیم برای آینده، تلاش برای جبران گذشته، دعای خیر برای خویش، پدر، مادر، خویشان، حق داران، همسایگان و عموم مؤمنین و مؤمنات می باشد، که

دعای دیگران در غیاب آنها روزی را فراخ نموده، ناملایمات را دفع می کند. (3)

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص385 .
2- مجلسی، بحار الانوار، ج43، ص82 .
3- مجلسی، بحار الانوار، ج93، ص358 .

19) اعمال مخصوص شب نوزدهم

1. غسل

شب نوزدهم یکی از سه شب قدر است که غسل کردن در آنها مستحبّ موءکّد می باشد.(1)

امام باقر علیه السلام فرمود: غسلهای ماه رمضان را به هنگام غروب، کمی قبل از مغرب انجام بدهید که با آن نماز مغرب را بخوانید و آنگاه افطار کنید.(2)

2. پنجاه رکعت نماز

هر کس در شب نوزدهم رمضان پنجاه رکعت نماز بخواند و در هر رکعت بعد از حمد پنجاه مرتبه سوره «إذا زُلْزِلَتْ» را بخواند، روز قیامت خدای را با پاداش یکصد حج ویکصد عمره ملاقات می کند وخداوند دیگر اعمالش را قبول می کند(3)

3. استغفار

در شب نوزدهم یکصد بار بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللّهَ رَبّی وَأَتُوبُ اِءلَیْهِ.(4)

4. لعن

در شب نوزدهم یکصد بار بگوید: اَللّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَهَ أَمیرِالْمُوءْمِنینَ.(5)

5. دعاهای مخصوص

از دعاهای مخصوص شب نوزدهم دعاهای زیر است:

1) اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلی ما وَهَبْتَ لِی مِنْ اِنْطِواءِ ما طَوَیْتَ مِنْ شَهْرِی وَ اَنَّکَ لَمْ تُحِنْ فِیهِ اَجَلِی وَ لَمْ تَقْطَعْ عُمْرِی وَ لَمْ تُبْلِنی بِمَرَضٍ یَضْطَرُّنِی صالِی تَرْکِ الصِّیامِ وَ لا بِسَفَرٍ یَحِلُّ لِی فِی الاْءفْطارِ، فَاَنَا اَصُوَّمُهُ فِی کِفایَتِکَ

وَوِقايَتِکَ، اَطيعُ اَمْرَکَ وَاَقْتاتُ رِزْقِکَ وَاَرْجُو وَاَؤَمِّلُ تَجاوُزَکَ، فَاَنْمِمْ اَللّهُمَّ عَلَیَّ فِی

1- کلینی، الکافی، ج4، ص153.
2- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص100.
3- شهید اوّل، الأربعین، ص30.
4- مجلسی، بحار الأنوار، ج98، ص144.
5- مجلسی، بحار الأنوار، ج98، ص144.

ذلِکَ نِعْمَتَکَ وَاَجْزِلْ بِهِ مِنَّتَکَ وَ اسْلَخْهُ عَنِّی بِکَمالِ الصِّیامِ وَ تَمْحیصِ الْاثامِ وَ بَلِّغْنِی اِخِرَهُ بِخاتِمَهِ خَیْرٍ وَ خِیَرَهٍ یا اَجْوَدَ الْمَسْئُولینَ وَ یا اَسْمَحَ الْواهِبینَ وَ صَلَّی اللّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ اِلِهِ الطّاهِرینَ.(1)

2) یا ذَا الَّذِی لَیْسَ فِی السَّمواتِ الْعُلی وَلا فِی الْاَرَضِینَ السُّفْلی، وَلا فَوْقَهُنَّ وَلا بَیْنَهُنَّ وَلا تَحْتَهُنَّ إِلهٌ یُعْبَدُ غَیْرُهُ، لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا یَقْدِرُ عَلی إِحْصائِهِ إِلاَّ أَنْتَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، صَلاةً لا یَقْدِرُ عَلی إِحْصائِها إِلاَّ أَنْتَ).(2)

3) اللّهُمَّ اجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُومِ وَفِیما تَفْرُقُ مِنَ الْاَمْرِ الْحَکِیمِ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَفِی الْقَضاءِ الَّذِی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ فِی رِزْقِی، وَتَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا.(3)

4) اَللّهُمَّ اِنّی اَمْسَیْتُ لَکَ عَبْدا داخِرا لا اَمْلِکُ لِنَفْسی نَفْعا وَلا ضَرّا، وَلا اَصْرِفُ عَنْها سُوءا، اَشْهَدُ بِذلِکَ عَلی نَفْسی وَ اَعْتَرِفُ لَکَ بِضَعْفِ قُوَّتی وَقِلَّهِ حیلَتی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْجِزْ لی ما وَعَدْتَنی، وَجَمیعَ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ مِنَ الْمَغْفِرَهِ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ، وَاَتْمِمْ عَلَیَ ما اَتَیْتَنی، فَاِنّی عَبْدُکَ الْمِسْکینُ الْمُسْتَکینُ، الضَّعیفُ الْفَقیرُ الْمَهینُ.

اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْنی ناسِیا لِذِکْرِکَ فیما اَوْلَیْتَنی، وَلا غافِلاً لِاِحْسانِکَ فیما اَعْطَیْتَنی، وَلا ایِسا مِنْ اِجابَتِکَ وَاِنْ اَبْطَاَتْ عَنّی، فی سَرّاءَ کُنْتُ اَوْ ضَرّاءَ، اَوْ شِدَّهٍ اَوْ رَخاءٍ، اَوْ عافِیَهٍ اَوْ بَلاءٍ، اَوْ بُؤْسٍ اَوْ نَعْماءَ، اِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ.(4)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص347 و348.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص347 و348.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص347 و348.
4- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص347 و348.

5) سُبْحانَ مَنْ لا یَمُوتُ، سُبْحانَ مَنْ لا یَزُولُ، سُبْحانَ مَنْ لا تَخْفی عَلَیْهِ خافِیَهٌ، سُبْحانَ مَنْ لا تَسْقُطُ وَرَقَهٌ اِلاّ یَعْلَمُها، وَلا حَبَّهٌ فی ظُلُماتِ الاَرْضِ وَلا رَطْبٌ وَلا یابِسٌ [اِلاّ فِی کِتابٍ مُبین] اِلاّ بِعِلْمِه وَ بِقُدْرَتِه، فَسُبْحانَهُ سُبْحانَهُ سُبْحانَهُ سُبْحانَهُ ما أَعْظَمَ شَأنَهُ، وَاَجَلَّ سُلْطانَهُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاجْعَلْنا مِنْ عُتَقائِکَ وَسُعَداءِ خَلْقِکَ بِمَغْفِرَتِکَ، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.(1)

آنچه گفته شد مخصوص شب نوزدهم بود، که علاوه بر آنها همه اعمال یاد شده برای شبهای قدر، از قبیل: إحیاء، قرآن سر گرفتن، زیارت امام حسین علیه السلام ، یکصد رکعت، جوشن کبیر، سوره های: عنکبوت، روم و دخان؛

و همه اعمال یاد شده برای مطلق شبهای ماه مبارک رمضان، از قبیل: دعای افتتاح، ابو حمزه ثمالی و قرائت سوره قدر یکهزار بار و تلاوت سوره دخان یکصد بار، در این شب با تأکید بیشتر وارد است.

20) اعمال مخصوص شب بیستم

1. هشت رکعت نماز

کسی که در شب بیستم ماه مبارک رمضان هشت رکعت نماز بخواند، با هر سوره ای که بخواهد و بعد از هر دو رکعت سلام دهد، خداوند همه گناهان گذشته و اخیرش را بیامرزد.(2)

2. دعاهای مخصوص

آنگاه دعاهای مخصوص شب بیستم را بخواند، که از آن جمله است:

2) اللّهُمَّ أَنْتَ رَبِّی لا إِلهَ لِی غَیْرُکَ اُوَحِّدُهُ، وَلا رَبَّ لِی سِواکَ أَعْبُدُهُ، أَنْتَ الْواحِدُ الأَحَدُ الصَّمَدُ، لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ، وَکَیْفَ یَکُونُ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص349.
2- شهید اوّل، الأربعین، ص30.

كُفْوٌ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لِلْخالِقِ وَمِنَ الْمَرْزُوقِينَ لِلرّازِقِ، وَمَنْ لا يَسْتَطِيعُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعاً وَلا ضَرّاً وَلا يَمْلِكُونَ مَوْتاً وَ لا حَياةً وَ لا نُشُوراً، هُوَ مالِكُ ذلِکَ كُلِّهِ بِعَطِيَّتِهِ وَتَحْرِيمِهِ، وَيَبْتَلِى بِهِ وَيُعافِى مِنْهُ، لا يُسْئَلُ عَمّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ.

إِلهِى وَسَيِّدِى ما أَغَبَّ شَهْرَ الصِّيامِ إِلى جانِبِ الْفَناءِ وَأَنْتَ الْباقِى، وَأَذِنَ بِالْأِنْقِضاءِ وَأَنْتَ الدّائِمُ، وَهُوَ الَّذِى عَظَّمْتَ حَقَّهُ فَعَظُمَ، وَكَرَّمْتَهُ فَكَرُمَ، وَإِنَّ لِى فِيهِ الزَّلّاتِ كَثِيرَةً وَالْهَفَواتِ عَظِيمَةً، إِنْ قاصَصْتَنِى بِها كانَ شَهْرَ شَقاوَتِى، وَإِنْ سَمِحْتَ لِى بِها كانَ شَهْرَ سَعادَتِى، اللّهُمَّ وَكَما أَسْعَدْتَنِى بِالإِقْرارِ بِرُبُوبِيَّتِکَ مُبْدِئاً، فَأَسْعِدْنِى بِرَحْمَتِکَ وَرَأفَتِکَ وَتَمْحِيصِکَ وَسَماحَتِکَ مُعِيداً، فَإِنَّکَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ كَثِيراً. (1)

3) اللّهُمَّ كَلَّفْتَنِى مِنْ نَفْسِى ما أَنْتَ أَمْلَکُ بِهِ مِنِّى، وَقُدْرَتُکَ أَعْلى مِنْ قُدْرَتِى، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعْطِنِى مِنْ نَفْسِى ما يُرْضِيکَ عَنِّى وَخُذْ لِنَفْسِکَ رِضاها مِنْ نَفْسِى.

إِلهِى لا طاقَةَ لِى بِالْجُهْدِ، وَلا صَبْرَ لِى عَلَى الْبَلاءِ، وَلا قُوَّةَ لِى عَلَى الْفَقْرِ، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَلا تَحْظُرْ عَلَىَّ رِزْقَکَ فِى هذا الشَّهْرِ الْمُبارَکِ، وَلا تُلْجِئْنِى إِلى خَلْقِکَ، بَلْ تَفَرَّدْ يا سَيِّدِى بِحاجَتِى، وَتَوَلَّ كِفايَتِى، وَانْظُرْ فِى أُمُورِى، فَإِنَّکَ إِنْ وَكَلْتَنِى إِلى خَلْقِکَ تَجَهَّمُونِى، وَإِنْ أَلْجَأْتَنِى إِلى أَهْلِى حَرَمُونِى وَمَقَّتُونِى، وَإِنْ أَعْطَوْا أَعْطَوْا قَلِيلاً نَكِداً، وَمَنُّوا عَلَىَّ كَثِيراً، وَذَمُّوا طَوِيلاً، فَبِفَضْلِکَ يا سَيِّدِى فَأَغْنِنِى، وَبِعَطِيَّتِکَ فَانْعَشْنِى، وَبِسَعَتِکَ فَابْسُطْ يَدِى، وَبِما عِنْدَکَ فَاكْفِنِى، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ. (2)

4) اَسْتَغْفِرُ اللّهَ مِمّا مَضى مِنْ ذُنُوبى، وَما نَسيتُها وَهِىَ مُثْبَتَةٌ عَلَىَّ يُحْصيهَا

1- سيّد ابن طاووس، الاقبال، ج1، ص352 و353.
2- سيّد ابن طاووس، الاقبال، ج1، ص352 و353.

الْکِرامُ الْکاتِبُونَ یَعْلَمُونَ ما اَفْعَلُ، وَاَسْتَغْفِرُ اللّه َ مِنْ مُوبِقاتِ الذُّنُوبِ، وَاَسْتَغْفِرُهُ مِنْ مُفْظِعاتِ الذُّنُوبِ، وَاَسْتَغْفِرُ اللّه َ مِمّا فَرَضَ عَلَیَّ فَتَوانَیْتُ، وَاَسْتَغْفِرُهُ مِنْ نِسْیانِ الشَّیْءِ الَّذی باعَدَنی مِنْ رَبّی

وَاَسْتَغْفِرُهُ مِنَ الزَّلاّتِ والضَّلالات وَمِمّا کَسَبَتْ یَدایَ

وَأُؤْمِنُ بِه، وَاَتَوَکَّلُ عَلَیْهِ کَثیرا، وَاَسْتَغْفِرُ اللّه َ هفت بار بگوید

فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاعْفُ عَنّی، وَاغْفِرْ لی ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبی، وَاسْتَجِبْ یا سَیِّدی دُعائی، فَاِنَّکَ اَنْتَ التَّوّابُ الرَّحیمُ.(1)

21) اعمال مخصوص شب بیست و یکم

اشاره

شب بیست و یکم ماه مبارک رمضان، دوّمین شب از شبهای قدر است و بر شب نوزدهم برتری دارد، که احادیث فراوان بر آن دلالت می کند، از جمله:

1 از امام صادق علیه السلام پرسیدند: آن شبی که امید فراوان به آن هست، چه شبی است؟ فرمود: شب بیست و یکم و شب بیست و سوّم.(2)

2 از امام باقر علیه السلام در مورد شب قدر پرسیدند، فرمود: در شب بیست و یکم و شب بیست و سوّم آن را جستجو کن. عرضه داشتند: یکی را برای ما مشخّص کنید، فرمود: چه می شود که در هر دو شب تلاش کنید؟(3)

3 و در حدیث دیگری فرمود: شب قدر همه ساله در ماه رمضان، در دهه آخر می باشد.(4)

4 شیخ طوسی می فرماید: شب قدر بدون اختلاف در دهه آخر و در شبهای فرد می باشد.(5)

1- سیّد ابن طاووس، الاقبال، ج1، ص352.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص156.
3- طبرسی، مجمع البیان، ج5، ص787.
4- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص101.
5- شیخ طوسی، التّبیان، ج10، ص385.

5 امیرموءمنان علیه السلام فرمود: «اِلْتَمِسُوها فِی الْعَشْرِ الْأَواخِرِ»؛

«یعنی، شب قدر را در دهه ی آخر بجویید».(1)

6 از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پرسیدند: شب قدر چه شبی است؟

فرمود: در دهه آخر ماه رمضان است.(2)

7 چون دهه آخر ماه رمضان وارد می شد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله کمر به عبادت می بست، از همسرانش دوری می جست، شبها را إحیاء می کرد، و فقط به عبادت می پرداخت و خانواده اش را به آن وا می داشت.(3)

گذشته از اعمال هر شب از شبهای ماه رمضان و نیز هر شب از شبهای قدر، شب بیست و یکم اعمال خاصی دارد که از آن جمله است:

1. هشت رکعت نماز

کسی که در شب بیست و یکم ماه رمضان هشت رکعت نماز بخواند، درهای هفت آسمان به رویش باز می شود و دعاهایش مستجاب می گردد و عنایات فراوانی خداوند منّان در حق او مرحمت می فرماید.(4)

در این نماز سوره خاصی تعیین نشده، ولی پس از دو رکعت سلام می دهد.

2. دعاهای خاص

برای شب بیست و یکم دعاهای مخصوصی رسیده، که از آن جمله است:

1) یا مُولِجَ اللَّیْلِ فِی النَّهارِ، وَمُولِجَ النَّهارِ فِی اللَّیْلِ، وَمُخْرِجَ الْحَیِّ مِنَ الْمَیِّتِ، وَمُخْرِجَ الْمَیِّتِ مِنَ الْحَیِّ، یا رازِقَ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ یا اَللّٰهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّٰهُ یا رَحیمُ، یا اَللّٰهُ یا اَللّٰهُ یا اَللّٰهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی وَالْأَمْثالُ الْعُلیا،

1- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج1، ص282.
2- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج1، ص282.
3- طبرسی، مجمع البحرین، ج5، ص787.
4- شهید اوّل، الأربعین، ص30.

وَالْكِبْرِياءُ وَالاْلاءُ

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِه، وَاَنْ تَجْعَلَ اِسْمی فی هذِهِ اللَّیْلَهِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ واِسائَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ به قَلْبی، وَاِیمانا یُذْهِبُ الشَّکَ عَنّی، وَتُرضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی وَاتِنا فِی الدُّنیا حَسَنَهً وَفِی الاْخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنا عَذابَ النّارِ الْحَریقِ، وَاَرْزُقْنی فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ اِلَیْکَ، وَالاِْنابَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّد عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ.(1)

2) لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ، مُدَبِّرُ الأُمُورِ، وَمُصَرِّفُ الدُّهُورِ، وَخالِقُ الاْشْیاءِ جَمِیعاً بِحِکْمَتِهِ، دالَّهً عَلی أَزَلِیَّتِهِ وَقِدَمِهِ، جاعِلُ الْحُقُوقِ الْواجِبَهِ لِما یَشاءُ، رَأْفَهً مِنْهُ وَرَحْمَهً، لِیَسْأَلَ بِها سائِلٌ وَیَأْمَلَ إِجابَهَ دُعائِهِ بِها آمِلٌ.

فَسُبْحانَ مَن خَلَقَ، وَالاْسْبابُ إِلَیْهِ کَثِیرَهٌ، وَالْوَسائِلُ إِلَیْهِ مَوْجُودَهٌ، وَسُبْحانَ اللّهِ الَّذِی لا یَعْتَوِرُهُ فاقَهٌ، وَلا تَسْتَذِلُّهُ حاجَهٌ، وَلا تُطِیفُ بِهِ ضَرُورَهٌ، وَلا یَحْذَرُ إِبْطاءَ رِزْقٍ رازِقٍ، وَلا سَخَطَ(2) خالِقٍ، فَإِنَّهُ الْقَدِیرُ عَلی رَحْمَهِ مَنْ هُوَ بِهذِهِ الْخِلالِ مَقْهُورٌ، وَفِی مَضائِقِها مَحْصُورٌ، یَخافُ وَیَرْجُو مَنْ بِیَدِهِ الأُمُورُ، وَإِلَیْهِ الْمَصِیرُ، وَهُوَ عَلی ما یَشاءُ قَدِیرٌ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَنَبِیِّکَ، مُوءَدِّی الرِّسالَهِ، وَمُوضِحِ الدَّلالَهِ، أَوْصَلَ کِتابَکَ، وَاسْتَحَقَّ ثَوابَکَ، وَأَنْهَجَ سَبِیلَ حَلالِکَ وَ حَرامِکَ، وَکَشَفَ عَنْ شَعائِرِکَ وَأَعْلامِکَ. فَاِنَّ هذِهِ اللَّیْلَهَ الَّتِی وَسَمْتَها بِالْقَدْرِ، وَأَنْزَلْتَ فِیها مُحْکَمَ الذِّکْرِ، وَفَصَّلْتَها عَلی أَلْفِ شَهْرٍ، وَهِیَ لَیْلَهُ مَواهِبِ الْمَقْبُولِینَ، وَمَصائِبِ الْمَرْدُودِینَ فَیا خُسْرانَ مَنْ باءَ فِیها بِسَخَطِهِ، وَیا وَیْحَ مَنْ حُظِیَ فِیها بِرَحْمَتِهِ. اللّهُمَّ فَارْزُقْنِی قِیامَها وَالنَّظَرَ إِلی ما عَظَّمْتَ مِنْها مِنْ غَیْرِ حُضُورِ أَجَلٍ

1- کلینی، الکافی، ج4، ص160.
2- سَخْطَهَ، خ .

وَلا قُرْبِهِ، وَلاَ انْقِطاعِ أَمَلٍ وَلا فَوْتِهِ، وَوَفِّقْنِی فِیها لِعَمَلٍ تَرْفَعُهُ، وَدُعاءٍ تَسْمَعُهُ، وَتَضَرُّع تَرْحَمُهُ، وَشَرٍّ تَصْرِفُهُ، وَخَیْرٍ تَهَبُهُ، وَغُفْرانٍ تُوجِبُهُ، وَرِزْقٍ تُوَسِّعُهُ، وَدَنَسٍ تُطَهِّرُهُ، وَإِثْمٍ تَغْسِلُهُ، وَدَیْنٍ تَقْضِیهِ، وَحَقٍّ تَتَحَمَّلُهُ وَ تُوَدِّیهِ، وَصِحَّهٍ تُتِمُّها، وَعافِیَهٍ تُنْمِیها، وَأَشْعاثٍ تَلُمُّها، وَأَمْراضٍ تَکْشِفُها، وَصَنْعَهٍ تَکْنِفُها، وَمَواهِبَ تَکْشِفُها، وَمَصائِبَ تَصْرِفُها، وَأَوْلادٍ وَأَهْلٍ تُصْلِحُهُمْ، وَأَعْداءٍ تَغْلِبُهُمْ وَتَقْهَرُهُمْ، وَتَکْفِی ما أَهَمَّ مِنْ أَمْرِهِمْ، وَتَقْدِرُ عَلی قُدْرَتِهِمْ، وَتَسْطُو بِسَطَواتِهِمْ، وَتَصُولُ عَلی صَوْلاتِهِمْ، وَتَغُلُّ أَیْدِیَهُمْ إِلی صُدُورِهِمْ، وَتُخْرِسُ عَنْ مَکارِهِی أَلْسِنَتَهُمْ، وَتَرُدُّ رُءُوسَهُمْ عَلی صُدُورِهِمْ.

اللّهُمَّ سَیِّدِی وَمَوْلایَ اکْفِنِی الْبَغْیَ، وَمُصارَعَهَ الْغَدْرِ وَمُعاطِبَهُ، وَاکْفِنِی سَیِّدِی شَرَّ عِبادِکَ، وَاکْفِ شَرَّ جَمِیعِ عِبادِکَ، وَانْشُرْ عَلَیْهِمُ الْخَیْراتِ مِنِّی حَتَّی تُنْزِلَ عَلَیَّ فِی الْآخِرِینَ، وَاذْکُرْ والِدَیَّ وَجَمِیعَ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ بِرَحْمَتِکَ وَمَغْفِرَتِکَ، ذِکْری سَیِّدِ قَرِیبٍ لِعَبِیدٍ وَإِماءٍ فارَقُوا الْأَحِبّاءَ، وَخَرَسُوا عَنِ النَّجْوی وَصَمُّوا عَنِ النِّداءِ، وَحَلُّوا أَطْباقَ الثَّری، وَتَمَزَّقَهُمُ الْبِلی. اللّهُمَّ إِنَّکَ أَوْجَبْتَ لِوالِدَیَّ عَلَیَّ حَقّاً وَقَدْ أَدَّیْتُهُ بِالْاِسْتِغْفارِ لَهُما إِلَیْکَ، إِذْ لا قُدْرَهَ لِی عَلی قَضائِهِ إِلاّ مِنْ جَهَتِکَ، وَفَرَضْتَ لَهُما فِی دُعائِی فَرْضاً قَدْ أَوْفَدْتُهُ عَلَیْکَ، إِذْ حَلَّتْ بِیَ الْقُدْرَهُ عَلی واجِبِها، وَأَنْتَ تَقْدِرُ، وَ کُنْتُ لا أَمْلِکُ وَأَنْتَ تَمْلِکُ.

اللّهُمَّ لا تَحْلُلْ بِی فِیما أَوْجَبْتَ، وَلا تُسْلِمْنِی فِیما فَرَضْتَ، وَأَشْرِکْنِی فِی کُلِّ صالِحِ دُعاءٍ أَجَبْتَهُ، وَأَشْرِکْ فِی صالِحِ دُعائِی جَمِیعَ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ، إِلاّ مَنْ عادی أَوْلِیاءَکَ، وَحارَبَ أَصْفِیاءَکَ، وَأَعْقَبَ بِسُوءِ الْخِلافَهِ أَنْبِیاءَکَ، وَماتَ عَلی ضَلالَتِهِ، وَانْطَوی فِی غِوایَتِهِ، فَإِنِّی أَبْرَأُ إِلَیْکَ مِنْ دُعاءٍ لَهُمْ.

أَنْتَ الْقائِمُ عَلی کُلِّ نَفْسٍ بِما کَسَبَتْ، غَفّارٌ لِلصَّغائِرِ، وَالْمُوبِقُ بِالْکَبائِرِ بِلا

إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ، سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمِینَ، فَانْشُرْ عَلَیَّ رَأْفَتَکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ کَثِیراً.(1)

3) اَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ، وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَاَشْهَدُ اَنَّ الْجَنَّهَ حَقٌّ وَالنّارَ حَقٌّ، وَاَنَّ السّاعَهَ اٰتِیَهٌ لارَیْبَ فیها، وَاَنَّ اللّه َ یَبْعَثُ مَنْ فِی الْقُبُورِ، وَاَشْهَدُ اَنَّ الرَّبَّ رَبّی، لا شَریکَ لَهُ، وَلا وَلَدَ لَهُ، وَلا والِدَ لَهُ، وَاَشْهَدُ اَنَّهُ الْفَعّالُ لِما یُریدُ، وَالْقادِرُ عَلی کُلِّ شَیْءٍ، والصّانِعُ لِما یُریدُ، وَالْقاهِرُ مَنْ یَشاءُ، وَالْواضِعُ مَنْ یشاءُ، وَالرّافِعُ مَنْ یَشاءُ

مَلِکُ الْمُلُوکِ وَرازِقُ الْعِبادِ، الْغَفُورُ الرَّحیمُ الْعَلیمُ الْحَکیمُ

اَشْهَدُ سَبْعاً اَنَّکَ سَیِّدی کَذلِکَ وَفَوْقَ ذلِکَ، لا یَبْلُغُ الْواصِفُونَ کُنْهَ عَظَمَتِکَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَاهْدِنی، وَلا تُضِلَّنی بَعْدَ اِذْ هَدَیْتَنی، اِنَّکَ اَنْتَ الْهادِی الْمَهْدِیُّ.(2)

4) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمّدٌ وَ اقْسِمْ لِی حِلْماً یَسُدُّ عَنِّی بابَ الْجَهْلِ وَ هُدیً تَمُنُّ بِهِ عَلَیَّ مِنْ کُلِّ ضَلالَهٍ وَ غِنیً تَسُدُّ بِهِ عَنِّی بابَ کُلِّ فَقْرٍ، وَ قُوَّهً تَرُدُّ بِها عَنِّی کُلَّ ضَعْفٍ، وَ عِزّاً تُکْرِمُنِی بِهِ عَنْ کُلِّ ذُلٍّ، وَ رِفْعَهً تَرْفَعُنِی بِها عَنْ کُلِّ ضَعَهٍ، وَ اَمْناً تَرُدُّ بِهِ عَنِّی کُلَّ خَوْفٍ، وَ عافِیَهً تَسْتُرُنِی بِها مِنْ کُلِّ بَلاءٍ، وَ عِلْماً تَفْتَحُ لِی بِهِ کُلَّ یَقینٍ، وَ یَقیناً تَذْهَبُ بِهِ عَنِّی کُلَّ شَکٍّ، وَدُعاءً تَبْسُطُ لِی بِهِ الاْجابَهَ فِی هٰذِهِ اللَّیْلَهِ وَفِی هٰذِهِ السّاعَهِ السّاعَهِ السّاعَهِ یا کَریمُ، وَخَوْفاً تُیَسِّرُ لِی بِهِ کُلَّ رَحْمَهٍ، وَعِصْمَهً تَحُولُ بَیْنِی وَبَیْنَ الذُّنُوبِ حَتّی اُفْلِحَ بِها بَیْنَ الْمَعْصُومینَ عِنْدَکَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ .(3)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص359.
2- اقبال الاعمال، ج1، ص361. صحیفه نبویّه، ص442، د538.
3- اقبال الاعمال، ج1، ص363.

دعاهای دهه آخر

دعاهایی از معصومین علیهم السلام برای شبهای دهه آخر ماه مبارک رمضان رسیده، که از شب بیست و یکم آغاز می شود و در همه شبها تا آخر ماه تکرار می شود، این دعاها عبارتند از:

1) اَعُوذُ بِجَلالِ وَجهِکَ الْکَریمِ، اَنْ یَنْقَضِیَ عَنّی شَهْرُ رَمضانَ، اَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتی هذِهِ، وَبَقِیَ لَکَ عِنْدی تَبِعَهٌ، اَوْ ذَنْبٌ تُعَذِّبُنی عَلَیْهِ [یَوْمَ اَلْقاکَ].(1)

2) اَللّهُمَّ اِنَّکَ قُلْتَ فی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ: «شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ هُدیً لِلنّاسِ وَبِیِّناتٍ مِنْ الْهُدی وَالْفُرْقانِ»

فَعَظَّمْتَ حُرْمَهَ شَهْرِ رَمَضانَ بِما اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، وَخَصَصْتَهُ بِلَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَجَعَلْتَها خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، اَللّهُمَّ وَهذِه اَیّامُ شَهْرِ رَمَضانَ قَدِ انْقَضَتْ، وَلَیالیهِ قَدْ تَصَرَّمَتْ، وَقَدْ صِرْتُ یا اِلهی مِنْهُ اِلی ما اَ نْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی، وَاَحْصی لِعَدَدِه مِنَ الْخَلْقِ اَجْمَعینَ، فَاَسْاَلُکَ بِما سَاَلَکَ بِه مَلائِکَتُکَ الْمُقَرَّبُونَ وَاَنْبِیاؤُکَ الْمُرْسَلُونَ وَعِبادُکَ الصّالِحُونَ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَفُکَّ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، وَتُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَاَنْ تَتَفَضَّلَ عَلَیَّ بِعَفْوِکَ وَکَرَمِکَ وَتَتَقَبَّلَ تَقَرُّبی، وَتَسْتَجیبَ دُعائی، وَتَمُنَّ عَلَیَّ بِالاَمْنِ یَوْمَ الْخَوْفِ مِنْ کُلِّ هُوْلٍ اَعْدَدْتَهُ لِیَوْمِ الْقِیامَهِ،

اِلهی وَاَعُوذُ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَبِجَلالِکَ الْعَظیمِ اَنْ تَنْقَضِیَ اَیّامُ شَهْرِ رَمَضانَ وَلَیالیهِ، وَلَکَ قِبَلی تَبِعَهٌ اَوْ ذَنْبٌ تُؤاخِذُنی بِه، اَوْ خَطیئَهٌ تُریدُ اَنْ تَقْتَصَّها مِنّی لَمْ تَغْفِرْها لی، سَیِّدی سَیِّدی سَیِّدی اَسْاَلُکَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ اِذْ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ،

1- کلینی، الکافی، ج4، ص160.

اِنْ کُنْتَ رَضیتَ عَنّی فی هذَا الشَّهْرِ، فَازْدَدْ عَنّی رِضیً، وَاِنْ لَمْ تَکُنْ رَضیتَ عَنّی، فَمِنَ الْاٰنَ فَارْضَ عَنّی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یا اَللّٰهُ یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ.(1)

3) یا مُلَیِّنَ الْحَدیدِ لِداوُدَ عَلَیْهِ السَّلامُ، یا کاشِفَ الضُّرِّ وَالْکُرَبِ الْعِظامِ عَنْ اَیُّوبَ عَلَیْهِ السَّلامُ، اَیْ مُفَرِّجَ هَمِّ یَعْقُوبَ عَلَیْهِ السَّلامُ، اَیْ مُنَفِّسَ غَمِّ یُوسُفَ عَلَیْهِ السَّلامُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ کَما اَ نْتَ اَهْلُهُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِمْ اَجْمَعینَ وَافْعَلْ بی ما اَ نْتَ اَهْلُهُ وَلاَ تَفْعَلْ بی ما اَ نَا اَهْلُهُ.(2)

و در مکیال از اقبال نقل کرده از حماد بن عثمان به این مضمون که شب بیست و یکم ماه رمضان رفتم خدمت امام جعفر صادق علیه السلام حضرت فرمودند:

ای حمّاد غسل کردی گفتم: بلی فدایت گردم پس حصیر طلبیدند و فرمودند: بیا پهلوی من نماز بخوان آن حضرت نماز می خواندند و من هم پهلوی آن حضرت نماز می خواندم تا ازنمازهای خود فارغ شدیم

آنگاه حضرت مشغول دعا شدند و من آمین می گفتم تا صبح شد

پس حضرت اذان و اقامه گفتند و بعض غلامان خود را صدا زدند

پس جلو ایستادند و ما خلف ایشان نماز صبح را با ما خواندند در رکعت اول «حمد» و «انّا انزلناه» و دوّم «حمد» و «قل هو اللّه» قرائت فرمودند، پس بعد از فراغ از تسبیح و تحمید و تقدیس و ثنا بر خدا و صلوات بر رسول صلی الله علیه و آله و دعا بر جمیع موءمنین و موءمنات و مسلمین و مسلمات اوّلین و آخرین حضرت به سجده افتادند ساعتی از حضرت چیزی نمی شنیدم پس از ساعتی شنیدم می فرمودند:

لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْاَبْصارِ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ خالِقَ الْخَلْقِ بِلا حاجَهٍ فِیکَ إِلَیْهِمْ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُبْدِئَ الْخَلْقِ لا یَنْقُصُ مِنْ مُلْکِکَ شَیْءٌ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ باعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُدَبِّرَ الْاُمُورِ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ دَیّانَ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص364.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص364.

الدِّينِ وَجَبّارَ الْجَبابِرَهِ. لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُجْرِیَ الْماءِ فِی الصَّخْرَهِ الصَّمّاءِ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُجْرِیَ الْماءِ فِی النَّباتِ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُکَوِّنَ طَعْمِ الثِّمارِ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُحْصِیَ عَدَدِ الْقَطْرِ وَ ما تَحْمِلُهُ السَّحابُ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُحْصِیَ عَدَدِ ما تَجْرِی بِهِ الرِّیاحُ فِی الْهَواءِ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُحْصِیَ ما فِی الْبِحارِ مِنْ رَطْبٍ وَیابِسٍ، لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ مُحْصِیَ ما یَدُبُّ فِی ظُلُماتِ الْبِحارِ وَفِی أَطْباقِ الثَّری. أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی سَمَّیْتَ بِهِ نَفْسَکَ، أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، وَأَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ سَمّاکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ، مِنْ نَبِیٍّ أَوْ صِدِّیقٍ أَوْ شَهِیدٍ أَوْ أَحَدٍ مِنْ مَلائِکَتِکَ،

وَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی إِذا دُعِیتَ بِهِ أَجَبْتَ، وَإِذا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَیْتَ.

وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّکَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ وَبَرَکاتُکَ، وَبِحَقِّهِمُ الَّذِی أَوْجَبْتَهُ عَلی نَفْسِکَ، وَأَنَلْتَهُمْ بِهِ فَضْلَکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ الدّاعِی إِلَیْکَ بِإِذْنِکَ وَسِراجِکَ السّاطِعِ بَیْنَ عِبادِکَ، فِی أَرْضِکَ وَسَمائِکَ، وَجَعَلْتَهُ رَحْمَهً لِلْعالَمِینَ، وَنُوراً اسْتَضاءَ بِهِ الْمُوءْمِنُونَ، فَبَشَّرَنا بِجَزِیلِ ثَوابِکَ، وَأَنْذَرَنا الاْءَلِیمَ مِنْ عَذابِکَ.

أَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ جاءَ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِ الْحَقِّ وَصَدقَ الْمُرْسَلِینَ،

وَأَشْهَدُ أَنَّ الَّذِینَ کَذَّبُوهُ ذائِقُوا الْعَذابَ الاْءَلِیمَ.

أَسْأَلُکَ یا اللّهُ یا اللّهُ یا اللّهُ، یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ، یا سَیِّدِی یا سَیِّدِی یا سَیِّدِی، یا مَوْلایَ یا مَوْلایَ یا مَوْلایَ، أَسْأَلُکَ فِی هذِهِ الْغَداهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبادِکَ وَسائِلِیکَ نَصِیباً، وَأَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ بِفَکاکِ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

وَأَسْأَلُکَ بِجَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ وَما لَمْ أَسْأَلُکَ مِنْ عَظِیمِ جَلالِکَ، ما لَوْ عَلِمْتُهُ

لَسَأَلْتُکَ بِهِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَنْ تَأْذَنَ لِفَرَجِ مَنْ بِفَرَجِهِ فَرَجُ أَوْلِیائِکَ وَأَصْفِیائِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَبِهِ تُبِیدُ الظّالِمِینَ وَتُهْلِکُهُمْ، عَجِّلْ ذلِکَ یا رَبَّ الْعالَمِینَ، وَأَعْطِنِی سُوءْلِی یا ذَا الْجَلالِ وَالاْءِکْرامِ فِی جَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ لِعاجِلِ الدُّنْیا وَآجِلِ الاْآخِرَهِ.

یا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیدِ، أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَأَقِلْنِی بِقَضاءِ حَوائِجِی، یا خالِقِی وَ یا رازِقِی، وَ یا باعِثِی، وَیا مُحْیِی عِظامِی وَهِیَ رَمِیمٌ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْتَجِبْ لِی دُعائِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

22) اعمال مخصوص شب بیست و دوم

1. هشت رکعت نماز

هر کس در شب بیست و دوم ماه رمضان هشت رکعت نماز بخواند، با هر سوره ای که بخواهد، درهای هشتگانه بهشت، به رویش باز شود.(1)

2. دعاهای مخصوص

شب بیست و دوم ماه رمضان دعاهای خاصّی دارد که از آن جمله است:

1) یا سالِخَ النَّهارِ مِنَ اللَّیْلِ، فَاِذا نَحْنُ مُظْلِمُونَ، وَمُجْرِیَ الشَّمْسِ لِمُسْتَقَرِّها، ذلِکَ بِتَقْدِیرِکَ یا عَزِیزُ یا عَلِیمُ، وَمُقَدِّرَ الْقَمَرِ مَنازِلَ حَتّی عادَ کَالْعُرْجُونِ الْقَدِیمِ، یا نُورَ کُلِّ نُورٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَهٍ، وَ وَلِیَّ کُلِّ نِعْمَهٍ.

یا اَللّهُ یا رَحْمنُ یا رَحِیمُ، یا قُدُّوسُ، تا آخر.(2)

2) سُبْحانَ مَنْ تَبْهَرُ قُدْرَتُهُ الاْءَفْکارَ، وَیَمْلأُ عَجائِبُهُ الاْءَبْصارَ، الَّذِی لا یَنْقُصُهُ الْعَطاءُ، وَلا یَتَعَرَّضُ جُودُهُ الذَّکاءَ، الَّذِی أَنْطَقَ الاْءَلْسُنَ بِصِفاتِهِ، وَاقْتَدَرَ بِالْفِعْلِ

1- شهید اوّل، الأربعین، ص30.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص161.

عَلى مَفْعُولاتِهِ، وَأَدْخَلَ فِي صَلاحِهَا الْفَسادَ، وَعَلى مُجْتَمَعِها الشَّتاتِ، وَعَلى مُنْتَظَمِهَا الاِنْفِصامَ، لِيَدُلَّ الْمُبْصِرِينَ عَلى أَنَّها فانِيَةٌ مِنْ صَنْعَهِ باقٍ، مَخْلُوقَهٌ مِنْ إِنْشاءِ خالِقٍ، لا بَقاءَ وَلا دَوامَ إِلاّ لَهُ، الْواحِدُ الْغالِبُ الَّذِى لا يُغْلَبُ، وَالْمالِكُ الَّذِى لا يُمْلَكُ.

الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِى بَلَّغَنِيکَ لَيْلَةً طَوَيْتُ يَوْمَها عَلى صِيامٍ، وَرُزِقْتُ فِيهِ الْيَقظَهَ مِنَ الْمَنامِ، وَقَصَدْتُ رَبَّ الْعِزَّهِ بِالْقِيامِ، بِرَحْمَهٍ مِنْهُ تَخُصُّنِى، وَنِعْمَهٍ أَلْبَسَتْنِى، وَحُسْنَى تَغَشَّنِى، وَأَسْأَلُهُ إِتْمامَ ابْتِدائِهِ وَزِيادَهً لِى مِنِ اجْتِبائِهِ، فَإِنَّهُ الْمَلِيکُ الْقَدِيرُ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ.(1)

3) أَنْتَ سَيِّدِى جَبّارٌ غَفّارٌ قادِرٌ قاهِرٌ، سَمِيعٌ عَلِيمٌ، غَفُورٌ رَحِيمٌ، غافِرُ الذَّنْبِ، وَقابِلُ التَّوْبِ، شَدِيدُ الْعِقابِ، فالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوى، مُولِجُ اللَّيْلِ فِى النَّهارِ، وَمُولِجُ النَّهارِ فِى اللَّيْلِ، وَمُخْرِجُ الْحَىِّ مِنَ الْمَيِّتِ، وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَىِّ، وَرازِقُ الْعِبادِ بِغَيْرِ حِسابٍ. يا جَبّارُ يا جَبّارُ، يا جَبّارُ يا جَبّارُ، يا جَبّارُ يا جَبّارُ يا جَبّارُ، (صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ)، وَاعْفُ عَنِّى وَاغْفِرْ لِى وَارْحَمْنِى، إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.(2)

4) يا ظَهْرَ اللاَّجِينَ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَكُنْ لِى حِصْناً وَحِرْزاً، يا كَهْفَ الْمُسْتَجِيرِينَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَكُنْ لِى كَهْفاً وَعَضُداً وَناصِراً، يا غِياثَ الْمُسْتَغِيثِينَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَكُنْ لِى غِياثاً وَمُجِيراً. يا وَلِيَّ الْمُوءْمِنِينَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَكُنْ لِى وَلِيّاً.

يا مُجْرِىَ غُصَصِ الْمُوءْمِنِينَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَجِرْ غُصَّتِى

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص370.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص372.

وَنَفِّسْ هَمِّی، وَأَسْعِدْنِی فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ سَعادَهً لا أَشْقَی بَعْدَها أَبَداً، یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

دعاهای شبهای ماه رمضان، دعاهای دهه آخر رمضان، غسل و دیگر اعمال دهه آخر نیز در این شب به جا آورده می شود.

23) اعمال مخصوص شب بیست و سوم

اشاره

شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان سوّمین و آخرین شب از شبهای قدر می باشد، شماری از احادیث مربوط به شب قدر در فصلهای پیشین تقدیم شد، از کلّ احادیث یاد شده به این نتیجه رسیدیم که:

1. شب قدر یکی از سه شب نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم می باشد.

2. شب قدر در دهه آخر ماه رمضان است.

3. شب قدر یکی از شبهای فرد دهه آخر ماه رمضان می باشد.

4. شب قدر از دو شب بیست و یکم و بیست و سوم خارج نیست.

و اینک روایاتی که دلالت می کند که شب قدر شب بیست و سوم می باشد:

1 عبداللّه بن اُنَیس انصاری به محضر مقدس رسول اکرم صلی الله علیه و آله رسید و عرضه داشت: محل اقامت من با مدینه فاصله دارد، شبی را برای من تعیین فرمایید که آن شب به مدینه بیایم، حضرت به او امر فرمود که در شب بیست و سوّم به مدینه در آید.(2) (عبداللّه بن اُنَیس از قبیله «جُهَینه» بود و جهینه تیره ای از «قُضاعه» بود(3)

از این رهگذر شب بیست و سوم به شب «جُهَنی» مشهور شده است).(4)

2 سفیان بن سمط به امام صادق علیه السلام عرضه داشت: شب قدر را در یک شب برای من به طور مشخص بیان فرمایید. فرمودند: شب بیست و سوّم.(5)

1- کفعمی، المصباح، ص585.
2- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص103.
3- سمعانی، الأنساب، ج3، ص394.
4- کلینی، الکافی، ج4، ص156.
5- علامه مجلسی، بحار الانوار، ج98، ص159.

3 عبد الواحد بن مختار انصاری نیز از امام باقر علیه السلام جویا شد، حضرت فرمود: من به تو می گویم و آن را از تو نمی پوشم، نخستین شب از آخرین هفت شب می باشد.(1)

تصریح شده که آن سال ماه رمضان بیست و نه روز بود و لذا هفت شب به آخر، با شب بیست و سوم مصادف بود.(2)

4 از رسول اکرم صلی الله علیه و آله نیز روایت شده که شب قدر شب بیست وسوم می باشد.(3)

5 پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در شب بیست و سوم بر صورت اهل خانه اش آب می پاشید که خواب بر آنها غلبه نکند.(4)

6 پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پس از بازگشت از جنگ بدر، دهه آخر ماه رمضان را اعتکاف نمود، شبی در عالم روءیا دید که شب قدر است و در آب و گِل سجده نموده است. در شب بیست و سوم باران بارید، هنگامی که نماز صبح را به جا آورد چهره اش گِل آلود شده بود.(5)

7 پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نهی می کرد از این که کسی در شب بیست وسوم بخوابد(6)

8 حضرت فاطمه علیهاالسلام اجازه نمی داد که کسی از اهل خانه اش در آن شب بخوابد، از روز قبل آنها را مهیّا می کرد و دستور می داد که کمتر غذا بخورند و استراحت کنند، تا خواب بر آنها غلبه نکند.(7)

9 امام باقر علیه السلام می فرمود: در شب بیست و سوّم امید شب قدر می رود.(8)

10 ضمره بن عبداللّه از سوی بنی سلمه به مدینه آمد و حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله را

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص374 و375.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص374 و375.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص374 و375.

4- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص374 و375.
5- ثقفی، الغارات، ج1، ص250.
6- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج1، ص281283.
7- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج1، ص281283.
8- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج1، ص281283.

دیدار کرد و عرضه داشت: بنی سلمه مرا به خدمت شما فرستادند که از شب قدر بپرسم، فرمود: امشب چندم رمضان است؟ گفت: شب بیست و دوم.

فرمود: فردا شب که شب بیست و سوّم است.(1)

احادیث دهگانه یاد شده به صراحت دلالت می کنند بر اینکه شب بیست وسوّم در میان لیالی قدر بیش از همه آنها اهمیّت دارد و احتمال شب قدر بودنش بسیار قوی است. همه اعمال شبهای قدر، از قبیل: یکصد رکعت نماز، و دو رکعت نماز با هفت قل هو اللّه، دعای جوشن کبیر، زیارت امام حسین علیه السلام ، احیاء، قرآن سر گرفتن، تلاوت سوره های: عنکبوت، روم و دخان؛ و همه اعمال یاد شده برای مطلق شبهای ماه رمضان، چون: دعای افتتاح، ابوحمزه ثمالی، قرائت سوره قدر هزار بار و تلاوت سوره دخان یکصد بار، در این شب تأکید بیشتری دارد.

و عبادتهای مخصوصی دارد که به شماری از آنها اشاره می کنیم:

1. غسل

در شب بیست و سوّم علاوه بر غسلهایی که در شبهای فرد ماه مبارک رمضان و همه شبهای دهه آخر و در شبهای قدر با تأکید بیشتر در اوّل شب مستحب است، و غسل دیگری نیز در آخر شب مستحب است.(2)

2. نماز

مستحب است علاوه بر صد رکعت و دو رکعت، هشت رکعت نماز در شب بیست و سوم با هر سوره ای که بخواهد بجا آورد و در هر دو رکعت سلام دهد، که هر کس آن را بخواند درهای آسمان به رویش باز می شود و دعاهایش مستجاب می شود.(3)

3. دعاهای خاص

شب بیست و سوّم ماه رمضان دعاهای مخصوصی دارد که از آن جمله است:

1) يا رَبَّ لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَجاعِلَها خَيْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، وَرَبَّ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ وَالْجِبالِ وَالْبِحارِ وَالظُّلَمِ وَالاَنْوارِ وَالاَرْضِ وَالسَّماءِ

يا بارِئُ يا مُصَوِّرُ، يا حَنّانُ يا مَنّانُ، يا اَللّهُ يا رَحْمانُ (يا حَىُّ) يا قَيُّومُ يا

1- ابو الفتوح رازى، تفسير روض الجنان، ج5، ص560.
2- شيخ موسى، تهذيب الأحكام، ج4، ص331.
3- شهيد اوّل، الأربعين، ص30.

بَدیءُ یا بَدیعَ السَّماواتِ وَالأَرْض یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّه ُ یا اَللّهُ، لَکَ الأَسْماءُ الْحُسْنی وَالأَمْثالُ....(1)

شیخ صدوق به هنگام نقل این دعا می نویسد:

در شب سوم از دهه آخر که شب قدر است این دعا را می خوانی.(2)

2) اللّهُمَّ إِنْ کانَ الشَّکُّ فِی أَنَّ لَیْلَهَ الْقَدْرِ فِیها أَوْ فِیما تَقَدَّمَها واقِعٌ، فَإِنَّهُ فِیکَ وَفِی وَحْدانِیَّتِکَ وَتَزْکِیَتِکَ الأَعْمالَ زائِلٌ، وَفِی أَیِّ اللَّیالِی تَقَرَّبَ مِنْکَ الْعَبْدُ لَمْ تُبْعِدْهُ وَقَبِلْتَهُ، وَأَخْلَصَ فِی سُوءَالِکَ لَمْ تَرُدَّهُ وَأَجَبْتَهُ، وَعَمِلَ الصّالِحاتِ شَکَرْتَهُ، وَرَفَعَ إِلَیْکَ ما یُرْضِیکَ ذَخَرْتَهُ.

اللّهُمَّ فَامِدَّنِی فِیها بِالْعَوْنِ عَلی ما یُزْلِفُ لَدَیْکَ، وَخُذْ بِناصِیَتِی إِلی ما فِیهِ الْقُرْبی إِلَیْکَ، وَأَسْبِغْ مِنَ الْعَمَلِ فِی الدّارَیْنِ سَعْیِی، وَ رَقِّ لِی مِنْ جُودِکَ بِخَیْراتِها عَطِیَّتِی، وَابْتُرْ عَیْلَتِی مِنْ ذُنُوبِی بِالتَّوْبَهِ، وَمِنْ خَطایایَ بِسَعَهِ الرَّحْمَهِ. وَاغْفِرْ لِی فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ وَلِوالِدَیَّ وَلِجَمِیعِ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ غُفْرانَ مُتَنَزِّهٍ عَنْ عُقُوبَهِ الضُّعَفاءِ، رَحِیمٍ بِذَوِی الْفاقَهِ وَالْفُقَراءِ، جادٍ عَلی عَبِیدِهِ، شَفِیقٍ بِخُضُوعِهِمْ وَذِلَّتِهِمْ، رَفِیقٍ لا تُنْقُصُهُ الصَّدَقَهُ عَلَیْهِمْ، وَلا یُفْقِرُهُ ما یُغْنِیهِمْ مِنْ صَنِیعِهِ اِلَیْهِمْ.

اللّهُمَّ اقْضِ دَیْنِی وَدَیْنَ کُلِّ مَدْیُونٍ، وَفَرِّجْ عَنِّی وَعَنْ کُلِّ مَکْرُوبٍ، وَأَصْلِحْنِی وَأَهْلِی وَوَلَدِی، وَأَصْلِحْ کُلَّ فاسِدٍ، وَانْفَعْ مِنِّی، وَاجْعَلْ فِی الْحَلالِ الطَّیِّبِ الْهَنِیءِ الْکَثِیرِ السّائِغِ مِنْ رِزْقِکَ عَیْشِی، وَمِنْهُ لِباسِی، وَفِیهِ مُنْقَلَبِی، وَاقْبِضْ عَنِ الْمَحارِمِ یَدِی مِنْ غَیْرِ قَطْعٍ وَلا شَلٍّ، وَلِسانِی مِنْ غَیْرِ خَرَسٍ،

1- کلینی، الکافی، ج4، ص161. تمام دعا در ص212 در اعمال شب بیست و یکم آمده است.
2- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص105.

وَاُذُنِی مِنْ غَیْرِ صَمَمٍ، وَعَیْنِی مِنْ غَیْرِ عَمیً، وَرِجْلِی مِنْ غَیْرِ زَمانَهٍ، وَفَرْجِی مِنْ غَیْرِ إِحْبالٍ، وَبَطْنِی مِنْ غَیْرِ وَجَعٍ، وَسائِرَ أَعْضائِی مِنْ غَیْرِ خَلَلٍ. وَأَوْرِدْنِی عَلَیْکَ یَوْمَ وُقُوفِی بَیْنَ یَدَیْکَ خالِصاً مِنَ الذُّنُوبِ، نَقِیّاً مِنَ الْعُیُوبِ، لا أَسْتَحْیِی مِنْکَ بِکُفْرانِ نِعْمَهٍ، وَلا إِقْرارٍ بِشَرِیکٍ لَکَ فِی الْقُدْرَهِ، وَلا بِإِرْهاجٍ فِی فِتْنَهٍ، وَلا تَوَرُّطٍ فِی دِماءٍ مُحَرَّمَهٍ، وَلا بَیْعَهٍ أُطَوِّقُها عُنُقِی لِاَحَدٍ مِمَّنْ فَضَّلْتَهُ بِفَضِیلَهٍ، وَلا وُقُوفٍ تَحْتَ رایَهِ غَدْرَهٍ، وَلا اسْوِدادِ الْوَجْهِ بِالاْءیْمانِ الْفاجِرَهِ، وَالْعُهُودِ الْخائِنَهِ، وَأَنِلْنِی مِنْ تَوْفِیقِکَ وَهُداکَ ما نَسْلُکَ بِهِ سُبُلَ طاعَتِکَ وَرِضاکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

3) سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الرُّوحِ وَالْعَرْشِ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ السَّماواتِ وَالاْءَرَضِینَ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْبِحارِ وَالْجِبالِ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ یُسَبِّحُ لَهُ الْحِیتانُ وَالْهَوامُّ وَالسِّباعُ فِی الاْآکامِ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ سَبَّحَتْ لَهُ الْمَلائِکَهُ الْمُقَرَّبُونَ. سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ عَلا فَقَهَرَ، وَخَلَقَ فَقَدَرَ. هفت مرتبه سُبُّوحٌ و هفت مرتبه قُدُّوسٌ.(2)

4) اللّهُمَّ امْدُدْ لِی فِی عُمْرِی، وَأَوْسِعْ لِی فِی رِزْقِی، وَأَصِحَّ جِسْمِی، وَبَلِّغْنِی أَمَلِی، وَإِنْ کُنْتُ مِنَ الاْءَشْقِیاءِ فَامْحُنِی مِنَ الاْءَشْقِیاءِ وَاکْتُبْنِی مِنَ السُّعَداءِ، فَإِنَّکَ قُلْتَ فِی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ، عَلی نَبِیِّکَ الْمُرْسَلِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ «یَمْحُوا اللّهُ ما یَشاءُ وَیُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْکِتابِ».(3)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص376379.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص376379.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص376379.

5) اللّهُمَّ إِيّاکَ تَعَمَّدْتُ اللَّيْلَهَ بِحاجَتِی، وَبِکَ أَنْزَلْتُ فَقْرِی وَمَسْأَلَتِی، تَسَعُنِی اللَّيْلَهَ رَحْمَتُکَ وَعَفْوُکَ، فَأَنَا لِرَحْمَتِکَ اَرْجی مِنِّی لِعَمَلِی، وَرَحْمَتُکَ وَ مَغْفِرَتُکَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِی، وَاقْضِ لِی کُلَّ حاجَهٍ هِیَ لِی، بِقُدْرَتِکَ عَلی ذلِکَ، وَتَيْسِيرِهِ عَلَيْکَ. فَاِنِّی لَمْ اَصِبْ خَيْراً إِلاَّ مِنْکَ، وَلَمْ يَصْرِفْ عَنِّی أَحَدٌ سُوءاً قَطُّ غَيْرُکَ، وَلَيْسَ لِی رَجاءٌ لِدِينِی وَدُنْياىَ، وَلا لِآخِرَتِی، وَلا لِيَوْمِ فَقْرِی، يَوْمَ أُدْلی فِی حُفْرَتِی، وَيُفْرِدُنِی النّاسُ بِعَمَلِی غَيْرَکَ، يا رَبَّ الْعالَمِينَ.(1)

6) اللّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبادِکَ نَصِيباً مِنْ کُلِّ خَيْرٍ أَنْزَلْتَهُ فِی هذِهِ اللَّيْلَهِ، أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ، مِنْ نُورٍ تَهْدِی بِهِ، أَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُها، أَوْ رِزْقٍ تَقْسِمُهُ، أَوْ بَلاءٍ تَدْفَعُهُ، أَوْ ضُرٍّ تَکْشِفُهُ،

وَاکْتُبْ لِی ما کَتَبْتَ لِاَوْلِيائِکَ الصّالِحِينَ، الَّذِينَ اسْتَوْجَبُوا مِنْکَ الثَّوابَ، وَأَمِنُوا بِرِضاکَ عَنْهُمْ مِنْکَ الْعِقابَ، يا کَرِيمُ يا کَرِيمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاَفْعَلْ بِی ذلِکَ، بِرَحْمَتِکَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(2)

7) أَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ الْمِسْکِينِ الْمُسْتَکِينِ، وَأَبْتَهِلُ إِلَيْکَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الْبائِسِ الذَّلِيلِ، مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَکَ ناصِيَتُهُ، وَاعْتَرَفَ بِخَطِيئَتِهِ، فَفاضَتْ لَکَ عَبْرَتُهُ، وَهَمَلَتْ لَکَ دُمُوعُهُ، وَضَلَّتْ حِيلَتُهُ، وَانْقَطَعَتْ حُجَّتُهُ، أَنْ تُعْطِيَنِی فِی لَيْلَتِی هذِهِ مَغْفِرَهَ ما مَضی مِنْ ذُنُوبِی، وَاعْصِمْنِی فِيما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، وَارْزُقْنِی الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ فِی عامِی هذا، وَاجْعَلْها حَجَّهً مَبْرُورَهً خالِصَهً لِوَجْهِکَ، وَارْزُقْنِيهِ أَبَداً ما أَبْقَيْتَنِی، وَلا تُخْلِنِی مِنْ زِيارَتِکَ وَزِيارَهِ قَبْرِ نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَآلِهِ.

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص379.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص379.

إِلهِی وَأَسْأَلُکَ أَنْ تَکْفِیَنِی مَوءُونَهَ خَلْقِکَ مِنَ الْجِنِّ وَالاْءِنْسِ، وَالْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَمِنْ کُلِّ دابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّکَ عَلی صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ.

اللّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاْءَمْرِ الْمَحْتُومِ وَمِمّا تَفْرُقُ مِنَ الاْءَمْرِ الْحَکِیمِ فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، فِی الْقَضاءِ الَّذِی لَا یُرَدُّ وَلاَ یُبَدَّلُ، أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، فِی عامِی هذا، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئَاتُهُمْ، وَأَنْ تُطِیلَ عُمْرِی، وَتُوَسِّعَ لِی فِی رِزْقِی، وَارْزُقْنِی وَلَداً بارّاً، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَبِکُلِّ شَیْءٍ مُحِیطٌ.(1)

8) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ سُوءَالَ الْمِسْکِینِ الْمُسْتَکِینِ، وَأَبْتَغِی إِلَیْکَ ابْتِغاءَ الْبائِسِ الْفَقِیرِ، وَأَتَضَرَّعُ إِلَیْکَ تَضَرُّعَ الصَّعِیفِ الضَّرِیرِ، وَأَبْتَهِلُ إِلَیْکَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الذَّلِیلِ.

وَأَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَکَ نَفْسُهُ، وَرَغِمَ لَکَ أَنْفُهُ، وَعَفَّرَ لَکَ وَجْهَهُ، وَخَضَعَتْ لَکَ ناصِیَتُهُ، وَاعْتَرَفَ بِخَطِیئَتِهِ، وَفاضَتْ لَکَ عَبْرَتُهُ، وَ انْهَمَلَتْ لَکَ دُمُوعُهُ، وَضَلَّتْ عَنْهُ حِیلَتُهُ، وَانْقَطَعَتْ عَنْهُ حُجَّتُهُ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْکَ، وَبِحَقِّکَ الْعَظِیمِ عَلَیْهِمْ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِمْ کَما أَنْتَ أَهْلُهُ، وَأَنْ تُصَلِّیَ عَلی نَبِیِّکَ وَآلِ نَبِیِّکَ، وَأَنْ تُعْطِیَنِی أَفْضَلَ ما أَعْطَیْتَ السّائِلِینَ مِنْ عِبادِکَ الْماضِینَ مِنَ الْمُوءْمِنِینَ، وَأَفْضَلَ ما تُعْطِی الْباقِینَ مِنَ الْمُوءْمِنِینَ، وَأَفْضَلَ ما تُعْطِی مَنْ تَخْلُقُهُ مِنْ أَوْلِیائِکَ إِلی یَوْمِ الدِّینِ، مِمَّنْ جَعَلْتَ لَهُ خَیْرَ الدُّنْیا وَخَیْرَ الآخِرَهِ، یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ.

وَأَعْطِنِی فِی مَجْلِسِی هذا مَغْفِرَهَ ما مَضی مِنْ ذُنُوبِی، وَاعْصِمْنِی فِیما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، وَارْزُقْنِی الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ فِی عامِی هذا، مُتَقَبَّلاً مَبْرُوراً خالِصاً

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص379 و380.

لِوَجْهِکَ یا کَرِیمُ، وَارْزُقْنِیهِ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنِی، یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ، وَاکْفِنِی مَوءُنَهَ نَفْسِی، وَاکْفِنِی مَوءُنَهَ عِیالِی، وَاکْفِنِی مَوءُنَهَ خَلْقِکَ، وَ اکْفِنِی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَاکْفِنِی شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَالإِنْسِ، وَاکْفِنِی شَرَّ کُلِّ دابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّ رَبِّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ.(1)

9) اللّهُمَّ اجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاْءَمْرِ الْمَحْتُومِ وَفِیما تَفْرُقُ مِنَ الاْءَمْرِ الْحَکِیمِ، فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، مِنَ الْقَضاءِ الَّذِی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، اَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، فِی عامِی هذا، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَ فیما تُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی، وَ تُوَسِّعَ لِی فِی رِزْقِی.(2)

10) اَللّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ الْحُجَّهِ بْنِ الْحَسَنِ فی هذِهِ السّاعَهِ وَفی کُلِّ ساعَهٍ وَلِیّا وَحافِظا وَناصِرا وَدلیلا وَقائِداً وَعَیْنا، حَتّی تُسْکِنَهُ اَرْضَکَ طَوْعا وَتُمَتِّعَهُ فیها طَویلاً.(3)

مرحوم کلینی این دعا را از طریق محمّد بن عیسی روایت کرده و در آغاز این روایت آمده است که: این دعا را در شب بیست و سوم، از ماه رمضان،

و در همه ماه و هر وقتی که در طول روزگار برای تو میسّر شود، در حال ایستاده، در حال نشسته، در حال سجده و در هر حالی آن را تکرار کن.(4)

11) یا مُدَبِّرَ الأُمُورِ یا باعِثَ مَن فِی الْقُبُورِ، یا مُجْرِیَ الْبُحُورِ یا مُلَیِّنَ الْحَدیدِ لِداوُدَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بی کَذا وَکذا اللَّیْلَهَ اللَّیْلَهَ السّاعَهَ السّاعَهَ.(5)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص379 و380.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص381.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص162.
4- کلینی، الکافی، ج4، ص162.
5- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص105.

12) یا باطِنا فی ظُهُورِه، وَیا ظاهِرا فی بُطُونِه، یا باطِنا لَیْسَ یَخْفی، یا ظاهِرا لَیْسَ یُری، یا مَوْصُوفا لا یَبْلُغُ بِکَیْنُونِیَّتِه مَوْصُوفٌ، وَلا حَدٌّ مَحْدُودٌ، یا غائِبا غَیْرَ مَفْقُودٍ، وَیا شاهِدا غَیْرَ مَشْهُودٍ، یُطْلَبُ فَیُصابُ، وَلَمْ تَحْلُ مِنْهُ السَّماواتُ وَالْأَرْضُ وَما بَیْنَهُما طَرْفَهَ عَیْنٍ، لا یُدْرَکُ بِکَیْفٍ، وَلا یُأَیَّنُ بِأَیْنٍ وَلا بِحَیْثٍ. أَنْتَ نُورُ النُّورِ، وَ رَبُّ الْأَرْبابِ، أَحَطْتَ بِجَمیعِ الْأُمُورِ، سُبْحانَ مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِه شَیْءٌ وَهُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ، سُبْحانَ مَنْ هُوَ هکَذا وَ لا هکَذا غَیْرُهُ.(1)

4. احیاء

در میان شبهای قدر به احیای شب بیست و سوّم تأکید فراوان شده و احادیث فراوان در این رابطه آمده، که به شماری از آنها اشاره کردیم، و اینک به حدیث دیگری از امام باقر علیه السلام اشاره می کنیم، که فرمود:

کسی که شب بیست و سوّم ماه رمضان احیاء بدارد و در آن یکصد رکعت نماز بخواند، خداوند معیشت او را وسعت دهد، در برابر کسی که او را دشمن بدارد امر او را کفایت کند، و از غرق شدن، زیر آوار ماندن، دزدیده شدن و دیگر شرور دنیا او را نگهداری کند، ترس نکیر و منکر را از او بردارد، به هنگام بیرون آمدن از قبر نورش بر اهل محشر پرتو اندازد، نامه ی اعمالش به دست راستش داده شود، برای او برائت از آتش جهنم، گذرنامه ی عبور از صراط و امان از عذاب نوشته شود، بدون حساب داخل بهشت می شود و خود از رفقای پیامبران، صدّیقان، شهیدان و صالحان باشد و آنان چه رفیقان شایسته ای هستند.(2)

5. زیارت امام حسین علیه السلام

زیارت امام حسین علیه السلام در شبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج4، ص 382.

رمضان مستحبّ است ولی در مورد شب بیست و سوّم تأکید فراوان شده است.

امام جواد علیه السلام می فرماید: شب بیست و سوّم رمضان که امید شب قدر می رود و هر امر استواری در آن شب بر اساس حکمت الهی مقدّر می شود، اگر کسی امام حسین علیه السلام را زیارت کند، روح صد و بیست و چهار هزار پیامبر و فرشته با او مصافحه می کنند، که همه آنها در آن شب از خداوند منّان اذن می طلبند که به زیارت امام حسین علیه السلام مشرّف شوند.(1)

6. تلاوت سوره هایی از قرآن

1) هرکس در شب بیست و سوّم ماه رمضان یکهزار بار سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را تلاوت کند در اعتراف به ولایت ائمّه علیهم السلام به یقین کامل می رسد.(2)

2) هرکس سوره های روم و عنکبوت را در شب بیست و سوّم تلاوت کند از اهل بهشت می شود.(3)

3) کسی که در هر شبی از شبهای ماه رمضان سوره دخان را یکصد بار بخواند در شب بیست و سوّم به باور داشت شب قدر می رسد.(4)

حضور در مساجد

سالی امام صادق علیه السلام به شدّت بیمار شد، چون شب بیست و سوّم فرا رسید به خادمش امر فرمود که آن حضرت را به مسجد حمل کنند، پس آن شب را در مسجد سپری کرد.(5)

24) اعمال مخصوص شب بیست و چهارم

اشاره

در میان شبهای زوج شب بیست و چهارم ماه رمضان از جایگاه خاصّی برخوردار است و برای آن اعمالی هست، که از آن جمله است:

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص383.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص382.
3- كلينى، الكافى، ج1 ص252.
4- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1 ص386 و388.
5- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1 ص386 و388.

1. غسل

در همه ی شبهای دهه ی آخر ماه رمضان غسل وارد شده،

ولی در شب بیست و چهارم بالخصوص تأکید شده است.(1)

2. هشت رکعت نماز

هرکس در شب بیست و چهارم ماه رمضان هشت رکعت نماز با هر سوره ای که بخواهد به جای آورد پاداش حجّ و عمره دارد.(2)

3. دعاهای خاص

برای این شب دعاهای مخصوصی هست که از آن جمله است:

1) یا فالِقَ الْاِصْباحِ (وَ) یا جاعِلَ اللَّیْلِ سَکَنا، وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ حُسْبانا، یا عَزیزُ یا عَلیمُ، یا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ وَالْقُوَّهِ وَالْحَوْلِ وَالْفَضْلِ وَالْاِنْعام وَالْجَلالِ وَالْاِکْرام، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یا فَرْدُ یا اَللّهُ یا وِتْرُ، یا اَللّهُ یا ظاهِرُ یا باطِنُ یا حَیُّ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَالْآلاءُ وَالنَّعْماءُ، اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمانِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِهِ قَلْبی، وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَاٰتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاٰخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنی عَذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یا رَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ، وَالرَّغْبَهَ وَالْاِنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

1- شهید اوّل، الأربعین، ص90.

وَلا تَفْتِنّی بَطَلَبِ ما زَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ وَلاتُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَ الَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ سَلامُکَ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» اَلسّاعَهَ اَلسّاعَهَ به اندازه یک نفس بگوید.(1)

2) الْحَمْدُ لِلّهِ شَفْعاً وَوَتْراً فِی الشَّفْعِ وَالْوَتْرِ مِنْ هذِهِ اللَّیالِی الْمُبارَکاتِ، وَعَلی ما مَنَحَنِی وَأَعْطانِی فِیهِنَّ مِنَ الْخَیْراتِ، وَتَصَدَّقْ بِهِ عَلَیَّ وَوَهَبَهُ لِی مِنَ الْباقِیاتِ الصّالِحاتِ، الَّذِی صَوَّمَنِی لِیَأْجُرَنِی وَفَطَّرَنِی عَلی ما رَزَقَنِی، فَکُلٌّ مِنْ عِنْدِهِ وَبِمِنَنِهِ، وَبِحُسْنِ اخْتِیارِهِ وَنَظَرِهِ لِعَبِیدِهِ.

سُبْحانَهُ سَیِّداً أَخَذَ بِیَدِی مِنَ الْوَرَطاتِ، وَمَحَّصَ عَنِّی الْخَطِیئاتِ، وَکَفانِی الْمُهِمّاتِ، وَأَغْنانِی عَنِ الْمَخْلُوقِینَ، وَلَمْ یَجْعَلْ رِزْقِی إِلَی الْمَرْزُوقِینَ، وَشَهَرَ ذِکْرِی فِی الْعالَمِینَ، وَجَعَلَ اسْمِی فِی الْمَذْکُورِینَ، وَلَمْ یُشْقِنِی بِعُجْبٍ یَحُطُّنِی عَنْ دَرَجاتِ رَفِیعَهٍ، فَیَهْوِی بِی إِلی ظُلَمِ غَضَبِهِ وَنَقِمَتِهِ، وَلا أَبْلانِی بِاسْتِحْلالِ یَنْزِعُ عَنِّی مَلابِسَ رَحْمَتِهِ، وَیُعَوِّضُنِی لَبُوسَ الذُّلِّ مِنْ سَخَطِهِ. إِیّاهُ أَشْکُرُ وَلَهُ أَعْبُدُ، وَمِنْهُ أَرْجُو التَّمامَ وَالْمَزِیدَ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاَّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً.(2)

3) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یا سَیِّدِی سُوءالَ مِسْکِینٍ فَقِیرٍ إِلَیْکَ، خائِفٍ مُسْتَجِیرٍ، أَسْأَلُکَ یا سَیِّدِی أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُجِیرَنِی مِنْ خِزْیِ الدُّنْیا وَمِنْ عَذابِ الاْآخِرَهِ، وَتُضاعِفَ لِی فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ وَفِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ

1- کلینی، الکافی، ج4 ص162.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص388.

عَمَلِی، وَتَرْحَمَ مَسْکَنَتِی، وَتَجاوَزَ عَمّا أَحْصَیْتَهُ عَلَیَّ، وَخَفِیَ عَنْ خَلْقِکَ وَسَتَرْتَهُ عَلَیَّ مَنّاً مِنْکَ، وَتُسَلِّمَنِی مِنْ شَیْنِهِ وَفَضِیحَتِهِ وَعارِهِ فِی عاجِلِ الدُّنْیا، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ذلِکَ، وَعَلی کُلِّ حالٍ.

وَأَسْأَلُکَ یا رَبِّ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتُتِمَّ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ بِسِتْرِ ذلِکَ فِی الْآخِرَهِ، وَتُسَلِّمَنِی مِنْ فَضِیحَتِهِ وَعارِهِ بِمَنِّکَ وَإِحْسانِکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

4) اَللّهُمَّ اَنْتَ اَمَرْتَ بِالدُّعاءِ، وَضَمِنْتَ الْاِجابَهَ، فَدَعَوْناکَ وَنَحْنُ عِبادُکَ (وَبَنُو اِمائِکَ، نَواصینا بِیَدِکَ، وَاَنْتَ رَبُّنا وَنَحْنُ عِبادُکَ وَلَمْ یَسْاَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ، وَنَرْغَبُ اِلَیْکَ وَلَمْ یَرْغَبِ الْخَلائِقُ اِلی مِثْلِکَ) یا مَوْضِعَ شَکْوَی السّائِلِینَ، وَمُنْتَهی حاجَهِ الرّاغِبِینَ، ویا ذَا الْجَبَرُوتِ وَالْمَلَکُوتِ، وَیا ذَا السُّلْطانِ وَالْعِزِّ، یا حَیُّ یا قَیُّومُ یا بارُّ یا رَحیمُ، یا حَنّانُ یا مَنّانُ، یا بَدیعَ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ، یا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ، یا ذَا النِّعَمِ الْجِسامِ، وَالطَّوْلِ الَّذی لا یُرامُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ، وَاغْفِرْ لی اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.(2)

بنا به نقلی ازدواج حضرت فاطمه علیهاالسلام با مولای متّقیان علیه السلام در شب بیست و چهارم رمضان سال دوّم قمری با حضور هفتاد هزار ملک در بیت المعمور انجام یافت.(3)

25) اعمال مخصوص شب بیست و پنجم

اشاره

شب بیست و پنجم رمضان اعمال مخصوصی دارد که از آن جمله است:

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص390.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص390.
3- خاتون آبادی، جنات الخلود، ص19.

1. هشت رکعت نماز

هرکس در شب بیست و پنجم رمضان هشت رکعت نماز بخواند که در هر رکعت پس از حمد ده بار سوره «قل هو اللّه احد» را بخواند، خداوند برای او پاداش عبادت پیشه گان را می نویسد.(1)

2. دعاهای خاص:

برای شب بیست و پنجم دعاهای مخصوصی نقل شده، که از آن جمله است:

1) یا جاعِلَ اللَّیْلِ لِباسا، وَالنَّهارِ مَعاشا، وَالأَرْضِ مِهادا، وَالْجِبالِ اَوْتادا، یا اَللّه ُ یا قاهِرُ، یا اَللّه ُ یا جَبّارُ، یا اَللّه ُ یا سَمیعُ، یا اَللّه ُ یا قَریبُ، یا اَللّه ُ یا مُجیبُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ، لَکَ الأَسْماءُ الْحُسْنی وَالأَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْرِیاءُ وَالآلاءُ وَالنَّعْماءُ

اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ، تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ اِسْمی فِی السُّعَداءِ وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِهِ قَلْبی وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الاْخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنی عَذابَ النّارِ، وَارْزُقْنی یا رَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالاِْنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ،

وَلا تَفْتِنّی بِطَلَبِ ما زَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ وَاَغْنِنی یا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ، بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ، وَلا تُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ اَلسَّلامُ، وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَهَ به اندازه یک نفس بگوید.(2)

2) اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ أَنْ تُکَمِّلَ لِیَ الثَّوابَ بِأَفْضَلِ ما أَرْجُو مِنْ رَحْمَتِکَ

1- شهید اوّل، الأربعین، ص91.

2- کلینی، الکافی، ج4 ص162.

وَتَصْرِفَ عَنِّی کُلَّ سُوءٍ، فَاِنِّی لا أَسْتَطِیعُ دَفْعَ ما أُحاذِرُ اِلاَّ بِکَ، فَقَدْ أَمْسَیْتُ مُرْتَهِناً بِعَمَلِی، وَأَمْسَی الْاَمْرُ وَالْقَضاءُ فِی یَدَیْکَ، فَلا فَقِیرَ أَفْقَرُ مِنِّی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِی ظُلْمِی وَجُرْمِی وَجَهْلِی وَجِدِّی وَهَزْلِی، وَکُلَّ ذَنْبٍ اِرْتَکَبْتُهُ وَبَلِّغْنِی رِزْقِی بِغَیْرِ مَشَقَّةٍ مِنِّی، وَلا تُهْلِکْ رُوحِی وَجَسَدِی فِی طَلَبِ ما لَمْ تُقَدِّرْ لِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

3) تَبارَکَ اللّهُ اَحْسَنُ الْخالِقینَ، خالِقُ الْخَلْقِ وَمُنْشِئُ السَّحابِ، وَامِرُ الرَّعْدِ اَنْ یُسَبِّحَ لَهُ «تَبارَکَ الَّذی بِیَدِهِ الْمُلْکُ وَهُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ * الَّذی خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَیاةَ لِیَبْلُوَکُمْ اَیُّکُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً»

«تَبارَکَ الَّذی نَزَّلَ الْفُرْقانَ عَلی عَبْدِه لِیَکُونَ لِلْعالَمینَ نَذیراً»

«تَبارَکَ الَّذی اِنْ شاءَ جَعَلَ لَکَ خَیْراً مِنْ ذلِکَ جَنّاتٍ تَجْری مِنْ تَحْتِها الْاَنْهارُ وَیَجْعَلْ لَکَ قُصُوراً»«تَبارَکَ اللّهُ اَحْسَنُ الْخالِقینَ»

یا اِلهی وَاِلهَ الْعالَمینَ وَاِلهَ السَّماواتِ السَّبْعِ وَما فیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ وَاِلهَ الْاَرَضینَ السَّبْعِ وَما فیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَامْنُنْ عَلَیَّ بِالْجَنَّهِ، وَنَجِّنی مِنَ النّارِ، اِنَّکَ اَنْتَ الْمُنْجِی الْمَنّانُ.(2)

3. غسل

گذشته از احادیث غسل در شبهای فرد و شبهای دهه ی آخر ماه رمضان، برغسل در شب بیست و پنجم تاکید شده است.

امام صادق علیه السلام فرمودند: پدرم در شبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم و بیست و پنجم ماه رمضان غسل می نمود.(3)

26) اعمال مخصوص شب بیست و ششم

اشاره

شب بیست و ششم ماه رمضان اعمال خاصّی دارد که از آن جمله است:

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص394.

2- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص395 و393.
3- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص395 و393.

1. هشت رکعت نماز

هرکس در شب بیست و ششم هشت رکعت نماز بخواند، در هر رکعت پس از حمد سوره «قل هو اللّه أحد» را یکصد مرتبه بگوید، درهای هفت آسمان به رویش باز می شود و دعاهایش مستجاب می گردد، با عنایات ویژه ای که در نزد خدا برایش اندوخته است.(1)

2. دعاهای خاصّ:

برای شب بیست و ششم دعاهای مخصوصی وارد شده، که از آن جمله است:

1) یا جاعِلَ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ ایَتَیْنِ، یا مَنْ مَحی ایَهَ اللَّیْلِ وَجَعَلَ ایَهَ النَّهارِ مُبْصَرَهً، لِیَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْهُ وَرِضْوانا یا مُفَصِّلَ کُلِّ شَیْءٍ تَفْصیلاً، یا اَللّهُ یا واحِدُ، یا اَللّهُ یا وَهّابُ، یا اَللّهُ یا جَوادُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، لَکَ الاَسْماءُ الْحُسْنی وَالاَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْرِیاءُ وَالاَلاءُ وَالنَّعْماءُ اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرحیم، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَتَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الاْخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنی عَذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یارَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالاِنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ اَلسَّلامُ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَهَ به اندازه یک نفس بگو.(2)

2) اللّهُمَّ إِنَّکَ عَیَّرْتَ أَقْواماً عَلی لِسانِ نَبِیِّکَ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، فَقُلْتَ: «ادْعُوا الَّذِینَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلا یَمْلِکُونَ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْکُمْ وَلا تَحْوِیلاً»، فَیا مَنْ لا یَمْلِکُ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْهُمْ وَلا تَحْوِیلاً غَیْرُهُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاکْشِفْ ما بی مِنْ مَرَضٍ وَحَوِّلْهُ عَنّی، وَانْقُلْنی فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ مِنْ ذُلِّ الْمَعاصِی إِلی عِزِّ طاعَتِکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(3)

1- شهید اوّل، الأربعین، ص91.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص163.

3- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص398.

3) «رَبَّنا لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنا وَهَبْ لَنا مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ»(1)«رَبَّنا اِنَّنا سَمِعْنا مُنادِیا یُنادی لِلْاِیمانِ اَنْ امِنُوا بِرَبِّکُمْ فَامَنّا رَبَّنا فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَکَفِّرْ عَنّا سَیِّئاتِنا وَتَوَفَّنا مَعَ الْاَبْرارِ* رَبَّنا وَاتِنا ما وَعَدْتَنا عَلی رُسُلِکَ وَلا تُخْزِنا یَوْمَ الْقِیامَهِ اِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ»(2)

«رَبَّنا لا تُؤاخِذْنا اِنْ نَسینا اَوْ اَخْطَأْنا رَبَّنا وَلا تَحْمِلْ عَلَیْنا اِصْرا کَما حَمَلْتَهُ عَلَی الَّذینَ مِنْ قَبْلِنا رَبَّنا وَلا تُحَمِّلْنا ما لا طاقَهَ لَنا بِه وَاعْفُ عَنّا وَاغْفِرْ لَنا وَارْحَمْنا اَنْتَ مَوْلانا فَانْصُرْنا عَلَی الْقَوْمِ الْکافِرینَ»(3)

(رَبَّنا صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاسْتَجِبْ دُعاءَنا، وَاغْفِرْ لَنا وَلِوالِدَیْنا، وَ وُلْدِنا وَما وَلَدُوا، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ).(4)

27) اعمال شب بیست و هفتم

اشاره

شب بیست و هفتم ماه رمضان شب بسیار با فضیلت است و بر اساس حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله احتمال شب قدر می رود.(5)

و برای آن اعمال خاصی هست که از آن جمله است:

1. چهار رکعت نماز

هرکس در شب بیست و هفتم ماه رمضان چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت پس از حمد سوره «تبارک الّذی بیده الملک» را بخواند، خداوند او را و پدر و مادرش را می آمرزد. اگر کسی سوره مُلک را حفظ نباشد، می تواند به جای آن بیست و پنج مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند.(6)

2. دو رکعت نماز

1- سوره آل عمران: آیه 8 .
2- سوره آل عمران: آیات 193 و194.
3- سوره بقره: آیه 286.
4- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص398 و155.

5- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص398 و155.
6- شهيد اوّل، الأربعين، ص91.

از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود:

هرکس در شب بیست و هفتم این ماه دو رکعت نماز بگزارد، در هر رکعت پس از حمد، آیه الکرسی را تا «هم فیها خالدون» سه مرتبه، سوره قدر را هفت مرتبه، و سوره توحید را بیست و پنج مرتبه بخواند و بعد از سلام، یکصد مرتبه: «استغفر اللّه»، یکصد مرتبه: «سبّوح قدوّس ربّ الملائکه والروّح» و یکصد مرتبه صلوات بفرستد، بی گمان شب قدر را درک خواهد نمود.

3. دعاهای خاص:

برای این شب دعاهای مخصوصی وارد شده، که از آن جمله است:

1) یا مادَّ الظِّلِّ وَلَوْ شِئْتَ جَعَلْتَهُ ساکِنا، ثُمَّ جَعَلْتَ الْشَّمْسَ عَلَیْهِ دَلیلاً ثُمَّ قَبَضْتَهُ اِلَیْکَ قَبْضا یَسیرا، یا ذَا الْحَوْلِ وَالطَّوْلِ وَالْکِبْرِیاءِ وَالآلاءِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ، یا رَحْمانُ یا رَحیمُ یا لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا مَلِکُ یا قُدُّوسُ، یا سَلامُ یا مُؤْمِنُ یا مُهَیْمِنُ، یا عَزیزُ یا جَبّارُ یا مُتَکَبِّرُ یا خالِقُ، یابارِئُ یامُصَوِّرُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یااَللّهُ، لَکَ الأَسْماءُ الْحُسْنی وَالأَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَالآلاءُ وَالنَّعْماءُ

اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الاْخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنی عَذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یا رَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالاِْنابَهَ اِلَیْکَ، وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَلا تَفْتِنّی بِطَلَبِ مارَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یارَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ، بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ، وَلا تُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ وَافْعَلْ بی

«كَذا وَكَذا» السّاعَة السّاعَه به اندازه یک نفس کشیدن بگو.(1)

2) الْحَمْدُ للّه ِ الَّذِی خَلَقَ بَدایِعَهُ بِقُدْرَتِهِ، وَمَلَکَ الْأُمُورَ بِعِزَّتِهِ، وَعَدَلَ فَلا یَجُورُ، وَأَنْصَفَ فَلا یَحِیفُ، وَکَیْفَ یَجُورُ وَیَحِیفُ عَلی مَنْ سَمّاهُ بِالضَّعْفِ، وَقَرَعَه بِالْفَقْرِ، وَنَبَّهَهُ عَلَی الْغِناءِ الْأَکْبَرِ مِنْ رِضْوانِهِ، وَدَعاهُ إِلَی الْحَظِّ الْأَوْفَرِ مِنْ غُفْرانِهِ، وَأَشْرَعَ لَهُ إِلی ذلِکَ السَّبِیلَ، وَأَمَرَهُ أَنْ یَلِجَها بِصالِحِ الْعَمَلِ. لَمْ یُتَّهَمْ بِالشَّقْوَهِ مَنْ أَمَرَ بِالرَّحْمَهِ وَأَوْعَدَ بِالْجَوْرِ عَلَی الْعَبِیدِ بَلْ أَوْجَبَ الْعِقابَ عَلی فاسِقِهِمْ، وَالثَّوابَ لِمَنْ نَهاهُمْ، مَنْ هُوَ أَشْفَقُ عَلَیْهِمْ مِنْ أُمِّ الْفُرُوخِ عَلی فَرْخِها، تَعالَی اللّه ُ عَمّا یَقُولُ الظّالِمُونَ عُلُوّاً کَبِیراً. سُبْحانَ مَنْ صَوَّمَنِی مِنَ الطَّعامِ وَالشَّرابِ وَمِنْ فَرِقِهِ بِما یُوَرِّطُنِی فِی أَلِیمِ الْعَذابِ فَیُخَلِّصُنِی مِنَ الْعِقابِ، بِصِیامٍ أَوْجَبَ لِیَ الثَّوابَ، اَلْحَمْدُ للّه ِ عَلی أَنْ هَدانِی وَعافانِی وَکَفانِی کَما یَسْتَحِقُّ الْجَوادُ الْکَرِیمُ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطّاهِرِینَ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً.(2)

3) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ وَأُقسِمُ عَلَیْکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ، سَمّاکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، وَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ الَّذِی حَقٌّ عَلَیْکَ أَنْ تُجِیبَ مَنْ دَعاکَ بِهِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَتُسْعِدَنِی فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، سَعادَهً لا أَشْقَی بَعْدَها أَبَداً، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(3)

4) رَبَّنا امَنّا «فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَکَفِّرْ عَنّا سَیِّئاتِنا وَتَوَفَّنا مَعَ الْأَبْرارِ* رَبَّنا وَاتِنا ما وَعَدْتَنا عَلی رُسُلِکَ وَلا تُخْزِنا یَوْمَ الْقِیامَهِ اِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمیعادَ»«رَبَّنا اَمَتَّنا اثْنَتَیْنِ وَاَحْیَیْتَنَا اثْنَتَیْنِ فَاعْتَرَفْنا بِذُنُوبِنا فَهَلْ اِلی خُرُوجٍ مِنْ سَبیلٍ» «رَبَّنَا اصْرِفْ عَنّا عَذابَ جَهَنَّمَ اِنَّ عَذابَها کانَ غَراما»

«رَبَّنا هَبْ لَنا مِنْ اَزْواجِنا وَذُرِّیّاتِنا قُرَّهَ اَعْیُنٍ وَاجْعَلْنا لِلْمُتَّقینَ اِماما»

«رَبَّنا عَلَیْکَ تَوَکَّلْنا وَاِلَیْکَ اَنَبْنا وَاِلَیْکَ الْمَصیرُ»

«رَبَّنا لا تَجْعَلْنا فِتْنَهً لِلَّذینَ کَفَرُوا» «رَبَّنَا اغْفِرْ لَنا وَلاِخْوانِنَا الَّذینَ سَبَقُونا

1- کلینی، الکافی، ج4 ص163.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1 ص400.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1 ص402.

بِالْایمانِ وَلا تَجْعَلْ فی قُلُوبِنا غِلاًّ لِلَّذینَ امَنُوا رَبَّنا اِنَّکَ رَؤُوفٌ رَّحیمٌ»(1) صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اِلِه، وَ اسْتُرْ عَلَیَّ ذُنُوبی وَعُیُوبی، وَاغْفِرْ لی بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، اِنَّکَ اَنْتَ الرَّؤُوفُ الرَّحیمُ.(2)

5) اللّهُمَّ ارْزُقْنِی التَّجافِی عَنْ دارِ الْغُرُورِ، وَالْاِنابَهَ إِلی دارِ الْخُلُودِ، وَالْاِسْتِعْدادَ لِلْمَوْتِ قَبْلَ حُلُولِ الْفَوْتِ.(3)

زید بن علی علیه السلام گوید: پدرم امام سجاد علیه السلام از اوّل شب تا آخر شب بیست و هفتم رمضان این دعا را تکرار می کرد.(4)

28) اعمال مخصوص شب بیست و هشتم

اشاره

شب بیست و هشتم ماه رمضان اعمالی دارد که از آن جمله است:

1. شش رکعت نماز

در هر رکعت پس از حمد ده مرتبه آیه الکرسی، ده مرتبه سوره «انّا اعطیناک الکوثر» و ده مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» و بعد از نماز یکصد مرتبه صلوات بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و بعد از هر دو رکعت سلام بگوید، خداوند گناهانش را بیامرزد.(5)

2. دعاهای خاص:

شب بیست و هشتم رمضان دعاهای مخصوصی دارد که از آن جمله است:

1) یا خازِنَ اللَّیْلِ فِی الْهَواءِ، وَخازِنَ النُّورِ فِی السَّماءِ، وَیا مانِعَ السَّماءِ اَنْ تَقَعَ عَلَی الْاَرْضِ اِلاّ بِاِذْنِه، وَحابِسَهُما اَنْ تَزُولا، یا حَلیمُ یا عَلیمُ، یا دائِمُ یا

1- سوره حشر: آیه 10.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص403.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص403.
4- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص403.

5- شهید اوّل، الأربعین، ص91.

اَللّهُ یا قَریبُ یا اَللّهُ، یا باعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّه ُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّه ُ، لَکَ الأَسْماءُ الْحُسْنی وَالأَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَالْعَظَمَهُ وَالاْلاءُ وَالنَّعْماءُ. اَسْاَلُکَ باسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَاَنْ تُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الاْخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنی عَذابَ النّارِ، وَارْزُقْنی یا رَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالاِْنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یااَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَلا تَفْتِنّی بِطَلَبِ مازَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یارَبِّ بِرِزْقٍ واسِعٍ بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ، وَلا تُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَه به اندازه یک نفس کشیدن بگو.(1)

2) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَهَبَ لِی قَلْباً خاشِعاً وَ لِساناً صادِقاً وَ جَسَداً صابِراً وَ تَجْعَلَ ثَوابَ ذلِکَ الْجَنَّهَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(2)

3) امَنّا بِاللّه ِ وَکَفَرْنا بِالْجِبْتِ وَالطّاغُوتِ، امَنّا بِمَنْ لا یَمُوتُ، امَنّا بِمَنْ خَلَقَ السَّماواتِ وَالاْرَضینَ، وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ وَالْجِبالَ وَالشَّجَرَ وَالدَّوابَّ

1- کلینی، الکافی، ج4، ص163.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص406.

وَالاِْنْسَ وَالْجِنَّ«امَنّا بِما اُنْزِلَ اِلَیْنا وَما اُنْزِلَ اِلَیْکُمْ وَاِلهُنا وَاِلهُکُمْ واحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ»(1) امَنّا بِرَبِّ مُوسی وَهارُونَ امَنّا بِرَبِّ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ امَنّا بِاللّه ِ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ، امَنّا بِمَنْ اَنْشَاَ السَّحابَ، وَخَلَقَ الْعِبادَ وَالْعَذابَ وَالْعِقابَ، امَنّا بِکَ امَنّا بِکَ هفت مرتبه رَبَّنا فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَتَجاوَزْ عَنّا، اِنَّکَ اَنْتَ الْعَزیزُ الْجَبّارُ.(2)

29) اعمال مخصوص شب بیست و نهم

اشاره

برای شب بیست و نهم رمضان اعمال مخصوصی است، که از آن جمله است:

1. غسل

2. دو رکعت نماز

هرکس در شب بیست و نهم رمضان دو رکعت نماز بخواند و در هر رکعت بعد از حمد بیست مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند از آمرزیده شدگان به شمار آمده، نامه ی اعمالش به اعلا علیّین بالا می رود.(3)

3. دعاهای خاص

شب بیست و نهم رمضان دعاهای مخصوصی دارد که از آن جمله است:

1) یا مُکَوِّرَ اللَّیْلِ عَلَی النَّهارِ، وَمُکَوِّرَ النَّهارِ عَلَی اللَّیْلِ، یا عَظیمُ یا عَظیمُ یا عَظیمُ، یا رَبَّ الاَْرْبابِ وَسَیِّدَ السّاداتِ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا مَنْ هُوَ اَقْرَبُ اِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَریدِ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ، لَکَ الاَْسْماءُ الْحُسْنی وَالاَْمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَالاْلاءُ وَالنَّعْماءُ

اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی

1- سوره عنکبوت، آیه 46.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص406.
3- شهید اوّل، کتاب الأربعین، ص91.

مَغْفُورَةً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَاَنْ تُرْ ضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَ اتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَفِی الْاٰخِرَهِ حَسَنَةً، وَقِنی عَذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یارَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَ شُکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْاِنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ. وَلا تَفْتِنّی بِطَلَبِ مازَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یارَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ، بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ وَلاتُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَهَ به اندازه یک نفس کشیدن بگو.(1)

2) تَوَکَّلْتُ عَلَی السَّیِّدِ الَّذی لا یَغْلِبُهُ اَحَدٌ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْجَبّارِ الَّذی لا یَقْهَرُهُ اَحَدٌ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْعَزیزِ الرَّحیمِ الَّذی یَرانی حینَ اَقُومُ وَتَقَلُّبی فِی السّاجِدینَ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذی لا یَمُوتُ، تَوَکَّلْتُ عَلی مَنْ بِیَدِهِ نَواصِی الْعِبادِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَلیمِ الَّذی لا یَعْجَلُ. تَوَکَّلْتُ عَلَی الصَّمَدِ الَّذی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً اَحَدٌ

تَوَکَّلْتُ عَلَی الْقاهِرِ الْقادِرِ الْعَلِیِّ الْاَعْلَی الْاَحَدِ، تَوَکَّلْتُ عَلَیْکَ هفت مرتبه اَسْاَلُکَ یا سَیِّدی اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَرْحَمَنی وَتَتَفَضَّلَ عَلَیَّ، وَلا تُخْزِنی یَوْمَ الْقِیامَهِ، اِنَّکَ شَدیدُ الْعِقابِ، غَفُورٌ رَحیمٌ.(2)

3) و در جنه الامان از اختیار این دعا منقول است که در این شب بخوانند و در هر شب از شبهای دهه آخر نیز بخوانند:

اَللّٰهُمَّ لا تَفُتَّنِی بَطَلَبِ ما زَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یا رَبِّ بِرِزْقٍ واسِعٍ بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ، وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ وَلاتُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ، وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَ الَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ السَّلامُ وَ افْعَلْ

1- کلینی، الکافی، ج4، ص164.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص409.

بی «کَذا وَکَذا» اَلسّاعَةَ اَلسّاعَةَ آنقدر بگوید که یک نفس وفا بکند.

30) اعمال مخصوص شب سی ام

اشاره

آخرین شب ماه مبارک رمضان را اعمالی هست که از آن جمله است:

1. دوازده رکعت نماز

در هر رکعت پس از حمد، بیست مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» و پس از نماز یکصد مرتبه صلوات بر محمّد و آل محمّد بگوید، کارش ختم به خیر شود.(1)

2. ده رکعت نماز

امشب نماز دیگری دارد ده رکعت، که در هر رکعت بعد از حمد ده بار سوره «قل هو اللّه أحد» بخواند و در هر رکوع و سجده ای ده بار بگوید: «سُبحانَ اللّهِ والحمدُللّهِ ولا الهَ الاّ اللّهُ واللّه اکبر» و بعد از هر دو رکعت سلام بدهد و چون از رکعت دهم فارغ شود هزار مرتبه بگوید: «أستغفُر اللّه َ»

آنگاه به سجده رفته، در حال سجده بگوید: «یا حَیُّ یا قَیُّومُ، یا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرام، یا رَحْمنَ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ وَرَحیمَهُما، یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یا اِلهَ الْأَوَّلینَ وَالْآخِرینَ، إِغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَتَقَبَّلْ مِنّا صَلاتَنا وَصِیامَنا وَقِیامَنا» پیش از آن که سر از سجده بر دارد خدایش می آمرزد.(2)

آنگاه پیامبراکرم صلی الله علیه و آله پاداش عظیمی برای این نماز بیان کرده، در پایان می افزاید: این هدیه ی ویژه پروردگار منّان است برای من و امّت من، از مرد و زن، که به احدی از پیامبران و غیر آنان پیش از من عطا نشده است.(3)

3. تلاوت سوره هایی از قرآن:

براساس روایتی در شب آخر ماه رمضان تلاوت سوره های:

انعام، کهف و یسآ مستحبّ است.(4)

1- شهید اوّل، کتاب الأربعین، ص91.
2- شیخ صدوق، فضائل الأشهر الثّلاثه، ص134 و135.
3- شیخ صدوق، فضائل الأشهر الثّلاثه، ص134 و135.
4- علاّمه مجلسی، زادالمعاد، ص173.

4. استغفار

در شب آخر مستحبّ است یکصد بار بگوید: أستغفر اللّه ربیّ وأتوب إلیه. (1)

5. دعاهای خاص:

گذشته از دعاهای همه ی شبها و دعاهای تودیع که در بخش بعدی می آید، دعاهایی برای شب آخر ماه رمضان رسیده که از آن جمله است:

1) اَلْحَمْدُللّه ِ لا شَریکَ لَهُ «سه مرتبه» اَلْحَمْدُ لِلّه ِ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِه وَعِزِّ جَلالِه، وَکَما هُوَ اَهْلُهُ، یا قُدُّوسُ (یا نُورَ الْقُدُسِ) یا سُبُّوحُ یا مُنْتَهَی التَّسبیحِ، یا رَحْمانُ یا فاعِلَ الرَّحْمَهِ یا اَللّهُ یا عَلیمُ، یا اَللّهُ یا عَظیمُ، یا اَللّهُ یا کَبیرُ، یا اَللّهُ یا لَطیفُ، یا اَللّهُ یا جَلیلُ، یا اَللّهُ یا سَمیعُ، یا اَللّهُ یا بَصیرُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ، لَکَ الأَسْماءُ الْحُسْنی وَالأَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْریاءُ وَالآلاءُ وَالنَّعْماءُ، اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الاْخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنی عَذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یارَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالاِنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما تُحِبُّ وَتَرْضی وَلِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ،

وَلا تَفْتِنّی بَطَلَبِ مارَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ وَاَغْنِنی یارَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ، بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ، وَلا تُشْمِتْ بی عَدُوّی وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ، عَلی اَفْضَلِ ما رَاها

1- علاّمه مجلسی، زادالمعاد، ص173.

اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَه به اندازه یک نفس کشیدن بگوید.(1)

2) الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِی کَمَّلَ صِیامِی أَیّامَ شَهْرِهِ الشَّرِیفِ مِنْ غَیْرِ إِفْطارٍ، وَأَقْبَلَ بِوَجْهِی فِیهِ إِلی طاعَتِهِ مِنْ غَیْرِ إِدْبارٍ، وَاسْتَنْهَضَنی إِلَیْهِ لِلاِعْتِرافِ بِذُنُوبِی مِنْ غَیْرِ إِصْرارٍ، وَأَوْجَبَ لِی بِإِنْعامِهِ اَلاْءِقالَهَ مِنَ الْعِثارِ، وَوَفَّقَنِی لِلْقِیامِ فِی لَیالِیهِ إِلَیْهِ داعِیاً وَلَهُ مُنادِیاً، أَسْتَوْهِبُ وَأَسْتَمِیحُ الْعُیُوبَ، وَأَتَقَرَّبُ بِأَسْمائِهِ وَأَسْتَشْفِعُ بِآلائِهِ، وَأَتَذَلَّلُ بِکِبْرِیائِهِ، وَهُوَ تَبارَکَ اسْمُهُ فِی کُلِّ ذلِکَ یَصْرِفُنِی بِقُوَّهِ الرَّجاءِ وَالتَّأْمِیلِ، عَنِ الشَّکِّ فِی رَحْمَتِهِ، لِتَضَرُّعِی إِلَی التَّحْصِیلِ، ثِقَهً بِجُودِهِ وَرَأْفَتِهِ، وَسَعْیاً لِاِشْفاقِهِ وَعَطْفِهِ.

اللّهُمَّ هذا شَهْرُکَ وَقَدْ کَمُلَ وَمَضی، وَهذَا الصِّیامُ قَدْ تَمَّ وَانْقَضی، قَدِمَ وَکَرِهَ قُدُومُهُ تَمَکُّنُ ما فِی النُّفُوسِ، مِنْ لَذّاتِها وَنُفُورُها مِنْ مُفارَقَهِ عاداتِها، فَما وَرَدَ حَتّی ذَلَّلَها بِطاعَتِهِ، وَأَشْخَصَها إِلی طَلَبِ رَحْمَتِهِ.

فَکانَ نَهارُ صِیامِنا یُذْکَرُ لَدَیْکَ، وَلَیْلَهُ قِیامِنا یُوقَدُ عَلَیْکَ، وَأَرْهَبَ الْقُلُوبَ، وَعادَلَ الذُّنُوبَ، وَأَخْضَعَ الْخُدُودَ، وَرَفَعَ إِلَیْکَ الرّاحاتِ، وَاسْتَدَرَّ الْعَبَراتِ، بِالنَّحِیبِ وَالزَّفَراتِ، أَسَفاً عَلَی الزَّلّاتِ، وَاعْتِرافاً بِالْهَفَواتِ، وَاسْتِقالَهً لِلْعَثَراتِ، فَرَحِمْتَ وَعَطَفْتَ، وَسَتَرْتَ وَغَفَرْتَ، وَأَقَلْتَ وَأَنْعَمْتَ، فَعادَ حَبِیباً مَأْلُوفاً قُرْبُهُ، وَقادِماً یَکْرَهُ فَراقُهُ.

فَعَلَیْهِ السَّلامُ مِنْ شَهْرٍ وَدَّعْتُهُ بِخَیْرِ أَوْدَعْتُهُ، وَبُعْدٍ مِنْکَ قَرَّبَهُ، وَغُنْمٍ مِنْ فَضْلِکَ اسْتَجْلَبَهُ، وَفَضائِحَ تَقَدَّمَتْ عِنْدَکَ هَدَرَها، وَقَبائِحَ مَحاها وَنَثَرَها، وَخَیْراتٍ نَشَرَها، وَمَنافِعَ نَثَرَها، وَمِنَنٍ مِنْکَ وَفَّرَها، وَعَطایا کَثَّرَها، وَداعَ مُفارِقٍ

1- کلینی، الکافی، ج4، ص164.

خَلَّفَ خَيْراتِهِ، وَأَسْعَدَ بَرَكاتِهِ، وَجادَ بِعَطاياهُ.

اللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ مِنّی حَمْدَ مَنْ لا یُخادِعُ نَفْسَهُ تَقَدُّمُ جَزَعِها مِنْهُ، وَلا یَجْحَدُ نِعْمَتَکَ فِی الَّذِی أَفَدْتَهُ وَمَحَوْتَهُ عَنْهُ، سائِلٍ لَکَ أَنْ تُعْرِضَ عَمّا اعْتَمَدْتُهُ فِیهِ، وَلَمْ یَعْتَمِدْهُ مِنْ زَلَلِهِ، إِعْراضَ الْمُتَجافِی الْعَظِیمِ، وَأَنْ تُقْبِلَ عَلَیَّ بِتَیْسِیرِ ما تَقَرَّبْتُ بِهِ إِقْبالَ الرّاضِی الْکَرِیمِ، أَنْ یَنْظُرَ إِلَیَّ بِنَظْرَهِ الْبَرِّ الرَّءُوفِ الرَّحِیمِ. اللّهُمَّ عَقِّبْ عَلَیَّ بِغُفْرانِکَ فِی عُقْباهُ، وَآمِنّی مِنْ عَذابِکَ ما أَخْشاهُ، وَقِنِی مِنْ صُنُوفِهِ ما أَتَوَقّاهُ، وَاخْتِمْ لِی فِی خاتِمَتِهِ بِخَیْرٍ تُجْزِلُ مِنْهُ عَطِیَّتِی، وَتَشْفَعُ فِیهِ مَسْأَلَتِی، وَتَسُدُّ بِهِ فاقَتِی، وَتَنْفِی بِهِ شَقْوَتِی، وَتُقَرِّبُ بِهِ سَعادَتِی، وَتَمْلَأُ یَدِی مِنْ خَیْراتِ الدّارَیْنِ، بِأَفْضَلِ ما مَلأْتَ بِهِ یَدَ سائِلٍ، وَرَجَعْتَ بِهِ أَمَلَ آمِلٍ، وَتَمْنَحَنِی فِی والِدَیَّ وَفِی جَمِیعِ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ الْغُفْرانَ وَالرِّضْوانَ، وَتَذْکُرُهُمْ مِنْکَ بِإِحْسانٍ تُنِیلُ أَرْواحَهُمْ مَسَرَّهَ رِضْوانِکَ، وَ تُوصِلُ إِلَیْها لَذَّهَ غُفْرانِکَ، وَتَرْعاهاَ فِی رِیاضِ جِنانِکَ، بَیْنَ ظِلالِ أَشْجارِها، وَجَداوِلِ أَنْهارِها، وَهَنِیءِ ثِمارِها، وَکَثِیرِ خَیْراتِها، وَاسْتِواءِ أَقْواتِها، وَصُنُوفِ لَذّاتِها، وَسائِغِ بَرَکاتِها. وَأَحْیِنا لِوُرُودِ هذَا الشَّهْرِ عائِداً فِی قابِلِ عامِنا بِهَدْمِ أَوْزارِنا وَآثامِنا إِلَی الْقُرُباتِ مِنْکَ سَبِیلاً، وَعَلَیْها دَلِیلاً، وَإِلَیْها رَسِیلاً، یا أَقْدَرَ الْقادِرِینَ، وَ یا أَجْوَدَ الْمَسْوءُولِینَ. اللّهُمَّ انِّی کُلَّ ما لَفَظْتُ بِهِ إِلَیْکَ جَلَّ ثَناوءُکَ، مِنْ تَمْجِیدٍ، وَتَحْمِیدٍ وَوَصْفٍ لِقُدْرَتِکَ وَإِقْرارٍ بِوَحْدانِیَّتِکَ، وَإِرْضائِکَ مِنْ نَصیبی إِلَیْکَ، وَمِنْ إِقْبالِی بِالثَّناءِ عَلَیْکَ، فَهُوَ بِتَوْفِیقِکَ.

فَلَکَ الْحَمْدُ یا قاضِیَ ما یُرْضِیکَ، وَإِنْ کانَ مِنْ أَیْسَرِ نِعَمِکَ لا نُکافِیکَ، ثُمَّ بِهدایَهِ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَفارَتِهِ وَإِرْشادِهِ وَدَلالَتِهِ، فَقَدْ أَوْجَبْتَ لَهُ بِذلِکَ مِنَ الْحَقِّ عِنْدَکَ وَعَلَیْنا ما شَرَّفْتَهُ بِهِ، وَأَوْعَزْتَ بِهِ إِلَیْنا. اللّهُمَّ

فَكَما جَعَلْتَهُ لِهدايَتِنا عَلَماً، وَإِلَيْکَ لَنا طَرِيقاً وَسُلَّماً، وَمِنْ سَخَطِکَ مَلْجَأً وَمُعْتَصَماً، وَفِينا شَفِيعاً مُقَدَّماً، وَمُشَفَّعاً مُكَرَّماً، وَكانَ لا مُكافأهَ لَهُ إلاَّ مِنْکَ، وَلا اتِّكالَ مِنْ مُجازاتِهِ إلاَّ عَلَيْکَ، وَكُنّا عَنْ حَقِّهِ بِأَنْفُسِنا وَأَمْوالِنا مُقَصِّرِينَ، وَكانَ فِيها مِنَ الزّاهِدِينَ، وَعَنْها مِنَ الرّاغِبِينَ، وَلَسْنا إلَى تَأَتِّيهِ بِواصِلِينَ، وَلا عَلَيْها بِقادِرِينَ، فَاجْزِهِ عَنّا بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ، وَأَطْيَبِ تَحِيّاتِکَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ صَلاةً تُمِدُّهُ مِنْکَ بِشَرائِفِ حَبَواتِکَ، وَكَرائِمِ عَطِيّاتِکَ، وَ مَوْفُورِ خَيْراتِکَ، وَمَيْسُورِ هِباتِکَ، صَلاةً تَكْثُرُ وَتَكْشِفُ حَتّى لا تَنْقَطِعَ، وَلا تَضْعُفَ، صَلاةً تَتَدارَكُ وَتَتَّصِلُ حَتّى لا تَخْتَلَّ وَلا تَنْفَصِلَ، صَلاةً تَتَوالى وَتَتَّسِقُ حَتّى لا تَتَشَعَّبَ وَلا تَفْتَرِقَ، صَلاةً تَدُومُ وَتَتَواتَرُ، وَ تَتَضاعَفُ وَتَتَكاثَرُ، وَتَزِنُ الْجِبالَ، وَتَعادُّ الرِّمالَ، صَلاةً تُجارِي النَيِّراتِ فِي أَفْلاكِها، وَالْقُدْرَهِ الَّتِي قامَتْ بِأَسْماكِها، صَلاةً تَنافِي الرِّياحَ وَالنُّجُومَ وَالشُّمُوسَ وَالْغُيُومَ، وَوَرَقَ الشَّجَرِ وَأَلْفاظَ الْبَشَرِ وَ تَسْبِيحَ جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ مِنَ الْماضِينَ وَالْباقِينَ، وَمَنْ يُخْلَقُ إلى يَوْمِ الدِّينِ، ثُمَّ اسْتَوْدَعُها تَعارفُ الْعالَمِينَ، الَّذِي لَيْسَ لَهُ فَناءٌ، وَلا حَدٌّ وَ لا انْتِهاءٌ.

اللّهُمَّ فَأَوْصِلْ ذلِکَ إلَيْهِ وَإلى أَهْلِ بَيْتِهِ الطّاهِرِينَ، وَإلى آبائِهِ وَآباءِ إبْراهِيمَ وَإِسْماعِيلَ وَإِسْحاقَ، وَإلى جَمِيعِ النَّبِيِّينَ وَالشُّهَداءِ وَالصّالِحِينَ، وَإلى جَبْرَئِيلَ وَمِيكائِيلَ، وَحَمَلَهِ عَرْشِکَ وَالْمَلائِکَهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ، وَحَسْبِيَ اللّهُ لا إلهَ إلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.(1)

3) يا مُدَبِّرَ الأُمُورِ يا باعِثَ مَن فِي الْقُبُورِ يا مُجْرِيَ الْبُحُورِ، يا مُلَيِّنَ الْحَدِيدِ لِداوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بى كَذا وَكذا السّاعَهَ السّاعَهَ، اللَّيْلَه اللَّيْلَه به اندازه یک نفس بگوید.(2)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص411 و415.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص411 و415.

4) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ اجْعَلْنِى مِنْ أَوْفَرِ عِبادِکَ نَصِيباً مِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَنْزَلْتَهُ فِى هذِهِ اللَّيْلَهِ أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ، مِنْ نُورٍ تَهْدِى بِهِ، أَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُها، أَوْ رِزْقٍ تَقْسِمُهُ، أَوْ بَلاءٍ تَدْفَعُهُ، أَوْ مَرَضٍ تَكْشِفُهُ، وَاكْتُبْ لِى فِيها ما كَتَبْتَ لِاَوْلِيائِکَ الصَّالِحِينَ، الَّذِينَ اسْتَوْجَبُوا مِنْکَ الثَّوابَ، وَ أَمِنُوا بِرِضاکَ عَنْهُمْ الْعَذابَ.

يا كَرِيمُ يا كَرِيمُ يا كَرِيمُ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ افْعَلْ بِى ذلِکَ بِرَحْمَتِکَ، وَ ارْزُقْنِى بَعْدَ انْقِضاءِ شَهْرِ رَمَضانَ الْعِصْمَهَ وَ التَّوْبَهَ وَ الْاِنابَهَ، وَ التَّمَسُّکَ بِوِلايَهِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ مُنَّ عَلَىَّ أَبَداً ما أَبْقَيْتَنِى بِذِكْرِکَ وَ شُكْرِکَ لِلرَّغْبَهِ، وَ الثَّباتِ عَلى دِينِکَ، وَالتَّوفِيقِ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلامُ.

اَللّهُمَّ اِنَّکَ قُلْتَ فِى كِتابِکَ الْمُنْزَلِ وَ قَوْلِکَ الْحَقِّ: «شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِى اُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنِ»، وَ هذا شَهْرُ رَمَضانُ وَ قَدْ تَصَرَّمَتْ لَيالِيهِ وَ أَيَّامُهُ.

فَأَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْكَرِيمِ وَ كَلِماتِکَ التَّامَّهِ، وَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، إِنْ كانَ بَقِىَ عَلَىَّ ذَنْبٌ واحِدٌ لَمْ تَغْفِرْهُ لِى، أَوْ تُرِيدُ أَنْ تُحاسِبَنِى عَلَيْهِ، أَوْ تُعاقِبَنِى عَلَيْهِ، أَوْ تُقايِسَنِى بِهِ، أَنْ يَطْلُعَ فَجْرُ هذِهِ اللَّيْلَهِ، أَوْ يَتَصَرَّمَ هذَا الشَّهْرُ إِلاَّ وَ قَدْ غَفَرْتَهُ لِى يا أَرْحَمَ الرَّاحِمينَ.

أَىْ مُلَيِّنَ الْحَدِيدِ لِداوُدَ، أَىْ كاشِفَ الْكَرْبِ عَنْ مُحَمَّدٍ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ اسْتَجِبْ دُعائِى، وَ أَعْطِنِى سُؤْلِى، وَ اجْعَلْ جَمِيعَ هَوايَ لِى سَخَطاً إِلاَّ ما رَضِيتَهُ، وَ اجْعَلْ جَمِيعَ طاعَتِکَ لِى رِضاً، وَ إِنْ خالَفَ ما هَوَيْتُ

عَلی ما أَحْبَبْتَ أَوْ کَرِهْتَ، حَتَّی أَکُونَ لَکَ فِی جَمِیعِ ما أَمَرْتَنِی مُتابِعاً مُطِیعاً سامِعاً، وَ عَنْ کُلِّ ما نَهَیْتَنِی عَنْهُ مُنْتَهِیاً، وَ فِی کُلِّ ما قَضَیْتَ عَلَیَّ وَ لِی راضِیاً، وَ عَلی کُلِّ ما أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ مُنْتَهِیاً، وَ فِی کُلِّ ما قَضَیْتَ عَلَیَّ وَلِی راضِیاً، وَ عَلی کُلِّ ما أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ شاکِراً، وَ فِی کُلِّ حالاتِی لَکَ ذاکِراً، مِنْ حالِ عافِیهٍ أَوْ بَلاءٍ، أَوْ شِدَّهٍ أَوْ رَخاءٍ، أَوْ سَخْطٍ أَوْ رِضیً.

إِلهِی فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ انْظُرْ إِلَیَّ فِی جَمِیعِ اُمُورِی نَظْرَهً رَحِیمَهً شَرِیفَهً کَرِیمَهً، تُقَوِّینِی بِها عَلی ما أَمَرْتَنِی بِهِ، وَ تُسَدِّدُنِی لَها وَ لِجَمِیعِ ما کَلَّفْتَنِی فِعْلَهُ، وَ تَزِیدُنِی لَها بَصَراً وَ یَقِیناً فِی جَمِیعِ ما عَرَّفْتَنِی مِنْ آلائِکَ عِنْدِی وَ إِنْعامِکَ عَلَیَّ، وَ إِحْسانِکَ إِلیَّ، وَ تَفْصِیلِکَ إِیَّایَ.

إِلهِی حاجَتِیَ الْعُظْمی الَّتِی إِنْ قَضَیْتَها لَمْ یَضُرَّنِی ما مَنَعْتَنِیها، وَ إِنْ مَنَعْتَنِیها لَمْ یَنْفَعْنِی ما أَعْطَیْتَنِی، أَسْأَلُکَ فَکاکَ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ.

یا سَیِّدی اِرْحَمْنِی مِنَ السَّلاسِلِ وَ الْأَغْلالِ وَ السَّعیرِ، اِرْحَمْنِی مِنَ الطَّعامِ الزَّقُّومِ، وَ شُرْبِ الْحَمِیمِ، ارْحَمْنِی مِنْ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذابَها کانَ غَراماً، إِنَّها ساءَتْ مُسْتَقَرّاً وَ مُقاماً، لا تُعَذِّبْنِی وَ أَنَا أَسْتَغْفِرُکَ، وَ لا تَحْرِمْنِی وَ أَنَا أَسْأَلُکَ، أَسْأَلُکَ الْجَنَّهَ وَ ما فِیها، وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ النّارِ وَ ما جَمَعْتَ.

اَللّهُمَّ فَزَوِّجْنِی مِنَ الْحُورِ الْعینِ، وَ اجْعَلْنِی مِمَّنْ یَأتِی امِناً یَوْمَ الْقِیامَهِ، إِنِّی لِما أَنْزَلْتَ إِلَیَّ مِنْ خَیْرٍ فَقِیرٌ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَابْدَأ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، فِی کُلِّ خَیْرٍ مِنْ خَیْرِ الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ.(1)

در آخرین شب از شبهای رمضان علاوه بر اعمال یاد شده، همه ی اعمالی که در شبهای رمضان و در شبهای دهه ی آخر رمضان انجام می شد، از قبیل دعای

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص415 و171.

سحر، دعای ابو حمزه ثمالی، سی رکعت نافله رمضان و جز آنها با تأکید بیشتر انجام می شود، بر غسل آن نیز تأکید شده و زیارت امام حسین علیه السلام نیز در آن وارد است.(1)

6 از دیگر اعمال خاص آن شب وداع ماه رمضان است:

همان گونه که روزه داران بیش از فرا رسیدن ماه مبارک رمضان با توبه و انابه خود را برای ورود به ماه خدا مهیّا می کردند و تلاش فراوان داشتند که در خود ایجاد اهلیّت و شایستگی برخورداری از خوان کرم حضرت احدیّت پیدا کنند، در اواخر ماه رمضان نیز باید خود را برای بدرقه ی ماه رحمت و عنایت پروردگار مهیّا کنند، بیشترین توشه را از اقیانوس بیکران رحمت الهی برگیرند و خود را برای تودیع این ماه مهیّا سازند.

روزه داران یک ماه تمام با ماه صیام انس گرفته، شبهای آن را با تهجّد، استغفار، دعا، مناجات، تلاوت قرآن، توبه و انابه سپری نموده، روزهای آن را با بهره گیری از مکتب تربیتی آن پشت سر نهاده اند،

از این رهگذر دعاهای فراوانی به عنوان وداع ماه رمضان از معصومین علیهم السلام رسیده، که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

1) اَللّهُمَّ اِنّکَ قُلْتَ فیکِتابِکَ الْمُنْزَلِ عَلی لِسانِ نَبِیِّکَ الْمُرْسَلِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاٰلِه وَ قَوْلُکَ حَقٌّ: «شَهْرُ رَمضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ هُدیً للنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ»(2) وَهذا شَهْرُرَمَضان وَقَدْتَصَرَّمَ فَاَسْاَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ وَکَلِماتِکَ التّامَّهِ اِنْ کانَ بَقِیَ عَلَیَّ ذَنْبٌ لَمْ تَغْفِرْهُ لی اَوْ تُریدُ اَنْ تُعَذِّبَنی عَلَیْهِ اَوْ تُقایِسَنی بِه اَنْ لایَطْلُعَ فَجْرُ هذِهِ اللَّیْلَهِ اَوْ یَتَصَرَّمَ هذَا الشَّهْرُ اِلاّ وَقَدْ غَفَرْتَهُ لی یا اَرْحَمُ الرّاحِمینَ .

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ بِمَحامِدِکَ کُلِّها اَوَّلِها وَاٰخِرِها ما قُلْتَ لِنَفْسِکَ مِنْها وَما قالَهُ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص415 و171.
2- سوره بقره، آیه 185.

لَکَ الْخَلائِقُ، الْحامِدُونَ الْمُجْتَهِدُونَ الْمَعْدُودُونَ الْمُوءْثِرُونَ فی ذِکْرِکَ وَالشُّکْرِ لَکَ، الَّذینَ اَعَنْتَهُمْ عَلی اَداءِ حَقِّکَ مِنْ اَصْنافِ خَلْقِکَ مِنَ الْمَلائِکَهِ الْمُقَرَّبینَ وَالنَّبِیّینَ وَالْمُرْسَلینَ وَاَصْنافِ النّاطِقینَ الْمُسَبِّحینَ لَکَ مِنْ جَمیعِ الْعالَمینَ، عَلی اَنَّکَ بَلَّغْتَنا شَهْرَ رَمضانَ وَعَلَیْنا مِنْ نِعَمِکَ وَعِنْدَنا مِنْ قِسَمِکَ وَاِحْسانِکَ وَتَظاهُرِ امْتِنانِکَ، فَبِذلِکَ لَکَ مُنْتَهی الْحَمْدِ الْخالِدِ الدّائِمِ الرّاکِدِ الْمُخَلَّدِ السَّرْمَدِ الَّذی لا یَنْفَدُ طُولَ الاَبدِ، جَلَّ ثناؤُکَ، اَعَنْتَنا عَلَیْهِ حَتّی قَضَیْتَ عَنّا صِیامَهُ وَقِیامَهُ مِنْ صَلاهٍ وَما کانَ مِنّا فیهِ مِنْ بِرٍّ اَوْ شُکْرٍ اَوْ ذِکْرٍ.

اَللّهُمَّ فَتَقَبَّلْهُ مِنّا بِاَحْسَنِ قَبُولِکَ وَتَجاوُزِکَ وَعَفْوِکَ وَصَفْحِکَ وَغُفْرانِکَ وَحَقیقَهِ رِضْوانِکَ حَتّی تُظْفِرَنا فیهِ بِکُلِّ خَیْرٍ مَطْلُوبٍ وَجَزیلِ عَطاءٍ مَوْهُوبٍ وَتُؤْمِنّا فیهِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍمَرْهُوبٍ وَ ذَنْبٍ مَکْسُوبٍ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَظیمِ ما سَاَلکَ بِه اَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ مِنْ کَریمِ اَسْمائِکَ وَجَزیلِ ثَنائِکَ وَخاصَّهِ دُعائِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَجْعَلَ شَهْرَنا هذا اَعْظَمَ شَهْرٍ رَمَضانَ مَرَّ عَلَیْنا مُنْذُ اَنْزَلْتَنا اِلَی الدُّنْیا بَرَکَهً فی عِصْمَهِ دینی وَخَلاصِ نَفْسی وَقَضاءِ حَوائِجی وَتَشْفیعی فی مَسائلی وَتَمامِ النِّعْمَهِ عَلَیَّ، وَصَرْفِ السُّوءِ عَنّیوَلِباسِ الْعافیَهِ لی وَاَنْ تَجْعَلَنی بِرَحْمَتِکَ مِمَّنْ حُزْتَ لَهُ لَیْلَهَ الْقَدْرِ وَجَعَلْتَها لَهُ خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ فی اَعْظَمِ الاَجْرِ وَکَرائِمِ الذُّخْرِ وَحُسْنِ الشُّکْرِ وَطُولِ الْعُمْرِ وَدَوامِ الْیُسْرِ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِرَحْمَتِکَ وَطَوْلِکَ وَعَفْوِکَ وَنَعْمائِکَ وَجَلالِکَ وَقَدیمِ اِحْسانِکَ وَامْتِنانِکَ اَنْ لاتَجْعَلَهُ اخِرَالْعَهْدِ مِنّا لِشَهْرِ رَمَضانَ حَتّی تُبَلِّغَناه مِنْ قابِلٍ عَلی اَحْسَنِ حالٍ، وَتُعَرِّفَنی هِلالَهُ مَعَ النّاظِرینَ اِلَیْهِ وَالْمُتَعَرِّفینَ لَهُ فی اَعْفی عافِیَتِکَ وَاَنْعَمِ نِعْمَتِکَ وَاَوْسَعِ رَحْمَتِکَ وَاَجْزَلِ قِسَمِکَ، اَللّهُمَّ یا رَبّی

الَّذی لَیْسَ لی رَبٌّ غَیْرُهُ لا یَکُونَ هذَا الْوَداعُ مِنّی وَداعَ فَناءٍ وَلا اخِرَ الْعَهْدِ مِنَ اللِّقاءِ حَتّی تُرِیَنیهِ مِنْ قابِلٍ فیاَسْبَغِ النِّعَمِ وَاَفْضَلِ الرَّجاءِ، وَاَنَالَکَ عَلیاَحْسَنِ الْوَفاءِ اِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ

اَللّهُمَّ اِسْمَعْ دُعائی، وَارْحَمْ تَضَرُّعی وَتَذَلُّلیلَکَ وَاسْتِکانَتی وَتَوَکُّلی عَلَیْکَ وَاَنَا لَکَ سِلْمٌ لا اَرْجُو نَجاحا وَلا مُعافاةً وَلا تَشْریفا وَلا تَبْلیغا اِلاَّ بِکَ وَمِنْکَ فَامْنُنْ عَلَیَّ جَلَّ ثَناؤُکَ وَتَقَدَّسَتْ اَسْماؤُکَ بِتَبْلیغی شَهْرَ رَمَضانَ وَاَنَا مُعافا مِنْ کُلِّ مَکْرُوهٍ وَمَحْذُورٍ وَمِنْ جَمیعِ الْبَوائِقِ، اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَعانَنا عَلی صِیامِ هذَا الشَّهْرِ وَقِیامِه حَتّی بَلَّغَنا اخِرَ لَیْلَهٍ مِنْهُ.(1)

2)اَللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، وَقَدْ تَصَرَّمَ، وَاَعُوذُ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ [یا رَبِّ] اَنْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتی هذِه، اَوْ یَتَصَرَّمَ شَهْرُ رَمَضانَ، وَلَکَ قِبَلی تَبِعَهٌ اَوْ ذَنْبٌ تُریدُ اَنْ تُعَذِّبَنی بِه یَوْمَ اَلْقاکَ.(2)

3) اَللّهُمَّ یا مَنْ لا یَرْغَبُ فِی الْجَزاءِ، وَ یا مَنْ لا یَنْدَمُ عَلَی الْعَطاءِ، وَیامَنْ لا یُکافِئُ عَبْدَهُ عَلَی السَّواءِ، مِنَّتُکَ ابْتِداءٌ، وَعَفْوُکَ تَفَضُّلٌ، وَعُقُوبَتُکَ عَدْلٌ، وَقَضاؤُکَ خِیَرَهٌ، اِنْ اَعْطَیْتَ لَمْ تَشُبْ عَطاءَکَ بِمَنٍّ، وَاِنْ مَنَعْتَ لَمْ یَکُنْ مَنْعُکَ تَعَدِّیا، تَشْکُرُ مَنْ شَکَرَکَ وَ اَنْتَ اَلْهَمْتَهُ شُکْرَکَ، وَتُکافِئُ مَنْ حَمِدَکَ وَاَنْتَ عَلَّمْتَهُ حَمْدَکَ، وَتَسْتُرُ عَلی مَنْ لَوْ شِئْتَ فَضَحْتَهُ، وَتَجُودُ عَلی مَنْ لَوْ شِئْتَ مَنَعْتَهُ، وَکِلاهُما اَهْلٌ مِنْکَ لِلْفَضیحَهِ وَالْمَنْعُ، غَیْرَ اَنَّکَ بَنَیْتَ اَفْعالَکَ عَلَی التَّفَضُّلِ، وَاَجْرَیْتَ قُدْرَتَکَ عَلَی التَّجاوُزِ، وَتَلَقَّیْتَ مَنْ عَصاکَ بِالْحِلْمِ، وَاَمْهَلْتَ مَنْ قَصَدَ لِنَفْسِه بِالظُّلْمِ، تَستَنْظِرُهُمْ بِاَناتِکَ اِلَی الاِنابَهِ، وتَتْرُکُ مُعاجَلَتَهُمْ

1- کلینی، الکافی، ج4، ص165.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص164.

اِلَی التَّوْبَهِ لِکَیْلا یَهْلِکَ عَلَیْکَ هالِکُهُمْ، وَلا یَشْقی بِنِعْمَتِکَ شَقِیُّهُمْ اِلاّ عَنْ طُولِ الْاِعْذارِ اِلَیْهِ، وَبَعْدَ تَرادُفِ الْحُجَّهِ عَلَیْهِ، کَرَما مِن عَفْوِکَ یا کَریمُ وَعائِدَهً مِنْ عَطْفِکَ یا حَلیمُ.

اَنْتَ الَّذی فَتَحْتَ لِعِبادِکَ بابا اِلی عَفْوِکَ وَسَمَّیْتَهُ التَّوْبَهَ، وَجَعَلْتَ عَلی ذلِکَ الْبابِ دَلیلاً مِنْ وَحْیِکَ لِئَلاّ یَضِلُّوا عَنْهُ، فَقُلْتَ تَبارَکَ اسْمُکَ:

«تُوبُوا اِلَی اللّهِ تَوْبَهً نَصُوحا عَسی رَبُّکُمْ اَنْ یُکَفِّرَ عَنْکُمْ سَیِّئاتِکُمْ وَیُدْخِلَکُمْ جَنّاتٍ تَجْری مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهارُ یَوْمَ لایُخْزِی اللّهُ النَّبِیَ وَالَّذینَ امَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ یَسْعی بَیْنَ اَیْدیهِمْ وَبِاَیْمانِهِمْ یَقُولُونَ رَبَّنا اَتْمِمْ لَنا نُورَنا وَاغْفِرْ لَنا اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ»(1)

فَما عُذْرُ مَنْ اَغْفَلَ دُخُولَ ذلِکَ الْمَنْزِلِ بَعْدَ فَتْحِ الْبابِ، وَاِقامَهِ الدَّلیلِ.

وَاَنْتَ الَّذی زِدْتَ فِی السَّوْمِ عَلی نَفْسِکَ لِعِبادِکَ تُریدُ رِبْحَهُمْ فیمُتاجَرَتِهِمْ لَکَ، وَفَوْزَهُمْ بِالْوِفادَهِ عَلَیْکَ وَالزِّیادَهِ مِنْکَ، فَقُلْتَ تَبارَکَ اسْمُکَ وَتَعالَیْتَ: «مَنْ جاءَ بِالْحَسَنَهِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثالِها وَمَنْ جاءَ بِالسَّیِّئَهِ فَلا یُجْزی اِلاّ مِثْلَها»(2)، وَقُلْتَ: «مَثَلُ الَّذینَ یُنْفِقُونَ اَمْوالَهُمْ فی سَبیلِ اللّهِ کَمَثَلِ حَبَّهٍ اَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنابِلَ فی کُلِّ سُنْبُلَهٍ مِائَهُ حَبَّهٍ وَاللّهُ یُضاعِفُ لِمَنْ یَشاءُ»، وَقُلْتَ: «مَنْ ذَا الَّذی یُقْرِضُ اللّهَ قَرْضا حَسَنا فَیُضاعِفَهُ لَهُ اَضْعافا کَثیرَهً»(3) وَما اَنْزَلْتَ مِن نَظائِرِهِنَّ فِی الْقُرْانِ مِنْ تَضاعیفِ الْحَسَناتِ.

وَ اَنْتَ الَّذی دَلَلْتَهُمْ بِقَوْلِکَ مِنْ غَیْبِکَ وَ تَرْغیبِکَ الَّذی فیهِ حَظُّهُمْ عَلی مالَوْسَتَرْتَهُ عَنْهُمْ لَمْ تُدْرِکْهُ اَبْصارُهُمْ، وَلَمْ تَعِهِ اَسْماعُهُمْ، وَلَمْ تَلْحَقْهُ اَوْهامُهُمْ،

1- سوره تحریم، آیه 8 .
2- سوره انعام، آیه 160.
3- سوره بقره، آیه 245.

فَقُلْتَ: «اُذْکُرُونی اَذْکُرْکُمْ وَاشْکُرُوا لی وَلا تَکْفُرُونِ»(1)

وَقُلْتَ: «لَئِنْ شَکَرْتُمْ لاَزیدَنَّکُمْ وَلَئِنْ کَفَرْتُمْ اِنَّ عَذابی لَشَدیدٌ»(2)

وَقُلْتَ: «اُدْعُونی اَسْتَجِبْ لَکُمْ اِنَّ الَّذینَ یَسْتَکْبِرُونَ عَنْ عِبادَتی سَیَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ داخِرینَ»(3).

فَسَمَّیْتَ دُعاءَکَ عِبادَةً، وَتَرْکَهُ اسْتِکْبارا، وَتَوَعَّدْتَ عَلی تَرْکِهِ دُخُولَ جَهَنَّمَ داخِرینَ، فَذَکَرُوکَ بِمَنِّکَ وَشَکَرُوکَ بِفَضْلِکَ، وَدَعَوْکَ بِاَمْرِکَ، وَتَصَدَّقُوا لَکَ طَلَبا لِمَزیدِکَ، وَفیها کانَتْ نَجاتُهُمْ مِنْ غَضَبِکَ، وَفَوْزُهُمْ بِرِضاکَ، وَلَوْدَلَّ مَخْلُوقٌ مَخْلُوقا مِنْ نَفْسِه عَلی مِثْلِ الَّذی دَلَلْتَ عَلَیْهِ عِبادَکَ مِنْکَ، کانَ مَوْصُوفا بِالْاِحْسانِ، وَمَنْعُوتا بِالاِمْتِنانِ، وَمَحْمُودا بِکُلِّ لِسانٍ، فَلَکَ الْحَمْدُ ما وُجِدَ فی حَمْدِکَ مَذْهَبٌ، وَما بَقِیَ لِلْحَمْدِ لَفْظٌ تُحْمَدُ بِه، وَمَعْنیً یَنْصَرِفُ اِلَیْهِ.

یا مَنْ تَحَمَّدَ اِلی عِبادِه بِالْاِحْسانِ وَالْفَضْلِ، وَغَمَرَهُمْ بِالْمَنِّ وَالطَّوْلِ ما اَفْشی فینا نِعْمَتَکَ، وَاَسْبَغَ عَلَیْنا مِنَّتَکَ، وَاَخَصَّنا بِبِرِّکَ، هَدَیْتَنا لِدینِکَ الَّذِی اصْطَفَیْتَ، وَمِلَّتِکَ الَّتِی ارْتَضَیْتَ، وَسَبیلِکَ الَّذی سَهَّلْتَ، وَبَصَّرْتَنَا الزُّلْفَةَ لَدَیْکَ، وَالْوُصُولَ اِلی کَرامَتِکَ.

اَللّهُمَّ وَاَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صَفایا تِلْکَ الْوَظائِفِ، وَخَصائِصِ تِلْکَ الْفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضانِ الَّذِی اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سائِرِ الشُّهُورِ، وَتَخَیَّرْتَهُ مِنْ جَمیعِ الْاَزْمِنَهِ وَالدُّهُورِ، وَ اثَرْتَهُ عَلی کُلِّ اَوْقاتِ السَّنَهِ بِما اَنْزَلْتَ فیهِ مِنَ الْقُرْانِ وَالنُّورِ، وَضاعَفْتَ فیهِ مِنَ الْاِیمانِ، وَفَرَضْتَ فیهِ مِنَ الصِّیامِ وَرَغَّبْتَ فیهِ مِنَ الْقِیامِ، وَ اَجْلَلْتَ فیهِ مِنْ لَیْلَهِ الْقَدْرِ الَّتی هِیَ خَیْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ. ثُمَّ اثَرْتَنا بِه

1- سوره بقره، آیه 152.
2- سوره ابراهیم، آیه 7.
3- سوره غافر، آیه 60.

عَلى سائِرِ الاُمَمِ، وَاصْطَفَيْتَنا بِفَضْلِه دُونَ اَهْلِ الْمِلَلِ فَصُمْنا بِاَمْرِکَ نَهارَهُ، وَقُمْنا بِعَوْنِکَ لَيْلَهُ، مُتَعَرِّضينَ بِصِيامِه وَقِيامِه لِما عَرَّضْتَنا لَهُ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَتَسَبَّبْنا اِلَيْهِ مِنْ مَثُوبَتِکَ. وَاَنْتَ الْمَلِیءُ بِما رُغِبَ فيهِ اِلَيْکَ، اَلْجَوادُ بِما سُئِلْتَ مِنْ فَضْلِکَ، اَلْقَريبُ اِلى مَنْ حاوَلَ قُرْبَکَ، وَقَدْ اَقامَ فينا هذَا الشَّهْرُ مَقامَ حَمْدٍ، وَصَحِبَنا صُحْبَهَ مَبْرُورٍ، وَاَرْبَحَنا اَفْضَلَ اَرْباحِ الْعالَمينَ، ثُمَّ قَدْ فارَقَنا عِنْدَ تَمامِ وَقْتِه وَانْقِطاعِ مُدَّتِه، وَ وَفاءِ عَدَدِه، فَنَحْنُ مُوَدِّعُوهُ وَداعَ مَنْ عَزَّ فِراقُهُ عَلَيْنا، وَغَمَّنا وَ اَوْحَشَنا انْصِرافُهُ عَنّا، وَلَزِمَنا لَهُ الذِّمامُ الْمَحْفُوظُ وَالْحُرْمَهُ الْمَرْعِيَّهُ وَالْحَقُّ الْمَقْضِیُ، فَنَحْنُ قائِلُونَ:

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يا شَهْرَ اللّهِ الاَْكْبَرَ، وَ يا عَيْدَ اَوْلِيائِه، السَّلامُ عَلَيْکَ يا اَكْرَمَ مَصْحُوبٍ مِنَ الاَْوْقاتِ، وَ يا خَيْرَ شَهْرٍ فِى الاَْيّامِ وَ السّاعاتِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ قَرُبَتْ فيهِ الاَْمالُ، وَنُشِرَتْ فيهِ الاَْعْمالُ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ قَرينٍ جَلَّ قَدْرُهُ مَوْجُودا، وَاَفْجَعَ فَقْدُهُ مَفْقُودا وَمَرْجُوٍّ اَلَمَ فِراقُهُ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ اَليفٍ اَنَسَ مُقْبِلاً فَسَرَّ، وَاَوْحَشَ مُنْقَضِيا فَمَضَّ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ مُجاوِرٍ رَقَّتْ فيهِ الْقُلُوبُ، وَقَلَّتْ فيهِ الذُّنُوبُ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِن ناصِرٍ اَعانَ عَلَى الشَّيْطانِ، وَصاحِبٍ سَهَّلَ سُبُلَ الاِْحْسانِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما اَكْثَرَ عُتَقاءَ اللّهِ فيکَ، وَما اَسْعَدَ مَنْ رَعى حُرْمَتَکَ بِکَ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما كانَ اَمْحاکَ لِلذُّنُوبِ، وَاَسْتَرَکَ لاَِنْواعِ الْعُيُوبِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما كانَ اَطْوَلَکَ عَلَى الْمُجْرِمينَ وَاَهْيَبَکَ فى صُدُورِ الْمُؤْمِنينَ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ لا تُنافِسُهُ الاَْيّامُ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ هُوَمِنْ كُلِّ اَمْرٍ سَلامُ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ غَيْرَ كَريهِ الْمُصاحَبَهِ، وَلا ذَميمِ الْمُلابَسَهِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ کَما وَفَدْتَ عَلَيْنا بِالْبَرَکاتِ، وَغَسَلْتَ عَنّا دَنَسَ الْخَطيئاتِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ غَيْرَ مُوَدَّعٍ بَرَما وَلا مَتْرُوکٍ صِيامُهُ سَاَما.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِه، وَمَحْزُونٍ عَلَيْهِ قَبْلَ فَوْتِه.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ کَمْ مِنْ سُوءٍ صُرِفَ بِکَ عَنّا، وَکَمْ مِنْ خَيْرٍ اُفيضَ بِکَ عَلَيْنا.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلى لَيْلَهِ الْقَدْرِ الَّتى هِىَ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما کانَ اَحْرَصَنا بِالاَمْسِ عَلَيْکَ، وَ اَشَدَّ شَوْقَنا غَدا اِلَيْکَ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلى فَضْلِکَ الَّذى حُرِمْناهُ، وَعَلى ماضٍ مِنْ بَرَکاتِکَ سُلِبْناهُ.

اَللّهُمَّ اِنّا اَهْلُ هذَا الشَّهْرِ الَّذى شَرَّفْتَنا بِه، وَ وَفَّقْتَنا بِمَنِّکَ لَهُ، حينَ جَهِلَ الاَشْقِياءُ وَقْتَهُ، وَحُرِمُوا لِشَقائِهِمْ فَضْلَهُ، وَ اَنْتَ وَلِىُ ما اَثَرْتَنا بِهِمِنْ مَعْرِفَتِه، وَهَدَيْتَنا لَهُ مِنْ سُنَّتِه، وَقَدْ تَوَلَّيْنا بِتَوْفيقِکَ صِيامَهُ وَقِيامَهُ عَلى تَقْصيرٍ، وَاَدَّيْنا فيهِ قَليلاً مِنْ کَثيرٍ.

اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ اِقْرارا بِالاِساءَهِ وَاعْتِرافا بِالاِضاعَهِ وَلَکَ مِنْ قُلُوبِنا عَقْدُ النَّدَمِ، وَمِنْ اَلْسِنَتِنا صِدْقُ الاِعْتِذارِ، فَاَجُرْنا عَلى ما اَصابَنا فيهِ مِنَ التَّفْريطِ، اَجْرا نَسْتَدْرِکُ بِهِ الْفَضْلَ الْمَرْغُوبَ فيهِ، وَنَعْتاضُ بِه مِنْ اَنْواعِ الذُّخْرِ الْمَحْرُوصِ عَلَيْهِ، وَ اَوْجِبْ لَنا عُذْرَکَ عَلى ماقَصَّرْنا فيهِ مِنْ حَقِّکَ، وَابْلُغْ بِاَعْمارِنا ما بَيْنَ اَيْدينا مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ الْمُقْبِلِ، فَاِذا بَلَّغْتَناهُ فَاَعِنّا عَلى تَناوُلِ ما اَنْتَ اَهْلُهُ مِنَ الْعِبادَهِ، وَاَدِّنا اِلَى الْقِيامِ بِما يَسْتَحِقُّهُ مِنَ الطّاعَهِ، وَ اَجْرِ لَنا مِنْ صالِحِ الْعَمَلِ ما يَکونُ دَرَکا لِحَقِّکَ فِى الشَّهْرَيْنِ مِنْ شُهُورِ الدَّهْرِ.

اَللّهُمَّ وَما اَلْمَمْنا بِه فى شَهْرِنا هذا مِنْ لَمَمٍ اَوْاِثْمٍ اَوْ واقَعْنافيهِ مِنْ ذَنْبٍ وَاکْتَسَبْنا فيهِ مِنْ خَطيئَهٍ عَلى تَعَمُّدٍ مِنّا اَوْ عَلى نِسْيانٍ ظَلَمْنا فيهِ اَنْفُسَنا اَوِ انْتَهَکْنا بِه حُرْمَهً مِنْ غَيْرِنا.

فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاسْتُرْنا بِسِتْرِکَ وَاعْفُ عَنّا بِعَفْوِکَ وَلا تَنْصِبْنا فيهِ لِاَعْيُنِ الشّامِتينَ، وَلا تَبْسُطْ عَلَيْنا فيهِ اَلْسُنَ الطّاغينَ، وَاسْتَعْمِلْنا بِما يَکُونُ حِطَّةً وَکَفّارَةً لِما اَنَکَرْتَ مِنّا فيهِ بِرَأفَتِکَ الَّتى لا تَنْفَدُ وَفَضْلِکَ الَّذى لايَنْقُصُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاجْبُرْ مُصيبَتَنا بِشَهْرِنا، وَ بارِکْ لَنا فييَوْمِ عيدِنا وَفِطْرِنا، وَاجْعَلْهُ مِنْ خَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ عَلَيْنا، اَجْلَبُهُ لِعَفْوٍ وَاَمْحاهُ لِذَنْبٍ وَاغْفِرْ لَنا ما خَفِىَ مِنْ ذُنُوبِنا وَ ما عَلَنَ. اَللّهُمَّ اسْلَخْنا بِانْسِلاخِ هذَا الشَّهْرِ مِنْ خَطايانا، وَاَخْرِجْنا بِخُرُوجِه مِنْ سَيِّئاتِنا، وَاجْعَلْنا مِنْ اَسْعَدِ اَهْلِه بِه وَاَجْزَلِهِمْ قِسْما فيهِ، وَ اَوْفَرِهِمْ حَظّا مِنْهُ. اَللّهُمَّ وَ مَنْ رَعى حَقَّ هذَا الشَّهْرِ حَقَّ رِعايَتِه، وَحَفِظَ حُرْمَتَهُ حَقَّ حِفْظِها، وَقامَ بِحُدُودِه حَقَّ قِيامِها، وَاتَّقى ذُنُوبَهُ حَقَّ تُقاتِها، اَوْ تَقَرَّبَ اِلَيْکَ بِقُرْبَةٍ اَوْجَبْتَ رِضاکَ لَهُ، وَعَطَفْتَ رَحْمَتَکَ عَلَيْهِ، فَهَبْ لَنا مِثْلَهُ مِنْ وَجْدِکَ، وَاَعْطِنا اَضْعافَهُ مِنْ فَضْلِکَ، فَاِنَّ فَضْلَکَ لايَغيضُ، وَاِنَّ خَزائِنَکَ لا تَنْقُصُ بَلْ تَفيضُ، وَاِنَّ مَعادِنَ اِحْسانِکَ لاتَفْنى، وَ اِنَّ عَطاءَکَ لَلْعَطاءُ الْمُهَنّا،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاکْتُبْ لَنا مِثْلَ اُجُورِ مَنْ صامَهُ اَوْ تَعَبَّدَ لَکَ فيهِ اِلى يَوْمِ الْقِيامَهِ. اَللّهُمَّ اِنّا نَتُوبُ اِلَيْکَ فى يَوْمِ فِطْرِنَا الَّذى جَعَلْتَهُ لِلْمُؤْمِنينَ عيدا وَسُرُورا، وَ لِاَهْلِ مِلَّتِکَ مَجْمَعا وَمُحْتَشَدا مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ اَذْنَبْناهُ، اَوْ سُوءٍ اَسْلَفْناهُ، اَوْ خاطِرِ شَرٍّ اَضْمَرْناهُ، تَوْبَهَ مَنْ لايَنْطَوى عَلى رُجُوعٍ اِلى ذَنْبٍ، وَلايَعُودُ بَعْدَها فى خَطيئَهٍ، تَوْبَهً نَصُوحا خَلَصَتْ مِنَ الشَّکِّ وَالاِرْتِيابِ، فَتَقَبَّلْها مِنّا وَارْضَ عَنّا وَ ثَبِّتْنا عَلَيْها.

اَللّهُمَّ ارْزُقْنا خَوْفَ عِقابِ الْوَعيدِ، وَشَوْقَ ثَوابِ الْمَوْعُودِ حَتّى نَجِدَ لَذَّهَ مانَدْعُوکَ بِهِ، وَکَابَهَ ما نَسْتَجيرُکَ مِنْهُ، وَاجْعَلْنا عِنْدَکَ مِنَ التَّوّابينَ الَّذينَ اَوْجَبْتَ لَهُمْ مَحَبَّتَکَ، وَقَبِلْتَ مِنْهُمْ مُراجَعَهَ طاعَتِکَ يا اَعْدَلَ الْعادِلينَ. اَللّهُمَّ

تَجاوَزْ عَنْ ابائِنا وَاُمَّهاتِنا وَاَهْلِ دينِنا جَميعا مَنْ سَلَفَ مِنْهُمْ وَمَنْ غَبَرَ اِلى يَوْمِ الْقِيامَهِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ نَبِيِّنا وَ اِلِه كَما صَلَّيْتَ عَلى مَلائِكَتِكَ الْمُقَرَّبينَ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَ اِلِه كَما صَلَّيْتَ عَلى اَنْبِيائِكَ الْمُرْسَلينَ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَ اِلِه كَما صَلَّيْتَ عَلى عِبادِكَ الصّالِحينَ، وَاَفْضَلَ مِنْ ذلِكَ يا رَبَّ الْعالَمينَ، صَلاةً تَبْلُغُنا بَرَكَتُها، وَيَنالُنا نَفْعُها، وَيُسْتَجابُ لَها دُعاؤُنا اِنَّكَ اَكْرَمُ مَنْ رُغِبَ اِلَيْهِ ، وَ اَكْفى مَنْ تُوُكِّلَ عَلَيْهِ ، وَ اَعْطى مَنْ سُئِلَ مِنْ فَضْلِه، وَ اَنْتَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ. (1)

4) [بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحيمِ]، اَلْحَمْدُللّهِ رَبِّ الْعالَمينَ، اَلْحَمْدُللّهِ لا شَريكَ لَهُ، اَلْحَمْدُللّهِ الْعَلِيِ الاَعْلى،اَلْعَليمِ الْكَريمِ، الْعَظيمِ الرَّحيمِ، اللَّطيفِ الْخَبيرِ، اَلْحَمْدُللّهِ الْمَحْمُودِ عَلى نَعْمائِهِ، الْمَشْكُورِ عَلَى الائِهِ، اَلَّذى لايَنْسى مَنْ ذَكَرَهُ، وَلا يُخَيِّبُ مَنْ رَجاهُ، وَلا يَرُدُّ مَنْ دَعاهُ، وَالْحَمْدُللّهِ الَّذى لارَبَّ سِواهُ، وَلا خالِقَ اِلاّ اِيّاهُ،وَلا اِلهَ غَيْرُهُ، وَلا مَعْبُودَ اِلاّ هُوَ وَحْدَهُ لا شَريكَ لَهُ.

اَلْحَمْدُللّهِ الَّذى تَواضَعَ كُلُّ شَىْءٍ لِعَظَمَتِه، وَذَلَّ كُلُّ شَىْءٍ لِمُلْكِه وَهَيْبَتِه، وَالْحَمْدُللّهِ الَّذِى اِسْتَسْلَمَ كُلُّ شَىْءٍ لِقُدْرَتِه، وَخَضَعَ كُلُّ شَىْءٍ لِقُوَّتِه، وَالْحَمْدُللّهِ عَلى حِلْمِه بَعْدَ عِلْمِه، وَالْحَمْدُللّهِ عَلى عَفْوِه بَعْدَ قُدْرَتِه، وَالْحَمْدُللّهِ وَلِيِ كُلِّ نِعْمَهٍ، وَمُنْتَهى كُلِّ رَغْبَهٍ، وَالْحَمْدُللّهِ قاضى كُلِّ حاجَهٍ،وَدافِعِ كُلِّ ضَرُورَهٍ، وَالْحَمْدُللّهِ الَّذى بِنِعْمَتِه اَصْبَحْنا وَاَمْسَيْنا، وَالْحَمْدُللّهِ الَّذى بِنُورِهِ اهْتَدَيْنا وَبِفَضْلِهِ اسْتَغْنَيْنا، وَالْحَمْدُللّهِ عَلَى السَّرّاءِ وَالضَّرّاءِوَالشِّدَّهِ وَالرَّخاءِ. وَالْحَمْدُللّهِ رَبِّ الْعالَمينَ عَلى كُلِّ حالٍ، وَ«الْحَمْدُللّهِ الَّذى خَلَقَ السَّمواتِ وَالاَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُماتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذينَ كَفَرُوابِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ»(2) كَذِبَ الْعادِلُونَ بِاللّهِ،

1- صحيفه سجاديه جامعه، ص292 د142.
2- سوره انعام، آيه 1.

وَالْمُفْتَرُونَ عَلَى اللّهِ الْكَذِبَ،وَالْمُدَّعُونَ غَيْرَهُ اِلهاً، قَدْ ضَلُّوا ضَلالاً بَعيدا، وَخَسِرُوا خُسْرانا مُبينَا، وَقالُواقَوْلاً عَظيما، «مَا اتَّخَذَ اللّهُ مِنْ وَلَدٍ وَما كَانَ مَعَهُ مِنْ اِلهٍ اِذا لَذَهَبَ كُلُ اِلهٍ بِما خَلَقَ وَلَعَلا بَعْضُهُمْ عَلى بَعْضٍ سُبْحانَ اللّهِ عَمّا يَصِفُونَ * عالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهادَهِ فَتَعالى عَمّا يُشْرِكُونَ»(1) اَلْحَمْدُللّهِ الَّذى هَدانا لِدينِه الَّذى لايَقْبَلُ عَمَلاً اِلاَّ بِاذْنِه وَ لا يَغْفِرُ ذَنْبا اِلاّ لاَِهْلِه.

اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذى اَعانَنا عَلى صِيامِ شَهْرِ رَمَضانَ وَقِيامِه، وَنَحْنُ نَسْاَلُ اللّهَ خَيْرَ مَسْؤُولٍ وَاَكْرَمَ مَاْمُولٍ اَنْ يَسْتَجيبَ دُعاءَنا، وَيَقْبَلَ مِنّا صَوْمَنا وَيُزَكّىَ اَعْمالَنا، ويَشْكُرَ سَعْيَنا، وَلا يَرُدَّنا خائِبينَ، وَ اَنْ يَجْعَلَنا عِنْدَهُ مِنَ الْمَقْبُولينَ، وَفى الاْخِرَهِ مِنَ الْفائِزينَ، اِنَّهُ هُوَ اَرْحَمُ الرّاحِمينَ. اَللّهُمَّ اِنّا نَسْاَلُكَ يا اَجْوَدَ الاَْجْوَدينَ، وَيا اَكْرَمَ الاَْكْرَمينَ، وَيا مُجيبَ الْمُضْطَرّينَ، وَ يا جارَ الْمُسْتَجيرينَ، وَيا صَريخَ الْمُسْتَصْرِخينَ، وَيا غِياثَ الْمُسْتَغيثينَ، وَيا عِياذَ الْمَكْرُوبينَ، وَياقابِلَ تَوْبَهِ الْمُذْنِبينَ، وَ يا اَمانَ الْخائِفينَ، وَيا مُعْطِىَ السّائِلينَ، وَيا قاصِمَ الْجَبّارينَ، وَيا مُدَمِّرَ الْمُتَكَبِّرينَ، وَيا مُدْرِكَ الْهارِبينَ، وَيا عِصْمَهَ الْمُتَوَكِّلينَ، وَيا وَلِىَ الْمُؤْمِنينَ، وَيا ذَا الْقُوَّهِ الْمَتينَ، وَيا ناصِرَ الْمَظْلُومينَ، وَيا مالِكَ يَوْمِ الدّينِ، وَيا مُنْتَهى رَغْبَهِ السّائِلينَ، يا رازِقَ الْمُقِلّينَ، وَيا راحِمَ الْمَساكينَ، وَيا خَيْرَ الرّازِقينَ، وَياثِقَهَ الْمَلْهُوفينَ، وَيا مُجيبَ الدّاعينَ اَجِبْ دُعاءَنا يا اَرْحَمَ الرّاحِمين. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَلا تَرُدَّنا خائِبينَ، وَتَقَبَّلْ مِنّااِنَّكَ اَنْتَ السَّميعُ الْعَليمُ، اِلَيْكَ اَسْلَمْنا اَنْفُسَنا طائِعينَ، وَلَكَ اَصْبَحْنا وَصَلَّيْنا خاضِعينَ، وَبِكَ اٰمَنّا مُوقِنينَ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْنا مُطْمَئِنّينَ، وَاِلَيْكَ فَوَّضْنا اَمْرَنا راضينَ، وَاِلَيْكَ اَقْبَلْنا راجينَ، وَمِنْ ذُنُوبِنا مُعْتَذِرينَ، فَاقْبَلْ عُذْرَنا يا اَرْحَمَ

1- سوره مؤمنون، آيات 91 و92.

الرّاحِمينَ. اَللّهُمَّ قَدْ اَكْدَى الطَّلَبُ وَاَعْيَتِ الْحِيَلُ اِلاّ عِنْدَکَ، وَضاقَتِ الْمَذاهِبُ، وَ انْقَطَعَتِ الطُّرُقُ اِلاّ اِلَيْکَ، وَدُرِسَتِ الْاَمالُ، وَانْقَطَعَ الرَّجاءُ اِلاّ مِنْکَ، وَخابَتِ الثِّقَةُ، وَاَخْلَفَ الظَّنُّ اِلاّ بِکَ، وَکَذِبَتِ الْاَلْسُنُ وَاُخْلِفَتِ الْعِداهُ اِلاّ عِنْدَکَ. اَللّهُمَّ اِنّا نَسْاَلُکَ بِکُلِّ دَعْوَهٍ تَوَسَّلَ بِها اِلَيْکَ راجٍ بَلَّغْتَهُ اَمَلَهُ، اَوْمُذْنِبٌ خاطِئٌ غَفَرْتَ لَهُ، اَوْ مُعافى اَتْمَمْتَ عَلَيْهِ نِعْمَتَکَ، اَوْ فَقيرٌ اَدْلَيْتَ غِناکَ اِلَيْهِ، وَلِتِلْکَ الدَّعْوَهِ يارَبِّ عِنْدَکَ زُلْفَهٌ، اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَقْضِىَ لَنا حَوائِجَنا فى يُسْرٍ مِنْکَ وَعافِيَهٍ، وَاَنْ تَغْفِرَ لَنا وَ تَرْحَمَنا، وَاِنّا اِلى رَحْمَتِکَ فُقَراءُ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

اَللّهُمَّ اِنَّکَ اَمَرْتَ بِالصَّلاهِ وَالتَّسْليمِ عَلى نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّه ُ عَلَيْهِ وَاِلِه فَريضَهً مِنْکَ واجِبَهً ، وَ کَرامَهً فاضِلَهً ، وَ بَدَأتَ وَ مَلائِکَتُکَ بِالصَّلاهِ عَلَيْهِ، فَقُلْتَ: «اِنَّ اللّه َ وَمَلائِکَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِ يا اَيُّهَا الَّذينَ امَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْليما»(1).

اَللّهُمَّ فَاجْعَلْ شَرائِفَ صَلَواتِکَ وَنَوامِىَ بَرَکاتِکَ، وَاَزْکى تَحِيّاتِکَ وَاَفْضَلَ سَلامِکَ وَ مُعافاتِکَ، عَلى مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَصَفِيِّکَ وَ نَجِيِّکَ وَ اَمينِکَ وَخِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، الدّاعى اِلَيْکَ بِاِذْنِکَ، وَالْهادى اِلى سَبيلِکَ، وَالشّاهِدِ عَلى عِبادِکَ، والْبَشيرِ النَّذيرِ السِّراجِ الْمُنيرِ صَلَّى اللّه ُ عَلَيْهِ وَعَلى اَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبينَ وَسَلَّمَ. اَللّهُمَّ ابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذى وَعَدْتَهُ، وَبَلِّغْهُ الدَّرَجَهَ وَالْوَسيلَهَ وَالْکَرامَهَ وَالشَّفاعَهَ وَالذَّراعَهَ وَالْفَضيلَهَ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ تُشَفِّعُهُ فيهِ بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

اَللّهُمَّ رَبَّ النَّبَأِ الْعَظيمِ فِى انْسِلاخِ هذَا الشَّهْرِ الْعَظيمِ، وَاسْتِقْبالِ هذَا الْعيدِ

1- سوره احزاب، آيه 56 .

الشَّريفِ الْمَشْهُورِ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاٰلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنا فى هذِهِ السّاعَهِ مِنْ اَوْجَهِ مَنْ تَوَجَّهَ، وَ اَقْرَبِ مَنْ تَقَرَّبَ، وَاَنْجَحِ مَنْ سَاَلَکَ وَدَعاکَ وَطَلَبَ اِلَیْکَ، یا مَنْ وَسِعَ کُلَّ شَیْءٍ رَحَمَهً وَعِلْما، لا تَرُدَّنا خائِبینَ، وَتَقَبَّلْ مِنّا صِیامَهُ، فَاِنْ کانَ اخِرَ شَهْرٍ صُمْناهُ فَاخْتِمْ لَنا فیهِ بِالسَّعادَهِ وَالشَّهادَهِ وَالْبَرَکَهِ وَالرَّحْمَهِ وَالْقَبُولِ، وَاجْعَلْ عَمَلَنا فیهِ مَقْبُولاً وَسَعْیَنا فیهِ مَشْکُورا، فَاِنّا لِلّٰهِ وَ اِنّا اِلَیْهِ راجِعُونَ عَلى فِراقِ شَهْرِ رَمَضانَ، شَهْرِ الصِّیامِ وَشَهْرِ الْقِیامِ وَشَهْرِ الْقُرْانِ وَغُرَرِ الاَیّامِ،فَیا شَهْرَنا غَیْرَ مُوَدَّعٍ وَدَّعْناکَ، وَلا بِمَلَلٍ صُمْناکَ، وَلا مَقْلِیّا فارَقْناکَ، فَلَوْ کانَ یُقالُ: جَزَى اللّٰهُ شَهْرا، لَقُلْنا: جَزاکَ اللّٰهُ یا شَهْرَ رَمَضانَ عَنّا خَیْرا، فَفیکَ عُفَّتِ الْفُرُوجُ وَالنُّفُوسُ، وَصَحَّتِ النِّیّاتُ وَالْقُلُوبُ، وَکُنْتَ خَیْرَ زائِرٍ مَحْبُوبٍ، فَلا جَعَلَهُ اللّٰهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنْکَ وَلا بِکَ، وَخَتَمَ لَنا فیکَ بِخَیْرٍ، وَتَقَبَّلَ مِنّا بِرَحْمَهٍ اِنَّهُ هُوَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ ثِقَتُنا وَرَجاؤُنا، وَبِکَ حَوْلُنا وَقُوَّتُنا، وَعَلَیْکَ تَوَکُّلُنا فى اُمُورِنا، وَبارِکْ لَنا فى اسْتِقْبالِ شَهْرِنا هذا، وَاَهِلَّهُ عَلَیْنا بِعافِیَهٍ مُجَلَّلَهٍ فى دُنْیانا وَاخِرَتِنا. اَللّٰهُمَّ اِنّا نَسْاَلُکَ الْعَفْوَ وَالْعافِیَهَ وَالْمُعافاهَ فى اَدْیانِنا وَاَبْدانِنا وَاَنْفُسِنا وَاَهْلینا وَاَوْلادِنا وَاَمْوالِنا وَجَمیعِ ما اَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیْنا، وَ وَفِّقْنا فى هذَا الْیَوْمِ الْعَظیمِ الشَّریفِ لِطاعَتِکَ، وَاَجِرْنا فیهِ مِنْ مَعْصِیَتِکَ، وَاکْفِنا فیهِ شَرَّ کُلِّ ذى شَرٍّ، وَشَرَّ کُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها اِنَّکَ عَلى صِراطٍ مُسْتَقیمٍ.

اَلْحَمْدُللّٰهِ الَّذى بَلَّغَنا هذَا الْیَوْمَ الشَّریفَ الْفَرْدَ الْعَظیمَ الْمُبارَکَ الْکَریمَ الْمَثابَهِ، الْمَشْهُودَ الْمَوْعُودَ الَّذى اَحَلَّ فیهِ الطَّعامَ وَحَرَّمَ فیهِ الصِّیامَ، وَجَعَلَهُ عیدا لِاَهْلِ الاِسْلامِ، وَافْتَتَحَ فیهِ الْحَجَّ اِلى بَیْتِهِ الْحَرامِ. اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاٰلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ لَنا اِلى بَیْتِکَ الْحَرامِ سَبیلاً فى عامِنا هذا وَفى کُلِّ عامٍ ما اَبْقَیْتَنا، وَاِلى زِیارَهِ قَبْرِ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِه، وَاجْعَلْ ذلِکَ مُتَقَبَّلاً فى

يُسْرٍ مِنْکَ وَعافِيَهٍ وَسَعَهِ رِزْقٍ حَلالٍ یاذَا الْجَلالِ وَالاِْکْرامِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لَنا وَلِابائِنا وَ اُمَّهاتِنا وَارْحَمْهُمْ کَما رَبَّوْنا صِغارا، وَاغْفِرْ لِکُلِّ والِدٍ وَلَدَنا فِی الاِْسْلامُ مِنَ الْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ وَالْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ الاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالاَمْواتِ. اَللّهُمَّ اَدْخِلْ عَلَیْهِمْ رَحْمَهً مِنْ بَرَکَهِ دُعائِنا لَهُمْ ما تُنَوِّرُ بِه قُبُورَهُمْ وَتَفْسَحُ بِه عَلَیْهِمْ ضیقَ مَلاَحِدِهِمْ، وَتُبَرِّدُ بِه مَضاجِعَهُمْ، وَتُبَلِّغُهُمْ بِهِ السُّرُورَ فِی الْجَنَّهِ فِی نُشُورِهِمْ، وَتُهَوِّنُ بِه حِسابَهُمْ، وَتُؤْمِنُهُمْ بِه مِنَ الْفَزَعِ الاَکْبَرِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ. اَللّهُمَّ وَ بارِکْ لَنا فِی الْمَوْتِ اِذا نَزَلَ بِنا کَما نَزَلَ بِهِمْ، وَفیما بَعْدَ الْمَوْتِ اِذا قَدِمْنا عَلَیْهِ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ خَیْرَ غائِبٍ نَنْتَظِرُهُ، وَاجْعَلْ ما بَعْدَهُ خَیْرا لَنا مِمّا قَبْلَهُ، وَاجْعَلِ الاْخِرَهَ خَیْرا لَنا مِنَ الدُّنْیا. اَللّهُمَّ وَ اَهْلَ الْقُبُورِ مِنْ جَمیعِ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ، فَافْسَحْ لَهُمْ فی قُبُورِهِمْ، وَنَوِّرْ عَلَیْهِمْ فی مَضاجِعِهِمْ وَجافِ الاَْرْضَ عَنْ جُنُوبِهِمْ، وَلَقِّهِمْ نَضْرَهً وَسُرُورا، وَاجْزِهِمْ جَنَّهً وَحَریرا، وَاَدْخِلْ عَلَیْهِمْ مِنْ بَرَکَهِ دُعائِنا ما تَجْعَلُهُ نَجاهً لَهُمْ مِنَ الْعَذابِ، وَاَمْنا مِنَ الْعِقابِ، وَاَوْجِبْ لَنا بِذلِکَ اَجْرا، وَ اَجْزِلْ لَنا بِه ذِکْرا. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اَتْمِمْ بِه عَلَیْنا نِعْمَتَکَ، وَهَیِّئْ لَنا کَرامَتَکَ، وَ اَسْبِلْ عَلَیْنا سِتْرَکَ، وَ اَوْزِعْنا شُکْرَکَ، وَاَدِمْ عَلَیْنا نِعْمَتَکَ وَعافِیَتَکَ، وَاَسْبِغْ عَلَیْنا رِزْقَکَ، وَاکْفِنا کُلَّ مُهِمٍّ مِنْ اَمْرِ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ وَهُوَ عَلَیْکَ یَسیرٌ.

اِلهَنا وَسَیِّدَنا اِنْ غَفَرْتَ فَبِفَضْلِکَ، وَاِنْ عَذَّبْتَ فَبِعَدْلِکَ، فَیامَنْ لا یُرْجی اِلاّ فَضْلُهُ، وَلا یُخْشی اِلاّ عَدْلُهُ اُمْنُنْ عَلَیْنا بِفَضْلِکَ، وَاَجِرْنا مِنْ عَذابِکَ. اِلهَنا وَسَیِّدَنا اِنْ کُنْتَ لا تَرْحَمُ اِلاّ اَهْلَ طاعَتِکَ فَاِلی مَنْ یَفْزَعُ الْمُذْنِبُونَ؟ وَاِنْ کُنْتَ لاتُکْرِمُ اِلاّ اَهْلَ الْوَفاءِ بِکَ فَاِلی مَنْ یَسْتَغیثُ الْمُسیئُونَ؟ «سُبْحانَکَ اِنّی کُنْتُ

مِنَ الظّالِمینَ»(1) ما اَحْسَنَ عَفْوَکَ، وَاَکْرَمَ قُدْرَتَکَ، وَاَعَمَّ رِزْقَکَ، وَاَوْسَعَ نِعْمَتَکَ. سُبْحانَکَ ما اَعْظَمَ شَأْنَکَ، وَاَعَزَّ سُلْطانَکَ، وَاَقْهَرَ اَمْرَکَ، وَاَعْدَلَ حُکْمَکَ. سُبْحانَکَ اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُعْتِقَنی مِنَ النّارِ بِفَضْلِکَ وَ تُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ.

سه مرتبه: اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْعَفْوَ وَالْعافِیَهَ وَالْمُعافاهَ فِی الدّینِ وَالدُّنْیا وَالاْخِرَهِ. پس بگوید: یاذَا الْجَلالِ وَالاِْکْرام یا رَحْمانُ یا رَحیمُ، اغْفِرْ لی مَغْفِرَهً تُطَهِّرُ بِها قَلْبی، وَتَشْرَحُ بِها صَدْری، وَتُنَوِّرُ بِها بَصَری، وَتَجْلُو بِهَا الْعَمی عَنْ قَلْبی، وَتُوجِبُ لی بِها رِضْوانَکَ وَالْجَنَّهَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی وَارْحَمْنی وَاعْفُ عَنّی وَتَفَضَّلْ عَلَیَ، وَاجْعَلْنی مِنْ عُتَقائِکَ وَطُلَقائِکَ وَمُحَرَّریکَ مِنَ النّارِ. اَللّهُمَّ لا تَدَعْ لی فی هذِهِ اللَّیْلَهِ الْعَظیمَهِ الشَّریفَهِ الْکَریمَهِ ذَنْبااِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا عَیْبا اِلاّ سَتَرْتَهُ، وَلا هَمّا اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَلا غَمّا اِلاّ کَشَفْتَهُ، وَلا سُؤالاً اِلاّ اَعْطَیْتَهُ، وَلا بَلاءً اِلاّ دَفَعْتَهُ، وَلا کَرْبا اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَلا سُوءً اِلاّ صَرَفْتَهُ، وَلا دَیْنا اِلاّ قَضَیْتَهُ، وَلا عَدُوّا اِلاّ کَفَیْتَهُ، وَلا غائِبا اِلاّ اَدَّیْتَهُ وَلا مَریضا اِلاّ شَفَیْتَهُ، وَلا طِفْلاً اِلاّ رَبَّیْتَهُ، وَلا فاسِدا اِلاّ اَصْلَحْتَهُ، وَلا عَسیرا اِلاّ یَسَّرْتَهُ، وَلا حاجَهً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ لَکَ فیها رِضیً وَلِیَ فیها صَلاحٌ اِلاّ قَضَیْتَها لی وَیَسَّرْتَها فی عافِیَهٍ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ وَعَلی جَمیعِ اَنْبِیائِکَ الْمُرْسَلینَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی جَبْرَئیلَ وَمیکائیلَ وَ اِسْرافیلَ وَعِزْرائیلَ، وَعَلی حَمَلَهِ الْعَرْشِ اَجْمَعینَ، وَصَلِّ عَلی اَبینا ادَمَ وَاُمِّنا حَوّا، وَما وَلَدا مِنَ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ، الاْحْیاءِ مِنْهُمْ وَالاْمْواتِ یاجَبّارَ الاَْرَضینَ وَالسَّماواتِ. اَللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ

1- سوره انبیاء، آیه 87 .

وَ الِ مُحَمَّدٍ الْبَشيرِ النَّذيرِ، السِّراجِ الْمُنيرِ زَيْنِ يَوْمِ الْقِيامَهِ، اَللّهُمَّ وَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَخِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَاَمينِکَ عَلى وَحْيِکَ، الْمُوفى بِعَهْدِکَ، الصّادِعِ بِاَمْرِکَ، الْمُجاهِدِ فى سَبيلِکَ، السّاعى فى مَرْضاتِکَ، الرَّؤُوفِ الرَّحيمِ بِعِبادِکَ، الصّابِرِ عَلَى الاَذى وَالتَّكْذيبِ فى مَحَبَّتِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ فِى الاَوَّلينَ، وَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ فِى الاْخِرينَ، وَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ يَوْمَ الدّينَ، وَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ كَما صَلَّيْتَ وَبارَكْتَ عَلى اِبْراهيمَ وَالِ اِبْراهيمَ اِنَّکَ حَميدٌ مَجيدٌ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَوْرِدْنا حَوْضَهُ، وَاسْقِنا بِكَأسِهِ، وَاجْعَلْ مَؤُونَتَنا اِلى جَنَّتِکَ غَيْرَ خَزايا وَلا نادِمينَ، فَقَدْ رَضينَا الثَّوابَ وَ اَمِنَّا الْعِقابِ، وَاطْمَاَنَّتْ بِنَا الدّارُ فى جَنّاتٍ تَجْرى مِنْ تَحْتِهَا الاَنْهارُ، «عَلى سُرُرٍ مُتَقابِلينَ * لايَمَسُّهُمْ فيها نَصَبٌ»(1) وَلا يَمَسُّهُمْ فيها لُغُوبٌ، «وَما هُمْ مِنْها بِمُخْرَجينَ»(2) بِمَنِّکَ وَطَوْلِکَ وَجُودِکَ وَفَضْلِکَ وَعافِيَتِکَ وَكَرَمِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ «رَبَّنا اتِنا فِى الدُّنْيا حَسَنَهً وَفِى الاْخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنا عَذابَ النّارِ»(3).(4)

5) رَبَّنا فَاتِنا هذَا الشَّهْرَ الْمُبارَكَ الَّذى اَمَرْتَنا فيهِ بِالصِّيامِ وَالْقِيامِ اَللّهُمَّ وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنّا بِه، وَاغْفِرْ لَنا ما تَقَدَّمَ مِنْ ذُنُوبِنا وَما تَاَخَّرَ، رَبَّنا وَلا تَخْذُلْنا وَلا تَحْرِمْنَا الْمَغْفِرَهَ، وَاعْفُ عَنّا وَاغْفِرْ لَنا وَارْحَمْنا وَتُبْ عَلَيْنا، وَارْزُقْنا، وَارْضَ عَنّا، وَاَجْعَلْنا مِنْ اَوْلِيائِکَ الْمُهْتَدينَ وَمِنْ اَوْلِيائِکَ الْمُتَّقينَ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْ مِنّا هذَا الشَّهْرَ، وَ لا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنّا بِه، وَارْزُقْنا حَجَّ بَيْتِکَ الْحَرامِ فى عامِنا هذا وَفى كُلِّ عامٍ، اِنَّکَ اَنْتَ الْمُعْطِى

1- سوره حجر، آيات 47 و48 .
2- سوره حجر، آيات 47 و48 .
3- سوره بقره، آيه 201.
4- صحيفه سجاديه، ص300 د143.

الرّازِقُ الْحَنّانُ الْمَنّانُ.(1)

6) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ بِاَحَبِّ ما دُعیتَ بِه، وَاَرْضی ما رَضیتَ بِه عَنْ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَاِلِه، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَلا تَجْعَلْ وَداعی شَهْرَ رَمَضانَ وَداعَ خُرُوجی مِنَ الدُّنْیا، وَلا وَداعَ اخِرِ عِبادَتِکَ فیهِ، وَلا اخِرَ صَوْمی لَکَ، وَارْزُقْنِی الْعَوْدَ فیهِ ثُمَّ الْعَوْدَ فیهِ، بِرَحْمَتِکَ یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ، وَوَفِّقْنی فیهِ لِلَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَاجْعَلْها لی خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، یارَبَّ الْعالَمینَ، یارَبَّ لَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَجاعِلَها خَیْراً مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، رَبَّ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ، وَالْجِبالِ وَالْبِحارِ، وَالظُّلَمِ وَالاَْنْوارِ، وَالاَْرْضِ وَالسَّماءِ یا بارِئُ یا مُصَوِّرُ، یا حَنّانُ یا مَنّانُ، یا اَللّه ُ یا رَحْمانُ یا قَیُّومُ یا بَدیعُ، لَکَ الاَْسْماءُ الْحُسْنی (وَالاَْمْثالُ الْعُلْیا) وَالْکِبْرِیاءُ وَالاَْلاءُ، اَسْاَلُکَ بِاسْمِک بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ اِسْمی فی هذِهِ اللَّیْلَهِ فِی السُّعَداءِ وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، واِساءَتی مَغْفُورَهً

وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا لا یَشُوبُهُ شَکٌّ وَرِضیً بِما قَسَمْتَ لی، وَاَنْ تُؤْتِیَنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً، وَفِی الاْخِرَهِ حَسَنَهً، وَاَنْ تَقِیَنی عَذابَ النّارِ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاَْمْرِ الْمَحْتُومِ، وَفیما تَفْرُقُ مِنَ الاَْمْرِ الْحَکیمِ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ وَلا یُغَیَّرُ اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ اَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ وَلَمْ یَسْاَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ جُودا وَکَرَما، وَاَرْغَبُ اِلَیْکَ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص417.

وَلَمْ يُرْغَبْ اِليمِثْلِکَ، اَنْتَ مَوْضِعُ مَسْاَلَهِ السّائِلينَ، وَمُنْتَهيرَغْبَهِ الرّاغِبينَ اَسْاَلُکَ بِاَعْظَمِ الْمَسائِلِ کُلِّها (وَاَفْضَلِها) وَاَنْجَحِهَا، الَّتی يَنْبَغی لِلْعِبادِ اَنْ يَسْاَلُوکَ بِها، يا اَللّهُ يارَحْمانُ، وَبِاَسْمائِکَ ماعَلِمْتُ مِنْها وَما لَمْ اَعْلَمْ

وَبِاَسْمائِکَ الْحُسْنی، وَاَمْثالِکَ الْعُلْيا، وَبِنِعَمِکَ الَّتی لا تُحْصی وَبِاَکْرَمِ اَسْمائِکَ عَلَيْکَ، وَاَحَبِّها اِلَيْکَ، وَاَشْرَفِها عِنْدَکَ مَنْزِلَهً، وَاَقْرَبِها مِنْکَ وَسيلَهً، وَاَجْزَلِهَا مِنْکَ ثَوابا، وَاَسْرَعِها لَدَيْکَ اِجابَهً، وَبِاسْمِکَ الْمَکْنُونِ الْمَخْزُونِ، الْحَیِّ الْقَيُّومِ، الْاَکْبَرِ الْاَجَلِّ، الَّذی تُحِبُّهُ وَتَهْواهُ، وَ تَرْضی عَمَّنْ دَعاکَ بِه، وَتَسْتَجيبُ لَهُ دَعاءَهُ، وَحَقٌّ عَلَيْکَ اَنْ لا تُخَيِّبَ سائِلَکَ

وَ اَسْاَ لُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ فِی التَّوْراهِ وَالاِْنْجيلِ وَالزَّبُورِ وَالْقُرْانِ وَبِکُلِّ اسْمٍ دَعاکَ بِه حَمَلَهُ عَرْشِکَ، وَمَلائِکَهُ سَماواتِکَ، وَجَميعُ الْاَصْنافِ مِنْ خَلْقِکَ، مِنْ نَبیٍّ، اَوْ صِدّيقٍ اَوْ شَهيدٍ، وَبِحَقِّ الرّاغِبينَ اِلَيْکَ، الْفَرِقينَ مِنْکَ، الْمُتَعَوِّذينَ بِکَ وَبِحَقِّ مُجاوِری بَيْتِکَ الْحَرامِ حُجّاجا وَمُعْتَمِرينَ وَمُقَدِّسينَ، وَالْمُجاهِدينَ فی سَبيلِکَ، وَبِحَقِّ کُلِّ عَبْدٍ مُتَعَبِّدٍ لَکَ فی بَرٍّ اَوْ بَحْرٍ، اَوْ سَهْلٍ اَوْجَبَلٍ، اَدْعُوکَ دُعاءَ مَنْ قَدِ اشْتَدَّتْ فاقَتُهُ، وَ کَثُرَتْ ذُنُوبُهُ، وَ عَظُمَ جُرْمُهُ وَضَعُفَ کَدْحُهُ، دُعاءَ مَنْ لا يَجِدُ لِنَفْسِه سادّا، وَلا لِضَعْفِه مُقَوِّيا، وَلا لِذَنْبِه غافِرا غَيْرَکَ، هارِبا اِلَيْکَ، مُتَعَوِّذا بِکَ، مُتَعَبِّداً لَکَ غَيْرَ مُسْتَکْبِرٍ وَلا مُسْتَنْکِفٍ، خائِفا بائِسا فَقيرا مُسْتَجيرا بِکَ

اَسْاَلُکَ بِعِزَّتِکَ وَعَظَمَتِکَ وَجَبَرُوتِکَ وَسُلْطانِکَ، وَبِمُلْکِکَ، وَبَهائِکَ وَجُودِکَ، وَکَرَمِکَ، وَبِالائِکَ وَحُسْنِکَ وَجَمالِکَ، وَبِقُوَّتِکَ عَلی ما اَرَدْتَ مِنْ خَلْقِکَ، اَدْعُوکَ يا رَبِّ خَوْفا وَطَمَعا، وَرَهْبَهً وَرَغْبَهً، وَ تَخَشُّعا وَتَمَلُّقا، وَتَضَرُّعا وَاِلْحافاً وَاِلْحاحا، خاضِعا لَکَ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ وَحْدَکَ لا شَريکَ لَکَ

يا قُدُّوسُ يا قُدُّوسُ يا قُدُّوسُ، يا اللّهُ يا اللّهُ يا اللّهُ، يا رَحْمانُ يا رَحْمانُ يا رَحْمانُ، يا رَحيمُ يا رَحيمُ يا رَحيمُ، يا رَبِّ يا رَبِّ يا رَبِّ اَعُوذُ بِکَ يا اَللّهُ الْواحِدُ الْاَحَدُ، الصَّمَدُ الْوِتْرُ الْکَبيرُ الْمُتَعالِ وَاَسْاَلُکَ بِجَميعِ ما دَعَوْتُکَ بِهِ، وَبِاَسْمائِکَ الَّتی تَمْلاَءُ اَرْکانَ عَرْشِکَ کُلَّها: اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی وَارْحَمْنی، وَوَسِّعْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ الْعَظيمِ

وَتَقَبَّلْ مِنّی شَهْرَ رَمَضانَ، وَصِيامَهُ وَقِيامَهُ، وَفَرْضَهُ وَنَوافِلَهُ، وَاغْفِرْلی وَارْحَمْنی، وَاعْفُ عَنّی، وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ وَعَبَدْتُکَ فيهِ، وَلا تَجْعَلْ وَداعی اِيّاهُ وَداعَ خُرُوجی مِنَ الدُّنْيا، اَللّهُمَّ اَوْجِبْ لی مِنْ رَحْمَتِکَ وَمَغْفِرَتِکَ، وَرِضْوانِکَ وَخَشْيَتِکَ، اَفْضَلَ ما اَعْطَيْتَ اَحَدا مِمَّنْ عَبَدَکَ فيهِ، اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْنی اَخْسَرَ مَنْ سَاَلَکَ فيهِ، وَاجْعَلْنی مِمَّنْ اَعْتَقْتَهُ فی هذَا الشَّهْرِ مِنَ النّارِ، وَغَفَرْتَ لَهُ ما تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِه وَما تَاَخَّرَ، وَاَوْجَبْتَ لَهُ اَفْضَلَ ما رَجاکَ وَاَمَّلَهُ مِنْکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنِی الْعَوْدَ فی صِيامِه لَکَ، وَعِبادَتِکَ فيهِ، وَاجْعَلْنی مِمَّنْ کَتَبْتَهُ فی هذَا الشَّهْرِ مِنْ حُجّاجِ بَيْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَغْفُورِ لَهُمْ ذَنْبُهُمْ، الْمُتَقَبَّلِ عَمَلُهُمْ، امينَ امينَ امينَ رَبَّ الْعالَمينَ، اَللّهُمَّ لا تَدَعْ لی فيهِ ذَنْباً اِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا خَطيئَةً اِلاّ مَحَوْتَها، وَلا عَثْرَةً اِلاّ اَقَلْتَها، وَلا دَيْناً اِلاّ قَضَيْتَهُ، وَلا عَيْلَةً اِلاّ اَغْنَيْتَها، وَلا هَمّاً اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَلا فاقَةً اِلاَّ سَدَدْتَها، وَلا عُرْياناً اِلاّ کَسَوْتَهُ، وَلا مَرَضاً اِلاّ شَفَيْتَهُ، وَلا داءً اِلاّ اَذْهَبْتَهُ، وَلا حاجَةً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْيا وَالْاخِرَهِ اِلاّ قَضَيْتَها عَلی اَفْضَلِ اَمَلی وَرَجائی فيکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، اَللّهُمَّ لاتُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنا، وَلاتُذِلَّنا بَعْدَ اِذْاَعْزَزْتَنا، وَلاتَضَعْنا بَعْدَ اِذْ رَفَعْتَنا، وَلا تُهِنَّا بَعْدَ اِذْ اَ کْرَمْتَنا، ولا تُفْقِرْنا بَعْدَ اِذْ اَغْنَيْتَنا، وَلا تَمْنَعْنا بَعْدَ اِذْ اَعْطَيْتَنا، وَلا تَحْرِمْنا بَعْدَ اِذْ رَزَقْتَنا، وَلا تُغَيِّرْ شَيْئا مِنْ نِعَمِکَ عَلَيْنا، وَاِحْسانِکَ

اِلَیْنا لِشَیْءٍ کانَ مِنْ ذُنُوبِنا، وَلا لِما هُوَ کائِنٌ مِنّا، فَاِنَّ فی کَرَمِکَ وَعَفْوِکَ وَفَضْلِکَ سَعَةً لِمَغْفِرَهِ ذُنُوبِنا فَاغْفِرْ لَنا وَتَجاوَزْ عَنّا، وَلا تُعاقِبْنا عَلَیْها یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ اَکْرِمْنی فی مَجْلِسی هذا، کَرامَهً لا تُهینُنی بَعْدَها اَبَدا، وَاَعِزَّنی عِزّا لا تُذِلُّنی بَعْدَهُ اَبَدا، وَعافِنی عافِیَهً لا تَبْتَلینی بَعْدَها اَبَدا وَارْفَعْنی رِفْعَهً لا تَضَعُنی بَعْدَها اَبَدا، وَاصْرِفْ عَنّی شَرَّ کُلِّ شَیْطانٍ مَریدٍ، وَشَرَّ کُلِّ جَبّارٍ عَنیدٍ، وَشَرَّ کُلِّ قَریبٍ اَوْ بَعیدٍ، وَشَرَّ کُلِّ صَغیرٍ اَوْ کَبیرٍ، وَشَرَّ کُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها اِنَّ رَبّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ

اَللّهُمَّ ما کانَ فی قَلْبی مِنْ شَکٍّ اَوْ رَیْبَهٍ، اَوْ جُحُودٍ، اَوْ قُنُوطٍ، اَوْ فَرَحٍ اَوْ مَرَحٍ، اَوْ بَطَرٍ، اَوْ بَذَخٍ، اَوْ خُیَلاءَ، اَوْ رِیاءٍ، اَوْ سُمْعَهٍ، اَوْ شِقاقٍ اَوْ نِفاقٍ، اَوْ کُفْرٍ، اَوْ فُسُوقٍ، اَوْ مَعْصِیَهٍ، اَوْ شَیْءٍ لا تُحِبُّ عَلَیْهِ وَلِیّا لَکَ، فَاَسْاَلُکَ (اَنْ تَصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَ) اَنْ تَمْحُوَهُ مِنْ قَلْبی وَتُبَدِّلَنی مَکانَهُ ایمانا بِوَعْدِکَ، وَرِضیً بِقَضائِکَ، وَوَفاءً بِعَهْدِکَ، وَوَجِلاً مِنْکَ، وَزُهْدا فِی الدُّنْیا، وَرَغْبَهً فیما عِنْدَکَ، وَثِقَهً بِکَ وَطُمَأْنینَهً اِلَیْکَ وَتَوْبَهً نَصُوحا اِلَیکَ، اَللّهُمَّ اِنْ کُنْتَ بَلَّغْتَناهُ، وَاِلاّ فَاَخِّرْ اجالَنا اِلی قابِلٍ حَتّی تُبَلِّغَناهُ فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه کَثیرا وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ

سپس بگو: اَلْحَمْدُللّهِ الَّذی بَلَّغَنا شَهْرَرَمَضانَ، وَاَعانَنا عَلی صِیامِه وَقِیامِه حَتَّی انْقَضَتْ اخِرُ لَیْلَهٍ مِنْهُ، وَلَمْ یَبْتَلِنا فیهِ بِارْتِکابِ مُحَرَّمٍ، وَلاَ ا نْتِهاکِ حُرْمَهٍ، وَلا بِاَکْلِ رِبا، وَلا بِعُقُوقٍ لِوالِدَیْنِ، وَلا قَطْعِ رَحِمٍ، وَلا بِشَیْءٍ مِنَ الْبَوائِقِ وَالْکَبائِرِ، وَاَنْواعِ الْبَلایَا الَّتی قَدْ بُلِیَ بِها مَنْ هُوَ خَیْرٌ مِنّی،

اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ شُکْرا عَلی ما عافَیْتَنی، وَحُسْنِ مَا ابْتَلَیْتَنی، اِلهی اُثْنی عَلَیْکَ اَحْسَنَ الثَّناءِ، لاِنَّ بَلاءَکَ عِنْدی اَحْسَنُ الْبَلاءِ، اَوْقَرْتَنی نِعَما، وَاَوْقَرْتُ

نَفْسی ذُنُوبا، کَمْ مِنْ نِعْمَهٍ لَکَ یا سَیِّدی، اَسْبَغْتَها عَلَیَّ لَمْ اُؤَدِّ شُکْرَها، وَکَمْ مِنْ خَطیئَهٍ اَحْصَیْتَها عَلَیَّ اَسْتَحْیی مِنْ ذِکْرِها، وَاَخافُ خِزْیَها، وَاَحْذَرُ مَعَرَّتَها، اِنْ لَمْ تَعْفُ لی عَنّی اَکُنْ مِنَ الْخاسِرینَ اِلهی فَاِنّی اَعْتَرِفُ لَکَ بِذُنُوبی، وَاَذْکُرُ لَکَ حاجَتی، وَاَشکُو اِلَیْکَ مَسْکَنَتی، وَفاقَتی، وَقَسْوَهَ قَلْبی، وَمَیْلَ نَفْسی، فَاِنَّکَ قُلْتَ: «فَمَا اسْتَکانُوا لِرَبِّهِمْ وَما یَتَضَرَّعُونَ»(1)

وَها اَ نَا ذا قَدِ اسْتَجَرْتُ بِکَ، وَقَعَدْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ مُسْتَکینا مُتَضَرِّعا اِلَیْکَ، راجِیا لِما اُریدُ مِنَ الثَّوابِ، بِصِیامی وَصَلاتی، وَقَدْ عَرَفْتَ حاجَتی وَمَسْکَنَتی اِلی رَحْمَتِکَ، وَالثَّباتِ عَلی هُداکَ، وَقَدْ هَرَبْتُ اِلَیْکَ هَرَبَ الْعَبْدِ السُّوءِ اِلَی الْمَوْلَی الْکَریمِ، یا مَوْلایَ وَتَقَرَّبْتُ اِلَیْکَ، فَاَسْاَلُکَ بِوَحْدانِیَّتِکَ لَمّا صَلَّیْتَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ ال مُحَمَّدٍ صَلاهً کَثیرَهً کَریمَهً، شَریفَهً، تُوجِبُ لی بِها شَفاعَتَهُمْ یَوْمَ القِیامَهِ عِنْدَکَ، وَصَلَّیْتَ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ وَاَنْبِیائِکَ الْمُرْسَلینَ، وَاَسْاَلُکَ بِحَقِّکَ عَلَیْهِمْ اَجْمَعینَ لَمّا غَفَرْتَ لی فی هذَا الْیَوْمِ مَغْفِرَهً لا اَشْقی بَعْدَها اَبَدا، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه کَثیرا وَرَحْمَهُ اللّهِ وَ بَرَکاتُهُ

آن گاه بگو: اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِیامِنَا إیّاهُ، فَاِنْ جَعَلْتَهُ فَاجْعَلْنی مَرحُوماً ولا تَجْعَلْنی مَحْرُوماً.(2)

7) اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِیامی لِشَهْرِ رَمَضانَ، وَاَعُوذُ بِکَ اَنْ یَطْلُعَ فَجْرُ هذِهِ اللَّیْلَهِ، اِلاّ وَقَدْ غَفَرْتَ لی.(3)

1- سوره مؤمنون، آیه 76.
2- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص432 و436.
3- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص432 و436.

8) بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِى لا يُدْرِكُ الْعُلَماءُ عِلْمَهُ، وَلا يَسْتَخِفُّ الْجُهّالُ حِلْمَهُ، وَلا يُحْسِنُ الْخَلائِقُ وَصْفَهُ، وَلا يَخْفى عَلَيْهِ ما فِى الصُّدُورِ، خَلَقَ خَلْقَهُ مِنْ غَيْرِ أَصْلٍ وَلا مِثالٍ، بِلا تَعَبٍ وَلا نَصَبٍ وَلا تَعْلِيمٍ، وَرَفَعَ السَّماواتِ الْمَوْطُوداتِ بِلا أَصْحابٍ وَلا أَعْوانٍ، وَبَسَطَ الاَْرْضَ عَلَى الْهَواءِ بِغَيْرِ أَرْكانٍ. عَلِمَ بِلا تَعْلِيمٍ، وَخَلَقَ بِلا مِثالٍ، عِلْمُهُ بِخَلْقِهِ قَبْلَ أَنْ يُكَوِّنَهُمْ كَعِلْمِهِ بِهِمْ بَعْدَ تَكْوِينِهِ لَهُمْ، لَمْ يَخْلُقِ الْخَلْقَ لِتَشْدِيدِ سُلْطانٍ، وَلا لِخَوْفٍ مِنْ زَوالٍ وَلاَ نُقْصانٍ، وَلاَ اسْتَعانَ بِخَلْقِهِ عَلى ضِدٍّ مُكابِرٍ، وَلاَ نِدٍّ مُشاوِرٍ، ما لِسُلْطانِهِ حَدٌّ، وَلا لِمُلْكِهِ نَفادٌ، تَقَدَّسَ بِنُورِ قُدْسِهِ، دَنا فَعَلا، وَعَلا فَدَنا.

فَلَهُ الْحَمْدُ حَمْداً يَنْتَهِى مِنْ سَمائِهِ إِلى ما لا نِهايَةَ لَهُ فِى اعْتِلائِهِ، حَسُنَ فِعالُهُ، وَعَظُمَ جَلالُهُ، وَأَوْضَحَ بُرْهانُهُ.

فَلَهُ الْحَمْدُ زِنَةَ الْجِبالِ ثِقْلاً، وَعَدَدَ الْماءِ وَالثَّرى، وَعَدَدَ ما يُرى وَعَدَدَ ما لا يُرى. الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِى كانَ إِذا لَمْ تَكُنْ أَرْضٌ مَدْحِيَّةٌ، وَلا سَماءٌ مَبْنِيَّةٌ، وَلا جِبالٌ مَرْسِيَّةٌ، وَلا شَمْسٌ تَجْرِى، وَلا قَمَرٌ يَسْرِى، وَلا لَيْلٌ يَدْجِى، وَلا نَهارٌ يَضْحى، اكْتَفى بِحَمْدِهِ عَنْ حَمْدِ غَيْرِهِ.

الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِى تَفَرَّدَ بِالْحَمْدِ وَدَعا بِهِ، فَهُوَ وَلِىُّ الْحَمْدِ وَمُنْشِئُهُ، وَخالِقُهُ وَواهِبُهُ، مَلِكَ فَقَهَرَ، وَحَكَمَ فَعَدَلَ، وَأَضاءَ فَاسْتَنارَ، هُوَ كَهْفُ الْحَمْدِ وَقَرارُهُ، وَمِنْهُ مُبْتَداهُ وَإِلَيْهِ مُنْتَهاهُ، اِسْتَخْلَصَ الْحَمْدَ لِنَفْسِهِ، وَرَضِىَ بِهِ مِمَّنْ حَمِدَهُ.

فَهُوَ الْواحِدُ بِلا نِسْبَةٍ، الدّائِمُ بِلا مُدَّةٍ، الْمُتَفَرِّدُ بِالْقُوَّةِ، الْمُتَوَحِّدُ بِالْقُدْرَةِ، لَمْ يَزَلْ مُلْكُهُ عَظِيماً وَمَنُّهُ قَدِيماً، وَقَوْلُهُ رَحِيماً، وَأَسْماؤُهُ ظاهِرَةٌ، رَضِىَ مِنْ عِبادِهِ بَعْدَ الصُّنْعِ أَنْ قالُوا: الْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.

وَالْحَمْدُ لِلّهِ مِثْلَ جَمِيعِ ما خَلَقَ وَزِنَتَهُ، وَأَضْعافَ ذلِكَ أَضْعافاً لا تُحْصى،

عَلى جَمِيعِ نِعَمِهِ، وَعَلى ما هَدانا وَآتانا وَقَوّانا، بِمَنِّهِ عَلى صِيامِ شَهْرِنا هذا، وَمَنَّ عَلَيْنا بِقِيامِ بَعْضِ لَيْلِهِ، وَآتانا ما لَمْ نَسْتَأْهِلْهُ وَلَمْ نَسْتَوْجِبْهُ بِأَعْمالِنا، فَلَكَ الْحَمْدُ. اللّهُمَّ رَبَّنا فَأَنْتَ مَنَنْتَ عَلَيْنا فِى شَهْرِنا هذا بِتَرْكِ لَذّاتِنا، وَاجْتِنابِ شَهَواتِنا، وَذلِكَ مِنْ مَنِّكَ عَلَيْنا لا مِنْ مَنِّنا عَلَيْكَ، رَبَّنا فَلَيْسَ أَعْظَمَ الْاَءَمْرَيْنِ عَلَيْنا نُحُولُ أَجْسامِنا وَنَصْبُ أَبْدانِنا، وَلكِنْ أَعْظَمُ الْاَءَمْرَيْنِ، وَأَجَلُّ الْمَصائِبِ عِنْدَنا، أَنْ خَرَجْنا مِنْ شَهْرِنا هذا مُحْتَقِبِينَ الْخَيْبَهِ، مَحْرُومِينَ، قَدْ خابَ طَمَعُنا وَكَذِبَ ظَنُّنا.

فَيا مَنْ لَهُ صُمْنا، وَوَعْدَهُ صَدَّقْنا، وَأَمْرَهُ اتَّبَعْنا، وَإِلَيْهِ رَغِبْنا، لا تَجْعَلِ الْحِرْمانَ حَظَّنا، وَلاَ الْخَيْبَهَ جَزاءَنا، فَإِنَّكَ إِنْ حَرَمْتَنا، فَأَهْلُ ذلِكَ نَحْنُ، لِسُوءِ صَنِيعِنا، وَكَثْرَهِ خَطايانا، وَإِنْ تَعْفُ عَنّا رَبَّنا وَتَقْضِ حَوائِجَنا، فَأَنْتَ أَهْلُ ذلِكَ مَوْلانا. فَطالَما بِالْعَفْوِ عِنْدَ الذُّنُوبِ اسْتَقْبَلْتَنا، وَبِالرَّحْمَهِ لَدَى اسْتِيجابِ عُقُوبَتِكَ أَدْرَكْتَنا، وَبِالتَّجاوُزِ وَالسِّتْرِ عِنْدَ ارْتِكابِ مَعاصِيكَ كافَيْتَنا، وَبِالصَّعْفِ وَالْوَهْنِ، وَكَثْرَهِ الذُّنُوبِ وَالْعَوْدِ فِيها عَرَّفْتَنا وَبِالتَّجاوُزِ، وَالْعَفْوِ عَرَفْناكَ.

رَبَّنا فَمُنَّ عَلَيْنا بِعَفْوِكَ يا كَرِيمُ، فَقَدْ عَظُمَتْ مُصِيبَتُنا وَكَثُرَ أَسَفُنا عَلى مُفارَقَهِ شَهْرٍ كَبُرَ فِيهِ أَمَلُنا، قَدْ خَفِىَ عَلَيْنا عَلى أَيِّ الْحالاتِ فارَقَنا؟ وَبِأَيِّ الزّادِ مِنْهُ خَرَجْنا؟ أَبِاحْتِقابِ الْخَيْبَهِ لِسُوءِ صَنِيعِنا، أَمْ بِجَزِيلِ عَطائِكَ بِمَنِّكَ مَوْلانا وَسَيِّدَنا، فَعَلى شَهْرِ صَوْمِنا الْعَظِيمِ فِيهِ رَجاوُءَنَا السَّلاَمُ.

فَلَوْ عَقَلْنا مُصِيبَتَنا لِمُفارَقَهِ شَهْرِ أَيّامِ صَوْمِنا عَلى ضَعْفِ اجْتِهادِنا فِيهِ، لاَشْتَدَّ لِذلِكَ حُزْنُنا، وَعَظُمَ عَلى ما فاتَنا فِيهِ مِنَ الاِجْتِهادِ تَلَهُّفُنا.

اللّهُمَّ فَاجْعَلْ عِوَضَنا مِنْ شَهْرِ صَوْمِنا مَغْفِرَتَكَ وَرَحْمَتَكَ، رَبَّنا وَإِنْ كُنْتَ رَحِمْتَنا فِى شَهْرِنا هذا فَذلِكَ ظَنُّنا وَأَمَلُنا، وَتِلْكَ حاجَتُنا، فَارْدَدْ عَنّا رِضىً، وَإِنْ

كُنّا حُرِمْنا ذلِکَ بِذُنُوبِنا، فَمِنَ الاْآنِ رَبَّنا لا تُفَرِّقْ جَماعَتَنا حَتّی تَشْهَدَ لَنا بِعِتْقِنا وَتُعْطِيَنا فَوْقَ أَمَلِنا، وَتَزِيدَنا فَوْقَ طِلِبَتِنا، وَتَجْعَلَ شَهْرَنا هذا أَماناً لَنا مِنْ عَذابِکَ، وَعِصْمَةً لَنا ما أَبْقَيْتَنا. وَإِنْ أَنْتَ بَلَّغْتَنا شَهْرَ رَمَضانَ أَيْضاً فَبَلِّغْنا غَيْرَ عائِدِينَ فِی شَیْءٍ مِمّا تَکْرَهُ، وَلا مُخالِفِينَ لِشَیْءٍ مِمّا تُحِبُّ، ثُمَّ بارِکْ لَنا فِيهِ، وَاجْعَلْنا أَسْعَدَ أَهْلِهِ بِهِ. وَإِنْ أَتَتْ آجالُنا دُونَ ذلِکَ، فَاجْعَلِ الْجَنَّةَ مُنْقَلَبَنا وَمَصِيرَنا، وَاجْعَلْ شَهْرَنا هذا أَماناً لَنا مِنْ أَهْوالِ ما يَرِدُ عَلَيْنا، وَاجْعَلْ خُرُوجَنا إِلی مُصَلّانا وَمُجْتَمَعِنا خُرُوجاً مِنْ جَمِيعِ ذُنُوبِنا وَوُلُوجاً فِی سابِغاتِ رَحْمَتِکَ وَاجْعَلْنا أَوْجَهَ مَنْ تَوَجَّهَ إِلَيْکَ، وَأَقْرَبَ مَنْ تَقَرَّبَ إِلَيْکَ، وَأَنْجَحَ مَنْ سَأَلَکَ فَأَعْطَيْتَهُ، وَدَعاکَ فَأَجَبْتَهُ. وَأَقْلِبْنا مِنْ مُصَلّانا، وَقَدْ غَفَرْتَ لَنا ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِنا، وَعَصَمْتَنا فِی بَقِيَّةِ أَعْمارِنا، وَأَسْعَفْتَنا بِحَوائِجِنا، وَأَعْطَيْتَنا جَمِيعَ خَيْرِ الاْآخِرَةِ وَالدُّنْيا، ثُمَّ لا تُعِدْنا فِی ذَنْبٍ وَلا مَعْصِيَةٍ أَبَداً، وَلا تُطْعِمْنا رِزْقاً تَکْرَهُهُ أَبَداً، وَاجْعَلْ لَنا فِی الْحَلالِ مَفْسَحاً وَمُتَّسَعاً. اللّهُمَّ وَنَبِيَّکَ الْمُجِيبَ الْمُکَرَّمَ الرّاسِخَ لَهُ فِی قُلُوبِ أُمَّتِهِ خالِصِی الْمَحَبَّةِ لِصَفْوِ نَصِيحَتِهِ لَهُمْ، وَشِدَّةِ شَفَقَتِهِ عَلَيْهِمْ، وَلِتَبْلِيغِهِ رِسالاتِکَ، وَصَبْرِهِ فِی ذاتِکَ وَتَحَنُّثِهِ عَلَی الْمُوءْمِنِينَ مِنْ عِبادِکَ.

فَاجْزِهِ اللّهُمَّ عَنّا أَفْضَلَ ما جَزَيْتَ نَبِيّاً عَنْ أُمَّتِهِ، وَصَلِّ عَلَيْهِ عَدَدَ کَلِماتِکَ التّامّاتِ، أَنْتَ وَمَلائِکَتُکَ، وَارْفَعْهُ إِلی أَعْلَی الدَّرَجِ، وَأَشْرَفِ الْغُرَفِ، حَيْثُ يَغْبِطُهُ الاْءَوَّلُونَ وَالاْآخِرُونَ، وَنَضِّرْ وُجُوهَنا بِالنَّظَرِ إِلَيْهِ فِی جِنانِکَ، وَأَقِرَّ أَعْيُنَنا، وَأَنِلْنا مِنْ حَوْضِهِ رَيّاً لا ظَمَأَ بَعْدَهُ وَلا شَقاءَ، وَبَلِّغْ رُوحَهُ مِنْکَ تَحِيَّةً وَسَلاماً مِنّا، مُسْتَشْهِداً لَهُ بِالْبَلاغِ وَالنَّصِيحَةِ.

اللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی جَمِيعِ أَنْبِيائِکَ وَرُسُلِکَ، وَبَلِّغْ أَرْواحَهُمْ مِنّا السَّلامَ، وَشَهادَتَنا لَهُمْ بِالنَّصِيحَةِ وَالْبَلاغِ، وَصَلِّ عَلی مَلائِکَتِکَ أَجْمَعِينَ، وَاجْزِ نَبِيَّنا عَنّا

أَفْضَلَ الْجَزاءِ. اللّهُمَّ اغْفِرْ لَنا وَلِمَنْ وَلَدَنا مِنَ الْمُوءْمِنِينَ وَالْمُوءْمِناتِ، الأَحْياءِ مِنْهُمْ وَالأَمْواتِ، وَأَدْخِلْ عَلى أَسْلافِنا مِنْ أَهْلِ الإِيمانِ الرَّوْحَ وَالرَّحْمَةَ، وَالضِّياءَ وَالْمَغْفِرَةَ. اللّهُمَّ انْصُرْ جُيُوشَ الْمُسْلِمِينَ، وَاسْتَنْقِذْ أُساراهُمْ، وَاجْعَلْ جائِزَتَکَ لَهُمْ جَنّاتَ النَّعِيمِ.

اللّهُمَّ اطْوِ لِحُجّاجِ بَيْتِکَ الْحَرامِ وَعُمّارِهِ الْبُعْدَ، وَسَهِّلْ لَهُمُ الْحُزْنَ، وَارْجِعْهُمْ غانِمِينَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ، مَغْفُوراً لَهُمْ كُلَّ ذَنْبٍ، وَمَنْ أَوْجَبْتَ عَلَيْهِ الْحَجَّ مِنْ اُمَّهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَيَسِّرْ لَهُ ذلِکَ، وَاقْضِ عَنْهُ فَرِيضَتَکَ، وَتَقَبَّلْها مِنْهُ، آمِينَ رَبَّ الْعالَمِينَ. اللّهُمَّ وَفَرِّجْ عَنْ مَكْرُوبِى اُمَّهِ أَحْمَدَ، وَمَنْ كانَ مِنْهُمْ فِى غَمٍّ أَوْ هَمٍّ، أَوْ ضَنْكٍ أَوْ مَرَضٍ، فَفَرِّجْ عَنْهُ، وَأَعْظِمْ أَجْرَهُ. اللّهُمَّ وَكَما سَأَلْتُکَ فَافْعَلْ ذلِکَ بِنا، وَبِجَمِيعِ الْمُوءْمِنِينَ وَالْمُوءْمِناتِ، وَأَشْرِكْنا فِى صالِحِ دُعائِهِمْ، وَأَشْرِكْهُمْ فِى صالِحِ دُعائِنا.

اللّهُمَّ اجْعَلْ بَعْضَنا عَلى بَعْضٍ بَرَكَةً، اللّهُمَّ وَما سَأَلْناکَ أَوْ لَمْ نَسْأَلْکَ، مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرِ كُلِّهِ فَأَعْطِناهُ، وَما نَعُوذُ بِکَ مِنْهُ، أَوْ لَمْ نَعُذْ مِنْ جَمِيعِ الشَّرِّ كُلِّهِ، فَأَعِذْنا مِنْهُ بِرَحْمَتِکَ، وَآتِنا فِى الدُّنْيا حَسَنَةً وَفِى الآخِرَهِ حَسَنَةً وَقِنا عَذابَ النّارِ. اللّهُمَّ وَاجْمَعْ لَنا خَيْرَ الآخِرَهِ وَالدُّنْيا وَأَعِذْنا مِنْ شَرِّهِما، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(1)

9) اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ يا مُبْدِئَ الْبَدايا وَيا مُصَوِّرَ الْبَرايا، وَيا خالِقَ السَّماءِ، وَيا إِلهَ مَنْ بَقِىَ وَمَنْ مَضى، وَيا مَنْ رَفَعَ السَّماءَ وَسَطَحَ الأَرْضَ، وَبِأَنَّکَ تَبْعَثُ أَرْواحَ أَهْلِ الْبَلايا بِقُدْرَتِکَ وَسُلْطانِکَ عَلى عِبادِکَ وَإِمائِکَ الأَذِلاّءِ، وَبِأَنَّکَ تَبْعَثُ الْمَوْتى، وَتُمِيتُ الأَحْياءَ وَتُحْيِى الْمَوْتى، وَأَنْتَ رَبُّ الشِّعْرى، وَمَناتِ

1- سيد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص436 و441.

الثّالِثَهِ الأُخْرى. صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَعَلى أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ، عَدَدَ الْحَصى وَالثَّرى، وَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَعَلى أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ، صَلاةً تَكُونُ لَكَ رِضىً.

وَارْزُقْنِى بِمَنْزِلَتِهِ وَمَنْزِلَتِهِمْ فِى هذا الشَّهْرِ الْمُبارَكِ النُّهى وَالتُّقى، وَالصَّبْرَ عَلَى الْبَلاءِ، وَالْعَوْنَ عَلَى الْقَضاءِ، وَاجْعَلْنِى مِنْ أَهْلِ الْعافِيَهِ وَالْمُعافاهِ، وَهَبْ لِى يَقِينَ أَهْلِ التُّقى، وَأَعْمالَ أَهْلِ النُّهى.

فَإِنَّكَ تَعْلَمُ يا إِلهِى ضَعْفِى عِنْدَ الْبَلاءِ، فَاسْتَجِبْ لِى فِى شَهْرِكَ الَّذِى عَظَّمْتَ بَرَكَتَهُ الدُّعاءَ. وَاجْعَلْنِى إِلهِى فِى الدِّينِ وَالدُّنْيا وَالاْخِرَهِ مَعَ مَنْ أَتَوَلّى وَأَتَوالى، وَلا تُلْحِقْنِى بِمَنْ مَضى مِنْ أَهْلِ الْجُحُودِ فِى هذِهِ الدُّنْيا، وَاجْعَلْنِى مَعَ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ السَّلامُ فِى كُلِّ عافِيَهٍ وَبَلاءٍ، وَكُلِّ شِدَّهٍ وَرَخاءٍ، وَاحْشُرْنِى مَعَهُمْ يَوْمَ يُحْشَرُ النّاسُ ضُحىً، وَاصْرِفْ عَنِّى بِمَنْزِلَتِهِ وَمَنْزِلَتِهِمْ عَذابَ الاْآخِرَهِ وَخِزْيَ الدُّنْيا، وَفَقْرِها وَفاقَتِها، وَالْبَلاءِ يا مَوْلانا، يا وَلِىَّ نِعْمَتاهُ، آمِينَ آمِينَ يا رَبّاهُ.(1)

10) اَلْحَمْدُ لِلّهِ عَلى نِعَمِهِ الْمُتَظاهِرَهِ، وَأَيادِيهِ الْحَسَنَهِ الْجَمِيلَهِ، عَلى ما أَوْلانا وَخَصَّنا بِكَرامَتِهِ إِيّانا وَفَضْلِهِ، وَعَلى ما أَنْعَمَ بِهِ عَلَيْنا، وَتَصَرَّمِ شَهْرِنَا الْمُبارَكُ مَفْضِيّاً عَنّا مَا افْتَرَضَ عَلَيْنا مِنْ صِيامِهِ وَقِيامِهِ. أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ الطَّيِّبِينَ، الَّذِينَ اَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيراً، وَأَنْ تَتَقَبَّلَ مِنّا، وَأَنْ تَرْزُقَنا ما تُوءْتِينا فِيهِ مِنَ الاْءَجْرِ، وَتُعْطِيَنا ما أَمَّلْنا وَرَجَوْنا فِيهِ مِنَ الثَّوابِ، وَأَنْ تُزَكِّىَ أَعْمالَنا، وَتَتَقَبَّلَ إِحْسانَنا، فَإِنَّكَ وَلِىُّ النِّعْمَهِ كُلِّها، وَإِلَيْكَ الرَّغْبَهُ بِجُودِكَ وَكَرَمِكَ، آمِينَ رَبَّ الْعالَمِينَ.(2)

1- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص436 و441.
2- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص441.

11) و در اقبال نیز و زاد المعاد این دعای وداع منقول است:

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَحَبِّ ما دُعِیتَ بِهِ، وَأَرْضی ما رَضِیتَ بِهِ عَنْ مُحَمَّدٍ وَعَنْ أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، وَلا تَجْعَلَ آخِرَ وَداعِ شَهْرِی هذا، وَداعَ خُرُوجِی مِنَ الدُّنْیا، وَلا وَداعَ آخِرَ عِبادَتِکَ، وَوَفِّقْنِی فِیهِ لِلَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَاجْعَلْها لِی خَیْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَعَ تَضاعُفِ الاَْجْرِ وَالاَْجابَهِ، وَالْعَفْوِ عَنِ الذَّنْبِ بِرِضَی الرَّبِّ .

چند نکته:

1 حمیری از پیشگاه مقدّس حضرت بقیه اللّه ارواحنا فداه پرسش نمود:

ادعیه ی وداع ماه رمضان در چه وقتی خوانده شود؟ برخی از اصحاب ما آن را در شب آخر رمضان و برخی در پایان روز ماه رمضان به هنگام روءیت هلال شوال گفته اند.

در پاسخ آن در ضمن توقیع شریف آمد: اعمال ماه رمضان در شبهای رمضان و دعاهای وداع در آخرین شب رمضان خوانده شود.

اگر کسی بترسد که ماه ناقص باشد، آن را در دو شب (شب بیست و نهم و شب سی ام) بخواند.(1)

2 امام سجاد علیه السلام می فرمود: خداوند هر شب از شبهای ماه رمضان به هنگام افطار تعداد هفتاد هزار نفر از اهل جهنم را از آتش جهنم آزاد می کند و در شب آخر رمضان به تعداد همه ی آنها آزاد می کند.(2)

3 امام زین العابدین علیه السلام در آخرین شب ماه رمضان غلامان خود را به دور خود جمع می کرد، لغزشهای آنها را بر می شمرد، سپس می فرمود: من از تقصیرات شما گذشتم و شما را در راه خدا آزاد کردم، شما نیز از خدا بخواهید که از من بگذرد و مرا از آتش جهنم آزاد نماید.

1- طبرسی، الاحتجاج، ج2، ص483.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص445.

امام زین العابدین علیه السلام هیچ بنده ای را بیش از یک سال به خدمت نمی گماشت، و هر سال حداقل بیست برده می خرید، آنها را آموزش می داد، کاملاً با معارف عالیه و تعالیم والای اسلامی آشنا می کرد، شب آخر رمضان آنها را آزاد می کرد و روز عید فطر سرمایه ای به آنها می داد که هرگز به کسی محتاج نشوند و بتوانند زندگی خود را تأمین کنند.

4 امام سجاد علیه السلام هر سال تعدادی از بردگان سیاه را می خرید، آنها را به عرفات می برد، در آن جا دستور می داد که راه حجّاج را هموار کنند و به آنها خدمات رسانی انجام دهند، چون از عرفات باز می گشت، همه آنها را در راه خدا آزاد می کرد.(1)

5 روزه داران گرامی شایسته است که در آخرین لحظات بدرقه ماه مبارک رمضان، نه تنها ادعیه و مناجات حضرت فخرالسّاجدین، بلکه گذشت، اغماض، خدمت به خلق، اخلاق شایسته، عواطف انسانی، دستگیری از مستمندان، ایجاد اشتغال، گسترش فرهنگ اسلامی، آموزش علمی و عملی تعالیم حیات بخش اسلام را نیز از آن پیشوای سالکان والگوی زاهدان و اسوه عابدان بیاموزند.

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص445 446.

باب دوم: اعمال روزهای ماه مبارک رمضان

اشاره

* اعمال مشترک روزها

* اعمال مخصوص هر روز

ص: 305

روزهای ماه مبارک رمضان همانند شبهای آن بسیار با فضیلت است، برای روزهای این ماه پر فضیلت اعمال فراوانی از پیشوایان معصوم علیهم السلام روایت شده که شماری از آنها را در دو بخش به روزه داران گرامی تقدیم می کنیم:

1 اعمال مشترک بین روزهای ماه رمضان.

2 اعمال مخصوص هر روز از روزهای ماه.

اعمال مشترک بین روزهای ماه رمضان

اعمالی که در میان روزهای ماه رمضان مشترک است بسیار فراوان است، که شماری از آنها به قرار زیر است:

1) از کتاب زیادات مصباح المتهجّد از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که: این تسبیح را در هر روز این ماه یک مرتبه بخوانند:

سُبْحانَ اللّهِ عَدَدَ کُلِّ عِلْمٍ یَعْلَمُهُ بِمِائَتَیْ اَلْفِ اَلْفِ ضِعْفٍ، وَبِکُلِّ عِلْمٍ حَمَلَهُ عَلَی الْعِلْمِ، وَالْحَمْدُ لِلّهِ عَدَدَ کُلِّ عِلْمٍ یَعْلَمُهُ مِائَتَیْ اَلْفِ اَلْفِ ضِعْفٍ، وبِکُلِّ عِلْمٍ حَمَلَهُ عَلَی الْعِلْمِ. وَاللّهُ اَکْبَرُ عَدَدَ کُلِّ عِلْمٍ یَعْلَمُهُ مِائَتَیْ اَلْفِ اَلْفِ ضِعْفٍ، وَبِکُلِّ عِلْمٍ حَمَلَهُ عَلَی الْعِلْمِ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ.(1)

تا اینکه نوشته شود بر او ثواب هر فرشته ای که در آسمان ها است وقتی که از قبر بیرون آید تمام آنها می آیند نزد او، و او را دلداری می دهند تا آنکه او را ببرند در جنّه الفردوس و ایمن است از حساب و فزع اکبر و ترسها.

2) و در بعضی از کتب معتبره منقول است که: در هر روز این ماه روزی سه مرتبه یا هفت مرتبه این تسبیحات را بخواند:

سُبْحانَ الضّارِّ النّافِعِ، سُبْحانَ الْقاضِی بِالْحَقِّ، سُبْحانَ الْعَلِیِّ الأعْلی، سُبْحانَهُ وَ تَعالی، سُبْحانَهُ وَ بِحَمْدِهِ.

و نیز منقول است که این استغفار را هر روز بعد از نماز ظهر و شام بخوانند:

1- صحیفه باقریه، ص72 د149.

اَسْتَغْفِرُ اللّه َ الَّذِی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ غَفّارُ الذُّنُوبِ وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ تَوْبَهَ عَبْدٍ ظالِمٍ لا یَمْلِکُ لِنَفْسِهِ مَوْتاً وَ لا حَیاهً وَ لا نُشُوراً.

موءلّف گوید که این دو عمل را شیخ جلیل مرحوم ملاّ محمّد باقر فشارکی رحمه الله هم در بعضی موءلّفات خود نقل فرموده است.

3) خواندن این دعا:

اَللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ، وَ هذا شَهْرُ الصِّیامِ، وَ هذا شَهْرُ الْقِیامِ، وَهذا شَهْرُ الاِْنابَهِ، وَ هذا شَهْرُ التَّوْبَهِ، وَهذا شَهْرُ الْمَغْفِرَهِ وَالرَّحْمَهِ، وَهذا شَهْرُ الْعِتْقِ مِنَ النّارِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَهذا شَهْرٌ فیهِ لَیْلَهُ الْقَدْرِ الَّتی هِیَ خَیْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ. اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاَعِنّی عَلی صِیامِه وَقِیامِهوَسَلِّمْهُ لی وَسَلِّمْنی فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّی، وَاَعِنّی عَلَیْهِ بِاَفْضَلِ عَوْنِکَ، وَ وَفِّقْنی فیهِ لِطاعَتِکَ وَطاعَهِ رَسُولِکَ وَ اَوْلِیائِکَ صَلَواتُ اللّهِ عَلَیْهِمْ، وَفَرِّغْنی فیهِ لِعِبادَتِکَ وَدُعائِکَ، وَتِلاوَهِ کِتابِکَ، وَاَعْظِمْ لی فیهِ الْبَرَکَهَ، وَاَحْرِزْ لی فیهِ التَّوْبَهَ، وَ اَحْسِنْ لی فیهِ الْعافِیَهَ، وَاَصِحَّ فیهِ بَدَنی، وَ اَوْسِعْ لی فیهِ رِزْقی، وَاکْفِنی فیهِ ما اَهَمَّنی، وَاسْتَجِبْ فیهِ دُعائی، وَبَلِّغْنی فیهِ اَمَلی وَرَجائی.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَذْهِبْ عَنّی فیهِ النُّعاسَ وَالْکَسَلَ وَالسَّأْمَهَ وَالْفَتْرَهَ وَ الْقَسْوَهَ والْغَفْلَهَ وَ الْغِرَّهَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَجَنِّبْنی فیهِ الْعِلَلَ وَالاَسْقامَ، وَالْهُمُومَ وَ الاَحْزانَ، وَالاَعْراضَ وَالاَمْراضَ، وَالْخَطایا وَالذُّنُوبَ، وَاصْرِفْ عَنّی فیهِ السُّوءَ وَالْفَحْشاءَ، وَ الْجَهْدَ وَ الْبَلاءَ، وَ النَّعَبَ وَ الْعَناءَ، اِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَعِذْنی فیهِ مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ، وَهَمْزِه وَلَمْزِه، وَنَفْثِه وَنَفْخِه، وَ وَسْوَسَتِهِ وَتَثْبیطِهِ، وَبَطْشِه وَکَیْدِه، وَمَکْرِه

وَحَبائِلِه، وَخُدَعِه وَاَمانِيِّه، وَغُرُورِه وَفِتْنَتِه، وَخَيْلِه وَرَجِلِه، وَاَعْوانِه وَشَرَكِه، وَ اَتْباعِه وَاِخْوانِه، وَاَحْزابِه وَاَشْياعِه، وَاَوْلِيائِه وَشُرَكائِه، وَجَميعِ مَكائِدِه.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنى تَمامَ صِيامِه وَبُلُوغَ الاْمَلِ فيهِ وَفى قِيامِه، وَاسْتِكْمالَ مايُرْضيکَ عَنّى صَبْرا وَ احْتِسابا، وَاِيمانا وَيَقينا، ثُمَّ تَقَبَّلْ ذلِکَ مِنّى بِالاَْضْعافِ الْكَثيرَهِ وَالاَْجْرِ الْعَظيمِ يارَبَّ الْعالَمينَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِى الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ، وَالْجِدَّ وَالاِْجْتِهادَ، وَالْقُوَّهَ وَالنَّشاطَ، وَالاِْنابَهَ وَالتَّوْبَهَ، وَالتَّوْفيقَ وَالْقُرْبَهَ، وَالْخَيْرَ الْمَقْبُولَ، وَالرَّغْبَهَ وَالرَّهْبَهَ، وَالتَّضَرُّعَ وَالْخُشُوعَ، وَالرِّقَّهَ، وَالنِّيَّهَ الصّادِقَهَ، وَصِدْقَ اللِّسانِ، وَالْوَجَلَ مِنْکَ، وَالرَّجاءَ لَکَ، وَالتَّوَكُّلَ عَلَيْکَ، وَالثِّقَهَ بِکَ، وَالْوَرَعَ عَنْ مَحارِمِکَ مَعَ صالِحِ الْقَوْلِ، وَمَقْبُولِ السَّعْيِ، وَمَرْفُوعِ الْعَمَلِ، وَمُسْتَجابِ الدَّعْوَهِ، وَلاتَحُلْ بَيْنى وَبَيْنَ شَىْءٍ مِنْ ذلِکَ بِعَرَضٍ وَلا مَرَضٍ، وَلاهَمٍّ وَلاغَمٍّ، وَلا سُقْمٍ وَلا غَفْلَهٍ وَلا نِسْيانٍ، بَلْ بِالتَّعاهُدِ وَالتَّحَفُّظِ لَکَ وَفيکَ، وَالرِّعايَهِ لِحَقِّکَ وَالْوَفاءِ بِعَهْدِکَ وَ وَعْدِکَ، بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاقْسِمْ لى فيهِ اَفْضَلَ ما تَقْسِمُهُ لِعِبادِکَ الصّالِحينَ، وَاَعْطِنى فيهِ اَفْضَلَ ما تُعْطى اَوْلِياءَکَ الْمُقَرَّبينَ مِنَ الرَّحْمَهِ وَالْمَغْفِرَهِ، وَالتَّحَنُّنِ وَالاِْجابَهِ، وَالْعَفْوِ وَالْمَغْفِرَهِ الدّائِمَهِ، وَالْعافِيَهِ وَالْمُعافاهِ، وَالْعِتْقِ مِنَ النّارِ، وَ الْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَخَيْرِ الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ دُعائى فيهِ اِلَيْکَ واصِلاً، وَرَحْمَتَکَ وَ خَيْرَکَ اِلَىَ فيهِ نازِلاً، وَعَمَلى فيهِ مَقْبُولاً، وَسَعْيى فيهِ مَشْكُورا، وَذَنْبى فيهِ مَغْفُورا، حَتّى يَكُونَ نَصيبى فيهِ الاَْكْبَرَ وَحَظّى فيهِ الاَْوْفَرَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ وَفِّقْنى فيهِ لِلَيْلَهِ الْقَدْرِ عَلىاَفْضَلِ حالٍ تُحِبُّ اَنْ

يَكُونَ عَلَيْها اَحَدٌ مِنْ اَوْلِيائِکَ وَاَرْضاها لَکَ، ثُمَّ اجْعَلْها لی خَيْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، وَ ارْزُقْنی فيها اَفْضَلَ مارَزَقْتَ اَحَدا مِمَّنْ بَلَّغْتَهُ اِيّاها، وَاَکْرَمْتَهُ بِها، وَاجْعَلْنی فيها مِنْ عُتَقائِکَ مِنْ جَهَنَّمَ، وَطُلَقائِکَ مِنَ النّارِ، وَسُعَداءِ خَلْقِکَ بِمَغْفِرَتِکَ وَرِضْوانِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنا فی شَهْرِناهذَا الْجِدَّ وَ الاِْجْتِهادَ، وَالْقُوَّةَ وَالنَّشاطَ، وَما تُحِبُّ وَ تَرْضی. اَللّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ وَلَيالٍ عَشْرٍ، وَالشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ، وَرَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ وَما اَنْزَلْتَ فيهِ مِنَ اَلْفُرْانِ، وَرَبَّ جَبْرَئيلَ وَميکائيلَ وَاِسْرافيلَ وَجَميعِ الْمَلائِکَهِ الْمُقَرَّبينَ، وَرَبَّ اِبْراهيمَ وَاِسْماعيلَ وَاِسْحاقَ وَيَعْقُوبَ، وَرَبَّ مُوسی وَعيسی وَجَميعِ النَّبِيّينَ وَالْمُرْسَلينَ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِيّينَ صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ اَجْمَعينَ، وَاَسْاَلُکَ بِحَقِّکَ عَلَيْهِمْ، وَبِحَقِّهِمْ عَلَيْکَ، وَبِحَقِّکَ الْعَظيمِ لَمّا صَلَّيْتَ عَلَيْهِ وَاِلِه وَعَلَيْهِمْ اَجْمَعينَ، وَنَظَرْتَ اِلَیَ نَظْرَةً رَحيمَةً تَرْضی بِها عَنّی، رِضیً لا سَخَطَ عَلَیَ بَعْدَهُ اَبَدا، وَ اَعْطَيْتَنی جَميعَ سُؤْلی وَ رَغْبَتی وَاُمْنِيَّتی وَ اِرادَتی، وَصَرَفْتَ عَنّی جَميعَ ما اَکْرَهُ وَ اَحْذَرُ وَ اَخافُ عَلی نَفْسی وَمالا اَخافُ، وَ عَنْ اَهْلی وَ مالی وَ اِخْوانی وَ ذُرّيَّتی.

اَللّهُمَّ اِلَيْکَ فَرَرْنا مِنْ ذُنُوبِنا، فَاوِنا تائِبينَ، وَتُبْ عَلَيْنا مُسْتَغْفِرينَ، وَ اغْفِرْ لَنا مُتَعَوِّذينَ، وَاَعِذْنا مُسْتَجيرينَ، وَاَجِرْنا مُسْتَسْلِمينَ، وَلاتَخْذُلْنا راهِبينَ، وَ اِمِنّا راغِبينَ، وَ شَفِّعْنا سائِلينَ، وَاَعْطِنا اِنَّکَ سَميعُ الدُّعاءِ، قَريبٌ مُجيبٌ، اَللّهُمَّ اَنْتَ رَبّی، وَاَنَا عَبْدُکَ، وَاَحَقُّ مَنْ سَاَلَ الْعَبْدُ رَبَّهُ، وَلَمْ يَسْاَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ کَرَما وَ جُودا. يا مَوْضِعَ شَکْوَی السّائِلينَ، وَيا مُنْتَهی حاجَهِ الرّاغِبينَ، وَيا غِياثَ الْمُسْتَغيثينَ، وَيا مُجيبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرّينَ، وَيامَلْجَاَ الْهارِبينَ، وَيا صَريخَ الْمُسْتَصْرِخينَ، وَيارَبَّ الْمُسْتَضْعَفينَ، وَيا کاشِفَ کَرْبِ الْمَکْرُوبينَ، وَيا

فارِجَ هَمِّ الْمَهْمُومينَ، وَيا كاشِفَ الْكَرْبِ الْعَظيمِ.

يا اَللّهُ يا رَحْمانُ يا رَحيمُ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لى ذُنُوبى وَ عُيُوبى وَ اِساءَتى وَظُلْمى وَ جُرْمى وَاِسْرافى عَلى نَفْسى، وَارْزُقْنى مِنْ فَضْلِکَ وَرَحْمَتِکَ، فَاِنَّهُ لا يَمْلِکُها غَيْرُکَ، وَاعْفُ عَنّى، وَ اغْفِرْ لى کُلَّما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبى، وَاعْصِمْنى فيما بَقِىَ مِنْ عُمُرى،وَاسْتُرْ عَلَىَ وَعَلى والِدَىَ وَ وَلَدى وَقَرابَتى وَاَهْلِ حُزانَتى وَمَنْ كانَ مِنّى بِسَبيلٍ مِنَ الْمُؤْمِنينَ وَالْمُؤْمِناتِ فِى الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ، فَاِنَّ ذلِکَ کُلَّهُ بِيَدِکَ، وَ اَنْتَ واسِعُ الْمَغْفِرَهِ، فَلا تُخَيِّبْنى يا سَيِّدى، وَلا تَرُدَّ دُعائى، وَلا تَغُلَّ يَدى اِلى نَحْرى حَتّى تَفْعَلَ ذلِکَ بى، وَتَسْتَجيبَ لى جَميعَ ما سَاَلْتُکَ، وَتَزيدَنى مِنْ فَضْلِکَ، فَاِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ، وَنَحْنُ اِلَيْکَ راغِبُونَ.

اَللّهُمَّ لَکَ الاَسْماءُ الْحُسْنى وَالاَمْثالُ الْعُلْيا وَالْکِبْرِياءُ وَ الاْلاءُ، اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحيمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَيْتَ فى هذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ فيها اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ اسْمى فِى السُّعَداءِ، وَ رُوحى مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانى فى عِلِّيّينَ، وَاِساءَتى مَغْفُورَهً، وَ اَنْ تَهَبَ لى يَقينا تُباشِرُ بِهِ قَلْبى، وَاِيمانا لايَشُوبُهُ شَکٌّ، وَرِضىً بِما قَسَمْتَ لى، وَ اتِنى فِى الدُّنْيا حَسَنَهً وَفِى الاْخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنا عَذابَ النّارِ. وَ اِنْ لَمْ تَکُنْ قَضَيْتَ فى هذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ فيها،فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَخِّرْنى اِلى ذلِکَ، وَارْزُقْنى فيها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَطاعَتَکَ وَحُسْنَ عِبادَتِکَ، وَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ بِاَفْضَلِ صَلَواتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

يا اَحَدُ يا صَمَدُ يا رَبَّ مُحَمَّدٍ اِغْضَبِ الْيَوْمَ لِمُحَمَّدٍ وَلِاَبْرارِ عِتْرَتِه، وَاقْتُلْ اَعْداءَهُمْ بَدَدا وَاَحْصِهِمْ عَدَدا، وَلا تَدَعْ عَلى ظَهْرِ الاْرْضِ مِنْهُمْ اَحَدا، وَلا

تَغْفِرْ لَهُمْ اَبَدا، یا حَسَنَ الصُّحْبَهِ، یا خَلیفَهَ النَّبِیّینَ، اَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ، الْبَدیءُ الْبَدیعُ الَّذی لَیْسَ کَمِثْلِکَ شَیْءٌ، وَالدّائِمُ غَیْرُ الْغافِلِ، وَالْحَیُ الَّذی لایَمُوتُ، اَنْتَ کُلَّ یَوْمٍ فیشَأْنٍ، اَنْتَ خَلیفَهُ مُحَمَّدٍ، وَناصِرُ مُحَمَّدٍ، وَمُفَضِّلُ مُحَمَّدٍ، اَسْاَلُکَ اَنْ تَنْصُرَ وَصِیَ مُحَمَّدٍ وَخَلیفَهَ مُحَمَّدٍ، وَالْقائِمَ بِالْقِسْطِ مِنْ اَوْصِیاءِ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، اِعْطِفْ عَلَیْهِمْ نَصْرَکَ.

یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ بِحَقٍّ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنی مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ، وَاجْعَلْ عاقِبَهَ اَمْری اِلی غُفْرانِکَ وَ رَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَکَذلِکَ نَسَبْتَ نَفْسَکَ یا سَیِّدی بِاللُّطیفِ، بَلی اِنَّکَ لَطیفٌ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَالْطُفْ لی، اِنَّکَ لَطیفٌ لِما تَشاءُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاهِلِه، وَارْزُقْنِی الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ فی عامی هذا، وَتَطَوَّلْ عَلَیَ بِجَمیعِ حَوائِجی لِلاْخِرَهِ وَ الدُّنْیا.

سپس سه مرتبه می گویی: اَسْتَغْفِرُ اللّهَ رَبّی وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ اِنَّ رَبّی قَریبٌ مُجیبٌ، اَسْتَغْفِرُ اللّهَ رَبّی وَاَتُوبُ اِلَیْهِ اِنَّ رَبّی رَحیمٌ وَدُودٌ، اَسْتَغْفِرُ اللّهَ رَبّی وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ اِنَّهُ کانَ غَفّارا.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی اِنَّکَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ، رَبِّ اِنّی عَمِلْتُ سُوءا وَظَلَمْتُ نَفْسی، فَاغْفِرْ لی اِنَّهُ لایَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلاّ اَنْتَ، اَسْتَغْفِرُ اللّهَ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ، الْحَلیمُ الْعَظیمُ، الْعَلیمُ الْکَریمُ، الْغافِرُ لِلذَّنْبِ الْعَظیمِ وَاَتُوبُ اِلَیْهِ، اَسْتَغْفِرُ اللّهَ اِنَّ اَللّهَ کانَ غَفُورا رَحیما.

سپس می گوید: اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ فیما تَقْضی وَ تُقَدِّرُ مِنَ الاْمْرِ الْعَظیمِ الْمَحْتُومِ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ،

الْمَشْكُورِ سَعْيُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئاتُهُمْ، وَاَنْ تَجْعَلَ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ اَنْ تُطيلَ عُمُرى، وَتُوَسِّعَ رِزْقى، وَ تُؤَدِّىَ عَنّى اَمانَتى وَدَيْنى، امينَ يارَبَّ الْعالَمينَ.

اَللّهُمَ اجْعَلْ لى مِنْ اَمْرى فَرَجا وَمَخْرَجا، وَارْزُقْنى مِنْ حَيْثُ اَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَيْثُ لا اَحْتَسِبُ، وَاحْرُسْنى مِنْ حَيْثُ اَحْتَرِسُ وَمِنْ حَيْثُ لا اَحْتَرِسُ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَاٰلِه وَسَلَّمَ تَسْليما كَثيرا.(1)

4) سُبْحانَ اللّه ِ بارِىَءِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ كَلِماتِه، سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمينَ، سُبْحانَ اللّه ِ السَّميعِ الَّذى لَيْسَ شَىْءٌ اَسْمَعَ مِنْهُ، يَسْمَعُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِه ماتَحْتَ سَبْعِ اَرَضينَ ، وَيَسْمَعُ ما فى ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، وَيَسْمَعُ الْاَنينَ وَالشَّكْوى، وَيَسْمَعُ السِّرَّ وَاَخْفى، وَيَسْمَعُ وَساوِسَ الصُّدُورِ، وَلايُصِمُّ سَمْعَهُ صَوْتٌ.

ىا سُبْحانَ اللّه ِ بارِىَءِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ كَلِماتِه، سُبْحان اللّه ِ رَبِّ الْعالَمينَ

سُبْحانَ اللّه ِ الْبَصيرِ الَّذى لَيْسَ شَىْءٌ اَبْصَرَ مِنْهُ، يُبْصِرُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِه ما تَحْتَ سَبْعِ اَرَضينَ، وَيُبْصِرُ ما فى ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، لا تُدْرِكُهُ اَلْاَبْصارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصارَ، وَهُوَ اللَّطيفُ الْخَبيرُ

1- صحيفه سجاديه جامعه، ص234.

وَلا تَغْشى بَصَرَهُ الظُّلْمَهُ، وَلا يُسْتَتَرُ مِنْهُ بِسِتْرٍ، وَلا يُوارى مِنْهُ جِدارٌ، وَلا يَغيبُ عَنْهُ بَرٌّ وَلا بَحْرٌ، وَلا يُكِنُّ مِنْهُ جَبَلٌ ما فى اَصْلِه وَلا قَلْبٌ ما فيهِ، وَلا جَنْبٌ ما فى قَلْبِه، وَلا يَسْتَتِرُ مِنْهُ صَغيرٌ ولا كَبيرٌ، وَلا يَسْتَخْفى مِنْهُ صَغيرٌ لِصِغَرِه، وَلا يَخْفى عَلَيْهِ شَىْءٌ فِى الْاَرْضِ وَلا فِى السَّماءِ، هُوَ الَّذى يُصَوِّرُكُمْ فِى الْاَرْحامِ كَيْفَ يَشاءُ، لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْعَزيزُ الْحَكيمُ.(1)

نا سُبْحانَ اللّه ِ بارِىَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ كَلِماتِه سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمينَ

سُبْحانَ اللّه ِ الَّذى يُنْشِئُ السَّحابَ الثِّقالَ، وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِه وَالْمَلائِكَهُ مِنْ خيفَتِه، وَيُرْسِلُ الصَّواعِقَ، فَيُصيبُ بِها مَنْ يَشاءُ وَيُرْسِلُ الرِّياحَ بُشْرى بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِه، وَيُنَزِّلُ الْماءَ مِنَ السَّماءِ بِكَلِماتِهِ، وَيُنْبِتُ النَّباتَ بِقُدْرَتِه، وَيُسْقِطُ الْوَرَقَ بِعِلْمِه

سُبْحانَ الَّذى لا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقالُ ذَرَّهٍ فِى الْاَرْضِ وَلا فِى السَّماءِ، وَلا اَصْغَرَ مِنْ ذلِكَ وَلا اَ كْبَرَ اِلاّ فى كِتابٍ مُبينٍ.

نا سُبْحانَ اللّه ِ بارِىَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ كَلِماتِه، سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمينَ، سُبْحانَ اللّه ِ الَّذى «يَعْلَمُ ما تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثى وَما تَغيضُ الْاَرْحامُ وَما تَزْدادُ وَكُلُّ شَىْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدارٍ * عالِمُ الْغَيْبِ

1- صحيفه صادقيه، ص424 د525.

وَالشَّهادَهِ الْکَبیرُ الْمُتَعالِ* سَواءٌ مِنْکُمْ مَنْ اَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِه وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّیْلِ وَسارِبٌ بِالنَّهارِ * لَهُ مُعَقِّباتٌ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِه یَحْفَظُونَهُ مِنْ اَمْرِ اللّه»(1) سُبْحانَ اللّهِ الَّذی یُمیتُ الْاَحْیاءَ وَیُحْیِی الْمَوْتی، وَیَعْلَمُ ما تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْ، وَیُقِرُّ فِی الْاَرْحامِ ما یَشاءُ اِلی اَجَلٍ مُسَمّی.(2)

ù سُبْحانَ اللّهِ بارِیءِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِه، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمینَ

سُبْحانَ اللّهِ «مالِکِ الْمُلْکِ تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشاءُ بِیَدِکَ الْخَیْرُ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ * تُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ وَتُولِجُ النَّهارَ فِی اللَّیْلِ وَتُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ»(3)

ù سُبْحانَ اللّهِ بارِیءِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِه سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمینَ

سُبْحانَ اللّهِ الَّذی «عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَیْبِ لا یَعْلَمُها اِلاّ هُوَ وَیَعْلَمُ ما فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَما تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَهٍ اِلاّ یَعْلَمُها وَلا حَبَّهٍ فی ظُلُماتِ الْاَرْضِ وَلا رَطْبٍ وَلا یابِسٍ اِلاّ فی کِتابٍ مُبینٍ».(4)

1- سوره رعد، آیات 8 11.
2- صحیفه صادقیه، ص426 د527.
3- سوره آل عمران، آیات 26 و27.
4- سوره انعام، آیه 59 .

ﻧﺎ سُبْحانَ اللّه ِ بارِىَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْأَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ كَلِماتِه سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمينَ

سُبْحانَ اللّه ِ الَّذى لا يُحْصى مِدْحَتَهُ الْقائِلُونَ، وَلا يَجْزِى بِالائِهِ الشّاكِرُونَ الْعابِدُونَ، وَهُوَ كَما قالَ وَفَوْقَ ما نَقُولُ، وَاللّه ُ سُبْحانَهُ كَما اَثْنى عَلى نَفْسِه «وَلا يُحيطُونَ بِشَىْءٍ مِنْ عِلْمِه اِلاّ بِما شاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمواتِ وَالاَرْضَ وَلايَؤُدُهُ حِفْظُهُما وَهُوَ الْعَلِىُّ الْعَظيمُ»(1)

ﻧﺎ سُبْحانَ اللّه ِ بارِىَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْأَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ كَلِماتِه سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمينَ

سُبْحانَ اللّه ِ الَّذى يَعْلَمُ مايَلِجُ فِى الْأَرْضِ وَمايَخْرُجُ مِنْها، وَما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما يَعْرُجُ فيها، وَلا يَشْغَلُهُ ما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما يَعْرُجُ فيها عَمّا يَلِجُ فِى الْأَرْضِ وَما يَخْرُجُ مِنْها، وَلا يَشْغَلُهُ ما يَلِجُ فِى الْأَرْضِ وَمايَخْرُجُ مِنْها، عَمّايَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما يَعْرُجُ فيها، وَلا يَشْغَلُهُ عِلْمُ شَىْءٍ عَنْ عِلْمِ شَىْءٍ، وَلا يَشْغَلُهُ خَلْقُ شَىْءٍ عَنْ خَلْقِ شَىْءٍ، وَلا حِفْظُ شَىْءٍ عَنْ حِفْظِ شَىْءٍ، وَلا يُساويهِ شَىْءٌ، وَلا يَعْدِلُهُ شَىْءٌ، لَيْسَ كَمِثْلِه شَىْءٌ وَهُوَ السَّميعُ الْبَصيرُ.

ﻧﺎ سُبْحانَ اللّه ِ بارِىَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْأَزْواجِ

1- سوره بقره، آيه 255.

كُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ كُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُرى وَمالایُرى، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِه، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمینَ، سُبْحانَ اللّهِ «فاطِرِ السَّمواتِ وَالأَرْضِ جاعِلِ الْمَلائِکَهِ رُسُلاً اُولی اَجْنِحَهٍ مَثْنی وَثُلاثَ وَرُباعَ یَزیدُ فِی الْخَلْقِ ما یَشاءُ، اِنَّ اللّهَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ * ما یَفْتَحِ اللّهُ لِلنّاسِ مِنْ رَحمَهٍ فَلا مُمْسِکَ لَها وَما یُمْسِکْ فَلا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِه وَهُوَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ».(1)

ناسُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُرى وَما لا یُرى، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِه سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمینَ، سُبْحانَ اللّهِ الَّذی «یَعْلَمُ ما فِی السَّمواتِ وَما فِی الأَرْضِ ما یَکُونَ مِنْ نَجْوی ثَلاثَهٍ اِلاّ هُوَ رابِعُهُمْ وَلا خَمْسَهٍ اِلاّ هُوَ سادِسُهُمْ وَلا اَدْنی مِنْ ذلِکَ وَلا اَ کْثَرَ اِلاّ هُوَ مَعَهُمْ اَیْنَما کانُوا ثُمَّ یُنَبِّئُهُمْ بِما عَمِلُوا یَوْمَ الْقِیامَهِ اِنَّ اللّهَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلیمٌ».(2)

5) إِنَّ اللّهَ وَمَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیماً، لَبَّیْکَ یا رَبِّ وَسَعَدَیْکَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَبارِکْ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، کَما صَلَّیْتَ وَبارَکْتَ عَلی إِبْراهِیمَ وَآلِ إِبْراهِیمَ، إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ.

اللّهُمَّ ارْحَمْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ کَما رَحِمْتَ إِبْراهِیمَ وَآلَ إِبْراهِیمَ، إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ، اللّهُمَّ سَلِّمْ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما سَلَّمْتَ عَلی نُوحٍ فِی

1- سوره فاطر، آیات 1 و2.
2- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، 616 620.

الْعالَمِينَ، اللّهُمَّ امْنُنْ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَما مَنَنْتَ عَلى مُوسى وَهارُونَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَما شَرَّفْتَنا بِهِ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَما هَدَيْتَنا بِهِ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَابْعَثْهُ مَقاماً مَحْمُوداً يَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ.

عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ كُلَّما طَلَعَتْ شَمْسٌ أَوْ غَرَبَتْ، عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ كُلَّما طَرَفَتْ عَيْنٌ أَوْ بَرَقَتْ، عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ كُلَّما ذُكِرَ السَّلامُ، عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ كُلَّما سَبَّحَ اللّهُ مَلَكٌ أَوْ قَدَّسَهُ.

السَّلامُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِى الْأَوَّلِينَ، السَّلامُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِى الْآخِرِينَ، السَّلامُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِى الدُّنْيا وَالآخِرَهِ، اللّهُمَّ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ، وَرَبَّ الرُّكْنِ وَالْمَقامِ، وَرَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرامِ، أَبْلِغْ مُحَمَّداً نَبِيَّکَ وَآلَهُ عَنَّا السَّلامَ. اللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً مِنَ الْبَهاءِ وَالنَّضْرَهِ، وَالسُّرُورِ وَالْكَرامَهِ، وَالْغِبْطَهِ وَالْوَسِيلَهِ وَالْمَنْزِلَهِ، وَالْمَقامِ وَالشَّرَفِ، وَالرِّفْعَهِ وَالشَّفاعَهِ عِنْدَکَ يَوْمَ الْقِيامَهِ أَفْضَلَ ما تُعْطِى أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ، وَأَعْطِ مُحَمَّداً وَآلَهُ فَوْقَ ما تُعْطِى الْخَلائِقَ مِنَ الْخَيْرِ أَضْعافاً كَثِيرَهً لا يُحْصِيها غَيْرُکَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَطْيَبَ وَأَطْهَرَ، وَأَزْكَى وَأَنْمى، وَأَفْضَلَ ما صَلَّيْتَ عَلى أَحَدٍ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَعَلى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى عَلِيٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِکَ فِى دَمِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى فاطِمَهَ بِنْتِ نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ، وَالْعَنْ مَنْ آذى نَبِيَّکَ فِيها، اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ إِمامَيِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُما، وَعادِ مَنْ عاداهُما، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِکَ فِى دَمِهِما.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ إِمامِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ إِمامِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمامِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ إِمامِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضا إِمامِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ إِمامِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمامِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ إِمامِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِ . اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْخَلَفِ مِنْ بَعْدِهِ إِمامِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَعَجِّلْ فَرَجَهُ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى الطّاهِرِ وَالْقاسِمِ ابْنَىْ نَبِيِّكَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلى رُقَيَّهَ ابْنَهِ نَبِيِّكَ، وَالْعَنْ مَنْ آذى نَبِيَّكَ فِيها، اللّهُمَّ صَلِّ عَلى أُمِّ كُلْثُومٍ ابْنَهِ نَبِيِّكَ وَالْعَنْ مَنْ آذى نَبِيَّكَ فِيها، اللّهُمَّ صَلِّ عَلى ذُرِيَّهِ نَبِيِّكَ. اللّهُمَّ اخْلُفْ نَبِيَّكَ فِى أَهْلِ بَيْتِهِ، اللّهُمَّ مَكِّنْ لَهُمْ فِى الْأَرْضِ، اللّهُمَّ اجْعَلْنا مِنْ عَدَدِهِمْ وَمَدَدِهِمْ وَأَنْصارِهِمْ عَلى

الْحَقِّ فِی السِّرِّ وَالْعَلانِیَهِ. اللّهُمَّ اطْلُب بِذَحْلِهِمْ(1) وَوِتْرِهِمْ(2) وَدِمائِهِمْ، وَکُفَّ عَنّا وَعَنْهُمْ وَعَنْ کُلِّ مُوءْمِنٍ وَمُوءْمِنَهٍ بَأْسَ کُلِّ باغٍ وَطاغٍ وَکُلِّ دابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّکَ أَشَدُّ بَأْساً وَأَشَدُّ تَنْکِیلاً.

وبگو به روایت اقبال: یا عُدَّتِی فِی کُرْبَتِی، وَیا صاحِبِی فِی شِدَّتِی، وَیا وَلِیِّی فِی نِعْمَتِی، وَیا غایَتِی فِی رَغْبَتِی، أَنْتَ السّاتِرُ عَوْرَتِی، وَالْمُوءْمِنُ رَوْعَتِی، وَالْمُقِیلُ عَثْرَتِی، فَاغْفِرْ لِی خَطِیئَتِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(3)

و نیز بگو: اَللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ لِهَمٍّ لا یُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ، وَلِرَحْمَهٍ لا تُنالُ إِلاّ بِکَ، وَلِکَرْبٍ لا یَکْشِفُهُ إِلاّ أَنْتَ، وَلِرَغْبَهٍ لا تُبْلَغُ إِلاّ بِکَ، وَلِحاجَهٍ لا یَقْضِیها إِلاّ أَنْتَ. اَللّهُمَّ فَکَما کانَ مِنْ شَأنِکَ ما أَذِنْتَ لِی بِهِ مِنْ مَسْأَلَتِکَ، وَرَحِمْتَنِی بِهِ مِنْ ذِکْرِکَ فَلْیَکُنْ مِنْ شَأنِکَ سَیِّدِی الاْءِجابَهُ لِی فِیما دَعَوْتُکَ وَعَوائِدُ الإِفْضالِ فِیما رَجَوْتُکَ، وَالنَّجاهُ مِمّا فَزِعْتُ إِلَیْکَ فِیهِ، فَإِنْ لَمْ أَکُنْ أَهْلاً أَنْ أَبْلُغَ رَحْمَتَکَ، فَإِنَّ رَحْمَتَکَ أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنِی وَتَسَعَنِی، وَإِنْ لَمْ أَکُنْ لِلاْءِجابَهِ أَهْلاً فَأَنْتَ أَهْلُ الْفَضْلِ، وَرَحْمَتُکَ وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، فَلْتَسَعْنِی رَحْمَتُکَ.

یا إِلهِی یا کَرِیمُ، أَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَنْ تُفَرِّجَ هَمِّی، وَتَکْشِفَ کَرْبِی وَغَمِّی، وَتَرْحَمَنِی بِرَحْمَتِکَ، وَتَرْزُقَنِی مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ، إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ (قَرِیبٌ مُجِیبٌ).(4)

6) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ بِأَفْضَلِهِ وَکُلُّ فَضْلِکَ فاضِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رِزْقِکَ بِأَعَمِّهِ وَ کُلُّ رِزْقِکَ عامٌّ،

1- الذحل: الثأر.
2- الوتر: الجنایه.
3- سید ابن طاووس، اقبال، ج1، ص208215.
4- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، 620. سید بن طاووس، اقبال، ج1، ص216.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرِزْقِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَطایاکَ بِأَهْنَئِها وَکُلُّ عَطایاکَ هَنِیئَهٌ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَطایاکَ کُلِّها. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ خَیْرِکَ بِأَعْجَلِهِ وَکُلُّ خَیْرِکَ عاجِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِخَیْرِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ إِحْسانِکَ بِأَحْسَنِهِ وَکُلُّ إِحْسانِکَ حَسَنٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِإِحْسانِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِما تُجِیبُنِی بِهِ حِینَ أَسْأَلُکَ فَأَجِبْنِی یا اللّهُ.

وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ الْمُرْتَضی، وَرَسُولِکَ الْمُصْطَفی، وَأَمِینِکَ وَنَجِیِّکَ دُونَ خَلْقِکَ، وَنَجِیبِکَ مِنْ عِبادِکَ وَنَبِیِّکَ، وَمَنْ جاءَ بِالصِّدْقِ مِنْ عِنْدِکَ، وَحَبِیبِکَ الْمُفَضَّلِ عَلی رُسُلِکَ، وَخِیَرَتِکَ مِنَ الْعالَمِینَ، الْبَشِیرِ النَّذِیرِ، السِّراجِ الْمُنِیرُ، وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الْأَبْرارِ الطّاهِرِینَ. وَعَلی مَلائِکَتِکَ الَّذِینَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ وَحَجَبْتَهُمْ عَنْ خَلْقِکَ، وَعَلی أَنْبِیائِکَ الَّذِینَ یُنْبِئُونَ عَنْکَ بِالصِّدْقِ،

وَعَلی رُسُلِکَ الَّذِینَ اخْتَصَصْتَهُمْ لِوَحْیِکَ، وَفَضَّلْتَهُمْ عَلَی الْعالَمِینَ بِرِسالاتِکَ، وَعَلی عِبادِکَ الصّالِحِینَ الَّذِینَ أَدْخَلْتَهُمْ فِی رَحْمَتِکَ، الْأَئِمَّهِ الْمُهْتَدِینَ الرّاشِدِینَ، وَأَوْلِیائِکَ الْمُطَهَّرِینَ.

وَعَلی جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَإِسْرافِیلَ وَمَلَکِ الْمَوْتِ، وَرِضْوانَ خازِنِ الْجَنانِ وَمالِکٍ خازِنِ النیرانِ، وَرُوحِ الْقُدُسِ وَ الرُّوحِ الْأَمِینِ وَحَمَلَهِ عَرْشِکَ الْمُقَرَّبِینَ، وَعَلَی الْمَلَکَیْنِ الْحافِظَیْنِ عَلَیَّ، بِالصَّلاهِ الَّتِی تُحِبُّ أَنْ یُصَلّیَ بِها عَلَیْهِمْ أَهْلُ السَّمواتِ وَأَهْلُ الْأَرَضِینَ، صَلاهً طَیِّبَهً کَثِیرَهً، زاکِیَهً مُبارَکَهً، نامِیَهً طاهِرَهً باطِنَهً، شَرِیفهً فاضِلَهً تُبَیِّنُ بِها فَضْلَهُمْ عَلَی الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ. اللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسِیلَهَ وَالشَّرَفَ وَالْفَضِیلَهَ، وَاجْزِهِ عَنّا خَیْرَ ما جَزَیْتَ نَبِیّاً عَنْ أُمَّتِهِ، اللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ مَعَ کُلِّ زُلْفَهٍ زُلْفَهً، وَمَعَ کُلِّ وَسِیلَهٍ وَسِیلَهً، وَمَعَ کُلِّ فَضِیلَهٍ فَضِیلَهً، وَمَعَ کُلِّ شَرَفٍ شَرَفاً، اللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً وَآلَهُ

يَوْمَ الْقِيامَهِ أَفْضَلَ ما أَعْطَيْتَ أَحَداً مِنَ الاْءَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ.

اللّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَدْنَى الْمُرْسَلِينَ مِنْکَ مَجْلِساً، وَأَفْسَحَهُمْ فِى الْجَنَّهِ عِنْدَکَ مَنْزِلاً، وَأَقْرَبَهُمْ إِلَيْکَ وَسِيلَهً، وَاجْعَلْهُ أَوَّلَ شافِعٍ وَأَوَّلَ مُشَفَّعٍ، وَأَوَّلَ قائِلٍ وَأَنْجَحَ سائِلٍ، وَابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذِى يَغْبِطُهُ بِهِ الاْءَوَّلُونَ وَالآخِرُونَ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

وَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَسْمَعَ صَوْتِى وَتُجِيبَ دَعْوَتِى، وَتَجاوَزَ عَنْ خَطِيئَتِى، وَتَصْفَحَ عَنْ ظُلْمِى، وَتُنْجِحَ طَلِبَتِى، وَتَقْضِىَ حاجَتِى، وَتُنْجِزَ لِى ما وَعَدْتَنِى، وَتُقِيلَ عَثْرَتِى، وَتَقْبَلَ مِنِّى، وَتَغْفِرَ ذُنُوبِى، وَتَعْفُوَ عَنْ جُرْمِى، وَتُقْبِلَ عَلَىَّ، وَلا تُعْرِضْ عَنِّى، وَتَرْحَمَنِى وَلا تُعَذِّبْنِى، وَتُعافِيَنِى وَلا تَبْتَلِيَنِى، وَتَرْزُقَنِى يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ مِنْ أَطْيَبِ رِزْقِکَ وَأَوْسَعِهِ، وَلا تَحْرِمْنِى جَنَّتَکَ يا رَبِّ، وَاقْضِ عَنِّى دَيْنِى، وَضَعْ عَنِّى وِزْرِى، وَلا تُحَمِّلْنِى ما لا طاقَهَ لِى بِهِ يا مَوْلاىَ، وَأَدْخِلْنِى فِى كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَخْرِجْنِى مِنْ كُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ، وَالسَّلامُ عَلَيْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَكاتُهُ.

اللّهُمَّ إِنِّى أَدْعُوکَ كَما أَمَرْتَنِى، فَاسْتَجِبْ لِى كَما وَعَدْتَنِى سه مرتبه.

و بگويد: اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ قَلِيلاً مِنْ كَثِيرٍ، مَعَ حاجَهٍ بِى إِلَيْهِ عَظِيمَهٌ، وَغِناکَ عَنْهُ قَدِيمٌ، وَهُوَ عِنْدِى كَثِيرٌ، وَهُوَ عَلَيْکَ سَهْلٌ يَسِيرٌ، فَامْنُنْ عَلَىَّ بِهِ، إِنَّکَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، آمِينَ يا رَبَّ الْعالَمِين.(1)

7) اللّهُمَّ إِنِّى أَدْعُوکَ كَما أَمَرْتَنِى، فَاسْتَجِبْ لِى كَما وَعَدْتَنِى سه مرتبه، اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ مِنْ بَهائِکَ بِأَبْهاهُ وَكُلُّ بَهائِکَ بَهِىٌّ، اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ بِبَهائِکَ

1- شيخ طوسى، مصباح المتهجّد، ص623.

كُلِّهِ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ جَلالِکَ بِأَجَلِّهِ وَکُلُّ جَلالِکَ جَلِیلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِجَلالِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ جَمالِکَ بِأَجْمَلِهِ وَکُلُّ جَمالِکَ جَمِیلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِجَمالِکَ کُلِّهِ.

سه مرتبه: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَظَمَتِکَ بِأَعْظَمِها وَکُلُّ عَظَمَتِکَ عَظِیمَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَظَمَتِکَ کُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ نُورِکَ بِأَنْوَرِهِ وَکُلُّ نُورِکَ نَیِّرٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِنُورِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رَحْمَتِکَ بِأَوْسَعِها وَکُلُّ رَحْمَتِکَ واسِعَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ کُلِّها

سه مرتبه: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ کَمالِکَ بِأَکْمَلِهِ وَکُلُّ کَمالِکَ کامِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِکَمالِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ کَلِماتِکَ بِأَتَمِّها، وَکُلُّ کَلِماتِکَ تامَّهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِکَلِماتِکَ کُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ أَسْمائِکَ بِأَکْبَرِها وَکُلُّ أَسْمائِکَ کَبِیرَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَسْمائِکَ کُلِّها سه مرتبه: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عِزَّتِکَ بِأَعَزِّها وَکُلُّ عِزَّتِکَ عَزِیزَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعِزَّتِکَ کُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مَشِیَّتِکَ بِأَمْضاها وَکُلُّ مَشِیَّتِکَ ماضِیَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَشِیَّتِکَ کُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِقُدْرَتِکَ الَّتِی اسْتَطَلْتَ بِها عَلی کُلِّ شَیْءٍ وَکُلُّ قُدْرَتِکَ مُسْتَطِیلَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِقُدْرَتِکَ کُلِّها

سه مرتبه: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عِلْمِکَ بِأَنْفَذِهِ وَکُلُّ عِلْمِکَ نافِذٌ، اللّهُمَّ إِنِّی

أَسْأَلُکَ بِعِلْمِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ قَوْلِکَ بِأَرْضاهُ وَکُلُّ قَوْلِکَ رَضِیٌّ اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِقَوْلِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مَسائِلِکَ بِأَحَبِّها إِلَیْکَ وَکُلُّ مَسائِلِکَ إِلَیْکَ حَبِیبَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَسائِلِکَ کُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ شَرَفِکَ بِأَشْرَفِهِ وَکُلُّ شَرَفِکَ شَرِیفٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِشَرَفِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ سُلْطانِکَ بِأَدْوَمِهِ وَکُلُّ سُلْطانِکَ دائِمٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِسُلْطانِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مُلْکِکَ بِأَفْخَرِهِ وَکُلُّ مُلْکِکَ فاخِرٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمُلْکِکَ کُلِّهِ

سه مرتبه بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَلائِکَ بِأَعْلاهُ وَکُلُّ عَلائِکَ عالٍ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَلائِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مَنِّکَ بِأَقْدَمِهِ وَکُلُّ مَنِّکَ قَدِیمٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَنِّکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ آیاتِکَ بِأَعْجَبِها وَکُلُّ آیاتِکَ عَجِیبَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِآیاتِکَ کُلِّها

سه مرتبه بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ بِأَفْضَلِهِ وَکُلُّ فَضْلِکَ فاضِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رِزْقِکَ بِأَعَمِّهِ وَ کُلُّ رِزْقِکَ عامٌّ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرِزْقِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَطائِکَ بِأَهْنَئِهِ وَکُلُّ عَطائِکَ هَنِیءٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَطائِکَ کُلِّهِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ خَیْرِکَ بِأَعْجَلِهِ وَکُلُّ خَیْرِکَ عاجِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِخَیْرِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ إِحْسانِکَ بِأَحْسَنِهِ وَکُلُّ إِحْسانِکَ حَسَنٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِإِحْسانِکَ کُلِّهِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِما تُجِیبُنِی بِهِ حَیْنَ أَدْعُوکَ، فَأَجِبْنِی یا اللّهُ، نَعَمْ دَعَوْتُکَ یا اللّهُ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِما أَنْتَ فِیهِ مِنَ الشُّئُونِ وَالْجَبَرُوتِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِشَأنِکَ وَجَبَرُوتِکَ کُلِّها.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِما تُجِیبُنِی بِهِ حِینَ أَسْأَلُکَ بِهِ، فَأَجِبْنِی یا اللّهُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. پس حوائج بطلب و بگو:

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَابْعَثْنِی عَلَی الْاءیمانِ بِکَ، وَالتَّصْدِیقِ بِرَسُولِکَ، وَالْوِلایَهِ لِعَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ عَلَیْهِمَا السَّلامُ، وَالْاءیتِمامِ بِالْأَءئِمَّهِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ، وَالْبَراءَهِ مِنْ أَعْدائِهِمْ، فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ بِذلِکَ یا رَبِّ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَسْأَلُکَ خَیْرَ الْخَیْرِ رِضْوانَکَ وَالْجَنَّهَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ الشَّرِّ سَخَطِکَ وَالنّارِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاحْفَظْنِی مِنْ کُلِّ مُصِیبَهٍ وَکُلِّ بَلِیَّهٍ، وَمِنْ کُلِّ عُقُوبَهٍ، وَمِنْ کُلِّ فِتْنَهٍ، وَمِنْ کُلِّ بَلاءٍ، وَمِنْ کُلِّ شَرٍّ، وَمِنْ کُلِّ مَکْرُوهٍ، وَمِنْ کُلِّ مُصِیبَهٍ، وَمِنْ کُلِّ آفَهٍ، نُزِلَتْ أَوْ تُنْزَلُ مِنَ السَّماءِ إِلَی الْأَءرْضِ فِی هذِهِ السّاعَهِ، وَفِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، وَفِی هذَا الْیَوْمِ، وَفِی هذَا الشَّهْرِ، وَفِی هذِهِ السَّنَهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاقْسِمْ لِی مِنْ کُلِّ سُرُورٍ، وَمِنْ کُلِّ بَهْجَهٍ، وَمِنْ کُلِّ اسْتِقامَهٍ، وَمِنْ کُلِّ فَرَجٍ، وَمِنْ کُلِّ عافِیَهٍ، وَمِنْ کُلِّ سَلامَهٍ، وَمِنْ کُلِّ کَرامَهٍ، وَمِنْ کُلِّ رِزْقٍ واسِعٍ حَلالٍ طَیِّبٍ، وَمِنْ کُلِّ نِعْمَهٍ، وَمِنْ کُلِّ حَسَنَهٍ، نُزِلَتْ أَوْ تُنْزَلُ مِنَ السَّماءِ إِلَی الْأَءرْضِ فِی هذِهِ السّاعَهِ، وَفِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، وَفِی هذَا الْیَوْمِ، وَفِی هذَا الشَّهْرِ، وَفِی هذِهِ السَّنَهِ.

اللّهُمَّ إِنْ کانَتْ ذُنُوبِی قَدْ أَخْلَقَتْ وَجْهِی عِنْدَکَ، وَحالَتْ بَیْنِی وَبَیْنَکَ، أَوْ غَیَّرَتْ حالِی عِنْدَکَ، فَإِنِّی أَسْأَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ الَّذِی لَمْ یُطْفَأْ، وَبِوَجْهِ

حَبِیبِکَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی، وَبِوَجْهِ وَلِیِّکَ عَلِیِّ الْمُرْتَضی، وَبِحَقِّ أَوْلِیائِکَ الَّذِینَ انْتَجَبْتَهُمْ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِی وَلِوالِدَیَّ وَما وَلَدا، وَلِلْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ، وَما تَوالَدُوا، ذُنُوبَنا کُلَّها، صَغِیرَها وَکَبِیرَها، وَأَنْ تَخْتِمَ لَنا بِالصّالِحاتِ، وَأَنْ تَقْضِیَ لَنَا الْحاجاتِ وَالْمُهِمّاتِ، وَصالِحَ الدُّعاءِ وَالْمَسْأَلَهِ، فَاسْتَجِبْ لَنا، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، آمِینَ آمِینَ آمِینَ، ما شاءَ اللّهُ کانَ، لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ، سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمّا یَصِفُونَ، وَسَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِینَ وَالْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.

پس دستها را به جانب آسمان بلند کن و گردنت را میل ده به سوی دوش چپ و گریه کن و اگر نیاید خود را شبیه به آن دار پس بگو:

یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مَنْ حَقُّهُ عَلَیْکَ عَظِیمٌ، بِلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِبَهاءِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِجَلالِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِجَمالِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ.

أَسْأَلُکَ بِنُورِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِکَمالِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِعِزَّهِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لاإِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِعِظَمِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ.

أَسْأَلُکَ بِقَوْلِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِشَرَفِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِعَلاءِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ. یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ آنقدر بگوید که یک نفس قطع شود پس بر همان حالت گردن کج بگوید أَسْأَلُکَ یا سَیِّدی پس بگوید یا اَللّهُ یا رَبّاهُ که یک نفس وفا کند پس بگوید: یا سَیِّداهُ یا مَوْلاهُ یا غِیاثاهُ یا

مَلْجَئِاهُ، يا مُنْتَهى غايَهَ رَغْبَتاهُ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، أَسْأَلُکَ فَلَيْسَ کَمِثْلِکَ شَىْءٌ، وَأَسْأَلُکَ بِکُلِّ دَعْوَهٍ مُسْتَجابَهٍ دَعاکَ بِها نَبِىٌّ مُرْسَلٌ أَوْ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ، أَوْ عَبْدٌ مُوءْمِنٌ امْتَحَنْتَ قَلْبَهُ لِلاْءِيمانِ، وَاسْتَجَبْتَ دَعْوَتَهُ مِنْهُ،

وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْکَ بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّکَ نَبِىِّ الرَّحْمَهِ، وَاُقَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَىْ حَوائِجِى. يا مُحَمَّدُ يا رَسُولَ اللّهِ، بِأَبِى أَنْتَ وَأُمِّى أَتَوَجَّهُ بِکَ إِلى رَبِّکَ وَرَبِّى، وَأُقَدِّمُکَ بَيْنَ يَدَىْ حَوائِجِى، يا رَبّاهُ يا رَبّاهُ يا رَبّاهُ، أَسْأَلُکَ بِکَ، فَلَيْسَ کَمِثْلِکَ شَىْءٌ، وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْکَ بِمُحَمَّدٍ حَبِيبِکَ، وَبِعِتْرَتِهِ الْهادِيَهِ، وَاُقَدِّمُهُمْ بَيْنَ يَدَىْ حَوائِجِى.

وَأَسْأَلُکَ اللّهُمَّ بِحَياتِکَ الَّتِى لا تَمُوتُ، وَبِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِى لا يُطْفَأُ، وَبِعَيْنِکَ الَّتِى لا تَنامُ، وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ مَنْ حَقُّهُ عَلَيْکَ عَظِيمٌ، أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، قَبْلَ کُلِّ شَىْءٍ، وَبَعْدَ کُلِّ شَىْءٍ، وَعَدَدَ کُلِّ شَىْءٍ، وَزِنَهَ کُلِّ شَىْءٍ، وَمِلْءَ کُلِّ شَىْءٍ. اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ الْمُصْطَفى، وَرَسُولِکَ الْمُرْتَضى، وَأَمِينِکَ الْمُصْطَفى وَنَجِيبِکَ دُونَ خَلْقِکَ، وَحَبِيبِکَ وَخِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ أَجْمَعِينَ، النَّذِيرِ الْبَشِيرِ السِّراجِ الْمُنِيرِ، وَعَلى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطّاهِرِينَ الْمُطَهَّرِينَ الاَْخْيارِ الاَْبْرارِ، وَعَلى مَلائِکَتِکَ الَّذِينَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ، وَحَجَبْتَهُمْ عَنْ خَلْقِکَ، وَعَلى أَنْبِيائِکَ الَّذِينَ يُنْبِئُونَ بِالصِّدْقِ عَنْکَ.

وَعَلى عِبادِکَ الصّالِحِينَ، الَّذِينَ أَدْخَلْتَهُمْ فِى رَحْمَتِکَ، الاَْئِمَّهِ الْمُهْتَدِينَ الرّاشِدِينَ الْمُطَهَّرِينَ، وَعَلى جَبْرَئِيلَ وَمِيكائِيلَ وَإِسْرافِيلَ، وَمَلَکِ الْمَوْتِ وَرِضْوانَ خازِنِ الْجَنَّهِ، وَمالِکٍ خازِنِ النّارِ، وَالرُّوحِ الْقُدُسِ، وَحَمَلَهِ الْعَرْشِ وَمُنْکَرٍ وَنَکِيرٍ، وَعَلَى الْمَلَکَيْنِ الْحافِظَيْنِ عَلَىَّ، بِالصَّلاهِ الَّتِى تُحِبُّ أَنْ تُصَلِّىَ بِها عَلَيْهِمْ، صَلاهً كَثِيرَهً طَيِّبَهً مُبارَكَهً زاكِيَهً نامِيَهً، طاهِرَهً شَرِيفَهً فاضِلَهً، تُبينُ بِها

فَضْلَهُمْ عَلَى الْأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ. اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ أَنْ تَسْمَعَ صَوْتِى، وَتُجِيبَ دَعْوَتِى، وَتَغْفِرَ ذُنُوبِى، وَتُنْجِحَ طَلِبَتِى، وَتَقْضِىَ حاجاتِى، وَتَقْبَلَ قِصَّتِى، وَتُنْجِزَ لِى ما وَعَدْتَنِى، وَتُقِيلَنِى عَثْرَتِى، وَتَتَجاوَزَ عَنْ خَطِيئَتِى، وَتَصْفَحَ عَنْ ظُلْمِى، وَتَعْفُوَ عَنْ جُرْمِى، وَتُقْبِلَ عَلَىَّ، وَلا تُعْرِضَ عَنِّى، وَتَرْحَمَنِى وَلا تُعَذِّبَنِى، وَتُعافِيَنِى وَلا تَبْتَلِيَنِى، وَتَرْزُقَنِى مِنْ أَطْيَبِ الرِّزْقِ وَأَوْسَعِهِ، وَأَهْنَئِهِ وَأَمْرَئِهِ، وَأَسْبَغِهِ وَأَكْثَرِهِ. وَلا تَحْرِمَنِى يا رَبِّ النَّظَرَ إِلى وَجْهِکَ الْكَرِيمِ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّهِ، وَالْعِتْقَ مِنَ النّارِ، وَاقْضِ عَنِّى يا رَبِّ دَيْنِى وَأَمانَتِى، وَضَعْ عَنِّى وِزْرِى، وَلا تُحَمِّلْنِى ما لا طاقَهَ لِى بِهِ، يا مَوْلاىَ، وَأَدْخِلْنِى فِى كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَخْرِجْنِى مِنْ كُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَهُمْ مِنْهُ، وَلا تُفَرِّقْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ طَرْفَهَ عَيْنٍ أَبَداً فِى الدُّنْيا وَالآخِرَهِ.

اللّهُمَّ إِنِّى أَدْعُوکَ كَما أَمَرْتَنِى، فَاسْتَجِبْ لِى كَما وَعَدْتَنِى

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ قَلِيلاً مِنْ كَثِيرٍ، مَعَ حاجَهٍ بِى إِلَيْهِ عَظِيمَهٌ، وَغِناکَ عَنْهُ قَدِيمٌ، وَهُوَ عَنْدِى كَثِيرٌ، وَهُوَ عَلَيْکَ سَهْلٌ يَسِيرٌ، فَامْنُنْ بِهِ عَلَىَّ، إِنَّکَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ.

اللّهُمَّ بِرَحْمَتِکَ فِى الصّالِحِينَ فَأَدْخِلْنا، وَفِى عِلِّيِّينَ فَارْفَعْنا، وَبِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ مِنْ عَيْنٍ سَلْسَبِيلٍ فَاسْقِنا، وَمِنَ الْحُورِ الْعِينِ بِرَحْمَتِکَ فَزَوِّجْنا، وَمِنَ الْوِلْدانِ الْمُخَلَّدِينَ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَكْنُونٌ فَأَخْدِمنا، وَمِنْ ثِمارِ الْجَنَّهِ وَلُحُومِ الطَّيْرِ فَأَطْعِمْنا، وَمِنْ ثِيابِ السُّنْدُسِ وَالْحَرِيرِ وَالاِسْتَبْرَقِ فَأَلْبِسْنا، وَلَيْلَهَ الْقَدْرِ وَحَجَّ بَيْتِکَ الْحَرامِ، وَقَتْلاً فِى سَبِيلِکَ مَعَ وَلِيِّکَ فَوَفِّقْ لَنا، وَ صالِحَ الدُّعاءِ وَالْمَسْأَلَهَ فَاسْتَجِبْ لَنا. يا خالِقَنا اسْمَعْ وَاسْتَجِبْ لَنا، وَإِذا جَمَعْتَ الاْءَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ يَوْمَ الْقِيامَهِ فَارْحَمْنا، وَبَراءَهً مِنَ النّارِ وَأَماناً مِنَ الْعَذابِ فَاكْتُبْ لَنا، وَفِى جَهَنَّمَ

فَلا تَجْعَلْنا، وَمَعَ الشَّياطِينِ فَلا تُقِرَّنا، وَفِی هَوانِکَ وَعَذابِکَ فَلا تُقَلِّبْنا، وَمِنَ الزَّقُّومِ وَالضَّرِیعِ فَلا تُطْعِمْنا، وَفِی النّارِ عَلی وجُوهِنا فَلا تَکْبُبْنا، وَمِنْ ثِیابِ النّارِ وَسَرابِیلِ الْقَطِرانِ فَلا تُلْبِسْنا، وَمِنْ کُلِّ سُوءٍ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ بِحَقِّ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ فَنَجِّنا. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ وَلَمْ یُسْأَلْ مِثْلَکَ، وَأَرْغَبُ إِلَیْکَ وَلَمْ یُرْغَبْ إِلی مِثْلِکَ، یا رَبِّ أَنْتَ مَوْضِعُ مَسْأَلَهِ السّائِلِینَ، وَمُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبِینَ، أَسْأَلُکَ اللّهُمَّ بِأَفْضَلِ أَسْمائِکَ کُلِّها وَأَنْجَحِها، یا اللّهُ یا رَحْمنُ، وَبِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ الْمَصُونِ الْأَعَزِّ الْأَجَلِّ الْأَعْظَمِ الَّذِی تُحِبُّهُ وَتَهْواهُ، وَتَرْضی عَمَّنْ دَعاکَ بِهِ، وَتَسْتَجِیبَ لَهُ دُعاءَهُ، وَحَقٌّ عَلَیْکَ یا رَبِّ أَنْ لا تَحْرِمَ سائِلَکَ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ، دَعاکَ بِهِ عَبْدٌ هُوَ لَکَ، فِی بَرٍّ أَوْ بَحْرٍ، أَوْ سَهْلٍ أَوْ جَبَلٍ، أَوْ عِنْدَ بَیْتِکَ الْحَرامِ، أَوْ فِی شَیْءٍ مِنْ سُبُلِکَ.

فَأَدْعُوکَ یا رَبِّ دُعاءَ مَنْ قَدِ اشْتَدَّتْ فاقَتُهُ، وَعَظُمَ جُرْمُهُ، وَضَعُفَ کَدْحُهُ، وَأَشْرَفَتْ عَلَی الْهَلَکَهِ نَفْسُهُ، وَلَمْ یَثِقْ بِشَیْءٍ مِنْ عَمَلِهِ، وَلَمْ یَجِدْ لِما هُوَ فِیهِ سادّاً وَلا لِذَنْبِهِ غافِراً وَلا لِعَثْرَتِهِ مُقِیلاً غَیْرَکَ، هارِباً إِلَیْکَ، مُتَعَوِّذاً بِکَ، مُتَعَبِّداً لَکَ، غَیْرَ مُسْتَنْکِفٍ وَلا مُسْتَکْبِرٍ، وَلا مُسْتَحْسِرٍ وَلا مُتَجَبِّرٍ، وَلا مُتَعَظِّمٍ، بَلْ بائِسٍ فَقِیرٍ، خائِفٍ مُسْتَجِیرٍ، أَسْأَلُکَ یا اللّهُ یا رَحْمنُ، یا حَنّانُ یا مَنّانُ، یا بَدِیعَ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ، یا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، صَلاهً کَثِیرَهً طَیِّبَهً، مُبارَکَهً نامِیَهً، زاکِیَهً شَرِیفَهً.

أَسْأَلُکَ اللّهُمَّ أَنْ تَغْفِرَ لِی فِی شَهْرِی هذا، وَتَرْحَمَنِی، وَتُعْتِقَ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، وَتُعْطِیَنِی فِیهِ خَیْرَ ما أَعْطَیْتَ بِهِ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ، وَخَیْرَ ما أَنْتَ مُعْطِیهِ، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ مُنْذُ أَسْکَنْتَنِی أَرْضَکَ، إِلی یَوْمِی هذا، بَلْ اجْعَلْهُ عَلَیَّ أَتَمَّهُ نِعْمَهً وَأَعَمَّهُ عافِیَهً، وَأَوْسَعَهُ رِزْقاً، وَأَجْزَلَهُ وَأَهْنَأَهُ. اللّهُمَّ

إِنِّی أَعُوذُ بِکَ وَبِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ، وَمُلْکِکَ الْعَظِیمِ، أَنْ تَغْرِبَ الشَّمْسُ مِنْ یَوْمِی هذا، أَوْ یَنْقَضِیَ بَقِیَّةَ هذا الْیَوْمِ، أَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتِی هذِهِ، أَوْ یَخْرُجَ هذا الشَّهْرُ، وَلَکَ قِبَلِی تَبِعَةٌ أَوْ ذَنْبٌ، أَوْ خَطِیئَةٌ تُرِیدُ أَنْ تُقایِسَنِی بِها، أَوْ تُواخِذَنِی بِها، أَوْ تُوقِفَنِی بِها مَوْقِفَ خِزْیٍ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، أَوْ تُعَذِّبَنِی یَوْمَ أَلْقاکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ لِهَمٍّ لا یُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ، وَلِرَحْمَهٍ لا تُنالُ إِلاّ بِکَ، وَلِکَرْبٍ لا یَکْشِفُهُ إِلاّ أَنْتَ، وَلِرَغْبَهٍ لا تُبْلَغُ إِلاّ بِکَ، وَلِحاجَهٍ لا تُقْضی دُونَکَ. اللّهُمَّ فَکَما کانَ مِنْ شَأْنِکَ ما أَرَدْتَنِی بِهِ مِنْ مَسْأَلَتِکَ، وَرَحِمْتَنِی بِهِ مِنْ ذِکْرِکَ، فَلْیَکُنْ مِنْ شَأْنِکَ الْاِسْتِجابَهُ لِی فِیما دَعَوْتُکَ بِهِ، وَالنَّجاهُ لِی فِیما فَزِعْتُ إِلَیْکَ مِنْهُ. أَیا مُلَیِّنَ الْحَدِیدِ لِداوُدَ عَلَیْهِ السَّلامُ، أَیْ کاشِفَ الضُّرِّ وَالْکَرْبِ الْعِظامِ عَنْ أَیُّوبَ، وَمُفَرِّجَ غَمِّ یَعْقُوبَ، وَمُنَفِّسَ کَرْبِ یُوسُفَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِی ما أَنْتَ أَهْلُهُ، فَإِنَّکَ أَهْلُ التَّقْوی وَأَهْلُ الْمَغْفِرَهِ. اللّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِی فِی کُلِّ کَرْبٍ، وَرَجائِی فِی کُلِّ شِدَّهٍ، وَأَنْتَ لِی فِی کُلِّ أَمْرٍ نَزَلَ بِی ثِقَهٌ وَعُدَّهٌ، کَمْ مِنْ کَرْبٍ یَضْعُفُ مِنْهُ الْفُوءادُ، وَتَقِلُّ فِیهِ الْحِیلَهُ، وَیَخْذُلُ فِیهِ الصَّدیقُ، وَیَشْمُتُ فِیهِ الْعَدُوُّ، أَنْزَلْتُهُ بِکَ وَشَکَوْتُهُ إِلَیْکَ، رَغْبَهً مِنِّی فِیهِ إِلَیْکَ عَمَّنْ سِواکَ، فَفَرَّجْتَهُ وَکَشَفْتَهُ وَکَفَیْتَهُ، فَأَنْتَ وَلِیُّ کُلِّ نِعْمَهٍ، وَصاحِبُ کُلِّ حَسَنَهٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَهٍ، أَعُوذُ بِکَلِماتِ اللّهِ التّامّاتِ، مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ مِنْ شَیْءٍ. اللّهُمَّ عافِنِی فِی یَوْمِی هذا حَتّی أَمْسی، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بَرَکَهَ یَوْمِی هذا، وَما نَزَلَ فِیهِ مِنْ عافِیَهٍ وَمَغْفِرَهٍ وَرَحْمَهٍ وَرِضْوانٍ، وَرِزْقٍ واسِعٍ حَلالٍ تَبْسُطُهُ عَلَیَّ وَعَلی والِدَیَّ وَوَلَدِی وَأَهْلِی وَعِیالِی وَأَهْلِ خُزانَتِی، وَمَنْ أَحْبَبْتُ وَأَحَبَّنِی، وَ وَلَدْتُ وَوَلَدَنِی، اللّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّکِّ وَالشِّرْکِ، وَالْحَسَدِ وَالْبَغْیِ، وَالْحَمِیَّهِ

وَالْغَضَبِ. اللّهُمَّ رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ، وَرَبَّ الأَرَضِينَ السَّبْعِ، وَما فِيهِنَّ وَما بَيْنَهُنَّ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاكْفِنِى الْمُهِمَّ مِنْ أَمْرِى بِما شِئْتَ، وَكَيْفَ شِئْتَ.

سپس بخوان سوره «حمد» و «آیه الکرسی» را و بگو:

اللّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ لِنَبِيِّکَ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عليهم السلام وَ لَسَوْفَ يُعْطِيکَ رَبُّکَ فَتَرْضى، اللّهُمَّ إِنَّ نَبِيَّکَ وَرَسُولَکَ وَحَبِيبَکَ وَخِيَرَتَکَ مِنْ خَلْقِکَ، لا يَرْضى بِأَنْ تُعَذِّبَ أَحَداً مِنْ أُمَّتِهِ، دانَکَ بِمُوالاتِهِ وَمُوالاهِ الأَئِمَّهِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَإِنْ كانَ مُذْنِباً خاطِئاً، فِى نارِ جَهَنَّمَ، فَأَجِرْنِى يا رَبِّ مِنْ جَهَنَّمَ وَعَذابِها، وَهَبْنِى لِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

يا جامِعاً بَيْنَ أَهْلِ الْجَنَّهِ عَلى تَأَلُّفٍ مِنَ الْقُلُوبِ وَشِدَّهِ الْمَحَبَّهِ، وَنازِعَ الْغِلِّ مِنْ صُدُورِهِمْ، وَجاعِلَهُمْ إِخْواناً عَلى سُرُرٍ مُتَقابِلِينَ، يا جامِعاً بَيْنَ أَهْلِ طاعَتِهِ، وَبَيْنَ مَنْ خَلَقَها لَهُ، وَيا مُفَرِّجَ كُلِّ مَحْزُونٍ، وَيا مَنْهَلَ كُلِّ غَرِيبٍ. يا راحِمِى فِى غُرْبَتِى وَفِى كُلِّ أَحْوالِى بِحُسْنِ الْحِفْظِ وَالْكَلاءَهِ لِى، يا مُفَرِّجَ ما بِى مِنَ الضِّيقِ وَالْخَوْفِ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْمَعْ بَيْنِى وَبَيْنَ أَحِبَّتِى وَقادَتِى وَسادَتِى، وَهُداتِى وَمَوالِىَّ.

يا مُوءَلِّفاً بَيْنَ الأَحِبَّهِ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَلا تَفْجَعْنِى بِانْقِطاعِ رُوءْيَتِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَنِّى، وَلا بِانْقِطاعِ رُوءْيَتِى عَنْهُمْ، فَبِكُلِّ مَسائِلِکَ يا رَبِّ أَدْعُوکَ إِلهِى، فَاسْتَجِبْ دُعائِى إِيّاکَ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ،

اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ بِانْقِطاعِ حُجَّتِى وَوُجُوبِ حُجَّتِکَ أَنْ تَغْفِرَ لِى.، اللّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْيِ يَوْمِ الْمَحْشَرِ، وَمِنْ شَرِّ ما بَقِىَ مِنَ الدَّهْرِ، وَمِنْ شَرِّ الأَعْداءِ، وَصَفِيرِ الْفَناءِ، وَعُضالِ الدّاءِ، وَخَيْبَهِ الرَّجاءِ، وَزَوالِ النِّعْمَهِ، وَفُجْأَهِ النِّقْمَهِ،

اللّهُمَّ اجْعَلْ لِی قَلْباً یَخْشاکَ کَأَنَّهُ یَراکَ إِلی یَوْمِ یَلْقاکَ.(1)

این را دعاء حجّ گویند که در شب اوّل و در هر روز از روزهای ماه رمضان خوانده می شود.

9) اللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذِی انْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ، وَافْتَرَضْتَ عَلی عِبادِکَ فِیهِ الصِّیامَ، وَارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی عامِی هذا وَفِی کُلِّ عامٍ، وَاغْفِرْ لِی تِلْکَ الذُّنُوبَ الْعِظامَ، فَإِنَّهُ لا یَغْفِرُها غَیْرُکَ یا ذَالْجَلالِ وَالاْءکْرام.(2)

سیّد علی باقی در اختیار مصباح گوید: هرکس این دعا را در همه ایّام ماه رمضان بخواند، خداوند گناهان چهل سال او را بیامرزد.(3)

10) یا عَلِیُّ یا عَظیمُ، یا غَفُورُ یا رَحیمُ، اَنْتَ الرَّبُّ الْعَظیمُ، الَّذی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیءٌ وَهُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ، وَهذا شَهْرٌ عَظَّمْتَهُ وَکَرَّمْتَهُ، وَشَرَّفْتَهُ وَفَضَّلْتَهُ عَلَی الشُّهُورِ، وَهُوَ الشَّهْرُ الَّذی فَرَضْتَ صِیامَهُ عَلَیَّ، وَهُوَ شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْآنَ، هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ وَجَعَلْتَ فیهِ لَیْلَهَ الْقَدْرِ، وَجَعَلْتَها خَیْراً مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، فَیا ذَالْمَنِّ وَلا یُمَنُّ عَلَیْکَ، مُنَّ عَلَیَّ بِفَکاکِ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، فیمَنْ تَمُنُّ عَلَیْهِ، وَاَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(4)

11) اللّهُمَّ اَدْخِلْ عَلی اَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ، اللّهُمَّ اَغْنِ کُلَّ فَقیرٍ

اَللّهُمَّ اَشْبِعْ کُلَّ جائِعٍ، اَللّهُمَّ اکْسُ کُلَّ عُرْیانٍ، اللّهُمَّ اقْضِ دَیْنَ کُلِّ مَدینٍ

اللّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ کُلِّ مَکْرُوبٍ، اَللّهُمَّ رُدَّ کُلَّ غَریبٍ، اللّهُمَّ فُکَّ کُلَّ اَسیرٍ،

اللّهُمَّ اَصْلِحْ کُلَّ فاسِدٍ مِنْ اُمُورِ الْمُسْلِمینَ، اللّهُمَّ اشْفِ کُلَّ مَریضٍ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص218 228.
2- مصباح الکفعمی، ص618.
3- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج98، ص120.
4- مصباح الکفعمی، ص630.

اللّهُمَّ سُدَّ فَقْرَنا بِغِناکَ، اَللّهُمَّ غَيِّرْ سُوءَ حالِنا بِحُسْنِ حالِکَ

اللّهُمَّ اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ، وَاَغْنِنا مِنَ الْفَقْرِ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَديرٌ.(1)

علاّمه مجلسی از دستخط شهید اوّل قدس سره نقل می کند که پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

هرکس بعد از نماز واجب در ماه رمضان این دعا را بخواند، من برای او تا روز قیامت استغفار می کنم.(2)

اعمال مخصوص روزهای ماه رمضان

اشاره

علاوه بر اعمال مشترک روزهای رمضان و گذشته از اعمال مشترک روزهای هر ماه، برای هر روز از روزهای ماه رمضان اعمال خاصّی رسیده، که در ضمن سی فصل بیان می کنیم:

1) اعمال مخصوص روز اول ماه رمضان

1. دو رکعت نماز

گذشته از نماز اوّل ماه، که در اوّلین روز هر ماه قمری خوانده می شود، روز اول ماه رمضان دو رکعت نماز وارد شده، در رکعت اول بعد از حمد سوره «إنّا فَتَحْنا لَکَ فَتْحاً مُبينا» و در رکعت دوم هر سوره ای که بخواهد، خداوند تا ماه رمضان آینده از حوادث ناگوار محفوظ می دارد.(3)

2. دعاهای خاص

برای روز اول ماه رمضان دعاهای فراوانی رسیده که از آن جمله است:

1) اَللّهُمَّ قَدْ حَضَرَ شَهْرُ رَمَضانَ، وَقَدِ افْتَرَضْتَ عَلَيْنا صِيامَهُ وَاَنْزَلْتَ فيهِ الْقُرْآنَ هُدیً لِلنّاسِ وَبَيِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ

1- مصباح الکفعمی، ص617.

2- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج98، ص120.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص198.

اَللّهُمَّ اَعِنّا عَلی صِیامِه، اَللّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، (یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ).(1)

شیخ مفید گوید: این دعا را به هنگام طلوع فجر نخستین روز ماه رمضان بخوان.(2)

2) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذی دانَ لَهُ کُلُّ شَیْءٍ، وَبِرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعِزَّتِکَ الَّتی قَهَرَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعَظَمَتِکَ الَّتی تَواضَعَ لَها کُلُّ شَیْءٍ، وَبِقُوَّتِکَ الَّتی خَضَعَ لَها کُلُّ شَیْءٍ، وَبِجَبَرُوتِکَ الَّتی غَلَبَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعِلْمِکَ الَّذی اَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ.

یا نُورُ یا قُدُّوسُ، یا اَوَّلَ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَیا باقِیَ بَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ

یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُغَیِّرُ النِّعَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُنْزِلُ النِّقَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَقْطَعُ الرَّجاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُدیلُ الْاَعْداءَ وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَرُدُّ الدُّعاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُنْزِلُ الْبَلاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَحْبِسُ غَیْثَ السَّماءِ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَکْشِفُ الْغِطاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُعَجِّلُ الْفَناءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُورِثُ النَّدَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَهْتِکُ الْعِصَمَ، وَاَلْبِسْنی دِرْعَکَ الْحَصینَهَ الَّتی لا تُرامُ، وَعافِنی مِنْ شَرِّ ما اَخافُ بِاللَّیْلِ وَالنَّهارِ فی مُسْتَقْبَلِ سَنَتی هذِه

اَللّهُمَّ رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْاَرَضینَ السَّبْعِ، وَما فیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ، وَرَبَّ السَّبْعِ الْمَثانی وَالْقُرْانِ الْعَظیمِ، وَرَبَّ اِسْرافیلَ وَمیکائیلَ وَجَبْرائیلَ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیّینَ وَسَیِّدِ الْمُرْسَلینَ، اَسْاَلُکَ بِکَ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص198.
2- شیخ مفید، المقنعه، ص315.

وَبِما تَسَمَّيْتَ بِه، يا عَظيمُ اَ نْتَ الَّذى تَمُنُّ بِالْعَظيمِ، وَتَدْفَعُ كُلَّ مَحْذُورٍ، وَتُعْطى كُلَّ جَزيلٍ وَتُضاعِفُ مِنَ الْحَسَناتِ الْكَثيرَ بِالْقَليلِ، وَتَفْعَلُ ما تَشاءُ.

يا قَديرُ يا اَللّهُ يا رَحْمانُ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَلْبِسْنى فى مُسْتَقْبَلِ سَنَتى هذِهِ سِتْرَكَ، وَاَضِئْ وَجْهى بِنُورِكَ، وَاَحْيِنى بِمَحَبَّتِكَ، وَبَلِّغْنى رِضْوانَكَ وَشَريفَ (كَرائِمِكَ وَجَزيلَ عَطائِكَ) وَاَعْطِنى مِنْ خَيْرِ ما عِنْدَكَ، وَمِنْ خَيْرِ ما اَ نْتَ مُعْطيهِ اَحَدا مِنْ خَلْقِكَ وَاَلْبِسْنى مَعَ ذلِكَ عافِيَتَكَ، يا مَوْضِعَ كُلِّ شَكْوى، وَيا شاهِدَ كُلِّ نَجْوى، وَيا عالِمَ كُلِّ خَفِيَّةٍ وَيا دافِعَ ما تَشاءُ مِنْ بَلِيَّةٍ، يا كَريمَ الْعَفْوِ يا حَسَنَ التَّجاوُزِ، تَوَفَّنى عَلى مِلَّةِ اِبْراهيمَ وَفِطْرَتِه، وَعَلى دينِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَاٰلِه وَسُنَّتِه، وَعَلى خَيْرِ الْوَفاهِ فَتَوَفَّنى مُوالِيا لاَِوْلِيائِكَ، وَمُعادِيا لاَِعْدائِكَ، اَللّهُمَّ وَامْنَعْنى مِنْ كُلِّ عَمَلٍ اَوْ فِعْلٍ اَوْ قَوْلٍ يُباعِدُنى مِنْكَ، وَاجْلِبْنى اِلى كُلِّ عَمَلٍ اَوْ فِعْلٍ اَوْ قَوْلٍ يُقَرِّبُنى مِنْكَ، فى هذِهِ السَّنَهِ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، وَامْنَعْنى مِنْ كُلِّ عَمَلٍ اَوْ فِعْلٍ اَوْ قَوْلٍ يَكُونُ مِنّى اَخافُ سُوءَ عاقِبَتِه، وَاَخافُ مَقْتَكَ اِيّاىَ عَلَيْهِ، حِذارَ اَنْ تَصْرِفَ وَجْهَكَ الْكَريمَ عَنّى فَاَسْتَوْجِبَ بِه نَقْصا مِنْ حَظّى لى عِنْدَكَ يا رَؤُوفُ يارَحيمُ

اَللّهُمَّ اجْعَلْنى فى مُسْتَقْبَلِ هذِهِ السَّنَهِ فى حِفْظِكَ وَجِوارِكَ وَكَنَفِكَ وَجَلِّلْنى عافِيَتَكَ، وَهَبْ لى كَرامَتَكَ، عَزَّ جارُكَ وَجَلَّ ثَناؤُكَ وَلا اِلهَ غَيْرُكَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْنى تابِعا لِصالِحى مَنْ مَضى مِنْ اَوْلِيائِكَ وَاَلْحِقْنى بِهِمْ، وَاجْعَلْنى مُسَلِّما لِمَنْ قالَ بِالصِّدْقِ عَلَيْكَ مِنْهُمْ

وَاَعُوذُ بِكَ يا اِلهى اَنْ تُحيطَ بى خَطيئَتى وَظُلْمى وَاِسْرافى عَلى نَفْسى وَاتِّباعى لِهَواىَ وَاشْتِغالى بِشَهَواتى، فَيَحُولَ ذلِكَ بَيْنى وَبَيْنَ رَحْمَتِكَ وَرِضْوانِكَ، فَاَكُونَ مَنْسِيّا عِنْدَكَ، مُتَعَرِّضا لِسَخَطِكَ وَنِقْمَتِكَ

اَللّهُمَّ وَفِّقْنی لِکُلِّ عَمَلٍ صالِحٍ تَرْضی بِه عَنّی، وَقَرِّبْنی اِلَیْکَ زُلْفی

اَللّهُمَّ کَما کَفَیْتَ نَبِیَّکَ مُحَمَّدا صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاٰلِه هَوْلَ عَدُوِّه وَفَرَّجْتَ هَمَّهُ، وَکَشَفْتَ کَرْبَهُ، وَصَدَقْتَهُ وَعْدَکَ، وَاَنْجَزْتَ لَهُ عَهْدَکَ

اَللّهُمَّ فَبِذلِکَ فَاکْفِنی هَوْلَ هذِهِ السَّنَهِ وَافاتِها، وَاَسْقامَها وَفِتَنَها وَشُرُورَها وَاَحْزانَها وَضیقَ الْمَعاشِ فیها، وَبَلِّغْنی بِرَحْمَتِکَ کَمالَ الْعافِیَهِ، بِتَمامِ دَوامِ النِّعْمَهِ عِنْدی اِلی مُنْتَهی اَجَلی

اَسْاَلُکَ سُؤالَ مَنْ اَساءَ وَظَلَمَ وَاسْتَکانَ وَاعْتَرَفَ اَنْ تَغْفِرَ لی ما مَضی مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی حَصَرَتْها حَفَظَتُکَ، وَاَحْصَتْها کِرامُ مَلائِکَتِکَ عَلَیَّ، وَاَنْ تَعْصِمَنِی اللّهُمَّ مِنَ الذُّنُوبِ فیما بَقِیَ مِنْ عُمْری اِلی مُنْتَهی اَجَلی، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ، وَاتِنی کُلَّما سَاَلْتُکَ وَرَغِبْتُ فیهِ اِلَیْکَ، فَاِنَّکَ اَمَرْتَنی بِالدُّعاءِ، وَ تَکَفَّلْتَ بِالْاِجابَهِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(1)

3) اَلْحَمدُللّه ِ الَّذی هَدانا لِحَمْدِه وَجَعَلَنا مِنْ اَهْلِه، لِنَکُونَ لاِحْسانِهمِنَ الشّاکِرینَ، وَلِیَجْزِیَنا عَلی ذلِکَ جَزاءَ الْمُحْسِنینَ.

وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی حَبانا بِدینِه، وَاخْتَصَّنا بِمِلَّتِه، وَسَبَّلَنا فی سُبُلِ اِحْسانِه، لِنَسْلُکَها بِمَنِّه اِلی رِضْوانِه، حَمْدا یَتَقَبَّلُهُ مِنّا، وَیَرْضی بِه عَنّا. وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی جَعَلَ مِنْ تِلْکَ السُّبُلِ شَهْرَهُ، شَهْرَ رَمَضانَ، شَهْرَ الصِّیامِ، وَشَهْرَ الْاِسْلامِ، وَشَهْرَ الطَّهُورِ، وَشَهْرَ التَّمْحیصِ وَشَهْرَ الْقِیامِ، «الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ». فَاَبانَ فَضیلَتَهُ عَلی سائِرِ الشُّهُورِ، بِما جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرُماتِ الْمَوْفُورَهِ وَالْفَضائِلِ الْمَشْهُورَهِ، فَحَرَّمَ فیهِ ما اَحَلَّ فی غَیْرِهِ اِعْظاما،وَحَجَرَ فیهِ الْمَطاعِمَ وَالْمَشارِبَ اِکْراما، وَجَعَلَ لَهُ وَقْتا بَیِّنا، لایُجیزُ جَلَّ

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص604.

وَ عَزَّ اَنْ يُقَدَّمَ قَبْلَهُ، وَلا يَقْبَلُ اَنْ يُؤَخَّرَ عَنْهُ.

ثُمَّ فَصَّلَ لَيْلَةً واحِدَةً مِنْ لَياليهِ عَلى لَيالى اَلْفِ شَهْرٍ، وَسَمّاها لَيْلَةَ الْقَدْرِ، «تَنَزَّلُ الْمَلائِكَهُ وَ الرُّوحُ فيها بِاِذْنِ رَبّهِمْ مِنْ كُلِّ اَمْرٍ سَلامٌ» دائِمُ الْبَرَكَهِ اِلى طُلُوعِ الْفَجْرِ عَلى مَنْ يَشاءُ مِنْ عِبادِهِ بِما اَحْكَمَ مِنْ قَضائِهِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اِلِه، وَاَلْهِمْنا مَعْرِفَهَ فَضْلِه، وَ اِجْلالَ حُرْمَتِه، وَالتَّحَفُّظَ مِمّا حَظَرْتَ فيهِ، وَاَعِنّا عَلى صِيامِه بِكَفِّ الْجَوارِحِ عَنْ مَعاصيكَ، وَاسْتِعْمالِها فيهِ بِما يُرْضيكَ، حَتّى لا نُصْغِىَ بِاَسْماعِنا اِلى لَغْوٍ، وَلا نُسْرِعَ بِاَبْصارِنا اِلى لَهْوٍ، وَحَتّى لاتَبْسُطَ اَيْدِيَنا اِلى مَحْظُورٍ، وَلا نَخْطُوَ بِاَقْدامِنا اِلى مَحْجُورٍ، وَحَتّى لاتَعِىَ بُطُونُنا اِلاّ ما اَحْلَلْتَ، وَ لا تَنْطِقَ اَلْسِنَتُنا اِلاّ بِما مَثَّلْتَ، وَلا نَتَكَلَّفَ اِلاّ ما يُدْنى مِنْ ثَوابِكَ، وَلا نَتَعاطى اِلاَّ الَّذى يَقى مِنْ عِقابِكَ، ثُمَّ خَلِّصْ ذلِكَ كُلَّهُ مِنْ رِياءِ الْمُرائينَ، وَسُمْعَهِ الْمُسْمِعينَ، لانُشْرِكَ فيهِ اَحَدا دُونَكَ، وَ لانَبْتَغِىَ بِه مُرادا سِواكَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اِلِه، وَقِفْنا فيهِ عَلى مَواقيتِ الصَّلَواتِ الْخَمْسِ بِحُدُودِهَا الَّتى حَدَّدْتَ، وَفُرُوضِهَا الَّتى فَرَضْتَ، وَ وَظائِفِهَا الَّتى وَظَّفْتَ، وَاَوْقاتِهَا الَّتى وَقَّتَّ، وَاَنْزِلْنا فيها مَنْزِلَهَ الْمُصِيبينَ لِمَنازِلِها، الْحافِظينَ لاَِرْكانِها،الْمُؤَدّينَ لَها فى اَوْقاتِها عَلى ما سَنَّهُ عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَاِلِه فى رُكُوعِها وَ سُجُودِها، وَجَميعِ فَواضِلِها عَلى اَتَمِّ الطُّهُورِ وَاَسْبَغِه، وَاَبْيَنِ الْخُشُوعِ وَاَبْلَغِه.

وَ وَفِّقْنا فيهِ لاَِنْ نَصِلَ اَرْحامَنا بِالْبِرِّ وَالصِّلَهِ، وَاَنْ نَتَعاهَدَ جيرانَنا بِالاِْفْضالِ وَالْعَطِيَّهِ، وَاَنْ نُخَلِّصَ اَمْوالَنا مِنَ التَّبِعاتِ، وَاَنْ نُطَهِّرَها بِاِخْراجِ الزَّكَواتِ، وَاَنْ نُراجِعَ مَنْ هاجَرَنا، وَاَنْ نُنْصِفَ مَنْ ظَلَمَنا، وَ اَنْ نُسالِمَ مَنْ عادانا، حاشا مَنْ

عُودِیَ فیکَ وَ لَکَ، فَاِنَّهُ الْعَدُوُّ الَّذی لا نُواليهِ، وَ الْحِزْبُ الَّذی لانُصافیهِ.

وَ اَنْ نَتَقَرَّبَ اِلَیْکَ فیهِ مِنَ الْاَعْمالِ الزّاکِیَهِ بِما تُطَهِّرُنا بِه مِنَ الذُّنُوبِ، وَنَعْصِمُنا فیهِ مِمّا نَسْتَأْنِفُ مِنَ الْعُیُوبِ، حَتّی لایُورِدَ عَلَیْکَ اَحَدٌ مِنْ مَلائِکَتِکَ اِلاّ دُونَ مانُورِدُ مِنْ اَبْوابِ الطّاعَهِ لَکَ، وَ اَنْواعِ الْقُرْبَهِ اِلَیْکَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِحَقِّ هذَا الشَّهْرِ، وَبِحَقِّ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فیهِ مِن ابْتِدائِه اِلی وَقْتِ فَنائِه مِنْ مَلَکٍ قَرَّبْتَهُ، اَوْ نَبِیٍ اَرْسَلْتَهُ، اَوْعَبْدٍ صالِحٍ اخْتَصَصْتَهُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه وَاَهِّلْنا فیهِ لِما وَعَدْتَ اَوْلِیاءَکَ مِنْ کَرامَتِکَ، وَاَوْجِبْ لَنا فیهِ ما اَوْ جَبْتَ لِاَهْلِ الْمُبالَغَهِ فیطاعَتِکَ، وَاجْعَلْنا فی نَظْمِ مَنِ اسْتَحَقَّ الرَّفیعَ الْاَعْلی بِرَحْمَتِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِه، وَجَنِّبْنَا الْاِلْحادَ فی تَوْحیدِکَ، وَالتَّقْصیرَ فی تَمْجیدِکَ، وَالشَّکَّ فی دینِکَ، والْعَمی عَنْ سَبیلِکَ، وَالْاِغْفالَ لِحُرْمَتِکَ، وَالْاِنْخِداعَ لِعَدُوِّکَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِهِ وَ اِذا کانَ لَکَ فی کُلِّ لَیْلَهٍ مِنْ لَیالِی شَهْرِنا هذا رِقابٌ یُعْتِقُها عَفْوُکَ، اَوْ یَهَبُها صَفْحُکَ، فَاجْعَلْ رِقابَنا مِنْ تِلْکَ الرِّقابِ، وَاجْعَلْنا لِشَهْرِنا مِنْ خَیْرِ اَهْلٍ وَاَصْحابٍ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه وَامْحَقْ ذُنُوبَنا مَعَ اِمْحاقِ هِلالِه،وَاسْلَخْ عَنّا تَبِعاتِنا مَعَ انْسِلاخِ اَیّامِه، حَتّی یَنْقَضِیَ عَنّا وَقَدْ صَفَّیْتَنا فیهِ مِنْ اَلْخَطیئاتِ، وَاَخْلَصْتَنا فیهِ مِنَ السَّیِّئاتِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَ اِنْ مِلْنا فیهِ فَعَدِّلْنا، وَاِنْ زُغْنا فیهِ فَقَوِّمْنا، وَاِنِ اشْتَمَلَ عَلَیْنا عَدُوُّکَ الشَّیْطانُ فَاسْتَنْقِذْنا مِنْهُ. اَللّهُمَّ اشْحَنْهُ بِعِبادَتِنا اِیّاکَ، وَزَیِّنْ اَوْقاتَهُ بِطاعَتِنا لَکَ، وَاَعِنّا فی نَهارِهِ عَلی صِیامِهِ، وَفی لَیْلِهِ عَلَی الصَّلاهِ

وَالتَّضَرُّعِ اِلَیْکَ، وَالْخُشُوعِ لَکَ، وَالذِّلَّهِ بَیْنَ یَدَیْکَ، حَتّی لایَشْهَدَ نَهارُهُ عَلَیْنا بِغَفْلَهٍ، وَلا لَیْلُهُ بِتَفْریطٍ.

اَللّهُمَّ وَ اجْعَلْنا فی سائِرِ الشُّهُورِ وَ الاْیّامِ کَذلِکَ ما عَمَّرْتَنا، وَ اجْعَلْنا مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ «اَلَّذینَ یَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فیها خالِدُونَ» «وَالَّذینَ یُؤْتُونَ ما اتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَهٌ اَنَّهُمْ اِلی رَبِّهِمْ راجِعُونَ» وَمِنَ الَّذینَ «یُسارِعُونَ فِی الْخَیْراتِ وَهُمْ لَها سابِقُونَ».

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اِلِه فی کُلِّ وَقْتٍ وَکُلِّ اَوانٍ، وَعَلی کُلِّ حالٍ، عَدَدَ ما صَلَّیْتَ عَلی مَنْ صَلَّیْتَ عَلَیْهِ، وَاَضْعافَ ذلِکَ کُلِّهِ بِالاْضْعافِ الَّتی لایُحْصیها غَیْرُکَ، اِنَّکَ فَعّالٌ لِما تُریدُ.(1)

4) یا بَرُّ یا لَطیفُ، یا راحِمَ الْعَبْدِ الضَّعیفِ، حارَتِ الاْفْکارُ فی مَعْرِفَهِ عَظَمَتِکَ وَفی شُکْرِ نِعْمَتِکَ، اَنَا الْعَبْدُ الْوَجِلُ مِنَ الْمَخافَهِ عَلَی التَّهَجُّمِ عَلی مُقَدَّسِ حَضْرَتِکَ، وَاَنَا اَتَوَسَّلُ اِلَیْکَ بِکُلِّ مَنْ یُعینُ عَلَیْکَ، وَبِجَمیعِ الْمَسائِلِ لَدَیْکَ اَنْ تَقْبَلَ اعْتِرافی لَکَ بِذُنُوبی، وَ اَنْ تَجْعَلَ ما اَنْتَ اَهْلُهُ لی فِی الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ دِرْعا وَجُنَّهً، وَاَنْ یَکُونَ مَصیری اِلی مَحَلِّ رِضاکَ فی اَمانِ اَهْلِ الْجَنَّهِ.

وَالْحَمْدُ لَکَ جَلَّ جَلالُکَ اِنْ بَقیتُ وَاِنْ مِتُّ، وَاِذا حُمِلْتُ اِلَیْکَ فِی الاْکْفانِ عَلی اَعْوادِ الْمَنایا، وَاِذا قُمْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ فِی الْقُبُورِ اَسیرَ الْبَلایا وَ النَّدایا، وَاِذا خَرَجْتُ اِلَیْکَ مَدْهُوشا بِصَیْحَهِ الْحَشْرِ الْهائِلَهِ، وَاِذا وَقَفْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ مَبْهُوتا بِنَشْرِ صَحائِفِ اَیّامِ حَیاتِی الزّائِلَهِ، وَاِذا سَاَلْتَنی وَشَهِدَتْ مَعَکَ جَوارِحی، وَخَذَلَنی مَنْ کانَ یَعِدُنی فِی الدُّنْیا اَنَّهُ یَقُومُ بِمَصالِحی، وَرَاکَ الاْنْبِیاءُ وَالاْوْلِیاءُ مُعْرِضا عَنّی فَاَعْرَضُوا، وَمُعاقِبا اَوْ مُعاتِبا لی فَاَجْمَعُوا اَنْ یَشْفَعُوا، وَکُنْتُ اَنَا

1- صحیفه سجادیه، جامعه، ص209.

وَاَنْتَ بِغَيْرِ ثالِثٍ.

فَلَيْتَ شِعْرِی ما اَنْتَ صانِعٌ بِذلِکَ الْعَبْدِ الْغادِرِ النّاکِثِ؟ وَلَکَ الشُّکْرُ مِنّی کَیْفَ تَقَلَّبْتُ فِی الْحالِ فی عَقَباتِ عَدْلِکَ وَعَرَصاتِ فَضْلِکَ، وَاِذا تَقَدَّمْتُ بِانْفِصالی مِنْ بَیْنِ یَدَیْ هَوْلِ ذلِکَ اللِّقاءِ، وَلَکَ مِنّی اَعْظَمُ الثَّناءِ، وَلَوْ حَمَلْتَنی اِلی دارِ الشَّقاءِ، وَنَفَیْتَنی بِه مِنْ دارِ دَوامِ الْبَقاءِ، وَلَکَ مِنْ لِسانِ حالی اَبْلَغُ ما وَصَلْتُ اِلَیْهِ، اَوْ تَصِلُ امالُ اَحَدٍ اَوْ اَمالی مِنْ نَشْرِ لِواءِ الْحَمْدِ وَالْاِعْتِرافِ، فَلَکَ الْحُجَّهُ عَلَیَ بِجَلالِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ تَسْتَحِقُّهُ لِعَظیمِ حَقِّکَ، وَجَسیمِ اِفْضالِکَ دائِما ذلِکَ مَعَ دَوامِکَ، ناهِضا بِقُوَّهِ اِنْعامِکَ اِلی غاياتِ دَرَجاتِ الْعُبُودِیَّهِ لِمُقَدَّسِ مَقامِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ سَنَتی هذِه مَقْرُونَهً بِصالِحِ الْاَعْمالِ، وَوَفِّقْنی فیها لِعِبادَتِکَ، وَ تَقَبَّلْ مِنّی فیها جَمیعَ ما اَدْعُوکَ بِه، وَاَتَوَسَّلُ اِلَیْکَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.(1)

5) اللّهُمَّ اِنَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْآنَ، هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ قَدْ حَضَرَ.

یا رَبِّ أَعُوذُ بِکَ فیهِ مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجِیمِ، وَمِنْ مَکْرِهِ وَحِیَلِهِ، وَخِداعِهِ وَحَبائِلِهِ، وَجُنُودِهِ وَخَیْلِهِ، وَرَجِلِهِ وَوَساوِسِهِ، وَمِنَ الضَّلالِ بَعْدَ الْهُدی، وَمِنَ الْکُفْرِ بَعْدَ الْاِیمانِ، وَمِنَ النِّفاقِ وَالرِّیاءِ وَالْجِناياتِ، وَمِنْ شَرِّ الْوَسْواسِ الْخَنّاسِ، الَّذِی یُوَسْوِسُ فِی صُدُورِ النّاسِ، مِنَ الْجِنَّهِ وَالنّاسِ.

اللّهُمَّ وَارْزُقْنِی صِیامَهُ وَقِیامَهُ، وَالْعَمَلَ فیهِ بِطاعَتِکَ، وَطاعَهِ رَسُولِکَ وَاُولِی الأَمْرِ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَما قَرُبَ مِنْکَ، وَجَنِّبْنِی مَعاصِیکَ، وَارْزُقْنِی فیهِ

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص242.

التَّوْبَهَ وَالإِنابَهَ وَالإِجابَهَ.

وَاَعِذْنِی فیهِ مِنَ الْغَیْبَهِ وَالْکَسَلِ وَالْفَشَلِ، وَاسْتَجِبْ لِی فیهِ الدُّعاءَ، وَأَصِحَّ لِی فیهِ جِسْمِی وَعَقْلِی، وَفَرِّغْنِی فیهِ لِطاعَتِکَ وَما قَرُبَ مِنْکَ، یا کَرِیمُ یا جَوادُ یا کَرِیمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلی اَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَکَذلِکَ فَافْعَلْ بِنا یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

6) اَللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الْمُبارَکِ، الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، وَجَعَلْتَهُ هُدیً لِلنّاسِ، وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ قَدْ حَضَرَ

فَسَلِّمْنا فیهِ وَسَلِّمْهُ لَنا، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، وَاَسْاَلُکَ اللّهُمَّ اَنْ تَغْفِرَ لی فی شَهْری هذا، وَتَرْحَمَنی فیهِ، وَتُعْتِقَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، وَتُعْطِیَنی فیهِ خَیْرَ ما اَعْطَیْتَ اَحَدا مِنْ خَلْقِکَ وَخَیْرَ ما اَ نْتَ مُعْطیهِ، وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ مُنْذُ اَسْکَنْتَنی اَرْضَکَ اِلی یَوْمی هذا، وَاجْعَلْهُ عَلَیَّ اَتَمَّهُ نِعْمَهً، وَاَعَمَّهُ عافِیَهً، وَاَوْسَعَهُ رِزْقا، وَاَجْزَلَهُ، وَاَهْنَأَهُ، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ وَبِوَجْهِکَ الْکَریمِ وَمُلْکِکَ الْعَظیمِ اَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ مِنْ یَوْمی هذا، اَوْ یَنْقَضِیَ بَقِیَّهُ هذَا الْیَوْمِ، اَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتی هذِه، اَوْیَخْرُجَ هذَا الشَّهْرُ وَلَکَ قِبَلی مَعَهُ تَبِعَهٌ اَوْ ذَنْبٌ، اَوْ خَطیئَهٌ تُریدُ اَنْ تُقایِلَنی بِذلِکَ، اَوْتُؤاخِذَنی بِه اَوْ تُوقِفَنی بِه مَوْقِفَ خِزْیٍ فِی الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ، اَوْ تُعَذِّبَنی بِه یَوْمَ اَلْقاکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ لِهَمٍّ لایُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ، وَلِرَحْمَهٍ لاتُنالُ اِلاّ بِکَ، وَلِکَرْبٍ لایَکْشِفُهُ اِلاّ اَنْتَ، وَلِرَغْبَهٍ لا تُبْلَغُ اِلاّ بِکَ، وَلِحاجَهٍ لاتُقْضی دُونَکَ، اَللّهُمَّ فَکَما کانَ مِنْ شَأْنِکَ ما اَرَدْتَنی بِه مِنْ مَسْاَلَتِکَ، وَرَحِمْتَنی بِه مِنْ ذِکْرِکَ،

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص118.

فَلْيَكُنْ مِنْ شَأْنِکَ سَيِّدی الْاِجابَهُ لی فيما دَعَوْتُکَ، وَالنَّجاهُ لی فيما قَدْ فَزِعْتُ اِلَيْکَ مِنْهُ، اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِ مُحَمَّدٍ، وَافْتَحْ لی مِنْ خَزائِنِ رَحْمَتِکَ رَحْمَهً لا تُعَذِّبُنی بَعْدَها اَبَدا فِی الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ، وَارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ رِزْقا حَلالاً طَيِّبا، لا تُفْقِرُنی بَعْدَهُ اِلی اَحَدٍ سِواکَ اَبَدا تَزِيدُنی بِذلِکَ لَکَ شُکْرا، وَاِلَيْکَ فاقَهً وَفَقْرا، وَبِکَ عَمَّنْ سِواکَ غِنیً وَتَعَفُّفا، اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ اَنْ يَکُونَ جَزاءَ اِحْسانِکَ الْاِساءَهُ مِنِّی

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ اَنْ اُصْلِحَ عَمَلی فيما بَيْنی وَبَيْنَ النّاسِ وَاُفْسِدَهُ فيما بَيْنی وَبَيْنَکَ، اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ اَنْ تَحُولَ(1) سَريرَتی بَيْنی وَبَيْنَکَ، اَوْ تَکُونَ مُخالِفَهً لِطاعَتِکَ اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُبِکَ اَنْ يَکُونَ شَیْءٌ مِنَ الْاَشْياءِ، اثَرَ عِنْدی مِنْ طاعَتِکَ، اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ اَنْ اَعْمَلَ مِنْ طاعَتِکَ قَليلاً اَوْ کَثيرا اُريدُ بِهِ اَحَدا غَيْرَکَ، اَوْ اَعْمَلَ عَمَلاً يُخالِطُهُ رِياءٌ

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ هَویً يُرْدی مَنْ يَرْکَبُهُ، اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ اَنِ اَجْعَلَ شَيْئا مِنْ شُکْری فيما اَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ لِغَيْرِکَ اَطْلُبُ بِهِ رِضا خَلْقِکَ، اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ اَنْ اَتَعَدّی حَدّا مِنْ حُدُودِکَ، اَتَزَيَّنُ بِذلِکَ لِلنّاسِ، وَاَرْ کَنُ بِهِ اِلَی الدُّنْيا، اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِعَفْوِکَ مِنْ عُقُوبَتِکَ، وَاَعُوذُ بِرِضاکَ مِنْ سَخَطِکَ، وَاَعُوذُ بِطاعَتِکَ مِنْ مَعْصِيَتِکَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْکَ، جَلَّ ثَناؤُکَ، لا اُحْصِی الثَّناءَ عَلَيْکَ وَلَوْ حَرَصْتُ، وَاَ نْتَ کَما اَثْنَيْتَ عَلی نَفْسِکَ سُبْحانَکَ وَبِحَمْدِکَ، اَللّٰهُمَّ اِنّی اَسْتَغْفِرُکَ وَاَتُوبُ اِلَيْکَ مِنْ مَظالِمَ کَثيرَهٍ لِعِبادِکَ عِنْدی، فَاَيُّما عَبْدٍ مِنْ عِبادِکَ، اَوْ اَمَهٍ مِنْ اِمائِکَ، کانَتْ لَهُ قِبَلی مَظْلَمَهٌ ظَلَمْتُهُ اِيّاها فی مالِه، اَوْ بَدَنِه، اَوْ عِرْضِه، لا اَسْتَطيعُ اَداءَ ذلِکَ اِلَيْهِ وَلا اَتَحَلَّلُها مِنْهُ، فَصَلِّ عَلی

1- تُحَوِّلَ، خ .

مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَرْضِه اَنْتَ عَنّی بِما شِئْتَ وَ کَیْفَ شِئْتَ وَ هَبْها لی، وَما تَصْنَعُ یا سَیِّدی بِعَذابی، وَقَدْ وَسِعَتْ رَحْمَتُکَ کُلَّ شَیْءٍ؟! وَما عَلَیْکَ یا رَبِّ اَنْ تُکْرِمَنی بِرَحْمَتِکَ، وَلا تُهینَنی بِعَذابِکَ وَلا یَنْقُصُکَ یا رَبِّ اَنْ تَفَعَلَ بی ما سَاَلْتُکَ، وَاَ نْتَ واجِدٌ لِکُلِّ شَیْءٍ

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَسْتَغْفِرُکَ، وَاَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ تُبْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فیهِ، وَمِمّا ضَیَّعْتُ مِنْ فَرائِضِکَ وَاَداءِ حَقِّکَ مِنَ الصَّلاهِ وَالزَّکاهِ وَالصِّیامِ وَالْجِهادِ، وَالْحَجِّ وَالْعُمْرَهِ، وَاِسْباغِ الْوُضُوءِ، وَالْغُسْلِ مِنَ الْجَنابَهِ، وَقِیامِ اللَّیْلِ، وَ کَثْرَهِ الذِّکْرِ، وَ کَفّارَهِ الْیَمینِ، وَالاِسْتِرْجاعِ فِی الْمَعْصِیَهِ، وَالصُّدُودِ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ قَصَّرْتُ فیهِ، مِنْ فَریضَهٍ اَوْ سُنَّهٍ، فَاِنّی اَسْتَغْفِرُکَ وَاَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْهُ، وَمِمّا رَکِبْتُ مِنَ الْکَبائِرِ وَاَتَیْتُ مِنَ الْمَعاصی، وَعَمِلْتُ مِنَ الذُّنُوبِ، وَاجْتَرَحْتُ مِنَ السَّیِّئاتِ وَاَصَبْتُ مِنَ الشَّهَواتِ، وَباشَرْتُ مِنَ الْخَطایا مِمّا عَمِلْتُهُ مِنْ ذلِکَ عَمْدا اَوْ خَطَأً، سِرّا اَوْ عَلانِیَهً، فَاِنّی اَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْهُ، وَمِنْ سَفْکِ الدَّمِ، وَعُقُوقِ الْوالِدَیْنِ وَقَطیعَهِ الرَّحِمِ، وَالْفَرارِ مِنَ الزَّحْفِ، وَقَذْفِ الْمُحْصَناتِ، وَاَ کْلِ اَمْوالِ الْیَتامی ظُلْما، وَشَهادَهِ الزُّورِ، وَکِتْمانِ الشَّهادَهِ، وَاَنْ اَشْتَرِیَ بِعَهْدِکَ فی نَفْسی ثَمَنا قَلیلاً، وَاَ کْلِ الرِّبا، وَالْغُلُولِ، وَالسُّحْتِ وَالسِّحْرِ وَالاِکْتِهانِ وَالطِّیَرَهِ، وَالشِّرْکِ، وَالرِّیاءِ، وَالسَّرِقَهِ، وَشُرْبِ الْخَمْرِ وَنَقْضِ الْمِکْیالِ، وَبَخْسِ الْمیزانِ، وَالشِّقاقِ، وَالنِّفاقِ، وَنَقْضِ الْعَهْدِ وَالْفِرْیَهِ وَالْخِیانَهِ، وَالْغَدْرِ وَاِخْفارِ الذِّمَّهِ، وَالْحَلْفِ، وَالْغیبَهِ وَالنَّمیمَهِ وَالْبُهْتانِ وَالْهَمْزِ وَاللَّمْزِ وَالتَّنابُزِ بِالاَْلْقابِ، وَاَذَی الْجارِ، وَدُخُولِ بَیْتٍ بِغَیْرِ اِذْنٍ، وَالْفَخْرِ وَالْکِبْرِ، وَالاِشْراکِ، وَالاِصْرارِ، وَالاِسْتِکْبارِ وَالْمَشْیِ فِی الاَْرْضِ مَرَحا، وَالْجَوْرِ فِی الْحُکْمِ، وَالاِعْتِداءِ فِی الْغَضَبِ، وَرُکُوبِ الْحَمِیَّهِ وَتَعَصُّدِ الظّالِمِ، وَعَوْنٍ عَلَی الاِثْمِ وَالْعُدْوانِ وَقِلَّهِ

الْعَدَدِ فِی الاَْهْلِ وَالْوَلَدِ، وَرُکُوبِ الظَّنِّ، وَاتِّبَاعِ الْهَوی، وَالْعَمَلِ بِالشَّهْوَهِ وَ الاَْمْرِ بِالْمُنْکَرِ وَالنَّهْیِ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَفَسادٍ فِی الاَْرْضِ، وَجُحُودِ الْحَقِّ، وَالاِْدْلاءِ اِلَی الْحُکّامِ بِغَیْرِ حَقٍّ، وَالْمَکْرِ وَالْخَدیعَهِ وَالْبُخْلِ وَ قَوْلِ فیما لا اَعْلَمُ، وَاَ کْلِ الْمَیْتَهِ وَالدَّمِ، وَلَحْمِ الْخِنْزیرِ وَما اُهِلَّ لِغَیْرِ اللّهِ بِه، وَالْحَسَدِ، وَالْبَغْیِ، وَالدُّعاءِ اِلَی الْفاحِشَهِ وَالتَّمَنِّی بِما فَضَّلَ اللّهُ، وَالاِْعْجابِ بِالنَّفْسِ، وَالْمَنِّ بِالْعَطِیَّهِ وَالاِْرتِکابِ اِلَی الظُّلْمِ، وَجُحُودِ الْقُرْانِ وَقَهْرِ الْیَتیمِ، وَانْتِهارِ السّائِلِ، وَالْحِنْثِ فِی الاَْیْمانِ، وَکُلِّ یَمینٍ کاذِبَهٍ فاجِرَهٍ، وَظُلْمِ اَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ فی اَمْوالِهِمْ وَاَشْعارِهِمْ وَاَعْراضِهِمْ وَاَبْشارِهِمْ،

وَما رَاهُ بَصَری، وَسَمِعَهُ سَمْعی، وَنَطَقَ بِه لِسانی، وَبَسَطْتُ اِلَیْهِ یَدی، وَنَقَلْتُ اِلَیْهِ قَدَمی، وَباشَرَهُ جِلْدی، وَحَدَّثْتُ بِه نَفْسی، مِمّا هُوَ لَکَ مَعْصِیَهٌ، وَکُلِّ یَمینٍ زُورٍ، وَمِنْ کُلِّ فاحِشَهٍ وَذَنْبٍ وَخَطیئَهٍ عَمِلْتُها فی سَوادِ اللَّیْلِ وَبَیاضِ النَّهارِ فی مَلاَءٍ اَوْ خَلاَءٍ مِمّا عَلِمْتُهُ اَوْ لَمْ اَعْلَمْهُ، ذَکَرْتُهُ اَمْ لَمْ اَذْکُرْهُ سَمِعْتُهُ اَمْ لَمْ اَسْمَعْهُ، عَصَیْتُکَ فیهِ رَبّی طَرْفَهَ عَیْنٍ وَفیما سِواها، مِنْ حِلٍّ اَوْ حَرامٍ تَعَدَّیْتُ فیهِ، اَوْ قَصَّرْتُ عَنْهُ، مُنْذُ یَوْمَ خَلَقْتَنی اِلی اَنْ جَلَسْتُ مَجْلِسی هذا، فَاِنّی اَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْهُ، وَاَنْتَ یا کَریمُ تَوّابٌ رَحیمٌ

اَللّهُمَّ یا ذَا الْمَنِّ وَالْفَضْلِ، وَالْمَحامِدِ الَّتی لا تُحْصی، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاقْبَلْ تَوْبَتی، وَلا تَرُدَّها لِکَثْرَهِ ذُنُوبی، وَما اَسْرَفْتُ عَلی نَفْسی حَتّی لا اَرْجِعَ فی ذَنْبٍ تُبْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ، فَاجْعَلْها یا عَزیزُ تَوْبَهً نَصُوحا صادِقَهً مَبْرُورَهً لَدَیْکَ، مَقْبُولَهً مَرْفُوعَهً عِنْدَکَ فی خَزائِنِکَ الَّتی ذَخَرْتَها لاَِوْلِیائِکَ حینَ قَبِلْتَها مِنْهُمْ وَرَضیتَ بِها عَنْهُمْ، اَللّهُمَّ اِنَّ هذِهِ النَّفْسَ نَفْسُ عَبْدِکَ، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُحَصِّنَها مِنَ الذُّنُوبِ، وَتَمْنَعَها وَمِنَ

الْخَطايا تَحْرُزَها مِنَ السَّيِّئاتِ، وَتَجْعَلَها فی حِصْنٍ حَصینٍ مَنیعٍ لا یَصِلُ اِلَیْها ذَنْبٌ وَ لاخَطیئَهٌ، وَلایُفْسِدُها عَیْبٌ وَلامَعْصِیَهٌ حَتّی اَلْقاکَ یَوْمَ اَلْقِیامَهِ وَاَ نْتَ عَنّی راضٍ، وَاَنَا مَسْرُورٌ تَغْبِطُنی مَلائِکَتُکَ، وَاَنْبِیاؤُکَ وَجَمیعُ خَلْقِکَ وَقَدْ قَبِلْتَنی وَجَعَلْتَنی تَائِبا طاهِرا زاکِیا عِنْدَکَ فِی الصّادِقینَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَعْتَرِفُ لَکَ بِذُنُوبی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْها ذُنُوبا لا تُظْهِرُها لِاَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، یا غَفّارَ الذُّنُوبِ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، سُبْحانَکَ اللّهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، عَمِلْتُ سُوءا وَظَلَمْتُ نَفْسی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ

اَللّهُمَّ اِنْ کانَ مِنْ عَطائِکَ وَمَنِّکَ وَفَضْلِکَ، وَفی عِلْمِکَ وَقَضائِکَ: اَنْ تَرْزُقَنِی التَّوْبَهَ، فَصَلِّ علی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاعْصِمْنی بَقِیَّهَ عُمْری وَاَحْسِنْ مَعُونَتی فِی الْجِدِّ وَالِاجْتِهادِ، وَالْمُسارَعَهِ اِلی ما تُحِبُّ وَتَرْضی، وَالنَّشاطِ وَالْفَرَحِ وَالصِّحَّهِ، حَتّی اَبْلُغَ فی عِبادَتِکَ وَطاعَتِکَ الَّتی یَحِقُّ لَکَ عَلَیَّ رِضاکَ وَاَنْ تَرْزُقَنی بِرَحْمَتِکَ ما اُقیمُ بِه حُدُودَ دینِکَ، وَحَتّی اَعْمَلَ فی ذلِکَ بِسُنَنِ نَبِیِّکَ، صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاِلِه، وَافْعَلْ ذلِکَ بِجَمیعِ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ فی مَشارِقِ الاَرْضِ وَمَغارِبِها، اَللّهُمَّ اِنَّکَ تَشْکُرُ الْیَسیرَ وَتَغْفِرُ الْکَثیرَ، وَاَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ سه مرتبه می گوئی، و پس از آن می گوئی:

اَللّهُمَّ اقْسِمْ لی کُلَّما تُطْفِئُ بِه عَنّی نائِرَهَ کُلِّ جاهِلٍ، وَتُخْمِدُ عَنّی شُعْلَهَ کُلِّ قائِلٍ، وَاَعْطِنی هُدیً مِنْ کُلِّ ضَلالَهٍ، وَغِنیً مِنْ کُلِّ فَقْرٍ، وَقُوَّهً مِنْ کُلِّ ضَعْفٍ، وَعِزّا مِنْ کُلِّ ذُلٍّ، وَرِفْعَهً مِنْ کُلِّ ضِعَهٍ، وَاَمْنا مِنْ کُلِّ خَوْفٍ، وَعافِیَهً مِنْ کُلِّ بَلاءٍ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنی عَمَلاً یَفْتَحُ لی بابَ کُلِّ یَقینٍ، وَیَقینا یَسُدُّ عَنّی بابَ کُلِّ شُبْهَهٍ، وَدُعاءً تَبْسُطُ لی فیهِ الاِجابَهَ، وَخَوْفا تُیَسِّرُ لی بِه کُلَّ رَحْمَهٍ، وَعِصْمَهً

تَحُولُ بَیْنی وَبَیْنَ الذُّنُوبِ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

و می گویی: یا مَنْ نَهانی عَنِ الْمَعاصی فَعَصَیْتُهُ، فَلَمْ یَهْتِکْ سِتْری عِنْدَ مَعْصِیَتِه، یا مَنْ اَلْبَسَنی عافِیَتَهُ فَعَصَیْتُهُ، فَلَمْ یَسْلُبْنی عِنْدَ ذلِکَ عافِیَتَهُ

یا مَنْ اَ کْرَمَنی وَاَسْبَغَ عَلَیَّ نِعَمَهُ فَعَصَیْتُهُ، فَلَمْ یُزِلْ عَنّی نِعْمَتَهُ

یا مَنْ نَصَحَ لی فَتَرَ کْتُ نَصیحَتَهُ فَلَمْ یَسْتَدْرِجْنی عِنْدَ تَرْکی نَصیحَتَهُ،

یا مَنْ اَوْصانی بِوَصایا کَثیرَهٍ لا تُحْصی اِشْفاقاً مِنْهُ عَلَیَّ وَرَحْمَهً مِنْهُ لی فَتَرَ کْتُ وَصِیَّتَهُ

یا مَنْ کَتَمَ سَیِّئاتی وَاَظْهَرَ مَحاسِنی حَتّی کَاَنّی لَمْ اَزَلْ اَعْمَلُ بِطاعَتِه

یا مَنْ اَرْضَیْتُ عِبادَهُ بِسَخَطِه فَلَمْ یَکِلْنی اِلَیْهِمْ وَرَزَقَنی مِنْ سَعَتِه

یا مَنْ دَعانی اِلی جَنَّتِه فَاخْتَرْتُ النّارَ فَلَمْ یَمْنَعْهُ ذلِکَ اَنْ فَتَحَ لی بابَ تَوْبَتِه، یا مَنْ اَقالَنی عَظیمَ الْعَثَراتِ، وَاَمَرَنی بِالدُّعاءِ، وَضَمِنَ لی اِجابَتَهُ،

یا مَنْ اَعْصیهِ فَیَسْتُرُ عَلَیَّ وَیَغْضِبُ لی اِنْ عُیِّرْتُ بِمَعْصِیَتِه

یا مَنْ نَهی خَلْقَهُ عَنِ انْتِهاکِ مَحارِمی وَاَنَا مُقیمٌ عَلَی انْتِهاکِ مَحارِمِه

یا مَنْ اَفْنَیْتُ ما اَعْطانی فی مَعْصِیَتِه فَلَمْ یَحْبِسْ عَنّی عَطِیَّتَهُ

یا مَنْ قَوَیْتُ عَلَی الْمَعاصی بِکِفایَتِه فَلَمْ یَخْذُلْنی، وَلَمْ یُخْرِجْنی مِنْ کِفایَتِه، یا مَنْ بارَزْتُهُ بِالْخَطایا فَلَمْ یُمَثِّلْ بی عِنْدَ جُرْاَتی عَلی مُبارَزَتِه، یا مَنْ اَمْهَلَنی حَتَّی اسْتَغْنَیْتُ مِنْ لَذّاتی ثُمَّ وَعَدَنی عَلی تَرْکِها مَغْفِرَتَهُ،

یا مَنْ اَدْعُوهُ وَاَنَا عَلی مَعْصِیَتِه فَیُجیبُنی وَیَقْضی حاجَتی بِقُدْرَتِه،

یا مَنْ عَصَیْتُهُ بِاللَّیْلِ وَالنَّهارِ وَقَدْ وَکَّلَ بِالاِْسْتِغْفارِ لی مَلائِکَتَهُ،

یا مَنْ عَصَیْتُهُ فِی الشَّبابِ وَالْمَشیبِ وَهُوَ یَتَاَنّانی وَیَفْتَحُ لی بابَ رَحْمَتِه، یا مَنْ یَشْکُرُ الْیَسیرَ فی عَمَلی، وَیُنْسَی الْکَثیرُ مِنْ کَرامَتِه، یا مَنْ خَلَّصَنی

بِقُدْرَتِه وَنَجّانی بِلُطْفِه، یا مَنِ اسْتَدْرَجَنی حَتّی جانَبْتُ مَحَبَّتَهُ،

یا مَنْ فَرَضَ الْکَثیرَ لی مِنْ اِجابَتِه عَلی طُولِ اِساءَتی وَتَضْییعی فَریضَتَهُ یا مَنْ یَغْفِرُ ظُلْمَنا وَحَوْبَنا وَجُرْاَتَنا وَهُوَ لا یَجُورُ عَلَیْنا فی قَضِیَّتِه،

یا مَنْ نَتَظالَمُ فَلا یُؤاخِذُنا بِعِلْمِه، وَیُمْهِلُ حَتّی یُحْضِرَ الْمَظْلُومُ بَیِّنَتَهُ

یا مَنْ یُشْرِکُ بِه عَبْدُهُ وَهُوَ خَلَقَهُ فَلا یَتَعاظَمُهُ اَنْ یَغْفِرَ لَهُ جَریرَتَهُ

یا مَنْ مَنَّ عَلَیَّ بِتَوْحیدِه، وَاَحْصی عَلَیَّ الذُّنُوبَ، وَاَرْجُو اَنْ یَغْفِرَها لی بِمَشِیَّتِه، یا مَنْ اَعْذَرَ وَاَنْذَرَ ثُمَّ عُدْتُ بَعْدَ الْاِعْذارِ وَالاِنْذارِ فی مَعْصِیَتِه،

یا مَنْ یَعْلَمُ اَنَّ حَسَناتی لا تَکُونُ ثَمَناً لِاَصْغَرِ نِعَمِه

یا مَنْ اَفْنَیْتُ عُمْری فی مَعْصِیَتِه فَلَمْ یُغْلِقْ عَنّی بابَ تَوْبَتِه

یا وَیْلی ما اَقَلَّ حَیائی، وَیا سُبْحانَ هذَا الرَّبِّ ما اَعْظَمَ هَیْبَتَهُ

وَیا وَیْلی ما اَقْطَعَ لِسانی عِنْدَ الْاِعْذارِ وَما عُذْری وَقَدْ ظَهَرَتْ عَلَیَّ حُجَّتُهُ، ها اَ نَا ذا بائِحٌ بِجُرْمی، مُقِرٌّ بِذَنْبی لِرَبِّی لِیَرْحَمَنی وَیَتَغَمَّدَنی بِمَغْفِرَتِه، یا مَنِ الْاَرَضُونَ والسَّماواتُ جَمیعاً فی قَبْضَتِه

یا مَنِ اسْتَحْقَقْتُ عُقُوبَتَهُ، ها اَنَا ذا مُقِرٌّ بِذَنْبی، یا مَنْ وَسِعَ کُلَّ شَیْءٍ بِرَحْمَتِه، ها اَ نَا ذا عَبْدُکَ الْحَسیرُ الْخاطِئُ اغْفِرْ لَهُ خَطیئَتَهُ، یا مَنْ یُجیرُنی فی مَحْیایَ وَمَماتی، یا مَنْ هُوَ عُدَّتی لِظُلْمَهِ الْقَبْرِ وَوَحْشَتِه، یا مَنْ هُوَ ثِقَتی وَرَجائی وَعُدَّتی لِعَذابِ الْقَبْرِ وَضَغْطَتِه، یا مَنْ هُوَ غِیاثی وَمَفْزَعی وَعُدَّتی لِلْحِسابِ وَدِقَّتِه، یا مَنْ عَظُمَ عَفْوُهُ، وَ کَرُمَ صَفْحُهُ، وَاشْتَدَّتْ نِقْمَتُهُ

اِلهی لا تَخْذُلْنی یَوْمَ الْقِیامَهِ فَاِنَّکَ عُدَّتی لِلْمیزانِ وَخِفَّتِه، ها اَ نَا ذا بائِحٌ(1) بِجُرْمی، مُقِرٌّ بِذَنْبی، مُعْتَرِفٌ بِخَطیئَتی، اِلهی وَخالِقی وَمَوْلایَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ

1- باح الشیء: ظهر وأشتهر.

وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاخْتِمْ لی بِالشَّهادَهِ وَالرَّحْمَهِ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ یَحِقُّ عَلَیْکَ، فیهِ اِجابَهُ الدُّعاءِ اِذا دُعیتَ بِه، وَاَسْاَلُکَ بِحَقِّ کُلِّ ذی حَقٍّ عَلَیْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلی جَمیعِ مَنْ دُونَکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَالِ مُحَمَّدٍ عَبیدِکَ النُّجَباءِ اَلْمَیامینِ، وَمَنْ اَرادَنی بِسُوءٍ فَخُذْ بِسَمْعِهِ وَبَصَرِه وَمِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِه، وَامْنَعْهُ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ

اَللّهُمَّ اِنّا نَرْغَبُ اِلَیْکَ فی دَوْلَهٍ کَریمَهٍ تُعِزُّ بِهَا الْاِسْلامَ وَاَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَاَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فیها مِنَ الدُّعاهِ اِلی طاعِتِکَ وَالْقادَهِ اِلی سَبیلِکَ ، وَتَرْزُقُنابِها کَرامَهَ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ بِرَحْمَتِکَ یااَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ اِنّانَشْکُو اِلَیْکَ غَیْبَهَ نَبِیِّنا عَنّا، وَ کَثْرَهَ عَدُوِّنا، وَقِلَّهَ عَدَدِنا، وَشِدَّهَ الْفِتَنِ بِنا، وَتَظاهُرَ الزَّمانِ عَلَیْنا، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَعِنّا عَلی ذلِکَ یا رَبِّ بِفَتْحٍ مِنْکَ تُعَجِّلُهُ، وَنَصْرٍ تُعِزُّهُ، وَسُلْطانِ حَقٍّ تُظْهِرُهُ، وَرَحْمَهٍ مِنْکَ تُجَلِّلُناها، وَعافِیَتِکَ فَاَلْبِسْناها بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ اِنّی لَمْ اَعْمَلِ الْحَسَنَهَ حَتّی اَعَطَیْتَنیها، وَلَمْ اَعْمَلِ السَّیِّئَهَ، اِلاّ بَعْدَ اَنْ زَیَّنَها لِیَ الشَّیْطانُ الرَّجیمُ، اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَلِ مُحَمَّدٍ، وَعُدْ عَلَیَّ بِعَطائِکَ، وَداوِ دائی بِدَوائِکَ، فَاِنَّ دائِیَ الذُّنوبُ الْقَبیحَهُ، وَدَواءَکَ وَعْدُ عَفْوِکَ وَحَلاوَهُ رَحْمَتِکَ

اَللّهُمَّ لا تَهْتِکْ سِتْری، وَلا تُبْدِ عَوْرَتی، وَامِنْ رَوْعَتی، وَاَقِلْنی عَثْرَتی، وَنَفِّسْ کُرْبَتی، وَاقْضِ عَنّی دَیْنی وَاَمانَتی، وَاخْزِ عَدُوَّکَ وَعَدُوَّ الِ مُحَمَّدٍ وَعَدُوّی وَعَدُوَّ الْمُؤْمنینَ مِنَ الْجِنِّ وَالاِْنْسِ فی مَشارِقِ الاَْرْضِ وَمَغارِبِها

اَللّهُمَّ حاجَتی حاجَتی حاجَتی الَّتی اِنْ اَعْطَیْتَنیها لَمْ یَضُرَّنی ما مَنَعْتَنی،

وِاِنْ مَنَعْتَنيهَا لَمْ يَنْفَعْنى ما اَعْطَيْتَنى وَهُوَ فَكاكُ رَقَبَتى مِنَ النّارِ، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَارْضَ عَنّى، وَارْضَ عَنّى وَارْضَ عَنّى تا یک نفس قطع شود، و بگوید:

اَللّهُمَّ اِيّاکَ تَعَمَّدْتُ بِحاجَتى، وَبِکَ اَنْزَلْتُ مَسْکَنَتى، فَلْتَسَعْنى رَحْمَتُکَ يا وَهّابَ الْجَنَّهِ، يا وَهّابَ الْمَغْفِرَهِ، لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ

اَيْنَ اَطْلُبُکَ يا مَوْجُوداً فى کُلِّ مَکانٍ، فِى الْفَيافى مَرَّهً، وَفِى الْقِفارِ اُخْرى، لَعَلَّکَ تَسْمَعُ مِنّى النِّداءَ، فَقَدْ عَظُمَ جُرْمى، وَقَلَّ حَيائى مَعَ تَقَلْقُلِ قَلْبى، وَبُعْدِ مَطْلَبى، وَکَثْرَهِ اَهْوالى

رَبِّ اَىَّ اَهْوالى اَتَذَکَّرُ ؟ وَاَيَّها اَنْسى ؟ فَلَوْ لَمْ يَکُنْ اِلاَّ الْمَوْتُ لَکَفى، فَکَيْفَ وَما بَعْدَ الْمَوْتِ اَعْظَمْ وَاَدْهى، يا ثِقْلى وَدَمارى وَسُوءَ سَلَفى وَقِلَّهَ نَظَرى لِنَفْسى، حَتّى مَتى وَاِلى مَتى اَقُولُ : لَکَ الْعُتْبى مَرَّهً بَعْدَ اُخْرى ثُمَّ لا تَجِدُ عِنْدى صِدْقاً وَلا وَفاءً، اَسْاَلُکَ بِحَقِّ الَّذى کُنْتَ لَهُ اَنيساً فِى الظُّلُماتِ، وَبِحَقِّ الَّذينَ لَمْ يَرْضَوْا بِصِيامِ النَّهارِ وَبِمُکابَدَهِ اللَّيْلِ حَتّى مَضَوْا عَلَى الاَْسِنَّهِ قُدْماً(1) فَخَضَبُوا اللِّحاءَ بِالدِّماءِ، وَرَمَّلُوا الْوُجُوهَ بِالثَّرى، اِلاّ عَفَوْتَ عَمَّنْ ظَلَمَ وَاَساءَ، يا غَوْثاهُ يا اَللّهُ يا رَبّاهُ،

اَعُوذُ بِکَ مِنْ هَوىً قَدْ غَلَبَنى، وَمِنْ عَدُوٍّ قَدِ اسْتَکْلَبَ عَلَىَّ، وَمِنْ دُنْياً قَدْ تَزَيَّنَتْ لى، وَمِنْ نَفْسٍ اَمّارَهٍ بِالسُّوءِ اِلاّ ما رَحِمَ رَبّى

فَاِنْ کُنْتَ سَيِّدى قَدْ رَحِمْتَ مِثْلى فَارْحَمْنى، وَاِنْ کُنْتَ سَيِّدى قَدْ قَبِلْتَ مِثْلى فَاقْبَلْنى، يا مَنْ قَبِلَ السَّحَرَهَ فَاقْبَلْنى، يا مَنْ يُغَذّينى بِالنِّعَمِ صَباحاً وَمَساءً، قَدْ تَرانى فَريداً وَحيداً شاخِصاً بَصَرى مُقَلِّداً عَمَلى قَدْ تَبَرَّاَ جَميعُ الْخَلْقِ

1- قِدَماً، م .

مِنّی، نَعَمْ وَاَبی وَاُمّی وَمَنْ کانَ لَهُ کَدّی وَسَعْیی

اِلهی فَمَنْ یَقْبَلُنی، وَمَنْ یَسْمَعُ نِدائی، وَمَنْ یُونِسُ وَحْشَتی، وَمَنْ یُنْطِقُ لِسانی اِذا غُیِّبْتُ فِی الثَّری وَحْدی؟ ثُمَّ سَاَلْتَنی بِما اَنْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی، فَاِنْ قُلْتُ: قَدْ فَعَلْتُ فَاَیْنَ الْمَهْرَبُ مِنْ عَدْلِکَ؟ وَاِنْ قُلْتُ: لَمْ اَفْعَلْ قُلْتَ: اَلَمْ اَکُنْ اُشاهِدُکَ وَاَراکَ، یا اَللّٰهُ یا کَریمَ الْعَفْوِ، مَنْ لی غَیْرُکَ؟ اِنْ سَاَلْتُ غَیْرَکَ لَمْ یُعْطِنی، وَاِنْ دَعَوْتُ غَیْرَکَ لَمْ یُجِبْنی

رِضاکَ یا رَبِّ قَبْلَ لِقائِکَ، رِضاکَ یا رَبِّ قَبْلَ نُزُولِ النّیرانِ

رِضاکَ یا رَبِّ قَبْلَ اَنْ تُغَلَّ الْاَیْدی اِلَی الْاَعْناقِ

رَضاکَ یا رَبِّ قَبْلَ اَنْ اُنادِیَ فَلا اُجابُ النِّداءَ

یا اَحَقَّ مَنْ تَجاوَزَ وَعَفی، وَعِزَّتِکَ لا اَقْطَعُ مِنْکَ الرَّجاءَ وَاِنْ عَظُمَ جُرْمی وَقَلَّ حَیائی، فَقَدْ لَزِقَ بِالْقَلْبِ داءٌ لَیْسَ لَهُ دَواءٌ، یا مَنْ لَمْ یَلُذِ اللاّئِذُونَ بِمِثْلِه، یا مَنْ لَمْ یَتَعَرَّضِ الْمُتَعَرِّضُونَ لِاَکْرَمَ مِنْهُ، وَیا مَنْ لَمْ تُشَدُّ الرِّحالُ اِلی مِثْلِه، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاشْغَلْ قَلْبی بِعَظیمِ شَأنِکَ، وَاَرْسِلْ مَحَبَّتَکَ اِلَیْهِ حَتّی اَلْقاکَ وَاَوْداجی تَشْخَبُ دَماً

یا واحِدُ، یا اَجْوَدَ الْمُنْعِمینَ، الْمُتَکَبِّرُ الْمُتَعالُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْکُکْ رَقَبَتی مِنَ النّارِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اِلهی قَلَّ شُکْری سَیِّدی فَلَمْ تَحْرِمْنی، وَعَظُمَتْ خَطیئَتی سَیِّدی فَلَمْ تَفْضَحْنی، وَرَاَیْتَنی عَلَی الْمَعاصی سَیِّدی فَلَمْ تَمَنَعْنی وَلَمْ تَهْتِکْ سِتْری، وَاَمَرْتَنی سَیِّدی بِالطّاعَهِ فَضَیَّعْتُ ما بِه اَمَرْتَنی، فَاَیُّ فَقیرٍ اَفْقَرُ مِنّی؟ سَیِّدی اِنْ لَمْ تُغْنِنی، فَاَیُّ شَقِیٍّ اَشْقی مِنّی اِنْ لَمْ تَرْحَمْنی؟ فَنِعْمَ الرَّبُّ اَنْتَ یا سَیِّدی، وَنِعْمَ الْمَوْلی، وَبِئْسَ الْعَبْدُ اَنَا یا سَیِّدی وَجَدْتَنی، اَیْ رَبّاهُ، ها اَنَا ذا بَیْنَ یَدَیْکَ

مُعْتَرِفٌ بِذُنُوبی، مُقِرٌّ بِالْاِساءَهِ وَالظُّلْمِ عَلی نَفْسی، مَنْ اَنَا یا رَبِّ فَتَقْصُدُ لِعَذابی؟ اَمْ مَنْ یَدْخُلُ فی مَسْاَلَتِکَ اِنْ اَنْتَ رَحِمْتَنی؟

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنَ الدُّنْیا ما اَسُدُّ بِه لِسانی، وَاُحَصِّنُ بِه فَرْجی وَاُؤَدّی بِه عَنّی اَمانَتی، وَاَصِلُ بِه رَحِمی، وَاَتَّجِرُ بِه لِاخِرَتی، وَیَکُونُ لی عَوْناً عَلَی الْحَجِّ وَالْعُمْرَهِ، فَاِنَّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ

وَعِزَّتِکَ یا کَریمُ لاُلِحَّنَّ عَلَیْکَ، وَلاَطْلُبَنَّ اِلَیْکَ، وَلاَتَضَرَّعَنَّ اِلَیْکَ وَلاَبْسُطَنَّها اِلَیْکَ مَعَ مَا اقْتَرَفْنا مِنَ الاْثامِ

یا سَیِّدی فَبِمَنْ اَعُوذُ، وَبِمَنْ اَلُوذُ؟ کُلُّ مَنْ اَتَیْتُهُ فی حاجَهٍ وَسَاَلْتُهُ فائِدَهً فَاِلَیْکَ یُرْشِدُنی، وَعَلَیْکَ یَدُلُّنی، وَفیما عِنْدَکَ یُرَغِّبُنی

فَاَسْاَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَفاطِمَهَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، وَعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلیٍّ، وَالْحُجَّهِ الْقائِمِ بِالْحَقِّ صَلَواتُکَ یا رَبِّ عَلَیْهِمْ اَجْمَعینَ

وَبِالشَّأْنِ الَّذی لَهُمْ عِنْدَکَ، فَاِنَّ لَهُمْ عِنْدَکَ شَأْناً مِنَ الشَّأْنِ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَفْعَلَ بی «کَذا وَکذا»

وسؤال کن حوائج خود را دنیویّه واخرویّه که برآورده است انشاءاللّه، پس بگو:

اَللّهُمَّ رَبَّنا وَرَبَّ کُلِّ شَیْءٍ، مُنْزِلَ التَّوْراهِ وَالاِْنْجیلِ وَالزَّبُورِ وَالْفُرْقانِ الْعَظیمِ، فالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوی، اَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّهٍ اَ نْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها، اَ نْتَ الاْوَّلُ فَلَیْسَ قَبْلَکَ شَیْءٌ، وَاَ نْتَ الاْخِرُ فَلَیْسَ بَعْدَکَ شَیْءٌ، وَاَ نْتَ الظّاهِرُ فَلَیْسَ دُونَکَ شَیْءٌ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاالِه وَاقْضِ عَنّی الدَّیْنَ، وَاَغْنِنی مِنَ الْفَقْرِ، یا خَیْرَ مَنْ عُبِدَ، وَیا اَشْکَرَ مَنْ حُمِدَ، وَیا اَحْلَمَ مَنْ قَهَرَ، وَیا اَکْرَمَ مَنْ

قَدَرَ، وَيا اَسْمَعَ مَنْ نُودِیَ، وَيا اَقْرَبَ مَنْ نُوجِیَ، وَيا اَمَنَ مَنِ اسْتُجيرَ، وَيا اَرْاَفَ مَنِ اسْتُغيثَ، وَيا اَكْرَمَ مَنْ سُئِلَ، وَيا اَجْوَدَ مَنْ اَعْطى، وَيا اَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْ قِلَّةَ حيلَتى، وَامْنُنْ عَلَىَّ بِالْجَنَّهِ طَوْلاً مِنْكَ، وَفُكَّ رَقَبَتى مِنَ النّارِ تَفَضُّلاً،

اَللّهُمَّ اِنّى اَطَعْتُكَ فيمَا اَحَبَّ الاَشْياءِ اِلَيْكَ وَهُوَ التَّوْحيدُ، وَلَمْ اَعْصِكَ فى اَ كْرَهِ الاَشْياءِ اِلَيْكَ وَهُوَ الشِّرْكُ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَا كْفِنى اَمْرَ عَدُوّى، اَللّهُمَّ اِنَّ لَكَ عَدُوّاً لا يَاْلُونى خَبالاً، بَصيراً بِعُيُوبى، حَريصاً عَلى غِوايَتى، يَرانى هُوَ وَقَبيلُهُ مِنْ حَيْثُ لا اَراهُمْ، اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَعِذْ مِنْ شَرِّ شَياطينِ الْجِنِّ وَالاِنْسِ اَنْفُسَنا وَاَمْوالَنا وَاَهالينا وَاَوْلادَنا وَما اُغْلِقَتْ عَلَيْهِ اَبْوابُنا، وَما اَحاطَتْ بِه عَوْراتُنا

اَللّهُمَّ وَحَرِّمْنى عَلَيْهِ كَما حَرَّمْتَ عَلَيْهِ الْجَنَّهَ، وَباعِدْ بَيْنى وَبَيْنَهُ كَما باعَدْتَ بَيْنَ السَّماءِ وَالاَرْضِ وَاَبْعَدَ مِنْ ذلِكَ

اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيمِ، وَمِنْ رِجْسِه وَنَصْبِه وَهَمْزِه وَلَمْزِه وَنَفْخِه وَكَيْدِه وَمَكْرِه وَسِحْرِه وَنَزْغِه وَفِتْنَتِه وَغَوائِلِه

اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُبِكَ مِنْهُمْ فِى الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ، وَفِى الْمَحْيا وَالْمَماتِ يا مُسَمِّىَ نَفْسِه بِالاِسْمِ الَّذى قَضى اَنَّ حاجَهَ مَنْ يَدْعُوهُ بِه مَقْضِيَّهٌ، اَسْاَلُكَ بِه اِذْ لا شَفيعَ لى عِنْدَكَ اَوْثَقُ مِنْهُ، اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَفْعَلْ بى «كَذا وَكذا» و حاجت خود را بخواه كه روا می شود انشاء اللّه تعالى، پس بگو:

اَللّهُمَّ اِنْ اَدْخَلْتَنى الْجَنَّهَ فَاَنْتَ مَحْمُودٌ، وَاِنْ عَذَّبْتَنى فَاَنْتَ مَحْمُودٌ يا مَنْ هُوَ مَحْمُودٌ فى كُلِّ خِصالِه صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بى ما تَشاءُ فَاَنْتَ مَحْمُودٌ، اِلهى اَتُراكَ مُعَذِّبى وَقَدْ عَفَّرْتُ لَكَ فِى التُّرابِ خَدّى، اَتُراكَ

مُعَذِّبی وَحُبُّکَ فی قَلْبی، اَما اِنَّکَ اِنْ فَعَلْتَ ذلِکَ بی جَمَعْتَ بَیْنی وَبَیْنَ قَوْمٍ طالَ ما عادَیْتُهُمْ فیکَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ یَحِقُّ عَلَیْکَ فیهِ الْاِجابَهُ لِلدُّعاءِ اِذا دُعیتَ بِه،وَاَسْاَلُکَ بِحَقِّ کُلِّ ذی حَقٍّ عَلَیْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلی جَمیعِ مَنْ هُوَ دُونَکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَاٰلِهِ الطّاهِرینَ

وَمَنْ اَرادَنی اَوْ اَرادَ اَحَداً مِنْ اِخْوانی بِسُوءٍ فَخُذْ بِسَمْعِه وَبَصَرِه وَمِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِه، وَامْتَعْنی مِنْهُ بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، اَللّهُمَّ ما غابَ عَنّی مِنْ اَمْری، اَوْ حَضَرَنی وَلَمْ یَنْطِقْ بِه لِسانی وَلَمْ تَبْلُغْهُ مَسْاَلَتی اَنْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَصْلِحْهُ لی، وَسَهِّلْهُ یا رَبَّ الْعالَمینَ

«رَبَّنا لا تُؤاخِذْنا اِنْ نَسینا اَوْ اَخْطَأْنا رَبَّنا ولا تَحْمِلْ عَلَیْنا اِصْراً کَما حَمَلْتَهُ عَلَی الَّذینَ مِنْ قَبْلِنا رَبَّنا وَلا تُحَمِّلْنا ما لا طاقَهَ لَنا بِه وَاعْفُ عَنّا وَاغْفِرْ لَنا وَارْحَمْنا اَنْتَ مَوْلانا فَانْصُرْنا عَلَی الْقَوْمِ الْکافِرینَ»(1)

ماذا عَلَیْکَ یا رَبِّ لَوْ اَرْضَیْتَ عَنّی کُلَّ مَنْ لَهُ قِبَلی تَبِعَهٌ، وَاَدْخَلْتَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَغَفَرْتَ لی ذُنُوبی، فَاِنَّ مَغْفِرَتَکَ لِلْخاطِئینَ وَاَ نَا مِنْهُمْ، فَاغْفِرْ لی خَطائی یا رَبَّ الْعالَمینَ

اَللّهُمَّ اِنَّکَ تَحْلُمُ عَنِ الْمُذْنِبینَ، وَتَعْفُو عَنِ الْخاطِئینَ، وَاَنَا عَبْدُکَ الْخاطِئُ الْمُذْنِبُ الْحَسیرُ الشَّقِیُّ الَّذی قَدْاَفْزَعَتْنی ذُنُوبی، وَاَوْثَقَتْنی خَطایایَ، وَلَمْ اَجِدْ لَها سادّاً وَلا غافِراً غَیْرَکَ یا ذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، اِلهی اِسْتَعْبَدَتْنِی الدُّنْیا وَاسْتَخْدَمَتْنی، فَصِرْتُ حَیْرانَ بَیْنَ اَطْباقِهاَ، فَیا مَنْ اَحْصَی الْقَلیلَ فَشَکَرَهُ، وَتَجاوَزَ عَنِ الْکَثیرِ فَغَفَرَهُ بَعْدَ اَنْ سَتَرَهُ، ضاعِفْ لِیَ الْقَلیلَ فیطاعَتِکَ وَتَقَبَّلْهُ،

1- سوره بقره، آیه 286.

وَتَجاوَزْ عَنِ الْكَثيرِ فى مَعْصِيَتِکَ فَاغْفِرْهُ، فَاِنَّهُ لا يَغْفِرُ الْعَظيمَ اِلاَّ الْعَظيمُ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَعِنّى عَلى صَلاهِ اللَّيْلِ وَصِيامِ النَّهارِ، وَارْزُقْنى مِنَ الْوَرَعِ ما يَحْجُزُنى عَنْ مَعاصيکَ، وَاجْعَلْ عِباداتى لَکَ اَيّامَ حَياتى، وَاسْتَعْمِلْنى اَيّامَ عُمْرى بِعَمَلٍ تَرْضى بِهِ عَنّى، وَزَوِّدْنى مِنَ الدُّنْيَا التَّقْوى، وَاجْعَلْ لى فى لِقائِکَ خَلَفاً مِنْ جَميعِ الدُّنْيا، وَاجْعَلْ ما بَقِىَ مِنْ عُمْرى دَرَکاً لِما مَضى مِنْ اَجَلى،

اَيْقَنْتُ اَ نَّکَ اَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمينَ فى مَوْضِعِ الْعَفْوِ وَالرَّحْمَهِ، وَاَشَدُّ الْمُعاقِبينَ فى مَوْضِعِ النَّکالِ وَالنَّقِمَهِ، وَاَعْظَمُ الْمُتَجَبِّرينَ فى مَوْضِعِ الْكِبْرِياءِ وَالْعَظَمَهِ، فَاسْمَعْ يا سَميعُ مِدْحَتى، وَاَجِبْ يا رَحيمُ دَعْوَتى، وَاَقِلْ يا غَفُورُ عَثْرَتى، فَكَمْ يا اِلهى مِنْ كُرْبَهٍ قَدْ فَرَّجْتَها، وَغَمْرَهٍ قَدْ كَشَفْتَها، وَعَثْرَهٍ قَدْ اَقَلْتَها، وَرَحْمَهٍ قَدْ نَشَرْتَها، وَحَلْقَهِ بَلاءٍ قَدْ فَكَكْتَها

«اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذى هَدانا لِهذا وَما كُنّا لِنَهْتَدِىَ لَوْلا اَنْ هَدانَا اللّهُ»(1)

اَللّهُمَّ وَاِنّى اُشْهِدُکَ وَكَفى بِکَ شَهيداً فَاشْهَدْ لى بِاَ نّى اَشْهَدُ اَنَّکَ اَنْتَ اللّهُ الَّذى لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ رَبّى، وَاَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُکَ نَبِيّى، وَاَنَّ الدّينَ الَّذى شَرَعْتَ لَهُ دينى، وَاَنَّ الْكِتابَ الَّذى اَنْزَلْتَ عَلَيْهِ كِتابى وَاَنَّ عَلِيَّ بْنَ اَبى طالِبٍ اِمامى، وَاَنَّ الاَْئِمَّهَ مِنْ الِ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ اَئِمَّتى

اَللّهُمَّ اِنّى اُشْهِدُکَ وَكَفى بِکَ شَهيداً فَاشْهَدْ لى بِاَنَّکَ اَ نْتَ اللّهُ الْمُنْعِمُ عَلَيَّ لا غَيْرُکَ، لَکَ الْحَمْدُ بِنِعْمَتِکَ تَتِمُّ الصّالِحاتِ، لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَاللّهُ اَ كْبَرُ، وَسُبْحانَ اللّهِ وَبِحَمْدِه، وَتَبارَکَ اللّهُ وَتَعالى، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِىِّ الْعَظيمِ، وَلا

1- سوره أعراف، آيه 43.

مَلْجَاَ وَلا مَنْجا مِنَ اللّه ِ اِلاّ اِلَيْهِ، عَدَدَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ، وَعَدَدَ كَلِماتِ رَبِّی الطَّيِّباتِ الْمُبارَكاتِ، صَدَقَ اللّه ُ وَبَلَّغَ الْمُرْسَلُونَ، وَنَحْنُ عَلی ذلِکَ مِنَ الشّاهِدينَ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلِ النُّورَ فی بَصَری وَالنَّصيحَهَ فی صَدْری، وَذِكْرَکَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهارِ عَلی لِسانی، وَمِنْ طَيِّبِ رِزْقِکَ الْحَلالِ- غَيْرَ مَمْنُونٍ وَلا مَحْظُورٍ- فَارْزُقْنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ خَيْرَ الْمَعيشَهِ مَعيشَهً اَقْوی بِها عَلی جَميعِ حاجاتی، وَاَتَوَسَّلُ بِها فِی الْحَياهِ اِلی اخِرَتی مِنْ غَيْرِ اَنْ تُتْرِفَنی فيها فَاَشْقی، وَاَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ حَلالِ رِزْقِکَ، وَاَفِضْ عَلَیَّ مِنْ سَيْبِ فَضْلِکَ نِعْمَهً مِنْکَ سابِغَهً وَعَطاءً غَيْرَ مَمْنُونٍ، وَلا تَشْغَلْنی فيها عَنْ شُكْرِ نِعْمَتِکَ عَلَیَّ بِاِكْثارٍ مِنْها، فَتُلْهِيَنی عَجائِبُ بَهْجَتِه، وَتُفْتِنَنی زَهَراتُ زينَتِه، وَلاَ بِاِقْلالٍ مِنْها فَيَقْصُرُ بِعَمَلی كَدُّهُ، وَيَمْلاَءُ صَدْری هَمُّهُ، بَلْ اَعْطِنی مِنْ ذلِکَ غِنیً عَنْ شِرارِ خَلْقِکَ، وَبَلاغاً اَنالُ بِه رِضْوانَکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ الدُّنْيا، وَمِنْ شَرِّ اَهْلِها وَشَرِّ ما فيها، وَلا تَجْعَلِ الدُّنْيا عَلَیَّ سِجْناً، وَلا تَجْعَلْ فِراقَها لی حُزْناً، اَجِرْنی مِنْ فِتْنَتِها، وَاجْعَلْ عَمَلی فيها مَقْبُولاً، وَسَعْيی فيها مَشْكُوراً، حَتّی اَصِلَ بِذلِکَ اِلی دارِ الْحَيَوانِ وَمَساكِنِ الاَْخْيارِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ اَزْلِها وَزِلْزالِها وَسَطَواتِ سُلْطانِها، وَمِنْ شَرِّ شَياطينِها، وَبَغْیِ مَنْ بَغی عَلَیَّ فيها، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه وَاعْصِمْنی بِالسَّكينَهِ، وَاَلْبِسْنی دِرْعَکَ الْحَصينَهَ، وَاَجِنَّنی فی سِتْرِکَ الْواقی، وَاَصْلِحْ لی حالی، وَبارِکْ لی فی اَهْلی وَوَلَدی وَمالی. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَطَهِّرْ قَلْبی وَجَسَدی، وَزَكِّ عَمَلی وَاقْبَلْ سَعْيی، وَاجْعَلْ ما عِنْدَکَ خَيْراً لی، سَيِّدی اَ نَا مِنْ حُبِّکَ جائِعٌ لااَشْبَعُ، اَنَا مِنْ حُبِّکَ ظَمْانٌ لا اَرْوی، واشَوْقاهُ اِلی مَنْ

يَرانى وَلا اَراهُ

يا حَبيبَ مَنْ تَحَبَّبَ اِلَيْهِ، يا قُرَّهَ عَيْنِ مَنْ لاذَ بِه وَانْقَطَعَ اِلَيْهِ، قَدْ تَرى وَحْدَتى مِنَ الْاَدَمِيّينَ وَوَحْشَتى، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَاغْفِرْ لى، وَاٰنِسْ وَحْشَتى وَارْحَمْ وَحْدَتى وَغُرْبَتى

اَللّٰهُمَّ اِنَّکَ عالِمٌ بِحَوائِجى غَيْرُ مُعَلَّمٍ، واسِعٌ لَها غَيْرُ مُتَكَلِّفٍ، فَصَلِّ عَليمُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَافْعَلْ بى ما اَنْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّى مِنْ اَمْرِ دُنْياىَ وَاخِرَتى

اَللّٰهُمَّ عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِکَ فَلْيَحْسُنِ الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِکَ، يا اَهْلَ التَّقْوى وَاَهْلَ الْمَغْفِرَهِ، اَللّٰهُمَّ اِنَّ عَفْوَکَ عَنْ ذَنْبى، وَتَجاوُزَکَ عَنْ خَطيئَتى، وَصَفْحَکَ عَنْ ظُلْمى، وَسِتْرَکَ عَلى قَبيحِ عَمَلى، وَحِلْمَکَ عَنْ كَبيرِ جُرْمى عِنْدَما كانَ مِنْ خَطَاى وَعَمْدى اَطْمَعَنى فى اَنْ اَسْاَلَکَ ما لا اَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ الَّذى رَزَقْتَنى مِنْ رَحْمَتِکَ، وَاَرَيْتَنى مِنْ قُدْرَتِکَ وَعَرَّفْتَنى مِنْ اِجابَتِکَ، فَصِرْتُ اَدْعُوکَ امِناً، وَاَسْاَلُکَ مُسْتَأْنِساً لا خائِفاً وَلا وَجِلاً ، مُدِلاًّ عَلَيْکَ فيما قَصَدْتُ فيهِ اِلَيْکَ، فَاِنْ اَبْطَاَ عَنّى عَتَبْتُ عَلَيْکَ بِجَهْلى، وَلَعَلَّ الَّذى اَبْطَاَ عَنّى هُوَ خَيْرٌ لى، لِعِلْمِکَ بِعاقِبَهِ الاُمُورِ، فَلَمْ اَرَ مَوْلىً كريماً اَصْبَرَ عَلى عَبْدٍ لَئيمٍ مِنْکَ عَلَىَّ، يا رَبِّ اِنَّکَ تَدْعُونى فَاُوَلِّى عَنْکَ، وَتَتَحَبَّبُ اِلَىَّ فَاَتَبَغَّضُ اِلَيْکَ، وَتَتَوَدَّدُ اِلَىَّ فَلا اَقْبَلُ مِنْکَ، كَاَنَّ لِىَ التَّطَوُّلَ عَلَيْکَ، وَلَمْ يَمْنَعْکَ ذلِکَ مِنَ الرَّحْمَهِ لى وَالاِْحْسانِ اِلَىَّ، وَالتَّفَضُّلِ عَلَىَّ بِجُودِکَ وَكَرَمِکَ، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَارْحَمْ عَبْدَکَ الْجاهِلَ، وَجُدْ عَلَيْهِ بِفَضْلِ اِحْسانِکَ اِنَّکَ جَوادٌ كَريمٌ، اَىْ جَوادُ، اَىْ كَريمُ.

سپس می گویی: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحيمِ، بِسْمِ اللّٰهِ، بِسْمِ اللّٰهِ، بِسْمِ عالِمِ الْغَيْبِ، بِسْمِ مَنْ لَيْسَ فى وَحْدانِيَّتِه شَکٌّ وَلا رَيْبٌ، بِسْمِ مَنْ لا فَوْتَ عَلَيْهِ وَ لا رَغْبَهَ اِلاّ اِلَيْهِ، بِسْمِ الْمَعْلُومِ غَيْرِ الْمَحْدُودِ، وَالْمَعْرُوفِ غَيْرِ الْمَوْصُوفِ، بِسْمِ

مَنْ اَماتَ وَاَحْیی، بِسْمِ مَنْ لَهُ الاْخِرَهُ وَالاُْولی

بِسْمِ الْعَزیزِ الاْعَزِّ، بِسْمِ الْجَلیلِ الاْجَلِّ، بِسْمِ الْمَحْمُودِ غَیْرِ الْمَحْدُودِ الْمُسْتَحِقِّ لَهُ عَلَی السَّرّاءِ وَالضَّرّاءِ، بِسْمِ الْمَذْکُورِ فِی الشِّدَّهِ وَالرَّخاءِ، بِسْمِ الْمُهَیْمِنِ الْجَبّارِ، بِسْمِ الْحَنّانِ الْمَنّانِ، بِسْمِ الْعَزیزِ مِنْ غَیْرِ تَعَزُّزٍ، وَالْقَدیرِ مِنْ غَیْرِ تَقَدُّرٍ، بِسْمِ مَنْ لَمْ یَزَلْ وَلا یَزُولُ، بِسْمِ اللّهِ الَّذی لا اِلَهَ اِلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ الَّذی لا تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَلا نَوْمٌ.

سپس می گویی: اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاَصْلِحْنی قَبْلَ الْمَوْتِ وَارْحَمْنی عِنْدَ الْمَوْتِ، وَاغْفِرْ لی بَعْدَ الْمَوْتِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاحْطُطْ عَنّا اَوْزارَنا بِالرَّحْمَهِ، وَاَرْجِعْ بِمُسیئِنا اِلَی التَّوْبَهِ

اَللّهُمَّ اِنَّ ذُنُوبی قَدْ کَثُرَتْ، وَجَلَّتْ عَنِ الصِّفَهِ، وَاِنَّها صَغیرَهٌ فی جَنْبِ عَفْوِکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه وَاعْفُ عَنّی

اَللّهُمَّ اِنْ کُنْتَ ابْتَلَیْتَنی فَصَبِّرْنی، وَالْعافِیَهُ اَحَبُّ اِلَیَّ،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَحَسِّنْ ظَنّی بِکَ، وَحَقِّقْهُ، وَبَصِّرْ فِعْلی، وَاَعْطِنی مِنْ عَفْوِکَ بِمِقْدارِ اَمَلی، وَلا تُجازِنی بِسُوءِ عَمَلی فَتُهْلِکَنی، فَاِنَّ کَرَمَکَ یَجِلُّ عَنْ مُجازاتِ مَنْ اَذْ نَبَ وَقَصَّرَ وَعانَدَ، وَاَتاکَ عائِذاً بِفَضْلِکَ هارِباً مِنْکَ اِلَیْکَ، مُتَنَجِّزاً ما وَعَدْتَ مِنْ الصَّفْحِ عَمَّنْ اَحْسَنَ بِکَ ظَنّاً

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاغْفِرْ لی وَالْجِلْدُ بارِدٌ، وَالنَّفَسُ دائِرٌ وَاللِّسانُ مُنْطَلِقٌ، وَالصُّحُفُ مَنْتَشَرَهٌ، وَالاْقْلامُ جارِیَهٌ، وَالتَّوْبَهُ مَقْبُولَهٌ، وَالتَّضَرُّعُ مَرْجُوٌّ، قَبْلَ اَنْ لا اَقْدِرَ عَلَی اسْتِغْفارِکَ حینَ یَفْنَی الاْجَلُ وَیَنْقَطِعُ الْعَمَلُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَتَوَلَّنا، وَلا تُوَلِّنا غَیْرَکَ

اَسْتَغْفِرُ اللّهَ اسْتِغْفاراً لا یَقْدِرُ قَدْرَهُ وَلا یَنْظُرُ اَمَدَهُ اِلاَّ اللّهُ الْمُسْتَغْفَرُ بِه، وَلا

يَدْرى ما وَراءَهُ، وَلا وَراءَ ما وَراءَهُ، وَالْمُرادَ بِه اَحَدٌ سِواهُ،

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْتَغْفِرُکَ لِما وَعَدْتُکَ مِنْ نَفْسى ثُمَّ اَخْلَفْتُکَ

وَاَسْتَغْفِرُکَ لِما تُبْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فیهِ، وَاَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ خَیْرٍ اَرَدْتُ بِه وَجْهَکَ ثُمَّ خالَطَنى فیهِ ما لَیْسَ لَکَ، وَاَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ نِعْمَهٍ اَنْعَمْتَ بِها عَلَىَّ ثُمَّ قَوَیْتُ بِها عَلى مَعْصِیَتِکَ.(1)

7) اللّهُمَّ اِنَّهُ قَدْ دَخَلَ شَهْرُ رَمَضانَ، اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذى اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ وَجَعَلْتَهُ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَالْفُرْقانَ، اَللّهُمَّ فَبارِکْ لَنا فى شَهْرِ رَمَضانَ، وَاَعِنّا عَلى صِیامِه وَصَلا تِه وَتَقَبَّلْهُ مِنّا.(2)

8) اِللّهُمَّ یا رَبِّ أَصْبَحْتُ لا أَرْجُو غَیْرَکَ، وَلا أَدْعُو سِواکَ، وَلا أَرْغَبُ إِلاّ إِلَیْکَ، وَلا أَتَضَرَّعُ إِلاّ عِنْدَکَ، وَلا أَلُوذُ إِلاّ بِفِنائِکَ، إِذْ لَوْ دَعَوْتُ غَیْرَکَ لَمْ یُجِبْنِى، وَلَوْ رَجَوْتُ غَیْرَکَ لاَءَخْلَفَ رَجائِى، وَأَنْتَ ثِقَتِى وَرَجائِى وَمَوْلاىَ وَخالِقِى وَبارِئِى وَمُصَوِّرِى، ناصِیَتِى بِیَدِکَ، تَحْکُمُ فِىَّ کَیْفَ تَشاءُ، لا أَمْلِکُ لِنَفْسِى ما أَرْجُو، وَلا أَسْتَطِیعُ دَفْعَ ما أَحْذَرُ، أَصْبَحْتُ مُرْتَهِناً بِعَمَلِى، وَأَصْبَحَ الاَءَمْرُ بِیَدِ غَیْرِى. اَللّهُمَّ إِنِّى أَصْبَحْتُ أُشْهِدُکَ وَکَفى بِکَ شَهِیداً، وَأُشْهِدُ مَلائِکَتَکَ وَحَمَلَهَ عَرْشِکَ وَأَنْبِیاءَکَ وَرُسُلَکَ، عَلى أَنِّى أَتَوَلّى مَنْ تَوَلَّیْتَهُ، وَأَتَبَرَّأُ مِمَّنْ تَبَرَّأْتَ مِنْهُ، وَاُؤْمِنُ بِما أَنْزَلْتَ عَلى أَنْبِیائِکَ وَرُسُلِکَ، فَافْتَحْ مَسامِعَ قَلْبِى لِذِکْرِکَ حَتّى أُتَبِعَ کِتابَکَ، وَأُصَدِّقَ رُسُلَکَ، وَاُؤمِنَ بِوَعْدِکَ، وَاُوفِىَ بِعَهْدِکَ، فَاِنَّ أَمْرَ الْقَلْبِ بِیَدِکَ.

اللّهُمَّ إِنّى أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْقُنُوطِ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَالْیَأْسِ مِنْ رَأْفَتِکَ، فَأَعِذْنِى مِنَ الشَّکِّ وَالشِّرْکِ، وَالرَّیْبِ وَالنِّفاقِ، وَالرِّیاءِ وَالسُّمْعَهِ، وَاجْعَلْنِى فِى جِوارِکَ

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص119137.
2- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص137.

الَّذِی لا یُرامُ، وَاحْفَظْنِی مِنَ الشَّکِّ الَّذِی صاحِبُهُ یُسْتَهانُ.

اللّهُمَّ وَکُلَّما قَصُرَ عَنْهُ اسْتِغْفارِی مِنْ سُوءٍ لا یَعْلَمُهُ غَیْرُکَ، فَعافِنِی مِنْهُ وَاغْفِرْهُ لِی، فَإِنَّکَ کاشِفُ الْغَمِّ، مُفَرِّجُ الْهَمِّ، رَحْمنُ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ وَرَحِیمُهُما، فَامْنُنْ عَلَیَّ بِالرَّحْمَهِ الَّتِی رَحِمْتَ بِها مَلائِکَتَکَ وَرُسُلَکَ وَأَوْلِیاءَکَ مِنَ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ.

اللّهُمَّ رَبَّ هذا الْیَوْمِ، وَما أَنْزَلْتَ فِیهِ مِنْ بَلاءٍ أَوْ مُصِیبَهٍ أَوْ غَمٍّ أَوْ هَمٍّ، فَاصْرِفْهُ عَنِّی وَعَنْ أَهْلِ بَیْتِی وَوَلَدِی وَإِخْوانِی وَمَعارِفِی، وَمَنْ کانَ مِنِّی بِسَبِیلٍ مِنَ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ عَلی کَلِمَهِ الْإِخْلاصِ، وَفِطْرَهِ الْإِسْلامِ، وَمِلَّهِ إِبْراهِیمَ، وَدِینِ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ.

اللّهُمَّ احْفَظْنِی وَأَحْیِنِی عَلی ذلِکَ، وَتَوَفَّنِی عَلَیْهِ، وَابْعَثْنِی یَوْمَ تُبْعَثُ الْخَلائِقُ فِیهِ، وَاجْعَلْ أَوَّلَ یَوْمِی هذا صَلاحاً، وَأَوْسَطَهُ فَلاحاً، وَآخِرَهُ نَجاحاً بِرَحْمَتِکَ، فَإِنِّی أَسْأَلُکَ خَیْرَهُ وَخَیْرَ أَهْلِهِ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ أَهْلِهِ، وَمِنْ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ وَرِجْلِهِ، وَکُنْ لِی مِنْهُ حاجِزاً، عَزَّ جارُکَ، وَجَلَّ ثَناوءُکَ، وَلا إِلهَ غَیْرُکَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ أَنْ تَرْزُقَنِی مَواهِبَ الدُّعاءِ فِی دُبُرِ کُلِّ صَلاهٍ، وَأَسْأَلُکَ خَیْرَ یَوْمِی هذا وَفَتْحَهُ، وَنَصْرَهُ وَنُورَهُ، وَهُداهُ وَرُشْدَهُ، وَبُشْراهُ.

أَصْبَحْتُ بِاللّهِ الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ مُمْتَنِعاً، وَبِعِزَّهِ اللّهِ الَّتِی لا تُرامُ وَلا تُضامُ مُعْتَصِماً، وَبِسُلْطانِ اللّهِ الَّذِی لا یُقْهَرُ وَلا یُغْلَبُ عائِذاً، مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ وَذَرَءَ وَبَرَءَ، وَمِنْ شَرِّ ما یَکِنُّ بِاللَّیْلِ وَیَخْرُجُ بِالنَّهارِ، وَشَرِّ ما یَخْرُجُ بِاللَّیْلِ وَیَکِنُّ بِالنَّهارِ، وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ ذِی سُلْطانٍ أَوْ غَیْرِهِ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّهٍ هُوَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّ رَبِّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ.(1)

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص228 و230.

9) اَللّهُمَّ اجْعَلْ صِیامی فیهِ صِیامَ الصّائِمینَ، وَهَبْ لی جُرْمی فیهِ یا اِلهَ الْعالَمینَ، وَاعْفُ عَنّی یا عافِیا عَنِ الْمُجْرِمینَ.(1)

10) اَللّهُمَّ اجْعَلْ صِیامی فیهِ صِیامَ الصّائِمینَ، وَ قِیامِی فِیهِ قِیامَ الْقائِمینَ وَ نَبِّهْنِی فِیهِ عَنْ نَوْمَهِ الْغافِلینَ وَهَبْ لِی جُرْمِی فِیهِ یا اِلهَ الْعالَمینَ.

11) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی رحمه الله است که در این روز بخوانند:

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیءٌ، وَیا مَنْ لَیْسَ فِی السَّماواتِ الْعُلی وَالْاَرَضینَ السُّفْلی وَلا فَوْقَهُنَّ وَلا تَحْتَهُنَّ وَلا بَیْنَهُنَّ اِلهٌ یُعْبَدُ غَیْرُکَ وَحْدَکَ لا شَرِیْکَ لَکَ، یا واحِدُ بِغَیْرِ تَشْبِیهٍ، یا باقِیاً اِلی غَیْرِ غایَهٍ، یا جَبّاراً فِی سُلْطانِهِ، یا کَبِیراً فِی کِبْرِیائِهِ، یا قُدُّوساً فِی اَسْمائِهِ، یا کَرِیماً فِی عَطائِهِ، یا جَلِیلاً فِی بَهائِهِ، یا حَمِیداً فِی فِعالِهِ، یا مَلِکاً فِی اِبْتِدائِهِ وَاِقْتِدارِهِ، یا عالِمَاً فِی اِحْصائِهِ، یا غالِباً فِی ارْتِفاعِهِ، یا غَزِیزاً فِی امْتِناعِهِ، یا جَواداً فِی اِفْضالِهِ، یا ذَالسُّلْطانِ الشّامِخِ، یا ذَا العِزِّ الْباذِخِ یا ذَا المَلِکِ الْفاخِرِ، یا ذَا الْبَهاءِ الزّاهِرِ، یا مَنْ بِهِ یَحْسُنُ الظُّنُونُ، یا ذَا الْجُودِ وَالْکَرَمِ وَ الْمَنِّ وَالْکِبْرِیاءِ یا باقِیاً لا یَمُوتُ یا صَمَداً لا یَطْعَمُ، یا قَیُّوماً لا یَنامُ، یا بَصِیراً لا یَرْتابُ، یا حافِظاً لا یَجْهَلُ، یا واسِعاً لا یَتَکَلَّفُ، یا غَنِیّاً لا یَفْتَقِرُ، یا مَنیعاً لا یُرامُ، یا عَزِیزاً لا یُضامُ، یا قَیُّوماً لا یُغْلَبُ، یا جَبّاراً لا یُکَلَّمُ، یا مُحْتَجِباً لا یُری، یا جَبّارَ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، یا نُورَ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، یا بَدِیعَ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ یا اَکْرَمَ الْاَکْرَمِینَ یا اَجْوَدَ الْاَجْوَدِینَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ یا غِیاثَ الْمُسْتَغِیثِینَ، یا وَلِیَّ الْمُوءْمِنِینَ، یا عِزَّ النّاصِرِینَ وَالذّاکِرِینَ، یا سَبِیلَ الصّالِحِینَ، یا مُفَرِّجاً عَنِ الْمَکْرُوبِینَ،

1- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص228 و230.

يا كَثِيرَ الرّاغِبينَ اِلَيْهِ، يا غَوْثَ الْمَلْهُوفِينَ، يا خَيْرَ مَنْ دَعاهُ الدّاعُونَ، اَسْئَلُکَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاَنْ تَجْعَلَ عَبْدَکَ مِنْ اَعْظَمِ عِبادِکَ الْيَومَ فِيما تَقْسِمُهُ، مِنْ نُوْرٍ تَهْدِى بِهِ وَرَحْمَهٍ تَنْشُرُها وَرِزْقٍ تَبْسُطُهُ وَضُرٍّ تَکْشِفُهُ وَبَلاءٍ تَصْرِفُهُ وَفِتْنَهٍ تَکُفُّها وَثَوابٍ تَکْتُبُهُ وَاَمْرٍ تُسَهِّلُهُ اِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىءٍ قَدِيرٌ يا اَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

3. غسل

از اميرموءمنان عليه السلام روايت شده كه هر كس در روز اول سال كه نخستين روز ماه رمضان می باشد، در آب جاری غسل كند و سی كف آب بر سرش بريزد، درمان يک سالش خواهد بود.(1)

4. استفاده از گلاب

سيّد ابن طاووس در ضمن اعمال روز اول ماه رمضان از امام صادق عليه السلام روايت كرده كه هر كس يک مشت گلاب به صورتش بريزد، آن روز از فقر و ذلّت در امان باشد و اگر گلاب را بر سرش بريزد، در طول سال از «بَرسام»(2) در امان باشد.(3)

2) اعمال مخصوص روز دوم

برای روز دوم ماه رمضان دعاهايی رسيده كه از آن جمله است:

1) اللّهُمَّ إِلَيْکَ غَدَوْتُ بِحاجَتِى، وَبِکَ أَنْزَلْتُ الْيَوْمَ فَقْرِى وَمَسْکَنَتِى، فَاِنِّى

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص193.
2- بَرسام ورم حجاب حاجز را گويند.
3- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص193.

لِمَغْفِرَتِکَ وَرَحْمَتِکَ أَرْجی مِنِّی لِعَمَلِی، وَمَغْفِرَتُکَ أَوْسَعُ لِی مِنْ ذُنُوبِی کُلِّها. اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَوَلَّ قَضاءَ کُلِّ حاجَةٍ لِی، بِقُدْرَتِکَ عَلَیْها وَتَیْسِیرِها عَلَیْکَ وَفَقْرِی إِلَیْکَ، فَإِنِّی لَمْ أُصِبْ خَیْراً قَطُّ إِلاّ مِنْکَ، وَلَمْ یَصْرِفْ عَنِّی سُوءً قَطُّ غَیْرُکَ، وَلا أَرْجُو لِاءَمْرِ آخِرَتِی وَدُنْیایَ سِواکَ، یَوْمَ یُفْرِدُنِی النّاسُ فِی حُفْرَتِی وَأُفْضی إِلَیْکَ یا کَرِیمُ.

اللّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ وَتَعَبَّأَ، وَأَعَدَّ وَاسْتَعَدَّ لِوِفادَةٍ إِلی مَخْلُوقٍ رَجاءَ رِفْدِهِ وَطَلَبَ نائِلِهِ وَجائِزَتِهِ، فَإِلَیْکَ یا رَبِّ تَهْیِئَتِی وَتَعْبِئَتِی وَ اسْتِعْدادِی، رَجاءَ رِفْدِکَ وَطَلَبَ نائِلِکَ وَجائِزَتِکَ، فَلا تُخَیِّبْ دُعائِی، یا مَنْ لا یَخِیبُ عَلَیْهِ السّائِلُ، وَلا یَنْقُصُهُ نائِلٌ، فَإِنِّی لَمْ آتِکَ ثِقَةً بِعَمَلٍ صالِحٍ عَمِلْتُهُ، وَلا لِوِفادَةٍ إِلی مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ.

أَتَیْتُکَ مُقِرّاً بِالْاِءساءَةِ عَلی نَفْسِی وَالظُّلْمِ لَها، مُعْتَرِفاً بِأَنْ لا حُجَّةَ لِی وَلا عُذْرَ، أَتَیْتُکَ أَرْجُو عَظِیمَ عَفْوِکَ الَّذِی عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخاطِئِینَ، فَلَمْ یَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلی عَظِیمِ الْجُرْمِ أَنْ عُدْتَ عَلَیْهِمْ بِالرَّحْمَةِ،

فَیامَنْ رَحْمَتُهُ واسِعَةٌ وَعَفْوُهُ عَظِیمٌ، یا عَظِیمُ یا عَظِیمُ.

یا رَبِّ لَیْسَ یَرُدُّ غَضَبَکَ إِلاّ حِلْمُکَ، وَلا یُنْجِی مِنْ سَخَطِکَ إِلاّ التَّضَرُّعُ إِلَیْکَ، فَهَبْ لِی یا إِلهِی فَرَجاً بِالْقُدْرَةِ الَّتِی تُحْیِی بِها مَیْتَ الْبِلادِ، وَلا تُهْلِکْنِی غَمّاً حَتّی تَسْتَجِیبَ لِی دُعائِی وَتُعَرِّفَنِی الْاِءجابَةَ، وَأَذِقْنِی طَعْمَ الْعافِیَةِ إِلی مُنْتَهی أَجَلِی، وَلا تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی، وَلا تُسَلِّطْهُ عَلَیَّ، وَلا تُمَکِّنْهُ مِنْ عُنُقِی. إِلهِی إِنْ وَضَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَرْفَعُنِی، وَإِنْ رَفَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَضَعُنِی، وَإِنْ أَهْلَکْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَعْرِضُ لَکَ فِی عَبْدِکَ أَوْ یَسْأَلُکَ عَنْ أَمْرِهِ، وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّهُ لَیْسَ فِی حُکْمِکَ ظُلْمٌ،وَلا فِی نَقِمَتِکَ عَجَلَةٌ، وَإِنَّما یَعْجَلُ مَنْ یَخافُ الْفَوْتَ، وَ إِنَّما یَحْتاجُ إِلی الظُّلْمِ الضَّعِیفُ، وَقَدْ تَعالَیْتَ عَنْ ذلِکَ عُلُوّاً

كَبِيراً.

فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَانْصُرْنِى وَاهْدِنى وَارْحَمْنِى، وَآثِرْنِى وَارْزُقْنِى، وَأَعِنِّى وَاغْفِرْ لِى، وَتُبْ عَلَىَّ وَاعْصِمْنِى، وَاسْتَجِبْ لِى فِى جَمِيعِ ما سَأَلْتُکَ، وَأَرِدْهُ بِى، وَقَدِّرْهُ لِى، وَيَسِّرْهُ وَامْضِهِ وَبارِکْ لِى فِيه، وَتَفَضَّلْ عَلَىَّ بِهِ، وَأَسْعِدْنِى بِما تُعْطِينِى مِنْهُ.

وَزِدْنِى مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ سَعَةً مِنْ نِعَمِکَ الدّائِمَهِ، وَأَوْصِلْ لِى ذلِکَ کُلَّهُ بِخَيْرِ الْآخِرَهِ وَنَعِيمِها يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(1)

2) اَللّهُمَّ قَرِّبْنى فيهِ اِلى مَرْضاتِکَ، وَجَنِّبْنى سَخَطَکَ وَنَقِماتِکَ وَوَفِّقْنى فيهِ لِقِراءَهِ اياتِکَ، بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.(2)

3) و اين دعا به روايت سيّد ابن باقى است كه در اين روز بخوانند:

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ يا مُيَسِّرَ کُلِّ عَسير وَ يا مَنْ هُوَ حَسَنُ التَّدبيرِ، وَ يا مَنْ لا يَحْتاجُ اِلى تَفْسيرٍ، وَ يا مَنْ هُوَ اَکْبَرُ مِنْ کُلِّ کَبيرٍ، وَ يا مَنْ لا شَريکَ لَهُ وَ لا وَزيرَ، وَ يا مَنْ لا صاحِبَهَ لَهُ وَ لا ضِدَّ وَ لا نِدَّ وَ لا مُعينَ وَ لا ظَهيرَ

يا جابِرَ الْعَظْمِ الْکَسيرِ، يا مُعينَ الْبائِسِ الْفَقيرِ، يا خالِقَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ الْمُنيرِ، يا مالِکَ الْفَلَکِ الْمُديرِ، يا رازِقَ الطِّفْلِ الصَّغيرِ، اَسْاَلُکَ اَنْ تَفْتَحَ مَسامِعَ قَلْبى لِذِکْرِکَ وَ اتِّباعِ کُتُبِکَ وَ التَّصْديقِ بِاَنْبِيائِکَ وَ الْوَفاءِ بِعَهْدِکَ وَ الْاِيمانِ بِوَعْدِکَ، فَاِنّى يا اِلهى بِنُورِکَ اهْتَدَيْتُ، وَ بِفَضْلِکَ اسْتَغْنَيْتُ، وَ بِکَ اَصْبَحْتُ وَ اَمْسَيْتُ، اِلهى ذُنُوبى بَيْنَ يَدَيْکَ اَسْتَغْفِرُکَ مِنْها وَ اَتُوبُ اِلَيْکَ، لا تُؤَخِّرْنِى فِى الْاَشْرارِ وَ لا تُکْثِرْ بِى اَهْلَ النّارِ، اَحْيِنِى حَياهً طَيِّبَهً وَ تَوَفَّنِى وَفاهً طَيِّبَهً کَريمَهً، وَ

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص249.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص250.

اَلْحِقْنِی بِالاَبْرارِ.

3) اعمال مخصوص روز سوّم

برای روز سوم ماه مبارک رمضان نیز دعاهایی رسیده، که از آن جمله است:

1) یا مَنْ تُحَلُّ بِه عُقَدُ الْمَکارِه، وَ یامَنْ یُفْنَأُ بِه حَدُّ الشَّدائِدِ، وَیا مَنْ یُلْتَمَسُ مِنْهُ الْمَخْرَجُ اِلی رَوْحِ الْفَرَجِ، ذَلَّتْ لِقُدْرَتِکَ الصِّعابُ، وَتَسَبَّبَتْ بِلُطْفِکَ الاَسْبابُ، وَجَری بِقُدْرَتِکَ الْقَضاءُ، وَمَضَتْ عَلی اِرادَتِکَ الاَشْیاءُ، فَهِیَ بِمَشِیَّتِکَ دُونَ قَوْلِکَ مُؤْتَمِرَهٌ، وَبِاِرادَتِکَ دُونَ نَهْیِکَ مُنْزَجِرَهٌ.

اَنْتَ الْمَدْعُوُّ لِلْمُهِمّاتِ، وَ اَنْتَ الْمَفْزَعُ فِی الْمُلِمّاتِ، لا یَنْدَفِعُ مِنْها اِلاّ ما دَفَعْتَ، وَلایَنْکَشِفُ مِنْها اِلاّ ماکَشَفْتَ، وَقَدْ نَزَلَ بی یارَبِّ ما قَدْ تَکَأَّدَنی ثِقْلُهُ، وَاَلَمَّ بی ما قَدْ بَهَظَنی حَمْلُهُ، وَ بِقُدْرَتِکَ اَوْرَدْتَهُ عَلَیَ، وَبِسُلْطانِکَ وَجَّهْتَهُ اِلَیَ، فَلا مُصْدِرَ لِما اَوْرَدْتَ، (وَ لا مَوْرِدَ لِما اَصْدَرْتَ) وَلا صارِفَ لِما وَجَّهْتَ، وَلا فاتِحَ لِما اَغْلَقْتَ، وَلا مُغْلِقَ لِما فَتَحْتَ، وَلا مُیَسِّرَ لِما عَسَّرْتَ، وَ لا ناصِرَ لِمَنْ خَذَلْتَ. فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَ افْتَحْ لی یارَبِّ بابَ الْفَرَجِ بِطَوْلِکَ، وَاکْسِرْ عَنّی سُلْطانَ الْهَمِّ بِحَوْلِکَ، وَاَنِلْنی حُسْنَ النَّظَرِ فیما شَکَوْتُ، وَ اَذِقْنی حَلاوَهَ الصُّنْعِ فیما سَاَلْتُ، وَهَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً وَفَرَجا هَنیئا، وَاجْعَلْ لی مِنْ عِنْدِکَ مَخْرَجا وَحِیّا. وَلا تَشْغَلْنی بِالاِهْتِمامِ عَنْ تَعاهُدِ فُرُوضِکَ وَاسْتِعْمالِ سُنَّتِکَ، فَقَدْ ضِقْتُ لِما نَزَلَ بی یا رَبِّ ذَرْعاً، وَامْتَلَاْتُ بِحَمْلِ ما حَدَثَ عَلَیَ هَمّا وَاَنْتَ الْقادِرُ عَلی کَشْفِ ما مُنیتُ بِه وَدَفْعِ ما وَقَعْتُ فیهِ،

فَافْعَلْ بی ذلِکَ، وَاِنْ لَمْ اَسْتَوْجِبْهُ مِنْکَ یا ذَا الْعَرْشِ الْعَظیمِ وَالسُّلْطانِ الْعَظِیمِ، یا خَیْرَ مَنْ خَلَوْنا بِهِ وَحْدَنا، وَیا خَیْرَ مَنْ اَشَرْنا اِلَیْهِ بَکَفِّنا، نَسْاَلُکَ اللّهُمَّ اَنْ تُلْهِمَنَا الْخَیرَ وَتُعْطِیَناهُ وَاَنْ تَصْرِفَ عَنّا الشَّرَّ وَتَکْفِیَناهُ وَاَن تَدْحَرَ عَنّا

الشَّيْطانَ وَتُبَعِّدَناهُ وَاَنْ تَرْزُقَنَا الْفِرْدَوْسَ وَتُحِلَّناهُ، وَاَنْ تَسْقِيَنا مِنْ حَوْضِ مُحَمَّدٍ وَ اٰلِهِ صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَاٰلِهِ وَتُورِدَناهُ، وَنَدْعُوْکَ يا رَبَّنا تَضَرُّعاً وَخِيفَةً وَرَغْبَةً وَرَهْبَةً وَخَوْفاً وَطَمَعاً، اِنَّکَ سَمِيعُ الدُّعاءِ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اٰلِهِ. اَللّٰهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ بِحُرْمَهِ مَنْ عاذَبِکَ مِنْکَ وَلَجَاَ اِلى عِزِّکَ وَاستَظَلَّ بِفَيْئِکَ وَاعْتَصَمَ بِحَبْلِکَ، وَلَمْ يَثِقْ اِلاّ بِکَ، يا جَزِيلَ الْعَطايا وَيا فَکّاکَ الاُسارى، اَنْتَ الْمَفْزَعُ فِى الْمُلِمّاتِ وَاَنْتِ الْمَدْعُوُّ لِلْمُهِمّاتِ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ وَاجْعَلْ لى فَرَجاً وَمَخْرَجاً وَرِزْقاً واسِعاً بِما شِئْتَ اِذا شِئْتَ كَيْفَ شِئْتَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.(1)

2) اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنى (فيهِ) الذِّهْنَ وَالتَّنْبيهَ، وَاَبْعِدْنى مِنَ السَّفاهَهِ وَالتَّمْويهِ، وَاجْعَلْ لى نَصيبا فى كُلِّ خَيْرٍ اُنْزِلَ فيهِ، بِجُودِکَ يا اَجْوَدَ الاَجْوَدينَ.(2)

3) و اين دعا از اختيار سيّد ابن باقى است كه در اين روز بخوانند:

اَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَلا اِلهَ اِلاَّ اللّٰهُ رَبُّ الْعَرشِ الْعَظِيمِ اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْاَلُکَ فى يَوْمِى هذا وَفِيما قَبْلَهُ وَفيما بَعْدَهُ العَفْوَ، يا خَيْرَ مَنِ اعْتَمَدَ عَلَيْهِ الْمُعْتَمِدُونَ، وَيا خَيْرَ مَنْ قَصَدَهُ الْقاصِدُونَ، وَيا خَيْرَ مَنْ هَرَبَ اِلَيْهِ الْهارِبُونَ، وَيا خَيْرَ مَنْ سَاَلَهُ السّائِلُونَ، وَيا خَيْرَ مَنْ جادَ فِى الْمُجْتَدِينَ وَيا خَيْرَ الرّازِقينَ وَيا ذَا الْقُوَّهِ الْمَتِينِ، يا وَلِىَّ الذّاكِرِينَ يا خَيْرَ الْمَسْؤُلِينَ، يا مُنْقِذَّ الغَرقى يا مُنْجِىَ الْهَلْكى، يا اَسْمَعَ السّامِعِينَ وَيا اَبْصَرَ النّاظِرِينَ يا اَمانَ الخائِفينَ، يا صَرِيخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ، يا مَلْجَاَ اللاّجِينَ يا رازِقَ الْمُقِلِّينَ يا غافِرَ ذُنُوبِ الْمُذْنِبينَ، يا مُطْلِقَ الْمَسْجُونِينَ يا مَنْ يَعْفُوا عَنِ الْمُسِيئِينَ يا زائِدَ الشّاكِرينَ، يا مُعَذِّبَ الْكافِرِينَ، يا سَبِيلَ الصّالِحينَ يا اَعْلَمَ الْعالِمينَ يا اَحْكَمَ الْحاكِمينَ،

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص252 و254.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص252 و254.

يا مَنْ لا تُفنيهِ الدُّهُورُ وَالسِّنُونَ، يا بارّاً بِالْمُوءْمِنينَ يا جارَ الْمُتَوَكِّلِينَ، يا قُدُّوساً فِی السَّماواتِ، وَيا قُدُّوساً فِی الْأَرَضِينَ يا عَظِيماً فِی العَالِمَينَ يا مَنْ يَصْرِفُ البَلِيّاتِ يا مَنْ هُوَ عالِمُ الْخَفِيّاتِ يا مَنْ يَأْتِی بِالْحَسَناتِ يا مُنْزِلَ الْبَرَكاتِ يا رَبَّ السَّماواتِ يا مُفَرِّجَ الْكُرُباتِ يا مُحْيِی الْأَمْواتِ يا بارِئَ النَّسِماتِ يا مَنْ لا تَشْتَبِهُ عَلَيْهِ اللُّغاتُ، يا مُعْطِی الْمَسْئَلاتِ يا قابِلَ التَّوْباتِ يا رافِعَ الدَّرَجاتِ يا مَن خَضَعَتْ لِاَمْرِهِ الْأَمْواجُ الْمُتَلاطِماتُ، يا مَنْ تُسَبِّحُهُ الْحِيتانُ السّابِحاتُ، يا مَن اَطاعَتْهُ الرِّياحُ العاصِفاتُ، يا مَنْ بِقُدْرَتِهِ تَجْرِی الْجَوارِ الْمُنشَئاتُ يا مَنْ يَسْمَعُ وَيَرَی الْمُناجاتِ، يا مَنْ بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصّالِحاتُ، يا ذَا الْمَنِّ وَالْعَطِيّاتِ، يا مَنْ جَلَّ عَنِ الصِّفاتِ، وَعَظُمَ وَتَعالی عَنِ الشُّبُهاتِ يا مَنْ يَعْلَمُ ما فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَالْفَلَواتِ، يا ذَا الْفَضْلِ وَالْكَراماتِ، أَسْأَلُكَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ الطّاهِرِينَ وَتَغْفِرَ لی مَغْفِرَةً عَزْماً جَزْماً لا تُغادِرُ لِی ذَنْباً وَلا تَكْتُبُ بَعْدَها عَلَیَّ حِساباً، وَاَنْ تَرْضی عَنِّی فِی يَوْمِی هذا رِضاً لا تَغْضِبُ عَلَیَّ بَعْدَهُ وَاَنْ تَغْفِرَ لی ما تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِی وَما تَأَخَّرَ، وَاَنْ تَقِيَنی مِنَ الْعَذابِ الْأَدْنی وَمِنَ الْعَذابِ الْأَكْبَرِ وَاَنْ تُعْطِيَنِی قُوَّةً فِی عِبادَتِكَ وَبَصَراً فی كِتابِكَ وَفِقْهاً فی حُكْمِكَ وَتُبَيِّضَ وَجْهی بِنُورِكَ وَتَجْعَلَ راحَتِی فِی لِقائِكَ وَغِنائی فِی عَطائِكَ وَرَغْبَتِی فِيما عِنْدَكَ اِنَّكَ عَلی كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَ الِهِ الطّاهِرِينَ وَسَلَّمَ.

4) اعمال مخصوص روز چهارم

1) يا كَهْفِی حِينَ تُعْيِينِی الْمَذاهِبُ، وَمَلْجَأی حِينَ تَقِلُّ بِیَ الْحِيَلُ، وَيا بارِئَ خَلْقِی رَحْمَةً بِی، وَكُنْتَ عَنْ خَلْقِی غَنِيّاً، يا مُوءَيِّدِی بِالنَّصْرِ عَلی أَعْدائِی، وَلَوْ لا نَصْرُكَ إِيّایَ لَكُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِينَ، وَيا مُقِيلَ عَثْرَتِی، وَلَوْ لا سِتْرُكَ عَوْرَتِی

لَكُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِينَ.

وَيا مُرْسِلَ الرِّياحِ مِنْ مَعادِنِها، وَيا ناشِرَ الْبَرَكاتِ مِنْ مَواضِعِها، وَيا مَنْ خَصَّ نَفْسَهُ بِشُمُوخِ الرِّفْعَهِ، فَأَوْلِياوءُهُ بِعِزَّتِهِ يَتَعَزَّزُونَ، وَيا مَنْ وَضَعَ قَهْرَ الْمَذَلَّهِ عَلى أَعْناقِ الْمُلُوكِ، فَهُمْ مِنْ سَطَواتِهِ خائِفُونَ.

أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي هُوَ مِنْ نُورِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِنُورِكَ الَّذِي هُوَ مِنْ كَيْنُونَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِكَيْنُونَتِكَ الَّتِي هِيَ مِنْ كِبْرِيائِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِكِبْرِيائِكَ الَّتِي هِيَ مِنْ عَظَمَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِعَظَمَتِكَ الَّتِي هِيَ مِنْ عِزَّتِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِعِزَّتِكَ الَّتِي لا تُرامُ، وَ بِقُدْرَتِكَ الَّتِي خَلَقْتَ بِها خَلْقَكَ، فَهُمْ لَكَ مُذْعِنُونَ. وَبِاسْمِكَ الاْءَجَلِّ الاْءَعْظَمِ الْمُبِينِ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَنْ تَقْضِيَ عَنِّي دَيْنِي، وَتُغْنِيَنِي مِنَ الْفَقْرِ، وَتُمَتِّعَنِي بِسَمْعِي وَبَصَرِي، وَتَجْعَلَهُمَا الْوارِثَيْنِ مِنِّي، وَأَنْ تَرْزُقَنِي مِنْ فَضْلِكَ الْواسِعِ، مِنْ حَيْثُ أَحْتَسِبُ وَمِنْ حَيْثُ لا أَحْتَسِبُ، فَإِنَّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ بِكَ، يا اللّهُ يا رَبِّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِي وَلِكُلِّ مُوءْمِنٍ وَمُوءْمِنَهٍ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(1)

2) اَللّهُمَّ قَوِّنی فیهِ عَلی اِقامَهِ اَمْرِکَ (وَاَذِقْنی فیهِ حَلاوَهَ ذِکْرِکَ) وَاَوْزِعْنی فیهِ أداءَ شُکْرِکَ بِکَرَمِکَ، وَاحْفَظْنی بِحِفْظِکَ وَسِتْرِکَ، یا اَبْصَرَ النّاظِرینَ.(2)

3) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی رحمه الله است که در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ اِنّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ هُوَ اَکْبَرُ وَاَبْصَرُ وَاَخْیَرُ وَاَقْدَمُ وَاَقْدَرُ وَاَطْهَرُ وَاَنْوَرُ وَاَشْکَرُ وَاَسْتَرُ وَاَفْخَرُ وَاَنْصَرُ وَاَعَزُّ وَاَکْبَرُ وَاَسْمَعُ وَاَفْنَعُ وَاَعلی وَاَرْفَعُ وَاَخْلَفُ وَاَعْطَفُ وَاَرْاَفُ وَاَمْجَدُ وَاَحْمَدُ وَاَکْمَلُ وَاَفْضَلُ وَاشْفَقُ وَاَرْفَقُ وَاَصْدَقُ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص256 و257.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص256 و257.

وَاَرْحَمُ وَاَجَلُّ وَاَعْظَمُ وَاَحْكَمُ وَاَقْوَمُ وَاَقْدَمُ وَاَمْلَكُ وَاَرْزَقُ وَاَقْبَضُ وَاَبْسَطُ وَاَسْبَغُ وَاَحْفَظُ وَاَغْنى وَاَعْلى وَاَوْفى وَاَمْلى وَاَعْطى وَاَنْمى وَآكْلاَءُ واَسْخى وَاَهْدى وَاَعَزُّ وَاَجَلُّ وَاَقْرَبُ وَاَغْلَبُ وَاَهْيَبُ وَبِحَقِّكَ الْواجِبِ عَلى مَنْ صامَ لِوَجهِكَ الكَرِيمِ فى هذَا الْيَومِ وَفِى هذَا الشَّهْرِ مُنْذُ فَرَضْتَهُ عَلى مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَعَلى اُمَّتِهِ اَنْ لا تَدَعَ لى ذَنْباً اِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا هَمّاً اِلاَّ فَرَّجْتَهُ، وَلا غَمّاً اِلاّ نَفَّسْتَهُ وَلا عُسْراً اِلاّ يَسَّرْتَهُ، وَلا فَساداً اِلاّ اَصْلَحْتَهُ، وَلا دَيْناً اِلاَّ قَضَيْتَهُ وَلا مَرَضاً اِلاّ شَفَيْتَهُ، وَلا عَيْباً اِلاّ سَتَرْتُهُ،

اللّهُمَّ اصْرِفْ عَنِّى فِيهِ الاْآفاتِ وَالْعاهاتِ وَالْبَلْوى وَالْبَلِيّاتِ وَاغْفِرْ لِىَ الْمُوبِقاتِ، وَاَنْجِحْ لِىَ الطَّلِباتِ، وَارْفَعْ لِىَ الدَّرَجاتِ، وَوَفِّقنِى لِلصّالِحاتِ وَاَدْخِلنى الجَنّاتِ مَعَ الْمُوءْمِنِينَ وَالْمُوءْمِناتِ وَالْقائِلِينَ عَدْلاً مُخْلِصاً لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، اَللّهُمَّ اِنّى أَسْأَلُكَ يا مَنْ اَيادِيهِ لا تُحصى وَيا مَن ذِكْرُهُ لا يُنْسى، وَ يا مَنْ نِعَمُهُ لا تَفْنى، يا مَنْ عَلا فَاسْتَعْلى يا مَنْ عَلا فَتَعالى يا اَهْلَ الْفَضْلِ وَالاْآلاءِ، يا مَنِ الْعَرشُ مِنْ نُورِهِ يَتَلاْءلأُ

أَسْأَلُكَ بِما مَدَحْتُكَ بِهِ مِنْ اَسْمائِكَ فِى يَوْمِى هذا وَناجَيْتُكَ بِهِ فِى هذَا الشَّهْرِ الْمَيْمُونِ الْمَفْرُوضِ الْمُبارَكِ وَبِما مَنَنْتَ بِهِ عَلى اَوْلِيائِكَ وَاَنْبِيائِكَ وَاَهْلِ طاعَتِكَ اَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتى مِنَ النّارِ وَتُصْلِحَ لِىَ الشَّأْنَ وَتَهَبَ لِى حَوائِجَ الدُّنْيا وَالاْآخِرَهِ وَالاْءمْنَ وَالْعافِيَهَ وَالْغِنى وَالْمَغْفِرَهَ اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ وَسَلَّمَ.

5) اعمال مخصوص روز پنجم

1) اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَانْزَعْ ما فِى قَلْبِى مِنْ حَسَدٍ أَوْ غِلٍّ أَوْ غِشٍّ، أَوْ فِسْقٍ أَوْ فَرَحٍ، أَوْ مَرَحٍ أَوْ بَطَرٍ، أَوْ أَشَرٍ أَوْ خُيَلاءَ، أَوْ شَكٍّ أَوْ رَيْبَهٍ، أَوْ

نِفاقٍ أَوْ شِقاقٍ، أَوْ غَفْلَهٍ أَوْ قَطِيعَهٍ أَوْ جَفاءٍ، أَوْ ما تَكْرَهُهُ مِمّا هُوَ فِی قَلْبِی. اللّهُمَّ ارْزُقْنِی التَّثَبُّتَ فِی أَمْرِی، وَالْمُشاوَرَهَ مَعَ أَهْلِ النَّصِيحَهِ وَالْمَوَدَّهِ لِی، بِالتَّواضُعِ فِی قَلْبِی، وَالْتِماسِ الْبَرَكَهِ فِيما أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ.

اللّهُمَّ ارْزُقْنِی سَلامَهَ الصَّدْرِ، وَالسَّكِينَهَ إِلی ما تُحِبُّ وَتَرْضی،

اللّهُمَّ ارْزُقْنِی شَرْحَ الصَّدْرِ وَانْفِتاحَهُ لِما تُحِبُّ وَتَرْضی، وَنُورَ الْقَلْبِ وَتَفَهُّمَهُ لِما تُحِبُّ وَتَرْضی، وَضِياءَ الْقَلْبِ وَذُكاءَ الْقَلْبِ وَتَوَقُّدَهُ فِيما تُحِبُّ وَتَرْضی، وَحُسْنَ الاْءَمْنِ وَإِيمانِهِ بِما تُحِبُّ وَتَرْضی.

يا مَنْ بِيَدِهِ صَلاحُ الْقَلْبِ، أَصْلِحْهُ لِی، يا مَنْ بِيَدِهِ سَلامَهُ الْقَلْبِ، فاجْعَلْهُ سالِماً لِی، وَارْزُقْنِی ما سَأَلْتُكَ، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ بِما لَمْ أَسْأَلْ،

اللّهُمَّ ارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِكَ وَسَعَتِكَ وَجُودِكَ وَكَثْرَهِ نائِلِكَ ما أَنْتَ أَهْلُهُ.

اللّهُمَّ أَعْفِنِی عَنْ طَلَبِ ما لَمْ تُقَدِّرْهُ لِی، وَسَهِّلْ سَبِيلَ ما رَزَقْتَنِی مِنْهُ، وَسُقْهُ إِلَیَّ فِی عافِيَهٍ وَيُسْرٍ، وَرَحْمَهٍ وَلُطْفٍ، وَلاتُعَسِّرْهُ لِی.

اللّهُمَّ لا تَنْزَعْ مِنِّی صالِحاً أَعْطَيْتَنِيهِ، وَلا تُوقِعْنِی فِی شَرٍّ اسْتَنْقَذْتَنِی مِنْهُ، وَاكْفِنِی بِرِزْقِكَ مِنْ جَمِيعِ خَلْقِكَ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَمَتِّعْنا بِأَسْماعِنا وَأَبْصارِنا وَاجْعَلْهُمَا الْوارِثَيْنِ مِنّا، فَإِنَّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ بِكَ.(1)

2) اَللّهُمَّ اجْعَلْنی فيهِ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ، وَاجْعَلْنی فيهِ مِنْ عِبادِكَ الصّالِحينَ، وَاجْعَلْنی فيهِ مِنْ اَوْلِيائِكَ الْمُتَّقينَ، بِرَأفَتِكَ يا اَكْرَمَ الاَْكْرَمينَ.(2)

3) و اين دعا به روايت سيّد ابن باقی رحمه الله است كه در اين روز بخوانند:

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص256 و257.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص256 و257.

اللّهُمَّ اِنّی أَسْأَلُکَ بِلا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الأَخْیارِ وَاَنْ تَتُوبَ عَلَیَّ فِی هذَا الشَّهْرِ کَما تُبْتَ عَلی اَبینا آدَمَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَأَنْ تُنجِیَنِی مِنْ کُرُباتِ الدُّنیا وَالاْآخِرَهِ کَما نَجَّیْتَ نُوحاً عَلَیْهِ السَّلامُ مِنَ الْکَرْبِ الْعَظیمِ وَاَنْ تُبارِکَ لِی فی هذَا الشَّهْرِ کَما بارَکْتَ عَلی اِبْراهیمَ وَآلِ اِبْراهیمَ اِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ، وَاَنْ تَرضی عَنِّی فِیهِ کَما رَضِیتَ عَنْ اِسْماعیلَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تَصْرِفَ عَنِّی الْفَحْشاءَ کَما صَرَفْتَ عَنْ یُوْسُفَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ بِالْفَضْلِ کَما مَنَنْتَ عَلی مُوسی وَهارُونَ عَلَیْهِمَا السَّلامُ وَاَنْ تَتَقَبَّلَ مِنِّی کَما تَقَبَّلْتَ مِنْ داوُدَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تَسْتَجِیبَ لی دُعائِی کَمَا اسْتَجَبْتَ لِزَکَرِیّا عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تَکْشِفَ عَنّی الضُّرَّ کَما کَشَفْتَهُ عَنْ أَیُّوبَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تُنْجِیَنِی مِنَ الاْآفاتِ کَما نَجَّیْتَ ذَا النُّونِ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ، وَاَنْ تَرْفَعَ لِی مَنْزِلاً مُبارَکاً کَما رَفَعْتَ لِاِدْرِیسَ عَلَیْهِ السَّلامُ مَکاناً عَلِیّاً، وَاَنْ تُوَفِّقَنِی لِلصّالِحاتِ کَما وَفَّقْتَ شُعَیْباً عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تُسَلِّمَنی کَما سَلَّمْتَ اِلیاسَ عَلَیْهِ السَّلامُ ، وَاَنْ تَهَبَ لِی بِبَرَکَتِهِ وَیُمْنِهِ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصِیراً کَما وَهَبْتَ لِسُلَیمانَ عَلَیْهِ السَّلامُ مُلْکاً عَظِیماً، وَاَنْ تُکْرِمَنی کَما اَکْرَمْتَ عِیسَی بْنَ مَرْیَمَ عَلَیْهِمَا السَّلامُ، وَاَنْ تَهْدِیَنِی کَما هَدَیْتَ نَبِیَّنا مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَاَنْ تُعْتِقَنِی فِیهِ مِنَ النّارِ بِمَسْئَلَتِی اِیّاکَ بِرَحْمَتِکَ، وَاَنْ تَجْعَلَنِی کَما تُحِبُّ وَتَرضی فی جَمیعِ الأُمُورِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

6) اعمال مخصوص روز ششم

اشاره

روز ششم ماه رمضان روز بسیار مبارکی هست، در آن روز تورات بر حضرت موسی علیه السلام نازل شده است و بیعت بر حضرت علی بن موسی الرّضا علیه السلام انجام یافته، اعمالی در آن مستحب است، که از آن جمله است:

1. زیارت امام رضا علیه السلام

محدّث قمی می نویسد: زیارت آن حضرت در ایّام و اوقات شریفه مختصّ به آن حضرت فضیلت بسیار دارد، خصوصاً در ماه رجب، بیست و سوم و پنجم ذیقعده و ششم ماه رمضان.(1)

2. خیرات و مبرّات

شیخ مفید می فرماید: در آن روز شادی و سرور موءمنان تجدید می شود و در آن صدقات و مبرّات به مستمندان مستحب است.(2)

3. سپاس فراوان

شیخ مفید می فرماید: در آن روز برای پیدا شدن حقّ آل محمّد علیهم السلام و به خاک مالیده شدن پوزه منافقان مستحب است سپاس فراوان برای خداوند منّان به جا آورده شود.(3)

4. دو رکعت نماز

روایت شده که در این روز به شکرانه ظهور حق امام رضا علیه السلام دو رکعت نماز انجام شود، که در هر رکعت پس از حمد 25 مرتبه سوره اخلاص بخواند.(4)

5. دعاهای خاص

1) یا خَیْرَ مَنْ وَجَّهْتُ إِلَیْهِ وَجْهِی، یا خَیْرَ مَنْ شَکَوْتُ إِلَیْهِ وَحْدَتِی، یا خَیْرَ مَنْ شَخَصْتُ إِلَیْهِ بِبَصَرِی، وَیا خَیْرَ مَنْ ناجَیْتُهُ فِی سِرِّی، یا خَیْرَ مَنْ بَسَطْتُ إِلَیْهِ یَدِی، یا خَیْرَ مَنْ رَجَوْتُهُ فِی حاجَتِی.

یا خَیْرَ مَنْ فَکَّرْتُ فِیهِ بِقَلْبِی، یا خَیْرَ مَنْ أَشَرْتُ إِلَیْهِ بِکَفِّی، اجْعَلْ أَفْضَلَ صَلَواتِکَ عَلی أَفْضَلِ خَلْقِکَ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَاجْعَلْهُمْ وَإِیّانا وَما تَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَیْهِمْ وَعَلَیْنا فِی کَنَفِکَ وَحِرْزِکَ، وَکِفایَتِکَ وَکَلاءَتِکَ، وَسِتْرِکَ

1- شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، ص507.
2- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص42.
3- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص42.
4- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص263.

الْواقِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ وَمَخُوفٍ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، فَاِنّا قَدِ اسْتَغْنَیْنا وَاعْتَصَمْنا وَتَعَزَّزْنا بِکَ، وَأَنْتَ الْغالِبُ غَیْرُ الْمَغْلُوبِ، وَرَمَیْنا کُلَّ مَنْ أَرادَ أَهْلَ بَیْتِ مُحَمَّدٍ وَأَشْیاعَهُمْ وَ أَحِبّاءَهُمْ بِسُوءٍ أَوْ بِخَوْفٍ أَوْ بِأَذیً، بِلا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ، وَبِلا إِلهَ إِلاّ اللّهُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ، وَبِلا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ رَبُّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَما فِیهِنَّ، وَرَبُّ الْأَرَضِینَ السَّبْعِ وَما فِیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ، وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ.(1)

2) اَللّهُمَّ لا تَخْذُلْنی لِتَعَرُّضِ مَعاصیکَ، وَاَعِذْنی مِنْ سِیاطِ نَقِمَتِکَ وَمَهاویکَ، وَاَجِرْنی مِنْ مُوجِباتِ سَخَطِکَ، بِمَنِّکَ وَاَیادیکَ، یا مُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبینَ.(2)

3) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ رَبّی وَاِلهی وَسَیِّدی وَثِقَتی وَرَجائی وَاَمَلِی وَمَوْضِعَ شَکْوایَ وَمَنْ اِلَیْهِ مَلْجَأی وَمَنْ هُوَ ثِقَتی فِی کُلِّ اَحْوالی اِنّی اَصْبَحْتُ وَبِی اِلَیْکَ فاقَهٌ، وَلِی اِلَیْکَ حاجاتٌ، وَلَکَ عِنْدِی طَلِباتٌ، وَاَنَا مُرْتَهَنَهٌ بِمَا اجْتَرَأْتُ فِیها وَبارَزْتُکَ بِهِ مِنَ الْمَعاصِی وَمُخالَفَهِ ما اَمَرْتَنِی بِهِ، وَتائِبٌ اِلَیْکَ مِنْها، فَاغْفِرْها لِی مِنْ لَدُنْکَ بِعَظِیمِ عَفْوِکَ وَبِسَعَهِ رِزْقِکَ وَرَحْمَتِکَ وَجُودِکَ وَکَرَمِکَ وَمَغْفِرَتِکَ کُلِّها قَدِیمِها وَحَدِیثِها، سِرِّها وَعَلانِیَتِها، خَطَأِها وَعَمْدِها، مَغْفِرَهً عَزْماً جَزماً لا اَکْتَسِبُ بَعْدَها خَطَأً وَلا تُکْتَبُ عَلَیَّ بَعْدَها ذَنْباً وَلا اِثْماً یا ثِقَتی فی شِدَّتی وَمُونِسِی فِی وَحْدَتِی وَکالِئِی فِی وَحْشَتِی، یا قَدِیمَ الْعَفْوِ یا حَسَنَ الْبَلاءِ، یا اِلهی وَاِلهَ آبائِی وَاِلهَ الْخَلْقِ اَجْمَعِینَ

اَللّهُمَّ اِنّی عَبْدُکَ الْعَلِیلُ الذَّلِیلُ الْخائِفُ الْمُسْتَجِیرُ الْمُحْتاجُ اِلَیْکَ الْمُضْطَرُّ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص263.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص263.

فِی کُلِّ اَحْوالِهِ اِلی خالِقِهِ اَنَا حَمّالُ الخَطایا سِرّاً وَعَلانِیَهَ، اَنَا شَرُّ عَبْدٍ وَاَنْتَ خَیْرُ رَبٍّ وَمَوْلیً، اَنْتَ الْعَوّادُ بِالْمَغْفِرَهِ وَاَنَا الْعَوّادُ بِالْمَعْصِیَهِ، اَنَا الْمُسْتَوْجِبُ لِسَوابِقِ سَخَطِکَ وَلِزَوالِ نِعَمِکَ، أَسْأَلُکَ یا اِلهی بِضِیائِکَ وَبَهائِکَ وَآلائِکَ وَکِبْرِیائِکَ وَاَسْمائِکَ الْحُسنی کُلِّها، وَکَلِماتِکَ التّآمّاتِ کُلِّها وَاَیادِیکَ الْقَدِیمَهِ عِنْدی اَنْ تُصَلّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وآلِ مُحَمَّدٍ الأَخْیارِ، وَاَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ وَسَلَّمَ.

7) اعمال مخصوص روز هفتم

1) اللّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِی حِینَ یَسُوءُ ظَنِّی بِأَعْمالِی، وَأَنْتَ أَمَلِی عِنْدَ انْقِطاعِ الْحِیَلِ مِنِّی، وَأَنْتَ رَجائِی عِنْدَ تَضایُقِ حُلُولِ الْبَلاءِ عَلَیَّ، وَأَنْتَ عُدَّتِی فِی کُلِّ شَدِیدَهٍ نَزَلَتْ بِی، وَفِی کُلِّ مُصِیبَهٍ دَخَلَتْ عَلَیَّ. وَفِی کُلِّ کُلْفَهٍ صارَتْ عَلَیَّ، وَأَنْتَ مَوْضِعُ کُلِّ شَکْوی، وَمُفَرِّجُ کُلِّ بَلْوی، أَنْتَ لِکُلِّ عَظِیمَهٍ تُرْجی، وَلِکُلِّ شَدِیدَهٍ تُدْعی، إِلَیْکَ الْمُشْتَکی، وَأَنْتَ الْمُرْتَجی لِلاْخِرَهِ وَالاْءُولی. اللّهُمَّ ما أَکْبَرَ هَمّی إِنْ لَمْ تُفَرِّجْهُ، وَأَطْوَلَ حُزْنِی إِنْ لَمْ تخَلِّصْنِی، وَأَعْسَرَ حَسَناتِی إِنْ لَمْ تُیَسِّرْها، وَأَخَفَّ مِیزانِی إِنْ لَمْ تُثَقِّلْهُ، وَأَزَلَّ لِسانِی إِنْ لَمْ تُثَبِّتْهُ، وَأَوْضَعَ جِدِّی إِنْ لَمْ تُقِلْ عَثْرَتِی.

أَنَا صاحِبُ الذَّنْبِ الْکَبِیرِ، وَالْجُرْمِ الْعَظِیمِ، أَنَا الَّذِی بَلَغَتْ بِی سَوْءَتِی، وَکُشِفَ قِناعِی، وَلَمْ یَکُنْ بَیْنِی وَبَیْنَکَ حِجابٌ تُوارِینِی مِنْکَ، فَلَوْ عاقَبْتَنِی عَلی قَدْرِ جُرْمِی لَما فَرَّجْتَ عَنِّی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً.

اللّهُمَّ أَنَا الذَّلِیلُ الَّذِی أَعْزَزْتَ، وَأَنَا الضَّعِیفُ الَّذِی قَوَّیْتَ، وَأَنَا الْمُقِرُّ الَّذِی سَتَرْتَ، فَما شَکَرْتُ نِعْمَتَکَ، وَلا أَدَّیْتُ حَقَّکَ، وَلا تَرَکْتُ مَعْصِیَتَکَ. یا کاشِفَ کَرْبِ أَیُّوبَ، وَسامِعَ صَوْتِ یُونُسَ الْمَکْرُوبِ، وَفالِقَ الْبَحْرِ لِبَنِی إِسْرائِیلَ،

وَمُنْجِیَ مُوسی وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِینَ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ لِی مِنْ أَمْرِی فَرَجاً وَمَخْرَجاً وَیُسْراً، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ. (1)

2) اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی صِیامِه وَقِیامِه، وَجَنِّبْنی فیهِ مِنْ هَفَواتِه وَاثامِه وَارْزُقْنی ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ بِدَوامِ هِدایَتِکَ، یا هادِیَ الْمُؤْمِنینَ.(2)

3) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَرِیکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ یُحْیِی وَیُمیتُ وَهُوَ حَیٌّ لایَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَرِیکَ لَهُ وَلا نَعْبُدُ اِلاّ اِیّاهُ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَرِیکَ لَهُ وَسُبْحانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ، لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ اِلهاً واحِداً وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

اَللّهُمَّ اَنْتَ الْعالِمُ بِما ظَهَرَ مِنّی وَما خَفِیَ عَنْ خَلْقِکَ وَلَوْ لا سَتْرُکَ لِی وَتَحَنُّنُکَ عَلَیَّ لَکُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِینَ، سَیِّدی اَوْقَرْتَنِی بِالنِّعَمِ وَاَوْقَرْتُ صَحِیفَتِی ذُنُوباً، نَظَرْتَ لِی بِکَرَمِکَ یا مَوْلایَ وَلَمْ اَنْظُرْ لِنَفْسِی لِسُوءِ رَأیِی، فَکَمْ مِنْ ذَنْبٍ عَظِیمٍ وَخَطِیئَهٍ مُوبِقَهٍ اَحْصَیْتَ عَلَیَّ فِی سَوادِ اللَّیْلِ وَضَوْءِ النَّهارِ، اَسْتَحْیِی مِنْ ذِکْرِها تَسْمِیَهً بَیْنَ یَدَیْکَ فَبِئْسَ الْعَبْدُ اَنَا لِنَفْسی وَنِعْمَ الرَّبُّ اَنْت لِی تَدْعُونی فَاُوَلِّی عَنْکَ کَاَنَّ لِیَ التَّطَوُّلَ عَلَیْکَ

فَأَسْأَلُکَ یا اِلهی بِالْقُدْرَهِ الَّتی قَدَرْتَ بِها عَلی ذُنُوبِی وَاِحْصائِها وَبِالرَّحْمَهِ الَّتی سَتَرْتَ بِها ما قَبُحَ مِنْ ذُنُوبِی اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الأَخْیارِ وَتُعْتِقَنِی مِنَ النّارِ فِی یَوْمِی هذا مِنْ شَهْرِکَ الْمَیْمُونِ الْمَعْصُومِ، وَاَنْ تَخْتِمَ لِی فِی هذَا الْیَوْمِ بِخَیْرٍ مَعَ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ الأَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالأَمْواتِ بِما اَنْتَ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص266 و267.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص266 و267.

اَهْلُهُ حَتّی اَقُولَ یا مَوْلایَ بِحُسْن تَوَکُّلِی عَلَیْکَ وَبِما جَرَتْ عادَتُکَ مَعَ اَمْثالِی مِنْ خَلْقِکَ، وَاَنْ تَرْزُقَنِی الْاَمْنَ وَالْعافِیَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَهَ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ وَسَلَّمَ.

8) اعمال مخصوص روز هشتم

1) اللّهُمَّ إِنِّی لا أَجِدُ مِنْ أَعْمالِی عَمَلاً أَعْتَمِدُ عَلَیْهِ، وَأَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَیْکَ، أَفْضَلَ مِنْ وِلایَتِکَ وَوِلایَهِ رَسُولِکَ وَآلِ رَسُولِکَ الطَّیِّبِینَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَتَوَجَّهُ بِهِمْ إِلَیْکَ، فَاجْعَلْنِی عِنْدَکَ یا إِلهِی بِکَ وَبِهِمْ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ، فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ بِذلِکَ مِنْکَ تُحْفَهً وَکَرامَهً، فَإِنَّهُ لاتُحْفَهَ وَلا کَرامَهَ أَفْضَلَ مِنْ رِضْوانِکَ وَالتَّنَعُّمِ فِی دارِکَ، مَعَ أَوْلِیائِکَ وَأَهْلِ طاعَتِکَ.

اللّهُمَّ أَکْرِمْنِی بِوِلایَتِکَ، وَاحْشُرْنِی فِی زُمْرَهِ أَهْلِ وِلایَتِکَ، اللّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی وَدِائِعِکَ الَّتِی لا تَضِیعُ، وَلا تَرُدَّنِی خائِباً بِحَقِّکَ، وَحَقِّ مَنْ أَوْجَبْتَ حَقَّهُ عَلَیْکَ، وَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَفَرَجِی مَعَهُمْ، وَ فَرَجَ کُلِّ مُوءْمِنٍ وَمُوءْمِنَهٍ، بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

2) اَللّهُمَّ ارْزُقْنی فیهِ رَحْمَهَ الْأَیْتامِ، وَ اِطْعامَ الطَّعامِ، و اِفْشاءَ السَّلامِ وَارْزُقْنی فیهِ صُحْبَهَ الْکِرامِ، وَ مُجانَبَهَ اللِّئامِ، بِطَوْلِکَ یا اَمَلَ الْآمِلینَ.(2)

3) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَلْحَمْدُ للّه ِ الْفاشی فِی الْخَلْقِ حَمْدُهُ، الظّاهِرِ بِالْکَرامَهِ مَجْدُهُ، الْباسِطِ بِالْجُودِ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص269 و270.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص269 و270.

يَدَهُ، الَّذى لا تَنْقُصُ خَزائِنُهُ بِسَعَهِ فَضْلِهِ وَكَرَمِ عَطاياهُ، وَلا تَزيدُهُ الْعَطايا اِلاّ جُوداً وَكَرَماً وَتَفَضُّلاً وَاِحْساناً وَهُوَ الْعَزيزُ الْحَكِيمُ الْكَرِيمُ الْوَهّابُ الْعَظِيمُ، اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ كُنْتَ رَبَّنا كائِناً غَيْرَ مُكَوَّنٍ وَحْدَکَ لا اَحَدَ مَعَکَ يَبْقى كَبَقائِکَ، بَلْ تَبْقى اَبَداً وَيَفْنى ما سِواکَ، وَلَکَ الْخَلْقُ وَالاَمْرُ تَبارَکَ اللّهُ رَبُّ الْعالَمِينَ، اَلْحَمْدُللّهِ الَّذى لا مُضادَّ لَهُ فِى مُلْكِهِ وَلا شَبِيهَ لَهُ فِى صِفَتِهِ وَلا مُنازِعَ لَهُ فِى اَمْرِهِ، وَلا نَظِيرَ لَهُ فى سُلْطانِهِ، وَلا شَرِيکَ لَهُ فِى خَلْقِهِ، يَرِثُ الاَرْضَ وَمَنْ عَلَيْها، بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلى كُلِّ شَىءٍ قَدِيرٌ

اِلهى اَنَا الَّذى بارَزْتُکَ بِسَيِّئاتِى وَكَشَفْتُ قِناعِى وَلَمْ يَكُنْ بَيْنى وَبَيْنَکَ سِتْرٌ تُوارِينى وَلا حِجابٌ يَحْجُبُنى، اِلهى فَما اَحْسَنَ بَلائَکَ عِنْدى وَاَظْهَرَ نَعْمائَکَ عَلَىَّ وَاَكْثَرَ اَيادِيَکَ لَدَىَّ اِنْ شَكَرْتُها عَرَفْتُ واجِبَ حَقِّها، اِلهى خَلَقْتَنِى بِتَقْديرِکَ وَ صَوَّرْتَنِى، فَاَحْسَنْتَ وَاَنْعَمْتَ فَاَسْبَغْتَ وَرَزَقْتَنِى فَوَفَّرْتَ وَاَعْطَيْتَ فَاَجْزَلْتَ بِلا اِسْتِحْقاقٍ مِنّى لِذلِکَ بِعَمَلٍ، وَلكِنِ ابْتَدَأْتَ بِالْكَرَمِ وَالْجُودِ فَلَکَ الْحَمْدُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ سُبْحانَکَ اِنّى كُنْتُ مِنَ الظّالِمينَ يا عَفُوُّ اَللّهُمَّ اِنَّکَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّى يا عَفُوُّ فِى هذِهِ الدُّنْيا، وَتَكَرَّمْ عَلَىَّ وَارْزُقْنِى الاْءمْنَ وَالْعافِيَهَ وَالْغِنى وَالْمَغْفِرَهَ، اِنَّکَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرينَ.

9) اعمال مخصوص روز نهم

1) اللّهُمَّ اغْفِرْ ذَنْبِى، وَاعْصِمْ عَمَلِى، وَاهْدِ قَلْبِى، وَاشْرَحْ صَدْرِى، وَيَسِّرْ لِى أَمْرِى، وَجَوِّدْ فَهْمِى، وَخَفِّفْ وِزْرِى، وَآمِنْ خَوْفِى، وَثَبِّتْ حُجَّتِى، وَارْبِطْ جَأشِى، وَبَيِّضْ وَجْهِى، وَارْفَعْ جاهِى، وَصَدِّقْ قَوْلِى، وَبَلِّغْ حَدِيثِى، وَعافِنِى فِى عُمْرِى.

وَبارِکْ لِی فِی مُنْقَلَبِی، وَاعْصِمْنِی فِی جَمِیعِ أَحْوالِی، وَأَوْسِعْ عَلَیَّ فِی رِزْقِی، وَسَهِّلْ عَلَیَّ مَطالِبِی، وَأَعْطِنِی مِنْ جَزِیلِ عَطائِکَ وَأَفْضَلِ ما أَعْطَیْتَ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ، وَتَجاوَزْ عَنْ جَمِیعِ ما عِنْدِی بِحُسْنِ لُطْفِکَ الَّذِی عِنْدَکَ. اللّهُمَّ لا تُشْمِتْ بِی عدُوِّی، وَلا تُمَکِّنْهُ مِنْ عُنُقِی، وَلا تَفْضَحْنِی فِی نَفْسِی، وَلا تَفْجَعْنِی فِی جارِی، وَهَبْ لِی یا إِلهِی عَطِیَّةً کَرِیمَةً رَحِیمَةً مِنْ عَطائِکَ الَّذِی لا فَقْرَ بَعْدَهُ، فَقَدْ ضَعُفَتْ قُوَّتِی، وَانْقَطَعَ عَنِ الْخَلْقِ رَجائِی، فَقُدْرَتُکَ یا رَبِّ أَنْ تَرْحَمَنِی وَتُعافِینِی کَقُدْرَتِکَ عَلَیَّ أَنْ تُعَذِّبَنِی وَتَبْتَلِیَنِی.

فَاجْعَلْ یا مَوْلایَ فِیما قَضَیْتَ تَعْجِیلَ خَلاصِی مِنْ جَمِیعِ ما أَنَا فِیهِ مِنَ الْمَکْرُوهِ وَالْمَحْذُورِ وَالْمَشَقَّهِ، وَعافِنِی مِنْهُ کُلِّهِ، إِلهِی لا أَرْجُو لِدَفْعِ ذلِکَ عَنِّی أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ، فَکُنْ یا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ عِنْدَ أَحْسَنِ ظَنِّی بِکَ، وَامْنُنْ عَلَیَّ بِذلِکَ، وَ عَلی کُلِّ داعٍ دَعاکَ بِهِ یا مَوْلایَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ، وَأَنْتَ یا سَیِّدِی أَمَرْتَ بِالدُّعاءِ وَضَمِنْتَ لِمَنْ شِئْتَ الْإِجابَهَ، وَوَعْدُکَ الْحَقُّ الَّذِی لا خُلْفَ لَهُ.(1)

2) اَللّهُمَّ اجْعَلْ لی فیهِ نَصیبا مِنْ رَحْمَتِکَ الْواسِعَهِ، وَاهْدِنی فیهِ بِبَراهینِکَ الْقاطِعَهِ، وَخُذْ بِناصِیَتی اِلی مَرْضاتِکَ الْجامِعَهِ، بِمَحَبَّتِکَ یا اَمَلَ الْمُشْتاقینَ.(2)

3) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ وَافْتَحْ لِی فِی یَوْمِی هذا مِنْکَ اَبْوابَ الرَّحْمَهِ، اَللّهُمَّ فَاِنَّکَ تَسْتَجِیبُ الصّلاهَ عَلی مُحَمَّدٍ وَقَدْ سَأَلْتُکَ الصَّلاهَ عَلَیْهِ فِی یَوْمِی هذا وَما قَبْلَهُ وَما بَعْدَهُ وَفِی شَهْرِی هذا کَمَا اسْتَجَبْتَ لِی فِی مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیهِ وآلِهِ، اَللّهُمَّ أَعْلِ عَلَی الْبُنْیانِ بُنْیانَهُ وَاَنْزِلْهُ مَنْزِلَتَهُ، وَزَکِّهِ، وَاجْعَلْهُ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص272 و273.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص272 و273.

مَقْبُولَ الشَّهادَهِ، مَرْضِیَّ الْمَقالَهِ کَما حَکَمَ وَعَدَلَ وَجَهَدَ وَلَمْ یُقَصِّرْ وَنَصَحَ لِاُمَّتِهِ وَجاهَدَ فِی سَبِیلِکَ وَصَبَرَ عَلی حُسْنِ بَلائِکَ حَتّی اَتاهُ الیَقینُ وَصَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، اِلهی اَنَا الَّذِی لَمْ اَزَلْ اُذْنِبُ وَتَغْفِرُ، وَاُخْطِئُ وَتُحْسِنُ اِلَیَّ، اَنَا الَّذی حَمَلْتُ الذُّنُوْبَ، اَنَا الْآءَسِیرُ بِبَلِیَّتی، اَنَا الْمُجَدِّدُ خَطِیئَتی، اَنَا الْمُنْقَطِعُ بی وَقَد وَقَفْتُ نَفْسِی بَیْنَ یَدَیْکَ مَوْقِفَ الْمُذْنِبینَ الْمُتَجَرِّئِینَ عَلَیْکَ، اَلْمُسْتَخِفّینَ بِحَقِّکَ وَوَعْدِکَ، النّاقِصِینَ لِحَقِّکَ، وَمَوْقِفَ مَنْ اَسْلَمَتْهُ ذُنُوبُهُ وَتَبَرَّأَ مِنْهُ خَلِیلُهُ وَقَرِینُهُ، اِلهی فَارْحَمِ الْیَومَ صَرْعَتی وَعَثْرَتی، وَاَقِلْنِی زَلَّتِی، وَاجْعَلْنِی بَعْدَ الْیَأسِ وَسُوءَ الْمُنْقَلَبِ حَسَنَ الظَّنِّ بِکَ حِینَ وُقُوْفِی بَیْنَ یَدَیْکَ، یا مالِکَ رِقّی اِرْحَمْنی اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

10) اعمال مخصوص روز دهم

دهم ماه رمضان سالروز ارتحال جانگداز حضرت خدیجه علیهاالسلام ، روز یتیمی حضرت زهرا علیهاالسلام و روز غم و اندوه حضرت خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله می باشد.

حضرت خدیجه کبری نخستین همسر پیامبر اکرم اولین بانویی که اسلام آورد و نسل پربار و همیشه جاری کوثر از او پدید آمد، مادر یازده خورشید فروزان آسمان امامت، بانوی با درایتی که با تمام قدرت از پیامبر رحمت حمایت نمود و آرامش خاطر آن حضرت را فراهم نمود،

روز دهم رمضان سال دهم بعثت (سه سال پیش از هجرت) در مکّه معظمه دیده از جهان فرو بست و پیامبر را در غم و اندوهی به سنگینی کوه ها فرو برد.(1)

این حادثه اندوهگین با فاصله اندکی از ارتحال جانگداز بزرگ حامی پیامبر، حضرت ابوطالب علیه السلام اتفاق افتاد، از این رهگذر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آن سال را «عام الحزن» نام نهاد و به تعبیر امروزی یکسال عزای عمومی اعلام نمود.(2)

شایسته است امت اسلامی آن روز را به خاطر حقوق فراوانی که این بانوی

1- ابن جوزی، تذکره الخواصّ، ج2، ص311.

2- اربلی، کشف الغمّه، ج1، ص16.

بزرگ بر گردن امّت دارد، در سرتاسر جهان گرامی بدارند. قبر شریف آن بزرگوار در مکه معظمه در جنّه المعلّی (قبرستان ابوطالب) قرار دارد.

برای روز دهم ماه رمضان دعاهای مخصوصی رسیده که از آن جمله است:

1) اللّهُمَّ یا مَنْ بَطْشُهُ شَدِیدٌ، وَعَفْوُهُ قَدِیمٌ، وَمُلْکُهُ مُسْتَقِیمٌ، وَلُطْفُهُ شَدِیدٌ، یا مَنْ سَتَرَ عَلَیَّ الْقَبِیحَ، وَظَهَرَ بِالْجَمِیلِ، وَلَمْ یُعَجِّلْ بِالْعُقُوبَهِ، وَیا مَنْ أَذِنَ لِلْعِبادِ بِالتَّوْبَهِ، یا مَنْ لَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ لِذِی الْفَضِیحَهِ، یا مَنْ لا یَعْلَمُ ما فِی غَدٍ غَیْرُهُ، یا جابِرَ کُلِّ کَسِیرٍ، یا مَأْوی کُلِّ هارِبٍ، یا غافِرَ ما فِی بُطُونِ الْأُمَّهاتِ. یا سَیِّدِی، أَنْتَ لِی فِی کُلِّ حاجَهٍ نَزَلَتْ بِی، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاکْفِنِی ما أَهَمَّنِی، وَارْزُقْنِی مِنْ رِزْقِکَ الْواسِعِ رِزْقاً حَلالاً طَیِّباً، یا حَیُّ یا قَیُّومُ، بِرَحْمَتِکَ اسْتَغَثْتُ، فَکَّ أَسْرِی، وَأَصْلِحْ لِی شَأْنِی کُلَّهُ، وَلا تَکِلْنِی إِلی نَفْسِی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً، ما أَبْقَیْتَنِی، بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

2) اَللّهُمَّ اجْعَلْنی مِنَ الْمُتَوَکِّلینَ عَلَیْکَ، الْفائِزینَ لَدَیْکَ، الْمُقَرَّبینَ اِلَیْکَ بِاِحْسانِکَ یا غایَهَ الطّالِبینَ.(2)

3) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْهِ کَفاهُ، اِلهی اَنْعَمْتَ عَلَیَّ فَلَمْ اَشْکُرْ وَبَصَّرْتَنی فَلَمْ اَتَبَصَّرْ وَوَعَظْتَنی فَلَمْ اَذَّکَّرْ وَاَقَلْتَ الْعَثَراتِ فَلَمْ اُقَصِّرْ وَسَتَرْتَ الْعَوْراتِ فَلَمْ اَسْتُرْ، وَهذا شَهْرُ رَمَضانَ شَهْرُ الصِّیامِ، فَیامَنْ عَجَّتْ اِلَیْهِ الأَصْواتُ فِی الْمَحافِلِ بِصُنُوفِ اللُّغاتِ، یَسْئَلُونَکَ الْعَفْوَ بِالْمُناجاهِ

اَللّهُمَّ وَحاجَتی الْیَوْمَ اِلَیْکَ عِتْقُ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، وَاَنْ تُقِیلَنی عَلی ما کانَ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص275 و276.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص275 و276.

مِنّی، یا مَلْجَأَ کُلِّ لاجٍ وَوَلِیَّ کُلِّ ناجٍ، مَنْ اَحْسَنَ یا مَوْلایَ فَبِرَحْمَتِکَ فازَ، وَمَنْ اَساءَ فَبِخَطِیئَتِهِ یَهْلِکُ یا إلهی، فَلا تُهْلِکْنِی وَاَنْتَ مَوْلایَ وَمِنْکَ کانَ رَجائی یا مَلْجَأِي اِلهی قَدْ یَرْحَمُ عَبدٌ مَخْلُوقٌ لِمَخْلُوقٍ مِثْلِهِ، فَاَنَا عَبْدُکَ وَاَنْتَ مَوْلایَ وَخالِقِی فَارْحَمْنی یا اِلهی کَما رَحِمَ مَخْلُوقٌ لِمَخْلُوقٍ، اَللّهُمَّ وَاَسْئَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاَنْ تَحْمِلَ عَنّی خَطِیئَتی وَتَأْخُذَ اِلَی الْخَیْرِ بِناصِیَتی، اَللّهُمَّ اَعْطِنِی فِی یَوْمِی هذا اَفْضَلَ ما اَعْطَیْتَ اَحَداً مِنْ عِبادِکَ الصّالِحِینَ وَحُجّاجِ بَیتِکَ الْحَرامِ وَالْمُعْتَمِرِینَ اِنَّکَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ، اِلهی وَسَیِّدی اِنّی مُثْنٍ اَحْسَنَ الثَّناءِ لاِءنَّ بَلائَکَ عِنْدی اَحْسَنُ الْبَلاءِ، اِلهی کَاَنّی بِنَفْسِی وَاَنَا واقِفٌ بَیْنَ یَدَیْکَ وَقَد اَظَلَّنِی حُسْنُ التَّوَکُّلِ عَلَیْکَ فَانْظُر اِلَیَّ بِرَحْمَتِکَ فِی ذلِکَ الْوَقْتِ نَظْرَةً اَفُوزُ بِها بَیْنَ یَدَیْکَ مَغْفُوراً لِی

اَللّهُمَّ وَهذَا الدُّعاءُ الَّذی اَمَرْتَنا بِهِ وَعَلَیْکَ الْإِجابَهُ کَما ضَمِنْتَ یا عَدْلُ یا وَفیُّ عَلَیْنَا الْمَسْئَلَهُ وَعَلَیْکَ الْعَطِیَّهُ، وَهذَا الطَّلَبُ وَعَلَیْکُ النَّجاحُ، وَهذَا الْجُهْدُ وَعَلَیْکَ التُّکْلانُ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یا اَکْرَمَ الأَکْرَمینَ، یا مُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبِینَ وَالطّالِبِینَ وَالْمُنِیبَینَ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

11) اعمال مخصوص روز یازدهم

1) اللّهُمَّ بِیَدِکَ مَقادِیرُ الدُّنْیا وَالآخِرَهِ، وَبِیَدِکَ مَقادِیرُ الْغِنی وَالْفَقْرِ، وَبِیَدِکَ مَقادِیرُ الْخِذْلانِ وَالنَّصْرِ، اللّهُمَّ بارِکْ لِی فِی دِینِی وَدُنْیایَ، وَبارِکْ لِی فِی آخِرَتِی وَاُولایَ، وَبارِکْ لِی فِی أَهْلِی وَمالِی وَوَلَدِی، وَبارِکْ لِی فِی سَمْعِی وَبَصَرِی وَیَدِی وَرِجْلِی وَجَمِیعِ جَسَدِی، وَبارِکْ لِی فِی عَقْلِی وَذِهْنِی وَفَهْمِی وَعِلْمِی وَجَمِیعِ ما خَوَّلْتَنِی.

اللّهُمَّ وَأَوْسِعْ عَلَىَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ، وَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، وَأَدْخِلْنِی بِرَحْمَتِکَ دارَ الْقَرارِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ أَهْوالِ الدُّنْیا وَالآخِرَهِ، وَبَوائِقِ الدَّهْرِ وَمُصِیباتِ اللَّیالِی وَالأَیّامِ. اللّهُمَّ إِنْ کُنْتَ غَضِبْتَ عَلَیَّ وَأَنْتَ رَبِّی فَلا تُحِلَّهُ بِی یا رَبَّ الْمُسْتَضْعَفِینَ، وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالإِنْسِ فَسَلِّمْنِی، وَأَنْتَ رَبِّی فَلا تَکِلْنِی إِلی عَدُوّی، وَلا إِلی صَدیقِی، وَإِنْ لَمْ تَکُنْ غَضِبْتَ عَلَیَّ فَما أُبالِی، غَیْرَ أَنَّ عافِیَتَکَ أَوْسَعُ لِی وَأَهْنَأُ لِی.

إِلهِی أَعُوذُ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی أَشْرَقَتْ بِهِ السَّماواتُ وَالأَرَضُونَ، وَکَشَفْتَ بِهِ الظُّلْمَهَ عَنْ عِبادِکَ مِنْ أَنْ یَحُلَّ بِی سَخَطُکَ، لَکَ الْعُتْبی حَتّی تَرْضی، وَإِذا رَضِیتَ وَبَعْدَ الرِّضا، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ بِکَ.(1)

2) اَللّهُمَّ حَبِّبْ اِلَیَّ فیهِ الاِْحْسانَ، وَکَرِّهْ اِلَیَّ فیهِ الْفُسُوقَ وَالْعِصْیانَ وَحَرِّمْ عَلَیَّ فیهِ السَّخَطَ وَالنّیرانَ، بِقُوَّتِکَ یا غَوْثَ الْمُسْتَغیثینَ.(2)

3) و این دعا به روایت سیّد بن باقی است که در این روز بخوانند:

اَلْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمِینَ وَالْعاقِبَهُ لِلْمُتَّقِینَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ سَمَّیْتَ بِهِ نَفْسَکَ فَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْنُونِ الْمَخْزُونِ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، وَاَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْعَظیمِ الأَعْظَمِ الَّذی کانَ حَقّاً عَلَیْکَ اَنْ تَسْتَجیبَ لِمَنِ دَعاکَ بِهِ، وَأَسْأَلُکَ بِکُلِّ حَرْفٍ اَنْزَلْتَهُ عَلی مُوسی کَلِیمِکَ وَبِکُلِّ حَرْفٍ اَنْزَلْتَهُ عَلی عیسی رُوحِکَ وَکَلِمَتِکَ، وَبِکُلِّ حَرْفٍ اَنْزَلْتَهُ عَلی مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَآلِهِ صَفِیِّکَ وَبِکُلِّ دَعْوَهٍ دَعاکَ بِها اَحَدٌ مِنْ مَلائِکَتِکَ وَرُسُلِکَ وَسائِرِ خَلْقِکَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُمْ، اَنْ تَجْعَلَ قُوَّتی وَصِحَّتی وَنَشاطِی وَاِدْلاجِی وَغُدُوّی

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص279 و280.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص279 و280.

وَرَواحِی وَمُنْقَلَبِی وَمَثْواىَ وَصَباحِی وَمَسائِی فیما تُحِبُّ مِنْ قَوْلٍ وَعَمَلٍ

وَاَسئَلُکَ اللّهُمَّ یا رَبِّ اَنْ تَجْعَلَ فِی قَلْبِی خُشُوعَ الْمُتَقَلِّبِینَ وَخَوْفَ الْخائِفینَ وَرَهْبَهَ الرّاهِبینَ وَصِدْقَ الصّادِقِینَ، وَیَقِینَ الْمُوءْمِنینَ حَتّی تُبَلِّغَنِی بِها دَرَجَهَ الْاَحْیاءِ الْمَرْزُوقِینَ فِی الدَّرَجاتِ الْعُلی مِنْ جَنّاتِ النَّعِیمِ، اللّهُمَّ وَکَما فَرَضْتَ هذَا الشَّهْرَ الشَّریفَ عَلَیَّ فَتَقَبَّلْهُ مِنّی یا مَوْلایَ بِاَحْسَنِ قَبُولٍ، وَزَیِّنی فِیهِ بِزِینَهِ الْاءیمانِ وَاجْعَلْنی فِیهِ مِنَ الأَتْقِیاءِ الْاَخْیارِ الْهُداهِ الْاَبْرارِ وَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ وَارْزُقْنِی رِضاکَ وَالْجَنَّهَ وَجَنِّبْنی سَخَطَکَ وَالنّارَ وَارْحَمْنِی فَاَنْتَ اَهْلُ الرَّحْمَهِ، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ فَاَنْتَ اَهْلُ الْفَضْلِ وَالتَّفَضُّلِ، وَاَعْطِنِی حَوائِجَ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ وَالْاءمْنَ وَ الْعافِیَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَهَ، وَخَلِّصْنی مِنْ مَظالِمِ الْعِبادِ وَاجْعَلْنی مِنَ الزُّهّادِ وَالْعُبّادِ الْکارِهِینَ لِلدُّنْیا الرّاغِبینَ فِی الْآخِرَهِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمِینَ وَصَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

12) اعمال مخصوص روز دوازدهم

1) اللّهُمَّ غارَتْ نُجُومُ سَمائِکَ، وَنامَتْ عُیُونُ أَنامِکَ، وَهَدَأَتْ أَصْواتُ عِبادِکَ وَأَنْعامِکَ، وَغَلَّقَتْ مُلُوکُ الْأَرْضِ عَلَیْها أَبْوابَها، وَطافَتْ عَلَیْها حُرّاسُها، وَاحْتَجَبُوا عَمَّنْ یَسْأَلُهُمْ حاجَهً أَوْ یَنْتَجِعُ مِنْهُمْ فائِدَهً.

وَأَنْتَ إِلهِی حَیٌّ قَیُّومٌ، لا تَأْخُذُکَ سِنَهٌ وَلا نَوْمٌ، وَلا یَشْغَلُکَ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ، أَبْوابُ سَماواتِکَ لِمَنْ دَعاکَ مُفَتَّحاتٌ، وَخَزائِنُکَ غَیْرُ مُغَلَّقاتٍ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ وَأَسْتَحْفِظُکَ بِأَنْ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ، وَالنُّورُ الْقُدُّوسُ، نَفْسِی وَرُوحِی وَرِزْقِی، وَمَحْیایَ وَمَماتِی، وَأَنْفُسَ أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْفُسَ أَشْیاعِ مُحَمَّدٍ، وَجَمِیعَ ما تَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَیَّ وَعَلَیْهِمْ حَیّاً وَمَیِّتاً، وَشاهِداً وَغائِباً، وَ نائِماً وَیَقْظاناً، وَقائِماً وَقاعِداً، وَمُسْتَخِفّاً وَمُتَهاوِناً، بِنُورِ وَجْهِکَ

الْكَرِيمِ الْجَلِيلِ، الرَّفِيعِ الْعَظِيمِ الْقائِمِ بِالْقِسْطِ، لا إِلهَ إِلاّ اللّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ بِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ الطّاهِرِينَ، صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ.

يا وَلِيَّ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ، وَمَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِينَ، صَلَواتُکَ عَلَيْهِمْ يا رَبَّ الْعالَمِينَ، وَبَيْتِکَ الْمَعْمُورِ وَالسَّبْعِ الْمَثانِی وَالْقُرْآنِ الْعَظِيمِ، وَبِکُلِّ مَنْ يَکْرُمُ عَلَيْکَ مِنْ جَمِيعِ خَلْقِکَ يا سَيِّدِی، مَعَ ما تَفَضَّلْتَ عَلَيْهِمْ وَعَلَيْنا، فَاجْعَلْنا فِی حِماکَ الَّذِی لا يُسْتَباحُ، بِرَحْمَتِکَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ .(1)

2) اَللّهُمَّ زَيِّنّی فيهِ بِالسِّتْرِ وَالْعِفافِ، وَاسْتُرْنی فيهِ بِلِباسِ الْقُنُوعِ وَالْکَفافِ، وَاحْمِلْنی فيهِ عَلَی الْعَدْلِ وَالْاِنْصافِ وَامِنّی فيهِ مِنْ کُلِّ ما اَخافُ، بِعِصْمَتِکَ يا عِصْمَةَ الْخائِفينَ.(2)

3) و اين دعا به روايت سيّد بن باقی است بخوانند:

اللّهُمَّ إِنّی اَسْأَلُکَ وَاَرْغَبُ اِلَيْکَ اَنْ تَرْزُقَنِی الثُّباتَ عَلی دِينِکَ الَّذِی ارْتَضَيْتَهُ وَتُبَصِّرَنِی فِيهِ وَتُوَفِّقِنِی لَهُ، وَتأخُذَ بِقَلْبِی اِلَيْهِ وَتَعَدَّنِی عَمّا سِواهُ وَتَعْصِمَنی عِصْمَةَ الأَبْرارِ، وَتَجْعَلَنِی مِنَ الْمُصَدِّقِينَ بِکِتابِکَ الْمُتَمَسِّکِينَ بِسُنَّهِ نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَيْتِهِ الطّاهِرِينَ صَلَّی اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ اَجْمَعينَ

اللّهُمَّ لا تَخْذُلْنِی اَبَداً وَلا تُشْمِتْ بِی عَدُوّاً وَلا حاسِداً، وَلا تَنْزَعْ مِنّی صالِحاً اَعْطَيْتَنِی، وَافْتَحْ مَسامِعَ قَلْبِی لِذِکْرِکَ وَاجْعَلْنِی اُؤمِنُ بِوَعْدِکَ وَاُوفِی بَعَهْدِکَ، وَاَسْئَلُکَ يا رَبِّ قَبُولَهُ وَالْوَفاءَ بِهِ

اَللّهُمَّ اِنّی أَسْأَلُکَ بَرَکَتَهُ وَيُمْنَهُ وَخَواتِيمَ الْخَيْرِ فِيهِ، وَاَسْأَلُکَ اَنْ تَهَبَ لِی مِنْ اَمْرِی يُسْراً وَرُشْداً وَمِرْفَقاً وَاَنْ تَهْدِيَنِی لِلَّتی هِیَ اَقْوَمُ، وَخَيرٌ ثَواباً وَخَيْرٌ عُقْباً

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص283 و284.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص283 و284.

وَخَيْرٌ مَرَدّاً وَخَيْرٌ اَمَلاً وَخيْرٌ عاجِلاً، وَاَنْ تَخْتِمَ لِی بِالْخَيرِ وَتَرْزُقَنِی رِضاکَ وَالْجَنَّهَ، وَتُعِيذَنی مِنْ سَخَطِکَ وَالنّارِ وَتُعْطِيَنی حَوائِجَ الدُّنْيا وَالاْآخِرَهِ والاْءَمْنَ وَالْعافِيَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَهِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیءٍ قَدِيرٌ، وَاَنَا اِلی ذلِکَ يا رَبِّ فَقِيرٌ، وَهُوَ عَلَيْکَ حَقِيرٌ وَعِندَکَ نَزْرٌ يَسِيرٌ، فَتَفَضَّلْ عَلَیَّ بِهِ يا اَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِيمِ، عَلَيْهِ تَوَکَّلْتُ وَبِهِ اَسْتَعِينُ، وَهُوَ ثِقَتِی وَنِعْمَ الْمُعينُ وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ.

روز دوازدهم ماه رمضان روز بسیار با فضیلتی است، در آن روز انجیل بر حضرت عیسی علیه السلام نازل شده، و در آن روز پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در میان اصحاب پیمان اخوّت و برادری بست و امیرموءمنان علیه السلام را به برادری خود برگزید.(1)

در این روز زیارت امیر موءمنان علیه السلام از دور و نزدیک شایسته است.

13) اعمال مخصوص روز سیزدهم

اشاره

روز سیزدهم رمضان نخستین روز از «ایّام البیض» است، روزهای سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم را ایام البیض نامند.

و از دعاهای این روز که مشترک است با دو روز بعد دعای مجیر است که از حضرت رسول روایت شده و شیخ کفعمی رحمه الله نقل کرده

و در فضیلت خواندن آن در این ایّام منقول است که هرکه بخواند گناهانش آمرزیده شود اگر چه به عدد دانه های باران و برگ درختان و ریگ بیابان باشد:

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحيمِ

سُبْحانَکَ يا اَللّهُ، تَعالَيْتَ يا رَحْمانُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا رَحيمُ، تَعالَيْتَ يا کَريمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا مَلِکُ، تَعالَيْتَ يا مالِکُ،

اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا قُدَّوسُ، تَعالَیْتَ یا سَلامُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُؤْمِنُ، تَعالَیْتَ یامُهَیْمِنُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ،

1- ترمذی، الجامع الصّحیح، ج5، ص636، ح 3720.

سُبْحانَکَ یا عَزیزُ، تَعالَیْتَ یا جَبّارُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ سُبْحانَکَ یا مُتَکَبِّرُ، تَعالَیْتَ یامُتَجَبِّرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا خالِقُ، تَعالَیْتَ یا بارِئُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُصَوِّرُ، تَعالَیْتَ یا مُقَدِّرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا هادی، تَعالَیْتَ یا باقی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا وَهّابُ، تَعالَیْتَ یاتَوّابُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا فَتّاحُ، تَعالَیْتَ یا مُرْتاحُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا سَیِّدی، تَعالَیْتَ یامَوْلایَ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یا قَریبُ، تَعالَیْتَ یارَقیبُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُبْدِئُ، تَعالَیْتَ یا مُعیدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا حَمیدُ، تَعالَیْتَ یا مَجیدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا قَدیمُ، تَعالَیْتَ یا عَظیمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا غَفُورُ، تَعالَیْتَ یا شَکُورُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا شاهِدُ، تَعالَیْتَ یا شَهیدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا حَنّانُ، تَعالَیْتَ یا مَنّانُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا باعِثُ، تَعالَیْتَ یاوارِثُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُحْیی، تَعالَیْتَ یامُمیتُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا شَفیقُ، تَعالَیْتَ یا رَفیقُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا اَنیسُ، تَعالَیْتَ یا مُونِسُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یا جَلیلُ، تَعالَیْتَ یا جَمیلُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا خَبیرُ، تَعالَیْتَ یا بَصیرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا حَفِیُّ، تَعالَیْتَ یا مَلِیُّ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یامَعْبُودُ، تَعالَیْتَ یامَوْجُودُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا غَفّارُ، تَعالَیْتَ یا قَهّارُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مَذْکُورُ، تَعالَیْتَ یا مَشْکُورُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا جَوادُ، تَعالَیْتَ یا مَعاذُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا جَمالُ،

تَعالَیْتَ یا جَلالُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا سابِقُ، تَعالَیْتَ یا رازِقُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا صادِقُ، تَعالَیْتَ یا فالِقُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا سَمیعُ، تَعالَیْتَ یا سَریعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا رَفیعُ، تَعالَیْتَ یا بَدیعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا فَعّالُ، تَعالَیْتَ یا مُتَعالُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یاقاضی، تَعالَیْتَ یا راضی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یا قاهِرُ، تَعالَیْتَ یا طاهِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا عالِمُ، تَعالَیْتَ یا حاکِمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا دائِمُ، تَعالَیْتَ یا قائِمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا عاصِمُ، تَعالَیْتَ یا قاسِمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا غَنِیُّ، تَعالَیْتَ یا مُغْنی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا وَفِیُّ، تَعالَیْتَ یا قَوِیُّ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا کافی، تَعالَیْتَ یا شافی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُقَدِّمُ، تَعالَیْتَ یا مُؤَخِّرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا اَوَّلُ، تَعالَیْتَ یا اخِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا ظاهِرُ، تَعالَیْتَ یا باطِنُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا رَجاءُ، تَعالَیْتَ یامُرْتَجی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یا ذَا الْمَنِّ، تَعالَیْتَ یا ذَا الطَّوْلِ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا حَیُّ، تَعالَیْتَ یا قَیُّومُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا واحِدُ، تَعالَیْتَ یا اَحَدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا سَیِّدُ، تَعالَیْتَ یا صَمَدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا قَدیرُ، تَعالَیْتَ یا کَبیرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا والی، تَعالَیْتَ یا عالی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا عَلِیُّ، تَعالَیْتَ یا اَعْلی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا وَلِیُّ، تَعالَیْتَ یا مَوْلی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا ذارِئُ، تَعالَیْتَ یا بارِئُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا

خافِضُ، تَعالَيْتَ يا رافِعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا مُقْسِطُ، تَعالَيْتَ يا جامِعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا مُعِزُّ، تَعالَيْتَ يا مُذِلُّ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا حافِظُ، تَعالَيْتَ يا حَفيظُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا قادِرُ، تَعالَيْتَ يا مُقْتَدِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا عَليمُ، تَعالَيْتَ يا حَليمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا حَکَمُ، تَعالَيْتَ يا حَکيمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا مُعْطي، تَعالَيْتَ يا مانِعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا ضارُّ، تَعالَيْتَ يا نافِعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا مُجيبُ، تَعالَيْتَ يا حَسيبُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا عادِلُ، تَعالَيْتَ يا فاضِلُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا لَطيفُ، تَعالَيْتَ يا شَريفُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا رَبُّ، تَعالَيْتَ يا حَقُّ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا ماجِدُ، تَعالَيْتَ يا واجِدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا عَفُوُّ، تَعالَيْتَ يا مُنْتَقِمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا واسِعُ، تَعالَيْتَ يا مُوَسِّعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا رَؤُوفُ، تَعالَيْتَ يا عَطُوفُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا فَرْدُ، تَعالَيْتَ يا وِتْرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا مُقيتُ، تَعالَيْتَ يا مُحيطُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يامُجيرُ، سُبْحانَکَ يا وَکيلُ، تَعالَيْتَ يا عَدْلُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا مُبينُ، تَعالَيْتَ يا مَتينُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا بَرُّ، تَعالَيْتَ يا وَدُودُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا رَشيدُ، تَعالَيْتَ يا مُرْشِدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا نُورُ، تَعالَيْتَ يا مُنَوِّرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا نَصيرُ، تَعالَيْتَ يا ناصِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا صَبُورُ، تَعالَيْتَ يا صابِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَکَ يا مُحْصي، تَعالَيْتَ يا مُنْشي، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ،

سُبْحانَکَ یا سُبْحانُ، تَعالَیْتَ یا دَیّانُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُغیثُ، تَعالَیْتَ یا غِیاثُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یا فاطِرُ، تَعالَیْتَ یا حاضِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا ذَا الْعِزِّ وَالْجَمالِ، تَبارَکْتَ یا ذَا الْجَبَرُوتِ وَالْجَلالِ، سُبْحانَکَ «لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ سُبْحانَکَ اِنّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمینَ* فَاسْتَجَبْنا لَهُ وَنَجَّیْناهُ مِنَ الْغَمِّ وَکَذلِکَ نُنْجِی الْمُؤْمِنینَ»(1) وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه.(2)

2. دعاهای خاص

1) اللّهُمَّ إِنِّی أَدِینُکَ بِطاعَتِکَ وَوِلایَتِکَ، وَوِلایَهِ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ، وَوِلایَهِ أَمِیرِ الْمُوءْمِنِینَ حَبِیبِ نَبِیِّکَ، وَوِلایَهِ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سِبْطَیْ نَبِیِّکَ، وَسَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ جَنَّتِکَ.

وَأَدِینُکَ یا رَبِّ بِوِلایَهِ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسی بْنِ جَعْفَرٍ، وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ، وَسَیِّدِی وَمَوْلایَ صاحِبِ الزَّمانِ.

أَدِینُکَ یا رَبِّ بِطاعَتِهِمْ وَوِلایَتِهِمْ، وَبِالتَّسْلِیمِ بِما فَصَّلْتَهُمْ راضِیاً غَیْرَ مُنْکِرٍ وَلا مُسْتَکْبِرٍ، عَلی ما أَنْزَلْتَ فِی کِتابِکَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَادْفَعْ عَنْ وَلِیِّکَ وَخَلِیفَتِکَ وَلِسانِکَ، وَالْقائِمِ بِقِسْطِکَ، وَالْمُعَظِّمِ لِحُرْمَتِکَ، وَالْمُعَبِّرِ عَنْکَ، وَالنّاطِقِ بِحُکْمِکَ، وَعَیْنِکَ النّاظِرَهِ، وَأُذُنِکَ السّامِعَهِ، وَشاهِدِ عِبادِکَ، وَحُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ،

1- سوره أنبیاء، آیات 87 88 .
2- مصباح کفعمی، ص268. صحیفه نبویه، ص165، د5 .

وَالْمُجاهِدِ فِی سَبِیلِکَ، وَالْمُجْتَهِدِ فِی طاعَتِکَ، وَ اجْعَلْهُ فِی وَدِیعَتِکَ الَّتِی لا تَضِیعُ، وَأَیِّدْهُ بِجُنْدِکَ الْغالِبِ، وَأَعِنْهُ وَأَعِنْ عَنْهُ، وَاجْعَلْنِی وَوالِدَیَّ وَما وَلَدا وَوَلَدِی مِنَ الَّذِینَ یَنْصُرُونَهُ وَیَنْتَصِرُونَ بِهِ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، اشْعَبْ بِهِ صَدْعَنا، وَارْتُقْ بِهِ فَتْقَنا، اللّهُمَّ أَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ، وَدَمْدِمْ بِمَنْ نَصَبَ لَهُ، وَاقْصِمْ رُؤُسَ الضَّلالَهِ، حَتَّی لا تَدَع عَلَی الْأَرْضِ مِنْهُمْ دَیّاراً.(1)

2) اَللّهُمَّ طَهِّرْنی فیهِ مِنَ الدَّنَسِ وَالْأَقْذارِ، وَصَبِّرْنی (فیهِ) عَلی کائِناتِ الْأَقْدارِ، وَوَفِّقْنی لِلتُّقی وَصُحْبَهِ الْأَبْرارِ بِعَوْنِکَ یا قُرَّهَ عَیْنِ الْمَساکینِ.(2)

3) اَللّهُمَّ اِنَّ الظَّلَمَهَ جَحَدُوا ایاتِکَ، وَکَفَرُوا بِکِتابِکَ، وَکَذَّبُوا رُسُلَکَ، وَاسْتَنْکَفُوا عَنْ عِبادَتِکَ، وَرَغِبُوا عَنْ مِلَّهِ خَلیلِکَ، وَبَدَّلُوا ماجاءَ بِه رَسُولُکَ، وَشَرَعُوا غَیْرَ دینِکَ، وَاقْتَدَوْا بِغَیْرِ هُداکَ، وَاسْتَنُّوا بِغَیْرِ سُنَّتِکَ، وَتَعَدَّوْا حُدُودَکَ، وَسَعَوْا مُعاجِزینَ فی اِیاتِکَ، وَتَعاوَنُوا عَلی اِطْفاءِ نُورِکَ، وَصَدُّوا عَنْ سَبیلِکَ، وَ کَفَرُوا نَعْماءَکَ، وَشاقُّوا وُلاهَ اَمْرِکَ، وَ والَوْا اَعْداءَکَ، وَعادَوْا اَوْلِیاءَکَ، وَ عَرَفُوا ثُمَّ اَنْکَرُوا نِعْمَتَکَ وَلَمْ یَذْکُرُوا الاءَکَ، وَاَمِنُوا مَکْرَکَ، وَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ عَنْ ذِکْرِکَ، وَاسْتَحَلُّوا حَرامَکَ، وَحَرَّمُوا حَلالَکَ، وَاجْتَرَؤُوا عَلی مَعْصِیَتِکَ، وَلَمْ یَخافُوا مَقْتَکَ، وَنَسُوا نِقْمَتَکَ، وَلَمْ یَحْذَرُوا بَأْسَکَ، وَاغْتَرُّوا بِنِعْمَتِکَ. اَللّهُمَّ وَانْتَقِمْ مِنْهُمْ، وَاصْبُبْ عَلَیْهِمْ عَذابَکَ، وَاسْتَأْصِلْ شَأْفَتَهُمْ، وَاَقْطَعْ دابِرَهُمْ، وَ ضَعْ عِزَّهُمْ وَجَبَرُوتَهُمْ، وَانْزَعْ اَوْتادَهُمْ، وَزَلْزِلْ اَقْدامَهُمْ، وَاَرْعِبْ قُلُوبَهُمْ، اَللّهُمَّ اِنَّهُمُ اتَّخَذُوا دینَکَ دَغَلاً، وَمالَکَ دُوَلاً، وَعِبادَکَ خَوَلاً، اَللّهُمَّ اکْفُفْ بَأْسَهُمْ، وَافْلُلْ حَدَّهُمْ، وَاَوْهِنْ کَیْدَهُم، وَاَشْمِتْ عَدُوَّهُمْ، وَاشْفِ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص287 و288.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص287 و288.

صُدُورَ الْمُؤْمِنينَ. اَللّهُمَّ افْتُتْ اَعْضادَهُمْ، وَاقْهَرْ جَبابِرَتَهُمْ، وَاجْعَلِ الدّائِرَةَ عَلَيْهِمْ،وَاقْصُضْ بُنْيانَهُمْ، وَخالِفْ بَيْنَ كَلِمَتِهِمْ، وَفَرِّقْ جَمْعَهُمْ، وَشَتِّتْ اَمْرَهُمْ، وَاجْعَلْ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ، وَ ابْعَثْ عَلَيْهِمْ عَذابا مِنْ فَوْقِهِمْ، وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ ، وَ اسْفِكْ بِاَيْدِى الْمُؤْمِنينَ دِماءَهُمْ، وَ اَوْرِثِ الْمُؤْمِنينَ اَرْضَهُمْ وَ دِيارَهُمْ وَ اَمْوالَهُمْ. اَللّهُمَّ ضَلِّلْ اَعْمالَهُمْ، وَاقْطَعْ رَجاءَهُمْ، وَادْحَضْ حُجَّتَهُمْ، وَاسْتَدْرِجْهُمْ مِنْ حَيْثُ لا يَعْلَمُونَ، وَاتِهِمْ بِالْعَذابِ مِنْ حَيْثُ لا يَشْعُرُونَ، وَاَنْزِلْ بِساحَتِهِمْ مايَحْذَرُونَ، وَحاسِبْهُمْ حِسابا شَديدا، وَعَذِّبْهُمْ عَذابا نُكْرا، وَاجْعَلْ عاقِبَةَ اَمْرِهِمْ خُسْرا. اَللّهُمَّ اِنَّهُمُ اشْتَرَوْا بِاياتِکَ ثَمَنا قَليلاً، وَعَتَوْا عُتُوّا كَبيرا. اَللّهُمَّ فَخُذْهُمْ اَخْذا وَبيلاً، وَدَمِّرْهُمْ تَدْميرا، وتَبِّرْهُمْ تَتْبيرا، وَلا تَجْعَلْ لَهُمْ فِى الاَْرْضِ ناصِرا، وَلا فِى السَّماءِ عاذِرا، وَالْعَنْهُمْ لَعْنا كَبيرا.

اَللّهُمَّ اِنَّهُمْ اَضاعُوا الصَّلَواتِ، وَاتَّبَعُوا الشَّهَواتِ، وَعَمِلُوا السَّيِّئاتِ.

اَللّهُمَّ فَخُذْهُمْ بِالْبَلِيّاتِ، وَاَحْلِلْ بِهِمُ الْوَيْلاتِ، وَاَرِهِمُ الْحَسَراتِ،

يا اَللّهُ يا اِلهَ الاَْرَضينَ وَ السَّماواتِ . اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ ارْحَمْنا بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ .

اَللّهُمَّ اِنّى اَدينُکَ يارَبِّ بِطاعَتِکَ وَوِلايَتِکَ وَ وِلايَهِ مُحَمَّدٍ رَسُولِکَ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَعَلى اَهْلِ بَيْتِه، وَ وِلايَهِ اَميرِالْمُؤْمِنينَ عَلِيِ بْنِ اَبى طالِبٍ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَوِلايَهِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ سِبْطَىْ نَبِيِّکَ وَ وَلَدَىْ رَسُولِکَ عَلَيْهِمَا السَّلامُ، وَ وِلايَهِ الطّاهِرينَ الْمَعْصُومينَ مِنْ ذُرِّيَّهِ الْحُسَيْنِ: عَلِيِ بْنِ الْحُسَيْنِ، وَمُحَمَّدِبْنِ عَلِيٍ، وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ، وَعَلِيِ بْنِ مُوسى، ومُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍ، وَعَلِيِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍ، سَلامُ اللّهِ وَ بَرَكاتُهُ عَلَيْهِمْ اَجْمَعينَ، وَ وِلايَهِ الْقائِمِ السّابِقِ مِنْهُمْ بِالْخَيْراتِ، الْمُفْتَرَضِ الطّاعَهِ صاحِبِ الزَّمانِ،

سَلامُ اللّهِ عَلَيْهِ. اَدينُکَ يا رَبِّ بِطاعَتِهِمْ وَ وِلايَتِهِمْ، وَالتَّسْليمِ لِفَرْضِهِمْ، راضِيا غَيْرَمُنْكِرٍ، وَلا مُسْتَكْبِرٍ وَلا مُسْتَنْكِفٍ عَلى مَعْنى ما اَنْزَلْتَ فى كِتابِکَ عَلى حُدُودِ ما اَتانا فيهِ، راضِيا بِما رَضيتَ بِهِ، مُسَلِّما مُقِرّا بِذلِکَ يارَبِّ، راهِبا لَکَ، راغِبا فيما لَدَيْکَ. اَللّهُمَّ ادْفَعْ عَنْ وَلِيِّکَ وَابْنِ نَبِيِّکَ وَ خَليفَتِکَ وَ حُجَّتِکَ عَلى خَلْقِکَ،وَالشّاهِدِ عَلى عِبادِکَ، الْمُجاهِدِ الْمُجْتَهِدِ فى طاعَتِکَ، وَ وَلِيِّکَ وَاَمينِکَ فياَرْضِکَ، فَاَعِذْهُ مِنْ شَرِّ ما خَلَقْتَ وَبَرَأْتَ، وَاجْعَلْهُ فى وَدائِعِکَ الَّتى لايَضيعُ مَنْ كانَ فيها، وَفى جِوارِکَ الَّذى لا يُقْهَرُ، وَ امِنْهُ بِاَمانِکَ، وَاجْعَلْهُ فى كَنَفِکَ، وَانْصُرْهُ بِنَصْرِکَ الْعَزيزِ يا اِلهَ الْعالَمينَ.

اَللّهُمَّ اعْصِمْهُ بِالسَّكينَهِ، وَاَلْبِسْهُ دِرْعَکَ الْحَصينَهَ، وَاَعِنْهُ وَانْصُرْهُ بِنَصْرِکَ الْعَزيزِ نَصْرا عَزيزا، وَافْتَحْ لَهُ فَتْحا يَسيرا، وَاجْعَلْ لَهُ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطانا نَصيرا، اَللّهُمَّ والِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَانْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ.

اَللّهُمَّ اشْعَبْ بِه صَدْعَنا، وَارْتُقْ بِه فَتْقَنا، وَالْمُمْ بِه شَعْثَنا، وَ كَثِّرْ بِه قِلَّتَنا، وَ اَعْزِزْ بِه ذِلَّتَنا، وَاقْضِ بِه عَنْ مَغْرَمِنا، وَاجْبُرْ بِه فَقْرَنا، وَسُدَّ بِه خَلَّتَنا، وَاَغْنِ بِه عائِلَنا، وَيَسِّرْ بِه عُسْرَتَنا، وَكُفَّ بِه وُجُوهَنا، وَاَنْجِحْ بِه طَلِبَتَنا، وَاسْتَجِبْ بِه دُعاءَنا، وَاَعْطِنا بِه فَوْقَ رَغْبَتِنا، وَاشْفِ بِه صُدُورَنا، وَاهْدِنا بِه لِمَا اخْتُلِفَ فيهِ مِنَ الْحَقِّ يا رَبِّ اِنَّکَ تَهْدى مَنْ تَشاءُ اِلى صِراطٍ مُسْتَقيمٍ.

اَللّهُمَّ اَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ، وَاَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ، وَقَوِّ ناصِرَهُ، وَاخْذُلْ خاذِلَهُ،وَدَمِّرْ مَنْ نَصَبَ لَهُ، وَاَهْلِکْ مَنْ غَشَّهُ، وَاَقْتُلْ بِه جَبابِرَهَ الْكُفْرِ، وَاقْصِمْ رُؤُوسَ الضَّلالَهِ، وَسائِرَ اَهْلِ الْبِدَعِ وَمُقَوِّيَهَ الْباطِلِ، وَذَلِّلْ بِهِ الْجَبابِرَهَ، وَاَبِرْ بِهِ الْكافِرينَ وَالْمُنافِقينَ وَجَميعَ الْمُلْحِدينَ فى مَشارِقِ الْاَرْضِ وَمَغارِبِها، بَرِّها وَ بَحْرِها وَسَهْلِها وَجَبَلِها، لا تَذَرْ عَلَى الْاَرْضِ مِنْهُمْ دَيّارا وَلا تُبْقِ لَهُمْ اثارا. اَللّهُمَّ

اَظْهِرْهُ، وَ افْتَحْ عَلی یَدَیْهِ الْخَیْراتِ، وَ اجْعَلْ فَرَجَنا مَعَهُ وَبِه.

اَللّهُمَّ اَعِنّا عَلی سُلُوکِ الْمِنْهاجِ، مِنْهاجِ الْهُدی، وَالْمَحَجَّهِ الْعُظْمی، وَالطَّرِیقَهِ الْوُسْطَی الَّتی یَرْجِعُ اِلَیْهَا الْغالی وَیَلْحَقُ بِهَا التّالی، وَوَفِّقْنا لِمُتابَعَتِه وَاَداءِ حَقِّه، وَامْنُنْ عَلَیْنا بِمُتابَعَتِه فِی الْبَأساءِوَالضَّرّاءِ، وَاجْعَلْنا مِنَ الطّالِبینَ رِضاکَ بِمُناصَحَتِه، حَتّی تَحْشُرَنا یَوْمَ الْقِیامَهِ فی اَعْوانِه وَاَنْصارِه وَمَعُونَهِ سُلْطانِه، وَاجْعَلْ ذلِکَ لَنا خالِصا مِنْ کُلِّ شَکٍّ وَشُبْهَهٍ، وَرِیاءٍ وَسُمْعَهٍ، لا یُطْلَبُ بِه غَیْرُکَ، وَلا نُریدُ بِه سِواکَ، وَتُحِلَّنا مَحَلَّهُ، وَتَجْعَلَنا فِی الْخَیْرِ مَعَهُ، وَاصْرِفْ عَنّا فی اَمْرِه السَّآمَهَ(1) وَالْکَسَلَ وَالْفَتْرَهَ، وَلا تَسْتَبْدِلْ بِنا غَیْرَنا، فَاِنَّ اسْتِبْدالَکَ بِنا غَیْرَنا عَلَیْکَ یَسیرٌ وَعَلَیْنا عَسیرٌ، وَقَدْ عَلِمْنا بِفَضْلِکَ وَاِحْسانِکَ یا کَریمُ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَاِلِه وَسَلَّمَ.(2)

و این دعا به روایت سیّد بن باقی است که در این روز بخوانند:

4) بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ وَالْحَمْدُللّهِ رَبِّ الْعالَمینَ وَ صَلَّی اللّهُ عَلی اَنْبِیائِهِ وَ مَلائِکَتِهِ. اللّهُمَّ رَبَّ هذَا الْیَوْمِ الْکَرِیمِ مِنَ الشَّهْرِ الْمُشَرَّفِ الْعَظِیمِ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تَعُودَ عَلی اِسائَتِی بِاِحْسانِکَ، وَعَلی سَفَهی بِرَحْمَتِکَ، وَعَلی ذُنُوبی بِمَغْفِرَتِکَ، وَعَلی سَیِّئاتی بِتَجاوُزِکَ وَعَلی اِفْراطِی بِصَفْحِکَ، وَعَلی ضَعْفِی بِمَعُونَتِکَ، وَعَلی فَقْرِی بِغِناکَ وَسَعَتِکَ، وَعَلی بُوءْسِی بِفَضْلِکَ، وَعَلی قُنُوطِی بِعِنایَتِکَ، وَعَلی عُسْرِی بِیُسْرِکَ، فَاِنَّکَ یا رَبِّ ذُو الْفَضْلِ الْعَظیمِ وَالْبَلاءِ الْحَسَنِ الْجَسیمِ وَالْفَضْلِ الْکَریمِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

1- : الملاله.
2- صحیفه سجادیه جامعه، ص243.

14) اعمال مخصوص روز چهاردهم

1. این روز دومین روز از ایام البیض است و دعای مجیر در آن مستحب است.

2. دعاهای خاص

1) اللّهُمَّ لا تُوءَدِّبْنِی بِعُقُوبَتِکَ، وَلا تَمْکُرْ بِی فِی حِیلَتِکَ، مِنْ أَیْنَ لِیَ الْخَیْرُ وَلا یُوجَدُ إِلاّ مِنْ عِنْدِکَ، وَمِنْ أَیْنَ لِیَ النَّجاهُ وَلا تُسْتَطاعُ إِلاّ بِکَ، لاَ الَّذِی أَحْسَنَ اسْتَغْنَی عَنْکَ، وَلاَ الَّذِی أَساءَ خَرَجَ عَنْ قُدْرَتِکَ، یا رَبِّ بِکَ عَرَفْتُکَ، وَأَنْتَ دَلَلْتَنِی، وَلَوْ لا أَنْتَ ما دَرَیْتُ مَنْ أَنْتَ.

الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِی أَدْعُوهُ فَیُجِیبُنِی، وَإِنْ کُنْتُ بَطِیئاً حِینَ یَدْعُونِی، وَالْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِی أَسْأَلُهُ فَیُعْطِینِی، وَإِنْ کُنْتُ بَخِیلاً حِینَ یَسْتَقْرِضُنِی. وَالْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِی وَکَلَنِی إِلَیْهِ فَأَکْرَمَنِی، وَلَمْ یَکِلْنِی إِلَی النّاسِ فَیُهِینُونِی، وَالْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِی تَحَبَّبَ إِلَیَّ وَهُوَ غَنِیٌّ عَنِّی. اللّهُمَّ لا أَجِدُ شافِعاً إِلَیْکَ إِلاّ مَعْرِفَتِی بِأَنَّکَ أَفْضَلُ مَنْ قَصَدَ إِلَیْهِ الْمُضْطَرُّونَ، أَسْأَلُکَ مُقِرّاً بِأَنَّ لَکَ الطَّوْلَ وَالْقُوَّهَ، وَالْحَوْلَ وَالْقُدْرَهَ، أَنْ تَحُطَّ عَنِّی وِزْرِی الَّذِی قَدْ حَنی ظَهْرِی، وَتَعْصِمَنِی مِنَ الْهَوی الْمُسَلَّطِ عَلی عَقْلِی، وَتَجْعَلَنِی مِنَ الَّذِینَ انْتَجَبْتَهُمْ لِطاعَتِکَ.(1)

2) اَللّهُمَّ لا تُؤاخِذْنی فیهِ بِالْعَثَراتِ، وَاَقِلْنی فیهِ مِنَ الْخَطایا وَالْهَفَواتِ وَلا تَجْعَلْنی غَرَضاً لِلْبَلایا وَالاْفاتِ، بِعِزِّکَ یا عِزَّ الْمُسْلِمینَ.(2)

3) اِلهی وَسَیِّدی بِکَ عَرَفْتُکَ، وَبِکَ اهْتَدَیْتُ اِلی سَبیلِکَ، وَاَنْتَ دَلیلی عَلیمَعْرِفَتِکَ، وَلَوْلا اَنْتَ ما عَرَفْتُ تَوْحیدَکَ، وَلاَ اهْتَدَیْتُ اِلی عِبادَتِکَ.

فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ماهَدَیْتَ وَعَلَّمْتَ، وَبَصَّرْتَ وَفَهَّمْتَ وَاَوْضَحْتَ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص291 و292.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص291 و292.

مِنَ الصِّراطِ الْمُسْتَقيمِ.

وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذى اَدْعُوهُ فَيُجيبُنى، وَاِنْ كُنْتُ بَطيئا حينَ يَدْعُونى. وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذى اَسْاَلُهُ فَيُعْطينى، وَاِنْ كُنْتُ بَخيلاً حينَ يَسْتَقْرِضُنى. وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذى اُناجيهِ لِحاجَتى اِذا شِئْتُ، وَ اَخْلُو بِه حَيْثُ شِئْتُ بِسِرّى، فَيَقْضى حاجَتى.

وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذى لا اَرْجُو غَيْرَهُ، وَلَوْ رَجَوْتُ غَيْرَهُ لاَخْلَفَ رَجائى.

وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذى وَكَلَنى اِلَيْهِ فَاَكْرَمَنى، وَلَمْ يَكِلْنى اِلَى النّاسِ فَيُهينُونى. وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذى تَحَبَّبَ اِلَىَ وَ هُوَ غَنِىٌّ عَنّى . وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذى يَحْلُمُ عَنّى حَتّى كَاَنّى لا ذَنْبَ لى، فَرَبّى اَحْمَدُ، وَهُوَ اَحَقُّ بِحَمْدى. ياذَا الْمَنِّ وَلا يُمَنُّ عَلَيْکَ، يا ذَا الطَّوْلِ، يا ذَا الْجَلالِ وَ الاِْكْرامِ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ ظَهْرَ اللاّجينَ، وَجارَ الْمُسْتَجيرينَ، وَاَمانَ الْخائِفينَ، اِلَيْکَ فَرَرْتُ بِنَفْسى يا مَلْجَاَ الْخائِفينَ، لا اَجِدُ شافِعا اِلَيْکَ اِلاّ مَعْرِفَتى بِاَنَّکَ اَفْضَلُ مَنْ قَصَدَ اِلَيْهِ الْمُقَصِّرُونَ، وَ اَمَلُ مَنْ لَجَاَ اِلَيْهِ الْخائِفُونَ، اَسْاَلُکَ بِاَنَّ لَکَ الطَّوْلَ وَالْقُوَّةَ وَالْقُدْرَةَ وَالْحَوْلَ، اَنْ تَحُطَّ عَنّى وِزْرى، وَتَعْصِمَنى وَتَجْعَلَنى مِنَ الَّذينَ انْتَجَبْتَهُمْ لِطاعَتِکَ، وَاَدْخَلْتَهُمْ بِالتَّقْوى فى سَعَهِ رَحْمَتِکَ وَرِضْوانِکَ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ النَّبِىِ وَاِلِه وَسَلَّمَ.(1)

4) و اين دعا به روايت سيّد بن باقى است كه در اين روز بخوانند:

اَللّهُمَّ اِنَّ رَحْمَتَکَ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِى وَعَطِيَّتَکَ خَيْرٌ مِنْ مَسْأَلتِى فَبِرَحْمَتِکَ يا اِلهى وَبِكَرَمِکَ وَعِزَّتِکَ وَارْتِفاعِ مَكانِکَ وَجَلالِ وَجْهِکَ وَقُدْرَتِکَ وَعَظَمَتِکَ وَسَعَهِ فَضْلِکَ اَعْطِنِى خَيْرَ الدُّنْيا وَالاْاَخِرَهِ فِى هذَا الشَّهْرِ الْمُكَرَّمِ، وَارْزُقْنِى فِيهِ شُكْراً، وَاسْتَعْمِلْنى فِيهِ بِطاعَتِکَ، حَتّى اَكُونَ يَوْمَ فاقَتِى غَنِيّاً فِى لَحْدى، وَاِذا

1- صحيفه سجاديه جامعه، ص248.

اُفْرِدْتُ فِیهِ آمِناً مِنْ هَوْلِ الْمُطَّلَعِ وَاَکُونَ قَبْلَ مَوْتِی الْمَغْبُوْطَ فِی دارِ الدُّنیا بِسَعَهِ الرِّزْقِ وَاِصْلاحِ الشَّأنِ

اَللّهُمّ بِکَ اَرْجُو بُلُوغَ رِضاکَ لا بِعَمَلِی، وَاَنتَ یا اِلهی مِنْ کُلِّ شَیْءٍ حَسْبِی، وَاَنْتَ یا اِلهی بِی رَوءُوفٌ رَحِیمٌ، یا رَبِّ فَلَکَ أسْلَمْتُ وَجْهِی فَلَکَ الْحَمْدُ وَلَکَ الشُّکْرُ عَلی ذلِکَ، اَللّهُمَّ أنْتَ ثِقَتی وَرَجائِی وَاِلَیْکَ رَغْبَتی وَدُعائِی وَاَنْتَ بِحاجَتی عالِمٌ غَیْرُ مُعَلَّمٍ، وَاَسْأَلُکَ یا اَللّهُ اَنْ تَجْعَلَنی فِی هذَا الْیَوْمِ مِنْ عُتَقائِکَ مِنَ النّارِ وَاَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی اَسْماءِ الأَبْرارِ وَالأَخْیارِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَذلِکَ عَلَیْکَ سَهْلٌ یَسِیرٌ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

15) اعمال مخصوص روز پانزدهم

اشاره

روز نیمه ماه مبارک رمضان روز بسیار شریفی است و در آن چند رویداد رخ داده است:

1. میلاد مسعود حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام در سال سوم هجری.(1)

2. ولادت با سعادت حضرت امام جواد علیه السلام در سال 195 ق.(2) و به نقلی در دهم رجب بوده است.(3)

3. ازدواج پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با زینب بنت خزیمه، که قبلاً همسر عبیده بن حارث بود که در جنگ بدر به شهادت رسید.(4)

روز نیمه، سومین روز از ایّام البیض است و در آن اعمالی هست که از آن جمله است:

1. دعای مجیر

1- شیخ مفید، الارشاد، ج2، ص5.
2- طبری، دلائل الامامه، ص383.

3- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص805.
4- محدّث قمی، فیض العلاّم، ص35.

که در ضمن اعمال روز سیزدهم بیان شد.

2. خیرات و مبرّات

شیخ مفید می فرماید: روز پانزدهم رمضان روز جشن و سرور موءمنان و صدقات و مبرّات در آن مستحب است.(1)

3. شکر فراوان

وی اضافه می کند: مستحب است سپاس فراوان گوید خداوند منّان را که حجت و دین خود را با فرزند دختر پیامبرش ظاهر کرد و برپا ساخت.(2)

4. دعاهای خاص

1) یا ذَا الْمَنِّ وَالْاِءحْسانِ، یا ذَا الْجَلالِ وَالْاِءکْرامِ، یا ذَا الْجُودِ وَالْاِءفْضالِ، یا ذَا الطَّوْلِ، یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، ظَهْرُ اللاّجِینَ وَأَمانٌ لِلْخائِفِینَ، إِنْ کُنْتَ کَتَبْتَنِی فِی أُمِّ الْکِتابِ شَقِیّاً فَاکْتُبْنِی عِنْدَکَ سَعِیداً مُوَفَّقاً لِلْخَیْرِ، وَامْحُ اسْمَ الشَّقاءِ عَنِّی. فَإِنَّکَ قُلْتَ فِی الْکِتابِ الَّذِی أَنْزَلْتَ عَلی نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ: «یَمْحُوا اللّهُ ما یَشاءُ وَیُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْکِتابِ»(3).

اللّهُمَّ ارْزُقْنِی طَیِّباً، وَاسْتَعْمِلْنِی صالِحاً، اللّهُمَّ امْنُنْ عَلَیَّ بِالرِّزْقِ الْواسِعِ الْحَلالِ الطَّیِّبِ بِرَحْمَتِکَ، تَکُونُ لَکَ الْمِنَّهُ عَلَیَّ، وَ تَکُونُ لِی غِنًی عَنْ خَلْقِکَ، خالِصاً لَیْسَ لِاَءحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ مِنَّهٌ مِنْ غَیْرِکَ، وَاجْعَلْنا فِیهِ مِنَ الشّاکِرِینَ، وَلا تَفْضَحْنِی یَوْمَ التَّلاقِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ السَّعَهَ فِی الدُّنْیا، وَأَعُوذُ بِکَ مِنَ السَّرَفِ فِیها، وَأَسْأَلُکَ الزُّهْدَ فِی الدُّنْیا، وَأَعُوذُ بِکَ مِنَ الْحِرْصِ عَلَیْها،

وَ أَسْأَلُکَ الْغِنی فِی الدُّنْیا، وَأَعُوذُ بِکَ مِنَ الْفَقْرِ فِیها، اللّهُمَّ إِنْ بَسَطْتَ عَلَیَّ فِی الدُّنْیا فَزَهِّدْنِی فِیها، وَإِنْ قَتَّرْتَ عَلَیَّ رِزْقِی فَلا تُرَغِّبْنِی فِیها.(4)

2) اَللّهُمَّ ارْزُقْنی فیهِ طاعَهَ الْعابِدینَ، وَاشْرَحْ فیهِ صَدْری بِاِءنابَهِ الْمُخْبِتینَ، بِاَءمانِکَ یا اَمانَ الْخائِفینَ.(5)

1- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص43.
2- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص43.
3- سوره رعد، آیه 39.
4- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص297.
5- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص297.

3) یاذَا الْمَنِّ وَالاِْحْسانِ وَلا یُمَنُّ عَلَیْکَ، یاذَا الْجَلالِ وَالاِْکْرامِ، یاذَا الطَّوْلِ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا ظَهْرَ اللاّجینَ وَمَأْمَنَ الْخائِفینَ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَرْزُقَنی رِزْقا حَلالاً طَیِّبا واسِعا یَکُونُ لی غِنیً عَنْ خَلْقِکَ، وَیَکُونُ لَکَ الْمَنُّ عَلَیَ فیهِ خالِصا، وَاجْعَلْنی فیهِ لَکَ مِنَ الشّاکِرینَ.

اَللّهُمَّ اَغْنِنی بِسَعَهِ فَضْلِکَ عَنْ جَمیعِ خَلْقِکَ بِغِناکَ وَسَعَهِ رَحْمَتِکَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ السَّعَهَ فِی الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ، وَالزُّهْدَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الْحِرْصِ فیها وَالاِْقْبالِ عَلَیْها.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْغِنی فِی الدُّنْیا، وَ اَعُوذُ بِکَ مِنَ الرَّغْبَهِ فیها.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنَ الدُّنْیا وَما فیها رِزْقا حَلالاً طَیِّبا واسِعا، اَللّهُمَّ اِنْ بَسَطْتَ عَلَیَ الدُّنْیا فَزَهِّدْنی فیها، وَاِنْ قَتَّرْتَ عَلَیَ رِزْقی فَلا تُرَغِّبْنی فیها.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی ذَنْبی وَ وَسِّعْ عَلَیَ فی رِزْقی، وَبارِکْ فیما رَزَقْتَنی، وَارْزُقْنی ما اَتَقَوّی بِه مِنْ فَضْلِکَ عَلی طاعَتِکَ اِنَّهُ لاحَوْلَ وَلاَ قُوَّهَ اِلاّ بِکَ.

اَللّهُمَّ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ رِزْقا حَلالاً طَیِّبا لا اَفْتَقِرُ مَعَهُ اِلی اَحَدٍ سِواکَ،

اَللّهُمَّ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ، وَبارِکْ لی فی رِزْقِکَ، وَاَغْنِنی عَنْ خَلْقِکَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ السَّعَهَ مِنْ طَیِّبِ رِزْقِکَ، وَالْعَوْنَ عَلی طاعَتِکَ، وَالْقُوَّهَ عَلی عِبادَتِکَ، اَللّهُمَّ عافِنی بِاَحْسَنِ عافِیَتِکَ، وَارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ، وَاکْفِنی شَرَّ جَمیعِ خَلْقِکَ. اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی ذَنْبی، وَطَیِّبْ لی کَسْبی، وَقَنِّعْنی بِما رَزَقْتَنی، وَلا تَکِلْنی اِلی نَفْسی طَرْفَهَ عَیْنٍ اَبَدَا.

اَللّهُمَّ یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ قَلِّبْ قَلْبی عَلی طاعَتِکَ، اَللّهُمَّ اعْصِمْنی بِحَبْلِکَ، وَ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ، وَ نَجِّنی مِنْ عَذابِکَ، وَ اَیِّدْنی بِنَصْرِکَ. اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ تَعْجیلَ ماتَعْجیلُهُ کانَ خَیْرا لی، وَتَأخیرَ ما تَأخیرُهُ کانَ خَیْرا لی، اَللّهُمَّ ما

رَزَقْتَنی مِنْ رِزْقٍ فَاجْعَلْهُ حَلالاً طَیِّبا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عافِیَهٍ، وَاجْعَلْ رَغْبَتی فیما عِنْدَکَ. اَللّهُمَّ ثَبِّتْ رَجاءَکَ فی قَلْبی، وَاقْلَعْ رَجائی مِنْ جَمیعِ خَلْقِکَ حَتّی لا اَرْجُوَ اَحَدا غَیْرَکَ یارَبَّ الْعالَمینَ. اَسْاَلُکَ یا سَیِّدی وَلَیْسَ مِثْلَکَ شَیْءٌ، بِکُلِّ دَعْوَهٍ دَعاکَ بِها نَبِیٌ مُرْسَلٌ، وَمَلَکٌ مُقَرَّبٌ، اَوْ مُؤْمِنٌ امْتَحَنْتَ قَلْبَهُ لِلْایمانِ وَاسْتَجَبْتَ دَعْوَتَهُ، وَاَتَوَجَّهُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ نَبِیِ الرَّحْمَهِ وَ بِعِتْرَتِهِ الطّاهِرینَ الطَّیِّبینَ، وَاُقَدِّمُهُمْ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَبَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ، وَاَنْ تُعْتِقَنِی الْیَوْمَ وَ والِدَیَ وَمَنْ وَلَدْتُهُ وَالْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ مِنَ النّارِ، وتُزَوِّجَنی مِنَ الْحُورِ الْعینِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَلاتَسْلُبْنی صالِحَ مامَنَنْتَ بِه عَلَیَ مِنْ حُبِّ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ الطَّیِّبینَ الاَخْیارِ، امینَ رَبَّ الْعالَمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَ الِه وَسَلَّمَ.(1)

4) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ یا واهِبَ الْخَیْراتِ هَبْ لِی شَوْقاً اِلی لِقائِکَ وَخَوْفاً مِنْ عَذابِکَ وَحُبّاً لَکَ وَاِجْلالاً لِذِکْرِکَ، وَتَوفیقاً لِوَجْهِکَ، اِلهی ما کانَ مِنْ اَمْرٍ هُوَ اَقْرَبُ اِلی طاعَتِکَ وَاَبْعَدُ مِنْ مَعْصِیَتِکَ وَاَرْضی لِنَفْسِکَ وَاَقْضی لِحَقِّکَ وَاَوْفی بِعَهْدِکَ وَاَبْلَغُ لِمَحَبَّتِکَ وَاَقْرَبُ لِلْخُلُودِ فِی جَنَّتِکَ وَخَیْرٌ فِی الْمَعادِ اِلَیْکَ وَآمَنُ لِی مِنْ فَزَعِ یَوْمِ الْقِیامَهِ فَافْتَحْهُ لِی بَیُسْرٍ مِنْکَ، وَاَعِنّی عَلَیْهِ، وَادْلُلنِی اِلَیْهِ، وَوَفِّقْنِی لَهُ، وَخُذْ بِناصِیَتی وَیَدی وَقَلْبی اِلَیْهِ

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص250.

اللّهُمَّ وَهذا يَوْمُ النِّصفِ مِنْ شَهْرِکَ الْمُشَرَّفِ الْمُعَظَّمِ الْمُکَرَّم فَخُصَّ نَبِيَّنا مُحَمَّداً صَلَّى اللّه ُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِکَرامَهِ الدُّنْيا وَالآخِرَهِ، وَاَعْتِقْنِی فِيهِ مِنَ النّارِ، وَاَعْطِ نَفْسِی تَقْواها فی کُلِّ يَوْمٍ ما يُرْضِيکَ عَنِّی، وَاَعْطِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمّدٍ صَلَّى اللّه عَلَيْهِ وَآلِهِ وَشِيعَتَهُمْ وَالْمُسْلِمينَ وَالْمُسْلِماتِ خَيْرَ الدُّنيا وَالآخِرَهِ اَللّهُمَّ اغْفِر لی وَارْحَمْنی وَتُبْ عَلَیّ وَاقْبَلْهُ مِنّی وَاعْصِمْنی، وَفُکَّنِی فِيهِ مِنْ عَظِيمِ الأَوْزارِ وَسَيِّئاتِ الأَعْمالِ، وَوَسِّعْ عَلَیّ مِنْ فَضْلِکَ، وَجَمِّلْنِی وَزَيِّنّی وَحَسِّنّی وَاَصلِحْ کُلَّ فاسِدٍ مِنّی، وَصَلِّ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِينَ وَاَنْبِيائِکَ الْمُرْسَلِينَ وَاغْفِرْ لی وَلِوالِدَیّ وَوُلْدی وَالْمُوءْمِنينَ مِنْ عِبادِکَ الصّالِحينَ وَالْمُسْلِمينَ وَالْمُسْلِماتِ الأَحْياءِ مِنْهُمْ وَالاَمْواتِ وَاخْتِمْ لَنا فِی هذَا الْيَوْمِ بِما خَتَمْتَ بِهِ لِاءهْلِ طاعَتِکَ وَاَنْبِيائِکَ وَرُسُلِکَ وَخِيارِ خَلْقِکَ وَنَجِّنا مِنَ النّارِ بَعَفْوِکَ وَرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَارْزُقْنی حَوائِجَ الدُّنْيا وَالآخِرَهِ وَالاَمْنَ وَالْعافِيَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَهَ، وَاَصْلِح لی دِينی، وَاجْعَلْنِی کَما تُحِبُّ وَتَرْضی، وَخَلِّصْنِی مِنْ مَظالِمِ الدُّنْيا وَاَهْلِها اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ وَصَلَّى اللّه ُ عَلی سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرينَ.

16) اعمال مخصوص روز شانزدهم

1) اللّهُمَّ اغْفِرْ لِی ذَنْبِی وَأَوْسِعْ عَلَیَّ رِزْقِی، وَبارِکْ لِی فِيما رَزَقْتَنِی وَلا تُحْوِجْنِی إِلی أَحَدٍ سِواکَ، اللّهُمَّ ارْزُقْنا مِنْ فَضْلِکَ، وَبارِکْ لَنا فِی رِزْقِکَ، وَأَغْنِنا عَنْ خَلْقِکَ، وَلا تَحْرِمْنا رِفْدَکَ. اللّهُمَّ إِنّا نَسْأَلُکَ السَّعَهَ مِنْ طَيِّبِ رِزْقِکَ، وَالْعَوْنَ عَلی طاعَتِکَ، وَالْقُوَّهَ عَلی عِبادَتِکَ، اللّهُمَّ عافِنا مِنْ بَلائِکَ، وَارْزُقْنا مِنْ فَضْلِکَ وَاکْفِنا شَرَّ خَلْقِکَ.(1)

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص302.

2) اَللّهُمَّ وَفِّقْنِی لِعَمَلِ الْأبْرارِ، وَجَنِّبْنی فیهِ مُرافَقَهَ الْأشْرارِ، وَ اوِنِی بِرَحْمَتِکَ فِی دارِ الْقَرارِ، بِاِلهِیَّتِکَ یا اِلهَ الْأوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ.(1)

3) اَللّهُمَّ یا رَحْمانُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یارَحْمانُ، یااَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یارَحْمانُ یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یا رحَمانُ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ،

اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ الْکَبیرَهِ الْعَظیمَهِ الرَّضِیَّهِ الْمَرْضِیَّهِ الْجَلیلَهِ التّامَّهِ الْمَشْهُودَهِ الَّتی لا یُسَمّی بِها اَحَدٌ غَیْرُکَ.

یا اَللّهُ یاذَا الْعَظَمَهِ وَالْجَلالِ وَالْاِکْرامِ وَالْکِبْرِیاءِ وَالْقُدْسِ وَالشَّرَفِ وَالرَّحْمَهِ وَالْقُدْرَهِ وَالْفَضْلِ الْعَظیمِ الدّائِمِ. یا اَللّهُ یا سَیِّدی، یا مُعیدُ یا حَلیمُ یا حَکیمُ، یا ظاهِرُ یا باطِنُ، یارَفیعُ یا مَنیعُ. یا کَریمُ یا عَظیمُ، یا فَرْدُ یا وَتْرُ، یا واحِدُ یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا باعِثُ یا وارِثُ، یا رَحْمانُ یا رَحیم یا اَللّهُ.

اَسْاَلُکَ بِکُلِّ اِسْمٍ هُوَ لَکَ سَمَّیْتَ بِه نَفْسَکَ، اَوْ ذَکَرْتَهُ فی کِتابِکَ اَوْ عَلَّمْتَهُ اَحَدا مِنْ خَلْقِکَ، اَوِ اسْتَأثَرْتَ بِه فی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ.

یا اَللّهُ یا رَحْمانُ یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا رَحْمانُ، یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ، یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا اَحَدُ یا صَمَدُ.

اَسْاَلُکَ وَ اَتَوَسَّلُ بِاَسْمائِکَ کُلِّها ما عَلِمْتُ مِنْها وَما لَمْ اَعْلَمْ،

وَبِمُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْبِیائِکَ وَرُسُلِکَ، وَملائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ صَلاهً کَثیرَهً طَیِّبَهً مُبارَکَهً.

وَاَسْاَلُکَ اَنْ لا تَدَعَ لی ذَنْبا اِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا خَطیئَهً اِلاّ مَحَوْتَها، وَلا عَثْرَهً اِلاّ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص302.

اَقَلْتَها، وَلا عَيْلَةً اِلاّ اَغْنَيْتَها، وَلا فاقَةً اِلاّ سَدَدْتَها، وَ لا غَمّا اِلاّ كَشَفْتَهُ، وَلا هَمّا اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَ لا دَيْنا اِلاّ قَضَيْتَهُ، وَ لا عُرْيانا اِلاّ كَسَوْتَهُ، وَ لا مَريضا اِلاّ شَفَيْتَهُ، وَ لا داءً اِلاّ اَذْهَبْتَهُ، وَ لا مَكْرُوها اِلاّ صَرَفْتَهُ، وَ لا عَدُوّا اِلاّ كَفَيْتَهُ، وَ لا حاجَةً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ اِلاّ قَضَيْتَها لی عَلی اَفْضَلِ اَمَلی.

يا وَلِیَ الْمُؤْمِنينَ اكْفِنی هَمّی، وَاَعْطِنی اَفَضَلَ اُمْنِيَّتی، وَكُلَّ ما رَغِبْتُ اِلَيْکَ فيهِ مِنْ خَيْرِ الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ، وَغَشِّنی سُرُورَ الدُّنْيا وَ الاْخِرَهِ اِنَّکَ عَلی كُلِّ شَیْءٍ قَديرٌ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ اَفْضَلَ صَلَواتِکَ، وَ بارِکْ عَلَيْهِمْ اَفْضَلَ بَرَكاتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَيْهِمْ وَعَلی اَرْواحِهِمْ وَاَجْسادِهِمْ وَالصّالِحينَ مِنْ ذُرِّيّاتِهِمْ، وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَكاتُهُ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی رَسُولِهِ سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَاِلِه وَسَلَّمَ.(1)

4) و اين دعا را به روايت سيّد بن باقی در اين روز بخوانند:

اَللّهُمَّ يا مَنْ اَنْزَلَ الْقُرْانَ مُصَدِّقاً لِما بَيْنَ يَدَيْهِ وَاَنْزَلَ التَّوريهَ وَالاِْنْجيلَ مِنْ قَبْلُ هُدیً لِلنّاسِ وَاَنْزَلَ الْفُرْقانَ، يا مَنْ يُصَوِّرُ فِی الاْءَرْحامِ ما يَشاءُ كَيفَ يَشاءُ، لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْعَزيزُ الحَكِيمُ يا مالِکَ الْمُلْکِ تُوءْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّن تَشاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشاءُ بَيَدِکَ الْخَيْرُ اِنَّکَ عَلی كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ، تُوْلِجُ اللَّيْلَ فِی النَّهارِ وتُولِجُ النَّهارَ فِی اللَّيلِ وَتُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَتَرزُقُ مَنْ تَشاءُ بَغَيْرِ حِسابٍ

يا مَنِ اصْطَفی آدَمَ وَنُوحاً وآلَ اِبْراهِيمَ وَآلَ عِمْرانَ عَلَی الْعالَمِينَ ذُرِّيَّهً بَعْضُها مِنْ بَعْضٍ وَاللّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

يا مَنْ اِنْ تَكُنْ حَسَنَهٌ يُضاعِفُها وَيُوءْتِ مِنْ لَدُنْهُ اَجْراً عَظيماً، يا مَنْ لَهُ ما فِی

1- صحيفه سجاديه جامعه، ص252.

السَّمواتِ وَما فِی الْأَرْضِ وَما بَیْنَهُما وَما تَحْتَ الثَّری وَکانَ اللّهُ غَنیّاً حَمِیداً، یا مَنْ یَشْهَدُ بِما اَنْزَلَ، اَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلائِکَهُ یَشْهَدُونَ وَکَفی بِاللّهِ شَهیداً، یا مَنْ یَداهُ مَبْسُوطَتانِ یُنْفِقُ کَیْفَ یَشاءُ لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ

اَللّهُمَّ اِنّی أَسْأَلُکَ بِما مَدَحْتَ بِهِ نَفْسَکَ وَبِعَظِیم اَسْمائِکَ اَنْ تَتَقَبَّلَ صَلاتِی وَنُسُکِی وَقِیامِی وَصَدَقَتِی وَتَضَرُّعی اِلَیْکَ، وَخُضُوعی بَیْنَ یَدَیْکَ فِی یَوْمی هذا وَفی شَهْرِی هذا وَفِیما قَبْلَهُ وَفِیما بَعْدَهُ وَتَرْزُقَنی خَیْرَ ما رَزَقْتَ عِبادَکَ الصّالِحینَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ وَصَلّی اللّه عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وآلِهِ الطّاهِرینَ.

17) اعمال روز هفدهم

در سال دوم هجرت جنگ بدر اتفاق افتاد، تعداد مسلمانان 313 نفر و تعداد مشرکان قریب هزار نفر بودند، 70 تن از سر کرده های مشرکان کشته شد و 70 تن از آنان به دست مسلمانان اسیر گشت.

امروز روز جشن و سرور موءمنان، روز ذلّت و خواری مشرکان، غم و اندوه منافقان، نزول ملائکه رحمت برای نصرت موءمنان و پیروزی مسلمانان به دست امیرموءمنان علیه السلام است.

امروز اموری مستحب است، و از آن جمله :

1 صدقات و مبرّات. 2 سپاس فراوان(1).

3 دعاهای خاص.

1) اللّهُمَّ لا تَکِلْنِی إِلی نَفْسِی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً، وَلا تُحْوِجْنِی إِلی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَثَبِّتْ قَلْبِی عَلی طاعَتِکَ، اللّهُمَّ اعْصِمْنِی بِحَبْلِکَ، وَارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ، وَنَجِّنِی مِنَ النّارِ بِعَفْوِکَ.

1- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص44.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ تَعْجِیلَ ما تَعْجِیلُهُ خَیْرٌ لِی، وَتَأْخِیرَ ما تَأْخِیرُهُ خَیْرٌ لِی. اللّهُمَّ ما رَزَقْتَنِی مِنْ رِزْقٍ فَاجْعَلْهُ حَلالاً طَیِّباً فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ،

اللّهُمَّ سُدَّ فَقْرِی فِی الدُّنْیا، وَاجْعَلْ غِنایَ فِی نَفْسِی، وَاجْعَلْ رَغْبَتِی فِیما عِنْدَکَ. اللّهُمَّ ثَبِّتْ رَجاءَکَ فِی قَلْبِی، وَاقْطَعْ رَجائِی عَنْ خَلْقِکَ، حَتّی لا أَرْجُو أَحَداً غَیْرَکَ یا رَبَّ الْعالَمِینَ. اللّهُمَّ وَفِی سَفَرِی فَاحْفَظْنِی، وَفِی أَهْلِی فَاخْلُفْنِی، وَفِیما رَزَقْتَنِی فَبارِکْ لِی، وَفِی نَفْسِی فَذَلِّلْنِی، وَفِی أَعْیُنِ النّاسِ فَعَظِّمْنِی، وَإِلَیْکَ یا رَبِّ فَحَبِّبْنِی، وَفِی صالِحِ الْأَعْمالِ فَقَوِّنِی، وَبِسُوءِ عَمَلِی فَلا تُبْسِلْنِی، وَبِسَرِیرَتِی فَلا تَفْضَحْنِی، وَبِقَدْرِ ذُنُوبِی فَلا تُخْزِنِی، وَإِلَیْکَ یا رَبِّ أَشْکُو غُرْبَتِی، وَبُعْدَ دارِی، وَقِلَّهَ مَعْرِفَتِی، وَهَوانِی عَلَی النّاسِ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

2) اللّهُمَّ اهْدِنی فیهِ لِصالِحِ الأَعْمالِ، وَاقْضِ لی فیهِ الْحَوائِجَ وَالأمالَ یا مَنْ لا یَحْتاجُ اِلَی السُّؤالِ، یا عالِمًا بِما فی صُدُورِ الْعالَمینَ.(2)

3) اَلْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعالَمینَ، الرَّحْمانِ الرَّحیمِ، اَلَّذی «لَیْسَ کَمِثْلِه شَیْءٌ وَهُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ»(3).

وَالْحَمْدُللّهِ عَلی نِعَمِهِ الْفاضِلَهِ السّابِغَهِ عَلی جَمیعِ خَلْقِهِ، الْبَرِّ مِنْهُمْ وَالْفاجِرِ. وَالْحَمْدُ للّهِ عَلی حُجَّهِ اللّهِ الْبالِغَهِ عَلی جَمیعِ خَلْقِهِ مِمَّنْ اَطاعَهُ وَمِمَّنْ عَصاهُ، فَاِنْ رَحِمَ فَبِمَنِّه وَاِنْ عاقَبَ فَبِما قَدَّمَتْ اَیْدیهِمْ، وَمَا اللّهُ بِظَلاّمٍ لِلْعَبیدِ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِ الْعَظیمِ، وَحَسْبُنَا اللّهُ وَنِعْمَ الْوَکیلُ.

اَلْحَمْدُ للّهِ الْعَظیمِ شَأْنُهُ، الْواضِحِ بُرْهانُهُ، اَحْمَدُهُ عَلی حُسْنِ الْبَلاءِ، وَتَظاهُرِ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص306 و307.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص306 و307.
3- سوره شوری، آیه 11.

النَّعْماءِ، وَاَسْتَعينُهُ عَلى ما اِتانا مِنَ الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ، وَ اَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ، وَكَفى بِاللّهِ وَكيلاً، وَاَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَريکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيي وَ يُميتُ، وَ يُميتُ وَ يُحْيي وَ هُوَ عَلى کُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ،اِلها واحِدا صَمَدا لَمْ يَتَّخِذْ صاحِبَهً وَلا وَلَدا، وَلَمْ يُشْرِکْ فى حُکْمِه اَحَدا، رَبُّ کُلِّ شَىْءٍ، رَبُّنا وَرَبُّ ابائِنَا الاْوَّلينَ. وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَاِلِه وَسَلَّمَ، «اَرْسَلَهُ بِالْهُدى وَ دينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدّينِ کُلِّه وَ لَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُونَ»(1) اِرْتَضاهُ لِنَفْسِه، وَانْتَجَبَهُ لِدينِه، وَ اصْطَفاهُ عَلى جَميعِ خَلْقِه لِتَبْليغِ الرِّسالَهِ بِالْحُجَّهِ عَلى عِبادِه، فَصَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى الاْخْيارِ مِنْ اَهْلِ بَيْتِه، وَالسَّلامُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَ بَرَکاتُهُ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ النَّبِىِ الاُْمِّى، نَجيبِکَ وَ خِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، اِمامِ الْخَيْرِ، وَقائِدِ الْخَيْرِ، الْبَشيرِ النَّذيرِ، الدّاعى اِلَيْکَ بِاِذْنِکَ، السِّراجِ الْمُنيرِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ کَاَفْضَلِ ماصَلَّيْتَ عَلى اَحَدٍ مِنْ خلْقِکَ، مِنْ اَنْبِيائِکَ وَ رُسُلِکَ وَاَصْفِيائِکَ وَاَهْلِ الْکَرامَهِ عَلَيْکَ، وَعَلى اَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبينَ الاْخْيارِ الصّادِقينَ الاْبْرارِ، الَّذينَ اَذْهَبَ اللّهُ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرَهُمْ تَطْهيرا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبينَ وَاَنْبِيائِکَ الْمُرْسَلينَ، وَعِبادِکَ الصّالِحينَ وَاغْفِرْ لِلْمُؤْمِنينَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَالْمُسْلِمينَ وَالْمُسْلِماتِ، الاَْحْياءِ مِنْهُمْ وَالاَْمْواتِ، اِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ، اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ ياعَظيمُ الَّذى يَمُنُّ بِالْعَظيم، وَيَدْفَعُ کُلَّ مَحْذُورٍ، وَيُضاعِفُ مِنَ الْحَسَناتِ الْقَليلَ بِالْکَثيرِ،وَيُعْطى کُلَّ جَزيلٍ وَيَفْعَلُ ما يَشاءُ، وَيَحْکُمُ ما يُريدُ.

1- سوره صف، آيه 9.

اَللّهُمَّ اَلْبِسْنی سِتْرَکَ، وَنَضِّرْ وَجْهی بِنُورِکَ، وَاَلْقِ عَلَیَ مَحَبَّتَکَ، وَبَلِّغْنی رِضْوانَکَ، وَشَرِّفْ کَرامَتِکَ، وَجَسیمَ عَطائِکَ، وَاقْسِمْ لی مِنْ خَیْرِ ما اَنْتَ مُعْطیهِ اَحَدا مِنْ خَلْقِکَ فِی الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ، وَاَلْبِسْنی مَعَ ذلِکَ عافِیَتَکَ. یا مَوْضِعَ کُلِّ شَکْوی، وَیاشاهِدَ کُلِّ نَجْوی، وَیا عالِمَ کُلِّ خَفِیَّهٍ، وَیا دافِعَ کُلِّ بَلِیَّهٍ، یا کَریمَ الْعَفْوِ، یاحَسَنَ التَّجاوُزِ، تَوَفَّنی عَلی مِلَّهِ اِبْراهیمَ وَفِطْرَتِه، وَ عَلی دینِ مُحَمَّدٍ وَسُنَّتِه، وَعَلی خَیْرِ الْوِفادَهِ،فَتَوَفَّنی مُوالِیا لاَِوْلِیائِکَ، وَمُعادِیا لاَِعْدائِکَ،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ التَّوْفیقَ لِکُلِّ عَمَلٍ، اَوْ قَوْلٍ اَوْ فِعْلٍ یُقَرِّبُنی اِلَیْکَ زُلْفی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْنی فی حِفْظِکَ، وَفی جِوارِکَ، وَفی کَنَفِکَ، وَجَلِّلْنی عافِیَتَکَ، وَهَبْنی کَرامَتَکَ، عَزَّ جارُکَ وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَلا اِلَهَ غَیْرُکَ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْنی مِمَّنْ تُلْحِقُهُ بِصالِحِ مَنْ مَضی مِنْ اَوْلِیائِکَ الصّالِحینَ، وَاجْعَلْنی مُسَلِّما لِمَنْ قالَ مِنْهُمْ بِالصِّدْقِ عَلَیْکَ.

وَاَعُوذُ بِکَ یا اِلهی اَنْ تُحیطَ بی شَیْئا مِنْ خَطیئَتی وَظُلْمی وَاِسْرافی عَلی نَفْسی، وَاتِّباعِ اَهْوائی، وَاشْتِغالی بِشَهَواتی، فَیَحُولَ ذلِکَ بَیْنی وَ بَیْنَ رَحْمَتِکَ وَرِضْوانِکَ، فَاَکُونَ عِنْدَکَ مُسیئا، اَوْ مُتَعَرِّضا لِسَخَطِکَ وَنِقْمَتِکَ.

اَللّهُمَّ وَفِّقْنی لِکُلِّ عَمَلٍ صالِحٍ تَرْضاهُ عَنّی، وَیُقَرِّبُنی اِلَیْکَ زُلْفی.

اَللّهُمَّ وَکَما کَفَیْتَ مُحَمَّدا صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاِلِه هَوْلَ عَدُوِّه، وَفَرَّجْتَ هَمَّهُ، اَللّهُمَّ فَاکْفِنی کُلَّ هَوْلٍ وَ افَهٍ، وَسُقْمٍ وَفِتْنَهٍ، وَشَرٍّ وَحُزْنٍ، وَضیقِ الْمَعاشِ، وَبَلِّغْنی بِرَحْمَتِکَ کَمالَ الْعافِیَهِ بِدَوامِ النِّعْمَهِ اِلی مُنْتَهی اَجَلی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِه وَسَلَّمَ.(1)

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص254.

6) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اللّهُمّ قِنِی عَذابَکَ یَوْمَ تُبْعَثُ عِبادُک وَاَعِذْنی مِنْ عِقابِکَ وَسُوءِ حِسابِکَ، اَللّهُمَّ اِنّی أَسْأَلُکَ حُسْنَ الْمَآبِ وَحُسْنَ الثَّوابِ وَالاْءمْنَ یَوْمَ الْعِقابِ وَالتَّسامُحَ یَوْمَ الْحِسابِ، یا مَنْ خَلَقَ السَّماواتِ وَالاْءرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُماتِ وَالنُّورَ، یا مَنْ یَعْلَمُ السِّرَّ وَالْجَهْرَ وَیَعْلَمُ ما یَکْسِبُونَ، یا مَنْ یَسْکُنُ لَهُ ما فِی اللَّیلِ وَالنَّهارِ وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ، یا مَنْ یَقضِی بِالْحَقِّ وَهُوَ خَیْرُ الْفاصِلِینَ، یا مَنْ عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَیْبِ لا یَعْلَمُها اِلاّ هُوَ وَیَعْلَمُ ما فِی الْبَرِّ والْبَحْرِ، وَیا مَنْ لَهُ الْمُلْکُ وَهُوَ اَسْرَعُ الْحاسِبِینَ، اَللّهُمَّ اِنّی أَسْأَلُکَ بِما مَدَحْتَ بِهِ نَفْسَکَ وَسَأَلْتُکَ بِهِ اَنْ لا تَدَعَ لِی ذَنْباً اِلاّ غَفَرْتَهُ وَلا عَیْباً اِلاّ سَتَرْتَهُ وَلا غَمّاً اِلاّ فَرَّجْتَهُ وَلا هَمّاً اِلاّ کَشَفْتَهُ وَلا اَمْراً اِلاّ اَصْلَحْتَهُ، وَلا حُزْناً اِلاّ اَذْهَبْتَهُ، وَلا سُقْماً اِلاّ شَفَیْتَهُ وَلا حاجَةً اِلاّ قَضَیْتَها، وَلا اَمانَةً اِلاّ اَدَّیْتَها وَلا فاقَةً اِلاّ سَدَدْتَها وَلا عَوْرَةً اِلاّ سَتَرْتَها، وَلا ضَیْعَةً اِلاّ حَفِظْتَها، وَلا کُرْبَةً اِلاّ فَرَّجْتَها وَلا عَثْرَةً اِلاّ اَقَلْتَها، وَاجْعَلْنِی مِنْ عُتَقائِکَ فِی هذَا الْیَوْمِ وَفی هذَا الشَّهْرِ مِنَ النّارِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ وَصلّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

18) اعمال مخصوص روز هجدهم

1) اللّهُمَّ إِنَّ الظَّلَمَةَ کَفَرُوا بِکِتابِکَ، وَجَحَدُوا آیاتِکَ، وَکَذَّبُوا رُسُلَکَ، وَبَدَّلُوا ما جاءَ بِهِ رَسُولُکَ، وَشَرَعُوا غَیْرَ دِینِکَ، وَسَعَوْا بِالْفَسادِ فِی أَرْضِکَ وَتَعاوَنُوا عَلی إِطْفاءِ نُورِکَ، وَشاقُّوا وُلاةَ أَمْرِکَ، وَوالَوْا أَعْداءَکَ وَعادَوْا أَوْلِیاءَکَ، وَظَلَمُوا أَهْلَ بَیْتِ نَبِیِّکَ.

اللّهُمَّ فَانْتَقِمْ مِنْهُمْ، وَاصْبُبْ عَلَیْهِمْ عَذابَکَ، وَاسْتَأْصِلْ شَأْفَتَهُمْ، اللّهُمَّ إِنَّهُمُ

اتَّخَذُوا دِينَکَ دَغَلاً، وَمالَکَ دُوَلاً، وَعِبادَکَ خَوَلاً، فَاکْفُفْ بَأْسَهُمْ، وَأَوْهِنْ کَیْدَهُمْ، وَاشْفِ مِنْهُمْ صُدُورَ الْمُوءْمِنِینَ، وَخالِفْ بَیْنَ قُلُوبِهِمْ وَشَتِّتْ أَمْرَهُمْ، وَاجْعَلْ بَأْسَهُمْ بَیْنَهُمْ، وَاسْفِکْ بِأَیْدِی الْمُوءْمِنِینَ دِماءَهُمْ، وَخُذْهُمْ مِنْ حَیْثُ لا یَشْعُرُونَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.

اللّهُمَّ إِنّا نَشْهَدُ یَوْمَ الْقِیامَهِ، وَیَوْمَ حُلُولِ الطّامَّهِ، أَنَّهُمْ لَمْ یُذْنِبُوا لَکَ ذَنْباً، وَلَمْ یَرْتَکِبُوا لَکَ مَعْصِیَهً، وَلَمْ یُضَیِّعُوا لَکَ طاعَهً، وَ أَنَّ مَوْلانا وَسَیِّدَنا صاحِبَ الزَّمانِ، الْهادِی الْمَهْدِیُّ، التَّقِیُّ النَّقِیُّ، الزَّکِیُّ الرَّضِیُّ، فَاسْلُکْ بِنا عَلی یَدَیْهِ مِنْهاجَ الْهُدی، وَ الْمَحَجَّهَ الْعُظْمی، وَقَوِّنا عَلی مُتابَعَتِهِ وَأَداءِ حَقِّهِ، وَاحْشُرْنا فِی أَعْوانِهِ وَأَنْصارِهِ، إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ.(1)

2) اَللّهُمَّ نَبِّهْنی فیهِ لِبَرَکاتِ اَسْحارِه، وَنَوِّرْ (فیهِ) قَلْبی بِضِیاءِ اَنْوارِه وَخُذْ بِکُلِّ اَعْضائی اِلَی اتِّباعِ اثارِه، یا مُنَوِّرَ قُلُوبِ الْعارِفینَ.(2)

3) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یاذَا الْبَهاءِ وَالْجَلالِ وَالْجَمالِ، وَاَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی، یا مَنْ لا یُخْلِفُ الْمیعادَ، یا عَظیمُ یا رَحیمُ یا واسِعُ یا کَریمُ یا تامَّ الْکِفایَهِ، یا حَسَنَ الاَسْماءِ، یا کَبیرُ یامُتَعالِ، یا عَلیمُ یا قَدیمُ، یا عَزیزُ یا دائِمُ، یا ذَا السُّلْطانِ، یا ذَا الْمُلْکِ، یا ذَا الْجَلالِ، یا ذَاالْفَخْرِ، یا ذَا الْمَجْدِ وَ الْجُودِ، یا عَلِیُ ، یا کَبیرُ، یا ذَا الْمَنِّ، یا قَدیمُ، یا ذَا الشَّأنِ الرَّفیعِ، یا ذَا الْبُرْهانِ، یا ذَا الْجَبَرُوتِ.

یا اَللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، اَسْاَلُکَ بِقَوْلِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، اَسْاَلُکَ بِشَرَفِ لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا عَظیمُ یا رَبّاهُ یا اَللّهُ یا رَبّاهُ، یا اَللّهُ یا رَبّاهُ. اَسْاَلُکَ یا سَیِّدی وَلَیْسَ مِثْلَکَ شَیْءٌ، بِکُلِّ دَعْوَهٍ دَعاکَ بِها نَبِیٌمُرْسَلٌ، اَوْ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ، اَوْ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص310 و311.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص310 و311.

مُؤْمِنٌ امْتَحَنْتَ قَلْبَهُ بِالْایمانِ، وَ اسْتَجَبْتَ دَعْوَتَهُ، وَ اَتَوَجَّهُ اِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ نَبِی الرَّحْمَهِ، وَاُقَدِّمُهُ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی، یا رَسُولَ اللّهِ بِاَبی اَنْتَ وَاُمّی وَاَهْلُ بَیْتِکَ الطَّیِّبِینَ، اِنّیاَتَوَجَّهُ بِکَ اِلی رَبِّکَ، وَ اُقَدِّمُکَ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی. یا رَبّاهُ یا اَللّهُ، یا رَبّاهُ یا اَللّهُ، اِنّی اَسْاَلُکَ بِکَ فَلَیْسَ کَمِثْلِکَ شَیْءٌ، وَ اَتَوَجَّهُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ نَبِی الرَّحْمَهِ وَبِعِتْرَتِهِ الطَّیِّبِینَ، وَاُقَدِّمُهُمْ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی اَنْ تُعْتِقَنی مِنَ النّارِ، وَتَکْفِیَنی وَجَمیعَ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ کُلَّ ما اَهَمَّنا مِنْ اَمْرِ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ، وَ تُدْخِلَنا فی رَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی رَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَاِلِه، وَسَلَّمَ تَسْلیما.(1)

4) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ اِذْ وَفَّقْتَنا لِصِیامِ هذَا الشَّهْرِ فَاَطَعْناکَ وَدَعَوْتَنا فَاَجَبْناکَ بِتَوْفِیقٍ مِنْکَ لَنا، وَاَمَرْتَنا بِالصَّلاهِ عَلی نَبِیِّکَ فَقُلْتَ: «اِنَّ اللّهَ وَمَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبیِّ یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیماً» اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلَیْهِ اِذْ هَدَیْتَنا بِهِ مِنَ الضَّلالَهِ وَانْقَذْتَنا بِهِ مِنَ الْهَلَکَهِ

اللّهُمَّ اجْزِهِ عَنّا خَیْرَ ما جَزَیْتَ نَبِیّاً عَنْ اُمّتِهِ وَخَیرَ ما جَزَیْتَ راعِیاً عَنْ رَعِیَّتِهِ، وَصَلِّ اللّهُمَّ عَلَیْهِ وَمَلائِکَتُکَ وَاَنْبِیائُکَ وَرُسُلُکَ وَاَهْلُ طاعَتِکَ مِنْ اَهْلِ السَّماواتِ وَالاْرْضِ اللّهُمَّ ابْعَثْهُ مَقاماً مَحْمُوداً یَغْبِطُهُ بِهِ الاْوَّلُونَ وَالاْخِرُونَ، اَللّهُمّ بَیِّضْ وَجْهَهُ وَاَوْضِحْ حُجَّتَهُ وَتَقَبَّلْ شَفاعَتَهُ وَعَظِّمْ بُرْهانَهُ، اَللّهُمَّ اَقِرَّ فِی الْقِیامَهِ عَیْنَهُ وَعَیْنَ ذُرِّیَّتِهِ وَاَهْلِ بَیْتِهِ وَاُمَّتِهِ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنِی فِی سَنَتِی هذهِ النَّظَرَ اِلی بَیْتِکَ الْحَرامِ وَاَرِنِی الرُّکْنَ وَالْمَقامَ وَآثارَ اَنْبِیائِکَ عَلَیْهِمُ السَّلامُ وَالزِّیارَهَ اِلی قَبْرِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص257.

اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ اَقْرَبَ النَّبِیّینَ مِنْکَ وَسِیلَةً وَمَنْزِلاً وَاَعْظَمَهُمْ عِنْدَکَ رِیحاً وَشَرَفاً وَاَعْلاهُمْ لَدَیْکَ دَرَجَةً وَغُرَفاً، اَللّهُمَّ اَرِنی فِی الْقِیامَهِ وَجْهَهُ النَّضَرِ الْاَزْهَرَ سَیِّدَ الْمُرْسَلِینَ وَوَلِیَّ الْمُوءْمِنینَ وَاِمامَ الْمُتّقِینَ نَبِیَّ الرَّحْمَهِ، اَتی بِالْحَقِّ بَشِیراً وَنَذیراً وَداعِیاً اِلَی اللّهِ بِإِذْنِهِ وَسِراجاً مُنیراً، اَللّهُمَّ اسْتَعْمِلْنی عَلی طاعَتِکَ فِی سُنَّتِهِ وَتَوَفّنی مَغْفُوراً لِی عَلی مِلَّتِهِ وَابْعَثْنِی عَلی شَرِیعَتِهِ، وَاحْشُرْنِی فِی زُمْرَتِهِ، وَارْزُقْنِی مُرافَقَتَهُ وَاَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ فِی شَفاعَتِهِ، اَللّهُمّ وَکَما جَعَلْتَنِی مِنْ اُمَّتِهِ وَلَمْ تَضِلَّنِی وَمَنَنْتَ عَلَیَّ بِدِیْنِهِ دِینِ اِبْراهیمَ خَلِیلِکَ وَعَلی مِلَّتِهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّم وَبَلَّغْتَنِی هذَا الشَّهْرَ وَفَرَضْتَهُ عَلَیّ رَأْفَهً وَرَحْمَهً مِنْکَ فَأسْئَلُکَ بِتَشْرِیفِکَ مُحَمَّداً صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ یَوْمَ تَجْمَعُ الخَلایِقُ لِفَصْلِ القَضاء اَنْ تُعْتِقَنِی فِی یَوْمِی هذا مِنَ النّارِ وَتَغْفِرَ لی مَغْفِرَهً عَزْماً وَتَرْزُقَنِی خَیْرَ الدُّنیا وَالاْآخِرَهِ وَالاْءمْنَ وَالْعافِیَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَهَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیءٍ قَدِیرٌ وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

19) اعمال مخصوص روز نوزدهم

امروز سالروز ضربت خوردن مولای متقیان امیر موءمنان علیه السلام به دست ابن ملجم مرادی با دسیسه صدر منافقان معاویه بن ابی سفیان و نخستین روز از روزهای قدر می باشد.

از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: روزهای قدر نیز همانند شبهای قدر است، باید در عمل کوشید.(1)

برای روز نوزدهم رمضان دعاهایی رسیده که از آن جمله است:

1) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ وَحْدَکَ لا شَرِیکَ لَکَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ، وَبِأَنَّکَ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ

1- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج97، ص11.

يَكُنْ لَکَ کُفُواً أَحَدٌ، وَبِأَنَّکَ جَوادٌ ماجِدٌ، رَحْمنُ الدُّنْیا وَالآخِرَهِ، تُعْطِی مَنْ تَشاءُ، وَتَحْرِمُ مَنْ تَشاءُ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاْءَمْرِ الْمَحْتُومِ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَبْسُوطِ رِزْقُهُمْ، الْمَحْفُوظِینَ فِی أَنْفُسِهِمْ وَأَدْیانِهِمْ، وَأَهالِیهِمْ وَأَوْلادِهِمْ، وَأَنْ تَجْعَلَ ذلِکَ فِی عامِی هذا وَفِی کُلِّ عامٍ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنِی، فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، وَصِحَّهٍ مِنْ جِسْمِی، وَنِیَّهٍ خالِصَهٍ لَکَ، وَسَعَهٍ فِی ذاتِ یَدِی، وَقُوَّهٍ فِی بَدَنِی عَلی جَمِیعِ أُمُورِی.

اللّهُمَّ مَنْ طَلَبَ حاجَتَهُ إِلی أَحَدٍ مِنَ الْمَخْلُوقِینَ، فَإِنِّی لا أَطْلُبُ حاجَتِی إِلاّ مِنْکَ وَحْدَکَ لا شَرِیکَ لَکَ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَسْأَلُکَ أَنْ تَجْعَلَ لِی أَنْ أَغُضَّ بَصَرِی، وَأَنْ أَحْفَظَ فَرْجِی، وَأَنْ أَکُفَّ عَنْ مَحارِمِکَ، وَأَنْ أَعْمَلَ ما أَحْبَبْتَ، وَأَنْ أَدَعَ ما سَخِطْتَ.(1)

2) اَللّهُمَّ وَفِّرْ حَظّی مِنْ بَرَکاتِه وَسَهِّلْ سَبیلی اِلی حِیازَهِ خَیْراتِه وَلا تَحْرِمْنی قَبُولَ حَسَناتِه، یا هادِیاً اِلَی الْحَقِّ الْمُبینِ.(2)

3) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاَنَّکَ اللّه ُ لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ، وَاَنَّ مُحَمَّدا عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ، وَاَنَّکَ واحِدٌ اَحَدٌ صَمَدٌ، لَمْ تَلِدْ وَلَمْ تُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَکَ کُفُوا اَحَدٌ، وَاَنَّکَ واحِدٌ جَوادٌ ماجِدٌ رَحْمانٌ رَحیمٌ، مالِکُ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ، تَقْضی ماتَشاءُ، وَتَحْکُمُ ماتُریدُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُوَفِّقَنی لِلَیْلَهِ الْقَدْرِ، فَتُعْتِقَنی فیها مِنَ النّارِ، وَتَسْتَجیبَ لی فیها صالِحَ الدُّعاءِ، وَ تَرْزُقَنِی الْحَجَّ اِلی بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامی هذا وَفیکُلِّ عامٍ اَبَدا ما اَبْقَیْتَنی، وَزِیارَهَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَاِلِه، وَتَجْعَلَنی عِنْدَکَ مَقْبُولاً مَبْرُورا فی سَعَهِ رِزْقٍ مِنْکَ،

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص349.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص349.

وَدَوامِ عافِيَتِکَ، وَمُنْقَلَبٍ کَریمٍ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ. اَللّهُمَّ وَاجْعَلْنی مِنَ الْمَحْفُوظینَ فی اَنْفُسِهِمْ وَ اَدْیانِهِمْ وَاَهْلِهِمْ وَاَوْلادِهِمْ وَ اَمْوالِهِمْ، وَتَجْعَلَ عَمَلی مُتَقَبَّلاً فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، وَفی صِحَّهٍ مِنْ جِسْمی، وَسَلامَهٍ مِنْ بَدَنی، وَ اِخْلاصٍ مِنْ قَلْبی، وَسَعَهٍ مِنْ ذاتِ یَدی، وَقُوَّهٍ عَلی جَمیعِ اَمْری.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تَقْضِیَ عَنّی دَیْنی، وَتُؤَدِّیَ عَنّی اَماتَتی، وَاَنْ تَخْتِمَ لی عَمَلی بِما یُرْضیکَ عَنّی یا رَبَّ الْعالَمینَ.

اَللّهُمَّ اِنّی مِنْکَ اَطْلُبُ، وَاِیّاکَ اَسْاَلُ، وَعَلَیْکَ اَتَوَکَّلُ، فَاَنْجِحْ طَلِبَتی، وَاَعْطِنی مَسْاَلَتی، وَلا تُخَیِّبْ رَجائی، وَلا تَرُدَّنی خائِبا وَلا مَقْبُوحا، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَسْاَلُکَ رَحْمَتَکَ وَ رِضْواتَکَ، وَعَفْوَکَ وَ عافِیَتَکَ وَ مَغْفِرَتَکَ.

وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَغْفِرَ لی ذَنْبی، وَتَحُطَّ عَنّی وِزْری، وَتَعْفُوَ عَنْ سَیِّئَتی، وَتُعینَنی عَلی غَضِّ بَصَری، وَ حِفْظِ فَرْجی، وَعَلَی الْکَفِّ عَنْ مَحارِمِکَ، وَالْعَمَلِ بِطاعَتِکَ، وَالتَّرْکِ لِما یُسْخِطُکَ، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ وَفاتی قَتْلاً فیسَبیلِکَ مَعَ اَوْلِیائِکَ تَحْتَ رایَهِ الْحَقِّ مِنْ اَهْلِ بَیْتِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللّهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاِلِه، مُقْبِلاً فی ذلِکَ عَلی عَدُوِّکَ غَیْرَ مُدْبِرٍ، وَ تَجْعَلَنی مِمَّنْ تَقْتُلُ بِه اَعْداءَکَ وَ اَعْداءَ الِ رَسُولِکَ عَلَیْهِ السَّلامُ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ لیمَعَ الرَّسُولِ سَبیلاً، وَ وَسیلَهً اِلی طاعَتِکَ وَ مَرْضاتِکَ.

حَسْبِیَ اللّهُ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِ الْعَظیمِ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی رَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَ اِلِه وَسَلَّمَ.(1)

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص261.

4) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ قَوْلُهُ الْحَقُّ یَوْمَ یُنْفَخُ فِی الصُّورِ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ وَهُوَ اللّه ُ الْعَلیمُ الْخَبیرُ فالِقُ الْاءِصْباحِ وَجاعِلُ اللَّیْلِ سَکَناً وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ حُسْباناً ذلِکَ تَقْدیرُ الْعَزیزِ الْعَلِیمِ، یا مَنْ حَرَّمَ الْفَواحِشَ ما ظَهَرَ مِنْها وَما بَطَنَ وَالْاءِثْمَ وَالْبَغیَ بِغَیْرِ الْحَقِّ، یا مَنْ خَلَقَ السَّماواتِ وَالْاءَرْضَ ثُمَّ اسْتَوی عَلَی الْعَرْشِ، یا مَنْ لَهُ الْخَلْقُ وَالْاءَمْرُ تَبارَکَ اللّه ُ رَبُّ الْعالَمِینَ، یا مَنْ تَجَلّی لِلْجَبَلِ فَجَعَلَهُ دَکّاً اَسْئَلُکَ اللّهُمَّ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ وَدَعَوْتُکَ بِهِ اَنْ تَرْزُقَنِی الْقَبُولَ وَالرَّحْمَهَ فِی هذَا الْیَوْمِ وَ فِیما قَبْلَهُ وَفِیما بَعْدَهُ، وَتَجْعَلَ عَمَلِی صالِحاً مَقْبُولاً راضیاً زاکِیاً تُبَیِّضُ بِهِ وَجْهی، وَتُکْرِمُ بِهِ مَنْزِلَتِی، وَتُحْسِنُ بِهِ مَثْوایَ، وَتُتِمُّ بِهِ نُورِی، وَتُلَقِّنِی بِهِ حُجَّتِی، وَتُعْطِینِی بِهِ مَسْئَلَتی، وَتَشْفِی بِهِ نَفْسِی، وَتَنْصُرُنِی عَلَی عَدُوِّی وَتَجْمَعُ بِهِ شَمْلِی، وَتَلُمُّ بِهِ شَعْثِی وَتَرُدُّ بِهِ اِلْفِی، وَتُصْلِحُ بِهِ أمْرِی وَتَرْفَعُ بِهِ شَهادَتی، وَتُزَکّی بِهِ عَمَلِی، وَتُلْهِمُنی بِهِ رُشْدِی، وَتعْصِمُنِی بِهِ مِنْ کُلِّ سُوءٍ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، وَتَرْزُقُنِی بِهِ الْجَنَّهَ وَتُفَکَّ بِهِ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَهُوَ عَلَیْکَ نَزْرٌ وَعِنْدَکَ حَقِیرٌ یَسِیرٌ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

20) اعمال مخصوص روز بیستم

روز بیستم ماه مبارک رمضان روز فتح مکه است، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در چنین روز با ده هزار سرباز تا به دندان مسلّح وارد مکه شد، بدون این که قطره ای خون بر زمین ریخته شود شهر مکه را گشود، وارد مسجد الحرام شد، بتها را سرنگون ساخت، مولای متقیان پای بر دوش رسول عالمیان نهاده، بالای کعبه رفته، بتها را بر زمین انداخت.

آنگاه پیامبر فرمان عفو عمومی صادر کرد، همه قریش بیعت کردند، بلال به امر

آن حضرت بر فراز کعبه رفته، اذان گفت، سوره مبارکه «إذا جاء نَصْرُ اللّه» در آن هنگام نازل گردید.(1)

برای روز بیستم اعمالی رسیده، که از آن جمله است:

1. خیرات و مبرّات.

2. سپاس فراوان.

3. یاد خدا و تقدیس پروردگار(2).

4. دعاهای خاص:

1) اَللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ الطّاهِرِ الْمُطَهَّرِ، یا مَنِ اسْتَجابَ لِاِبْغَضِ خَلْقِهِ إِلَیْهِ إِذْ قالَ أَنْظِرْنِی إِلی یَوْمِ یُبْعَثُونَ، فَإِنِّی لا أَکُونُ أَسْوَءَ حالاً مِنْهُ فِیما سَأَلْتُکَ، فَاسْتَجِبْ لِی فِیما دَعَوْتُکَ، وَأَعْطِنِی یا رَبِّ ما سَأَلْتُکَ، إِنِّی أَسْأَلُکَ یا سَیِّدِی أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَنِی مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِینِکَ، وَتُقاتِلُ بِهِ عَدُوَّکَ، فِی الصَّفِّ الَّذِی ذَکَرْتَ فِی کِتابِکَ، فَقُلْتَ: «کَأَنَّهُمْ بُنْیانٌ مَرْصُوصٌ» مَعَ أَحَبِّ خَلْقِکَ إِلَیْکَ فِی أَحَبِّ الْمَواطِنِ لَدَیْکَ. اللّهُمَّ وَفِی صُدُورِ الْکافِرِینَ فَعَظِّمْنِی، وَفِی أَعْیُنِ الْمُوءْمِنِینَ فَجَلِّلْنِی، وَفِی نَفْسِی وَأَهْلِ بَیْتِی فَذَلِّلْنِی، وَحَبِّبْ إِلَیَّ مَنْ أَحْبَبْتَ، وَبَغِّضْ إِلَیَّ مَنْ أَبْغَضْتَ، وَوَفِّقْنِی لِاَحَبِّ الْاُمُورِ إِلَیْکَ، وَأَرْضاها لَدَیْکَ.

اللّهُمَّ إِنِّی مِنْکَ إِلَیْکَ أَفِرُّ، وَلَیْسَ ذلِکَ إِلاّ مِنْ خَوْفِی عَدْلَکَ، وَإِیّاکَ أَسْأَلُ بِکَ، لِاَنَّهُ لَیْسَ أَحَدٌ إِلاّ دُونَکَ، وَلا أَقْدِرُ أَنْ أَسْتَتِرَ مِنْکَ فِی لَیْلٍ وَلا نَهارٍ، وَأَنَا عارِفٌ بِرُبُوبِیَّتِکَ مُقِرٌّ بِوَحْدانِیَّتِکَ، أَحَطْتَ یا إِلهِی خُبْراً بِأَهْلِ السَّماواتِ وَأَهْلِ الْاَرْضِ، لا یَشْغَلُکَ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ.(3)

1- محدّث قمی، فیض العلاّم، ص43.
2- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص45.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص354.

2) اللّهُمَّ افْتَحْ لی اَبْوابَ الْجِنانِ، وَاَغْلِقْ عَنّی اَبْوابَ النّیرانِ، وَوَفِّقْنی فیهِ لِتِلاوَهِ الْقُرْانِ، یا مُنْزِلَ السَّکینَهِ فی قُلُوبِ الْمُؤْمِنینَ .(1)

3) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یا خالِقَ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، یاذَا الْقُدْرَهِ وَالسُّلْطانِ، وَالْعَظَمَهِ وَالْجَبَرُوتِ، وَالْکِبْرِیاءِ وَالْمَلَکُوتِ، «یا مَنْ جَعَلَ اللَّیْلَ سَکَنا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبانا» «وَالنُّجُومَ مُسَخَّراتٍ بِاَمْرِهِ» لَکَ الْخَلْقُ وَالاَمْرُ تَبارَکْتَ وَتَعالَیْتَ یا رَبَّ الْعالَمینَ.

یا اَللّهُ یا عَظیمُ یا کَریمُ یا کَبیرُ، یاحَیُ یا قَیُّومُ، یا واحِدُ، یا اَحَدُ یافَرْدُ یا وَتْرُ یا صَمَدُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاسْتَجِبْ فیما دَعَوْتُکَ وَاَعْطِنی ماسَاَلْتُکَ، فَاِنَّکَ تَرْزُقُ ما تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بی ما اَنْتَ اَهْلُهُ، اِنَّکَ اَهْلُ التَّقْوی وَ اَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، وَاجْعَلْنی مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدینِکَ، وَتَقْتُلُ بِهِ عَدُوَّکَ فِی الصَّفِّ الَّذی وَصَفْتَ بِهِ اَهْلَهُ فی کِتابِکَ: «کَاَنَّهُمْ بُنْیانٌ مَرْصُوصٌ» فی اَحَبِّ خَلْقِکَ اِلَیْکَ فی اَحَبِّ الْمَواطِنِ اِلَیْکَ، وَارْزُقْنی سَفْکَ دِماءِ الْمُشْرِکینَ وَالنّاکِثینَ، وَالْقاسِطینَ وَالْمارِقینَ وَالْفاسِقینَ، وَالنّابِذینَ وَالْمُبَدِّلینَ، وَثَبِّتْ رَجاءَکَ فی قَلْبی، وَثَبِّتْ قَدَمی، وَاَفْرِغِ الصَّبْرَ عَلَیَ، وَعَلی ذَلِکَ فَقَوِّنی، وَفی صُدُورِ الْکافِرینَ فَعَظِّمْنی، وَلِلْمُؤْمِنینَ فَذَلِّلْنی، وَحَبِّبْ اِلَیَ مَنْ اَحْبَبْتَ، وَبَغِّضْ اِلَیَ مَنْ اَبْغَضْتَ، وَوَفِّقْنی لِاَحَبِّ الاُمُورِ اِلَیْکَ، وَاَرْضاها لَدَیْکَ، وَاَفْضَلِها عِنْدَکَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اَعْتِقْنی مِنَ النّارِ، فَاِنّی مِنْکَ اِلَیْکَ اَفِرُّ، فَلَسْتُ اَخافُ بِغَیْرِ(2) عَدْلِکَ، فَاِیّاکَ اَسْاَلُ بِکَ، لِاَنَّهُ لَیْسَ اَحَدٌ اِلاّ دُونَکَ، وَ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص355.
2- غَیْرَ، خ .

اَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ بِنِعْمَتِکَ، وَ اُدِلُّ(1) عَلَیْکَ بِاِحْسانِکَ،فَاغْفِرْ لی ما سَتَرْتُ مِنْ غَیْرِکَ مِنْ ذَنْبٍ، وَبارَزْتُکَ بِخَطیئَتی مِنْ جَهْلی لِلَّذی خِفْتُ مِنْ خَلْقِکَ، وَ رَجَوْتُ مِنْ عَفْوِکَ، فَامِنْتُ تَعْجیلَ نِقْمَتِکَ، فَاَوْجِبْ لی ما طَمِعْتُ فیهِ مِنْ رَحْمَتِکَ، اِذْ عَلِمْتَ ذلِکَ مِنّی اَنَّهُ کَذلِکَ مَعَ عِلْمی بِاَنَّکَ تَرانی فی جَمیعِ حالاتی. لا اَقْدِرُ اَسْتَتِرُ مِنْکَ فی لَیْلٍ وَلانَهارٍ، فی بَرٍّ وَلابَحْرٍ، وَلا بِخَرْقٍ مِنَ الْاَرْضِ وَلا سَماءٍ، وَلا سَهْلٍ وَلا جَبَلٍ، وَ لِاَنَّهُ لاَ یُوارِی مِنْکَ لَیْلٌ داجٍ، وَلا سَماءٌ ذاتُ اَبْراجٍ، وَلا اَبْحُرٌ(2) ذاتُ اَمْواجٍ، وَلا اَرْضٌ ذاتُ فِجاجٍ، وَلاَ جِبالٌ ذاتُ اَنْباجٍ، عارِفٌ بِرُبُوبِیَّتِکَ، مُقِرٌّ بِوَحْدانِیَّتِکَ، اَحَطْتَ خُبْرا ً بِاَهْلِ سَماواتِکَ وَاَرْضِکَ،لا یَشْغَلُکَ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَحْدَکَ لاشَریکَ لَکَ، وَاَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَ اِلِه وَ سَلَّمَ.(3)

5) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ اَحقَّ الْحَقَّ بِکَلِماتِهِ، وَقَطَعَ دابِرَ الْکافِرِینَ یا مَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرءِ وَقَلْبِهِ، یا مَنْ یَقْبَلُ التَّوْبَهَ عَنْ عِبادِهِ وَیَأْخُذُ الصَّدَقاتِ، یا مَنِ اشْتَری مِنَ الْمُوءْمِنینَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّهَ، یا مَنْ مَنَّ عَلَی النَّبِیّ وَالْمُهاجِرینَ وَالاَْنْصارِ وَالَّذِینَ اتَّبَعُوهُ بِإِحْسانٍ، یا مَنْ جَعَلَ الشَّمْسَ ضِیاءً وَالْقَمَرَ نُوْراً، وَقَدَّرَهُ مَنازِلَ، یا مَنْ لَهُ الْعِزَّهُ جَمِیعاً وَهُوَ السَّمیعُ الْعَلِیمُ، یا مَنْ یَحْکُمُ بِالْحَقِّ وَهُوَ خَیْرُ اَلْحاکِمینَ یا مَنْ اَقامَ السَّماواتِ وَالاَْرْضَ فِی سِتَّهِ اَیّامٍ وَکانَ عَرْشُهُ عَلَی الْماءِ یا قَرِیبُ یا مُجیبُ،

یا مَنْ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ حَفِیظٌ، یا راحِمُ یا وَدُودُ یا مَنْ لَهُ غَیْبُ

1- اَدُلُّ، خ .
2- بَحْرٌ، خ .
3- صحیفه سجادیه جامعه، ص263.

السَّماواتِ وَالْأَرْض، وَاِلَيْهِ يَرْجِعُ الْاَمْرُ كُلُّهُ، يا مَنْ لا يَيْأَسُ مِنْ رَحْمَتِهِ وَرَوْحِهِ اِلاَّ الْقَوْمُ الْكافِرُونَ. اَسْأَلُکَ بِما ناجَيْتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ يا مَنْ لا يُخْلِفُ الْمِيعادَ، يا مَنْ لا تَضُرُّهُ الذُّنُوبُ، يا مَنْ لا تَنْقُصُهُ الْمَغْفِرَهُ. اَعْطِنِى خَيْرَ ما سَأَلْتُ وَخَيْرَ ما قُلْتُ وَخَيْرَ ما ظَهَرَ وَخَيْرَ ما بَطَنَ وَخَيْرَ ما غابَ وَخَيْرَ ما شَهِدَ وَخَيْرَ ما تَعْلَمُ وَخَيْرَ ما تَقْضِى فِى الْعِلْمِ وَالأَجَلِ وَالأَمَلِ وَخَيْرَ الْحَياتِ وَخَيْرَ الْمَماتِ وَخَيْرَ الْقَضاءِ وَخَيْرَ الْقَدَرِ وَخَيْرَ الْمَسْأَلَهِ وَخَيْرَ الاِجابَهِ وَخَيْرَ الثَّوابِ وَخَيْرَ الْعَطاءِ وَخَيْرَ اللَّيلِ وَخَيْرَ النَّهارِ وَخَيْرَ الدُّنيا وَخَيْرَ الآخِرَهِ، وَاجْعَلْ ذلِکَ فِى يُسْرٍ مِنْکَ وَعافِيَهٍ، فَاِنَّهُ لا مانِعَ لِما اَعْطَيْتَ وَلا مُعْطِىَ لِما مَنَعْتَ.

اَللّهُمَّ وَاجعَلْنِى اَطْلُبُ بِما عِنْدِى رِضْوانَکَ وَالنَّعِيمَ الْمُقِيمَ الَّذى لايَزُولُ وَاحْشُرْنِى عَلى وِلايَهِ نبيِّکَ وَاَهْلِ بَيْتِهِ الطّاهِرِينَ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمِينَ اِنّکَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، وَصَلَّى اللّه عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرينَ.

21) اعمال مخصوص روز بیست و یکم

اشاره

روز بیست و یکم ماه رمضان سالروز شهادت جانگداز مولای متّقیان امیرموءمنان علیه السلام ، روز ارتحال حضرت موسی علیه السلام و روز در گذشت وصیّ آن حضرت، یوشع بن نون می باشد.

شیخ مفید معراج پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و عروج حضرت عیسی علیه السلام را نیز در شب بیست و یکم رمضان ثبت نموده است.(1)

برای روز بیست و یکم رمضان اعمالی ذکر شده، که از آن جمله است:

1. زیارت امیر موءمنان علیه السلام

در روز شهادت امیرموءمنان علیه السلام همانند روز ارتحال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله صدای ضجّه و ناله از همه جا بلند شد، ناگاه مردی شتابزده استرجاع کنان آمد و مرتّب

1- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص45.

می گفت: «امروز رشته خلافت پیامبر از هم گسیخت».(1)

آنگاه در مقابل خانه امیرموءمنان ایستاد و آن حضرت را این گونه زیارت کرد:

رَحِمَکَ اللّهُ یا أَبَا الْحَسَنِ، کُنْتَ أَوَّلَ الْقَوْمِ إِسْلاماً، وَأَخْلَصَهُمْ إِیماناً، وَأَشَدَّهُمْ یَقِیناً، وَأَخْوَفَهُمْ لِلّهِ، وَأَعْظَمَهُمْ عَناءً، وَأَحْوَطَهُمْ عَلی رَسُولِ اللّهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیهِ وَآلِهِ، وَآمَنَهُمْ عَلی أَصْحابِهِ وَأَفْضَلَهُمْ مَناقِبَ وَأَکْرَمَهُمْ سَوابِقَ، وَأَرْفَعَهُمْ دَرَجَةً وَأَقْرَبَهُمْ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلی الله علیه و آله وَأَشْبَهَهُمْ بِهِ هَدْیاً وَخَلْقاً وَسَمْتاً وَفِعْلاً، وَأَشْرَفَهُمْ مَنْزِلَةً وَأَکْرَمَهُمْ عَلَیْهِ، فَجَزاکَ اللّهُ عَنِ الاْءِسْلامِ وَعَنْ رَسُولِهِ وَعَنِ الْمُسْلِمِینَ خَیْراً

قَوِیتَ حِینَ ضَعُفَ أَصْحابُهُ وَبَرَزْتَ حِینَ اسْتَکانُوا، وَنَهَضْتَ حِینَ وَهَنُوا، وَلَزِمْتَ مِنْهاجَ رَسُولِ اللّهِ صلی الله علیه و آله إِذْ هَمَّ أَصْحابُهُ، وَکُنْتَ خَلِیفَتَهُ حَقّاً لَمْ تُنازَعْ وَلَمْ تَضْرَعْ بِرَغْمِ الْمُخالِفِینَ(2) وَغَیْظِ الْکافِرِینَ وَکُرْهِ الْحاسِدِینَ وَصِغَرِ الْفاسِقِینَ، فَقُمْتَ بِالاْءَمْرِ حِینَ فَشِلُوا، وَنَطَقْتَ حِینَ تَتَعْتَعُوا، وَمَضَیْتَ بِنُورِ اللّهِ إِذْ وَقَفُوا، فَاتَّبَعُوکَ فَهُدُوا وَکُنْتَ أَخْفَضَهُمْ صَوْتاً، وَأَعْلاهُمْ قُنُوتاً، وَأَقَلَّهُمْ کَلاماً، وَأَصْوَبَهُمْ نُطْقاً وَأَکْبَرَهُمْ رَأْیاً، وَأَشْجَعَهُمْ قَلْباً، وَأَشَدَّهُمْ یَقِیناً، وَأَحْسَنَهُمْ عَمَلاً، وَأَعْرَفَهُمْ بِالاْءُمُورِ، کُنْتَ وَاللّهِ یَعْسُوباً لِلدِّینِ أَوَّلاً وَآخِراً: الاْءَوَّلَ حِینَ تَفَرَّقَ النّاسُ، وَالاْآخِرَ حِینَ فَشِلُوا، کُنْتَ لِلْمُوءْمِنِینَ أَباً رَحِیماً إِذْ صارُوا عَلَیْکَ عِیالاً فَحَمَلْتَ أَثْقالَ ما عَنْهُ ضَعُفُوا، وَحَفِظْتَ ما أَضاعُوا، وَرَعَیْتَ ما أَهْمَلُوا وَشَمَّرْتَ إِذِ اجْتَمَعُوا، وَعَلَوْتَ إِذْ هَلِعُوا، وَصَبَرْتَ إِذْ أَسْرَعُوا، وَأَدْرَکْتَ أَوْتارَ ما طَلَبُوا، وَنالُوا بِکَ ما لَمْ یَحْتَسِبُوا، کُنْتَ لِلْکافِرِینَ عَذاباً صَبّاً وَنَهْباً وَلِلْمُوءْمِنِینَ عَمَداً وَحِصْناً، فُطِرْتَ وَاللّهِ بِنَعْمائِها وَفُزْتَ بِحِبائِها وَأَحْرَزْتَ سَوابِقَها،

1- شیخ صدوق، کمال الدین، ج2، ص382، به نقل از حضرت خضر علیه السلام .
2- الْمُنافِقِینَ، خ .

وَذَهَبْتَ بِفَضائِلِها، لَمْ تُفْلَلْ حُجَّتُکَ وَلَمْ یَزِغْ قَلْبُکَ وَلَمْ تَضْعُفْ بَصِیرَتُکَ وَلَمْ تَجْبُنْ نَفْسُکَ وَلَمْ تَخِرَّ کُنْتَ کَالْجَبَلِ لا تُحَرِّکُهُ الْعَواصِفُ وَکُنْتَ کَما قالَ صلی الله علیه و آله : أَمِنَ النّاسُ فِی صُحْبَتِکَ وَذاتِ یَدِکَ

وَکُنْتَ کَما قالَ صلی الله علیه و آله : ضَعِیفاً فِی بَدَنِکَ، قَوِیّاً فِی أَمْرِ اللَّهِ، مُتَواضِعاً فِی نَفْسِکَ، عَظِیماً عِنْدَ اللَّهِ کَبِیراً فِی الْأَرْضِ جَلِیلاً عِنْدَ الْمُوءْمِنِینَ، لَمْ یَکُنْ لِاءَحَدٍ فِیکَ مَهْمَزٌ، وَلا لِقائِلٍ فِیکَ مَغْمَزٌ، وَلا لِاءَحَدٍ فِیکَ مَطْمَعٌ وَلا لِاءَحَدٍ عِنْدَکَ هَوادَهٌ، الصَّعِیفُ الذَّلِیلُ عِنْدَکَ قَوِیٌّ عَزِیزٌ حَتّی تَأْخُذَ لَهُ بِحَقِّهِ، وَالْقَوِیُّ الْعَزِیزُ عِنْدَکَ ضَعِیفٌ ذَلِیلٌ حَتّی تَأْخُذَ مِنْهُ الْحَقَّ، وَالْقَرِیبُ وَ الْبَعِیدُ عِنْدَکَ فِی ذلِکَ سَواءٌ، شَأْنُکَ الْحَقُّ وَالصِّدْقُ وَالرِّفْقُ، وَقَوْلُکَ حُکْمٌ وَحَتْمٌ، وَأَمْرُکَ حِلْمٌ وَحَزْمٌ، وَرَأْیُکَ عِلْمٌ وَعَزْمٌ فِیما فَعَلْتَ، قَدْ نَهَجَ السَّبِیلُ وَسَهُلَ الْعَسِیرُ وَأُطْفِئَتِ النِّیرانُ وَاعْتَدَلَ بِکَ الدِّینُ، وَقَوِیَ بِکَ الْاءِسْلامُ وَالْمُوءْمِنُونَ، وَسَبَقْتَ سَبْقاً بَعِیداً وَأَتْعَبْتَ مَنْ بَعْدَکَ تَعَباً شَدِیداً، فَجَلَلْتَ عَنِ الْبُکاءِ وَعَظُمَتْ رَزِیَّتُکَ فِی السَّماءِ وَهَدَّتْ مُصِیبَتُکَ الْاءَنامَ فَإِنّا لِلّهِ وَإِنّا إِلَیْهِ راجِعُونَ، رَضِینا عَنِ اللَّهِ قَضاءَهُ وَسَلَّمْنا لِلَّهِ أَمْرَهُ، فَوَ اللَّهِ لَنْ یُصابَ الْمُسْلِمُونَ بِمِثْلِکَ أَبَداً، کُنْتَ لِلْمُوءْمِنِینَ کَهْفاً وَحِصْناً، وَقُنَّهً راسِیاً، وَعَلَی الْکافِرِینَ غِلْظَهً وَغَیْظاً، فَأَلْحَقَکَ اللَّهُ بِنَبِیِّهِ وَلا أَحْرَمَنا أَجْرَکَ وَلا أَضَلَّنا بَعْدَکَ. (1)

2. دعاهای خاص

1) لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْاءَبْصارِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ خالِقَ الْخَلْقِ بِلا حاجَهٍ فِیکَ إِلَیْهِمْ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُبْدِئَ الْخَلْقِ لا یَنْقُصُ مِنْ مُلْکِکَ شَیْءٌ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ باعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُدَبِّرَ الأُمُورِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ دَیّانَ

1- کلینی، الکافی، ج1، ص454. حلیه الأبرار، ج2، ص38، ح7.

الدِّينِ وَجَبّارَ الْجَبابِرَهِ. لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُجْرِى الْماءِ فِى الصَّخْرَهِ الصَّمّاءِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُجْرِى الْماءِ فِى النَّباتِ،

لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُكَوِّنَ طَعْمِ الثِّمارِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُحْصِىَ عَدَدِ الْقَطْرِ وَما تَحْمِلُهُ السَّحابُ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُحْصِىَ عَدَدِ ما تَجْرِى بِهِ الرِّياحُ(1) فِى الْهَواءِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُحْصِىَ ما فِى الْبِحارِ مِنْ رَطْبٍ وَيابِسٍ،

لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُحْصِىَ ما يَدُبُّ فِى ظُلُماتِ الْبِحارِ وَفِى أَطْباقِ الثَّرى.

أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِى سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَکَ، أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِى عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَکَ، وَأَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ سَمّاکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ، مِنْ نَبِىٍّ أَوْ صِدِّيقٍ أَوْ شَهِيدٍ أَوْ أَحَدٍ مِنْ مَلائِکَتِکَ،

وَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِى إِذا دُعِيتَ بِهِ أَجَبْتَ، وَإِذا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَيْتَ.

وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّکَ عَلى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ صَلَواتُکَ عَلَيْهِمْ وَبَرَکاتُکَ، وَبِحَقِّهِمُ الَّذِى أَوْجَبْتَهُ عَلى نَفْسِکَ، وَأَنَلْتَهُمْ بِهِ فَضْلَکَ، أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ الدّاعِى إِلَيْکَ بِإِذْنِکَ، وَسِراجِکَ السّاطِعِ بَيْنَ عِبادِکَ، فِى أَرْضِکَ وَسَمائِکَ، وَجَعَلْتَهُ رَحْمَهً لِلْعالَمِينَ، وَنُوراً اسْتَضاءَ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ، فَبَشَّرَنا بِجَزِيلِ ثَوابِکَ، وَأَنْذَرَنَا الْأَلِيمَ مِنْ عَذابِکَ. أَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ جاءَ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِ الْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الَّذِينَ کَذَّبُوهُ ذائِقُوا الْعَذابَ الْأَلِيمَ.

أَسْأَلُکَ يا اللّهُ يا اللّهُ يا اللّهُ، يا رَبّاهُ يا رَبّاهُ يا رَبّاهُ، يا سَيِّدِى يا سَيِّدِى يا سَيِّدِى، يا مَوْلاىَ يا مَوْلاىَ يا مَوْلاىَ، أَسْأَلُکَ فِى هذِهِ الْغَداهِ أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَنِى مِنْ أَوْفَرِ عِبادِکَ وَسائِلِيکَ نَصِيباً، وَأَنْ تَمُنَّ عَلَىَّ بِفَکاکِ رَقَبَتِى مِنَ النّارِ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

1- تجرى الرياح، خ .

وَأَسْأَلُکَ بِجَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ وَما لَمْ أَسْأَلْکَ مِنْ عَظِیمِ جَلالِکَ، ما لَوْ عَلِمْتُهُ لَسَأَلْتُکَ بِهِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَنْ تَأْذَنَ لِفَرَجِ مَنْ بِفَرَجِهِ فَرَجُ أَوْلِیائِکَ وَأَصْفِیائِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَبِهِ تُبِیدُ الظّالِمِینَ وَتُهْلِکُهُمْ، عَجِّلْ ذلِکَ یا رَبَّ الْعالَمِینَ، وَأَعْطِنِی سُوءْلِی یا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ فِی جَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ لِعاجِلِ الدُّنْیا وَآجِلِ الْآخِرَهِ.

یا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیدِ، أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَأَقِلْنِی بِقَضاءِ حَوائِجِی، یا خالِقِی وَیا رازِقِی، وَیا باعِثِی، وَیا مُحْیِی عِظامِی وَهِیَ رَمِیمٌ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْتَجِبْ لِی دُعائِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(1)

این دعا را حضرت صادق علیه السلام در صبح روز بیست و یکم رمضان بعد از نماز صبح در حال سجده خواندند، چون از سجده سر برداشتند، حمّاد بن عثمان عرضه داشت: من شنیدم که شما در این دعا برای تعجیل در فرج کسی دعا کردید که فرج او فرج همه اولیای الهی است، آن شخص مگر خود شما نیستید؟

فرمود: نه، او قائم آل محمّد علیهم السلام می باشد.

آنگاه نشانه های ظهور آن حضرت را بیان کرده، در پایان فرمود:

«وَتَوَقَّعْ أَمْرَ صاحِبِکَ لَیْلَکَ وَنَهارَکَ»؛

«یعنی، هر شب و روز امر صاحب خود را امید بدار».(2)

2) سُبْحانَ اللّهِ السَّمِیعِ الَّذِی لَیْسَ شَیْءٌ أَسْمَعَ مِنْهُ، یَسْمَعُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ ما تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِینَ، وَیَسْمَعُ ما فِی ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، وَیَسْمَعُ الْأَنِینَ وَالشَّکْوی وَیَسْمَعُ السِّرَّ وَأَخْفی، وَیَسْمَعُ وَساوِسَ الصُّدُورِ، وَیَعْلَمُ خائِنَهَ الْأَعْیُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، وَلا یُصِمُّ سَمْعَهُ صَوْتٌ.

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص366.
2- علامه مجلسی، بحارالأنوار، ج98، ص159.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ كُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُرى وَ ما لا یُرى، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(1)

3) اللّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِیهِ إِلى مَرْضاتِکَ دَلِیلاً، وَلا تَجْعَلْ لِلشَّیْطانِ فِیهِ عَلَیَّ سَبِیلاً، وَاجْعَلِ الْجَنَّهَ مَنْزِلاً لِی وَمَقِیلاً، یا قاضِیَ حَوائِجِ الطّالِبِینَ.(2)

4) یا مُولِجَ اللَّیْلِ فِی النَّهارِ، وَمُولِجَ النَّهارِ فِی اللَّیْلِ، وَمُخْرِجَ الْحَیِّ مِنَ الْمَیِّتِ، وَمُخْرِجَ الْمَیِّتِ مِنَ الْحَیِ، یا رازِقَ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یارَحْمانُ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ رَحْمانُ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنى وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْریاءُ وَالْآلاءُ اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ. وَ اَسْاَلُکَ بِبِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ اَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی هذَا الْیَوْمِ الشَّرِیفِ مِنَ السُّعَداءِ، وَ رُوحِی مَعَ الشُّهَداءِ، وَعَمَلى مَقْبُولاً، وَحَسَناتِی فِی عِلِّیِّینَ، وَ ذُنُوبِی مَغْفُورَهً یا رَبَّ الْعالَمِینَ.

وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَهَبَ لِی یَقِینا صادِقا یُباشِرُ قَلْبِی، وَاِیمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَاَسْاَلُکَ قَلْبا خاشِعا، وَعِلْما نافِعا، وَاَسْاَلُکَ الْعافِیَهَ مِنْ کُلِّ بَلِیَّهٍ.

وَاَسْاَلُکَ تَمامَ الْعافِیَهِ، وَاَسْاَلُکَ دَوامَ الْعافِیَهِ، یا وَلِیَ الْعافِیَهِ جَمِّلْ عَلَیَ بِالسِّتْرِ وَالسَّلامَهِ وَالْعافِیَهِ فِی الدِّینِ وَالدُّنْیا وَالْاخِرَهِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُبارِکَ لِی فیما قَسَمْتَ لِی، وَ اتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنی عَذابَ النّارِ، وَعَذابَ الْحَرِیقِ، وَعَذابَ السَّعِیرِ، وَعَذابَ الْجَحِیمِ، وَعَذابَ الْحَمِیمِ، وَعَذابَ السَّمُومِ، وَعَذابَ الْخِزْیِ فِی

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص368 و369.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص368 و369.

الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَذابِ الاْدْنی، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَذابِ الاْکْبَرِ. اَللّهُمَّ رَبَّ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنی فیهذِهِ اللَّیْلَهِ شُکْرَکَ وَذِکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ اِلَیْکَ، وَالاِْنابَهَ وَالاِْخْلاصَ وَالْخُشُوعَ وَالاِْخْباتَ وَالْیَقینَ لِما یُرْضیکَ عَنّی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَلا تَرُدَّنی خائِبا وَلا مَقْبُوحا، وَاجْعَلْنی مِنَ الْمَقْبُولینَ، وَفِی الاْخِرَهِ مِنَ الْفائِزینَ. بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَالِه وَسَلَّمَ.(1)

5) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

یا مَنْ رَفَعَ السَّمواتِ بِغَیْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَها ثُمَّ اسْتَوی عَلَی الْعَرْشِ، یُدَبِّرُ الاْءمْرَ، ما مِنْ شَفِیعٍ اِلاّ مِنْ بَعْدِ اِذْنِهِ، یا مَنْ یَعْلَمُ ما تَحْمِلُ کُلُّ اُنْثی وَما تَغیضُ الاْءَرحامُ وَما تَزْدادُ وَکُلُّ شَیْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدارٍ، عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ الْکَبِیرُ الْمُتَعالِ، یا مَنْ یُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلائِکَهُ مِنْ خِیفَتِهِ، یا مَنْ بِذِکْرِهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ، یا مَنْ یَمْحُوا ما یَشاءُ وَیُثْبِتُ وَعِنْدَهُ اُمُّ الْکِتابِ، یا مَنْ لا مُعَقِّبَ لِحُکْمِهِ وَهُوَ سَرِیعُ الْحِسابِ، یا مَنْ یَعْلَمُ ما نُخْفِی وَما نُعلِنُ وَما یَخْفی عَلَی اللّه ِ مِنْ شَیْءٍ فِی الاْءَرْضِ وَلا فِی السَّماءِ، یا مَنْ جَعَلَ فِی السَّماءِ بُرُوجا وَزَیَّنَها لِلنّاظِرِینَ، یا مَنْ خَلَقَ الاْءنْسانَ مِنْ نُطْفَهٍ فَاِذا هُوَ خَصِیمٌ مُبِینٌ یا مَنْ جَعَلَ اللَّیْلَ وَالنَّهارَ خِلْفَهً لِمَنْ اَرادَ اَنْ یَذَّکَّرَ اَوْ اَرادَ شُکُوراً، یا مَنْ یَسْجُدُ لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَما فِی الاْءَرْضِ مِنْ دابَّهٍ وَالْمَلائِکَهُ وَهُمْ لا یَسْتَکْبِرُونَ، یا مَنْ یَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالاْءِحْسانِ وَاِیتاءِ ذِی الْقُرْبی، وَیَنْهی عَنِ الْفَحْشاءِ وَالْمُنْکَرِ وَالْبَغْیِ، یا مَنْ هُوَ مَعَ الَّذِینَ اتَّقَوْا وَالَّذِینَ هُمْ مُحْسِنُونَ

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص264.

اَللّهُمَّ اِنّی أسْأَلُکَ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ فِی یَوْمِی هذا وَفِیما قَبْلَهُ وَفِیما بَعْدَهُ بِما لَوْ عَلِمْتُهُ لَسَألْتُکَ بِهِ مِنْ اَسْمائِکَ الْعِظامِ ارْزُقْنِی خَوْفَ الْعامِلِینَ وَعَمَلَ الْخائِفِینَ وَخُشُوعَ الْعابِدِینَ وَعِبادَةَ الْخاشِعینَ وَیَقینَ الْمُتَوکِّلینَ وَتَوَکُّلَ الْمُوءْمنینَ، وَاِنابَةَ الْمُخْبِتِینَ، وَسائِرَ ما سَأَلَکَ عِبادُکَ الصّالِحُونَ، وَما اَعْطَیْتَهُ النَّبِیِّینَ وَالاْءئِمَّةَ الطّاهِرینَ وَالْمَلائِکَةَ الْمُقَرَّبینَ وَاَصْلِحْ لِی نَفْسِیَ الْقاسِیَةَ وَقَلْبِیَ الْفاسِدَ وَعَقْلِیَ النّاقِصَ وَفُکَّ عُنُقِی مِنَ النّارِ، وَارْزُقْنِی الْجَنَّةَ وَالاْءَمْنَ فِی الدُّنْیا وَالاْآخِرَهِ، وَاَغْنِنِی عَنْ خَلْقِکَ کُلِّهِمْ بِفَضْلِکَ یا أرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ وَسَلَّمَ.

22) اعمال مخصوص روز بیست و دوم

1) سُبْحانَ اللّهِ الْبَصِیرِ الَّذِی لَیْسَ بِشَیْءٌ أَبْصَرَ مِنْهُ، یَبْصُرُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ ما تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِینَ، وَیَبْصُرُ ما فِی ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، لا تُدْرِکُهُ الاْءَبْصارُ وَهُوَ یُدْرِکَ الاْءَبْصارَ، وَهُوَ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ، وَلا تُغْشی بَصَرَهُ الظُّلُماتُ، وَلا یُسْتَتَرُ مِنْهُ بِسِتْرٍ، وَلا یُوارِی مِنْهُ جِدارٌ، وَلا یَغِیبُ عَنْهُ بَرٌّ وَلا بَحْرٌ، وَلا یَکِنُّ مِنْهُ جَبَلٌ ما فِی أَصْلِهِ وَلا قَلْبٌ ما فِیهِ، وَلا جَنْبٌ ما فِی قَلْبِهِ، وَلا یَسْتَتِرُ مِنْهُ صَغِیرٌ وَلا کَبِیرٌ، وَلا یَسْتَخْفِی مِنْهُ صَغِیرٌ لِصِغَرِهِ، وَلا یَخْفی عَلَیْهِ شَیْءٌ فِی الاْءَرْضِ وَلا فِی السَّماءِ، هُوَ الَّذِی یُصَوِّرُکُمْ فِی الاْءَرْحامِ کَیْفَ یَشاءُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرُ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الاْءَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ .(1)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص372 و373.

2) اَللّهُمَّ افْتَحْ لی فیهِ اَبْوابَ فَضْلِکَ، وَاَنْزِلْ عَلَیَّ فیهِ بَرَکاتِکَ، وَوَفِّقْنی فیهِ لِمُوجِباتِ مَرْضاتِکَ، وَاَسْکِنّی فیهِ بُحْبُوحَهَ جَنّاتِکَ، یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّینَ. (1)

3) یا سالِخَ اللَّیْلِ مِنَ النَّهارِ فَاِذا هُمْ مُظْلِمُونَ، یا مُجْرِیَ الشَّمْسِ لِمُسْتَقَرِّها بِتَقْدیرِکَ یا عَلیمُ، یا مُقَدِّرَ الْقَمَرِ مَنازِلَ حَتّی عادَ کَالْعُرْجُونِ الْقَدیمِ بِتَقْدیرِکَ، یا عَلیمُ یا مُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبینَ، یاوَلِیَ النِّعْمَهِ عَلَی الْعالَمینَ، یا رَحْمانُ یا قُدُّوسُ یا واحِدُ یا فَرْدُ یا صَمَدُ یا وَتْرُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، لَکَ الاَسْماءُ الْحُسْنی وَالاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُوَالآلاءُ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الاْخِرَهِ وَالاُولی.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلَکُ بِاَنَّکَ حَیٌ لایَمُوتُ، وَخالِقٌ لایُغْلَبُ، وَبَصیرٌ لایَرْتابُ، وَسَمیعٌ لایَشُکُّ، وَصادِقٌ لایَکْذِبُ، وَقاهِرٌ لایُضادُّ، وَبَدیءٌ لایَنْفَدُ، وَقَریبٌ لا یَبْعُدُ، وَقادِرٌ لا یَظْلِمُ، وَصَمَدٌ لا یُطْعَمُ، وَقَیُّومٌ لایَنامُ، وَعالِمٌ لایُعَلَّمُ، وَقَوِیٌّ لا تَضْعُفُ، وَعَظیمٌ لا تُوصَفُ، وَوَفِیٌ لا تُخْلِفُ، وَعَدْلٌ لا تَحیفُ، وَغَنِیٌ لاتَفْتَقِرُ، وَمَلِکٌ لاتَغْدُرُ، وَحَلیمٌ لاتَجُورُ، وَمُمْتَنِعٌ لا تُقْهَرُ، وَمَعْرُوفٌ لاتُنْکَرُ، وَ وَکیلٌ لایُحَقَّرُ، وَغالِبٌ لایُغْلَبُ، وَوَتْرٌ لایَسْتَأنِسُ، وَفَرْدٌ لا تَسْتَشیرُ، وَ وَهّابٌ لا تَمَلُّ، وَسَریعٌ لا تَذْهَلُ، وَجَوادٌ لاتَبْخَلُ، وَعَزیزٌ لاتَذِلُّ، وَحافِظٌ لا تَغْفَلُ، وَقائِمٌ لا تَنامُ، وَقُدُّوسٌ لاتُرامُ، وَ دائِمٌ لا تَبْلی، وَباقٍ لا یَفْنی، وَ اَحَدٌ لا یُشَبَّهُ، وَ مُقْتَدِرٌ لا یُنازَعُ،وَمَعْبُودٌ لا تَنْسی، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ،

وَاَنْ تَرْحَمَنی بِرَحْمَتِکَ، وَ تُعْتِقَنی مِنَ النّارِ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، وَتُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِفَضْلِکَ وَ اِحْسانِکَ، فَما ذلِکَ عَلَیْکَ بِعَزیزٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص372 و373.

اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَ اِله وَ سَلَّمَ.(1)

4) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ تُسبِّحُ لَهُ الْأَرَضُونَ السَّبْعُ وَما فیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ وَما تَحْتَهُنَّ، وَیا مَنْ لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلا وَلَداً وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً، یا مَنْ اَنْزَلَ عَلی عَبْدِهِ الْکِتابَ وَلَمْ یَجْعَلْ لَهُ عِوَجاً قیِّماً، یا مَنْ لا یُشْرِکُ فِی حُکْمِهِ، یا مَنْ نادی مُوسی مِنْ جانِبِ الطُّورِ الْأَیْمَنِ وَقَرَّبَهُ نَجِیّاً، یا مَنْ رَفَعَ اِدْرِیسَ مَکاناً عَلِیّاً، یا مَن لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَما فِی الأَرْضِ وَما بَیْنَهُما وَما تَحْتَ الثَّری، یا مَنْ یَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفی، اَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ لَکَ الأَسْماءُ الْحُسْنی، یا مَنْ اَعْطی کُلَّ شَیْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدی، یا مَنْ خَشَعَتْ لَهُ الأَصْواتُ فَلا تَسْمَعُ اِلاّ هَمْساً، اَللّهُمَّ اِنّی أسْأَلُکَ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ فِی یَوْمِی هذا طَلَباً لِعَفْوِکَ وَخَوْفاً مِنْ عَذابِکَ وَرَجاءً لِما عِنْدَکَ وَطَمَعاً فِی اِحْسانِکَ وَرَغْبَةً فِی رِضاکَ وَسَعَةً فِی رِزْقِکَ وَتَفَضُّلِکَ اَنْ تُصَلِّی عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الطّاهِرِینَ وَتُوءْنِسَ وَحْشَتِی وَتَصِلَ وَحْدَتِی وَتُعِزَّ ذِلَّتی وَتَسْتُرَ عَوْرَتی وَتَجْبُرَ فاقَتِی، اَللّهُمَّ اَنْتَ رَجائِی وَثِقَتِی فَاَعِنّی عَلی مَنْ ظَلَمَنی وَانْصُرْنِی عَلی مَنْ بَغی عَلَیّ وَاَرادَ اَذِیَّتِی، وَاحْفَظْنِی نَفْسِی وَمالِی فِی الدُّنْیا وَ الآخِرَةِ وَلاتُحْوِجْنِی اِلی غَیْرِکَ بِفَضْلِکَ الْمَبْذُولِ وَإِحْسانِکَ الْمَأمُولِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَهُوَ عَلَیْکَ یَسِیرٌ وَصَلَّی اَللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

23) اعمال مخصوص روز بیست و سوم

روز بیست و سوم ماه رمضان آخرین روز از روزهای قدر است، در ضمن احادیث فراوان بیان کردیم که شب قدر بی گمان یکی از سه شب نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم رمضان است و بدون تردید در دهه آخر، در یکی از شبهای فرد و به طور قطع یکی از دو شب بیست و یکم و بیست و سوم رمضان می باشد. آنگاه ده حدیث از معصومین نقل کردیم که شب قدر شب بیست و سوم می باشد.

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص266.

امام صادق علیه السلام می فرماید: روز قدر همانند شب قدر می باشد.(1)

روی این بیان روز بیست و سوم رمضان از نظر شأن و جلالت قدر جایگاه شب قدر را دارا می باشد و این نکته ایست که باید روزه داران گرامی از آن غفلت نکنند.

ماه رمضان ماه خداست، و لذا همه کتب آسمانی در ماه رمضان نازل شده است، صحف ابراهیم در شب اول رمضان، تورات در ششم رمضان، انجیل در دوازدهم(2)، زبور در هجدهم و قرآن در بیست و سوم رمضان نازل شده است.(3)

از این رهگذر شایسته است که موءمنان در شب و روز بیست و سوم رمضان بخش عظیمی از وقت خود را به تلاوت آیات نورانی قرآن کریم اختصاص دهند.

مهم ترین حادثه ای که در شب قدر رخ داده نزول قرآن کریم است در آن، ومهم ترین حادثه ای که در شب قدر اتّفاق می افتد ظهور موفور السّرور حضرت بقیه اللّه ارواحنا فداه می باشد، چنان که در احادیث فراوان به آن تصریح شده است،

فضل بن شاذان با سند صحیح از امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود:

«یُنادی بِاسْمِ الْقائِمِ فی لَیْلَهِ ثَلاثٍ وَعَشْرینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ وَیَقومُ فی یَوْمِ عاشُوراءَ»

«در شب بیست و سوّم رمضان به نام قائم علیه السلام ندا می شود و در روز عاشورا قیام می کند».(4)

در شب بیست و سوم رمضان است که جبرئیل امین در شب جمعه، شب بیست و سوم رمضان ظهور آن حضرت را اعلام می کند(5)

و این ندا را همه مردمان شرق و غرب با زبان مادری خود می شنوند.(6)

1- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج4، ص331.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص157.
3- کلینی، الکافی، ج2، ص629.
4- شیخ طوسی، الغیبه، ص452.
5- شیخ صدوق، کمال الدین، ج2، ص372.
6- طبرسی، اعلام الوری، ج2، ص279.

و مهم ترین حادثه ای که همه ساله در شب قدر اتفاق می افتد نزول فرشتگان آسمان به پیشگاه حجّت زمان حضرت بقیّه اللّه ارواحنافداه می باشد، چنان که منطق وحی به آن تصریح دارد.(1) و از برکات شب قدر است که مقدّرات یکسال به امضای حضرت ولی عصر ارواحنا فداه می رسد.(2)

و اینها نکات ارزشمندی است که منتظران ظهور باید در شب و روز بیست و سوم رمضان از آن غفلت نکنند و در هر لحظه ای از لحظات شب و روز قدر به دعای شریف: «اَللّهُمَّ کُنْ لِوَلیّکَ ...» رطب اللّسان باشند.

از دیگر دعاهایی که برای روز بیست و سوم وارد شده، دعاهای زیر است:

1) سُبْحانَ الَّذِی یُنْشِئُ السَّحابَ الثِّقالَ، وَیُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ، وَالْمَلائِکَهُ مِنْ خِیفَتِهِ، وَیُرْسِلُ الصَّواعِقَ فَیُصِیبُ بِها مَنْ یَشاءُ وَیُرْسِلُ الرِّیاحَ بُشْراً بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِهِ، وَیُنَزِّلُ الْماءَ مِنَ السَّماءِ بِکَلِماتِهِ، وَیُنْبِتُ النَّباتَ بِقُدْرَتِهِ، وَیَسْقُطُ الْوَرَقُ بِعِلْمِهِ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(3)

2) اَللّهُمَّ اغْسِلْنی فیهِ مِنَ الذُّنُوبِ، وَطَهِّرْنی فیهِ مِنَ الْعُیُوبِ، وَامْتَحِنْ فیهِ قَلْبی بِتَقْوَی الْقُلُوبِ، یا مُقیلَ عَثَراتِ الْمُذْنِبینَ .(4)

3) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یارَبَّ لَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَجاعِلَها خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، وَرَبَّ

1- کلینی، الکافی، ج1، ص247 253.
2- سید هاشم بحرانی، تفسیر برهان، ج10، ص356.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص387.
4- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص387.

اللَّيْلِ وَالنَّهارِ وَالْجِبالِ وَالْبِحارِ، وَالظُّلَمِ وَ الاَنْوارِ وَ الاَرْضِ وَالسَّماءِ، يا بارِئُ يا مُصَوِّرُ، يا مُنْشِئُ يا خالِقُ يا جَبّارُ يا رازِقُ، يا مَنّانُ يا اَللّهُ ،يارَحْمانُ يا اَللّهُ ، يا قَيُّومُ يا اَللّهُ ، يابَديعَ السَّماواتِ وَالاَرْضِ يا اَللّهُ ، يا مَنْ جَعَلَ فِى السَّماءِ بُرُوجا، وَجَعَلَ فيها سِراجا وَقَمَرا مُنيرا يا اَللّهُ ، يامَنْ «جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهارَ خِلْفَةً لِمَنْ اَرادَ اَنْ يَذَّكَّرَ اَوْ اَرادَ شُكُورا»،

يا اَللّهُ يا حَىُ، يا مُحْيِىَ الاَمْواتِ وَمُميتَ الاَحْياءِ، وباعِثَ مَنْ فِى الْقُبُورِ، يا اَللّهُ يا مَنْ لَهُ الاَسْماءُ الْحُسْنى بِجاهِ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنى مِنْ اَوْفَرِ عِبادِكَ نَصيبا مِنْ كُلِّ خَيْرٍ اَنْزَلْتَهُ فى هذِهِ اللَّيْلَةِ وَفى هذَا الْيَوْمِ، اَوْ اَنْتَ مُنْزِلُهُ : مِنْ نُورٍ تَهْدى بِهِ، اَوْ رَحْمَةٍ تَنْشُرُها، اَوْ رِزْقٍ تَبْسُطُهُ بَيْنَ عِبادِكَ، اَوْ بَلاءٍ تَدْفَعُهُ، اَوْ شَرٍّ تَصْرِفُهُ، اَوْ ضُرٍّ تَكْشِفُهُ، فَاجْعَلْنى مِنْ ذلِكَ كُلِّه مِنْ اَوْلِيائِكَ الصّالِحينَ، الَّذينَ اسْتَجَبْتَ لَهُمْ وَاسْتَوْجَبُوا مِنْكَ الثَّوابَ وَاَمِنُوا بِرِضاكَ مِنَ الْعَذابِ يا كَريمُ.

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ مَسْاَلَةَ الْمِسْكينِ الْمُسْتَكينِ، وَاَبْتَغى مِنْكَ ابْتِغاءَ الْبائِسِ الْفَقيرِ، وَاَتَضَرَّعُ اِلَيْكَ تَضَرُّعَ الضَّعيفِ الضَّريرِ، وَاَبْتَهِلُ اِلَيْكَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الذَّليلِ، مَسْاَلَةَ مَنْ خَضَعَ لَكَ رَقَبَتَهُ، وَرَغَمَ لَكَ اَنْفَهُ، وَعَفَّرَ لَكَ وَجْهَهُ، وَسَقَطَتْ لَكَ ناصِيَتُهُ، وَاعْتَرفَ لَكَ بِخَطيئَتِه، وَفاضَتْ اِلَيْكَ عَبْرَتُهُ، وَانْهَمَلَتْ دُمُوعُهُ، وَضَلَّتْ عَنْهُ حيلَتُهُ، وَانْقَطَعَتْ عَنْهُ حُجَّتُهُ، وَغَمَرَتْهُ ذُنُوبُهُ، وَاَحاطَتْ بِه خَطيئَتُهُ، وَ اَغْرَقَتْهُ اِساءَتُهُ، وَلَمْ يَجِدْ لِضُرِّهِ كاشِفا غَيْرَكَ، وَلا لِكَرْبِه مُفَرِّجا سِواكَ، وَلا لِما نَزَلَ بِه مُنْقِذا اِلاّ اَنْتَ.

فَاَسْاَلُكَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ كَما اَنْتَ اَهْلُهُ وَكَما مُحَمَّدٌ وَالُ مُحَمَّدٍ اَهْلُهُ، وَ اَنْ تُعْطِيَنى اَفْضَلَ ما اَعْطَيْتَ السّائِلينَ مِنْ عِبادِكَ الصّالِحينَ، وَاَفْضَلَ ما تُعْطِى الْباقينَ مِنَ الْمُؤْمِنينَ، وَ اَفْضَلَ ما تُعْطى مَنْ تَخْلُقُهُ مِنْ اَوْلِيائِكَ

يا كَريمُ، وَ اَعْطِنى فى مَجْلِسى هذا مَغْفِرَةً تُؤْمِنُنى بِها مِنْ ذُنُوبى، وَاعْصِمْنى فيما بَقِىَ مِنْ عُمُرى، وَارْزُقْنِى الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فى عامى هذا مُتَقَبَّلاً مَبْرُورا خالِصا لِوَجْهِکَ يا كَريمُ،وَ ارْزُقْنيهِ اَبَدا ما اَبْقَيْتَنى يا كَريمُ، اِكْفِنى مَؤُونَةَ خَلْقِکَ، وَ اكْفِنى شَرَّ فَسَقَةِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَاكْفِنى شَرَّ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَ شَرَّ كُلِّ ذى شَرٍّ، وَشَرَّ كُلِّ دابَّةٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِيَتِها اِنَّ رَبّى عَلى صِراطٍ مُسْتَقيمٍ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِىِ الْعَظيمِ. اَتَوَجَّهُ اِلَيْکَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَاٰلِه اَمامى، وَاَئِمَّتى عَنْ يَمينى وَشِمالى، اَتَقَرَّبُ بِهِمْ اِلَيْکَ زُلْفى، وَاَسْتَتِرُ بِهِمْ مِنْ عَذابِکَ، وَلا اَجِدُ اَحَدا اَتَوَجَّهُ بِه اِلَيْکَ، وَاَتَقَرَّبُ بِه، اَوْجَهَ وَلا اَقْرَبَ مِنْ مُحَمَّدٍ وَاٰلِه صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَ عَلى اٰلِه اَجْمَعينَ، وَعَلى اَرْواحِهِمْ وَ اَجْسادِهِمْ.

اَللّهُمَّ احْشُرْنى فى زُمْرَتِهِمْ، وَاَدخِلْنى فى شَفاعَتِهِمْ، وَاجْعَلْنى بِهِمْ وَجيها فِى الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ وَمِنَ الْمُقَرَّبينَ بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

ما شاءَ اللّهُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِىِ الْعَظيمِ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى خَيْرِ خَلْقِه اَجْمَعينَ مُحَمَّدٍ وَ اٰلِه الطَّيِّبينَ وَ سَلَّمَ.(1)

4) و اين دعا را به روايت سيّد بن باقى در اين روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّى أَسْأَلُکَ يا مَنْ جَعَلَ اللَّيْلَ لِباساً وَالنَّوْمَ سُباتاً وَجَعَلَ النَّهارَ نُشُوراً، يا مَنْ اَرْسَلَ الرِّياحَ بُشْراً بَيْنَ يَدَى رَحْمَتِهِ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّماءِ ماءً طَهُوراً، يا مَنْ جَعَلَ فِى السَّماءِ بُرُوجاً، وَجَعَلَ فِيها سِراجاً وَقَمَراً مُنِيراً، يا مَنْ مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ وَجَعَلَ بَيْنَهُما بَرْزَخاً وَحِجْراً مَحجُوراً، يا مَنْ جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرادَ شُكُوراً، يا مَنْ اَوْحى إِلى مُوسى أَنِ اضْرِبْ بِعَصاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ، يا مَنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَراراً وَجَعَلَ خِلالَها

1- صحيفه سجاديه جامعه، ص268.

أَنْهاراً، وَجَعَلَ لَها رَواسِیَ وَجَعَلَ بَیْنَ الْبَحْرَینِ حاجِزاً، یا مَنْ یُجِیبُ الْمُضْطَرَّ اِذا دَعاهُ وَیَکْشِفُ السُّوءَ

أَسْأَلُکَ یا اَللّه ُ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ فِی یَوْمِی هذا اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ، وَاجْعَلْ لِی مِنْ اَمْرِی مَخْرَجاً وَمِنْ اَمْرِی یُسْراً، وَمِنْ هَمِّی فَرَجاً، وَارْزُقْنِی مِنْ حَیْثُ اَحْتَسِبُ وَمِنْ حَیْثُ لا اَحْتَسِبُ فَاِنَّکَ تَأْتِی بِالْیُسْرِ بَعْدَ الْعُسْرِ وَبِالرَّخاءِ بَعْدَ الشِّدَّهِ، وَبِالْعافِیَهِ بَعْدَ الْبَلاءِ، وَبِالرَّحْمَهِ بَعْدَ الْقُنُوطِ، وَبِالْغِنی بَعْدَ الْفَقْرِ، وَأَسْأَلُکَ یا رَبِّ حُبَّکَ وَحُبَّ مَنْ اَحَبَّکَ وَاَحَبَّ عَمَلاً یُقَرِّبُ اِلی حُبِّکَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

24) اعمال مخصوص روز بیست و چهارم

1) سَبْحانَ الَّذِی یَعْلَمُ ما تَحْمِلُ کُلُّ اُنْثی وَما تَغِیضُ الْاَرْحامُ وَما تَزْدادُ وَکُلُّ شَیْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدارٍ، عالِمِ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ الْکَبِیرِ الْمُتَعالِ، سَواءٌ مِنْکُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّیْلِ وَسارِبٌ بِالنَّهارِ، یُمِیتُ الْاَحْیاءَ وَیُحْیِی الْمَوْتی، وَیَعْلَمُ ما تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْ، وَیُقِرُّ فِی الْاَرْحامِ ما یَشاءُ إِلی أَجَلٍ مُسَمّی.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(1)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص391.

2) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ فیهِ ما یُرْضیکَ، وَاَعُوذُ بِکَ فیهِ مِمّا یُؤْذیکَ وَالتَّوْفیقَ بِاَنْ اُطیعَکَ وَلا اَعْصیکَ، یا عالِما بِأَحْوالِ السّائِلینَ.(1)

3) یا فالِقَ الْاِصْباحِ وَجاعِلَ اللَّیْلِ سَکَنا وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ حُسْبانا، یا عَزیزُ یاذَا الطَّوْلِ وَالْمَنِّ وَالْقُوَّهِ وَالْحَوْلِ وَالْفَضْلِ وَالاِْنْعامِ وَالْجَلالِ وَ الاِْکْرامِ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ یا فَرْدُ یا مُؤْمِنُ یا مُهَیْمِنُ، یا اَللّهُ یا ظاهِرُ، یا اَللّهُ یا باطِنُ، یا اَللّهُ یا حَیُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَ الْکِبْرِیاءُ وَ الْاَلاءُ. اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ لا تَجْعَلَنی مِمَّنْ اِذاصَحَّ اَمِنَ، وَ اِذا سَقِمَ خافَ، وَ اِذَا اسْتَغْنی فُتِنَ، وَ اِذَا افْتَقَرَ خافَ، وَ اِذا مَرِضَ تابَ، وَاِذا عُوفِیَ عادَ، وَلا مِمَّنْ یُحِبُّ الصّالِحینَ وَلا یَعْمَلُ عَمَلَهُمْ،وَ یُبْغِضُ الْمُسیئینَ وَهُوَ اَحَدُهُمْ، وَیُظْهِرُ السَّیِّئَهَ مِنْ اَخیهِ وَیَکْتُمُها مِنْ نَفْسِه، وَلا تُعینُهُ رَغْبَتُهُ عَلَی الْعَمَلِ، وَلا تَمْنَعُهُ رَهْبَتُهُ عَنِ الْکَسَلِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْهُدی وَ التَّقْوی وَالْعِفَّهَ وَالْغِنی عَمّا حَرَّمْتَ عَلَیَ، وَالْعَمَلَ فی طاعَتِکَ فیما تُحِبُّ وَتَرْضی، رَبِّ اصْرِفْ وَجْهی عَنِ النّارِ وَاصْرِفِ النّارَ عَنْ وَجهی. اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یا اَللّهُ یا واحِدُ، یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا مَنْ «لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْوَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ»، یاذَا الْجَلالِ وَالاِْکْرامِ، یا قاضِیَ الْحاجاتِ، یامُنَفِّسَ الْکُرُباتِ، یا وَلِیَ الرَّغَباتِ، یا مُعْطِیَ السُّؤُلاتِ، یا کافِیَ الْمُهِمّاتِ اکْفِنی ما اَهَمَّنی، وَاقْضِ دَیْنی وَطَهِّرْ قَلْبی، وَزَکِّ عَمَلی، وَاکْتُبْ لی بَراءَهً مِنَ النّارِ، وَاَمانا مِنَ الْعَذابِ، وَجَوازا عَلَی الصِّراطِ، وَنَصیبا مِنَ الْجَنَّهِ، وَاَدْخِلْنی مُدْخَلَ صِدْقٍ، وَارْزُقْنی مُرافَقَهَ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ فی

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص392.

جَنّاتِ الْخُلْدِ، وَسُرُورَ الأَبَدِ فی دارِ الْمُرُوَّهِ بِمَنِّکَ وَفَضْلِکَ یا ذَا الْجَلالِ وَالاِکْرامِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَلِ مُحَمَّدٍ، وَاسْتَجِبْ لی دُعائی، وَارْحَمْ تَضَرُّعی وَ شَکْوایَ، وَلا تَقْطَعْ مِنْکَ رَجائی، یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ اَغِثْنی، وَیا جارَ الْمُؤْمِنینَ اَجِرْنی، وَیاعَوْنَ الصّالِحینَ اَعِنّی، یا حَبیبَ التّائِبینَ تُبْ عَلَیَّ، یا رازِقَ الْمُقِلّینَ ارْزُقْنی، یا مُفَرِّجا عَنِ الْمَکْرُوبینَ فَرِّجْ عَنّی، یاذَا الْقُوَّهِ الْمَتینِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَلِ مُحَمَّدٍ، وَثَبِّتْ قَلْبی عَلی دینِکَ وَطاعَتِکَ حَتّی اَلْقاکَ وَاَنْتَ عَنّی راضٍ غَیْرَ غَضْبانَ اِنَّکَ ذُوالْمَنِّ وَالْغُفْرانِ،«رَبَّنا اتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنا عَذابَ النّارِ»، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَصَلَّی اللّهُ عَلی رَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبیِ وَ اِلِه وَ سَلَّمَ.(1)

4) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ لَهُ الْحَمْدُ فِی الأُولی وَالآخِرَهِ، وَلَهُ الْحُکْمُ وَاِلَیْهِ یُرْجَعُ الأَمْرُ کُلُّهُ، یا مَنْ هُوَ أَعْلَمُ بِما فِی صُدُورِ الْعالَمِینَ، یا مَنْ یَبْدَوء الْخَلْقَ ثُمَّ یُعِیدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَیْهِ، وَلَهُ الْمَثَلُ الأَعْلی فِی السَّماواتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ، یا مَنْ أَحْسَنَ کُلَّ شَیْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الاءنسانِ مِنْ طِینٍ، یا مَنْ هُوَ الْحَقُّ وَهُوَ یَهْدِی السَّبِیلَ، یا مَنْ رَدَّ الَّذینَ کَفَرُوا بِغَیْظِهِمْ لَمْ یَنالُوا خَیْراً وَکَفَی اللّهُ الْمُوءْمِنینَ الْقِتالَ وَکانَ اللّهُ قَوِیّاً عَزِیزاً یا مَنْ یَعْلَمُ ما فِی الأَرْضِ وَما یَخْرُجُ مِنْها، وَما یَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما یَعْرُجُ فِیها وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ

أسْأَلُکَ بِما أوْجَبْتَ عَلی نَفْسِکَ لِمَنْ سَأَلَکَ، وَبِأَسْمائِکَ کُلِّها وَبِما ناجَیْتُکَ بِهِ فِی یَوْمِی هذا اَنْ تُثَبِّتَنِی حَتّی لا اَزُوْلَ وَ اَنْ تَهْدِیَنی حَتّی لا اَضِلَّ وَ اَنْ

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص270.

تَمْنَعَنی اَنْ اَجْهَلَ اَوْ یُجْهَلَ عَلَیَّ، وَأَنْ اُشایِعَ فِی سَفْکِ دَم وَلا تُقَوِّیَنی عَلی ظُلْمِ أَحَدٍ، وَلا تَجْعَلَنِی مِنَ الْقَوْمِ الظّالِمِینَ، وَلا تَجْعَلَنی اُوالِی لَکَ عَدُوّاً، أَوْ اُعادِی لَکَ وَلِیّاً، أَوْ أَرْضی لَکَ بِسَخَطٍ، أَوْ اُسْخِطُکَ بِرِضیً، أَوْ اُقْصِی لَکَ طالِباً أو اُجِیبُ داعِیاً اِلی ضَلالَهٍ أَوْ اُکَذِّبُ داعیاً اِلی حَقٍّ، أَوْ أجحَدُ بِآیاتِکَ، أَوْ یَحُلَّ بِی سَخَطُکَ، أَوْ أَتَّبِعُ هَوِیً بِغَیْرِ هُدیً مِنْکَ أَوْ أَقُولُ لِلَّذِینَ کَفَروا هوءلاءِ اَهْدی مِنَ الَّذینَ آمَنُوا سَبیلاً، وَأَسْأَلُکَ یا رَبِّ أنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الأَخْیارِ، وَتُحَرِّمَ جَسَدِی عَلَی النّارِ، وَتَجْعَلَنِی یا رَبِّ مِنَ الأبْرارِ، اِنَّکَ رَوءُفٌ رَحِیمٌ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، اِنّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدَنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

25) اعمال مخصوص روز بیست و پنجم

1) سُبْحانَ الَّذِی یَعْلَمُ ما فِی السَّماواتِ وَما فِی الأَرْضِ، ما یَکُونُ مِنْ نَجْوی ثَلاثَهٍ إِلاّ هُوَ رابِعُهُمْ، وَلا خَمْسَهٍ إِلاّ هُوَ سادِسُهُمْ، وَلا أَدْنی مِنْ ذلِکَ وَلا أَکْثَرَ إِلاّ هُوَ مَعَهُمْ أَیْنَما کانُوا، ثُمَّ یُنَبِّئُهُمْ بِما عَمِلُوا یَوْمَ الْقِیامَهِ، إِنَّ اللّهَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ، سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(1)

2) اَللّهُمَّ اجْعَلْنی مُحِبّا لِاَوْلِیائِکَ، وَمُعادِیا لِاَعْدائِکَ، وَمُتَمَسِّکا بِسُنَّهِ اَنْبِیائِکَ، یا عَظیما فی قُلُوبِ النَّبِیِّینَ.(2)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص395 و399.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص395 و399.

3) اَللّهُمَّ یاجاعِلَ اللَّیْلِ لِباسا، وَالنَّهارِ مَعاشا، وَالاَْرْضِ مِهادا، وَالْجِبالِ اَوتادا، یا اَللّهُ یا قادِرُ، یا اَللّهُ یا قاهِرُ، یا اَللّهُ یا حَنّانُ، یا اَللّهُ یا مَنّانُ، یا اَللّهُ یا سَمیعُ، یا اَللّهُ یا قَریبُ، یا اَللّهُ یا مُجیبُ، یا اَللّهُ یا باعِثُ، یا اَللّهُ یا وارِثُ، یا اَللّهُ یا حَقُّ،یا اَللّهُ یا وَکیلُ، یا اَللّهُ یا کَفیلُ، یا اَللّهُ یا رَبُّ، یا اَللّهُ یا مُغیثُ، یا اَللّهُ یا حَبیبُ، یا اَللّهُ یا جَلیلُ، یا اَللّهُ یا جَمیلُ، یا اَللّهُ یانُورُ، یا اَللّهُ یا ذَا الْعَظَمَهِ وَ الْجَبَرُوتِ وَالْفَضْلِ وَالاِْحْسانِ، وَالْمَنِّ وَالسُّلْطانِ.

سُبْحانَ الَّذی اَحْصی کُلَّ شَیْءٍ عِلْمُهُ، سُبْحانَ الَّذی عَمَّ الْخَلائِقَ رِزْقُهُ، سُبْحانَکَ «لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ سُبْحانَکَ اِنّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمینَ».

اَللّهُمَّ اجْعَلْ نُورا فی قَلْبی، وَنُورا فی سَمْعی، وَ نُورا فی بَصَری، وَنُورا فی شَعْری، وَنُورا فی بَشَری، وَنُورا فی عِظامی، وَنُورا فی لَحْمی، وَنُورا فی دَمی، وَنُورا عَنْ یَمینی، وَنُورا عَنْ شِمالی، وَنُورا مِنْ فَوْقی، وَنُورا مِنْ تَحْتی، وَنُورا مِنْ بَیْنِ یَدَیَّ، وَنُورا مِنْ خَلْفی. اَللّهُمَّ اَعْطِنی نُورا، وَهَبْ لی نُورا، وَاجْعَلْ لی نُورا، یا نُورَ السَّماواتِ وَالاَْرْضِ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُعْتِقَنی مِنَ النّارِ، وَتُدْخِلَنی جَنّاتٍ تَجْری مِنْ تَحْتِهَا الاَْنْهارُ، اِنَّکَ واحِدٌ عَزیزٌ غَفّارٌ.

اَللّهُمَّ اِنَّکَ تَعْلَمُ سِرّی فَاقْبَلْ مَعْذِرَتی، وَتَعْلَمُ ما فی نَفْسی فَاَقِلْنی عَثْرَتی، وَتَعْلَمُ حاجَتی فَاَعْطِنی مَسْاَلَتی، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُنَفِّسَ عَنّی کُرْبَتی، وَتَقْضِیَ عَنّی دَیْنی، وَتُرْضِیَ عَنّی اَصْحابَ التَّبِعاتِ مِنْ خَلْقِکَ، بِفَضْلِکَ وَجُودِکَ وَ کَرَمِکَ لا بِاسْتِحْقاقی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَحْیِنی بِعِزَّتِکَ الْقاهِرَهِ، وَسُلْطانِکَ الْعَظیمِ، فَاِنَّکَ حَیٌّ قَیُّومٌ لا یَمُوتُ،

وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَ الِه وَسَلَّمَ تَسْلیما.(1)

4) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ سَخَّرَ لِداوُدَ الْجِبالَ، وَاَلانَ لَهُ الْحَدیدَ، یا مَنْ یُمْسِکُ السَّماواتِ أنْ تَقَعَ عَلَی الْاَرْضِ اِلاّ بِاِذْنِهِ، یا مَنْ یُمْسِکُ السَّماواتِ وَالْاَرْضَ أنْ تَزُولا، یا مُحْیِیَ الْمَوْتی وَتَکْتُبُ ما قَدَّمُوا وَآثارَهُمْ وَکُلَّ شَیْءٍ أحْصَیْناهُ فِی إمامٍ مُبِینٍ، یا مَنْ خَلَقَ الْاَزْواجَ کُلَّها مِمّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ وَمِنْ أنْفُسِهِمْ وَمِمّا لا یَعْلَمُونَ، یا مَنْ یُحیِی الْعِظامَ وَهِیَ رَمِیمٌ، یا مَنْ مَنَّ عَلی مُوْسی وَهارُونَ وَنَجّاهُما مِنَ الْکَرْبِ الْعَظِیمِ، یا مَنْ سَبَقَتْ کَلِمَتُهُ لِعِبادِهِ الْمُرسَلِینَ وَالْمُوءْمِنِینَ، یا مَنْ اتی داوُدَ الْحِکْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطابِ، یا مَنْ سَخَّرَ لِسُلَیْمانَ الرِّیحَ تَجْری بِأمْرِهِ رُخاءً حَیْثُ أصابَ، یا غافِرَ الذَّنْبِ وَقابِلَ التَّوْبَ شَدِیدَ الْعِقابِ، یا ذَا الطَّوْلِ لا اِلهَ اِلاّ هُوَ إِلَیْهِ الْمَصِیرُ، یا مَنْ یَعْلَمُ خائِنَةَ الْاَعْیُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ

اَللّهُمَّ إنّی أَسْأَلُکَ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ فِی یَوْمی هذا رَجاءَ عَفْوِکَ أَنْ تَعْفُوَ عَنّی وَتَفْتَحَ لِی أبْوابَ الْخَیْرِ کُلَّها بِکَرَمِکَ وَالرَّحْمَهِ وَالْمَغْفِرَهِ بِجُودِکَ، وَأنْ تُوَفِّقَنِی اِلی أَحَبِّ الْأَعْمالِ إِلَیْکَ وَأَنْ تُرْشِدَنی اِلی ما یُزْلِفُنِی عِنْدَکَ، وَیُلْبِسُنِی رِضاکَ، وَأَنْ تُسَدِّدَنِی إلی أَطْیَبِ الْقَوْلِ عِنْدَکَ، وَأَنْ تَحْشُرَنِی یَوْمَ اَلْقاکَ مَعَ خَیْرِ خَلْقِکَ، وَتَجْعَلَ مُحَمَّداً وَأَهْلَ بَیْتِهِ الطّاهِرینَ شُفَعائی، وَتَجْعَلَنی مِنْ حِزْبِهِم وَمَوالِیهِمْ وَتَرْزُقَنِی خَیْرَ الدّارَیْنِ وَتَصْرِفَ عَنّی شَرَّ نَفْسِی وَسائِرَ ما تَکْرَهُهُ مِنْ اَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص272.

26) اعمال مخصوص روز بیست و ششم

1) سُبْحانَ اللّهِ مالِکِ الْمُلْکِ تُوءْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ، وَتَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشاءُ، وَتُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشاءُ، بِیَدِکَ الْخَیْرُ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، تُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ وَتُولِجُ النَّهارَ فِی اللَّیْلِ، وَتُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ، وَتُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی،

سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِین.(1)

2) اَللّهُمَّ اجْعَلْ سَعْیی فیهِ مَشْکُورا، وَذَنْبی فیهِ مَغْفُورا، وَعَمَلی فیهِ مَقْبُولاً، وَعَیْبی فیهِ مَسْتُورا، یا سامِعَ اَصْواتِ الْمُبْتَهِلِینَ .(2)

3) یا جاعِلَ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ ایَتَیْنِ، یا ماحِیَ ایَهِ اللَّیْلِ وَجاعِلَ ایَهِ النَّهارِ مُبْصَرَهً لِنَبْتَغِیَ فَضْلاً مِنْهُ وَ رِضْوانا، یا مُفَصِّلَ کُلِّ شَیْءٍ تَفْصیلاً، یا مانِعَ السَّماواتِ اَنْ تَقَعَ عَلَی الْأَرْضِ اِلاّ بِاِذْنِه وَحافِظَهُما اَنْ تَزُولا،«وَلَئِنْ زالَتا اِنْ اَمْسَکَهُما مِنْ اَحَدٍ مِنْ بَعْدِه اِنَّهُ کانَ حَلیما غَفُورا».

یا اَللّهُ یا واحِدُ، یا اَللّهُ یا اَحَدُ، یا اَللّهُ یا صَمَدُ، یا اَللّهُ یا وَهّابُ، یا اَللّهُ یا جَوادا لایَبْخَلُ، یا اَللّهُ لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ فاتَ مِنْها حَسْرَهٌ، وَ ما اُصیبَ مِنْها فِتْنَهٌ، اِلاّ مَنْ نالَتْهُ مِنْکَ عِصْمَهٌ،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْعِصْمَهَ مِنْها، وَ اَنْ لا تَجْعَلَنی مِمَّنِ اطْمَاَنَّ اِلَیْها وَاَخْلَدَاِلَیْها، وَاتَّبَعَ هَواهُ. اِلهی وَسَیِّدی، کَمْ لی مِنْ ذَنْبٍ بَعْدَ ذَنْبٍ، وَسَرَفٍ بَعْدَ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص399 و395.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص399 و395.

سَرَفٍ سَتَرْتَهُ، یا رَبِّ وَلَمْ تَکْشِفْ سِتْرَکَ عَنّی، بَلْ سَتَرْتَ الْعَوْرَهَ، کَثُرَتْ مِنِّی الْاِساءَهُ وَعَظُمَ حِلْمُکَ عَنّی خِفْتُ اَنْ اَکُونَ مُسْتَدْرَجا.

اِلهی وَسَیِّدی، هذِه یَدَیَ وَناصِیَتی بِیَدِکَ، مُقِرٌّ بِذَنْبی مُعْتَرِفٌ بِخَطیئَتی، فَاِنْ تَعْفُ فَرُبَّما عَفَوْتَ وَصَفَحْتَ وَاَحْسَنْتَ فَتَفَضَّلْتَ، وَاِنْ تُعَذِّبْنی فَبِما قَدَّمَتْ یَدایَ، وَما اَنْتَ بِظَلاّمٍ لِلْعَبیدِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِ مُحَمَّدٍ، یا مالِکَ الدُّنْیاوَالْاخِرَهِ، یا مَنْ لَهُ السَّماواتُ وَالاَرْضُ، یا مَنْ لَهُ الْخَلْقُ وَالاَمْرُ، یا مَنْ بِیَدِه مَلَکُوتُ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ یُجیرُ وَلا یُجارُ عَلَیْهِ، اَسْاَلُکَ فی هذِهِ السّاعَهِ بِجاهِ مُحَمَّدٍ وَاِلِ مُحَمَّدٍ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاِلِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُجیرَنی مِنَ النّارِ فی یَوْمِ الدّینِ یَوْمَ یُحْشَرُ الظّالِمُونَ، «یَوْمَ لا یَنْفَعُ مالٌ وَلا بَنُونَ اِلاّ مَنْ اَتَی اللّه بِقَلْبٍ سَلیمٍ»، اَللّهُمَّ سَلِّمْ لی قَلْبی مِنَ الْبَغْیِ وَالْحَسَدِ وَالْکِبْرِ وَالْعُجْبِ وَالرِّیاءِ وَالنِّفاقِ وَسُوءِ الاَخْلاقِ. اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ یا اِلهی مِنْ غِنیً یُطْغی، وَ مِنْ فَقْرٍ یُنْسی، وَمِنْ جارٍ یُؤْذِی، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ فَضائِحِ الْفَقْرِ، وَمِنْ مَذَلَّهِ الدَّیْنِ، وَمِنْ شَماتَهِ الْعَدُوِّ. اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ مَوْقِفٍ یُعْرِضُ فیهِ الصَّدیقُ، وَیَشْمَتُ بی فیهِ الْعَدُوُّ، وَ یَرْحَمُنی فیهِ الْحَمیمُ، وَ تَزْدَرینی فیهِ الْعُیُونُ، وَتَسُوءُنی فیهِ الذُّنُوبُ، وَاَعُوذُ بِکَ یارَبِّ اَنْ اُعادِیَ لَکَ وَلِیّا، اَوْ اُوالِیَ لَکَ عَدُوّا، اَوْ اَقُولَ لِحَقٍّ هذا باطِلٌ، اَوْ اَقُولَ لِباطِلٍ هذا حَقٌّ، اَوْ اَقُولَ لِلَّذینَ کَفَرُوا هؤُلاءِ اَهْدی مِنَ الَّذینَ امَنُوا سَبیلاً. اَللّهُمَّ سَلِّمْنی وَ سَلِّمْ لی دینی ، وَ اَعِنّی عَلی طاعَتِکَ ، وَ وَفِّقْنی لِمَرْضاتِکَ، وَاجْعَلْنی مِمَّنْ یَعْتَصِمُ بِحَبْلِکَ، وَ مِمَّنْ یُحِلُّ حَلالَکَ، وَیُحَرِّمُ حَرامَکَ، وَیُؤْمِنُ بِکَ وَ یَتَوَکَّلُ عَلَیْکَ، وَیَرُدُّ اُمُورَهُ کُلَّها اِلَیْکَ، وَفَوَّضْتُ اَمْری اِلَیْکَ، وَاَسْلَمْتُ نَفْسی، وَاَلْجَأْتُ ظَهْری فَلا تَکِلْنی اِلی نَفْسی وَلا اِلی مَخْلُوقٍ

وَاَنْتَ خَلَقْتَنی، وَلا تُسَلِّطْ عَلَیَ مَنْ لا یَرْحَمُنی، وَلا تَجْعَلْنی عِبْرَةً لِغَیْری، وَخِرْ لی فی جَمیع اُمُوری خِیَرَةً فی عافِیَهٍ، وَسَهِّلْ عَلَیَ اُمُورَ دُنْیایَ وَاخِرَتی.

اِلهی وَسَیِّدی، عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدَیْکَ یَسْاَلُکَ وَیَتَضَرَّعُ اِلَیْکَ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ اَنْ تُعینَنی عَلی جِهادِ نَفْسی، وَتُبْ عَلَیَ وَاعْصِمْنی، فَاِنّی فَقیرٌ اِلَیْکَ فَاَغْنِ فَقْری، رَبِّ هَبْ لی تَوْبَةً نَصُوحا وَنِیَّةً صادِقَةً، وَمُکْتَسَبا حَلالاً، وَعَمَلاً مُتَقَبَّلاً، وَ اَجِرْنی مِنَ الْجَهْلِ وَالنّارِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْعَفْوَ وَالْعافِیَهَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَتَیْتُکَ هارِبا مِنْ ذُنُوبی تائِبا، وَلِمَغْفِرَتِکَ طالِبا، وَ اِلَیْکَ راغِبا، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لی وَارْحَمْنی وَ اعْصِمْنی وَتُبْ عَلَیَ، اِنَّکَ اَنْتَ التَّوّابُ الرَّحیمُ وَصَلَّی اللّه ُ عَلیرَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَاِلِه وَسَلَّمَ.(1)

3) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ قَضی سَبْعَ سَماواتٍ طِباقاً فِی یَوْمَیْنِ وَأَوْحی إِلی کُلِّ سَماءٍ أَمْرَها، یا مَنْ یُنَزِّلُ الْغَیْثَ مِنْ بَعْدِ ما قَنَطُوا وَیَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِیُّ الْحَمیدُ، یا مَنْ یَعْلَمُ سِرَّ عِبادِهِ وَنَجْواهُم وَرُسُلُهُ لَدَیْهِمْ یَکْتُبُونَ یا مَنْ لَهُ الْکِبْریاءُ فِی السَّماواتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ، یا مَنْ یُحْیی وَیُمِیتُ رَبُّنا وَرَبُّ آبائِنَا الأَوَّلِینَ، یا مَنْ أَهْلَکَ الْقُری وَصَرَّفَ الآیاتِ لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ، یا مَنْ رَضِیَ عَنِ الْمُؤْمِنِینَ اِذْ یُبایِعُونَکَ تَحْتَ الشَّجَرَهِ فَعَلِمَ ما فی قُلُوبِهِمْ فَاَنْزَلَ السَّکِینَهَ عَلَیْهِمْ واَثابَهُمْ فَتْحاً قَرِیباً، یا مَنْ أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدی وَدِینِ الْحَقِّ لِیُظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کُلِّهِ وَکَفی بِاَللّهِ شَهِیداً

أَسْأَلُکَ یا إِلهِی بِما مَدَحْتُکَ بِهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَأَهْلِ بَیْتِهِ

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص274.

الْأَعْطْهارِ الْأَعْخْيارِ وَمَنْ آمَنَ بِهِمْ وَصَدَّقَهُمْ وَعَمِلَ بِطاعَتِهِمْ وَأَنْ تَتَعَطَّفَ عَلَىّ بِبَرَكاتِکَ وَتُوَسِّعَ عَلَىَّ مِنْ رِزْقِکَ وَفَضْلِکَ، وَتُتِمَّ عَلَىّ نِعْمَتَکَ وَتُهَنِّئَنِی بِکَرامَتِکَ، وَتَجْعَلَنِی مِنَ الشّاکِرِینَ لَکَ وَهَواىَ إِلَیْکَ وَحَسْبِی وَتَوَکَّلی عَلَیْکَ وَذُلّی لَکَ وَخُضُوعِی بَیْنَ یَدَیْکَ، وَحَوائِجی کُلُّها إِلَیْکَ وَمَقْضِیَّةً عِنْدَکَ وَلَدَیْکَ، فَلا مَلْجَأَ وَلا مَنْجا وَلا مُلْتَجَأَ مِنْکَ إِلاّ اِلَیْکَ وَأَنْ تُتِمَّ إِحْسانَکَ إِلَیَّ بِفَکِّ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، وَأَنْ تَحْشُرَنی مَعَ أَهْلِ بَیْتِ نَبِیِّکَ الْأَعْخْیارِ الْأَعْبْرارِ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَهُوَ عِنْدَکَ یَسِیرٌ، وَاَنَا اِلی إِحْسانِکَ فَقِیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

27) اعمال مخصوص روز بیست و هفتم

1) سُبْحانَ الَّذِی بِیَدِهِ مَفاتِحُ الْغَیْبِ لا یَعْلَمُها إِلاّ هُوَ، وَیَعْلَمُ ما فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَما تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَهٍ إِلاّ یَعْلَمُها، وَلا حَبَّهٍ فِی ظُلُماتِ الْأَعْرْضِ وَلا رَطْبٍ وَلا یابِسٍ إِلاّ فِی کِتابٍ مُبِینٍ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(1)

2) اَللّهُمَّ ارْزُقْنی فِیهِ فَضْلَ لَیْلَهَ الْقَدْرِ، وَصَیِّرْ أُمُوری فِیهِ مِنَ الْعُسْرِ اِلَی الْیُسْرِ، وَاقْبَلْ مَعاذیری، وَحُطَّ عَنِّی الْوِزْرَ، یا رَؤُفاً بِعِبادِهِ الصّالِحِینَ.(2)

3) یا مادَّ الظِّلِّ وَ لَوْ شِئْتَ لَجَعَلْتَهُ ساکِنا، ثُمَّ جَعَلْتَ الشَّمْسَ عَلَیْهِ دَلیلاً،

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص403 و404.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص403 و404.

ثُمَ قَبَضْتَهُ اِلَیْکَ قَبْضا یَسیرا، یاذَا الْحَوْلِ وَالطَّوْلِ وَالْکِبْرِیاءِ وَالْاَلاءِ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ عَلاّمُ الْغُیُوبِ وَالشَّهادَهِ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ، لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا قُدُّوسُ یا سَلامُ یا مُؤْمِنُ یا مُهَیْمِنُ یاعَزیزُ یا جَبّارُ یا مُتَکَبِّرُ یا خالِقُ یا بارِئُ یا مُصَوِّرُ، یا اَللّهُ یااَللّهُ لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَ الْاَلاءُ. اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ اسْمی فی هذَا الْیَوْمِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَحَسَناتی فی عِلِّیِّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً یارَبَّ الْعالَمینَ.

اَللّهُمَّ هَبْ لی یَقینا تُباشِرُ بِهِ قَلْبی، وَاِیمانا دائِما یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَ تُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَارْزُقْنی شُکْرَکَ وَذِکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ اِلَیْکَ وَالْاِنابَهَ وَالتَّوْفیقَ، وَاجْعَلْ ما یُقَرِّبُنی اِلَیْکَ مِنْ طاعَتِکَ خالِصا لَکَ بِنِیَّهٍ صادِقَهٍ، وَعَزْمِ اِرادَهٍ فی غَیْرِ فَخْرٍ وَلا کِبْرٍ یا کَریمُ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْ لی قَلْبا یَخْشاکَ کَاَنَّهُ یَراکَ حَتّی یَلْقاکَ، یا رَبَّ السَّماواتِ الْمَبْنِیّاتِ وَمافیهِنَّ مِنَ النُّورِ وَالظُّلُماتِ، وَیارَبَّ الْاَرَضینَ الْمَبْسُوطاتِ، وَما فیهِنَّ مِنَ الْخَلائِقِ وَالْبَریّاتِ، وَ یا رَبَّ الْجِبالِ الرّاسِیاتِ، وَ یا رَبَّ الرِّیاحِ الذّارِیاتِ، وَیارَبَّ السَّحابِ الْمُمْسَکاتِ الْمُنْشَاَتِ بَیْنَ الْاَرَضینَ وَالسَّماواتِ، وَیارَبَّ النُّجُومِ الْمُسَخَّراتِ فی جَوِّ السَّماءِ خافِیاتٍ وَ بادِیاتٍ، وَیا عالِمَ الْخَفِیّاتِ، وَیا سامِعَ الْاَصْواتِ، وَ یا مُجیبَ الدَّعَواتِ، وَ یا رَفیعَ الدَّرَجاتِ، وَیا قاضِیَ الْحاجاتِ، وَیا نَفّاحا بِالْخَیْراتِ، وَیا ساتِرَ الْعَوْراتِ، وَیا کاشِفَ الْکُرُباتِ، وَیا مُقیلَ الْعَثَراتِ.

اَسْاَلُکَ بِالْحَجِّ الْاَکْبَرِ، وَ مِنی وَعَرَفاتٍ، وَاَسْاَلُکَ بِهذِهِ الْاَسْماءِ الْمُبارَکاتِ تَوْفیقَ اَهْلِ الْهُدی، وَعَمَلَ اَهْلِ الْیَقینِ، وَ مُناصَحَهَ اَهْلِ التَّوْبَهِ، وَعَزْمَ اَهْلِ

الصَّبْرِ، وَ حَزْمَ اَهْلِ الْخَشْيَهِ، وَشَوْقَ اَهْلِ الْجَنَّهِ، وَطَلَبَ اَهْلِ الرَّغْبَهِ، وَعِرْفانَ اَهْلِ الْعِلْمِ، وَتَقِيَّهَ اَهْلِ الْوَرَعِ. حَتّی اَخافَکَ اللّهُمَّ مَخافَهً تَحْجُزُنی بِها عَنْ مَعاصیکَ، وَحَتّی اَعْمَلَ بِطاعَتِکَ عَمَلاً اَسْتَحِقُّ بِه کَرامَتَکَ، وَ حَتّی اُناصِحَکَ فِی التَّوْبَهِ خَوْفا مِنْکَ، وَحَتّی اُخْلِصَ لَکَ النَّصیحَهَ حُبّا لَکَ، وَاَتَوَ کَّلَ عَلَیْکَ فِی الاُمُورِ کُلِّها، حَسُنَ ظَنّی بِکَ سُبْحانَ خالِقِ النُّورِ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی رَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَاِلِه وَسَلَّمَ تَسْلیما.(1)

4) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ خَلَقَ الزَّوْجَیْنِ الذَّکَرَ وَالأُنثی مِنْ نُطْفَهٍ إذا تُمْنی یا مَنْ أهْلَکَ عاداً الأُولی وَثَمُودَ فَما أبْقی وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إنَّهُمْ کانُوا هُمْ أظْلَمَ وَأطْغی، یا مَنْ فَتَحَ أبْوابَ السَّماءِ بِماءٍ مُنْهَمِرٍ وَفَجَّرَ الأرْضَ عُیُوناً فَالْتَقَی الْماءُ عَلی أمْرٍ قَدْ قُدِرَ، یا مَنْ یَسَّرَ الْقُرْانَ لِلذِّکْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّکِرٍ یا مَنْ نَجی آلَ لُوطٍ بِسَحَرٍ نِعْمَهً مِنْ عِنْدِهِ، یا مَنْ خَلَقَ کُلَّ شَیْءٍ بَقَدَرٍ، یا مَنْ أخَذَ آلَ فِرْعَوْنَ أخْذَ عَزِیزٍ مُقْتَدِرٍ، یا مَنْ رَفَعَ السَّماءَ وَوَضَعَ الْمِیزانَ یا مَنْ وَضَعَ الأرْضَ لِلأنامِ یا مَنْ یُسَبِّحُ لَهُ ما فی السَّماواتِ وَالأرضِ وَهُوَ الْعَزیزُ الْحَکِیمُ یا مَنْ هُوَ الأوَّلُ وَالآخِرُ وَالظّاهِرُ وَالْباطِنُ وَهُوَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ

اَللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ بِما ناجَیتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ فِی یَوْمِی هذا أَنْ تُصَلّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَعِتْرَتِهِ الطّاهِرینَ، وَأَنْ تَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، یا مَنْ أیادِیه وَنِعَمُهُ لا تُحْصی بِعَدَدٍ وَلا تُکافی بِعَمَلٍ، اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی خَلَقَنِی وَلَمْ أکُ شَیْئاً مُذْکُوراً، وَفضَّلَنی عَلی کَثِیرٍ مِمَّن خَلَقَ فِی الرِّزْقِ، وَالْحَمْدُللّهِ وَاَسْتَغْفِرُ اللّهَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ وَأسْئَلُهُ فی یَوْمِی هذا وَساعَتِی هذِهِ وَزَمانی أنْ یَتَکَرَّمَ عَلَیَّ بِالْعَفْوِ مِنْ عَذابِه وَ

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص278.

الْاءقالَهِ مِنْ عِقابِه، وَ الْقَبُولِ لِما فَرَضَ عَلَىَّ وَ اَنْ يَرْزُقَنِى خَيْرَ الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ وَالْاَمْنَ وَالْعافِيَهَ وَالْغِنى وَالْمَغْفِرَهَ، إِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وآلِهِ الطّاهِرينَ.

28) اعمال مخصوص روز بيست و هشتم

1) سُبْحانَ الَّذِى لا يُحْصى مِدْحَتَهُ الْقائِلُونَ، وَلا يَجْزِى بآلائِهِ الشّاكِرُونَ الْعابِدُونَ، وَهُوَ كَما قالَ وَفَوْقَ ما نَقُولُ، وَاللّهُ كَما أَثْنى عَلى نَفْسِهِ وَلا يُحِيطُونَ بِشَىْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلاّ بِما شاءَ، وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّماواتِ وَالاَرْضَ وَلا يَوءُدُهُ حِفْظُهُما، وَهُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِيمُ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ كَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.(1)

2) اَللّهُمَّ وَفِّرْ حَظّى فيهِ مِنَ النَّوافِلِ، وَاَكْرِمْنى فيهِ بِاِحْضارِ الاَحْلامِ فِى الْمَسائِلِ، وَقَرِّبْ وَسيلَتى اِلَيْکَ مِنْ بَيْنِ الْوَسائِلِ، يا مَنْ لا يَشْغَلُهُ اِلْحاحُ الْمُلِحّينَ.(2)

3) يا خازِنَ اللَّيْلِ فِى الْهَواءِ، وَخازِنَ النُّورِ فِى السَّماءِ، وَمانِعَ السَّماءِ اَنْ تَقَعَ عَلَى الاَرْضِ اِلاّ بِاِذْنِه، وَحارِسَهُما اَنْ تَزُولا، يا غَفُورُ يا رَحيمُ يا رَبّاهُ، يا اَللّهُ يا باعِثُ، يا اَللّهُ يا مُصَوِّرُ، وَاَنْتَ يا اَللّهُ يااَللّهُ يااَللّهُ لَکَ الاَسْماءُالْحُسْنى وَالاَمْثالُ الْعُلْيا وَالْكِبْرِياءُ وَالاَلاءُ.

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص407.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص407.

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَغْفِرَ لی خَطیئَتی وَجَهْلی وَظُلْمی وَاِسْرافی عَلی نَفْسی، وَ ما اَنْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تَغْفِرَ لی ما قَدَّمْتُ وَما اَخَّرْتُ، وَما اَعْلَنْتُ وَ ما اَسْرَرْتُ.

اَللّهُمَّ عافِنی وَاعْفُ عَنّی وَسَدِّدْنی وَاهْدِنی، وَقِنی شُحَّ نَفْسی وَبارِکْ لیفیما رَزَقْتَنی، وَاَعِنّی عَلی ما کَلَّفْتَنی، وَقِنی عَذابَ النّارِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الْفَخْرِ وَالْکِبْرِ، وَ اَعُوذُ بِکَ اَنْ اُرَدَّ اِلی اَرْذَلِ الْعُمُرِ، وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ فِتْنَهِ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ وَعَذابِ النّارِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ طَمَعٍ یَهْدی اِلی طَمَعٍ، وَمِنْ طَمَعٍ حینَ لا طَمَعَ، وَاَعُوذُ بِکَ اَنْ اَسْاَلَ غَیْرَکَ، وَاَطْلُبَ مِنْ سِواکَ، وَاَتَوَکَّلَ اِلاّ عَلَیْکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَجَنِّبْنی مُنْکَراتِ الْاَهْواءِ وَمُبْتَدَعاتِ الْاَعْمالِ، وَمُعْضِلاتِ الْاَدْواءِ. اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَالْکَسَلِ وَ غَلَبَهِ الدَّیْنِ وَغَلَبَهِ بَنیادَمَ، وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ فِتْنَهِ الْمَحْیا وَالْمَماتِ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ جارِ السُّوءِ وَقَرینِ السُّوءِ فی دارِ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الْغَفْلَهِ وَالْقَسْوَهِ وَالْعَیْلَهِ وَ الذِّلَّهِ وَالْمَسْکَنَهِ.

وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الْکُفْرِ وَالْفَقْرِ، وَمِنْ وَسْوَسَهِ الصَّدْرِ وَتَشْتیتِ الاْمْرِ.

وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الرِّیاءِ وَالسُّمْعَهِ، وَمِنْ تَحْویلِ الْعافِیَهِ، وَمنْ جَهْدِ الْبَلاءِ.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی ذَنْبی، وَ اَذْهِبْ غَیْظَ قَلْبی وَغِلَّ صَدْری، وَاَجِرْنیمِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیم، اَللّهُمَّ بِکَ اَحْیا وَبِکَ اَمُوتُ،وَاِلَیْکَ النُّشُورُ،وَاَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یا جَوادُ یا قَریبُ، یا مُجیبُ یا عَزیزُ، یا جَبّارُ یا مُتَکَبِّرُ، یا قادِرُ یا مُقْتَدِرُ.

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَرْزُقَنی رِزْقا حَلالاً طَیِّبًا مِنْ

سَعَهِ فَضْلِکَ تَزیدُنی بِذلِکَ شُکْرا، وَاِلَیْکَ فاقَهً وَفَقْرا، وَبِکَ عَمَّنْ سِواکَ تَعَفُّفا وَغِنیً. اَللّهُمَّ یَسِّرْ لی ما اَخافُ عُسْرَهُ، وَسَهِّلْ لی ما اَخافُ حُزُونَتَهُ، وَفَرِّجْ عَنّی ما اَخافُ ضَیْقَهُ، وَنَفِّسْ عَنّی ما اَخافُ غَمَّهُ، وَاکْشِفْ عَنّی ما اَخافُ کَرْبَهُ، یا مُفَرِّجَ الْکَرْبِ الْعَظیمِ فَرِّجْ کَرْبی وَ کَرْبَ کُلِّ مَکْرُوبٍ مِنَ الْمُسْلِمینَ، وَتَقَبَّلْ مِنّی سَعْیی، وَزَکِّ عَمَلی، وَلا تَرُدَّنی خائِبا وَلا مَقْبُوحا، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اِلهی وَسَیِّدی اِیّاکَ قَصَدْتُ بِدُعائی، وَاِیّاکَ رَجَوْتُ لِمَسْاَلَتی،وَبِکَ طَلَبْتُ لِفاقَتی، وَاِلَیْکَ قَصَدْتُ لِحاجَتی، وَاَسْاَلُکَ بِجاهِ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ اَنْ تُحَقِّقَ رَجائی فیما بَسَطْتُ مِنْ اَمَلی، وَلا تَقْطَعْ رَجائی بِسُوءِعَمَلی، وَلاتُؤاخِذْنی بِقَبیحِ فِعْلی، وَلا تَرُدَّنی خائِبا لِفَسادِ نِیَّتی، وَتَعَطَّفْ عَلَیَ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، وَاَصْلِحْ مِنّی ما کانَ فاسِدا، وَتَقَبَّلْ مِنّی ما کانَ صالِحا، وَشَفِّعْ فِیَ مُحَمَّدا وَ الَ مُحَمَّدٍ، وَاسْتَجِبْ دُعائی وَارْحَمْ تَضَرُّعیوَشَکْوایَ، وَاقْضِ لی جَمیعَ حَوائِجی، وَاعْتِقْنی مِنَ النّارِ، وَاَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ وَمَنِّکَ وَفَضْلِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، فَاِنَّکَ تَفْعَلُ ما تَشاءُ، وَتَحْکُمُ ما تُریدُ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی رَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَالِه وَسلَّمَ تَسْلیما.(1)

4) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ کَتَبَ لاَءغْلِبَنَّ اَنَا وَ رُسُلی إنَّ اللّهَ قَوِیٌّ عَزِیزٌ

یا اَللّهُ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُوءْمِنُ الْمُهَیْمِنُ الْعَزِیزُ الْجَبّارُ الْمُتَکَبِّرُ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمُصَوِّرُ لَکَ الأَسْماءُ الْحُسْنی یُسَبِّحُ لَکَ ما فِی السَّمواتِ وَالاَءرْضِ وَاَنْتَ الْعَزِیزُ الْحَکیمُ، یا مَنْ اَیَّدَ الَّذینَ آمَنُوا عَلی عَدُوِّهِمْ فَاَصْبَحُوا ظاهِرِینَ، یا مَنْ بَعَثَ فِی الأُمّیّینَ رَسُولاً مِنْهُمْ یَتْلُوا عَلَیْهِمْ آیاتِهِ وَیُزَکّیهِمْ

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص279.

وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتابَ وَالْحِكْمَةَ، يا خَيْرَ الرّازِقينَ، يا مَنْ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، يا مَنْ خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَياةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً وَهُوَ الْعَزيزُ الْغَفورُ، اللّهُمَّ إِنّى أَسْأَلُکَ بِما ناجَيْتُکَ بِهِ فى يَوْمِى هذا وَشَهْرِى هذَا الَّذى عَظَّمْتَهُ وَ شَرَّفْتَهُ وَ كَرَّمْتَهُ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبينَ الْاَخْيارِ مِنْ خَلْقِکَ وَاَنْ تُقيلَنِى عَلى ما كانَ مِنّى، فَقَدْ تَعْلَمُ حاجَتِى وَأَعْطِنِى سُؤْلى وَرَغَبَتى، فَأَنْتَ عالِمٌ بِما فى نَفْسِى فَاغْفِرْ لى ذُنُوبِى وَاقْضِ لى سائرَ حَوائِجى، وَاَصْلِحْ لى شَأْنِى، وَارْزُقْنِى خَيْرَ الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ وَفُكَّ رَقَبَتِى مِنَ النّارِ وَهَبْ لى رِضْوانَکَ وَالْجَنَّهَ، فَاِنَّ ذلِکَ عِنْدَکَ يَسِيرٌ وَأَنْتَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، وَاَنَا إِلَيْکَ فَقِيرٌ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبىِّ وَآلِهِ وَسَلَّم.

29) اعمال مخصوص روز بيست و نهم

1) سُبْحانَ الَّذِى يَعْلَمُ ما يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَما يَخْرُجُ مِنْها، وَما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما يَعْرُجُ فِيها، وَلا يَشْغَلُهُ ما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما يَعْرُجُ فِيها عَمّا يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَما يَخْرُجُ مِنْها، وَلا يَشْغَلُهُ ما يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَما يَخْرُجُ مِنْها عَمّا يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما يَعْرُجُ فِيها.

وَلا يَشْغَلُهُ عِلْمُ شَىْءٍ عَنْ عِلْمِ شَىْءٍ، وَلا يَشْغَلُهُ خَلْقُ شَىْءٍ عَنْ خَلْقِ شَىْءٍ، وَلا حِفْظُ شَىْءٍ عَنْ حِفْظِ شَىْءٍ، وَلا يُساوِيهِ شَىْءٌ، وَلا يَعْدِلُهُ شَىْءٌ، لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَىْءٌ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّهِ

مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(1)

2) اَللّهُمَّ غَشِّنِی فیهِ بِالرَّحْمَهِ وَالتَّوْفیقِ وَالْعِصْمَهِ، وَطَهِّرْ قَلْبی مِنْ غَیاهِبِ التُّهَمَهِ، یا رَؤُفاً بِعِبادِهِ الْمُؤْمِنینَ.(2)

3) یا مُکَوِّرَ اللَّیْلِ عَلَی النَّهارِ، وَ مُکَوِّرَ النَّهارِ عَلَی اللَّیْلِ، یا عالِمُ یاخَبیرُ یا رَبَّ الْاَرْبابِ یا سَیِّدَ السّاداتِ یا اَللّهُ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ، یا مَنْ هُوَ اَقْرَبُ اِلَیَ مِنْ حَبْلِ الْوَریدِ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَ الْآلاءُ.

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُنَزِّلَ عَلَیْنا مِنَ السَّماءِ رَحْمَتَکَ، وَ اَنْ تَقْبَلَ صَوْمَنا وَصَلاتَنا وَقِیامَنا وَعِبادَتَنا وَشُکْرَنا وَاجْعَلْنا لِاَنْعُمِکَ مِنَ الشّاکِرینَ. اَللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّا کَما تَقَبَّلْتَ مِنَ الْمُتَّقینَ، وَاغْفِرْ لَنا کَما غَفَرْتَ لِلْمُؤْمِنینَ، وَ ارْحَمْنا کَما رَحِمْتَ الْمُحْسِنینَ، وَاَخْرِجْنا مِنَ الظُّلُماتِ اِلَی النُّورِ، یا مَنِ الْعَسیرُ عَلَیْهِ یَسیرٌ، یَسِّرْ لَنا قَضاءَ حَوائِجِنا، وَاسْتَجِبْ لَنا دُعاءَنا یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرّینَ، وَاَعْطِنا ما سَاَلْناکَ یا مُعْطِیَ السّائِلینَ، وَارْزُقْنا یا خَیْرَ الرّازِقینَ، فَاِنَّکَ تَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ خَوْفَ الْعالِمینَ، وَخُشُوعَ الْعابِدینَ، وَعِبادَهَ الْمُخْلِصینَ، وَاِخْلاصَ الْخاشِعینَ، وَیَقینَ الْمُتَوَکِّلینَ، وَ تَوَکُّلَ الْفائِزینَ وَ فَوْزَ الْمُکْرَمینَ، وَتَفَکُّرَ الذّاکِرینَ، وَذِکْرَ الْمُخْبِتینَ، وَ اِخْباتَ الْمُسْتَقیمینَ، وَاسْتِقامَهَ الْمُهْتَدینَ،وَهُدَی الْمُسْلِمینَ، وَاِسْلامَ الْمُؤْمِنینَ، وَاجْعَلْ ذلِکَ خالِصا بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ. یا رَبَّ الْخَیْرِ کُلِّه، الْخَیْرُ کُلُّهُ بِیَدِکَ وَعِنْدَکَ، وَخابَ مَنْ کانَ دُعاؤُهُ لِغَیْرِکَ، وَکُلُّ خَیْرٍ نیلَ اَوْ اُصیبَ فَمِنْ خَیْرِ فَضْلِکَ. اِلهی

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص410.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص410.

وَسَیِّدی فَاَعْطِنی مِنْ فَضْلِکَ وَسَعَهِ رَحْمَتِکَ غُفْرانَ خَطیئَتی وَسَتْرَ عَوْرَتی، وَ اِقالَهَ عَثْرَتی، وَتَحْقیقَ رَجائی، وَبُلُوغَ اَمَلی، فَاِنَّکَ ثِقَتی وَعُدَّتی وَاَنْتَ حَسْبی وَکَفی وَنِعْمَ الْوَکیلُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِالْعَظیمِ، سُبْحانَکَ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ اِنّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمینَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْتَوْدِعُکَ نَفْسی وَدِینی وَمالی وَوَلَدی وَکُلَّ ضَیْعَهٍ هِیَ لی، وَ اِخْوانی فیکَ مِنَ الْمُؤْمِنینَ، وَاَسْتَحْفِظُکَ ذلِکَ کُلَّهُ، فَاِنَّهُ لا یَضیعُ ضَیْعَتَهُ عَلَیَ وَاَنْتَ حافِظا، بَلْ اَنْتَ خَیْرٌ حافِظا وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ، وَکَفی بِکَ صاحِبا. اَللّهُمَّ اذْکُرْنی وَ جَمیعَ الْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ، وَالْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ فِی الْمَلاَءِ الاَعْلی بِخَیْرٍ، وَ اَوْجِبْ لی وَلَهُمْ مِنْ رَحْمَتِکَ اَفْضَلَ ما اَوْجَبْتَ لِاَحَدٍ مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ. اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی وَلِوالِدَیَّ وَ ارْحَمْهُما کَما رَبَّیانی صَغیرا، وَاجْزِهِما عَنّیخَیْرا، وَ اَلْحِقْنی بِالصّالِحینَ، وَ عَرِّفْ بَیْنی وَ بَیْنَهُما فی مُسْتَقَرِّ رَحْمَتِکَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ. اَللّهُمَّ افْتَحْ لَنا بِخَیْرٍ وَاخْتِمْ لَنا بِخَیْرٍ، وَاجْعَلْنا مِنْ اَهْلِ الْخَیْرِ، اَللّهُمَ بِعِلْمِکَ الْغَیْبِ وَ قُدْرَتِکَ عَلَی الْخَلْقِ، اَحْیِنی ما عَلِمْتَ الْحَیاهَ خَیْرا لی.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ خَشْیَتَکَ فِی الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ، وَ کَلِمَهَ الْعَدْلِ فِی الرِّضا وَالْغَضَبِ، وَاَسْاَلُکَ قُرَّهَ عَیْنٍ لا تَنْقَطِعُ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ ضَرّاءَ اَوْ مَضَرَّهٍ، اَوْ فِتْنَهٍ مُضِلَّهٍ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْیِکَ وَکَشْفِ سِتْرِکَ، وَنِسْیانِ ذِکْرِکَ.

اَللّهُمَّ اِنّی فی کَنَفِکَ وَحِفْظِکَ وَحِرْزِکَ فی لَیْلی وَنَهاری، وَنَوْمیوَقَراری، وَظَعْنی وَاَسْفاری، ذِکْرُکَ شِعاری، وَدُعاؤُکَ دِثاری، لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ تَنْزیها لِوَجْهِکَ الْعَظیم، اَجِرْنی مِنْ عَذابِکَ الاَلیم، وَمِنْ شَرِّ اَعْدائِکَ، وَاَصْفِ عَلَیَ سُرادِقاتِ حِفْظِکَ. سُبْحانَکَ یا ذَا الْجَلالِ وَ الاِکْرامِ، بِکَ امَنْتُ، وَعَلَیْکَ

تَوَكَّلْتُ، وَاِلَيْکَ حاکَمْتُ، وَاَنْتَ حَسْبِی وَکَفی وَنِعْمَ الْوَکیلُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ ِ الْعَلِیِ الْعَظیمِ، وَصَلَّی اللّه ُ عَلی رَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَاِلِه وَسَلَّمَ.(1)

4) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدی، وَأَسْأَلُکَ یا مَنْ خَلَقَ سَبْعَ سَماواتٍ طِباقاً وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِیهِنَّ نُوراً وَالشَّمسَ سِراجاً، یا مَنْ لا یُوجَدُ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَداً، یا مَنْ أحاطَ بِما لَدَیْهِ وَأحصی کُلَّ شَیْءٍ عَدَداً، یا أَهْلَ التَّقْوی وَیا أَهْلَ الْمَغْفِرِهِ، یا مَنْ هُوَ قادِرٌ عَلی أَنْ یُحْیِیَ الْمَوْتی، یا مَنْ أَعَدَّ لِلْکافِرِینَ سَلاسِلَ وَأَغْلالاً وَسَعِیراً، یا مُرْسِلَ الْمُرْسَلاتِ وَالْعاصِفاتِ والنّاشِراتِ وَالْفارِقاتِ وَالْمُلْقِیاتِ ذِکْراً، یا مَنْ خَلَقَ الْأَرْضَ کِفاتاً أَحْیاءً وأَمْواتاً وَجَعَلَ فیها رَواسِیَ شامِخاتٍ وَأَسْقی عِبادَهُ ماءً فُراتاً أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ أَنْتَ اللّهُ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظّاهِرُ وَالْباطِنُ وَأَنْتَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ، وَبِما سَأَلَکَ بِهِ السّابِقُونَ مِنْ عِبادِکَ الصّالِحِینَ أَنْ تَرْزُقَنِی فِعْلَ الْخَیْراتِ وَالْعَمَلَ الصّالِحَ وَاجْتِنابَ الْفَواحِشِ وَما لا تَرْضی بِهِ، یا مَنْ لا یُعْجِزُهُ شَیْءٌ أَرادَهُ وَیا مَنْ لا یَتَعاظَمُهُ غُفْرانُ الذُّنُوبِ الْعِظامِ، یا مَنْ یُقِیلُ الْعاثِرِینَ وَیَعْفُوا عَنِ الْمُذْنِبِینَ، وَیَتَکَرَّمُ عَلَی الْمُسیئِینَ وَیَفْتَحُ بابَ التَّوبَهِ لِلْخاطِئِینَ اِرْحَمْنِی فَاِنَّکَ أَرْحَمُ الرّاحِمینَ، وَاَعْتِقْنِی فِی یَوْمِی هذا مِنَ النّارِ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ وَسَلَّمَ.

30) اعمال مخصوص روز سی ام

روز سی ام ماه رمضان پایان یک مکتب تربیتی یک ماهه است،

شخص روزه دار باید در رفتار و کردار خود نیک بیندیشد که آیا در مدت

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص282.

یکماه چقدر دگرگون شده، چقدر به تهذیب نفس پرداخته، چقدر از گناهان و لغزشهایش را رها کرده، چقدر با عبادت و اطاعت پروردگار عالم انس گرفته است؟ اگر نتیجه این ارزیابی مثبت باشد، خدا را سپاس گفته، از خداوند منّان تداوم این حال را مسألت نماید و اگر نتیجه منفی باشد، توجه کند که آخرین فرصت است و در احادیث فراوان تأکید شده که محروم کسی است که از مغفرت پروردگار در ماه رمضان محروم باشد.(1)

پس توبه و انابه کند، از خداوند منّان طلب آمرزش نماید، برای شمول الطاف الهی تضرّع کند، با ریزش قطرات اشک خود، بارش رحمت حضرت احدیّت را به سوی خوذ جذب نماید.

بر اساس روایات اهلبیت علیهم السلام شیاطین در ماه رمضان در بند هستند و با پایان یافتن ماه رمضان از بند رها می شوند، پس اندوخته های خود را از مکتب تربیتی ماه رمضان به کار بسته، خود را برای نبرد دائم با شیاطین مهیّا سازد.

و اینک شماری از دعاهای مخصوص سی امین روز ماه رمضان:

1) اللّهُمَّ إِنَّکَ أَرْحَمُ الرّاحِمِینَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، تَفَضَّلْتَ عَلَیْنا فَهَدَیْتَنا، وَمَنَنْتَ عَلَیْنا فَعَرَّفْتَنا، وَاَحْسَنْتَ إِلَیْنا فَاَعَنْتَنا عَلی أَداءِ مَا افْتَرَضْتَ عَلَیْنا مِنْ صِیامِ شَهْرِکَ شَهْرِ رَمَضانَ، فَلَکَ الْحَمْدُ بِمَحامِدِکَ کُلِّها عَلی جَمِیعِ نَعْمائِکَ کُلِّها، حَتّی یَنْتَهِی الْحَمْدُ اِلی ما تُحِبُّ وَتَرْضی.

وَهذا آخِرُ یَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ فَاِذَا انْقَضی فَاخْتِمْهُ لَنا بِالسَّعادَهِ وَالرَّحْمَهِ وَالْمَغْفِرَهِ، وَالرِّزْقِ الْواسِعِ الْکَثِیرِ الطَّیِّبِ، الَّذِی لا حِسابَ فِیهِ وَلا عَذابَ عَلَیْهِ، وَالْبَرَکَهِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَالْعِتْقِ مِنَ النّارِ، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْهُ، وَأَهِّلْهُ عَلَیْنا، بِأَفْضَلِ الْخَیْرِ وَالْبَرَکَهِ وَالسُّرُورِ عَلَیَّ، وَعَلی أَهْلِی وَوالِدِی وَذُرِّیَّتِی یا

1- مجلسی، بحارالأنوار، ج96، ص356.

كَرِيمُ. اللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی اَنْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ، هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ وَقَدْ تَصَرَّمَ، فَأَعُوذُ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ أَنْ تَغِیبَ الشَّمْسُ مِنْ هذَا الْیَوْمِ، أَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ هذِهِ اللَّیْلَهِ، وَلَکَ قِبَلِی ذَنْبٌ أَوْ تَبِعَهٌ، تُرِیدُ أَنْ تُعَذِّبَنِی عَلَیْها یَوْمَ أَلْقاکَ. أَیْ مُلَیِّنَ الْحَدِیدِ لِداوُدَ، أَیْ کاشِفَ الْکَرْبِ الْعَظِیمِ عَنْ أَیُّوبَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلی أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ، وَهَبْ لِی فَکاکَ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ وَکُلَّ تَبِعَهٍ وَذَنْبٍ لَکَ قِبَلِی، وَاخْتِمْ لِی بِالرِّضا وَالْجَنَّهَ.

یا اَللّهُ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الْمُبارَکِینَ الاَْخْیارِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً.(1)

2) اَللّهُمَّ اجْعَلْ صِیامی فیهِ بِالشُّکْرِ وَالْقَبُولِ، عَلی ما تَرْضاهُ وَیَرْضاهُ الرَّسُولُ، مُحْکَمَهً فُرُوعُهُ بِالاُصُولِ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ الطَّیِّبِینَ الطّاهِرِینَ الاَْخْیارِ الاَْبْرارِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِمْ.(2)

3) سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ السَّماواتِ وَالاَْرْضِ جاعِلِ الْمَلائِکَهِ رُسُلاً اُولِی أَجْنِحَهٍ مَثْنی وَثُلاثَ وَرُباعَ یَزِیدُ فِی الْخَلْقِ ما یَشاءُ اِنَّ اللّهَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، ما یَفْتَحِ اللّهُ لِلنّاسِ مِنْ رَحْمَهٍ فَلا مُمْسِکَ لَها وَما یُمْسِکْ فَلا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ سُبحانَ اللّهِ خالِقِ الاَْزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ سُبْحانَ اللّهِ ربِّ الْعالَمِینَ.(3)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص446 448.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص446 448.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص446 448.

4) اَلْحَمْدُ للّٰهِ لا شَریکَ لَهُ، وَالْحَمْدُ للّٰهِ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِه وَ عِزِّجَلالِه وَکَما هُوَ اَهْلُهُ. یا قُدُّوسُ یا نُورُ یا قُدُّوسُ، یا سُبُّوحُ یا مُنْتَهَی التَّسْبیحِ، یا رَحْمانُ یا مُنْتَهَی الرَّحْمَهِ، یا عَلیمُ یا خَبیرُ، یا اَللّٰهُ یا لَطیفُ یاجَلیلُ، یا اَللّٰهُ یا سَمیعُ یا بَصیرُ، یا اَللّٰهُ یا اَللّٰهُ یا اَللّٰهُ لَکَ اَلاَسْماءُ الْحُسْنی وَالاَمْثالُ الْعُلْیا وَ الْکِبْرِیاءُ وَ الاْلاءُ.

اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْوافی بِسْمِ اللّٰه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَنْ تَجْعَلَ اسْمیمَعَ السُّعَداءِوَ رُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ اِحْسانی فی عِلِّیّینَ وَ اِساءَتی مَغْفُورَهً عِنْدَکَ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ یا رَبَّ الْعالَمینَ.

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ وَلَمْ یَسْاَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ، وَ اَرْغَبُ اِلَیْکَ وَ لَمْ یَرْغَبِ الْعِبادُ اِلی مِثْلِکَ، اَنْتَ مَوْضِعُ رَغْبَهِ الرّاغِبینَ، وَمُنْتَهی غایَهِ الطّالِبینَ. اَسْاَلُکَ بِاَعْظَمِ الْمَسائِلِ کُلِّها وَاَنْجَحِها وَ اَفْضَلِهَا الَّتی یَنْبَغی لِلْعِبادِ اَنْ یَسْاَلُوکَ بِهَا، یا اَللّٰهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّٰهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّٰهُ یا رَحْمانُ،

اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ ما عَلِمْتُ مِنْها وَما لَمْ اَعْلَمْ، وَبِاَسْمائِکَ الْحُسْنی وَبِنِعَمِکَ الَّتی لاتُحْصی، وَبِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ سَمَّیْتَ بِه نَفْسَکَ، وَ اَنْزَلْتَهُ فیشَیْءٍ مِنْ کُتُبِکَ، وَ عَلَّمْتَهُ اَحَدا مِنْ خَلْقِکَ، اَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِه فی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُجیرَنی مِنْ عَذابِ النّارِ وَمِنْ عَذابِ الْحَریقِ، وَمِنْ عَذابِ السَّمُومِ، وَاَنْ تَرْزُقَنی فی هذَا الْیَوْمِ الْعَظیمِ وَفی هذِهِ اللَّیْلَهِ الشَّریفَهِ ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالصَّلاهَ عَلی رَسُولِکَ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَ اِله.

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یا مُدَبِّرَ الاْمُورِ، وَ یا عالِمَ ما فِی الصُّدُورِ، وَ یا مُجْریَ الْبُحُورِ، وَ یا باعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، یا اَللّٰهُ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ، یا رَبِّ یارَبِّ یا

رَبِّ، يا رَحْمانُ يا رَحيمُ، يا اَللّهُ يا اَحَدُ، يا فَرْدُ يا صَمَدُ، يا وَتْرُ يا مُتَعالى،يا مَنْ «يَمْحُو ما يَشاءُ وَ يُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ اُمُّ الْكِتابِ».

اَللّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ وَاللَّيالِى الْعَشْرِ، وَ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذى اُنْزِلَ فيهِ الْقُرْانُ، وَرَبَّ جَبْرَئيلَ وَ ميكائيلَ وَ اِسْرافيلَ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنى مِنْ فَضْلِكَ وَرَأفَتِكَ وَرَحْمَتِكَ مَغْفِرَةَ ذُنُوبى وَمَحْوَ سَيِّئاتى، وَقَبُولَ عَمَلى، وَتَزْكِيَةَ صِيامى وَصَلاتى وَقِيامى، وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَكَ، وَقُمْتُ اِلَيْكَ فيهِ وَعَبَدْتُكَ فيهِ، وَلا وَداعى اِيّاهُ وَداعَ مَنْ رَدَدْتَ اِلَيْهِ عَمَلَهُ، وَلَمْ تَقْبَلْ مِنْهُ صِيامَهُ وَقِيامَهُ وَعِبادَتَهُ، بَلْ تُوجِبُ لى فيهِ رَحْمَتَكَ وَمَغْفِرَتَكَ وَ رِضْوانَكَ وَجَنَّتَكَ،وَاَفْضَلَ ما اَعْطَيْتَ اَحَدا مِنْ عِبادِكَ وَتَعْصِمُنى فيما بَقِىَ مِنْ عُمُرى، وَتُتِمُّ نِعْمَتَكَ عَلَىَ، وَلا تَسْلُبْنى صالِحَ ما اَعْطَيْتَنى مِنْ فَضْلِكَ وَنِعْمَتِكَ وَاِحْسانِكَ يا كَريمُ. اِلهى وَسيِّدى اِلَيْكَ فَرَرْتُ مِنْ ذُنُوبى فَاوِنى، وَاِلَيْكَ جِئْتُ تائِبا فَتُبْ عَلَىَ، مُسْتَغْفِرا فَاغْفِرْ لى، مُسْتَعيذا فَاَعِذْنى، مُسْتَجيرا فَاَجِرْنى، مُسْتَغيثا فَاَغِثْنى، مُسْلِما فَلا تَخْذُلْنى، هارِبا فَامِنّى، داعِيا فَاَسْعِفْنى، سائِلاً فَاَعْطِنى، طالِبا فَلا تُخَيِّبْنى، راجِيا فَلا تَقْبَحْنى، امِلاً لِمَعْرُوفِكَ وَ رَحْمَتِكَ فَبَلِّغْنى بِرَحْمَتِكَ ما اَرْجُو مِنْ رَحْمَتِكَ، يا مُنْتَهى رَغْبَةِ الرّاغِبينَ الطّالِبينَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لى ذَنْبى وَ كُلَّ ذَنْبٍ سَلَفَ مِنّى عَمْدا اَوْ خَطأً، وَاغْفِرْ لى كُلَّ ذَنْبٍ حَسِبْتُهُ هَيِّنا وَهُوَ عِنْدَكَ عَظيمٌ.

اَللّهُمَّ اِنّى اَدْعُوكَ يارَبِّ خَوْفا وَطَمَعا وَ رَغَبا وَرَهَبا، وَ اسْتِكانَةً وَتَخَشُّعا، وَ اِلْحافا وَاِلْحاحا، دُعاءَ مَنِ اشْتَدَّتْ فاقَتُهُ اِلَيْكَ، وَ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ لَدَيْكَ، وَعَظُمَ جُرْمُهُ عِنْدَكَ، وَضَعُفَ عَمَلُهُ وَقَلَّ كَدْحُهُ وَسَعْيُهُ فيمَرْضاتِكَ، دُعاءَ مَنْ لايَجِدُ

لِذَنْبِه غافِرا، وَ لِفاقَتِه مُسِدّا، وَلا لِضَعْفِه مُقَوِّيا وَلا لِعَثْرَتِه مُقيلاً، وَلا لِكُرْبَتِه كاشِفا، وَلا لِغَمِّه مُفَرِّجا.

اِلهی وَسَيِّدی فَاسْتَجِبْ دُعائی وَتَقَبَّلْ مِنّی عَمَلی، وَلا تَرُدَّهُ عَلَیَ، وَلا تَضْرِبْ بِه وَجْهی، وَلا تُحْبِطْ بِه اَجْری، وَلا تُبْطِلْ سَعْیی، وَاَصْلِحْ لی دینِیَ الَّذی هُوَ عِصْمَهُ اَمْری، وَاَصْلِحْ لی دُنْیایَ الَّتی فیها مَعیشَتی، وَاَصْلِحْ لی اخِرَتِی الَّتی اِلَیْها مُنْقَلَبی، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ اخِرَ عُمُری اَخْیَرَهُ، وَخَیْرَ عَمَلی خَواتِمَهُ، وَخَیْرَ اَیّامی یَوْمَ اَلْقاکَ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْ حَیاتی ما اَبْقَیْتَنی زِیادَهً لی فی کُلِّ خَیْرٍ، وَ اجْعَلْ وَفاتی اِذا تَوَفَّیْتَنی راحَهً لی مِنْ کُلِّ سُوءٍ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِ الَّذی لایَمُوتُ، وَ «الْحَمْدُللّه ِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَدا وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَریکٌ فِی الْمُلْکِ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَلیٌ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبیرا»، اَللّهُ اَکْبَرُ کَبیرا، وَالْحَمْدُللّه ِ کَثیرا، وَسُبْحانَ اللّه ِ بُکْرَهً وَاَصیلاً، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَسَلَّمَ کَثیرا. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ بارِکْ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ کَما صَلَّیْتَ وَ بارَکْتَ وَ تَرَحَّمْتَ عَلی اِبْراهیمَ وَ اَلِ اِبْراهیمَ اِنَّکَ حَمیدٌ مَجیدٌ. اَللّهُمَّ اَنْزِلْ مُحَمَّدا فی اَشْرَفِ مَنازِلِ الْاَبْرارِ وَاَعْلی دَرَجِ الْاَخْیارِ فی اَشْرَفِ رَحْمَتِکَ وَاَفْضَلِ کَرامَتِکَ فی اَعْلی عِلِّیّینَ وَاَکْرَمِ مَنازِلِ النَّبِیّینَ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّدا اَوَّلَ شافِعٍ وَ اَوَّلَ مُشَفَّعٍ، وَاَوَّلَ قائِلٍ، وَ اَنْجَحَ سائِلٍ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ سَیِّدِ الْمُرْسَلینَ وَاِمامِ الْمُتَّقینَ وَاَفْضَلِ الْعالَمینَ، وَخَیْرِ النّاطِقینَ،و قائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلینَ، وَرَسُولِ رَبِّ الْعالَمینَ. اَللّهُمَّ اَحْسِنْ عَنّا جَزاءَهُ، وَعَظِّمْ حَباءَهُ، وَاَکْرِمْ مَثْواهُ، وَتَقَبَّلْ شَفاعَتَهُ فی اُمَّتِهِ

وَفی مَنْ سِواهُمْ مِنَ الاُمَمِ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ تُشَفِّعُهُ فیهِ، وَ اجْعَلْنا بِرَحْمَتِکَ مِمَّنْ یَرِدُ حَوْضَهُ یَوْمَ الْقِیامَهِ.

اَللّهُمَّ ابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذی وَعَدْتَهُ، وَاَعْطِهِ الدَّرَجَهَ وَالْوَسیلَهَ الَّتی یَغْبِطُهُ بِهَا الاَوَّلُونَ وَالاْخِرُونَ مِنْ خَلْقِکَ.

اَللّهُمَّ اِنّا نُشْهِدُکَ اَنَّ مُحَمَّدا قَدْ بَلَّغَ رِسالاتِکَ، وَ عادی عَدُوَّکَ وَاَحَلَّ حَلالَکَ، وَحَرَّمَ حَرامَکَ، وَ وَقَفَ عِنْدَ اَمْرِکَ، وَاُوذِیَ فی سَبیلِکَ وَجاهَدَ عَدُوَّکَ، وَعَبَدَکَ حَتّی اَتاهُ الْیَقینُ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُعْطِیَهُ حَتّی یَرْضی، وَاجْزِه عَنّا اَفْضَلَ الْجَزاءِوَاَفْضَلَ ماجَزَیْتَ بِهِ النَّبِیّینَ عَنْ اُمَمِهِمْ وَالْمُرْسَلینَ عَمَّنْ اَرْسَلْتَهُمْ اِلَیْهِمْ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَصَلِّ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ وَاَنْبِیائِکَ الْمُرْسَلینَ، وَحَمَلَهِ عَرْشِکَ اَجْمَعینَ، وَمَنْ حَوْلَهُ مِنَ الْمُسَبِّحینَ، وَاخْصُصْ مُحَمَّدا بِاَفْضَلِ الصَّلاهِ وَالتَّسْلیمِ، صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَعَلی اَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبینَ الاَخْیارِ الصّادِقینَ الاَبْرارِ، الَّذینَ اَذْهَبَ اللّهُ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرَهُمْ تَطْهیرا، وَ سَلامُ اللّهِ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ کَثیرا.(1)

5) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إنّی أسْأَلُکَ بِحَقِّ الاِسْمِ الَّذی قُلْتَ لِلسَّماءِ کُونِی بِهِ فَقامَتْ وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ الاِسْمِ الَّذی دَعاکَ بِهاَ آدَمُ فَاَقَلْتَ عَثْرَتَهُ وَرَحِمْتَ عَبْرَتَهُ وَأَسْأَلُکَ بِالاْسْمِ الَّذی دَعَتْکَ بِهِ حَوّاءُ بِالْمَرْوَهِ فَاسْتَجَبْتَ لَها، وَأَسْأَلُکَ بِالاْسْمِ الَّذی دَعاکَ بِهَا نُوْحٌ فَنَجَّیْتَهُ وَمَنْ مَعَهُ فِی الْفُلْکِ الْعَظیمِ،

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص287.

وَأسْأَلُکَ بِالْاِسْمِ الَّذی دَعاکَ بِه شُعَیْبٌ فَنَجَّیْتَهُ مِنَ الرَّجْفَهِ، وَأسْأَلُکَ بِالْاِسْمِ الَّذی دَعاکَ بِه صالِحٌ فَاَنْجَیْتَهُ مِنَ الصَّیْحَهِ، وَأسْأَلُکَ بِالْاِسْمِ الَّذی جَعَلْتَ بِهِ النّارَ بَرْداً وَسَلاماً، وَأسْأَلُکَ بِالْاِسْمِ الَّذی دَعاکَ بِهِ إِسْماعِیلُ فَنَجَّیْتَهُ مِنَ الذِّبْحِ، وَأسْأَلُکَ بِالْاِسمِ الَّذی دَعاکَ بِهِ مُوسی فَکَلَّمْتَهُ عَلی جَبَلِ طُورِ سَیْناءَ، وَأسْأَلُکَ بِالْاِسْمِ الَّذی دَعاکَ بِهِ أَیُّوبُ فَکَشَفْتَ عَنْهُ الْبَلاءَ، وَأسْأَلُکَ بِالْاِسْمِ الَّذی نَجَّیْتَ بِهِ یُوْنُسَ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ، وَأسْأَلُکَ بِالْاِسمِ الَّذی دَعاکَ بِهِ مُحَمَّدٌ یَوْمَ الْغارِ، وَأسْأَلُکَ بِحَقِّ الْکِرامِ الْکاتِبِینَ وَبِحَقِّ جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَاِءسرافِیلَ أنْ تَسْتَجِیبَ دُعائِی فِیما سَأَلْتُکَ بِهِ مِنْ أوَّلِ الشَّهْرِ إلی هذَا الْیَوْمِ، وَأنْ تُعْتِقَ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، وَتُحَرِّمَ جَسَدِی عَلَی النّارِ، إِنَّکَ أرْحَمُ الرّاحِمِینَ، اَللّهُمَّ وَاقْبَلْنی بِفَضْلٍ مِنْکَ عَلی ما کانَ مِنّی تَفَضُّلاً مِنْکَ عَلَیَّ

اَللّهُمَّ لا تَقْطَعْ فِیهِ رَجائی وَلا تَحْجُبْ فِیهِ سَعْیی وَدُعائی، وَلا تُجْهِدْ فِیهِ بَلائی بَعْدَ صَوْمی لَهُ، وَلا تُشْمِتْ لی فِیهِ أعْدائِی، إِنَّکَ أنْتَ اللّهُ لا إلهَ إِلاّ أنْتَ سَیِّدِی وَمَوْلایَ وَغایَهُ طَلِبَتِی وَرِضایَ، اَللّهُمَّ اَلْهِمْنی فی ساعَتِی هذِهِ الطُّمَأنِینَهَ بَعَفْوِکَ عَنّی، وَقَبُولِکَ لِی عَمَلِی ما کانَ مِنّی حَتّی أعْلَمَ أنَّکَ قَدْ رَحِمْتَنِی وَغَفَرْتَ لِی وَتَکَرَّمْتَ وَتَفَضَّلْتَ وَتَطَوَّلْتَ وَمَنَنْتَ عَلی عَبْدِکَ الَّذی خَلَقْتَهُ وَأنْتَ مَوْلاهُ وَمَنْجاهُ وَمَلْجَاُهُ وَغایَتُهُ وَمُنْتَهی رَغْبَتِهِ

اَللّهُمَّ اجْعَلْنِی مِمَّن فازَ فِیهِ مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ بَقَبُولِکَ إیّاهُ، اَللّهُمَّ لا تَرُدَّنی خائِباً وَأنْتَ قادِرٌ عَلی اِجابَتی وَأنْ تَقْضِیَ حاجَتی، اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنّی، اللّهُمَّ وَاَحْیِنِی اِلی مِثْلِهِ سِنِینَ وَدُهُوراً

عَلَیْکَ السَّلامُ یا شَهْرَ رَمَضانَ اَللّهُمَّ یا صادِقَ الْوَعْدِ لا تَجْعَلْ شَهْرَ رَمَضانَ

آخِرَ الْعَهْدِ مِنّی بِهِ، اَسْتَوْدِعُکَ اللّه َ یا شَهْرَ رَمَضانَ دِعَةً راضِیَةً مَرْضِیَّةً مَقْبُولَةً، اَللّهُمَّ یا رَبِّ لا تُخْرِجْهُ عَنِّی بَیَأسٍ مِنْ رَحْمَتِکَ لِی وَعَفْوِکَ عَنِّی، اَللّهُمَّ حَقِّقْ ظَنِّی الْحَسَنَ فِیکَ، یا مَنْ لا تَشْتَبِهُ عَلَیْهِ الظُّنُونُ، یا مَنْ لا یَنْسی مَنْ ذَکَرَهُ، یا جَواداً فِی عَطِیَّهِ، یا کَرِیماً فِی جَوائِزِهِ یا مُحْسِناً فِی عَفْوِهِ، یا واسِعاً فِی رَحْمَتِهِ، یا سَمِحاً فِی تَجاوُزِهِ قَدْ ناجَیْتُکَ فِی أیّامِهِ کُلِّها مُتَوَسِّلاً بِرَحْمَتِکَ إلی عَفْوِکَ، وَبِجُودِکَ إلی کَرَمِکَ وَبِطَوْلِکَ إلی إحْسانِکَ، اُرْزُقْنِی حَلاوَهَ اَلرَّحْمَهِ وَلا تَجْعَلْ عِنْدَ اِنْصِرافِهِ فِی قَلْبی مِنْهُ حَسْرَهً،

اَللّهُمَّ اَذِقْنِی لَذَّهَ الْقَبُولِ وَطِیبَ الْعَفْوِ اَللّهُمَّ أَشْرِبْ قَلْبِی لَذَّهَ الإجابَهِ حتّی أعْلَمَ أنّکَ قَدْ رَحِمْتَنی تَفَضُّلاً مِنْکَ عَلَیَّ وَإحساناً یا رَبّاهُ یا سَیّدُاهُ یا مُولایاهُ یا مَنْ إذا تَوَکَّلَ عَلَیْهِ الْعَبْدُ کَفاهُ، وَإذا سَألَهُ أعْطاهُ، اَللّهُمَّ أجِبْ دُعائِی وَصِلْ رَجائی، وَأعْطِنی مُنایَ یا قَرِیباً إذا دُعِیَ، یا مُجیباً إذا نُودِیَ اَللّهُمَّ وَاجْزِ شَهْرَکَ الْعَظِیمَ عَنّا ما أنْتَ أهْلُهُ، اَللّهُمَّ زِدْهُ شَرَفاً وَبَهَجاً وَتَلاَءلاُءً وَکَرامَهً وَزُلفی،

اَللّهُمَّ اِنَّهُ قَدْ فَرِحَ عَنْهُ قُلُوبُنا وَ اَضاءَتْ بِه اَبْصارُنا وَقَلَّتْ بِه خَطایانا،

اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی حُلُولِهِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عِنْدَ قُدُومِهِ وَقُفُولِهِ وَتَمامِهِ وَکَمالِهِ وَمَعُوْنَتِنا عَلَیْهِ حَتّی تُهَنِّئَنا بِرِضاکَ، اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ظَعْنِهِ،

اَللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی خَیْرِ خَلْقِکَ مُحَمّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَاَهْلِ بَیْتِهِ صَفْوَتِکَ وَ خِیَرتِکَ وَ عَلی جَمیعِ اَنْبیائکَ وَ رُسُلِکَ وَ حَمَلَهِ عَرْشِکَ کَما تُحِبُّ الصَّلاهَ عَلَیْهِمْ، إنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ وَأنْتَ عَلی کُلِّ شَیءٍ قَدِیرٌ، غَفَرَ اللّه ُ فِی هذَا الْعامِ وَفِی هذَا الشَّهْرِ وَفِی هذَا الْیَومِ وَفِی هذِهِ السّاعَهِ لِصُوّامِ شَهْرِ رَمَضانَ مِنَ الْمُوْمِنِینَ وَالْمُوءمِناتِ الاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالاَمْواتِ وَلا إلَهَ إلاَّ اللّه ُ وَاللّه ُ أکْبَرُ وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إلاَّ

بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظِیم، اَللّهُمَّ وَاَحْیِنا إلی أَمْثالِهِ حَیاهً طَیِّبَهً، وَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا، وَتَقَبَّلْ مِنّا صالِحَ أَعْمالِنا، وَتَسامَحْ لَنا وَتَکَرَّمْ عَلَیْنا وَتَجاوَزْ عَنّا، وَهَبْ لَنا رِضاکَ وَالْجَنَّهَ وَأَعِذْنا مِنْ سَخَطِکَ وَالنّارِ، وَارْزُقْنا الْحَجَّ إلی بَیْتِکَ الْحَرامِ وَزِیارَهَ قَبْرِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ وَمَشاهِدِ الأَئِمَّهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ أَهْلِ بَیْتِهِ، وَاحْشُرْنا فِی زُمْرَتِهِمْ وَاجْعَلْنا مِنْ شِیعَتِهِم وَوَفِّقْنا لِطاعَتِهِم، فَإِنَّهُمُ الْبابُ إِلَیْکَ، وَبِهِمْ یا رَبِّ نَرْجُوا عَفْوَکَ فَارْزُقْنَا الأَمْنَ وَالْعافِیَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَهَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَأَنْتَ أَکْرَمُ الأَکْرَمِینَ، وَخُصَّ النَّبِیَّ مُحَمَّداً وَآلَهُ بِأَفْضَلِ الصَّلاهِ وَالتَّسْلِیمِ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

شایسته است روزه داران با ایمان و باور داران با اخلاص ماه مبارک رمضان را با دیدگانی اشکبار از فراق آن تودیع کنند، که سفره عام و خوان کرم بی دریغ پروردگار در حال برچیده شدن است.

دعاهایی به عنوان وداع ماه رمضان از پیشوایان معصوم رسیده که شماری از آنها را در ضمن اعمال شب سی ام آوردیم، در روز سی ام نیز تکرار آنها شایسته است.

وداع واپسین جمعه ی ماه رمضان

جابر بن عبداللّه انصاری گوید: در واپسین جمعه ی ماه رمضان به محضر مقدّس پیامبراکرم صلی الله علیه و آله شرفیاب شدم، چون مرا دید فرمود:

ای جابر! این آخرین جمعه ی ماه رمضان است، پس آن را وداع کن و بگو:

«اَللَهُمَّ لا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِیامِنا اِیّاهُ، فَاِنْ جَعَلْتَهُ فَاجْعَلنی مَرْحُوماً وَلا تَجْعَلْنی مَحْرُوماً»

«یعنی، خدایا! آن را آخرین روزه ما از ماه رمضان قرار مده، و اگر چنین مقدّر باشد، پس مرا مورد رحمت خود قرار بده و مرا از محرومان قرار مده».(1)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص422.

ص: 458

باب سوم: مشترک شبها و روزهای ماه رمضان

اشاره

* اعمال و ادعیه ورود به ماه رمضان
* دعا بعد از نمازهای واجب
* تلاوت قرآن در ماه رمضان
* آداب تلاوت قرآن
* مدّت ختم قرآن در ماه صیام
* آداب انفاق در ماه رمضان
* فضیلت افطاری دادن در این ماه
* آزاد کردن بردگان در ماه رمضان
* عفو و گذشت
* اعتکاف
* نمازهای مشترک
* دعاهای مشترک
* دعای جوشن کبیر
* توبه و استغفار
* تقویت ارکان ایمان
* زیارت معصومان در ماه رمضان
* پیوند امام زمان با ماه رمضان
* وداع ماه رمضان

* شب عید فطر

* روز عید فطر

1. اعمال و ادعیه ی ورود به ماه رمضان

1) شیخ صدوق با سلسله اسنادش از ابو صلت هروی روایت می کند که می گوید: در آخرین روز جمعه ی ماه شعبان به محضر مقدّس امام رضا علیه السلام شرفیاب شدم، فرمود: ای ابا صلت! از ماه شعبان بیشتری سپری شده، امروز واپسین روز جمعه از آن می باشد، در این چند روزی که باقی هست، تقصیر و کوتاهی های خود در این ماه را جبران کن، تنها به چیزهایی اقدام کن که به تو سودمند باشد، دعا، استغفار و تلاوت قرآن فراوان به جای آور، از گناهانت توبه کن، تا ماه رمضان را با اخلاص به پروردگار درک کنی.

امانتی بر عهده ات نباشد، جز این که ادا کرده باشی؛ کینه و عداوت موءمنی در دلت نباشد، جز این که بیرون ریخته باشی؛ مرتکب گناهی نباشی، جز این که از آن دل کنده باشی؛ از خدا تقواپیشه کن؛ در همه ی امور آشکار و نهان بر خداوند توکّل نما، که:

«هرکس بر خدا توکّل کند، خداوند او را کفایت می کند، خداوند فرمان خود را به پایان می رساند، خداوند برای هر چیزی میزانی قرار داده است».(1)

در روزهای باقی مانده از ماه، فراوان بگو:

اَللّهُمَّ إِنْ لَمْ تَکُنْ غَفَرْتَ لَنا فیما مَضی مِنْ شَعْبانَ فَاغْفِرْ لَنا فیما بَقِیَ مِنْهُ؛

«یعنی، خدایا! اگر در روزهای سپری شده از شعبان ما را نیامرزیده ای، در روزهای باقی مانده از آن ما را بیامرز».

خداوند جماعتی را در ماه شعبان به احترام ماه رمضان از آتش جهنم آزاد می کند.(2)

1- سوره طلاق، آیه 3.
2- شیخ صدوق، عیون أخبار الرّضا علیه السلام ، ج2، ص51.

2) امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس سه روز آخر شعبان را روزه بگیرد و آن را به ماه رمضان وصل کند، خداوند پاداش دو ماه روزه متوالی برای او می نویسد.(1)

3) امام صادق علیه السلام در آخرین شب از ماه شعبان و اوّلین شب از ماه رمضان این دعا را می خواند:

اَللّهُمَّ اِنَّ هذَا الشَّهْرَ الْمُبارَکَ.... .(2)

4) حضرت موسی بن جعفر علیهماالسلام فرمود: هرکس این دعا را در طلیعه ماه رمضان بخواند، فتنه و آسیبی به او در طول سال در دین و دنیا و جانش نرسد و از شرّ آن سال خداوند او را نگه می دارد:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذی دانَ لَهُ.....(3)

5) از روی دستنویس سیّد مرتضی علم الهدی نقل شده که به هنگام فرا رسیدن ماه رمضان بگو:

اللّهُمَّ اِنَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی اَنْزَلْتَ....(4)

6) امام صادق علیه السلام فرمود: به هنگام فرا رسیدن ماه رمضان بگو:

اَللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الْمُبارَکُ، الَّذی....(5)

7) پیامبراکرم صلی الله علیه و آله به هنگام ورود ماه رمضان این دعا را می خواند:

اللّهُمَّ اِنَّهُ قَدْ دَخَلَ شَهْرُ رَمَضانَ، اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ وَجَعَلْتَهُ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانَ، اَللّهُمَّ فَبارِکْ لَنا فی شَهْرِ رَمَضانَ، وَاَعِنّا عَلی صِیامِه وَصَلا تِه وَتَقَبَّلْهُ مِنّا.(6)

موءلّف گوید: غالب دعاهایی که شایسته است به هنگام فرا رسیدن ماه رمضان خوانده شود در ضمن دعاهای شب اوّل ماه رمضان و در بخش دعاهای روءیت

1- شيخ صدوق، الفقيه، ج2، ص57.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص43 و115 و118.
3- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص43 و115 و118.
4- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص43 و115 و118.
5- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص119137.
6- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص137.

هلال آوردیم.

2. دعا پس از نمازهای واجب

دعاهایی که در ماه مبارک رمضان بعد از نمازهای فریضه خوانده می شود:

1) اَللّهُمَّ ارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامی هذا وَفی کُلِّ عامٍ، ما اَبْقَیْتَنی فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ وَسَعَهِ رِزْقٍ، وَلا تُخْلِنی مِنْ تِلْکَ الْمَواقِفِ الْکَریمَهِ وَالْمَشاهِدِ الشَّریفَهِ وَزِیارَهِ قَبْرِ نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَ اِلِه، وَفی جَمیعِ حَوائِجِ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ فَکُنْ لی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاْمْرِ الْمَحْتُومِ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمُبْرُورِ حَجُّهُمْ، اَلْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، اَلْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، اَلْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَ اجْعَلْ فیماتَقْضی وَ تُقَدِّرُ اَنْ تُطیلَ عُمْری فی طاعَتِکَ، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ رِزْقی، وَتُؤَدِّیَ عَنّی اَمانَتی وَدَیْنی، امینَ رَبَّ الْعالَمینَ.(1)

2) یا عَلِیُّ یا عَظیمُ، یا غَفُورُ یا رَحیمُ، اَنْتَ الرَّبُّ الْعَظیمُ، الَّذی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیءٌ وَهُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ، وَهذا شَهْرٌ عَظَّمْتَهُ وَکَرَّمْتَهُ، وَشَرَّفْتَهُ وَفَضَّلْتَهُ عَلَی الشُّهُورِ، وَهُوَ الشَّهْرُ الَّذی فَرَضْتَ صِیامَهُ عَلَیَّ، وَهُوَ شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ وَجَعَلْتَ فیهِ لَیْلَهَ الْقَدْرِ، وَجَعَلْتَها خَیْراً مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، فَیا ذَاالْمَنِّ وَلا یُمَنُّ عَلَیْکَ، مُنَّ عَلَیَّ بِفَکاکِ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، فیمَنْ تَمُنُّ عَلَیْهِ، وَاَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(2)

3) اللّهُمَّ اَدْخِلْ عَلی اَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ، اللّهُمَّ اَغْنِ کُلَّ فَقیرٍ، اَللّهُمَّ اَشْبِعْ کُلَّ جائِعٍ، اَللّهُمَّ اکْسُ کُلَّ عُرْیانٍ، اللّهُمَّ اقْضِ دَیْنَ کُلِّ مَدینٍ، اَللّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ کُلِّ

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص79.
2- مصباح الکفعمی، ص630.

مَکْرُوبٍ، اَللّهُمَّ رُدَّ کُلَّ غَریبٍ، اللّهُمَّ فُکَّ کُلَّ اَسیرٍ، اللّهُمَّ اَصْلِحْ کُلَّ فاسِدٍ مِنْ اُمُورِ الْمُسْلِمینَ، اللّهُمَّ اشْفِ کُلَّ مَریضٍ، اللّهُمَّ سُدَّ فَقْرَنا بِغِناکَ، اَللّهُمَّ غَیِّرْ سُوءَ حالِنا بِحُسْنِ حالِکَ، اللّهُمَّ اقْضِ عَنَّا الدَّیْنَ، وَاَغْنِنا مِنَ الْفَقْرِ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.(1)

3. تلاوت قرآن در ماه رمضان

1) از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله منقول است که خطاب به سلمان فرمود: ای سلمان! بر تو باد به تلاوت قرآن؛ زیرا تلاوت قرآن کفّاره گناهان، مانع از آتش و امان از عذاب است. برای قرائت هر آیه، پاداش یکصد شهید و برای تلاوت هر سوره پاداش پیامبر مرسل عطا می شود.

برای قاری قرآن رحمت الهی نازل شود، فرشتگان برایش طلب آمرزش کنند، بهشت به او مشتاق شود و مولا از او خشنود گردد.

چون موءمن قرآن تلاوت کند خداوند با نظر رحمت به سویش می نگرد و برای هر آیه ای هزار حوریه و برای هر حرفی نوری به او مرحمت نماید که از صراط عبور نماید. چون قرآن را ختم کند خداوند به او پاداش سیصد و سیزده پیامبری که تبلیغ رسالت نموده باشند، عطا فرماید. گویی همه ی کتب آسمانی را که بر پیامبران نازل شده قرائت نموده است و خداوند بدنش را بر آتش حرام کند و پیش از آن که از جایش برخیزد، خداوند او و پدر و مادرش را می آمرزد.(2)

2) امیرموءمنان علیه السلام در ضمن وصیّت بسیار طولانی خود خطاب به فرزند بزرگوارش محمّد حنفیّه فرمود:

بر تو باد به تلاوت قرآن و عمل به آنچه در آن است و التزام به واجبات آن و عمل به احکام آن، رعایت حلال و حرام و اوامر و نواهی آن، تهجّد به آن و تلاوت آن در هر شب و روز، که آن پیمان خداوند تبارک و تعالی به سوی بندگانش

1- مصباح الکفعمی، 617. بحار الانوار، ج98، ص120.
2- تاج الدّین شعیری، جامع الأخبار، ص39.

می باشد، بر هر مسلمانی واجب است که هر روز به پیمان خود بنگرد اگر چه پنجاه آیه باشد.

بدانکه درجات بهشت به تعداد آیات قرآن است، روز قیامت به قاری قرآن گفته می شود، قرآن بخوان و بالا برو، پس در روز قیامت بعد از پیامبران و صدّیقان، کسی مقامش بالاتر از قاری قرآن نباشد.(1)

3) امام باقر علیه السلام فرمود: برای هر چیزی بهاری هست و بهار قرآن ماه رمضان است.(2)

4) پیامبراکرم صلی الله علیه و آله در خطبه مشهور خود که در آخرین جمعه ماه شعبان ایراد فرمود، در ضمن شمارش فضایل ماه رمضان فرمود: هرکس در ماه رمضان یک آیه قرآن تلاوت کند همانند کسی است که در دیگر ماه ها قرآن ختم کرده باشد.(3)

5) امام صادق علیه السلام به ابو بصیر امر فرمود که قرآن را با تأمّل و تدبّر بخواند، چون به آیات آتش برسد، اندیشه کند و از آتش دوزخ به خدا پناه ببرد و در کمتر از سه روز ختم نکند که رمضان همانند دیگر ماه ها نمی باشد، باید حق و حرمت آن رعایت شود و در حدّ توان نماز فراوان در آن خوانده شود.(4)

4. آداب تلاوت قرآن

اشاره

برای تلاوت قرآن آداب فراوان هست که به شماری از آنها بسنده می کنیم:

1. طهارت و نظافت

1) خداوند منّان به حضرت عیسی علیه السلام وحی نمود: کتاب مرا در حال طهارت بخوان.(5)

2) امام رضا علیه السلام از تلاوت قرآن بدون وضو نهی فرمود.(6)

1- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص383.
2- کلینی، الکافی، ج2 ص630.
3- شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا علیه السلام ، ج1 ص231.
4- کلینی، الکافی، ج2 ص619.
5- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج14، ص293.
6- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج92، ص21.

3) پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود: راه قرآن را پاکیزه نگه دارید. پرسیدند: راه قرآن چیست؟ فرمود: دهانهای شما. عرضه داشتند: چگونه پاکیزه نگه بداریم؟ فرمود: با مسواک نمودن.(1)

4) مولای متقیان امیرموءمنان علیه السلام فرمود: هرگز بنده ای بدون طهارت قرآن تلاوت نکند.(2)

5) امام صادق علیه السلام فرمود: برای قاری قرآن، اگر آن را در نماز و در حال ایستاده تلاوت کند برای هر حرفی صد حسنه و در حال نشسته پنجاه حسنه، در غیرنماز در حال طهارت بیست وپنج حسنه وبدون وضو ده حسنه عطا می شود.(3)

2. رو به قبله

به جز مواردی که از استقبال قبله نهی شده، در هر حالی رو به قبله بودن مطلوب است، حتّی به هنگام خواب مستحبّ است که انسان رو به قبله بخواند.

علاّمه حلّی در کتاب «قواعد» می نویسد: در حال قضاوت و نیایش رو به قبله بودن مستحّب است.

صاحب مفتاح الکرامه در شرح آن می نویسد: در حال دعا، ایستاده یا نشسته، و در همه ی حالات، جز در مواردی که حرام، مکروه و یا واجب می باشد.(4)

شیخ جعفر کاشف الغطاء در کتاب «منهج الرشاد» به استحباب استقبال قبله در حال تلاوت قرآن فتوا داده و سیره پیشوایان معصوم نیز بر آن استوار بود، چنان که مأمورین متوکّل به هنگام گزارش دستگیری امام هادی علیه السلام می گویند:

ما در خانه ی او چیزی نیافتیم و او را در حالی دستگیر کردیم که رو به قبله نشسته به تلاوت قرآن مشغول بود.(5)

1- طبرسی، مکارم الأخلاق، ص51.

2- شیخ صدوق، الخصال، ج2، ص627.
3- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص287.
4- عاملی، مفتاح الکرامه، ج2، ص104.
5- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج50، ص211.

امیرموءمنان علیه السلام به هنگام تعلیم دعای عشرات به امام حسین علیه السلام فرمود: هرگز این دعا را جز با وضو و رو به قبله نخوان.(1)

روی این بیان عبادت، اطاعت، دعا، مناجات و تلاوت قرآن شایسته است که در حال طهارت و رو به قبله باشد.

3. استعاذه

قرآن کریم امر فرموده که به هنگام تلاوت قرآن استعاذه کنیم:

«فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ»(2)؛

«یعنی، هنگامی که قرآن تلاوت کردی، از شیطان رانده شده به خدا پناه ببر».

در تفسیر این آیه از امام صادق علیه السلام پرسیدند: چگونه پناه ببریم؟ فرمود:

بگویید: «اَسْتَعیذُ بِاللّهِ السَّمیعِ الْعَلیمِ مِنَ الشَّیطْانِ الرَّجیمِ»؛ «یعنی، به خدای شنوای دانا از شیطان رانده شده پناه می برم».(3)

ابن مسعود از وجود مقدّس پیامبراکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود:

بگو: «اَعُوذُ بِاللّهِ مِنَ الشَّیطْانِ الرَّجیمِ» که جبرئیل این گونه به من آموخت.(4)

4. ترتیل

قرآن کریم می فرماید:«وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً»(5)؛«یعنی، قرآن را با ترتیل بخوان».

مفسّر حقیقی قرآن کریم پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در تفسیر این آیه فرمود:

آن را با تدّبر و تأمّل بخوان، همانند پاشیدن ریگ و بریدن پشم نباشد، بلکه در شگفتیهای آن درنگ کنید، دلهای خود را با آن به جنبش در آورید و هدف شما تنها به پایان بردن سوره نباشد.(6)

1- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج90، ص74.
2- سوره نحل، آیه 98.
3- عیّاشی، التّفسیر، ج2، ص270.
4- نوری، مستدرک وسائل، ج4، ص265.
5- سوره مزمّل، آیه 4.
6- قاضی نعمان، دعائم الإسلام، ج1، ص161.

امیرموءمنان علیه السلام در همین رابطه فرمود: آن را روشن و آشکار کن ... و دلهای سخت خود را با آن به خشیت آورید و هدف شما به پایان بردن سوره نباشد.(1)

امام سجاد علیه السلام از همه ی مردم خوش صداتر بود، هنگامی که قرآن تلاوت می کرد، سقّاها بر در خانه اش توقّف می کردند و تلاوت آن حضرت را استماع می کردند.(2)

امام صادق علیه السلام در تفسیر ترتیل فرمود: ترتیل آن است که در آن درنگ کنی و با صدای زیبا بخوانی.(3)

5. بی تکلّم

در ادعیه، احراز، تلاوت قرآن، مناجات و اذکار لازم است که در میان آن حرف نزند، مگر به هنگام ضرورت.

6. تدبّر و تفکّر

قرآن کریم به تدبّر در آیات قرآن امر نموده می فرماید:

«کِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَیْکَ مُبَارَکٌ لِّیَدَّبَّرُوا آیَاتِهِ وَلِیَتَذَکَّرَ أُوْلُوا الأَلْبَابِ»؛

«یعنی، کتاب مبارکی به سوی تو نازل کردیم، تا در آیات آن تدبّر کنید و صاحبان خِرَد آن را متذکّر شوند».(4)

آنگاه در مقام تحریک و تشویق و هشدار می فرماید:

«أَفَلاَ یَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَی قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا»؛

«چرا در آیات قرآن تدبّر نمی کنند؟ مگر بر دلها قفل زده شده؟ !»(5)

امام رضا علیه السلام در سه روز یکبار قرآن را ختم می کرد و می فرمود: اگر بخواهم در

1- کلینی، الکافی، ج2، ص614 و616.

2- کلینی، الکافی، ج2، ص614 و616.
3- طبرسی، مجمع البیان، ج1، ص377.
4- سوره ص، آیه 29.
5- سوره محمّد، آیه 24.

مدّت کمتر می توانم ختم کنم، ولی به هیچ آیه ای نمی رسم جز این که در آن اندیشه می کنم و این که کی و در چه موردی نازل شده است، از این رهگذر در سه روز یکبار ختم می کنم.(1)

7. عمل به قرآن

مهم ترین شرط بهره وری از قرآن عمل به احکام قرآن است، همه ی پاداشهای تلاوت قرآن، کتاب قرآن، تعلیم و تعلّم قرآن، برای آشنایی با حقایق قرآن و عمل به احکام آن می باشد، از این رهگذر مولای متقیان در شب بیست و یکم رمضان، در مقام توصیه به قرآن می فرماید:

اَللّهَ اَللّهَ فِی الْقُرآنِ، لا یَسْبِقَنَّکُمْ بِالْعَمَلِ بِهِ غَیْرُکُمْ؛

«یعنی، خدا را، خدا را، در مورد قرآن، که در عمل به قرآن دیگران بر شما پیش نگیرند».(2)

مرحوم حاج سیّدحسین کهنمویی در این رابطه می گوید: خالق قرآن ز تو عمل می خواهد و بس، نسخه دکتر نه برای خواندن بیمار است.

آری باید نسخه را به داروخانه برده، دارو را تهیّه کرده، از آن استفاده کنند، اگر نسخه را قاب کرده به دیوار بزنند، نتیجه نمی گیرند. چاپ زیبا، صحافی زیبا، خط زیبا، تزیین زیبا و دیگر آرایشهای ظاهری برای رعایت حقوق قرآن کافی نیست.

امام صادق علیه السلام به این معنی اشاره کرده می فرماید:

«اَلْحافِظُ لِلْقُرْآنِ الْعامِلِ بِهِ مَعَ السَّفَرَهِ الْکِرامِ الْبَرَرَهِ»؛

«یعنی، آن حافظ قرآن که عامل به آن باشد با فرشتگان بزرگوار و نیکوکار می باشد».(3)

8 . دعای تلاوت

اشاره

از پیشوایان معصوم علیهم السلام دعاهایی برای تلاوت قرآن رسیده که برخی پیش از تلاوت و برخی دیگر بعد از تلاوت قرآن خوانده می شود:

1- شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا علیه السلام ، ج2، ص180.
2- نهج البلاغه، بخش نامه ها، نامه ی 47.
3- کلینی، الکافی، ج2، ص603.

الف) دعای پیش از تلاوت

1. امام صادق علیه السلام پیش از آن که قرآن را بخواند و پیش از آن که آن را بگشاید، قرآن را با دست راست بر می داشت و می گفت:

(بِسْمِ اللّه ِ) اَللّهُمَّ اِنّی اَشْهَدُ اَنَّ هذا کِتابُکَ الْمُنْزَلُ مِنْ عِنْدِکَ عَلی رَسُولِکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّه ِ، وَکَلامُکَ النّاطِقُ عَلی لِسانِ نَبِیِّکَ (وَفیهِ حُکْمُکَ وَشَرایعُ دینِکَ اَنْزَلْتَهَ عَلی نَبِیِّکَ، وَ) جَعَلْتَهُ عَهْداً مِنْکَ اِلی خَلْقِکَ، وَحَبْلاً مُتَّصِلاً فیما بَیْنَکَ وَبَیْنَ عِبادِکَ،

اَللّهُمَّ اِنّی نَشَرْتُ عَهْدَکَ وَکِتابَکَ، اَللّهُمَّ فَاجْعَلْ نَظَری فیهِ عِبادَهً، وَقِراءَتی فیهِ فِکْرا، وَفِکْری فیهِ اِعْتِبارا، وَاجْعَلْنی مِمَّنِ اتَّعَظَ بِبَیانِ مَواعِظِکَ فیهِ، وَاجْتَنَبَ مَعاصیکَ، وَلا تَطْبَعْ عِنْدَ قِراءَتی عَلی قَلْبی، وَلا عَلی سَمْعی، وَلا تَجْعَلْ عَلی بَصَری غِشاوَهً، وَلا تَجْعَلْ قِراءَتی قِراءَهً لا تَدَبُّرَ فیها، بَلِ اجْعَلْنی اَتَدَبَّرُ ایاتِه وَاَحْکامَهُ، اخِذا بِشَرایِعِ دینِکَ، وَلا تَجْعَلْ نَظَری فیهِ غَفْلَهً وَلا قِراءَتی هَذَرا اِنَّکَ اَنْتَ الرَّؤُفُ الرَّحیمُ.(1)

2. و به هنگام تلاوت قرآن این دعا را می خواند:

اَللّهُمَّ رَبَّنا لَکَ الْحَمْدُ، اَ نْتَ الْمُتَوَحِّدُ بِالْقُدْرَهِ وَالسُّلْطانِ الْمَتینِ وَلَکَ الحَمْدُ، اَ نْتَ الْمُتَعالی بِالْعِزِّ وَالْکِبْرِیاءِ، وَفَوْقَ السَّماواتِ وَالْعَرْشِ الْعَظیمِ

رَبَّنا وَلَکَ الْحَمْدُ، اَ نْتَ الْمَکْتَفی بِعِلْمِکَ، وَالْمُحْتاجُ اِلَیْکَ کُلُّ ذی عِلْمٍ، رَبَّنا وَلَکَ الْحَمْدُ، یا مُنْزِلَ الاْیاتِ وَالذِّکْرِ الْعَظیمِ، رَبَّنا فَلَکَ الْحَمْدُ بِما عَلَّمْتَنا مِنَ الْحِکْمَهِ وَالْقُرْانِ الْعَظیمِ الْمُبینِ

اَللّهُمَّ اَ نْتَ عَلَّمْتَنا قَبْلَ رَغْبَتِنا فی تَعَلُّمِه وَاخْتَصَصْتَنا بِه قَبْلَ رَغْبَتِنا بِنَفْعِه،

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص231.

اَللّهُمَّ فَاِذا كانَ ذلِکَ مَنّا مِنْکَ وَفَضْلاً وَجُودا، وَلُطْفا بِنا وَرَحْمَةً لَنا، وَامْتِنانا عَلَيْنَا، مِنْ غَيْرِ حَوْلِنا وَلاحيلَتِنَا وَلاقُوَّتِنا

اَللّهُمَّ فَحَبِّبْ اِلَيْنا حُسْنَ تِلاوَتِه، وَحِفْظَ اياتِه، وَاِيمانا بِمُتَشابِهِه وَعَمَلاً بِمُحْكَمِه، وَسَبَبا فينَأْويلِه، وَهُدَىً فيتَدَبُّرِه وَبَصيرَةً بِنُورِه

اَللّهُمَّ وَكَما اَنْزَلْتَهُ شِفاءً لِاَوْلِيائِکَ، وَشِقاءً عَلى اَعْدائِکَ، وَعَمىً عَلى اَهْلِ مَعْصِيَتِکَ، وَنُورا لِاَهْلِ طاعَتِکَ، فَاجْعَلْهُ لَنا حِصْنا مِنْ عَذابِکَ، وَحِرْزا مِنْ غَضَبِکَ، وَحاجِزا عَنْ مَعْصِيَتِکَ، وَعِصْمَةً مِنْ سَخَطِکَ، وَدَليلاً عَلى طاعَتِکَ، وَنُورا يَوْمَ نَلْقاکَ نَسْتَضىءُ بِه فى خَلْقِکَ وَنَجُوزُ بِه عَلى صِراطِکَ، وَنَهْتَدى بِه اِلى جَنَّتِکَ، اَللّهُمَّ اِنّا نَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّقْوَهِ فى حَمْلِه، وَالْعَمى عَنْ عَمَلِه وَالْجَوْرِ عَنْ حُكْمِه، وَالْعُلُوِّ عَنْ قَصْدِه، وَالتَّقْصيرِ دُونَ حَقِّه، اَللّهُمَّ احْمِلْ عَنّا ثِقْلَهُ، وَاَوْجِبْ لَنا اَجْرَهُ، وَاَوْزِعْنا شُكْرَهُ، وَاجْعَلْنا نُراعيهِ وَنَحْفَظُهُ

اَللّهُمَّ اجْعَلْنا نَتَّبِعُ حَلالَهُ، وَنَجْتَنِبُ حَرامَهُ، وَنُقيمُ حُدُودَهُ، وَنُؤَدّى فَرائِضَهُ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنا حَلاوَةً فى تِلاوَتِه، وَنَشاطا فى قِيامِه وَوَجَلاً فى تَرْتيلِه، وَقُوَّةً فِى اسْتِعْمالِه، فى اناءِ اللَّيْلِ وَاَطْرافِ النَّهارِ

اَللّهُمَّ وَاسْقِنا مِنَ النَّوْمِ بِالْيَسيرِ وَاَيْقِظْنا فى ساعَهِ اللَّيْلِ، مِنْ رُقادِ الرّاقِدينَ، وَنَبِّهْنا عِنْدَ الْاَحائينَ الَّتى يُسْتَجابُ فيهَا الدُّعاءُ مِنْ سِنَهِ الوَسْنانينَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ لِقُلُوبِنَا ذَكاءً عِنْدَ عَجائِبِهِ الَّتى لاتَنْقَضى، وَلَذاذَةً عِنْدَ تَرْديدِه، وَعَبْرَةً عِنْدَ تَرْجيعِه، وَنَفْعا بَيِّنا عِنْدَ اسْتِفْهامِه

اَللّهُمَّ اِنّا نَعُوذُ بِکَ مِنْ تَخَلُّفِه فى قُلُوبِنا، وَتَوَسُّدِه عِنْدَ رُقادِنا، وَنَبْذِه وَراءَ ظُهُورِنا، وَنَعُوذُ بِکَ مِنْ قَساوَهِ قُلُوبِنا، لِما بِه وَعَظْتَنا

اَللّهُمَّ انْفَعْنا بِما صَرَّفْتَ فيهِ مِنَ الاْياتِ، وَذَكِّرْنا بِما ضَرَبْتَ فيهِ مِنَ الْمَثُلاتِ

وَكَفِّرْعَنّا بِتَأْويلِهِ السَّيِّئاتِ، وَضاعِفْ لَنا بِه جَزاءً فِی الْحَسَناتِ، وَارْفَعْنابِه ثَوابا فِی الدَّرَجاتِ، وَلَقِّنابِهِ الْبُشْری بَعْدَالْمَماتِ

اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا زادا، تُقَوِّینا بِه فِی الْمَوْقِفِ (وَفِی الْوُقُوفِ) بَیْنَ یَدَیْکَ، وَطَریقا واضِحا نَسْلُکُ بِه اِلَیْکَ، وَعِلْما نافِعا نَشْکُرُ بِه نَعْماءَکَ وَتَخَشُّعا صادِقا نُسَبِّحُ بِه اَسْماءَکَ، اَللّهُمَّ فَاِنَّکَ اتَّخَذْتَ بِه عَلَیْنا حُجَّةً قَطَعْتَ بِه عُذْرَنا، وَاصْطَنَعْتَ بِه عِنْدَنا نِعْمَةً، قَصُرَ عَنْها شُکْرُنا

اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا وَلِیّا یُثَبِّتُنا مِنَ الزَّلَلِ، وَدَلیلاً یَهْدینا لِصالِحِ الْعَمَلِ وَعَوْنا (وَ) هادِیا یُقَوِّمُنا مِنَ الْمَیْلِ، وَعَوْنا یُقَوِّینا مِنَ الْمَلَلِ، حَتّی یَبْلُغَ بِنا اَفْضَلَ الْاَمَلِ، اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا شافِعا یَوْمَ اللِّقاءِ، وَسِلاحا یَوْمَ الاِْرْتِقاءِ، وَحَجیجا یَوْمَ الْقَضاءِ وَنُورا یَوْمَ الظَّلْماءِ، یَوْمَ لا اَرْضَ وَلا سَماءَ، یَوْمَ یُجْزی کُلُّ ساعٍ بِما سَعی

اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا رَیّا یَوْمَ الظَّمَأْ، وَفَوْزاً یَوْمَ الْجَزاءِ، مِنْ نارٍ حامِیَهٍ قَلیلَهِ الْبُقْیا عَلی مَنْ بِهَا اصْطَلی، وَبِحَرِّها تَلَظّی، اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا بُرْهانا عَلی رُؤُوسِ الْمَلاَءِ، یَوْمَ یُجْمَعُ فیهِ اَهْلُ الاَْرْضِ وَاَهْلُ السَّماءِ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنا مَنازِلَ الشُّهَداءِ، وَعَیْشَ السُّعَداءِ وَمُرافَقَةَ الْاَنْبِیاءِ، اِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ.(1)

ب) دعای بعد از تلاوت قرآن

امام صادق علیه السلام هنگامی که شماری از آیات قرآن را تلاوت می کرد این آیه را شِفاءً وَرَحْمَةً، وَحِرْزا وَذُخْرا، اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لی اُنْسا فی قَبْری، وَاُنْسا فی حَشْری، وَاُنْسا فی نَشْری، وَاجْعَلْه لی بَرَکةً بِکُلِّ ایَهٍ قَرَأْتُها، وَارْفَعْ لی بِکُلِّ حَرْفٍ دَرَسْتُهُ دَرَجَةً فی اَعْلی عِلِّیّینَ، امینَ یا رَبَّ الْعالَمینَ

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ وَصَفِیِّکَ، وَنَجِیِّکَ وَدَلیلِکَ، وَالدّاعی اِلی سَبیلِکَ، وَعَلی اَمیرِالْمُؤْمِنینَ وَلِیِّکَ، وَخَلیفَتِکَ مِنْ بَعْدِ رَسُولِکَ وَعَلی اَوْصِیائِهِما الْمُسْتَحْفَظینَ دینَکَ، الْمُسْتَوْدَعینَ حَقَّکَ، وَالْمُسْتَرْعینَ خَلْقَکَ، وَعَلَیْهِمْ اَجْمَعینَ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(2)

ج) دعای بعد از ختم قرآن

1. امیرموءمنان علیه السلام پس از ختم قرآن این دعا را می خواند:

اللّهُمَّ اشْرَحْ بِالقُرْانِ صَدْرِی، وَاسْتَعْمِلْ بِالْقُرْانِ بَدَنی، وَنَوِّرْ بِالْقُرْانِ بَصَری وَاَطْلِقْ بِالْقُرْانِ لِسانی، وَاَعِنّی عَلَیْهِ ما اَبْقَیْتَنی، فَاِنَّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ. (3)

2. امام سجاد علیه السلام بعد از ختم قرآن این دعا را می خواند:

اَللّهُمَّ اِنَّکَ اَعَنْتَنی عَلی خَتْمِ کِتابِکَ الَّذی اَنْزَلْتَهُ نُورا، وَجَعَلْتَهُ مُهَیْمِنا عَلی کُلِّ کِتابٍ اَنَزَلْتَهُ، وَفَصَّلْتَهُ عَلی کُلِّ حَدیثٍ قَصَصْتَهُ وَفُرْقانا فَرَقْتَ بِه بَیْنَ حَلالِکَ وَحَرامِکَ، وَقُرْانا اَعْرَبْتَ بِه عَنْ شَرائِعِ اَحْکامِکَ، وَکِتابا فَصَّلْتَهُ لِعِبادِکَ تَفْصیلاً، وَوَحْیا اَنْزَلْتَهُ عَلی نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاِلِه تَنْزیلاً، وَجَعَلْتَهُ نُورا نَهْتَدی مِنْ ظُلَمِ الضَّلالَهِ وَالْجَهالَهِ بِاتِّباعِه، وَشِفاءً لِمَنْ اَنْصَتَ بِفَهْمِ التَّصدْیقِ اِلَی اسْتِماعِه، وَمیزانَ قِسْطٍ لا یَحیفُ عَنِ الْحَقِّ لِسانُهُ، وَ نُورَ هُدیً لا یَطْفَأُ عَنِ الشَّاهِدینَ بُرْهانُهُ، وَعَلَمَ نَجاهٍ لایَضِلُّ مَنْ اَمَّ قَصْدَ سُنَّتِه، وَلا تَنالُ

1- کلینی، الکافی، ج2، ص573.
2- مجلسی، بحارالأنوار، ج92، ص208.
3- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص323.

اَیْدِی الْهَلَکاتِ مَنْ تَعَلَّقَ بِعُرْوَهِ عِصْمَتِه. اَللّهُمَّ فَاِذْ اَفَدْتَنَا الْمَعُونَهَ عَلی تِلاوَتِه، وَسَهَّلْتَ جَواسِیَ اَلْسِنَتِنا بِحُسْنِ عِبارَتِه، فَاجْعَلْنا مِمَّنِ یَرْعاهُ حَقَّ رِعایَتِهِ، وَیَدینُ لَکَ بِاعْتِقادِ التَّسْلیمِ لِمُحْکَمِ ایاتِه، وَیَفْزَعُ اِلَی الْاِقْرارِ بِمُتَشابِهِه وَمُوضَحاتِ بَیِّناتِه، اَللّهُمَّ اِنَّکَ اَنْزَلْتَهُ عَلی نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاٰلِه مُجْمَلاً،وَ اَلْهَمْتَهُ عِلْمَ عَجائِبِه مُکَمَّلاً، وَ وَرَّثْتَنا عِلْمَهُ مُفَسَّرا، وَفَضَّلْتَنا عَلی مَنْ جَهِلَ عِلْمَهُ، وَقَوَّیْتَنا عَلَیْهِ لِتَرْفَعَنا فَوْقَ مَنْ لَمْ یُطِقْ حَمْلَهُ.

اَللّهُمَّ فَکَما جَعَلْتَ قُلُوبَنا لَهُ حَمَلَهً، وَعَرَّفْتَنا بِرَحْمَتِکَ شَرَفَهُ وَفَضْلَهُ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ الْخَطیبِ بِه، وَعَلی اٰلِهِ الْخُزّانِ لَهُ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَعْتَرِفُ بِاَنَّهُ مِنْ عِنْدِکَ حَتّی لایُعارِضَنَا الشَّکُّ فی تَصْدیقِه، وَ لایَخْتَلِجَنَا الزَّیْغُ عَنْ قَصْدِ طَریقِه. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَعْتَصِمُ بِحَبْلِه، وَیَاْوی مِنَ الْمُتَشابِهاتِ اِلی حِرْزِ مَعْقِلِه، وَیَسْکُنُ فی ظِلِّ جَناحِه، وَیَهْتَدی بِضَوْءِ صَباحِه وَیَقْتَدی بِتَبَلُّجِ اِسْفارِهِ، وَیَسْتَصْبِحُ بِمصْباحِهِ، وَلا یَلْتَمِسُ الْهُدی فیغَیْرِه.

اَللّهُمَّ وَ کَما نَصَبْتَ بِه مُحَمَّدا عَلَما لِلدَّلالَهِ عَلَیْکَ، وَاَنْهَجْتَ بِاٰلِه سُبُلَ الرِّضا اِلَیْکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِه وَاجْعَلِ الْقُرْانَ وَسیلَهً لَنا اِلی اَشْرَفِ مَنازِلِ الْکَرامَهِ، وَسُلَّما نَعْرُجُ فیهِ اِلی مَحَلِّ السَّلامَهِ، وَسَبَبا نُجْزی بِهِ النَّجاهَ فی عَرْصَهِ الْقِیامَهِ، وَ ذَریعَهً نَقْدُمُ بِها عَلی نَعیمِ دارِ الْمُقامَهِ،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِه، وَاحْطُطْ بِالْقُرْانِ عَنّا ثِقْلَ الْاَوْزارِ، وَهَبْ لَنا حُسْنَ شَمائِلِ الْاَبْرارِ، وَاَقْفُ بِنا اٰثارَ الَّذینَ قامُوا لَکَ بِهِ اناءَ اللَّیْلِ وَاَطْرافَ النَّهارِ، حَتّی تُطَهِّرَنا مِنْ کُلِّ دَنَسٍ بِتَطْهیرِه وَتَقْفُوَ بِنا اٰثارَ الَّذینَ اسْتَضاءُوابِنُورِه، وَلَمْ یُلْهِهِمُ الْاَمَلُ عَنِ الْعَمَلِ فَیَقْطَعَهُمْ بِخُدَعِ غُرُورِهِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِه، وَاجْعَلِ الْقُرْانَ لَنا فی ظُلَمِ اللَّیالی مُؤْنِسا، وَمِنْ

نَزَغاتِ الشَّيْطانِ وَخَطَراتِ الْوَساوِسِ حارِسا، وَلاَِقْدامِنا عَنْ نَقْلِها اِلَى الْمَعاصى حابِسا، وَلاَِلْسِنَتِنا عَنِ الْخَوْضِ فِى الْباطِلِ مِنْ غَيْرِ ما افَهٍ مُخْرِسا، وَلِجَوارِحِنا عَنِ اقْتِرافِ الاْثامِ زاجِرا، وَ لِما طَوَتِ الْغَفْلَةُ عَنّا مِنْ تَصَفُّحِ الاِْعْتِبارِ ناشِراَ، حَتّى تُوصِلَ اِلَى قُلُوبِنا فَهْمَ عَجائِبِهِ، وَ زَواجِرَ اَمْثالِهِ الَّتى ضَعُفَتِ الْجِبالُ الرَّواسى عَلى صَلابَتِها عَنِ احْتِمالِه.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَاَدِمْ بِالْقُرْانِ صَلاحَ ظاهِرِنا، وَاحْجُبْ بِه خَطَراتِ الْوَساوِسِ عَنْ صِحَّهِ ضَمائِرِنا، وَاغْسِلْ بِه دَرَنَ قُلُوبِنا وَعَلائِقَ اَوْزارِنا، وَاجْمَعْ بِه مُنْتَشَرَ اُمُورِنا، وَارْوِ بِه فى مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَيْکَ ظَمَاَ هَواجِرِنا، وَاکْسُنا بِه حُلَلَ الاْمانِ يَوْمَ الْفَزَعِ الاَْکْبَرِ فى نُشُورِنا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاجْبُرْ بِالْقُرْانِ خَلَّتَنا مِنْ عَدَمِ الاِْمْلاقِ، وَسُقْ اِلَيْنا بِه رَغَدَ الْعَيْشِ وَخِصْبَ سَعَهِ الاَْرْزاقِ، وَجَنِّبْنا بِهِ الضَّرائِبَ الْمَذْمُومَهَ وَمَدانِىَ الاَْخْلاقِ، وَاعْصِمْنا بِه مِنْ هُوَّهِ الْکُفْرِ وَ دَواعِى النِّفاقِ، حَتّى يَکُونَ لَنا فِى الْقِيامَهِ اِلى رِضْوانِکَ وَ جِنانِکَ قائِدا، وَلَنا فِى الدُّنْيا عَنْ سَخَطِکَ وَ تَعَدّى حُدُودِکَ ذائِدا، وَلِما عِنْدَکَ بِتَحْليلِ حَلالِه وَتَحْريمِ حَرامِه شاهِدا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَهَوِّنْ بِالْقُرْانِ عِنْدَ الْمَوْتِ عَلياَنْفُسِنا كَرْبَ السِّياقِ وَجَهْدَ الاَْنينِ، وَ تَرادُفَ الْحَشارِجِ، «اِذا بَلَغَتِ النُّفُوسُ التَّراقِىَ وَقيلَ مَنْ راقٍ»، وَتَجَلّى مَلَکُ الْمَوْتِ لِقَبْضِها مِنْ حُجُبِ الْغُيُوبِ، وَرَماها عَن قَوْسِ الْمَنايا بِاَسْهُمِ وَحْشَهِ الْفِراقِ، وَدافَ لَها مِنْ ذُعافِ الْمَوْتِ كَأسا مَسْمُومَهَ الْمَذاقِ، وَدَنا مِنّا اِلَى الاْخِرَهِ رَحيلٌ وَانْطِلاقٌ، وَصارَتِ الاَْعْمالُ قَلائِدَ فِى الاَْعْناقِ، وَكانَتِ الْقُبُورُ هِىَ الْمَأوى اِلى ميقاتِ يَوْمِ التَّلاقِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَاِلِه، وَبارِکْ لَنا فى حُلُولِ دارِ الْبِلى وَطُولِ الْمُقامَهِ بَيْنَ اَطْباقِ الثَّرى،

وَاجْعَلِ الْقُبوُرَ بَعْدَ فِراقِ الدُّنْیا خَیْرَ مَنازِلِنا، وَافْسَحْ لَنا بِرَحْمَتِکَ فی ضیقِ مَلاحِدِنا، وَلا تَفْضَحْنا فی حاضِرِ الْقِیامَهِ بِمُوبِقاتِ اثامِنا، وَارْحَمْ بِالْقُرْانِ فی مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَیْکَ ذُلَّ مَقامِنا، وَثَبِّتْ بِه عِنْدَ اضْطِرابِ جِسْرِ جَهَنَّمَ یَوْمَ الْمَجازِ عَلَیْها زَلَلَ اَقْدامِنا، وَنَجِّنا بِه مِنْ کُلِّ کَرْبٍ یَوْمَ الْقِیامَهِ، وَشَدائِدِ اَهْوالِ یَوْمِ الطّامَّهِ، وَبَیِّضْ وُجُوهَنا یَوْمَ تَسْوَدُّ وُجُوهُ الظَّلَمَهِ فی یَوْمِ الْحَسْرَهِ وَالنَّدامَهِ، وَاجْعَلْ لَنا فی صُدُورِ الْمُؤْمِنینَ وُدّا، وَلا تَجْعَلِ الْحَیاهَ عَلَیْنا نَکَدا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ کَما بَلَّغَ رِسالَتَکَ، وَصَدَعَ بِاَمْرِکَ، وَنَصَحَ لِعِبادِکَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ نَبِیَّنا صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلی اِلِه یَوْمَ الْقِیامَهِ اَقْرَبَ النَّبِیِّینَ مِنْکَ مَجْلِسا، وَاَمْکَنَهُمْ مِنْکَ شَفاعَهً، وَاَجَلَّهُمْ عِنْدَکَ قَدْرا، وَاَوْجَهَهُمْ عِنْدَکَ جاها. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَشرِّفْ بُنْیانَهُ، وَعَظِّمْ بُرْهانَهُ، وَثَقِّلْ میزانَهُ، وَتَقَبَّلْ شَفاعَتَهُ، وَقَرِّبْ وَسیلَتَهُ، وَبَیِّضْ وَجْهَهُ، وَاَتِمَّ نُورَهُ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ، وَاَحْیِنا عَلی سُنَّتِه، وَتَوَفَّنا عَلی مِلَّتِه، وَخُذْبِنا مِنْهاجَهُ، وَاسْلُکَ بِنا سَبیلَهُ، وَاجْعَلْنا مِنْ اَهْلِ طاعَتِه، وَاحْشُرْنا فی زُمْرَتِه، وَاَوْرِدْنا حَوْضَهُ، وَاسْقِنا بِکَأْسِهِ. وَصَلِّ اللّهُمَّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اِلِه صَلاهً تُبَلِّغُهُ بِها اَفْضَلَ مایَأْمُلُ مِنْ خَیْرِکَ وَفَضْلِکَ وَکَرامَتِکَ، اِنَّکَ ذُو رَحْمَهٍ واسِعهٍ وَ فَضْلٍ کَریمٍ. اَللّهُمَّ اجْزِهِ بِما بَلَّغَ مِنْ رِسالاتِکَ، وَاَدّی مِنْ اٰیاتِکَ، وَنَصَحَ لِعِبادِکَ، وَجاهَدَ فی سَبیلِکَ، اَفْضَلَ ما جَزَیْتَ اَحَدا مِنْ مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ، وَاَنْبِیائِکَ الْمُرْسَلینَ الْمُصْطَفینَ، وَ السَّلامُ عَلَیْهِ وَ عَلی اِلِهِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(1)

3. امیرموءمنان علیه السلام فرمود: پیامبراکرم صلی الله علیه و آله به من امر فرمود که پس از ختم قرآن این دعا را بخوانم:

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص519 .

اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ اِخْباتَ الْمُخْبِتینَ، وَاِخْلاصَ الْمُوقِنینَ، وَمُرافَقَهَ الاْ بْرارِ، وَاسْتِحْقاقَ حَقائِقِ الاْیمانِ، وَالْغَنیمَهَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ، وَالسَّلامَهَ مِنْ کُلِّ اِثْمٍ، وَوُجُوبَ رَحْمَتِکَ، وَعَزائِمَ مَغْفِرَتِکَ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّهِ، وَالنَّجاهَ مِنَ النّارِ.(1)

9. درنگ در آیات رحمت و عذاب

مولای متقیان در فرازی از خطبه ی متّقین در وصف پرواپیشگان می فرماید:

هنگامی که به آیات رحمت می رسند به آن امید می بندند، و دلهایشان به آن اشتیاق می یابد، گویی آن نعمتها را با چشم خود می بینند ... و هنگامی که به آیات عذاب می رسند، با گوش دل آن را می شنوند و دیده هایشان به آنها خیره می شود، پوست بدنشان می لرزد، دلهایشان به وحشت می افتد، گویی فریادهای دوزخیان را با گوش جان می شنوند.(2)

10. مداومت بر تلاوت قرآن

مولای متّقیان امیرموءمنان علیه السلام در فرازی از وصیّت طولانی خود به فرزندش محمّد حنفیه می فرماید:

بر تو باد به تلاوت قرآن و عمل به معارف و تعالیم آن و رعایت واجبات و احکام آن و پیروی از حلال و حرام و اوامر و نواهی آن و تهجّد و تلاوت آن، در هر شبانه روز، که آن پیمان خداوند تبارک و تعالی است بر مردمان، پس بر هر مسلمانی واجب است که همه روزه در پیمان خود بنگرد ولو با خواندن پنجاه آیه از آن.(3)

از ویژگیهای شیعیان کثرت تلاوت قرآن است، چنانچه امام باقر علیه السلام فرمود:

شیعیان علی علیه السلام فراوان نماز می خوانند، فراوان دعا می کنند و فراوان کتاب خدا را تلاوت می کنند.(4)

1- مجلسی، بحارالأنوار، ج92، ص206.
2- سلیم بن قیس، کتاب سلیم، ص198.

3- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص383.
4- شیخ صدوق، صفات الشیعه، ص52.

مولای متقیان در جنگ صفّین به پیروان خود امر می فرمود که: بسیار تلاوت قرآن کنید.(1)

5. مدّت زمان ختم قرآن در ماه رمضان

در مورد اینکه در چه مدّتی ختم قرآن شایسته است به اختلاف سخن رفته است:

1) برخی از اصحاب پیامبر چون حبیب بن مظاهر قرآن را در یک شب ختم می کرد.(2)

2) حضرت امام رضا علیه السلام در سه روز یک ختم قرآن می کرد با تأمّل و تدبّر.(3)

3) امام صادق علیه السلام کمتر از سه روز را توصیه نمی کرد و می فرمود: نباید قرآن با شتاب خوانده شود، ماه رمضان حقوقی دارد باید رعایت شود.(4)

4) و گاهی کمتر از شش روز را توصیه نمی کرد و می فرمود: اصحاب پیامبر آن را در یک ماه و کمتر از آن ختم می کردند.(5)

5) و گاهی می فرمود: این که قرآن را در کمتر از یک ماه ختم کنی خوش وقت نیستم.(6)

6) ولی هنگامی که علی بن مغیره به امام علیه السلام عرضه می دارد که من در ماه رمضان چهل بار کمتر یا بیشتر قرآن را ختم می کنم، امام علیه السلام اعتراض نمی فرماید.(7)

از بررسی احادیث یاد شده به این نتیجه می رسیم که مدّت زمان مناسب برای ختم قرآن بر حسب اشخاص فرق می کند، آنچه مسلّم است این است که باید شتابزده نباشد، بلکه با تدبّر و تأمّل در آیات قرآن انجام شود و این کمتر از سه

1- نصر بن مزاحم، وقعه صفین، ص225.

2- ابو مخنف، مقتل الحسین، ص104.
3- شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا علیه السلام ، ج2، ص180.
4- کلینی، الکافی، ج2، ص617 و618.
5- کلینی، الکافی، ج2، ص617 و618.
6- کلینی، الکافی، ج2، ص617 و618.
7- کلینی، الکافی، ج2، ص617 و618.

روز اتّفاق نمی افتد، زیرا امام رضا علیه السلام به آن تصریح فرموده(1).

و از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله نیز روایت شده که فرمود:

«لا یَفْقَهُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فی اَقَلَّ مِنْ ثَلاثٍ»؛ «یعنی، کسی که قرآن را در کمتر از سه روز بخواند به معارف آن واقف نمی شود».(2)

کسی که نمی تواند قرآن بخواند و یا نمی تواند صحیح بخواند باید در یاد گرفتن آن تلاش کند که امام صادق علیه السلام فرمود:

شایسته است که موءمن از دنیا بیرون نرود جز این که قرآن را فرا گرفته باشد و یا مشغول فراگیری آن باشد.(3)

و اگر نتواند، حداقل کسی را اجیر بگیرد که از طرف او قرآن بخواند.

6. آداب احسان در ماه رمضان

اشاره

یکی از فلسفه های تشریع روزه آگاه شدن اغنیاء از وضع فقرا و دلسوزی آنان بر احوال بینوایان می باشد.

و لذا شایسته است که در ماه رمضان از وظیفه ی انفاق و احسان غفلت نشود.

برای انفاق و احسان شرایط و آدابی هست که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

1) انفاق و احسان از مال حلال

قرآن کریم می فرماید:

«یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُواْ أَنفِقُواْ مِن طَیِّبَاتِ مَا کَسَبْتُمْ»؛

«یعنی، هان ای کسانی که ایمان آورده اید، از اموال پاکیزه ای که کسب کرده اید انفاق کنید».(4)

2) انفاق با حفظ آبروی اشخاص

ولذا به صدقه ی پنهانی تأکید شده و آمده است: «صَدَقَهُ الِّسرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ»؛ «یعنی، انفاق پنهانی آتش غضب خدا را خاموش می کند». (5)

1- شیخ صدوق، عیون اخبار الرّضا علیه السلام ، ج2، ص180.
2- دارمی، السنن، ج1، ص350.
3- کلینی، الکافی، ج2، ص607.
4- سوره بقره، آیه 267.
5- شیخ مفید، المقنعه، ص261.

3) انفاق بهترین ها

قرآن کریم می فرماید:

«لَن تَنَالُواْ الْبِرَّ حَتَّی تُنفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَ»؛

«یعنی، به نیکوکاری نمی رسید جز هنگامی که از آنچه دوست دارید انفاق کنید».(1)

4) انفاق پیش از سوءال

برای حفظ آبروی اشخاص بهتر است که پیش از اظهار حاجت، انسان حاجت افراد مستمند را روا سازد. صائب تبریزی گوید:

از تلخی سوءال گروهی که واقفند فرصت به لب گشودن سائل نمی دهند

5) انفاق بدون منّت

قرآن کریم می فرماید:

«یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُواْ لاَ تُبْطِلُواْ صَدَقَاتِکُم بِالْمَنِّ وَالأذَی»

«یعنی، ای کسانی که ایمان آورده اید صدقه های خود را با منّت نهادن و اذیّت کردن باطل نسازید».(2)

کسی که دست بذل و بخشش دارد باید همواره خدای را سپاس گوید که او را بی نیاز ساخته و محتاج دیگران نکرده است و باید نیاز دیگران را به او یکی از نعمتها و هدیه های الهی بشمارد، که در حدیث شریف آمده:

فقیر هدیه ی پروردگار است بر غنی، اگر حاجتش را روا سازد هدیه ی الهی را پذیرفته و اگر روا نکند هدیه ی الهی را رده کرده است.(3)

6) تقدیم ارحام

1- سوره آل عمران، آیه 92.
2- سوره بقره، آیه 264.

3- مجلسی، بحارالأنوار، ج96، ص170.

از پیامبر رحمت پرسیدند: کدامین صدقه برتر است؟ فرمود:

«عَلی ذِی الرَّحِمِ الْکاشِحِ» «یعنی، برخویشاوند تهی دست».

«کاشِح» در لغت به دو معنی آمده: 1 تهی دست. 2 قطع رابطه.

در اینجا هر دو معنی مورد نظر است، اگر خویشاوند انسان تهی دست باشد، حتماً باید او را مقدّم بدارد و اگر فامیل انسان با انسان سر ناسازگاری و احیاناً سر ستیز دارد، انسان با صله ی رحم رفع خصومت و عداوت می کند.

در حدیث شریف آمده است:

«لا صَدَقَهَ وَذُو رَحِمٍ مُحْتاجٌ»

«تا خویشاوندی نیازمند است، صدقه بر دیگری روا نیست».(1)

پس از خویشاوندان، همسایگان، آبرومندان، دانشمندان و دوستان اهلبیت بر دیگران مقدّم هستند.

امام کاظم علیه السلام فرمود: هرکس نتواند در حقّ ما صله کند برای مستمندان از شیعیان ما صله کند.(2)

قرآن کریم می فرماید:

«یَسْأَلُونَکَ مَاذَا یُنفِقُونَ قُلْ مَا أَنفَقْتُم مِّنْ خَیْرٍ فَلِلْوَالِدَیْنِ وَالأَقْرَبِینَ»

«از تو می پرسند که چه چیزی را انفاق کنند، بگو: آنچه از خیر انفاق کنید، برای پدر، مادر، خویشاوندان ...».(3)

انسان باید از نزدیکترین آغاز کند، سپس به دیگر مستمندان و نیازمندان برسد.

7) رعایت زمان و مکان

زمان و مکان در افزایش پاداش انفاق تأثیر دارد.

قرآن کریم می فرماید:

«لاَ یَسْتَوِی مِنکُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُوْلَئِکَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِینَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا»؛

1- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص38.
2- شیخ مفید، المقنعه، ص268.
3- سوره بقره، آیه 215.

کسانی که پیش از فتح انفاق و جهاد کردند با کسانی که پس از آن انفاق کردند و جهاد نمودند، برابر نیستند، آنان درجه ی بالاتری دارند.(1)

پیش از فتح مکّه مسلمانان پریشان و ضعیف بودند، ولی پس از فتح مکّه از قدرت و شوکت برخوردار بودند، آنان که در آن ایّام پریشانی و نداری انفاق و یا جهاد کردند با انفاق کنندگان زمان دیگر فرق می کنند.

دو عنصر زمان و مکان در پاداش عبادات، از جمله انفاق، تأثیر گذار است و لذا کسانی که در جنگ بدر شرکت کردند با دیگر مجاهدان فرق دارند.

و اینک شماری از احادیث صریح در این رابطه:

1 امام باقر علیه السلام فرمود: خیر و شرّ در روز جمعه چندین برابر می باشد.(2)

2 و فرمود: حسنه و سیّئه در روز جمعه مضاعف می شود.(3)

3 امام صادق علیه السلام فرمود: پدرم هر روز جمعه یک دینار صدقه می داد و می فرمود: صدقه در روز جمعه به جهت شرافت جمعه بر دیگر روزها چندین برابر می شود.(4)

4 پیامبراکرم صلی الله علیه و آله پس از بیان پاداش قرائت سوره توحید فرمود: و آن در ماه رجب چندین برابر می شود.(5)

(6) امام صادق علیه السلام از پیامبراکرم روایت کرده که پاداش حسنات در ماه شعبان هفتاد برابر می شود.(7)

6 و فرمود: صدقه در روز جمعه چندین برابر می باشد.(8)

7 و در حدیث دیگری فرمود: کسی که در ماه رمضان صدقه بدهد خداوند هفتاد نوع بلا را از او دفع می کند.(9)

1- سوره حدید، آیه 10.
2- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص171.

3- کلینی، الکافی، ج3، ص415.
4- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص219.
5- شیخ حرّ، وسائل الشیعه، ج10، ص485.
6- شیخ حرّ، وسائل الشیعه، ج10، ص485.
7- شیخ صدوق، الأمالی، ص29.
8- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص172 و171.
9- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص172 و171.

8 پیامبراکرم صلی الله علیه و آله در این رابطه فرمود: پاداش حسنات در ماه رمضان به چندین برابر می رسد و اعمال خیر در آن مورد قبول قرار می گیرد.(1)

9 پیامبراکرم صلی الله علیه و آله در حدیثی از جایگاه حرم مکّه سخن گفتند و در پایان فرمودند: از این رو خداوند حسنات را در حرم مضاعف و سیّئات را نیز در حرم مضاعف فرموده است.(2)

10 پیامبراکرم صلی الله علیه و آله در فرازی از وصایای خود به ابوذر فرمود:

ای ابوذر! برای هر نفسی که در مسجد بکشی، خداوند درجه ای در بهشت عنایت فرماید، فرشتگان برای تو درود می فرستند، برای هر نفسی ده حسنه می نویسند و ده سیّئه محو می کنند.(3)

براساس احادیث فوق و دهها حدیث دیگر عنصر زمان و مکان در پاداش اعمال تأثیر فراوان دارد.

از این رهگذر باید در شبها و روزهای ماه رمضان از خدمت به خلق، گره گشایی از امور موءمنین و صدقه به مستمندان و نیازمندان غفلت نکرد.

8) رعایت جایگاه افراد

یکی از صحرا نشینان به محضر امام حسین علیه السلام رسید و اظهار حاجت نمود، امام حسین علیه السلام فرمود: من از تو سه پرسش می کنم، اگر یکی را پاسخ دادی یک سوّم، اگر دو تا پاسخ دادی دو سوّم و اگر هر سه را پاسخ دادی همه نیاز ترا برطرف می سازم، که از جدّم شنیدم که فرمود:

اَلْمَعْرُوفُ بِقَدْرِ الْمَعْرِفَهِ؛

«بخشش به مقدار معرفت و شناخت».

چون پاسخ داد، امام حسین علیه السلام هزار دینار طلا و یک انگشتری قیمتی به او عطا فرمود.(4)

1- ابن فتّال، روضه الواعظين، ج2، ص183.
2- عياشى، التفسير، ج1، ص36.
3- طبرسى، مكارم الاخلاق، ص467.
4- مجلسى، بحارالأنوار، ج44، ص196.

از این رهگذر شایسته است که در انفاق و احسان شخصیّت و مرتبت افراد منظور شود و برای هرکسی در خور شأن و جایگاهش عطا شود.

9) به خیر اموات احسان کند

پدر، مادر، حق داران، بی وارثان و بد وارثان که از دنیا رفته اند و نامه ی اعمالشان مختومه شده و قدرت یک «لا له إلاّ اللّه» گفتن را ندارند، بر روزه داران و باور داران شایسته است به شکرانه ی این که زنده مانده، و یک بار دیگر بر سرِ سفره اِنعام الهی در ماه خدا قرار گرفته اند، به عنوان نیابت از سوی آنان نماز، دعا، تلاوت قرآن، دستگیری از نیازمندان و خیرات و مبرّات از سوی آنان انجام دهد.

هر عملی مستحبّی که انسان انجام داده پاداش آن را به یکی از شیعیان اهداء کند پاداش آن به آن شخص می رسد، بدون این که چیزی از ثواب اهدا کننده کم شود. این عمل در مورد خویشان نوعی صله رحم و در مورد پدر و مادر نشانه باّر بودن و ترک آن موجب قطع رحم و عاق والدین بودن می باشد.

کسی از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله درخواست وصیّت کرد، در ضمن وصیّت خود به او فرمود: از پدر و مادرت اطاعت کن و در حق آنها نیکی کن، چه در حال حیات باشند یا در حال ممات.(1)

10) هدیّه به پیشگاه حضرت بقیّه اللّه

اگر یک لحظه حجّت زمان در روی زمین نباشد، زمین ساکنانش را در کام فرو می برد و لذا همه ی موجودات زنده به طفیل حضرت بقیّه اللّه زنده هستند و به همین جهت در برابر آن حضرت تکالیف و وظائفی دارند، از جمله این که باید همواره برای سلامتی آن حضرت دعا کنند و صدقه بدهند.

البته آن حضرت به دعا و صدقه ی ما نیاز ندارد، ما نیاز داریم که با هر وسیله ای خود را در صف خریداران یوسف زهرا قرار دهیم.

1- کلینی، الکافی، ج2، ص126.

7. فضیلت افطاری دادن در ماه رمضان

در احادیث فراوان به فضیلت افطاری دادن در ماه رمضان تأکید، تشویق و ترغیب شده، که به شماری از آنها اشاره می کنیم:

1 امام باقر علیه السلام از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود: هرکس در ماه رمضان موءمن روزه داری را افطاری بدهد، پاداش آزاد کردن یک برده و آمرزش گناهان گذشته اش می گردد. عرضه داشتند که همه ما بر آن قدرت نداریم،

فرمود: خداوند همین پاداش را به کسی می دهد که تنها توانایی چند عدد خرما و یا شربتی از آب شیرین و یا شیر داشته و با آن افطاری دهد.(1)

2 امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس روزه داری را افطاری دهد همانند پاداش روزه او را خواهد داشت.(2)

3 پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود: هرکس روزه داری را افطاری دهد همانند پاداش روزه او را خواهد داشت، بدون این که از پاداش او چیزی کم شود، و همانند پاداش هر عمل خیری که وی از این افطاری نیرو بگیرد و آن را انجام دهد.(3)

4 امام باقر علیه السلام فرمود: هرکس موءمنی را افطاری دهد در شبهای ماه رمضان، خداوند پاداش آزاد کردن یک برده موءمن به او می دهد.(4)

5 امام صادق علیه السلام فرمود: این که موءمنی را افطاری داده، شادمان کنی، بیش از روزه ات پاداش دارد.(5)

6 و فرمود: کسی که موءمنی را افطاری دهد، خداوند هفتاد ملک موکّل کند تا چنین شبی از سال آینده برای او تسبیح گویند.(6)

7 امام صادق علیه السلام در حیره بودند، بعد از نماز عصر زراره اذن مرخّصی طلبید، فرمود: چرا با این عجله؟ گفت: امشب تعدادی از دوستان شما برای افطار منزل ما هستند. فرمود: عجله کن، عجله کن.

1- کلینی، الکافی، ج4، ص66 و68.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص66 و68.
3- شیخ مفید، المقنعه، ص342 و343.
4- شیخ مفید، المقنعه، ص342 و343.
5- شیخ مفید، المقنعه، ص342 و343.
6- شیخ مفید، المقنعه، ص342 و343.

آنگاه به عقبه روی کردند و فرمودند: هرکس موءمنی را افطاری دهد کفّاره گناهانش خواهد بود تا سال آینده، و هر کس دو نفر را افطاری دهد بر خداوند شایسته است که او را وارد بهشت نماید.(1)

8 امام باقر علیه السلام فرمود: اگر کسی در هر شبی از شبهای ماه رمضان موءمنی را افطاری دهد، خداوند برای او پاداش آزاد کردن سی برده موءمن برای او نوشته می شود و یک دعای مستجاب در نزد خدا خواهد داشت.(2)

9 و فرمود: این که فرد موءمنی را در خانه ام افطاری بدهم برای من محبوب تر است از این که برده ای از فرزندان اسماعیل را آزاد سازم.(3)

10 پیامبراکرم صلی الله علیه و آله خطاب به مولای متقیان فرمود: یا علی! برای موءمن سه لحظه ای مسرّت بخش در دنیا هست: الف) دیدار برادران ایمانی.

ب) افطاری دادن به روزه داران. ج) تهجّد در آخر شب.(4)

بسیار جالب توجّه است که در اسلام به همان مقدار که افطاری دادن ثواب دارد، قبول دعوت برادر ایمانی نیز پاداش دارد، امام صادق علیه السلام در این رابطه می فرماید: افطار کردن تو در خانه ی برادر مسلمانت، هفتاد بار بیش از روزه گرفتنت ثواب دارد.(5)

شایسته است که روزه داران دعوت برادر ایمانی خود را بپذیرند و در مجالس افطار شرکت کنند و در حدّ توان در افطاری دادن دریغ نورزند.

8 . آزاد کردن بردگان

یکی از افراد ضربه پذیر در جامعه بردگان می باشند، از این رهگذر دین مقدّس اسلام به آنها توجّه خاصّی مبذول داشته، قوانین ویژه ای برای آزادی آنها به

1- شیخ مفید، المقنعه، ص343.
2- شیخ مفید، المقنعه، ص343.

3- برقی، المحاسن.
4- شیخ صدوق، الفقیه، ج4، ص260.
5- شیخ مفید، المقنعه، ص342.

صورت قهری و اختیاری تشریع فرموده، برای آزاد کردن آنها به عنوان کفّاره و دیه دستور داده و آن را یکی از عبادتهای مهمّ تلقّی کرده، در روایات فراوان به این تعبیر فرمود:

هرکس بنده مملوکی را آزاد کند، خداوند در برابر هر عضو آن عضو این شخص را از آتش جهنم آزاد می کند.(1)

در سیره امیرموءمنان علیه السلام آمده است که هزار برده را از پولی که با کدّیمین و عرق جبین به دست می آورد خریده و آزاد کرده، به امید پاداش بهشت، خشنودی پروردگار و رهایی از آتش جهنم، در حالی که به خانواده اش سرکه، زیتون و خرمای عجوه می داد و خود جامه ی کرباس می پوشید.(2)

حضرت سجاد علیه السلام هر سال تعدادی برده می خرید آنها را با معارف اسلام آشنا می کرد و در شب آخر ماه رمضان آنها را آزاد می کرد و غالباً تعداد آنها در حدود بیست نفر بود، آنها را آزاد می کرد و می فرمود: خداوند در هر شبی از شبهای ماه رمضان هفتاد هزار هزار از آتش جهنم آزاد می کند و در شب آخر رمضان به تعداد همه ی آنها آزاد می کند، من دوست دارم که خداوند ببیند که من رقبه هایی را در این دنیا آزاد نمودم، تا رقبه ام را از آتش جهنم آزاد نماید.(3)

امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند متعال هر شبی از شبهای ماه رمضان جمعی را از آتش جهنم آزاد می سازد، به جز سه گروه:

1) کسی که با شراب افطار کند.

2) کسی که کینه ی مسلمانی را در دل داشته باشد.

3) کسی که شطرنج بازی کند.(4)

در زمان ما به برکت تعالیم عالیه ی اسلام برده ای در ممالک اسلامی وجود

1- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج8، ص216.

2- شیخ صدوق، الخصال، ص444.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1 ص445.
4- کلینی، الکافی، ج6، ص435.

ندارد، ولی چقدر انسانهای گرفتار، مبتلا، در بند، قرض دار، حاجتمند و مستمند هستند که رسیدن به آنها و رفع گرفتاری آنان از آزاد کردن برده کمتر نیست.

امیدوارم که همه ی روزه داران در طول ماه مبارک رمضان با رفع گرفتاری افراد نیازمند، پاداش آزادسازی بردگان را به دست آورده، خود را به این وسیله از آتش جهنم یله ورها سازند.

9. عفو و گذشت

سیره پیامبر اکرم و اهلبیت آن حضرت عفو و گذشت بود، چنان که رسول اکرم صلی الله علیه و آله به هنگام فتح مکّه اعلان عفو عمومی کرد و چون یکی از مسلمانها فریاد: «الیوم یوم الملحمه»؛ «امروز روز انتقام است» سر داد، به مولای متّقیان امر فرمود که فریاد برآورد: «اَلْیَوْمُ یَوْمُ الْمَرْحَمَهِ»؛ امروز روز محبّت و مرحمت است.(1)

قهرمان توحید مولای متّقیان نیز پس از پیروزی در جنگ جمل فرمان عفو عمومی صادر کرد و در جنگ صفّین اسیران جنگی را به صورت یک جانبه آزاد کرد و فرزند برومندش حضرت بقیّه اللّه ارواحناه فداه به هنگام ظهور اعلام می فرماید:

«ما اهلبیت رحمت هستیم».(2)

عفو و گذشت سیره معصومان است و روزه داران باید از پیشوایان معصوم پیروی کرده، کینه و عداوت برادران ایمانی را از دل خود بیرون کنند و از کسانی که به آنها بدی کرده اند کریمانه و صمیمانه بگذرند که آن نوعی انفاق و احسان به شمار می آید.

در کلمه ی طیّبه گوید: انفاق و احسان پنج قسم است:

1) قلبی: آنچه برای خود دوست دارد برای دیگران نیز دوست بدارد.

2) جوارحی: به وسیله ی اعضا و جوارح یار و مدد کار برادران ایمانی باشد و در رفع مشکلات آنها تلاش کند.

3)لسانی: اگر چه زبان نیز یکی از اعضای جوارح است، ولی به جهت اهمیت

1- مجلسی، بحارالأنوار، ج21، ص105.
2- مجلسی، بحارالأنوار، ج52، ص307.

ویژه آن جداگانه نام بردیم، به ویژه نقش آن در صلاح ذات البین که مولای متّقیان در شب بیست ویکم رمضان در فرازی از وصایای خود بر آن تأکید نموده و آن را از همه نمازها و روزه ها برتر معرّفی نموده است.(1)

4) مالی: که به تفصیل در این رابطه سخن گفتیم و آداب آن را بر شمردیم.

5) عفو و گذشت: عفو و گذشت از جرایم اشخاص، به ویژه اموات، که دستشان از این دنیا کوتاه شده و بیش از همه نیاز به انفاق و احسان دارند.

اگر انسان بداند که یکی از بندگان خدا به بیماری سختی گرفتار است، آنچه در توان دارد برای رفع آن تلاش می کند، اگر بداند که بنده ای در عالم برزخ گرفتار گناهان و مظالم خود می باشد، اگر برخی از آن مظالم به این شخص مربوط باشد، شایسته است که با عفو و گذشت موجبات آمرزش آن شخص را فراهم نماید.

10. اعتکاف

اعتکاف التزام به توقّف در مسجد به مدّت حدّاقلّ سه روز می باشد.

اعتکاف یک عمل مستحبّی است، ولی با نذر و عهد و قسم واجب می شود.

اگر کسی دو روز در مسجد اعتکاف کند، روز سوّم خود به خود بر او واجب می شود، همچنین روز ششم و نهم و هکذا، مگر این که مثلاً نذر کند که پنج روز اعتکاف نگه بدارد که روز ششم واجب نمی شود.

پیامبراکرم صلی الله علیه و آله بعد از هجرت یک سال دهه ی اوّل، سال بعد دهه ی دوّم و سال بعد دهه ی سوّم ماه رمضان را در مسجد اعتکاف نمود، بعداً همه ساله در دهه ی سوّم اعتکاف می نمود.(2)

شخص معتکف حق ندارد از مسجد بیرون رود، مگر برای ضرورت، و چون برای ضرورتی بیرون برود باید در زیر سایه نرود تا به مسجد برگردد.(3)

اصل در اعتکاف مسجد الحرام، مسجد النبیّ، مسجد کوفه و مسجد بصره است، که در آنها معصوم علیه السلام نماز جماعت خوانده است.

1- نهج البلاغه، بخش نامه ها، نامه 47.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص175 و178.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص175 و178.

اعتکاف بدون روزه و در غیر مسجد جامع جایز نیست.(1)

معتکف حق نماز خواندن در خارج از مسجد را ندارد، به جز در مکّه ی معظّمه، که هر کجا بخواهد می تواند.(2)

آنچه روزه را باطل می کند، اعتکاف را نیز باطل می کند.(3)

بر شخص معتکف هرگونه ارتباط جنسی، خرید و فروش (به جز ضرورت روزانه)، بحث و جدل و استفاده از عطر حرام است.(4)

در میان شیعیان اعتکاف در ماه رجب مرسوم شده، زیرا با این عمل سه عبادت مهمّ را جمع می کنند:

1) اعتکاف. 2) روزه ایّام البیض. 3) عمل امّ داود.

امّ داود، مادر شیری امام صادق علیه السلام بود، پس از کشته شدن عبداللّه محض، داود بن حسین (پسر امّ داود) را با زنجیر آهنی دستهایش را بسته، از مدینه به بغداد بردند، مادرش مدّتها از او بی خبر بود، تا روزی به محضر امام صادق علیه السلام رسید، امام از وضع پسرش پرسید، گفت: هیچ اطّلاعی ندارم و دیگر از او نومید هستم.

امام علیه السلام عملی را به او تعلیم فرمود که به عمل امّ داود مشهور شده، امر فرمود روز سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم رجب را روزه بگیرد، روز پانزدهم نزدیک ظهر غسل کرده، سوره هایی از قرآن تلاوت کرده، دعاهایی را بخواند.(5)

متن کامل عمل امّ داود را شیخ طوسی به تفصیل نقل کرده است.(6)

یکی از روزه های مستحبّ موءکّد در هر ماه، روزه ایّام بیض، یعنی: روزهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم هر ماه می باشد،7 که استحباب آن مورد اتّفاق علمای شیعه است.(8)

1- کلینی، الکافی، ج4، ص176.
2- محقّق حلی، شرایع الإسلام، ج1، ص247 و248.

3- محقّق حلی، شرایع الإسلام، ج1، ص247 و248.
4- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص807 812.
5- محقّق حلی، شرایع الإسلام، ج1، ص238.
6- عاملی، مدارک الاحکام، ج6، ص262.

روی این بیان کسی که در ماه رجب (سیزدهم تا پانزدهم) عمل اعتکاف را انجام می دهد به پاداش روزه ایّام بیض نیز نایل می شود و در ضمن به انجام عمل امّ داود نیز توفیق پیدا می کند.

در مورد وظائف شخص معتکف به یک حدیث اشاره می کنیم:

امیرموءمنان علیه السلام فرمود: شخص معتکف باید از مسجد بیرون نرود، همه اش مشغول نماز، تلاوت قرآن و یاد خدا باشد، سخن دنیا نگوید، شعر نخواند، خرید و فروش نکند، به تشییع جنازه و عیادت مریض نرود، با زن خلوت نکند، با کسی مجادله نکند، هر چه کمتر با مردم سخن بگوید برای او خیر است.(1)

پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود: ده روز در ماه رمضان اعتکاف نمودن پاداش دو حج و دو عمره دارد.(2)

11. اعتکاف در کربلا

مهاجرت در دهه آخر رمضان به زیارت امام حسین علیه السلام فضیلت بسیار دارد، چنان که از امام رضا علیه السلام روایت شده که فرمود:

عمره در ماه رمضان معادل حجّ است، یک شب اعتکاف در ماه رمضان برابر با حجّ است، یک شب در مسجد پیامبر در کنار قبر آن حضرت معادل یک حجّ و یک عمره می باشد، هرکس دهه آخر رمضان را در کنار قبر امام حسین علیه السلام اعتکاف کند همانند کسی است که در کنار قبر پیامبر اعتکاف انجام دهد و آن از یک حجّ و یک عمره برتر است، بعد از حجّه الاسلام.(3)

امام رضا علیه السلام فرمود: کسی که به زیارت امام حسین علیه السلام می رود بسیار تلاش کند که شب جُهَنی را از دست ندهد و آن شب بیست و سوّم رمضان است که امید شب قدر می رود.

1- قاضی نعمان، دعائم الإسلام، ج1 ص287.
2- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص122.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص358.

کسی که یک ساعت در شب بیست و سوّم، در میان مغرب و عشاء در کنار قبر امام حسین علیه السلام باشد نصیب خود را از شب قدر به دست آورده است.(1)

شب قدر ملائکه و روح به پیشگاه مقدّس حضرت بقیّه اللّه ارواحناه فداه شرفیاب می شوند، وجود فیزیکی آن حضرت باید در یکی از نقاط روی زمین باشد، با توجّه به این که آن شب شبِ زیارتی امام حسین علیه السلام می باشد، از هر نقطه ای شایسته تر برای آن حضرت سرزمین کربلا و حرم مطهّر سالار شهیدان می باشد، از این رهگذر حضور در آن شب در جوار آن حضرت بزرگترین سعادت می باشد که نظیری برای آن یافت نمی شود.

12. دوازده رکعت نماز

در جمال الصالحین آمده است: هرکس در ماه رمضان دوازده رکعت نماز بخواند، که در هر رکعت بعد از حمد بیست و پنج مرتبه سوره «قل هو اللّه احد» بخواند و بعد از فراغت از نماز، هفتاد مرتبه بگوید: سُبْحانَ اللّه ِ وَالَحْمدُللّه ِ وَلا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ وَاللّه ُ اَکْبَرُ وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ.

و هفتاد مرتبه بگوید: أسْتَغْفِرُ اللّه َ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحیمُ، الْحَیُّ الْقَیُّومُ وَأتُوبُ اِلَیْهِ. چشمه های حکمت از دل او به سوی زبانش جاری می شود و زبانش به حکمت گویا شود و از آفات دنیا و آخرت ایمن گردد، چون از دنیا برود به سلامت وارد بهشت شود.

کسی که این نماز را بخواند سر از سجده بر نداشته، گناهانش آمرزیده شود و پاداش هفتصد روزه دار و شب زنده دار و هفتصد هزار حج و عمره به او عطا می شود و اگر در آن سال بمیرد پاداش شهید به او داده می شود.

13. ادعیه مشترک سه ماه

هرکس در شب یا روز ماه رجب، ماه شعبان و ماه رمضان، هر یک از اذکار و ادعیه و سوره های زیر را سه بار بگوید:

1- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص358.

1) سوره حمد. 2) آیه الکرسی. 3) قل یا أیّها الکافرون. 4) قل هو اللّه أحد. 5) قل أعوذ برب الفلق. 6) قل أعوذ بربّ الناس. 7) سبحان اللّه والحمدللّه ولا اله إلاّ اللّه واللّه أکبر ولا حول ولا قوه إلاّ باللّه العلیّ العظیم. 8) اللّهمّ صلّ علی محمّد و آل محمّد. 9) أستغفر اللّه وأتوب الیه.

پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود: سوگند به خداوندی که جانم در دست قدرت اوست، هرکس این عمل را در ماه رجب، شعبان و رمضان انجام دهد، خداوند گناهانش را بیامرزد، اگر چه به عدد قطره های باران و برگ درختان و کف دریاها باشد.

خداوند منّان در روز عید فطر او را ندا دهد که تو براستی دوست من هستی، برای هر حرفی که قرائت کردی برای تو نزد من شفاعت مقبوله ای است برای برادران و خواهران موءمن خود.

سپس فرمودند: سوگند به خدایی که مرا براستی به پیامبری برانگیخت، هرکس این عمل را انجام دهد در این سه ماه اگر چه فقط یک بار در عمرش باشد خداوند برای هر حرف آن هفتاد هزار حسنه عطا فرماید که سنگین تر از کوههای دنیا باشد و هفتصد حاجت او را به هنگام مردن روا سازد و هفتصد حاجت او را در قبر، و هفتصد حاجت او را به هنگام بیرون آمدن از قبر، و به همان مقدار به هنگام تطایر کتب، و به همان تعداد در کنار میزان، و مثل آن را در نزد صراط عطا فرماید. و او را در زیر سایه ی عرش خود جای دهد و حساب او را آسان فرماید و هفتاد هزار ملک او را مشایعت کنند تا وارد بهشت شود.

به راستی برای او پاداشی مهیّا هست که آن را هیچ چشمی ندیده و هیچ گوشی نشنیده است.

14. دعای امام جواد علیه السلام

علی بن مهزیار از امام جواد علیه السلام روایت کرده که مستحبّ است این دعا را از اوّل ماه تا آخر ماه، در هر وقتی از اوقات شب و روز فراوان بخوانی:

یا ذَا الَّذی کانَ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، ثُمَّ خَلَقَ کُلَّ شَیْءٍ، ثُمَّ یَبْقی وَیَفْنی کُلُّ شَیْءٍ،

وَیا ذَا الَّذی لَیْسَ فِی السَّماواتِ الْعُلی وَلا فِی الأَرَضینَ السُّفْلی وَلا فَوْقَهُنَّ، وَلا بَیْنَهُنَّ وَلا تَحْتَهُنَّ اِلهٌ یُعْبَدُ غَیْرُهُ.(1)

15. دعای جوشن کبیر

دعای بسیار با فضیلتی است که آن را پیک وحی در یکی از جنگها به پیشگاه نبیّ مکرّم صلی الله علیه و آله آورده و پاداش عظیمی برای آن بیان فرموده است.(2)

امام حسین علیه السلام می فرماید: پدرم به من امر فرمود که آن را حفظ کنم و گرامی بدارم، بر اهل و عیالم آموزش دهم و بر کفن پدرم بنویسم.(3)

دعای جوشن کبیر صد بخش است و در هر بخشی ده نام از اسامی مقدّسه حضرت احدیّت را در برابر دارد، به جز بخش پنجاه و پنج که شامل یازده نام است، در نتیجه دعای جوشن کبیر هزار و یک نام از اسمای حسنای الهی را مشتمل می باشد.

جبرئیل امین به پیامبراکرم صلی الله علیه و آله عرضه داشت: هرکس این دعا را در ماه رمضان سه بار حداقل یک بار بخواند، خداوند بدنش را بر آتش جهنم حرام فرماید و بهشت برایش واجب شود و خداوند دو فرشته به او بگمارد که او را از گناهان باز دارند و او در طول حیات و پس از ممات در امان خدا باشد.

و اینک متن دعا که شامل صد بخش است:

هر بخشی با بسم اللّه شروع می شود و بعد از هر بخش گفته می شود:

«سُبْحانَکَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ، [صلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَ] خَلِّصْنا مِنَ النّارِ [یا رَبِّ، یا ذَاالْجَلالِ وَالاِْکْرامِ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ]».

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ

(4) اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا اَللّهُ، یا رَحْمانُ یا رَحیمُ یا کَریمُ یامُقیمُ یا عَظیمُ یا قَدیمُ یا عَلیمُ یا حَلیمُ یا حَکیمُ

1- شیخ مفید، المقنعه، ص320.
2- مجلسی، بحارالأنوار، ج94، ص382 و384.
3- مجلسی، بحارالأنوار، ج94، ص382 و384.
4- شیخ مفید، المقنعه، ص320.

2 يا سَيِّدَ السّاداتِ، يا مُجيبَ الدَّعَواتِ، يا رافِعَ الدَّرَجاتِ يا وَلِيَّ الْحَسَناتِ، يا غافِرَ الْخَطيئاتِ، يا مُعْطِيَ الْمَسْاَلاتِ، يا قابِلَ التَّوْباتِ يا سامِعَ الاَْصْواتِ، يا عالِمَ الْخَفِيّاتِ، يا دافِعَ الْبَلِيّاتِ

3 يا خَيْرَ الْغافِرينَ، يا خَيْرَ الْفاتِحينَ، يا خَيْرَ النّاصِرينَ، يا خَيْرَ الْحاكِمينَ، يا خَيْرَ الرّازِقينَ، يا خَيْرَ الْوارِثينَ، يا خَيْرَ الْحامِدينَ يا خَيْرَ الذّاكِرينَ، يا خَيْرَ الْمُنْزِلينَ، يا خَيْرَ الْمُحْسِنينَ

4 يا مَنْ لَهُ الْعِزَّهُ وَالْجَمالُ، يا مَنْ لَهُ الْقُدْرَهُ وَالْكَمالُ، يا مَنْ لَهُ الْمُلْكُ وَالْجَلالُ، يا مَنْ هُوَ الْكَبيرُ الْمُتَعالُ، يا مُنْشِئَ السَّحابِ الثِّقالِ يا مَنْ هُوَ شَديدُ الْمِحالِ، يا مَنْ هُوَ سَريعُ الْحِسابِ، يا مَنْ هُوَ شَديدُ الْعِقابِ، يا مَنْ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوابِ، يا مَنْ هُوَ عِنْدَهُ اُمُّ الْكِتابِ

5 اللّهُمَّ اِنّي اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ يا حَنّانُ يا مَنّانُ يا دَيّانُ يا بُرْهانُ يا سُلْطانُ يا رِضْوانُ يا غُفْرانُ يا سُبْحانُ يا مُسْتَعانُ يا ذَا الْمَنِّ وَالْبَيانِ

6 يا مَنْ تَواضَعَ كُلُّ شَىْءٍ لِعَظَمَتِه، يا مَنِ اسْتَسْلَمَ كُلُّ شَىْءٍ لِقُدْرَتِه، يا مَنْ ذَلَّ كُلُّ شَىْءٍ لِعِزَّتِه، يا مَنْ خَضَعَ كُلُّ شَىْءٍ لِهَيْبَتِه، يا مَنِ انْقادَ كُلُّ شَىْءٍ مِنْ خَشْيَتِه، يا مَنْ تَشَقَّقَتِ الْجِبالُ مِنْ مَخافَتِه، يا مَنْ قامَتِ السَّماواتُ بِاَمْرِه، يا مَنِ اسْتَقَرَّتِ الاَْرَضُونَ بِاِذْنِه، يا مَنْ يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِه، يا مَنْ لا يَعْتَدى عَلى اَهْلِ مَمْلِكَتِه

7 يا غافِرَ الْخَطايا، يا كاشِفَ الْبَلايا، يا مُنْتَهَى الرَّجايا، يا مُجْزِلَ الْعَطايا، يا وَاهِبَ الْهَدايا، يا رازِقَ الْبَرايا، يا قاضِيَ الْمَنايا، يا سامِعَ الشَّكايا، يا باعِثَ الْبَرايا، يا مُطْلِقَ الاُْسارى

8 يا ذَا الْحَمْدِ وَالثَّناءِ، يا ذَا الْفَخْرِ وَالْبَهاءِ، يا ذَا الْمَجْدِ وَالسَّناءِ يا ذَا الْعَهْدِ

وَالْوَفاءِ، يا ذَا الْعَفْوِ وَالرِّضاءِ، يا ذَا الْمَنِّ والْعَطاءِ، يا ذَاالْفَضْلِ والْقَضاءِ، يا ذَا الْعِزِّ وَالْبَقاءِ، يا ذَا الْجُودِ والسَّخاءِ، يا ذَا الْآلاءِ وَالنَّعْماءِ

9 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مانِعُ یا دافِعُ یا رافِعُ، یا صانِعُ یا نافِعُ یا سامِعُ یا جامِعُ یا شافِعُ، یا واسِعُ یا مُوَسِّعُ

10 یا صانِعَ کُلِّ مَصْنُوعٍ، یا خالِقَ کُلِّ مَخْلُوقٍ، یا رازِقَ کُلِّ مَرْزُوقٍ، یا مالِکَ کُلِّ مَمْلُوکٍ، یا کاشِفَ کُلِّ مَکْرُوبٍ، یا فارِجَ کُلِّ مَهْمُومٍ، یا راحِمَ کُلِّ مَرْحُومٍ، یا ناصِرَ کُلِّ مَخْذُولٍ، یا ساتِرَ کُلِّ مَعْیُوبٍ، یا مَلْجَاَ کُلِّ مَطْرُودٍ

11 یا عُدَّتی عِنْدَ شِدَّتی، یا رَجائی عِنْدَ مُصیبَتی، یا مُونِسی عِنْدَ وَحْشَتی، یا صاحِبی عِنْدَ غُرْبَتی، یا وَلِیِّی عِنْدَ نِعْمَتی، یا غِیاثی عِنْدَ کُرْبَتی، یا دَلیلی عِنْدَ حَیْرَتی، یا غِنائی عِنْدَ افْتِقاری، یا مَلْجَأی عِنْدَ اضْطِراری، یا مُعینی (مُغیثی) عِنْدَ مَفْزَعی

12 یا عَلاّمَ الْغُیُوبِ، یا غَفّارَ الذُّنُوبِ، یا سَتّارَ الْعُیُوبِ، یا کاشِفَ الْکُرُوبِ، یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ، یا طَبیبَ الْقُلُوبِ، یا مُنَوِّرَ الْقُلُوبِ، یا اَنیسَ الْقُلُوبِ، یا مُفَرِّجَ الْهُمُومِ، یا مُنَفِّسَ الْغُمُومِ

13 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا جَلیلُ یا جَمیلُ یا وَکیلُ یا کَفیلُ یا دَلیلُ یا قَبیلُ یا مُدیلُ یا مُنیلُ یا مُقیلُ یا مُحیلُ

14 یا دَلیلَ الْمُتَحَیِّرینَ، یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ، یا صَریخَ الْمُسْتَصْرِخینَ، یا جارَ الْمُسْتَجیرینَ، یا اَمانَ الْخائِفینَ، یا عَوْنَ الْمُؤْمِنینَ، یا راحِمَ الْمَساکینَ، یا مَلْجَاَ الْعاصینَ، یا غافِرَ الْمُذْنِبینَ، یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرّینَ

15 یا ذَا الْجُودِ وَالاِحْسانِ، یا ذَا الْفَضْلِ وَالاِمْتِنانِ، یا ذَا الاَمْنِ وَالاَمانِ، یا ذَا الْقُدْسِ وَالسُّبْحانِ، یا ذَا الْحِکْمَهِ وَالْبَیانِ، یا ذَا الرَّحْمَهِ وَالرِّضْوانِ، یا ذَا

الْحُجَّهِ وَالْبُرْهانِ، یا ذَا الْعَظَمَهِ وَالسُّلْطانِ، یا ذَا الرَّأْفَهِ وَالْمُسْتَعانِ، یا ذَا الْعَفْوِ وَالْغُفْرانِ

16 یا مَنْ هُوَ رَبُّ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ اِلهُ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ صانِعُ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ خالِقُ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ یامَنْ هُوَ بَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ فَوْقَ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ عالِمٌ بِکُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ قادِرٌ عَلی کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ یَبْقی وَیَفْنی کُلُّ شَیْءٍ

17 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مُؤْمِنُ یا مُهَیْمِنُ یا مُکَوِّنُ یا مُلَقِّنُ یا مُبَیِّنُ یا مُهَوِّنُ، یا مُمَکِّنُ یا مُزَیِّنُ، یا مُعْلِنُ یا مُقَسِّمُ

18 یا مَنْ هُوَ فی مُلْکِه مُقیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی سُلْطانِه قَدیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی جَلالِه عَظیمٌ، یا مَنْ هُوَ عَلی عِبادِه رَحیمٌ، یا مَنْ هُوَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلیمٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ عَصاهُ حَلیمٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ رَجاهُ کَریمٌ، یا مَنْ هُوَ فی صُنْعِه حَکیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی حِکْمَتِه لَطیفٌ، یا مَنْ هُوَ فی لُطْفِه قَدیمٌ

19 یا مَنْ لا یُرْجی اِلاّ فَضْلُهُ، یا مَنْ لا یُسْاَلُ اِلاّ عَفْوُهُ، یا مَنْ لایُنْظَرُ اِلاّ بِرُّهُ، یا مَنْ لا یُخافُ اِلاّ عَدْلُهُ، یا مَنْ لا یَدُومُ اِلاّ مُلْکُهُ، یا مَنْ لا سُلْطانَ اِلاّ سُلْطانُهُ، یا مَنْ وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ رَحْمَتُهُ، یا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ، یا مَنْ اَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ عِلْمُهُ، یا مَنْ لَیْسَ اَحَدٌ مِثْلَهُ

20 یا فارِ جَ الْهَمِّ، یا کاشِفَ الْغَمِّ، یا غافِرَ الذَّنْبِ، یا قابِلَ التَّوْبِ یا خالِقَ الْخَلْقِ، یا صادِقَ الْوَعْدِ، یا مُوفِیَ الْعَهْدِ، یا عالِمَ السِّرِّ، یا فالِقَ الْحَبِّ، یا رازِقَ الْاَنامِ

21 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا عَلِیُّ، یا وَفِیُّ، یا غَنِیُّ، یا مَلِیُّ، یا حَفِیُّ یا رَضِیُّ، یا زَکِیُّ، یا بَدِیُّ، یا قَوِیُّ، یا وَلِیُّ

22 يا مَنْ اَظْهَرَ الْجَميلَ، يا مَنْ سَتَرَ الْقَبيحَ، يا مَنْ لَمْ يُؤاخِذْ بِالْجَريرَهِ، يا مَنْ لَمْ يَهْتِكِ السِّتْرَ، يا عَظيمَ الْعَفْوِ، يا حَسَنَ التَّجاوُزِ، يا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ، يا باسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ، يا صاحِبَ كُلِّ نَجْوى، يا مُنْتَهى كُلِّ شَكْوى

23 يا ذَا النِّعْمَهِ السّابِغَهِ، يا ذَا الرَّحْمَهِ الْواسِعَهِ، يا ذَا الْمِنَّهِ السّابِقَهِ يا ذَا الْحِكْمَهِ الْبالِغَهِ، يا ذَا الْقُدْرَهِ الْكامِلَهِ، يا ذَا الْحُجَّهِ الْقاطِعَهِ، يا ذَا الْكَرامَهِ الظّاهِرَهِ، يا ذَا الْعِزَّهِ الدّائِمَهِ، يا ذَا الْقُوَّهِ الْمَتينَهِ، يا ذَا الْعَظَمَهِ الْمَنيعَهِ

24 يا بَدِيعَ السَّماواتِ، يا جاعِلَ الظُّلُماتِ، يا راحِمَ الْعَبَراتِ، يا مُقيلَ الْعَثَراتِ، يا ساتِرَ الْعَوْراتِ، يا مُحْيِىَ الْاَمْواتِ، يا مُنْزِلَ الْاياتِ يا مُضَعِّفَ الْحَسَناتِ، يا ماحِىَ السَّيِّئاتِ، يا شَديدَ النَّقِماتِ

25 اللّهُمَّ اِنّي اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ يا مُصَوِّرُ يا مُقَدِّرُ، يا مُدَبِّرُ، يا مُطَهِّرُ يا مُنَوِّرُ يا مُيَسِّرُ، يا مُبَشِّرُ يا مُنْذِرُ، يا مُقَدِّمُ يا مُؤَخِّرُ

26 يا رَبَّ الْبَيْتِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الشَّهْرِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الرُّكْنِ وَالْمَقامِ، يا رَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الْمَسْجِدِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرامِ، يا رَبَّ النُّورِ وَالظِّلامِ، يا رَبَّ التَّحِيَّهِ وَالسَّلامِ، يا رَبَّ الْقُدْرَهِ فِى الْاَنامِ

27 يا اَحْكَمَ الْحاكِمينَ، يا اَعْدَلَ الْعادِلينَ، يا اَصْدَقَ الصّادِقينَ، يا اَطْهَرَ الطّاهِرينَ، يا اَحْسَنَ الْخالِقينَ، يا اَسْرَعَ الْحاسِبينَ، يا اَسْمَعَ السّامِعينَ، يا اَبْصَرَ النّاظِرينَ، يا اَشْفَعَ الشّافِعينَ، يا اَكْرَمَ الْاَكْرَمينَ

28 يا عِمادَ مَنْ لا عِمادَ لَهُ، يا سَنَدَ مَنْ لا سَنَدَ لَهُ، يا ذُخْرَ مَنْ لاذُخْرَ لَهُ، يا حِرْزَ مَنْ لا حِرْزَ لَهُ، يا غِياثَ مَنْ لا غِياثَ لَهُ، يا فَخْرَ مَنْ لافَخْرَ لَهُ، يا عِزَّ مَنْ لا عِزَّ لَهُ، يا مُعينَ مَنْ لا مُعينَ لَهُ، يا اَنيسَ مَنْ لااَنيسَ لَهُ، يا اَمانَ مَنْ لا اَمانَ لَهُ

29 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا عاصِمُ یا قائِمُ، یا دائِمُ یا راحِمُ یا سالِمُ یا حاکِمُ، یا عالِمُ یا قاسِمُ، یا قابِضُ یا باسِطُ

30 یا عاصِمَ مَنِ اسْتَعْصَمَهُ، یا راحِمَ مَنِ اسْتَرْحَمَهُ، یا غافِرَ مَنِ اسْتَغْفَرَهُ، یا ناصِرَ مَنِ اسْتَنْصَرَهُ، یا حافِظَ مَنِ اسْتَحْفَظَهُ، یا مُکْرِمَ مَنِ اسْتَکْرَمَهُ، یا مُرْشِدَ مَنِ اسْتَرْشَدَهُ، یا صَریخَ مَنِ اسْتَصْرَخَهُ، یا مُعینَ مَنِ اسْتَعانَهُ، یا مُغیثَ مَنِ اسْتَغاثَهُ

31 یا عَزیزا لا یُضامُ، یا لَطیفا لا یُرامُ، یا قَیُّوما لا یَنامُ، یا دائِما لا یَفُوتُ، یا حَیّا لا یَمُوتُ، یا مَلِکا لا یَزُولُ، یا باقِیا لا یَفْنی، یا عالِما لا یَجْهَلُ، یا صَمَدا لا یُطْعَمُ، یا قَوِیّا لا یَضْعُفُ

32 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا اَحَدُ یا واحِدُ، یا شاهِدُ یا ماجِدُ یاحامِدُ یا راشِدُ، یا باعِثُ یا وارِثُ، یا ضارُّ یا نافِعُ

33 یا اَعْظَمَ مِنْ کُلِّ عَظیمٍ، یا اَکْرَمَ مِنْ کُلِّ کَریمٍ، یا اَرْحَمَ مِنْ کُلِّ رَحیمٍ، یا اَعْلَمَ مِنْ کُلِّ عَلیمٍ، یا اَحْکَمَ مِنْ کُلِّ حَکیمٍ، یا اَقْدَمَ مِنْ کُلِّ قَدیمٍ، یا اَکْبَرَ مِنْ کُلِّ کَبیرٍ، یا اَلْطَفَ مِنْ کُلِّ لَطیفٍ، یا اَجَلَّ مِنْ کُلِّ جَلیلٍ، یا اَعَزَّ مِنْ کُلِّ عَزیزٍ

34 یا کَریمَ الصَّفْحِ، یا عَظیمَ الْمَنِّ، یا کَثیرَ الْخَیْرِ، یا قَدیمَ الْفَضْلِ یا دائِمَ اللُّطْفِ، یا لَطیفَ الصُّنْعِ، یا مُنَفِّسَ الْکَرْبِ، یا کاشِفَ الضُّرِّ یا مالِکَ الْمُلْکِ، یا قاضِیَ الْحَقِّ

35 یا مَنْ هُوَ فی عَهْدِهِ وَفِیٌّ، یا مَنْ هُوَ فی وَفائِهِ قَوِیٌّ، یا مَنْ هُوَ فی قُوَّتِه عَلِیٌّ، یا مَنْ هُوَ فی عُلُوِّه قَریبٌ، یا مَنْ هُوَ فی قُرْبِه لَطیفٌ یا مَنْ هُوَ فی لُطْفِه شَریفٌ، یا مَنْ هُوَ فی شَرَفِه عَزیزٌ، یا مَنْ هُوَ فی عِزِّه عَظیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی عَظَمَتِه مَجیدٌ، یا مَنْ هُوَ فی مَجْدِه حَمیدٌ

36 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا کافی یا شافی، یا وافی یا مُعافی یا هادی یا داعی، یا قاضی یا راضی، یا عالی یا باقی

37 یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ خاضِعٌ لَهُ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ خاشِعٌ لَهُ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ کائِنٌ لَهُ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ مَوْجُودٌ بِه، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ مُنیبٌ اِلَیْهِ یامَنْ کُلُّ شَیْءٍ خائِفٌ مِنْهُ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ قائِمٌ بِه، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ صائِرٌ اِلَیْه، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ یُسَبِّحُ بِحَمْدِه، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ هالِکٌ اِلاّ وَجْهَهُ

38 یا مَنْ لا مَفَرَّ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لا مَفْزَعَ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لا مَقْصَدَ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لا مَنْجا مِنْهُ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لا یُرْغَبُ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لاحَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِه، یا مَنْ لا یُسْتَعانُ اِلاّ بِه، یا مَنْ لا یُتَوَکَّلُ اِلاّ عَلَیْهِ، یا مَنْ لایُرْجی اِلاّ هُوَ، یا مَنْ لا یُعْبَدُ اِلاّ اِیّاهُ

39 یا خَیْرَ الْمَرْهُوبینَ، یا خَیْرَ الْمَطْلُوبینَ، یا خَیْرَ الْمَرْغُوبینَ یا خَیْرَ الْمَسْؤُولینَ، یا خَیْرَ الْمَقْصُودینَ، یا خَیْرَ الْمَذکُورینَ، یا خَیْرَ الْمَشْکُورینَ، یا خَیْرَ الْمَحْبُوبینَ، یا خَیْرَ الْمَدْعُوّینَ، یا خَیْرَ الْمُسْتأنِسینَ

40 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا غافِرُ یا ساتِرُ یا قادِرُ یا قاهِرُ یافاطِرُ یا کاسِرُ یا جابِرُ یا ذاکِرُ یا ناظِرُ یا ناصِرُ

41 یا مَنْ خَلَقَ فَسَوّی، یا مَنْ قَدَّرَ فَهَدی، یا مَنْ یَکْشِفُ الْبَلْوی یا مَنْ یَسْمَعُ النَّجْوی، یا مَنْ یُنْقِذُ الْغَرْقی، یا مَنْ یُنْجِی الْهَلْکی، یا مَنْ یَشْفِی الْمَرْضی، یا مَنْ اَضْحَکَ وَاَبْکی، یا مَنْ اَماتَ وَاَحْیا، یا مَنْ خَلَقَ الزَّوْجَیْنِ الذَّکَرَ وَالاُْنْثی

42 یا مَنْ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ سَبیلُهُ، یا مَنْ فِی الاْفاقِ ایاتُهُ، یا مَنْ فِی الاْیاتِ بُرْهانُهُ، یا مَنْ فِی الْمَماتِ قُدْرَتُهُ، یا مَنْ فِی الْقُبُورِ عِبْرَتُهُ یامَنْ فِی الْقِیامَهِ مُلْکُهُ،

يا مَنْ فِی الْحِسابِ هَیْبَتُهُ، یا مَنْ فِی الْمیزانِ قَضاؤُهُ، یا مَنْ فِی الْجَنَّهِ ثَوابُهُ، یا مَنْ فِی النّارِ عِقابُهُ

43 یا مَنْ اِلَیْهِ یَهْرَبُ الْخائِفُونَ، یا مَنْ اِلَیْهِ یَفْزَعُ الْمُذْنِبُونَ، یا مَنْ اِلَیْهِ یَقْصُدُ الْمُنیبُونَ، یا مَنْ اِلَیْهِ یَرْغَبُ الزّاهِدُونَ، یا مَنْ اِلَیْهِ یَلْجَأُ الْمُتَحَیِّرُونَ، یا مَنْ بِه یَسْتَأْنِسُ الْمُریدُونَ، یا مَنْ بِه یَفْتَخِرُ الْمُحِبُّونَ یامَنْ فی عَفْوِه یَطْمَعُ الْخاطِؤُونَ یا مَنْ اِلَیْهِ یَسْکُنُ الْمُوقِنُونَ یا مَنْ عَلَیْهِ یَتَوَکَّلُ الْمُتَوَکِّلُونَ

44 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا حَبیبُ یا طَبیبُ، یا قَریبُ یارَقیبُ، یا حَسیبُ یا مُهیبُ، یا مُثیبُ یا مُجیبُ، یا خَبیرُ یا بَصیرُ

45 یا اَقْرَبَ مِنْ کُلِّ قَریبٍ، یا اَحَبَّ مِنْ کُلِّ حَبیبٍ، یا اَبْصَرَ مِنْ کُلِّ بَصیرٍ، یا اَخْبَرَ مِنْ کُلِّ خَبیرٍ، یا اَشْرَفَ مِنْ کُلِّ شَریفٍ، یا اَرْفَعَ مِنْ کُلِّ رَفیعٍ، یا اَقْوی مِنْ کُلِّ قَوِیٍّ، یا اَغْنی مِنْ کُلِّ غَنِیٍّ، یا اَجْوَدَ مِنْ کُلِّ جَوادٍ، یا اَرْءَفَ مِنْ کُلِّ رَؤُوفٍ

46 یا غالِبا غَیْرَ مَغْلُوبٍ، یا صانِعا غَیْرَ مَصْنُوعٍ، یا خالِقا غَیْرَ مَخْلُوقٍ، یا مالِکا غَیْرَ مَمْلُوکٍ، یا قاهِرا غَیْرَ مَقْهُورٍ، یا رافِعا غَیْرَ مَرْفُوعٍ، یا حافِظا غَیْرَ مَحْفُوظٍ، یا ناصِرا غَیْرَ مَنْصُورٍ، یا شاهِدا غَیْرَ غائِبٍ، یا قَریبا غَیْرَ بَعیدٍ

47 یا نُورَ النُّورِ، یا مُنَوِّرَ النُّورِ، یا خالِقَ النُّورِ، یا مُدَبِّرَ النُّورِ یامُقَدِّرَ النُّورِ، یا نُورَ کُلِّ نُورٍ، یا نُورا قَبْلَ کُلِّ نُورٍ، یا نُورا بَعْدَ کُلِّ نُورٍ، یانُورا فَوْقَ کُلِّ نُورٍ، یا نُورا لَیْسَ کَمِثْلِه نُورٌ

48 یا مَنْ عَطاؤُهُ شَریفٌ، یا مَنْ فِعْلُهُ لَطیفٌ، یا مَنْ لُطْفُهُ مُقیمٌ یامَنْ اِحْسانُهُ قَدیمٌ، یا مَنْ قُوْلُهُ حَقٌّ، یا مَنْ وَعْدُهُ صِدْقٌ، یا مَنْ عَفْوُهُ فَضْلٌ، یا مَنْ عَذابُهُ عَدْلٌ، یا مَنْ ذِکْرُهُ حُلْوٌ، یا مَنْ فَضْلُهُ عَمیمٌ

49 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مُسَهِّلُ یا مُفَصِّلُ، یا مُبَدِّلُ یا مُذَلِّلُ یا مُنَزِّلُ یا مُنَوِّلُ، یا مُفْضِلُ یا مُجْزِلُ، یا مُمْهِلُ یا مُجْمِلُ

50 یا مَنْ یَری وَلا یُری، یا مَنْ یَخْلُقُ وَلا یُخْلَقُ، یا مَنْ یَهْدی وَلا یُهْدی، یا مَنْ یُحْیی وَلا یُحْیی، یا مَنْ یَسْاَلُ وَلا یُسْاَلُ، یا مَنْ یُطْعِمُ وَلا یُطْعَمُ، یا مَنْ یُجیرُ وَلا یُجارُ عَلَیْهِ، یا مَنْ یَقْضی وَلا یُقْضی عَلَیْهِ یا مَنْ یَحْکُمُ وَلا یُحْکَمُ عَلَیْهِ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ

51 یا نِعْمَ الْحَسیبُ، یا نِعْمَ الطَّبیبُ، یا نِعْمَ الرَّقیبُ، یا نِعْمَ الْقَریبُ، یا نِعْمَ الْمُجیبُ، یا نِعْمَ الْحَبیبُ، یا نِعْمَ الْکَفیلُ، یا نِعْمَ الْوَکیلُ، یا نِعْمَ الْمَوْلی، یا نِعْمَ النَّصیرُ

52 یا سُرُورَ الْعارِفینَ، یا مُنَی الْمُحِبّینَ، یا اَنیسَ الْمُریدینَ یاحَبیبَ التَّوّابینَ، یا رازِقَ الْمُقِلّینَ، یا رَجاءَ الْمُذْنِبینَ، یا قُرَّةَ عَیْنِ الْعابِدینَ، یا مُنَفِّسَ عَنِ الْمَکْرُوبینَ، یا مُفَرِّجَ عَنِ الْمَغْمُومینَ، یا اِلهَ الْاَوَّلینَ وَالْاخِرینَ

53 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا رَبَّنا یا اِلهَنا، یا سَیِّدَنا یا مَوْلانا یاناصِرَنا یا حافِظَنا، یا دَلیلَنا یا مُعینَنا، یا حَبیبَنا یا طَبیبَنا

54 یا رَبَّ النَّبِیّینَ وَالْابْرارِ، یا رَبَّ الصِّدّیقینَ وَالْاَخْیارِ، یا رَبَّ الْجَنَّهِ وَالنّارِ، یا رَبَّ الصِّغارِ وَالْکِبارِ، یا رَبَّ الْحُبُوبِ وَالثِّمارِ، یا رَبَّ الْاَنْهارِ وَالْاَشْجارِ، یا رَبَّ الصَّحاری وَالْقِفارِ، یا رَبَّ الْبَراری وَالْبِحارِ، یا رَبَّ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ، یا رَبَّ الْاَعْلانِ وَالْاَسْرارِ

55 یا مَنْ نَفَذَ فی کُلِّ شَیْءٍ اَمْرُهُ، یا مَنْ لَحِقَ بِکُلِّ شَیْءٍ عِلْمُهُ یامَنْ بَلَغَتْ اِلی کُلِّ شَیْءٍ قُدْرَتُهُ، یا مَنْ لا تُحْصِی الْعِبادُ نِعَمَهُ، یا مَنْ لاتَبْلُغُ الْخَلائِقُ شُکْرَهُ، یا مَنْ لا تُدْرِکُ الْاَفْهامُ جَلالَهُ، یا مَنْ لا تَنالُ الْاَوْهامُ کُنْهَهُ، یا مَنِ الْعَظَمَهُ

وَالْكِبْرِياءُ رِداؤُهُ، يا مَنْ لا تَرُدُّ الْعِبادُ قَضاءَهُ، يا مَنْ لا مُلْکَ اِلاّ مُلْکُهُ، يا مَنْ لا عَطاءَ اِلاّ عَطاؤُهُ

56 يا مَنْ لَهُ الْمَثَلُ الاَعْلى، يا مَنْ لَهُ الصِّفاتُ الْعُلْيا، يا مَنْ لَهُ الاْخِرَهُ وَالاُْولى، يا مَنْ لَهُ الْجَنَّهُ الْمَأوى، يا مَنْ لَهُ الاْياتُ الْكُبْرى يامَنْ لَهُ الاَسْماءُ الْحُسْنى، يا مَنْ لَهُ الْحُكْمُ وَالْقَضاءُ، يا مَنْ لَهُ الْهَواءُ وَالْفَضاءُ، يا مَنْ لَهُ الْعَرْشُ وَالثَّرى، يا مَنْ لَهُ السَّماواتُ الْعُلى

57 اللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ يا عَفُوٌّ يا غَفُورُ، يا صَبُورُ يا شَكُورُ يارَؤُوفُ يا عَطُوفُ، يا مَسْؤُولُ يا وَدُودُ، يا سُبُّوحُ يا قُدُّوسُ

58 يا مَنْ فِى السَّماءِ عَظَمَتُهُ، يا مَنْ فِى الاَْرْضِ ايااتُهُ، يا مَنْ فى كُلِّ شَىْءٍ دَلائِلُهُ، يا مَنْ فِى الْبِحارِ عَجائِبُهُ، يا مَنْ فِى الْجِبالِ خَزائِنُهُ يامَنْ يَبْدَؤُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعيدُهُ، يا مَنْ اِلَيْهِ يَرْجِعُ الاَْمْرُ كُلُّهُ، يا مَنْ اَظْهَرَ فى كُلِّ شَىْءٍ لُطْفَهُ، يا مَنْ اَحْسَنَ كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُ، يا مَنْ تَصَرَّفَ فِى الْخَلائِقِ قُدْرَتُهُ

59 يا حَبيبَ مَنْ لا حَبيبَ لَهُ، يا طَبيبَ مَنْ لا طَبيبَ لَهُ، يامُجيبَ مَنْ لا مُجيبَ لَهُ، يا شَفيقَ مَنْ لا شَفيقَ لَهُ، يا رَفيقَ مَنْ لا رَفيقَ لَهُ، يا مُغيثَ مَنْ لا مُغيثَ لَهُ، يا دَليلَ مَنْ لا دَليلَ لَهُ، يا اَنيسَ مَنْ لا اَنيسَ لَهُ يا راحِمَ مَنْ لا راحِمَ لَهُ، يا صاحِبَ مَنْ لا صاحِبَ لَهُ

60 يا كافِىَ مَنِ اسْتَكْفاهُ، يا هادِىَ مَنِ اسْتَهْداهُ، يا كالِىَ مَنِ اسْتَكْلاهُ، يا راعِىَ مَنِ اسْتَرْعاهُ، يا شافِىَ مَنِ اسْتَشْفاهُ، يا قاضِىَ مَنِ اسْتَقْضاهُ، يا مُغْنِىَ مَنِ اسْتَغْناهُ، يا مُوفِىَ مَنِ اسْتَوْفاهُ، يا مُقَوِّىَ مَنِ اسْتَقْواهُ، يا وَلِىَّ مَنِ اسْتَوْلاهُ

61 اللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ يا خالِقُ يا رازِقُ، يا ناطِقُ يا صادِقُ يا فالِقُ يا فارِقُ، يا فاتِقُ يا راتِقُ، يا سابِقُ يا سامِقُ

62 یا مَنْ یُقَلِّبُ اللَّیْلَ وَالنَّهارَ، یا مَنْ جَعَلَ الظُّلُماتِ وَالاَْنْوارَ یامَنْ خَلَقَ الظِّلَّ وَالْحَرُورَ، یا مَنْ سَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ، یا مَنْ قَدَّرَ الْخَیْرَ وَالشَّرَّ، یا مَنْ خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَیاهَ، یا مَنْ لَهُ الْخَلْقُ وَالاَْمْرُ یامَنْ لَمْ یَتَّخِذْ وَلَدا، یا مَنْ لَیْسَ لَهُ شَریکٌ فِی الْمُلْکِ، یا مَنْ لَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ

63 یا مَنْ یَعْلَمُ مُرادَ الْمُریدینَ، یا مَنْ یَعْلَمُ ضَمیرَ الصّامِتینَ، یامَنْ یَسْمَعُ اَنینَ الْواهِنینَ، یا مَنْ یَری بُکاءَ الْخائِفینَ، یا مَنْ یَمْلِکُ حَوائِجَ السّائِلینَ، یا مَنْ یَقْبَلُ عُذْرَ التّائِبینَ، یا مَنْ لا یُصْلِحُ اَعْمالَ الْمُفْسِدینَ یا مَنْ لا یُضیعُ اَجْرَ الْمُحْسِنینَ، یا مَنْ لا یَبْعُدُ عَنْ قُلُوبِ الْعارِفینَ یا اَجْوَدَ الاَْجْوَدینَ

64 یا دائِمَ الْبَقاءِ، یا سامِعَ الدُّعاءِ، یا واسِعَ الْعَطاءِ، یا غافِرَ الْخَطاءِ یا بَدیعَ السَّماءِ، یا حَسَنَ الْبَلاءِ، یا جَمیلَ الثَّناءِ، یا قَدیمَ السَّناءِ، یا کَثیرَ الْوَفاءِ، یا شَریفَ الْجَزاءِ

65 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا سَتّارُ یا غَفّارُ یا قَهّارُ یا جَبّارُ یاصَبّارُ یا بارُّ یا مُخْتارُ، یا فَتّاحُ یا نَفّاحُ یا مُرْتاحُ

66 یا مَنْ خَلَقَنی وَسَوّانی، یا مَنْ رَزَقَنی وَرَبّانی، یا مَنْ اَطْعَمَنی وَسَقانی، یا مَنْ قَرَّبَنی وَاَدْنانی، یا مَنْ عَصَمَنی وَکَفانی، یا مَنْ حَفِظَنی وَکَلانی، یا مَنْ اَعَزَّنی وَاَغْنانی، یا مَنْ وَفَّقَنی وَهَدانی، یا مَنْ انَسَنی وَاوانی، یا مَنْ اَماتَنی وَاَحْیانی

67 یامَنْ یُحِقُّ الْحَقَّ بِکَلِماتِه، یا مَنْ یَقْبَلُ التَّوْبَهَ عَنْ عِبادِه یامَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِه، یامَنْ لاتَنْفَعُ الشَّفاعَهُ اِلاّ بِاِذْنِه، یامَنْ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبیلِه یا مَنْ لا مُعَقِّبَ لِحُکْمِه، یا مَنْ لا رادَّ لِقَضائِه، یا مَنِ انْقادَ کُلُّ شَیْءٍ لِاَمْرِه، یا مَنِ السَّماواتُ مَطْوِیّاتٌ بِیَمینِه، یا مَنْ یُرْسِلُ الرِّیاحَ بُشْرا بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِه

68 یا مَنْ جَعَلَ الاَْرْضَ مِهادا، یا مَنْ جَعَلَ الْجِبالَ اَوْتادا، یا مَنْ جَعَلَ الشَّمْسَ سِراجا، یا مَنْ جَعَلَ الْقَمَرَ نُورا، یا مَنْ جَعَلَ اللَّیْلَ لِباسا، یا مَنْ جَعَلَ النَّهارَ مَعاشا، یا مَنْ جَعَلَ النَّوْمَ سُباتا، یا مَنْ جَعَلَ السَّماءَ بِناءً، یا مَنْ جَعَلَ الاَْشْیاءَ اَزْواجا، یا مَنْ جَعَلَ النّارَ مِرْصادا

69 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا سَمیعُ یا شَفیعُ، یا رَفیعُ یا مَنیعُ یاسَریعُ یا بَدیعُ، یا کَبیرُ یا قَدیرُ، یا مُنیرُ یا مُجیرُ

70 یا حَیّا قَبْلَ کُلِّ حَیٍّ، یا حَیّا بَعْدَ کُلِّ حَیٍّ، یا حَیُّ الَّذی لَیْسَ کَمِثْلِه حَیٌّ، یا حَیُّ الَّذی لا یُشارِکُهُ حَیٌّ، یا حَیُّ الَّذی لا یَحْتاجُ اِلی حَیٍّ، یا حَیُّ الَّذی یُمیتُ کُلَّ حَیٍّ، یا حَیُّ الَّذی یَرْزُقُ کُلَّ حَیٍّ، یا حَیّا لَمْ یَرِثِ الْحَیاهَ مِنْ حَیٍّ، یا حَیُّ الَّذی یُحْیِی الْمَوْتی، یا حَیُّ یا قَیُّومُ لاتَاْخُذُهُ سِنَهٌ وَلا نَوْمٌ

71 یا مَنْ لَهُ ذِکْرٌ لا یُنْسی، یا مَنْ لَهُ نُورٌ لا یُطْفی، یا مَنْ لَهُ نِعَمٌ لاتُعَدُّ، یا مَنْ لَهُ مُلْکٌ لا یَزُولُ، یا مَنْ لَهُ ثَناءٌ لا یُحْصی، یا مَنْ لَهُ جَلالٌ لایُکَیَّفُ، یا مَنْ لَهُ کَمالٌ لا یُدْرَکُ، یا مَنْ لَهُ قَضاءٌ لا یُرَدُّ، یا مَنْ لَهُ صِفاتٌ لا تُبَدَّلُ، یا مَنْ لَهُ نُعُوتٌ لا تُغَیَّرُ

72 یا رَبَّ الْعالَمینَ، یا مالِکَ یَوْمِ الدّینِ، یا غایَهَ الطّالِبینَ، یا ظَهْرَ اللاّجینَ، یا مُدْرِکَ الْهارِبینَ، یا مَنْ یُحِبُّ الصّابِرینَ، یا مَنْ یُحِبُّ التَّوّابینَ، یا مَنْ یُحِبُّ الْمُتَطَهِّرینَ، یا مَنْ یُحِبُّ الْمُحْسِنینَ، یا مَنْ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدینَ

73 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا شَفیقُ یا رَفیقُ، یا حَفیظُ یا مُحیطُ یا مُقیتُ یا مُغیثُ، یا مُعِزُّ یا مُذِلُّ، یا مُبْدِئُ یا مُعیدُ

74 یا مَنْ هُوَ اَحَدٌ بِلا ضِدٍّ، یا مَنْ هُوَ فَرْدٌ بِلا نِدٍّ، یا مَنْ هُوَ صَمَدٌ بِلا عَیْبٍ، یا مَنْ هُوَ وِتْرٌ بِلا کَیْفٍ، یا مَنْ هُوَ قاضٍ بَلا حَیْفٍ، یا مَنْ هُوَ رَبٌّ بِلا وَزیرٍ، یا مَنْ هُوَ

عَزیزٌ بِلا ذُلٍّ، یا مَنْ هُوَ غَنِیٌّ بِلا فَقْرٍ، یا مَنْ هُوَ مَلِکٌ بِلا عَزْلٍ، یا مَنْ هُوَ مَوْصُوفٌ بِلا شَبیهٍ

75 یا مَنْ ذِکْرُهُ شَرَفٌ لِلذّاکِرینَ، یا مَنْ شُکْرُهُ فَوْزٌ لِلشّاکِرینَ یامَنْ حَمْدُهُ عِزٌّ لِلْحامِدینَ، یا مَنْ طاعَتُهُ نَجاهٌ لِلْمُطیعینَ، یا مَنْ بابُهُ مَفْتُوحٌ لِلطّالِبینَ، یا مَنْ سَبیلُهُ واضِحٌ لِلْمُنیبینَ، یا مَنْ ایاتُهُ بُرْهانٌ لِلنّاظِرینَ، یا مَنْ کِتابُهُ تَذْکِرَهٌ لِلْمُتَّقینَ، یا مَنْ رِزْقُهُ عُمُومٌ لِلطّائِعینَ والْعاصینَ، یا مَنْ رَحْمَتُهُ قَریبٌ مِنَ الْمُحْسِنینَ

76 یا مَنْ تَبارَکَ اسْمُهُ، یا مَنْ تَعالی جَدُّهُ، یا مَنْ لا اِلهَ غَیْرُهُ، یا مَنْ جَلَّ ثَناؤُهُ، یا مَنْ تَقَدَّسَتْ اَسْماؤُهُ، یا مَنْ یَدُومُ بَقاؤُهُ، یا مَنِ الْعَظَمَهُ بَهاؤُهُ، یا مَنِ الْکِبْرِیاءُ رِداؤُهُ، یا مَنْ لا تُحْصی الاؤُهُ، یا مَنْ لا تُعَدُّ نَعْماؤُهُ

77 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مُعینُ یا اَمینُ یا مُبینُ، یا مَتینُ یامَکینُ یا رَشیدُ یا حَمیدُ یا مَجیدُ یا شَدیدُ یا شَهیدُ

78 یا ذَا الْعَرْشِ الْمَجیدِ، یا ذَا الْقَوْلِ السَّدیدِ، یا ذَا الْفِعْلِ الرَّشیدِ یاذَا الْبَطْشِ الشَّدیدِ، یا ذَا الْوَعْدِ وَالْوَعیدِ، یا مَنْ هُوَ الْوَلِیُّ الْحَمیدُ ، یا مَنْ هُوَ فَعّالٌ لِما یُریدُ، یا مَنْ هُوَ قَریبٌ غَیْرُ بَعیدٍ، یا مَنْ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ شَهیدٌ، یا مَنْ هَوَ لَیْسَ بِظَلاّمٍ لِلْعَبیدِ

79 یا مَنْ لا شَریکَ لَهُ وَلا وَزیرَ، یا مَنْ لا شَبیهَ لَهُ وَلا نَظیرَ یاخالِقَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ الْمُنیرِ، یا مُغْنِیَ الْبائِسِ الْفَقیرِ، یا رازِقَ الطِّفْلِ الصَّغیرِ، یا راحِمَ الشَّیْخِ الْکَبیرِ، یا جابِرَ الْعَظْمِ الْکَسیرِ، یا عِصْمَهَ الْخائِفِ الْمُسْتَجیرِ، یا مَنْ هُوَ بِعِبادِهِ خَبیرٌ بَصیرٌ، یا مَنْ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ

80 یا ذَا الْجُودِ وَالنِّعَمِ، یا ذَا الْفَضْلِ وَالْکَرَمِ، یا خالِقَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ، یا بارِئَ

الذَّرِّ وَالنَّسَمِ، یا ذَا الْبَأْسِ وَالنِّقَمِ، یا مُلْهِمَ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، یا کاشِفَ الضُّرِّ وَالاَْلَمِ، یا عالِمَ السِّرِّ وَالْهِمَمِ، یا رَبَّ الْبَیْتِ وَالْحَرَمِ، یا مَنْ خَلَقَ الاَْشْیاءَ مِنَ الْعَدَمِ

81 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا فاعِلُ یا جاعِلُ، یا قابِلُ یا کامِلُ یافاصِلُ یا واصِلُ، یا عادِلُ یا غالِبُ، یا طالِبُ یا واهِبُ

82 یا مَنْ اَنْعَمَ بِطَوْلِه، یا مَنْ اَکْرَمَ بِجُودِه، یا مَنْ جادَ بِلُطْفِه، یا مَنْ تَعَزَّزَ بِقُدْرَتِه، یا مَنْ قَدَّرَ بِحِکْمَتِه، یا مَنْ حَکَمَ بِتَدْبیرِه، یا مَنْ دَبَّرَ بِعِلْمِه، یا مَنْ تَجاوَزَ بِحِلْمِه، یا مَنْ دَنا فی عُلُوِّه، یا مَنْ عَلا فی دُنُوِّه

83 یا مَنْ یَخْلُقُ ما یَشاءُ، یا مَنْ یَفْعَلُ ما یَشاءُ، یا مَنْ یَهْدی مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُضِلُّ مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُعَذِّبُ مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یَغْفِرُ لِمَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُعِزُّ مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُذِلُّ مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُصَوِّرُ فِی الاَْرْحامِ ما یَشاءُ، یا مَنْ یَخْتَصُّ بِرَحْمَتِه مَنْ یَشاءُ

84 یا مَنْ لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلا وَلَدا، یا مَنْ جَعَلَ لِکُلِّ شَیْءٍ قَدْرا یا مَنْ لا یُشْرِکُ فی حُکْمِه اَحَدا، یا مَنْ جَعَلَ الْمَلائِکَةَ رُسُلاً، یا مَنْ جَعَلَ فِی السَّماءِ بُرُوجا، یا مَنْ جَعَلَ الاَْرْضَ قَرارا، یا مَنْ خَلَقَ مِنَ الْماءِ بَشَرا، یا مَنْ جَعَلَ لِکُلِّ شَیْءٍ اَمَدا، یا مَنْ اَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ عِلْما، یا مَنْ اَحْصی کُلَّ شَیْءٍ عَدَدا

85 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا اَوَّلُ یا اخِرُ، یا ظاهِرُ یا باطِنُ، یا بَرُّ یا حَقُّ، یا فَرْدُ یا وِتْرُ، یا صَمَدُ یا سَرْمَدُ

86 یا خَیْرَ مَعْرُوفٍ عُرِفَ، یا اَفْضَلَ مَعْبُودٍ عُبِدَ، یا اَجَلَّ مَشْکُورٍ شُکِرَ، یا اَعَزَّ مَذْکُورٍ ذُکِرَ، یا اَعْلی مَحْمُودٍ حُمِدَ، یا اَقْدَمَ مَوْجُودٍ طُلِبَ، یا اَرْفَعَ

مَوْصُوفٍ وُصِفَ، يا اَکْبَرَ مَقْصُودٍ قُصِدَ، يا اَکْرَمَ مَسْؤُولٍ سُئِلَ يا اَشْرَفَ مَحْبُوبٍ عُلِمَ

87 يا حَبيبَ الْباکينَ، يا سَيِّدَ الْمُتَوَکِّلينَ، يا هادِیَ الْمُضِلّينَ، يا وَلِیَّ الْمُؤْمِنينَ، يا اَنيسَ الذّاکِرينَ، يا مَفْزَعَ الْمَلْهُوفينَ، يا مُنْجِیَ الصّادِقينَ، يا اَقْدَرَ الْقادِرينَ، يا اَعْلَمَ الْعالَمينَ، يا اِلهَ الْخَلْقِ اَجْمَعينَ

88 يا مَنْ عَلا فَقَهَرَ، يا مَنْ مَلَکَ فَقَدَرَ، يا مَنْ بَطَنَ فَخَبَرَ، يا مَنْ عُبِدَ فَشَکَرَ، يا مَنْ عُصِیَ فَغَفَرَ، يا مَنْ لا تَحْويهِ الْفِکَرُ، يا مَنْ لايُدْرِکُهُ بَصَرٌ، يا مَنْ لا يَخْفی عَلَيْهِ اَثَرٌ، يا رازِقَ الْبَشَرِ، يا مُقَدِّرَ کُلِّ قَدَرٍ

89 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ يا حافِظُ يا بارِئُ يا ذارِئُ، يا باذِخُ يافارِجُ يا فاتِحُ، يا کاشِفُ يا ضامِنُ، يا امِرُ يا ناهی

90 يا مَنْ لا يَعْلَمُ الْغَيْبَ اِلاّ هُوَ، يا مَنْ لا يَصْرِفُ السُّوءَ اِلاّ هُوَ يامَنْ لا يَخْلُقُ الْخَلْقَ اِلاّ هُوَ، يا مَنْ لا يَغْفِرُ الذَّنْبَ اِلاّ هُوَ، يا مَنْ لايُتِمُّ النِّعْمَةَ اِلاّ هُوَ، يا مَنْ لا يُقَلِّبُ الْقُلُوبَ اِلاّ هُوَ، يا مَنْ لا يُدَبِّرُ الاَمْرَ اِلاّ هُوَ، يا مَنْ لا يُنَزِّلُ الْغَيْثَ اِلاّ هُوَ، يا مَنْ لا يَبْسُطُ الرِّزْقَ اِلاّ هُوَ، يا مَنْ لايُحْيِی الْمَوْتی اِلاّ هُوَ

91 يا مُعينَ الضُّعَفاءِ، يا صاحِبَ الْغُرَباءِ، يا ناصِرَ الاَوْلِياءِ، ياقاهِرَ الاَعْداءِ، يا رافِعَ السَّماءِ، يا اَنيسَ الاَصْفِياءِ، يا حَبيبَ الاَتْقِياءِ، ياکَنْزَ الْفُقَراءِ، يا اِلهَ الاَغْنِياءِ، يا اَکْرَمَ الْکُرَماءِ

92 يا کافِيا مِنْ کُلِّ شَیْءٍ، يا قائِما عَلی کُلِّ شَیْءٍ، يا مَنْ لا يُشْبِهُهُ شَیْءٌ، يا مَنْ لا يَزيدُ فی مُلْکِهِ شَیْءٌ، يا مَنْ لايَخْفی عَلَيْهِ شَیْءٌ، يا مَنْ لا يَنْقُصُ مِنْ خَزائِنِه شَیْءٌ، يا مَنْ لَيْسَ کَمِثْلِه شَیْءٌ، يا مَنْ لا يَعْزُبُ عَنْ عِلْمِه شَیْءٌ، يا مَنْ هُوَ خَبيرٌ بِکُلِّ شَیْءٍ، يا مَنْ وَسِعَتْ رَحْمَتُهُ کُلَّ شَیْءٍ

93 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مُکْرِمُ یا مُطْعِمُ، یا مُنْعِمُ یا مُعْطی یامُغْنی یا مُقْنی یا مُفْنی یا مُحْیی، یا مُرْضی یا مُنْجی

94 یا اَوَّلَ کُلِّ شَیْءٍ وَاخِرَهُ، یا اِلهَ کُلِّ شَیْءٍ وَمَلیکَهُ، یا رَبَّ کُلِّ شَیْءٍ وَصانِعَهُ، یا بارِئَ کُلِّ شَیْءٍ وَخالِقَهُ، یا قابِضَ کُلِّ شَیْءٍ وَباسِطَهُ یامُبْدِئَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُعیدَهُ، یا مُنْشِئَ کُلِّ شَیءٍ وَمُقَدِّرَهُ، یا مُکَوِّنَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُحَوِّلَهُ، یا مُحْیِیَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُمیتَهُ، یا خالِقَ کُلِّ شَیْءٍ وَوارِثَهُ

95 یا خَیْرَ ذاکِرٍ وَمَذْکُورٍ، یا خَیْرَ شاکِرٍ وَمَشْکُورٍ، یا خَیْرَ حامِدٍ وَمَحْمُودٍ، یا خَیْرَ شاهِدٍ وَمَشْهُودٍ، یا خَیْرَ داعٍ وَمَدْعُوٍّ، یا خَیْرَ مُجابٍ وَمُجیبٍ، یا خَیْرَ مُونِسٍ وَاَنیسٍ، یا خَیْرَ صاحِبٍ وَجَلیسٍ، یا خَیْرَ مَقْصُودٍ وَمَطْلُوبٍ، یا خَیْرَ حَبیبٍ وَمَحْبُوبٍ

96 یا مَنْ هُوَ لِمَنْ دَعاهُ مُجیبٌ، یا مَنْ هُوَ لِمَنْ اَطاعَهُ حَبیبٌ یامَنْ هُوَ اِلی مَنْ اَحَبَّهُ قَریبٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنِ اسْتَحْفَظَهُ رَقیبٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ رَجاهُ کَریمٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ عَصاهُ حَلیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی عَظَمَتِه رَحیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی حِکْمَتِه عَظیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی اِحْسانِه قَدیمٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ اَرادَهُ عَلیمٌ

97 اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مُسَبِّبُ یا مُرَغِّبُ، یا مُقَلِّبُ یامُعَقِّبُ، یا مُرَتِّبُ یا مُخَوِّفُ، یا مُحَذِّرُ یا مُذَکِّرُ، یا مُسَخِّرُ یا مُغَیِّرُ

98 یا مَنْ عِلْمُهُ سابِقٌ، یا مَنْ وَعْدُهُ صادِقٌ، یا مَنْ لُطْفُهُ ظاهِرٌ یامَنْ اَمْرُهُ غالِبٌ، یا مَنْ کِتابُهُ مُحْکَمٌ، یا مَنْ قَضاؤُهُ کائِنٌ، یا مَنْ قُرْانُهُ مَجیدٌ، یا مَنْ مُلْکُهُ قَدیمٌ، یا مَنْ فَضْلُهُ عَمیمٌ، یا مَنْ عَرْشُهُ عَظیمٌ

99 یا مَنْ لا یَشْغَلُهُ سَمْعٌ عَنْ سَمْعٍ، یا مَنْ لا یَمْنَعُهُ فِعْلٌ عَنْ فِعْلٍ، یا مَنْ لا یُلْهیهِ قَوْلٌ عَنْ قَوْلٍ، یا مَنْ لا یُغَلِّطُهُ سُؤالٌ عَنْ سُؤالٍ، یا مَنْ لایَحْجُبُهُ شَیْءٌ عَنْ

شَیْءٍ، یا مَنْ لا یُبْرِمُهُ اِلْحاحُ الْمُلِحِّینَ، یا مَنْ هُوَ غایَهُ مُرادِ الْمُریدینَ، یا مَنْ هُوَ مُنْتَهی هِمَمِ الْعارِفینَ یا مَنْ هُوَ مُنْتَهی طَلَبِ الطّالِبینَ، یا مَن لا یَخْفی عَلَیْهِ ذَرَّهٌ فِی الْعالَمینَ

100 یا حَلیما لا یَعْجَلُ، یا جَوادا لا یَبْخَلُ، یا صادِقا لا یُخْلِفُ یاوَهّابا لا یَمَلُّ، یا قاهِرا لا یُغْلَبُ، یا عَظیما لا یُوصَفُ، یا عَدْلاً لایَحیفُ، یا غَنِیّا لا یَفْتَقِرُ، یا کَبیرا لا یَصْغُرُ، یا حافِظا لا یَغْفُلُ

سُبْحانَکَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اِلِه وَ خَلِّصْنا مِنْ النّارِ یا رَبِّ، یاذَا الْجَلالِ وَ الاِکْرامِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(1)

علاّمه مجلسی در ضمن بر شمردن اعمال مشترکه شبهای قدر می نویسد: در بعضی از روایات وارد شده است که دعای جوشن کبیر را در هر یک از این سه شب بخواند.(2)

موءلف گوید: دعای جوشن کبیر جایگاه بسیار رفیعی دارد و پاداش بسیار فراوانی از شخص رسول اکرم صلی الله علیه و آله برای آن بیان شده و آنها به قدری زیاد است که ممکن است برخی کوته نظران آنها را بعید بشمارد و احیاناً به استهزاء و استنکاف برخیزد.

ولی باید توجّه کرد که قدرت پروردگار بسیار وسیع است و نعمتهایی که خداوند منّان برای بندگان شایسته اش مهیّا ساخته، از محدوده عقل ما گسترده تر است، به عنوان یک نمونه به وسعت بهشت برین اشاره می کنیم که خداوند منّان در قرآن کریم می فرماید: «بشتابید به سوی مغفرت پروردگار خود و بهشتی که پهنای آن، پهنای آسمانها و زمین است و برای پروا پیشگان آماده شده است».(3)

با توجّه به این که تاکنون بیش از دویست ملیارد کهکشان کشف شده و

1- مجلسی، بحارالأنوار، ج94، ص384.
2- مجلسی، زاد المعاد، ص166.
3- سوره آل عمران، آیه 133.

براساس آموزه های قرآن همه آنها جزو آسمان اوّل است، زیرا قرآن کریم در وصف آسمان اوّل می فرماید: «ما آسمان پایین را با زینت ستارگان آراستیم».(1)

تاکنون آنچه بشر با دانش بسیار گسترده خود از اجرام آسمانی کشف کرده مربوط به آسمان اوّل است و از دیگر آسمانها هیچ اطّلاعی در دست ندارد.

خداوند بهشت را با این وسعت و پهناوری برای بندگان صالح و پرهیزگارش آفریده است و توسّط حجّتهای گرانقدرش اطّلاع رسانی کرده که در بهشت برای بندگان شایسته اش نعمتهایی فراهم شده که نه چشمی دیده، نه گوشی شنیده، نه بر دل کسی خطور کرده است.

روی این بیان اگر برخی از پاداشها که در این کتاب از زبان پیشوایان معصوم نقل کردیم برای برخی از خوانندگان باور نکردنی باشد، سعی کند که دریچه های فهم خود را گسترش دهد، در وعده های پروردگار شک و تردید نکند و خدای ناکرده به استهزاء و استنکاف برنخیزد.

16. توبه و استغفار

از اعمال بسیار مهمّ در ماه رمضان توبه و انابه و استغفار از گناهان می باشد، چنان که رسول اکرم صلی الله علیه و آله در خطبه ی مشهور خود در آخرین جمعه ی ماه شعبان در شمار تکالیف مردمان در ماه رمضان می فرماید:

اَیُّهَا النّاسُ اِنَّ اَنْفُسَکُمْ مَرْهُونَهٌ بِأَعْمالِکُمْ، فَفُکّوُها بِاسْتِغْفارِکُمْ؛

«یعنی، هان ای مردمان! جان شما در برابر اعمال شما در گرو می باشد، با توبه و استغفار، آن را آزاد کنید و از گرو در آورید».(2)

امام صادق علیه السلام توسط پدران بزرگوارش از امیرموءمنان علیه السلام روایت کرده که فرمود: عَلَیْکُمْ فی شَهْرِ رَمَضانَ بِکَثْرَهِ الْاِسْتِغْفارِ وَالدُّعاءِ، فَأَمَّا الدُّعاءُ فَیُدْفَعُ عَنْکُمْ بِه الْبَلاءُ وَأَمَّا الْاِسْتِغْفارُ فَتُمْحی بِهِ ذُنُوبُکُمْ؛

1- سوره صافات، آیه 6.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص26.

«یعنی، بر شما باد در ماه رمضان به کثرت دعا و استغفار، که دعا بلاها را از شما دور گرداند و امّا استغفار، گناهان شما به وسیله آن زدوده می شود».(1)

امیرموءمنان علیه السلام در یک بیان جامع می فرماید: استغفار مرتبت بلند جایگاهان می باشد و آن واژه ای است که بر شش معنی تطبیق می کند:

1) پشیمانی از کردار.

2) تصمیم جدّی بر ترک و عدم بازگشت به سوی گناه.

3) ادای حقوق، تا به هنگام ملاقات با خدا پی آمدی برعهده اش نباشد.

4) همه ی فرایض را وارسی کند و حق آنها را ادا کند.

5) گوشتی که از حرام روییده، با غم و اندوه آب کند، تا گوشت دیگری از حلال بروید.

6) تلخی اطاعت را به بدن خود بچشاند، آنگونه که لذّت گناه را چشانیده بود.(2)

شایسته است که در طول ماه رمضان به هنگام توبه و انابه، با کمال تضرّع و نهایت شکستگی و پشیمانی، دعای اعتراف و توبه ی امام سجاد علیه السلام را بخواند:

اَللّهُمَّ اِنَّهُ یَحْجُبُنی عَنْ مَسْاَلَتِکَ خِلالٌ ثَلاثٌ، وَتَحْدُونی عَلَیْهاخِلَّهٌ واحِدَهٌ، یَحْجُبُنی اَمْرٌ اَمَرْتَ بِهِ فَاَبْطَأتُ عَنْهُ، وَنَهْیٌ نَهَیْتَنی عَنْهُ فَاَسْرَعْتُ اِلَیْهِ، وَنِعْمَهٌ اَنْعَمْتَ بِها عَلَیَ فَقَصَّرْتُ فی شُکْرِها.

وَیَحْدُونی عَلی مَسْأَلَتِکَ تَفَضُّلُکَ عَلی مَنْ اَقْبَلَ بِوَجْهِهِ اِلَیْکَ، وَ وَفَدَ بِحُسْنِ ظَنِّه اِلَیْکَ،اِذْ جَمیعُ اِحْسانِکَ تَفَضُّلٌ، وَ اِذْ کُلُّ نِعَمِکَ ابْتِداءٌ.

فَها اَنَا ذا یا اِلهی واقِفٌ بِبابِ عِزِّکَ وُقُوفَ الْمُسْتَسْلِمِ الذَّلیلِ، وَسائِلُکَ عَلَی الْحَیاءِ مِنّی سُؤالَ الْبائِسِ الْمُعیلِ مُقِرٌّ لَکَ بِاَنّیلَمْ اَسْتَسْلِمْ وَقْتَ اِحْسانِکَ اِلاّ

بِالاِْقْلاعِ عَنْ عِصْيانِکَ، وَلَمْ اَخْلُ فِی الّحالاتِ کُلَها مِنِ امْتِنانِکَ. فَهَلْ يَنْفَعُنی يا

1- شیخ صدوق، الأمالی، ص59.
2- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج78، ص68.

اِلهی اِقْرارى عِنْدَکَ بِسُوءِ مَا اکْتَسَبْتُ؟ وَهَلْ یُنْجینی مِنْکَ اعْتِرافی لَکَ بِقَبیحِ مَا ارْتَکَبْتُ، اَمْ اَوْجَبْتَ لی فِی مَقامی هذا سُخْطَکَ، اَمْ لَزِمَنی فی وَقْتِ دُعائی مَقْتُکَ. سُبْحانَکَ لا اَیْأسُ مِنْکَ وَقَدْ فَتَحْتَ لی بابَ اَلتَّوْبَهِ اِلَیْکَ، بَلْ اَقُولُ مَقالَ الْعَبْدِ الذَّلیلِ الظّالِمِ لِنَفْسِه، الْمُسْتَخِفِّ بِحُرْمَهِ رَبِّه، اَلَّذی عَظُمَتْ ذُنُوبُهُ فَجَلَّتْ، وَ اَدْبَرَتْ اَیّامُهُ فَوَلَّتْ.

حَتّی اِذا رَأی مُدَّهَ الْعَمَلِ قَدِ انْقَضَتْ، وَغایَهَ الْعُمُرِ قَدِ انْتَهَتْ، وَاَیْقَنَ اَنَّهُ لا مَحیصَ لَهُ مِنْکَ، وَلا مَهْرَبَ لَهُ عَنْکَ، تَلَقّاکَ بِالاِْنابَهِ وَاَخْلَصَ لَکَ التَّوْبَهَ، فَقامَ اِلَیْکَ بِقَلْبٍ طاهِرٍ نَقِیٍّ، ثُمَّ دَعاکَ بِصَوْتٍ حائِلٍ خَفِیٍ، قَدْ تَطَأطَاَ لَکَ فَانْحَنی، وَنَکَّسَ رَأسَهُ فَانْثَنی، قَدْ اَرْعَشَتْ خَشْیَتُهُ رِجْلَیْهِ، وَغَرَّقَتْ دُمُوعُهُ خَدَّیْهِ.

یَدْعُوکَ بِیا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَ یا اَرْحَمَ مَنِ انْتابَهُ الْمُسْتَرْحِمُونَ، وَیا اَعْطَفَ مَنْ اَطافَ بِهِ الْمُسْتَغْفِرُونَ، وَیا مَنْ عَفْوُهُ اَکْثَرُ مِنْ نِقْمَتِه، وَیا مَنْ رِضاهُ اَوْفَرُ مِنْ سَخَطِه، وَیا مَنْ تَحَمَّدَ اِلی خَلْقِه بِحُسْنِ التَّجاوُزِ وَیا مَنْ عَوَّدَ عِبادَهُ قَبُولَ الاِْنابَهِ، وَیا مَنِ اسْتَصْلَحَ فاسِدَهُمْ بِالتَّوْبَهِ وَیا مَنْ رَضِیَ مِنْ فِعْلِهِمْ بِالْیَسیرِ، وَ یا مَنْ کافَأَ قَلیلَهُمْ بِالْکَثیرِ، وَ یا مَنْ ضَمِنَ لَهُمْ اِجابَهَ الدُّعاءِ، وَ یا مَنْ وَعَدَهُمْ عَلی نَفْسِه بِتَفَضُّلِه حُسْنَ الْجَزاءِ.

ما اَنَا بِاَعْصی مَنْ عَصاکَ فَغَفَرْتَ لَهُ، وَ ما اَنَا بِاَلْوَمِ مَنِ اعْتَذَرَاِلَیْکَ فَقَبِلْتَ مِنْهُ ، وَما اَنَا بِاَظْلَمِ مَنْ تابَ اِلَیْکَ فَعُدْتَ عَلَیْهِ.

اَتُوبُ اِلَیْکَ فی مَقامی هذا تَوْبَهَ نادِمٍ عَلی ما فَرَطَ مِنْهُ، مُشْفِقٍ مِمَّا اجْتَمَعَ عَلَیْهِ، خالِصِ الْحَیاءِ مِمّا وَقَعَ فیه، عالِمٍ بِاَنَّ الْعَفْوَ عَنِ الذَّنْبِ الْعَظیمِ لایَتَعاظَمُکَ، وَاَنَّ التَّجاوُزَ عَنِ الاِْثْمِ الْجَلیلِ لایَسْتَصْعِبُکَ، وَاَنَّ احْتِمالَ الْجِنایاتِ الْفاحِشَهِ لا یَتَکَأْدُکَ، وَاَنَّ اَحَبَّ عِبادِکَ اِلَیْکَ مَنْ تَرَکَ الاِْسْتِکْبارَ

عَلَیْکَ، وَجانَبَ الاِْصْرارَ وَلَزِمَ الاِْسْتِغْفارَ. وَ اَنَا اَبْرَأُ اِلَیْکَ مِنْ اَنْ اَسْتَکْبِرَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ اَنْ اُصِرَّ، وَ اَسْتَغْفِرُکَ لِما قَصَّرْتُ فیهِ، وَاَسْتَعینُ بِکَ عَلی ما عَجَزْتُ عَنْهُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاٰلِه، وَهَبْ لی ما یَجِبُ عَلَیَ لَکَ، وَعافِنی مِمَّا اَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ، وَ اَجِرْنی مِمّا یَخافُهُ اَهْلُ الاِْساءَهِ،

فَاِنَّکَ مَلِیءٌ ¨ بِالْعَفْوِ، مَرْجُوٌّ لِلْمَغْفِرَهِ، مَعْرُوفٌ بِالتَّجاوُزِ، لَیْسَ لِحاجَتی مَطْلَبٌ سِواکَ، وَلا لِذَنْبی غافِرٌ غَیْرُکَ، حاشاکَ وَلا اَخافُ عَلی نَفْسی اِلاّ اِیّاکَ، اِنَّکَ اَهْلُ التَّقْوی وَاَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اِقْضِ حاجَتی، وَ اَنْجِحْ طَلِبَتی، وَاغْفِرْ ذَنْبی، وَ اٰمِنْ خَوْفَ نَفْسی، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَذلِکَ عَلَیْکَ یَسیرٌ، امینَ رَبَّ الْعالَمینَ.(1)

17. دعای فرج

از دعاهای بسیار مهمّی که باید انسان در طول سال در تمام ساعات شب و روز به آن مترنّم باشد، در ماه رمضان، به ویژه در شب بیست و سوّم بر آن تأکید فراوان شده، دعای فرج است، که در ضمن دعاهای شب بیست و سوّم نقل کردیم.

شایسته است که نخست دعای مأثور از امام صادق علیه السلام را بخواند، تا زمینه ی استجابت دعا حاصل شود، چون امر شده که پیش از هر دعا انسان حمد و ثنای پروردگار به جای آورده، به اشرف کاینات درود بفرستد، پس از آن به دعای مورد نظر خود بپردازد.(2)

یکی از دعاهای لطیفی که حمد خدای و درود بر رسول خدا را در عباراتی کوتاه آورده این دعاست:

اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی عَلا فَقَهَرَ (وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی مَلَکَ فَقَدَرَ)، وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی

1- صحیفه سجادیه، ص76 د34.
2- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص160.

بَطَنَ فَخَبَرَ، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی یُمیتُ الاْحْیاءَ وَیُحْیِ الْمَوْتی، وَهُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.(1)

آنگاه دعای فرج را می خوانی:

اللّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ، الْقائِمِ بِأَمْرِکَ، الْحُجَّهِ، مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْمَهْدِیِّ، عَلَیْهِ وَعَلی آبائِهِ أَفْضَلُ الصَّلاَهِ وَالسَّلامِ، فِی هذِهِ السّاعَهِ وَفِی کُلِّ ساعَهٍ، وَلِیّاً وَحافِظاً وَقائِداً، وَناصِراً وَدَلِیلاً وَمُوءَیِّداً، حَتّی تُسْکِنَهُ أَرْضَکَ طَوْعاً، وَتُمَتِّعَهُ فِیها طُولاً وَعَرْضاً، وَتَجْعَلَهُ وَذُرِّیَّتَهُ مِنَ الاْءَئِمَّهِ الْوارِثِینَ.

اللّهُمَّ انْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِهِ، وَاجْعَلِ النَّصْرَ مِنْکَ لَهُ وَعَلی یَدِهِ، وَالْفَتْحَ عَلی وَجْهِهِ، وَلا تُوَجِّهِ الاْءَمْرَ إِلی غَیْرِهِ، اللّهُمَّ أَظْهِرْ بِهِ دِینَکَ وَسُنَّهَ نَبِیِّکَ، حَتّی لا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخافَهَ أَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَرْغَبُ إِلَیْکَ فِی دَوْلَهٍ کَریمَهٍ، تُعِزُّ بِها الاْءِسْلامَ وَأَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَأَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فِیها مِنَ الدُّعاهِ إِلی طاعَتِکَ، وَالْقادَهِ إِلی سَبِیلِکَ، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً، وَفِی الاْآخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنا عَذابَ النّارِ.

وَاجْمَعْ لَنا خَیْرَ الدّارَیْنِ، وَاقْضِ عَنّا جَمِیعَ ما تُحِبُّ فِیهِما، وَاجْعَلْ لَنا فِی ذلِکَ الْخِیَرَهَ بِرَحْمَتِکَ وَمَنِّکَ فِی عافِیَهٍ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ، وَزِدْنا مِنْ فَضْلِکَ وَیَدِکَ الْمَلِیءِ، فَاِنَّ کُلَّ مُعْطٍ یَنْقُصُ مِنْ مُلْکِهِ، وَعَطاوءُکَ یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ.(2)

امام علیه السلام فرمود: این دعا را در شب بیست و سوّم ماه رمضان، در حال نشسته، ایستاده، سجده، رکوع و در هر حالی، در کل ماه رمضان، و هر وقتی که میسّر شود در طول عمر خود آن را تکرار کن.(3)

1- صحیفه صادقیّه، ص432.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص162.
3- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص630.

18. تقویت ارکان ایمان

مهم ترین شرط پذیرش عبادت ایمان است و ارکان ایمان عبارت است از:

1) شناخت وحدانیت حضرت احدیّت.

2) شناخت رسالت حضرت ختمی مرتبت.

3) شناخت مقام رفیع ولایت دوازده امام نور و جایگاه رفیع امّ الأئمّه النّجباء، فاطمه الزّهراء علیهاالسلام که بدون شناخت او درک شب قدر امکان پذیر نیست، چنان که از احادیث فراوان استفاده می شود.

امام صادق علیه السلام فرمود:

فَمَنْ عَرَفَ فاطِمَهَ حَقَّ مَعْرِفَتِها فَقَدْ أَدْرَکَ لَیْلَهَ الْقَدْرِ؛

«یعنی، هرکس حضرت فاطمه را آنگونه که باید بشناسد، شب قدر را درک کرده است».(1)

و در حدیث دیگری فرمود:

وَهِیَ الصِّدّیقَهُ الکُبْرَی، وَعَلی مَعْرِفَتِها دارَتِ الْقُرُونُ الأُولی؛

«یعنی، او صدّیقه ی کبری است که همه ی قرون پیشین بر محور شناخت او دور زده است».(2)

روزه داران گرامی به مدّت یک ماه تمام در مکتب تربیتی روزه قرار می گیرند، با تهجّد شبانه و روزه روزانه به تهذیب نفس، ترک گناه، کسب معرفت و بهروری از فیوضات این ماه مبارک می پردازند، از این رهگذر مناسب به نظر رسید که نکاتی برای ترقّی و تعالی شناخت و تقویت و تکمیل ارکان ایمان در اینجا تقدیم گردد:

1 محبّت و مودّت اهلبیت عصمت و طهارت که شرط ایمان است و این محبّت باید براساس معرفت و شناخت استوار باشد و هر چه تقویت شود موجب تکمیل ایمان است.

1- فرات کوفی، التفسیر، ج2، ص581.
2- شیخ طوسی، الأمالی، ج2، ص62.

2 برائت و بیزاری از دشمنان آنها و لعن و نفرین بر قاتلان و غاصبان حقوق آنها، که از شرائط ایمان است.

3 مسرّت و شادمانی در جشن و سرور آنها و اندوهگین بودن در اندوه آنان.

4 گریستن و گریاندن در مصائب آنها.

5 ذکر فضائل و مناقب آنها به نظم و نثر.

6 تشکیل مجالس و شرکت در مجالس ذکر مناقب و مصایب آنها.

7 توسعه و نشر و احیای امر آنها با قلم و بیان.

8 طلب مقام معرفت آنان از خداوند منّان.

9 تجدید بیعت با آنها، به ویژه با آخرین حجّت پروردگار و بذل جان و مال در راه آنها.

10 طواف خانه خدا به نیابت از سوی آنها.

11 انجام حجّ، عمره، زیارت، تلاوت قرآن و سایر عبادات و اهدای ثواب آنها به پیگشاه آنان.

12 نایب گرفتن برای انجام امثال این اعمال به نیابت از سوی آنها.

13 صدقه دادن از طرف آنها به ویژه برای سلامتی حضرت ولی عصر امام زمان عجل اللّه تعالی فرج الشریف.

14 رساندن سهم امام و سهم سادات به موارد تعیین شده از سوی آنها.

15 بذل مال و منال و صرف جاه و مقام در راه پیشبرد مقاصد آنها، با تشکیل مجالس، نشر آثار، ترویج شعائر، تألیف کتب و توسعه فرهنگ اهلبیت علیهم السلام در اقطار و اکناف جهان.

16 صله آنها از طریق گره گشایی از دوستان آنها با هر وسیله ی ممکن.

17 توسّل جستن به آنها از طریق وسیله قرار دادن آنان به سوی پروردگار و شفیع قرار دادن آنها برای حوائج دنیا و آخرت.

18 استغاثه به آنها در هر مشکل و حادثه ای که رخ دهد.

19 اقتدا به آنان و الگو قرار دادن آنها، که قرآن کریم پیامبراکرم صلی الله علیه و آله را «اسوه

حسنه» معرّفی کرده و امیرموءمنان علیه السلام را نفس پیامبر دانسته است، باید همگان در هر حالی به ویژه در ماه رمضان به این چهارده نور پاک اقتدا کنند و از آنها الگو بگیرند.

20 استعانت از آنها برای رفع مشکلات، که آنها مظهر اسمای حسنای پروردگار هستند.

از امام رضا علیه السلام روایت شده که فرمود: هنگامی که سختی به شما روی آورد، از ما استعانت بجویید و به وسیله ی ما از خداوند یاری بطلبید و این معنای گفتار پروردگار است که می فرماید:

«وَلِلّهِ الأَسْمَاء الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا»؛

«یعنی، برای خداوند نامهای نیکویی است، پس او را با این نامها بخوانید». (1)

سپس فرمود: امام صادق علیه السلام فرمود: به خدا سوگند نامهای نیکوی خدا ما هستیم که خداوند از کسی جز با شناخت ما نمی پذیرد.(2)

همان گونه که شخص سائل هنگامی که حاجتی از خدا می خواهد او را با نامی که مناسب با حاجتش می باشد می خواند، مثلاً در طلب روزی: یا رازق، در طلب شفای مریض: یا شافی می گوید، به هنگام توسّل به چهارده معصوم نیز یک سلسله مناسبتها هست که شایسته است رعایت شود:

ابوالوفاء شیرازی گوید: مدّتی در کرمان در زندان «أبو إلیاس» بودم که خیلی در فشار بودم، خیلی به خدا شکایت کردم و به پیشوایان معصوم علیهم السلام توسّل جستم، تا شبی در عالم روءیا به محضر مقدّس رسول اکرم صلی الله علیه و آله رسیدم، فرمود: در امور دنیوی هرگز به من و این دو فرزندم حسن و حسین توسّل مجوی، ابوالحسن علیه السلام انتقام ترا از دشمنانم می گیرد.

عرضه داشتم: او چگونه انتقام مرا می گیرد در حالی که ریسمان به گردنش

1- سوره اعراف، آیه 180.
2- تفسیر عیّاشی، ج2، ص176.

انداختند و حقّش را غصب کردند و حق خودش را نگرفت؟! فرمود: آن به جهت پیمانی بود که من از او گرفته بودم و او به عهد خود وفا کرد.

آنگاه رسول اکرم صلی الله علیه و آله برای او توضیح می دهند که در هر حادثه ای به کامی معصوم توسّل شود، که علاّمه مجلسی آن را به شرح زیر نقل می کند:

برای توفیق در عبادت و رسیدن به مقامات معنوی به پیامبراکرم، امام حسن و امام حسین صلوات اللّه علیهم.

برای رهایی از بند و انتقام از دشمن و دفع بلای بدخواهان به امیرموءمنان علیه السلام .

برای نجات از دست سلاطین و دامهای شیاطین به امام سجّاد علیه السلام .

برای امور آخرت و رسیدن به طاعت و رضوان الهی به امام باقر و امام صادق علیهماالسلام .

برای عافیت و تندرستی به امام کاظم علیه السلام .

برای سلامتی در سفرهای دریائی و صحرایی به امام رضا علیه السلام .

برای ریزش روزی و وسعت روزی به امام جواد علیه السلام .

برای امور فوق معیشتی، صله دوستان و رسیدن به رضوان خدا به امام هادی علیه السلام . برای امور آخرت به امام حسن عسکری علیه السلام .

ولی هنگامی که کارد به استخوان رسید به امام زمان علیه السلام .(1)

21 درود فراوان بر خاندان خاتم پیامبران، که شایسته است پیش از هر دعا و بعد از هر دعا انجام شود تا اجابت دعا را تضمین کند، که در احادیث فراوان آمده است:

الف) لا یَزالُ الدُّعاءُ مَحْجُوباً حَتّی یُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ؛

«یعنی، دعا همچنین در پرده می ماند تا برمحمّد وآل محمّد صلوات بفرستد».(2)

ب) دعا بالای سر دعا کننده پر می زند، چون به محمّد و آل محمّد صلوات فرستاد بالا می رود.(3)

1- مجلسی، بحارالأنوار، ج102، ص250.
2- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص166.
3- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص166.

ج) کسی که حاجتی دارد، نخست صلوات بر محمّد و آل محمّد بفرستد، حاجتش را طلب کند، آنگاه سخنش را با صلوات بر محمّد و آل محمّد ختم کند. زیرا خدا بزرگوارتر از آن است که دو طرف دعا را مستجاب کند و وسط آن را مستجاب نکند.(1)

22 اهدای قرآن به خاندان عصمت و طهارت، که پاداش فراوان دارد و از ثواب شخص چیزی کم نمی شود.

علی بن مغیره از ختم قرآن در ماه رمضان، از محضر امام کاظم علیه السلام پرسید و در پایان گفت: پدرم در ماه رمضان چهل قرآن ختم می کرد، من نیز در همین حدود ختم می کنم و روز عید فطر ثواب یکی از آنها را به پیامبراکرم صلی الله علیه و آله هدیه می کنم، یکی را به امیرموءمنان علیه السلام ، یکی را به حضرت فاطمه علیهاالسلام ، سپس به ائمّه علیهم السلام تا برسد به شما، برای من آیا فضیلتی برای این کار هست؟

فرمود: روز قیامت با آنها خواهی بود. راوی گفت: اللّه اکبر، چنین فضیلتی برای من خواهد بود؟ سه بار فرمود: آری.(2)

23 اهدای نماز به معصومین علیهم السلام که خداوند منّان ثواب نمازهایش را تا روح در بدن دارد چندین برابر نماید و در آن هنگام به او گفته می شود که ای فلانی! هدیّه و تحفه ی تو به ما رسید و اینک هنگام آن فرا رسیده که ما پاداش آنها را به تو عطا کنیم، دیدگانت روشن باد و الطاف بیکران حقّ تعالی بر تو مبارک.

راوی پرسید: نماز را چگونه اهدا کنم؟ فرمود: نیّت می کنی که ثواب نمازهایم را به روح مطهّر رسول خدا هدیه می کنم.

سپس فرمود: اگر بتوانی هر روز علاوه بر پنجاه و یک رکعت نماز، دو رکعت یا بیشتر نماز بخوانی و آن را به یکی از معصومین علیهم السلام هدیه کنی بهتر است.

نماز هدیه بر معصومین را همانند نمازهای واجب با هفت، سه، یا یک تکبیره الاحرام آغاز می کنی، در رکوع و سجده، بعد از ذکر رکوع و سجده سه بار

می گویی: صَلّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّیِّبینَ الطّاهِرینَ.

1- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص167.
2- کلینی، الکافی، ج2، ص618.

بعد از سلام می گویی:

اَللّهُمَّ أَنْتَ السَّلامُ وَمِنْکَ السَّلامُ یا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الطَّیِّبِینَ الطّاهِرِینَ الْأَخْیارِ، وَاَبلِغْهُمْ مِنّی أَفْضَلَ التَّحِیَّهِ وَالسَّلامِ، اَللّهُمَّ هذِهِ الرَّکَعاتِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَنَبِیِّکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللّهِ خاتَمِ النَّبِیّینَ وَسَیِّدِ الْمُرسَلِینَ، اَللّهُمَّ فَتَقَبَّلْها مِنّی وَاَبْلِغْهُ إِیّاها عَنِّی، وَأَثِبْنِی عَلَیْها أَفْضَلَ أَمَلِی وَرَجائِی فِیکَ وَفِی نَبِیِّکَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَوَصِیِّ نَبِیِّکَ، وَفاطِمَهَ الزَّهْراءِ اِبْنَهِ نَبِیِّکَ، وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سِبْطَی نَبِیِّکَ وَاَوْلِیائِکَ مِنْ وُلْدِ الحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ.(1)

1) نماز هدیه به امیرموءمنان علیه السلام را نیز همان گونه به جا می آوری، و بعد از سلام همان دعا را می خوانی تا می گویی:

اَللّهُمَّ إِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ عَمِّ نَبِیِّکَ وَوَصِیِّهِ أَمِیرِ الْمُوءْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ عَلَیْهِ السَّلامُ، اَللّهُمَّ فَتَقَبَّلْهُما مِنّی وَاَبْلِغْهُ إِیّاهُما عَنِّی وَاَثِبْنِی عَلَیْهِما أَفْضَلَ أَمَلِی وَرَجائِی. تا آخر دعا.(2)

2) نماز هدیه به حضرت فاطمه علیهاالسلام را نیز همان گونه به جا آورده و همان دعاا وَلِیَّ الْمُوءْمِنِینَ.(2)

1- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص16 و17.
2- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص16 و17.

3) در نماز هدیه به امام حسن مجتبی علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَابْنِ عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلامُ، اَللّهُمَّ فَتَقَبَّلْهُما مِنّی وَاَبْلِغْهُ إِیّاهُما عَنِّی وَاَثِبْنِی عَلَیْهِما أَفْضَلَ أَمَلِی وَرَجائِی فِیکَ وَفِی نَبِیِّکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ. سه مرتبه یا وَلِیَّ الْمُوءْمِنینَ.(1)

4) در نماز هدیه به امام حسین علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ الطّاهِرِ الطَّیِّبِ الزَّکِیِّ الرَّضِیِّ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ الْمُجْتَبی. تا آخر.(2)

5) در نماز هدیه به امام زین العابدین علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَابْنِ عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ زَیْنِ الْعابِدِینَ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ. تا آخر.(3)

6) در نماز هدیه به امام محمّد باقر علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَ وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْباقِرِ عِلْمَکَ تا آخر.(4)

7) در نماز هدیه به امام صادق علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصّادِقِ عَلَیْهِ السَّلامُ تا آخر.(5)

8) در نماز هدیه به امام کاظم علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَ وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ تا آخر.(6)

1- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص18 و19.

2- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص18 و19.
3- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص18 و19.
4- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص18 و19.
5- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص18 و19.
6- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص18 و19.

9) در نماز هدیه به امام رضا علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَ وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضا اِبْنِ الْمَرْضِیّینَ تا آخر.(1)

10) در نماز هدیه به امام جواد علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَ وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ فِی اَرْضِکَ وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ، یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ ثلاثا.(2)

11) در نماز هدیه به امام هادی علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَ ولِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ فِی اَرْضِکَ وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ، یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ ثلاثا.(3)

12) در نماز هدیه به امام حسن عسکری علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَ وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ فِی اَرْضِکَ وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ، یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ ثلاثا.(4)

13) در نماز هدیه به امام زمان علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَ وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ فِی اَرْضِکَ وَحُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ، تا آخر.(5)

پیشوای سالکان علاّمه دوران سیّد ابن طاووس قدس سره پس از تشریح نمازهای هدیه به معصومین علیهم السلام می نویسد:

ممکن است به نظر شما این هدایا جالب نباشد و بگویی که ائمّه علیهم السلام از هدایای شما بی نیاز هستند، آری آنها بی نیازند، ولی این شما هستید که به شدّت نیاز دارید که با اهدای نماز، صدقه، قرآن و امثال آنها در دل آنها جای کنی و نظر آنها را به سوی خود معطوف داری، چنان که خداوند منّان از عبادات ما بی نیاز است

1- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص19 و20.
2- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص19 و20.
3- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص19 و20.
4- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص19 و20.
5- سيّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص19 و20.

ولی ما نیاز داریم که از فرمان او اطاعت کنیم، بلکه مورد عنایت و مغفرت حقّ تعالی قرار بگیریم.

به هنگام تقدیم هدیه به پیشگاه معصومین علیهم السلام توجّه داشته باش که این یک لطف و عنایت است از سوی پروردگار که تو را به معرفت و شناخت این بزرگواران گرامی داشته است، و این بزرگواران هستند که تو را به سوی تعالیم حقه و معارف والای دین مبین رهنمون شده اند و در پرتو هدایت این هادیان سُبُل، به سعادت جاویدان و خلود در دار رضوان توفیق یافته ای، پس تو را منّتی نیست که به آنان هدایا تقدیم می کنی، بلکه بر تو منّت است که هدیّه ات را می پذیرند و تو را در سِلک سالکان کوی و راهیان طورشان راه می دهند.(1)

24 اهدای نماز به معصومین علیهم السلام به شیوه ای دیگر.(2)

روایت شده که انسان روز جمعه هشت رکعت نماز خوانده، چهار رکعت آن را به پیامبراکرم صلی الله علیه و آله و چهار رکعت دیگر را به حضرت فاطمه علیهاالسلام هدیه می کند.

روز شنبه: چهار رکعت به حضرت امیرموءمنان علیه السلام .

روز یکشنبه: چهار رکعت به حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام .

روز دوشنبه: چهار رکعت به حضرت امام حسین علیه السلام .

روز سه شنبه: چهار رکعت به حضرت امام زین العابدین علیه السلام .

روز چهارشنبه: چهار رکعت به حضرت امام باقر علیه السلام .

روز پنجشنبه: چهار رکعت به حضرت امام صادق علیه السلام .

روز جمعه: هشت رکعت به پیامبراکرم و حضرت فاطمه علیهماالسلام .

روز شنبه: چهار رکعت به امام کاظم علیه السلام .

روز یکشنبه: چهار رکعت به امام رضا علیه السلام .

روز دوشنبه: چهار رکعت به امام جواد علیه السلام .

روز سه شنبه: چهار رکعت به امام هادی علیه السلام .

1- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص21.
2- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص322.

روز چهارشنبه: چهار رکعت به امام حسن عسکری علیه السلام .

روز پنجشنبه: چهار رکعت به امام زمان علیه السلام .

پس از هر دو رکعت این دعا را می خواند:

اللّهُمَّ أَنْتَ السَّلامُ وَمِنْکَ السَّلامُ وَاِلَیْکَ یَعُودُ السَّلامُ حَیِّنا رَبَّنا بِالسَّلام، اللّهُمَّ هذِهِ الرَّکَعاتِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی فُلانِ بن فُلان و به جای «فلان» نام آن معصوم را می بری که نماز را به او اهداء می کنی.

فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وآلِ مُحَمَّدٍ وَبَلِّغْهُ إِیّاها وَاَعْطِنِی أَمَلِی وَرَجائِی فِیکَ وَفِی رَسُولِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ.(1) پس دعا کن به آنچه دوست داری.

شایسته است که در طول ماه رمضان این نمازها را دوبار دوره کند به همان طریقی در بالا ذکر شد.

25 زیارات معصومین علیهم السلام از دور و نزدیک، اگر کسی بتواند به حرمین شریفین و عتبات عالیات شرفیاب شود و هر یک از معصومین علیهم السلام را از نزدیک زیارت کند، و اگر موفّق نشود از راه دور زیارت کند.

در «ابواب الجنّات» از «منتخب مصباح» منقول است که حضرت رسول را به این طریق زیارت توان کرد:

السَّلامُ عَلَیْکَ یا رَسُولَ اللّهِ وَأَمِینَ اللّهِ عَلی وَحْیِهِ وَعَزائِمِ أَمْرِهِ الْخاتِمِ لِما سَبَقَ وَالْفاتِحِ لِمَا اسْتُقْبِلَ وَالْمُهَیْمِنِ عَلی ذلِکَ کُلِّهِ وَ رَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلی صاحِبِ السَّکِینَهِ، السَّلامُ عَلَی الْمَدْفُونِ بِالْمَدِینَهِ السَّلامُ عَلَی الْمَنْصُورِ الْمُؤَیَّدِ، السَّلامُ عَلی أَبِی الْقاسِمِ مُحَمَّدٍ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(2)

و نیز هرکس بخواهد قبر مطهّر حضرت رسول، حضرت فاطمه، امیرموءمنان و دیگر امامان معصوم علیهم السلام را از راه دور زیارت کند، در روز جمعه غسل زیارت

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص322.
2- بحار الانوار، ج100 ص148 ح12.

کرده به صحرا برود، چهار رکعت نماز، با هر سوره ای که میسّر شود بخواند، آنگاه رو به قبله ایستاده چنین زیارت کند:

السَّلامُ عَلَیْکَ أَیُّها النَّبِیُّ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلَیْکَ أَیُّهَا النَّبِیُّ الْمُرْسَلُ وَالْوَصِیُّ الْمُرْتَضی وَالسَّیِّدَهُ الْکُبْری وَالسَّیِّدَهُ الزَّهْراءُ وَالسِّبْطانِ الْمُنْتَجَبانِ، وَالْأَعْوْلادُ (وَ) الْأَعْلامُ وَالْأُمَناءُ الْمُنْتَجَبُونَ، جِئْتُ انْقِطاعاً إِلَیْکُمْ وَإِلی ابائِکُمْ وَوَلَدِکُمُ الْخَلَفِ عَلی بَرَکَهِ الْحَقِّ، فَقَلْبی لَکُمْ مُسَلِّمٌ وَنُصْرَتی لَکُمْ مُعَدَّهٌ حَتَّی یَحْکُمَ اللّهُ لِدِینِهِ، فَمَعَکُمْ مَعَکُمْ لا مَعَ عَدُوِّکُمْ، إِنّی لَمِنَ الْقائِلِینَ بِفَضْلِکُمْ، مُقِرٌّ بِرَجْعَتِکُمْ لا أُنْکِرُ لِلّهِ قُدْرَهً وَلا أَزْعَمُ إِلاّ ما شاءَ اللّهُ، سُبْحانَ اللّهِ ذِی الْمُلْکِ وَالْمَلَکُوتِ، یُسَبِّحُ اللّهَ بِأَسْمائِهِ جَمِیعُ خَلْقِهِ وَالسَّلامُ عَلی أَرْواحِکُمْ وَأَجْسادِکُمْ وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(1)

براساس روایات، زیارت از راه دور را می توان از پشت بام و یا جای مرتفع نیز انجام داد. کسی که به زیارت معصومین علیهم السلام از نزدیک موفّق نشود، شایسته است که در ماه رمضان غسل کرده، به صحرا رفته، پشت بام و یا جای مرتفعی رفته، زیارت همه ی معصومان را نیّت کرده، زیارت جامعه ی کبیره، زیارت جامعه ائمّه الموءمنین و یا هر زیارت جامعه دیگری را بخواند.

ده ها زیارت به عنوان زیارت جامعه رسیده، که با هر یک از آنها می توان هر یک از امامان و یا همه معصومین را زیارت کرد که صحیح تر، معتبرتر، جامع تر و والاتر از همه ی آنها زیارت جامعه ی کبیره است، که آن را شیخ صدوق، شیخ طوسی، شیخ کفعمی و علاّمه مجلسی با سند معتبر از امام هادی علیه السلام روایت کرده اند.(2)

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص289.
2- زیارت جامعه ی کبیره با سند معتبر در منابع زیر آمده است: شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج6، ص95؛ شیخ صدوق، الفقیه، ج 2، ص609؛ همو، عیون اخبار الرّضا علیه السلام ، ج2، ص277؛ کفعمی، البلد الأمین، ص297؛ علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج102، ص144؛ محدث قمی، مفاتیح الجنان، و ...

زیارت جامعه ائمّه الموءمنین نیز مضامین بلندی دارد که سیّد ابن طاووس آن را نقل کرده است.(1)

زیارت امین اللّه نیز با سند بسیار معتبر روایت شده و از زیارات جامعه می باشد.(2)

مداومت به زیارت عاشورا نیز در طول سال با تأکید فراوان، پاداش محیّر العقول، با ضمانت امام باقر وامام صادق علیهماالسلام از پدران بزرگوارشان، از شخص پیامبراکرم صلی الله علیه و آله ، از پیک وحی، از خداوند منّان، نقل شده است.(3)

با توجّه به شأن والای ماه مبارک رمضان شایسته است که روزه داران ارجمند هیچ روزی ازآن غفلت نکنند. و در صورت امکان با صد لعن، صد سلام، دعای علقمه و دیگر آداب آن را انجام دهند.

در همه ی مشاهد مشرّفه و در زیارت پیشوایان معصوم علیهم السلام متن زیارتنامه ای از امام رضا علیه السلام نقل شده که فرموده: در همه مشاهد مشرّفه کافی است که بگوید:

السَّلامُ عَلی أَوْلِیاءِ اللّهِ وَأَصْفِیائِهِ السَّلامُ عَلی أُمَناءِ اللّهِ وَأَحِبّائِهِ السَّلامُ عَلی أَنْصارِ اللّهِ وَخُلَفائِهِ، السَّلامُ عَلی مَحالِّ مَعْرِفَهِ اللّهِ، السَّلامُ عَلی مَساکِنِ ذِکْرِ اللّهِ السَّلامُ عَلی مَظاهِرِ أَمْرِ اللّهِ وَنَهْیِهِ، السَّلامُ عَلَی الدُّعاهِ إِلَی اللّهِ، السَّلامُ عَلَی الْمُسْتَقِرِّینَ فِی مَرْضاهِ اللّهِ، السَّلامُ عَلَی الْمُمَحَّصِینَ فِی طاعَهِ اللّهِ، السَّلامُ عَلَی الْأَدِلاّءِ عَلَی اللّهِ، السَّلامُ عَلَی الَّذِینَ مَنْ والاهُمْ فَقَدْ والَی اللّهَ وَمَنْ عاداهُمْ فَقَدْ عادَی اللّهَ وَمَنْ عَرَفَهُمْ فَقَدْ عَرَفَ اللّهَ وَمَنْ جَهِلَهُمْ فَقَدْ جَهِلَ اللّهَ، وَمَنِ اعْتَصَمَ بِهِمْ فَقَدِ اعْتَصَمَ بِاللّهِ، وَمَنْ تَخَلّی مِنْهُمْ فَقَدْ تَخَلّی مِنَ اللّهِ،

أُشْهِدُ اللّهَ أَنّی سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَکُمْ وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبَکُمْ مُوءْمِنٌ بِسِرِّکُمْ وَعَلانِیَتِکُمْ، مُفَوِّضٌ فِی ذَلِکَ کُلِّهِ إِلَیْکُمْ لَعَنَ اللّهُ عَدُوَّ آلِ مُحَمَّدٍ مِنَ

1- سیّد ابن طاووس، مصباح الزائر، ص460 و474.
2- سیّد ابن طاووس، مصباح الزائر، ص460 و474.

3- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص781.

الْجِنِّ وَالْاِءْنْسِ وَأَبْرَأُ إِلَی اللّهِ مِنْهُمْ وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ. (1) در پایان فرمود: این متن در همه زیارتها کفایت می کند، و فراوان درود می فرستی بر پیامبر صلی الله علیه و آله ، آنگاه یک یک امامان را نام می بری و برای آنها صلوات و سلام می فرستی و از دشمنان آنان به خدا بیزاری می جویی، سپس هر چه خواستی در حقّ خودت دعا می کنی. (2)

حقیر گوید که مرحوم والد رحمه الله گفته دور نیست که اگر چنین بگوید کافی باشد:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَعَلِيٍّ سَيِّدِ الْوَصِيّينَ، وَفاطِمَةَ سَيِّدَهِ نِساءِ الْعالَمِينَ، وَالْحَسَنِ الزَّكِيِّ النّاصِحِ الْاَمِينِ، وَالْحُسَيْنِ الشَّهِيدِ بِاَيْدِی الظّالِمِينَ، وَعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ زَيْنِ الْعابِدِينَ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ باقِرِ عِلْمِ النَّبِيّينَ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصّادِقِ الْاَمِيْنِ، وَمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ كاظِمِ غَيْظِ الْمعانِدِينَ، وَ عَلِيِّ بْنِ مُوسی النُّورِ الْمُبِينِ، وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْبارِّ الْمَكِينِ، وَ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْهادِی اِلَی الْحَقِّ وَ الْيَقِينِ، وَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ إِمامِ الْمُوءْمِنِينَ، وَالْخَلَفِ مِنْ بَعْدِهِ خاتِمِ الْوَصِيّينَ، اللّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ، وَاجْعَلْنا مَعَهُم فِی الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ وَالْعَنْ أَعْداءَهُمْ اَجْمَعِينَ، وَاغْفِرْ لِلْمُوءْمِنِينَ وَالْمُوءْمِناتِ بِرَحْمَتِكَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ. انتهی.

این متن را در هر روزی از روزهای ماه رمضان، و در هر جمعه ای از روزهای جمعه در طول سال بخواند کفایت می کند.

19. زیارت امیرموءمنان علیه السلام در ماه رمضان

بسیاری از شبها و روزهای ماه رمضان با وجود مقدس مولای متقیان پیوند ناگسستنی دارد:

1) در روایات فراوان ماه رمضان نخستین ماه سال معرفی شده(3) و در احادیث

1- کلینی، الکافی، ج4، ص579.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص579.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص31.

فراوان آیه شریفه: «إِنَّ عِدَّهَ الشُّهُورِ عِندَ اللّه ِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا»(1) به دوازده امام علیهم السلام تفسیر شده است.(2)

ماه رمضان نخستین ماه از ماههای دوازده گانه و امیرموءمنان نخستین امام از امامان دوازده گانه می باشد.

2) ولایت امیرموءمنان علیه السلام در شب قدر مقدّر شده(3) و شب قدر بودن تردید در ماه رمضان است.

3) نصرت و پیروزی مسلمانان در جنگ بدر به دست توانای امیرموءمنان تحقّق یافت و آن در هفدهم رمضان بود.

4) تطهیر کعبه از لوث بتها به دست مولای متقیان اتّفاق افتاد و آن در بیستم ماه رمضان بود.

5) عقد ازدواج مولای متّقیان در بیست و چهارم رمضان در آسمانها خوانده شد.

6) شهادت مولای متقیان نیز در بیست و یکم ماه رمضان اتفاق افتاد.

شایسته است که در همه این ایام روزه داران به یاد مولای متقیان باشند، از دور یا نزدیک به زیارت آن حضرت تشرّف پیدا کنند.

در روز شهادت امیرموءمنان علیه السلام همانند روز ارتحال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله صدای ضجّه و ناله از همه جا بلند شد، ناگاه مردی شتابزده استرجاع کنان آمد و مرتّب می گفت: «امروز رشته خلافت پیامبر از هم گسیخت».(4)

آنگاه در مقابل خانه امیرموءمنان ایستاد و آن حضرت را این گونه زیارت کرد:

رَحِمَکَ اللَّهُ یا أَبا الْحَسَنِ کُنْتَ أَوَّلَ الْقَوْمِ إِسْلاماً....(5)

1- سوره توبه، آیه 36.

2- نعمانی، الغیبه، ص87.
3- مجلسی، بحارالانوار، ج97، ص18.
4- شیخ صدوق، کمال الدین، ج2، ص382، به نقل از حضرت خضر علیه السلام .
5- در ص378 در باب زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام آمده است.

20. وصیّتنامه ی مولای متّقیان در ماه رمضان

که در شب بیست و یکم ماه مبارک رمضان خطاب به امام حسن مجتبی و امام حسین سیّد الشهداء و همه ی فرزندان، خویشاوندان و پیروان خود تا روز قیامت وصیّت نموده است، که برای تذکّر خود و خوانندگان گرامی، ترجمه اش را در اینجا می آوریم:

حسن و حسینم! وصیت می کنم شما را به ترسیدن از خدا و این که دنیا را طلب نکنید، اگر چه آن به دنبال شما بیاید، دریغ مخورید بر چیزی از آن که به دستتان نیاید، حق را بگویید، برای پاداش آخرت کار کنید، با ستمگر پیکار کنید و ستمدیده را یاری کنید.

شما را، فرزندانم را، کسانم را و هر کسی را که این سفارشم به دست او برسد، سفارش می کنم به:

1) ترس از خدا. 2) نظم در امور. 3) آشتی با یکدیگر، که من از جدّ شما شنیدم که فرمود: آشتی دادن بین مردمان از هر نماز و روزه ای برتر است.

4) خدا را، خدا را! درباره یتیمان، آنان را گرسنه نگذارید، مبادا که آنان با حضور شما ضایع شوند.

5) خدا را، خدا را! در مورد همسایگان، که آنان سفارش شده پیامبر شمایند، پیوسته درباره آنان سفارش می فرمود، چندان که گمان می کردیم که برای آنان در میراث سهمی قرار خواهد داد.

6) خدا را، خدا را! در مورد قرآن، مبادا دیگران در عمل به احکام قرآن برشما پیشی بگیرند.

7) خدا را، خدا را! در مورد نماز، که نماز ستون دین شماست.

8) خدا را، خدا را! در مورد خانه پروردگار، تا در این جهان هستید آن را خالی نگذارید، که اگر رها شود به شما مهلت داده نمی شود.

9) خدا را، خدا را! در مورد جهاد در راه خدا، با مال و جان و زبان.

10) بر شما باد پیوستن به یکدیگر و بخشش به همدیگر.

11) دور باشید از روی گردانی و گسستن از یکدیگر.

12) هرگز امر به معروف و نهی از منکر را وا مگذارید، که بدترین شما بر شما سیطره پیدا کنند و آن گاه هر چه دعا کنید به اجابت نرسد.

13) ای فرزندان عبدالمطلب! نبینم که با شعار و بهانه ی «امیرالموءمنین کشته شد» خون مسلمانان را بریزید.

14) هرگز به جز قاتل من کسی را نکشید.

15) نیک بنگرید، اگر من با ضربت او کشته شدم، شما نیز تنها یک ضربت به او بزنید و هرگز او را «مثله» نکنید (دست و پای او را نبرید) که من از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود: «هرگز احدی را حتّی سگ هار را مثله نکنید».(1)

21. زیارت سالار شهیدان در ماه رمضان

از امام صادق علیه السلام در مورد زیارت امام حسین علیه السلام پرسیدند که آیا زیارت آن حضرت در برخی ایّام بر ایّام دیگر برتری دارد؟ فرمود:

هر وقت بتوانید به زیارت آن حضرت بشتابید که زیارت آن حضرت بهترین عمل است، هرکس زیاد انجام بدهد پاداش فراوان نصیبش می شود و هرکس کمتر انجام دهد، ثواب کمتری عایدش می گردد ولی سعی کنید که اوقات شریفه را درک کنید که در اوقات شریفه پاداش اعمال شایسته چند برابر می شود، زیرا در آن اوقات ملائکه ی آسمان برای زیارت آن حضرت نازل می شوند.(2)

از آن حضرت در مورد زیارت امام حسین علیه السلام در ماه رمضان پرسیدند، فرمود: کسی که با قصد قربت با خشوع و استغفار در یکی از سه شب ماه رمضان:

1) شب اوّل. 2) شب نیمه. 3) شب آخر، به زیارت آن حضرت مشرّف شود، همه گناهانش همانند برگ درختان که باد خزان بر آنها بوزد می ریزد،

او همانند روزی که از مادر زاده شده از گناهان پاک می شود و پاداش حجّ و عمره به او داده

1- نهج البلاغه، بخش نامه ها، نامه 47.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص45.

می شود، دو فرشته او را ندا کنند، به طوری که جنّ و انس همه ی جانداران بشنوند، یکی گوید: ای بنده خدا! پاک شدی عمل خود را از سر بگیر، دیگری گوید: ای بنده خدا! احسن بر تو، ترا با مغفرت و فضل پروردگار بشارت باد.(1)

امام رضا علیه السلام فرمود: کسی در ماه رمضان به زیارت امام حسین علیه السلام موفّق شود بسیار تلاش کند که شب جُهَنی را از دست ندهد و آن شب بیست و سوم رمضان است، که امید شب قدر می رود.(2)

امام جواد علیه السلام فرمود: هرکس در شب بیست و سوم رمضان که امید شب قدر می رود و هر امر استواری در آن ارزیابی می شود، به زیارت امام حسین علیه السلام برود روح صد و بیست و چهار هزار پیامبر و فرشته با او مصافحه کنند، که آنها در آن شب اذن می طلبند برای زیارت امام حسین علیه السلام .(3)

امام صادق علیه السلام فرمود: چون شب قدر فرا رسد که در آن هر امر استواری جدا می گردد، منادی از درون عرش ندا برآورد که خداوند منّان هرکسی را که امشب به زیارت قبر امام حسین آمده آمرزید.(4)

امام کاظم علیه السلام فرمود: سه شب هست که هرکس در آن امام حسین علیه السلام را زیارت کند، گناهان قدیم و اخیر او آمرزیده می شود:

1) شب نیمه ی شعبان. 2) شب بیست و سوم رمضان. 3) شب عید فطر.(5)

اوّل: زیارت مخصوص امام حسین علیه السلام در شب قدر و عیدین (فطر و اضحی) به این شرح است:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ الصِّدیقَهِ الطّاهِرَهِ فاطِمَهَ سَیِّدَهِ نِساءِ الْعالَمینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا مَوْلایَ یا اَبا عَبْدِ اللّه ِ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُهُ، اَشْهَدُ اَنَّکَ قَدْ اَقَمْتَ الصَّلاهَ وَاتَیْتَ الزَّکاهَ وَاَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ وَتَلَوْتَ الْکِتابَ حَقَّ تِلاوَتِهِ،

1- مجلسی، بحارالأنوار، ج101، ص99.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص358 و383.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص358 و383.
4- سیّد ابن طاووس، مصباح الزائر، ص329.
5- سیّد ابن طاووس، مصباح الزائر، ص329.

وَجاهَدْتَ فِی اللّه ِ حَقَّ جِهادِهِ، وَصَبَرْتَ عَلَی الْاَذی فی جَنْبِهِ مُحْتَسِباً حَتّی اَتیکَ الْیَقینُ، وَاَشْهَدُ اَنَّ الَّذینَ خالَفُوکَ وَحارَبُوکَ وَاَنَّ الَّذینَ خَذَلُوکَ وَالَّذینَ قَتَلُوکَ مَلْعُونُونَ عَلی لِسانِ النَّبِیِّ الْاُمِّیِ، وَقَدْ خابَ مَنِ افْتَری، لَعَنَ اللّه ُ الظّالِمینَ لَکُمْ مِنَ الْاَوَّلینَ وَالْاٰخِرینَ وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الْاَلیمَ، اَتَیْتُکَ یا مَوْلایَ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ زائِراً عارِفاً بِحَقِّکَ، مُوالِیاً لِاَوْلِیآئِکَ، مُعادِیاً لِاَعْدائِکَ مُسْتَبْصِراً بِالْهُدَی الَّذی اَنْتَ عَلَیْهِ، عارِفاً بِضَلالَهِ مَنْ خالَفَکَ فَاشْفَعْ لی عِنْدَ رَبِّکَ.(1)

پس خود را به قبر بچسبان و پهلوی روی خود را بر آن گذار پس برو به نزد سر آن حضرت و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا حُجَّهَ اللّه ِ فی اَرْضِهِ وَ سَمائِهِ، صَلَّی اللّه ُ عَلی رُوحِکَ الطَّیِّبِ وَ جَسَدِکَ الطّاهِرِ، وَعَلَیْکَ السَّلامُ یا مَوْلایَ وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ.

پس باز خود را به ضریح بچسبان و ببوس و نزد سر مبارک دو رکعت نماز بکن و بعد از آن هر نماز که میسّر شود بکن،

پس برو به نزد پاهای آن حضرت و علیّ بن الحسین را زیارت کن و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا مَوْلایَ وَابْنَ مَوْلایَ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُهُ، لَعَنَ اللّه ُ مَنْ ظَلَمَکَ وَلَعَنَ اللّه ُ مَنْ قَتَلَکَ وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الْاَلیمَ.

و هر دعا که خواهی بکن پس از جانب پای منحرف شو و رو به قبله شهدا را زیارت کن و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ اَیُّهَا الصِّدّیقُونَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ اَیُّهَا الشُّهَداءُ الصّابِرُونَ اَشْهَدُ اَنَّکُمْ جاهَدْتُمْ فی سَبیلِ اللّه ِ وَصَبَرْتُمْ عَلَی الْاَذی فی جَنْبِ اللّه ِ وَنَصَحْتُمْ لِلّه ِ وَلِرَسُولِهِ حَتّی اَتیکُمُ الْیَقینُ، اَشْهَدُ اَنَّکُمْ اَحْیاءٌ عِنْدَ رَبِّکُمْ تُرْزَقُونَ، فَجَزاکُمُ اللّه ُ

1- بحار الانوار، ج101 ص350.

عَنِ الاْءِسْلامِ وَاَهْلِهِ اَفْضَلَ جَزاءِ الْمُحْسِنينَ وَجَمَعَ بَيْنَنا وَبَيْنَكُمْ فى مَحَلِّ النَّعيمِ.

پس برو به سوى قبر حضرت عباس و چون نزد قبر بايستى بگو:

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَابْنَ اَميرِ الْمُؤْمِنينَ، اَلسَّلامُ عَلَيْکَ اَيُّهَا الْعَبْدُ الصّالِحُ الْمُطيعُ للّه ِ وَلِرَسُولِهِ، اَشْهَدُ اَنَّکَ قَدْ جاهَدْتَ وَنَصَحْتَ وَصَبَرْتَ حَتّى اَتيکَ الْيَقينُ، لَعَنَ اللّهُ الظّالِمينَ لَکُمْ مِنَ الاْءَوَّلينَ وَالاْءخِرينَ وَاَلْحَقَهُمْ بِدَرَکِ الْجَحيمِ.(1)

دوّم: زيارت عاشوراست كه از جمله زياراتى است كه بسيار معتبر و اشرف و افضل زيارات آن بزرگوار است و در بسيارى از كتب معتبره از مزار و غيره روايت شده با فضيلت بسيار كه مقام ذكرش نيست و ما به اصل آن اكتفا مى كنيم و آن دو طريق دارد.

يكى آنكه در فرمايش حضرت امام محمّد باقر عليه السلام است كه از علقمه روايت شده مطابق روايت شيخ طوسى به نحوى كه در بحار است كه اوّل خود زيارت را بخواند و صد لعن و صد سلام تمام و دعاى اللّهمّ خصّ و دعاى سجده و بعد دو ركعت نماز و بنابر آنچه از شيخ شهيد نقل روايت شده قبل از شروع در زيارت صد مرتبه تكبير بگويد چنانچه كفعمى رحمه الله نيز گفته.

طريقه ديگر آنچه در عمل حضرت امام جعفر صادق عليه السلام است كه: از صفوان روايت شده موافق روايت شيخ نيز كه آن حضرت در حرم حضرت امير عليه السلام زيارت مذكوره را خواندند با صد لعن و صد سلام تمام و دعاى اللّهمّ خصّ و سجده و بعد دو ركعت نماز و بعد از آن دعاى معروف به دعاى علقمه بر خلاف معروف را خواندند و چون اين دعا مشتمل بر وداع حضرت امير عليه السلام است چنانچه مشتمل بر وداع حضرت سيّد الشهداء است از اين جهت دلالت مى كند كه قبل از زيارت عاشورا بايد زيارت حضرت امير عليه السلام نمود و هر دو طريق در هر فرمايش هر دو بزرگوار مذكور است براى قريب و بعيد و بعد از آنكه در خصوص عمل حضرت صادق عليه السلام به اين زيارت شريفه در حرم حضرت امير عليه السلام خوب ملاحظه شود در

1- شهید اوّل، المزار، ص193.

خبر صفوان واضح می گردد که در این دو طریق به نحو مذکور اشکال نیست و به هر طریقش عمل شود به نصّ روایت عمل شده و محتاج به احتیاطاتی که گفته اند نیست و حقّ مطلب واضح می شود در کتاب رسائل مرحوم حجّه الإسلام حاج سید محمّد باقر رشتی اعلی اللّه مقامه

موءلّف گوید که: چون این زیارت بهترین زیارات آن حضرت است.

البته مقدّم دارد بر غیر آن خصوص در این ماه که علاوه بر آنچه در دو فصل سابق گذشت فائز گردد به اضعاف مضاعف به آن فضائلی که در شرح این زیارت بیان فرمودند پس اگر وقت و حال اقتضا نکند عمل کند به روایتی که روایت کرده مرحوم والد رحمه الله از کتاب صدف مشحون موءلّف عالم جلیل ملاّ شریف شیروانی رحمه الله که به اسناد خود روایت نموده از حضرت امام علی نقی علیه السلام که فرمود کسی که بخواند لعن زیارت عاشوراء مشهوره را یک مرتبه پس بگوید: «اللّهمّ العنهم جمیعاً» را نود و نه مرتبه مثل کسی است که صد مرتبه تمام خوانده و کسی که بخواند سلام آن زیارت را یک مرتبه آنگاه بگوید: «السّلامُ علی الحُسین وعلی علیّ بن الحسین وَعَلی أولاد الحُسین وعلی اصحاب الحسین» را در نود و نه مرتبه مثل کسی است که خوانده باشد صد مرتبه تمام از اوّل لعن و سلام تا آخر آنها انتهی.

و زیارت این است:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا اَبا عَبْدِ اللّهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ رَسُولِ اللّهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا خِیَرَهَ اللّه ِ وَابْنَ خِیَرَتِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَا بْنَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ، وَابْنَ سَیِّدِ الْوَصِیّینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَا بْنَ فاطِمَهَ سَیِّدَهِ نِساءِ الْعالَمینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا ثارَ اللّه ِ وَابْنَ ثارِهِ، وَالْوِتْرِ الْمَوْتُورَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی الْأَرْواحِ الَّتی حَلَّتْ بِفِنائِکَ، عَلَیْکُمْ مِنَّی جَمیعاً سَلامُ اللّهِ اَبَداً ما بَقیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، یا اَبا عَبْدِ اللّه ِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الرَّزِیَّهُ وَجَلَّتْ وَعَظُمَتِ الْمُصیبَهُ بِکَ عَلَیْنا، وَعَلی جَمیعِ اَهْلِ الْإِسْلامِ وَجَلَّتْ وَعَظُمَتْ مُصیبَتُکَ فِی السَّماواتِ عَلی جَمیعِ اَهْلِ السَّماواتِ، فَلَعَنَ

اللّهُ اُمَّةً اَسَّسَتْ اَساسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِ، وَلَعَنَ اللّهُ اُمَّةً دَفَعَتْكُمْ عَنْ مَقامِكُمْ، وَاَزالَتْكُمْ عَنْ مَراتِبِكُمُ الَّتى رَتَّبَكُمُ اللّهُ فيها، وَلَعَنَ اللّهُ اُمَّةً قَتَلَتْكُمْ، وَلَعَنَ اللّهُ الْمُمَهِّدينَ لَهُمْ بِالتَّمْكينِ مِنْ قِتالِكُمْ، بَرِئْتُ اِلَى اللّهِ وَاِلَيْكُمْ مِنْهُمْ وَمِنْ اَشْياعِهِمْ وَاَتْباعِهِمْ وَاَوْلِيائِهِمْ، يا اَبا عَبْدِ اللّهِ، اِنّى سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَكُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبَكُمْ اِلى يَوْمِ الْقِيامَهِ، وَلَعَنَ اللّهُ آلَ زِيادٍ وَآلَ مَرْوانَ، وَلَعَنَ اللّهُ بَنى اُمَيَّهَ قاطِبَهً، وَلَعَنَ اللّهُ ابْنَ مَرْجانَهَ، وَلَعَنَ اللّهُ عُمَرَ بْنَ سَعْدٍ، وَلَعَنَ اللّهُ شِمْراً، وَلَعَنَ اللّهُ اُمَّةً اَسْرَجَتْ وَاَلْجَمَتْ وَتَنَقَّبَتْ لِقِتالِكَ، بِاَبى اَنْتَ وَاُمّى لَقَدْ عَظُمَ مُصابى بِكَ، فَاَسْئَلُ اللّهَ الَّذى اَكْرَمَ مَقامَكَ وَاَكْرَمَنى بِكَ اَنْ يَرْزُقَنى طَلَبَ ثارِكَ مَعَ اِمامٍ مَنْصُورٍ مِنْ اَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ، صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، اَللّهُمَّ اجْعَلْنى عِنْدَكَ وَجيهاً بِالْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلامُ فِى الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ، يا اَبا عَبْدِاللّهِ اِنّى اَتَقَرَّبُ اِلَى اللّهِ وَاِلى رَسُولِهِ، وَاِلى اَميرِالْمُؤْمِنينَ، وَ اِلى فاطِمَهَ وَاِلَى الْحَسَنِ وَاِلَيْكَ بِمُوالاتِكَ، وَبِالْبَرائَهِ مِمَّنْ قاتَلَكَ وَنَصَبَ لَكَ الْحَرْبَ، وَ بِالْبَرائَهِ مِمَّنْ اَسَّسَ اَساسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ عَلَيْكُمْ، وَاَبْرَءُ اِلَى اللّهِ وَ اِلى رَسُولِهِ مِمَّنْ اَسَسَّ اَساسَ ذلِكَ، وَبَنى عَلَيْهِ بُنْيانَهُ، وَجَرى فى ظُلْمِهِ وَجَوْرِهِ عَلَيْكُمْ وَعلى اَشْياعِكُمْ، بَرِئْتُ اِلَى اللّهِ وَاِلَيْكُمْ مِنْهُمْ، وَاَتَقَرَّبُ اِلَى اللّهِ ثُمَّ اِلَيْكُمْ بِمُوالاتِكُمْ وَمُوالاهِ وَلِيِّكُمْ، وَبِالْبَرائَهِ مِنْ اَعْدائِكُمْ وَالنّاصِبينَ لَكُمُ الْحَرْبَ، وَبِالْبَرائَهِ مِنْ اَشْياعِهِمْ وَاَتْباعِهِمْ، اِنّى سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَكُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبَكُمْ، وَوَلِىٌّ لِمَنْ والاكُمْ، وَعَدُوٌّ لِمَنْ عاداكُمْ، فَاَسْئَلُ اللّهَ الَّذى اَكْرَمَنى بِمَعْرِفَتِكُمْ، وَمَعْرِفَهِ اَوْلِيائِكُمْ، وَرَزَقَنِى الْبَرائَهَ مِنْ اَعْدائِكُمْ، اَنْ يَجْعَلَنى مَعَكُمْ فِى الدُّنْيا وَالاْآخِرَهِ، وَاَنْ يُثَبِّتَ لى عِنْدَكُمْ قَدَمَ صِدْقٍ فِى الدُّنْيا وَالاْآخِرَهِ، وَاَسْئَلُهُ اَنْ يُبَلِّغَنِى الْمَقامَ الْمَحْمُودَ لَكُمْ عِنْدَ اللّهِ، وَ اَنْ يَرْزُقَنى طَلَبَ ثارى مَعَ اِمامٍ هُدىً ظاهِرٍ ناطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ، وَاَسْئَلُ اللّهَ بِحَقِّكُمْ

وَبِالشَّأْنِ الَّذی لَکُمْ عِنْدَهُ اَنْ یُعْطِیَنی بِمُصابی بِکُمْ اَفْضَلَ ما یُعْطی مُصاباً بِمُصیبَتِهِ، مُصیبَةً ما اَعْظَمَها وَاَعْظَمَ رَزِیَّتَها فِی الْاِسْلامِ، وَفی جَمیعِ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، اَللّهُمَّ اجْعَلْنی فی مَقامی هذا، مِمَّنْ تَنالُهُ مِنْکَ صَلَواتٌ وَرَحْمَهٌ وَمَغْفِرَهٌ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ مَحْیایَ مَحْیا مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَمَماتی مَماتَ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، اَللّهُمَّ اِنَّ هذا(1) یَوْمٌ تَبَرَّکَتْ بِهِ بَنُو اُمَیَّهَ، وَابْنُ آکِلَهِ الْاَکْبادِ اللَّعینُ ابْنُ اللَّعینِ عَلی لِسانِکَ وَلِسانِ نَبِیِّکَ، صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، فی کُلِّ مَوْطِنٍ وَمَوْقِفٍ وَقَفَ فیهِ نَبِیُّکَ، صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، اَللّهُمَّ الْعَنْ اَبا سُفْیانَ وَمُعاوِیَهَ وَ یَزیدَ بْنَ مُعاوِیَهَ، عَلَیْهِمْ مِنْکَ اللَّعْنَهُ اَبَدَ الْآبِدینَ، وَهذا یَوْمٌ فَرِحَتْ بِهِ آلُ زِیادٍ وَآلُ مَرْوانَ بِقَتْلِهِمُ الْحُسَیْنَ، صَلَواتُ اللّهِ عَلَیْهِ، اَللّهُمَّ فَضاعِفْ عَلَیْهِمُ اللَّعْنَ مِنْکَ وَالْعَذابَ الْاَلیمَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ فی هذَا الْیَوْمِ وَفی مَوْقِفی هذا وَاَیّامِ حَیاتی بِالْبَرائَهِ مِنْهُمْ، وَاللَّعْنَهِ عَلَیْهِمْ، وَبِالْمُوالاتِ لِنَبِیِّکَ وَآلِ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ.

پس می گوئی صد مرتبه: اَللّهُمَّ الْعَنْ اَوَّلَ ظالِمٍ ظَلَمَ حَقَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَآخِرَ تابِعٍ لَهُ عَلی ذلِکَ، اَللّهُمَّ الْعَنِ الْعِصابَهَ الَّتی جاهَدَتِ الْحُسَیْنَ، وَشایَعَتْ وَبایَعَتْ وَتابَعَتْ عَلی قَتْلِهِ، اَللّهُمَّ الْعَنْهُمْ جَمیعاً.

پس می گوئی صد مرتبه: اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا اَبا عَبْدِ اللّهِ، وَعَلَی الْاَرْواحِ الَّتی حَلَّتْ بِفِنائِکَ، عَلَیْکَ مِنّی سَلامُ اللّهِ اَبَداً ما بَقیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، وَلا جَعَلَهُ اللّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنّی لِزِیارَتِکُمْ، اَلسَّلامُ عَلَی الْحُسَیْنِ، وَعَلی عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، وَعَلی اَوْلادِ الْحُسَیْنِ، وَعَلی اَصْحابِ الْحُسَیْنِ.

پس می گوئی: اَللّهُمَّ خُصَّ اَنْتَ اَوَّلَ ظالِمٍ بِاللَّعْنِ مِنّی، وَابْدَأْ بِهِ اَوَّلاً، ثُمَّ

1- در غیر عاشورا به جای «هذا» بگوید: «یَومَ قَتْلِ الْحُسَینِ».

الثّانِیَ وَالثّالِثَ وَالرّابِعَ، اَللّهُمَّ الْعَنْ یَزیدَ خامِساً، وَالْعَنْ عُبَیْدَ اللّهِ بْنَ زِیادٍ وَابْنَ مَرْجانَهَ، وَعُمَرَ بْنَ سَعْدٍ وَشِمْراً، وَآلَ اَبی سُفْیانَ وَآلَ زِیادٍ وَآلَ مَرْوانَ، اِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ.

پس به سجده برو و بگو: اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْدَ الشّاکِرینَ لَکَ عَلی مُصابِهِمْ، اَلْحَمْدُ للّهِ عَلی عَظیمِ رَزِیَّتی، اَللّهُمَّ ارْزُقْنی شَفاعَهَ الْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ یَوْمَ الْوُرُودِ، وَثَبِّتْ لی قَدَمَ صِدْقٍ مَعَ الْحُسَینِ وَاَصْحابِ الْحُسَینِ اَلَّذینَ بَذَلُوا مُهَجَهُمْ دُونَ الْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ.(1)

سوّم: زیارتی است که در تحفه روایت شده از ابوالحسن فارسی رحمه الله که گفت من بسیار به زیارت امام حسین علیه السلام می رفتم پس چندی به سبب کمی مال و پیری توفیق زیارت آن حضرت نیافتم پس شبی حضرت رسول را در خواب دیدم که حضرت امام حسین علیه السلام و حضرت امام حسین علیه السلام در خدمت آن حضرت بودند چون من به نزدیک ایشان رسیدم امام حسین علیه السلام فرمود: یا رسول اللّه این مرد مرا بسیار زیارت می کرد و اکنون ترک کرده است حضرت رسول متوجّه من شده و فرمود که آیا ترک زیارت مثل حسین علیه السلام می توان کرد گفتم: یا رسول اللّه قلّت مال و پیری مرا مانع ادراک این سعادت گردیده است حضرت فرمودند که هر شب بر بام خانه خود بالا رو و انگشت شهادت به سوی قبر آن حضرت اشاره کن و بگوی:

السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلی جَدِّکَ وَأَبِیکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلی أُمِّکَ وَأَخِیکَ السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی الْأَئِمَّهِ مِنْ بَنِیکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یا صاحِبَ الدَّمْعَهِ السّاکِبَهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یا صاحِبَ الْمُصِیبَهِ الرّاتِبَهِ، لَقَدْ أَصْبَحَ کِتابُ اللّهِ فِیکَ مَهْجُوراً، وَرَسُولُ اللّهِ فِیکَ مَحْزُوناً، وَعَلَیْکَ السَّلامُ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلی أَنْصارِ اللّهِ وَخُلَفائِهِ، السَّلامُ عَلی أُمَناءِ اللّهِ وَأَحِبّائِهِ السَّلامُ عَلَی

1- صحیفه باقریه، ص124 د287.

مَحالِّ مَعْرِفَهِ اللّهِ وَمَعادِنِ حِکْمَهِ اللَّهِ وَحَفَظَهِ سِرِّ اللَّهِ وَحَمَلَهِ کِتابِ اللَّهِ وَأَوْصِیاءِ نَبِیِّ اللَّهِ وَذُرِّیَّهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(1)

پس هر حاجت که خواهی از خدا طلب کن پس اگر چنین کنی زیارت تو از نزدیک و دور هر دو مقبول است.

چهارم: ابن قولویه رحمه الله روایت فرموده که حضرت صادق علیه السلام به سُدیر فرمودند چه می شود بر تو که زیارت کنی قبر حسین علیه السلام را در هر جمعه پنج مرتبه و هر روز یک مرتبه گفتم فدایت گردم میان ما و آن حضرت فرسخهای بسیار است فرمود بالا می روی به بام خانه خود آنگاه به جانب راست و چپ ملتفت می شوی آنگاه سر به جانب آسمان بلند می کنی پس از آن رو به قبر حسین علیه السلام می نمایی و می گویی: السَّلامُ علیکَ یا اباعبدِاللّه السّلامُ علیکَ یَابنَ رسولِ اللّه السَّلامُ عَلیکَ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.

از امام صادق علیه السلام در مورد زائر امام حسین علیه السلام در شب نیمه ی رمضان پرسیدند، فرمود: به به، کسی که در شب نیمه ی رمضان در کنار قبر امام حسین علیه السلام بعد از عشاء علاوه بر نماز شب، ده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت آن، یک حمد و ده بار «قل هو اللّه احد» را بخواند و به خدا پناه ببرد، خداوند او را پناه دهد و او را از آزاد شدگان از آتش جهنم قرار دهد و نمیرد جز این که فرشتگانی را در عالم روءیا ببیند که او را با بهشت بشارت می دهند و فرشتگانی که به او نوید رهایی از آتش می دهند.(2)

آنگاه در مورد کسی که در شب قدر در کنار قبر مطهر امام حسین علیه السلام دو رکعت یا هر چه میسّر شد نماز بخواند و از خداوند تقاضای بهشت کند و از آتش جهنم به خداوند پناه ببرد، فرمود: خداوند آنچه را که خواسته عنایت می کند و از آنچه پناه جسته، پناه می دهد. و در پایان فرمود: خداوند شفاعت او را در مورد ده نفر از خاندانش که مستوجب آتش شده باشند می پذیرد.(3)

1- بحار الانوار، ج101 ص376.

2- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص294.
3- مجلسی، بحارالأنوار، ج101، ص99.

این همه تأکید بر زیارت امام حسین علیه السلام در ماه رمضان علل فراوانی دارد، از جمله این که ماه رمضان مکتب تربیتی موءمنان است و ترک زیارت امام حسین علیه السلام موجب نقص ایمان می باشد، چنان که در حدیث شریف آمده است:

هرکس به زیارت امام حسین علیه السلام نرود دین و ایمانش ناقص است و اگر وارد بهشت شود، جایگاه پایین تری از دیگر موءمنان دارد.(1)

امام رضا علیه السلام فرمود: برای هر امامی عهد و پیمانی بر عهده دوستان و شیعیانش هست، که از کمال وفا به عهد و حسن ادای پیمان زیارت قبور آنهاست.(2)

روی این بیان شایسته است که روزه داران در حدّ توان به زیارت حرمین شریفین، عتبات عالیات، به ویژه زیارت امام حسین علیه السلام اهتمام بورزند.

22. مرابطه با امام زمان علیه السلام در ماه رمضان

شیعیان شیفته و منتظران دلباخته باید در تمام ساعات شبانه روز در طول عمرشان به یاد جان جانان، مهر تابان، خورشید فروزان، صاحب عصر و زمان، وجود مقدّس حضرت بقیّه اللّه ارواحناه فداه باشند و هرگز لحظه ای از یاد آن حضرت غفلت نکنند، ولی به جهت ارتباط خاصّ ماه رمضان؛ آن حضرت در این ماه بالخصوص باید نام نامی و یاد گرامی آن حضرت لحظه ای از صفحه دل پاک نشود. علل و عوامل ارتباط ویژه این ماه با آن حضرت فراوان است، از جمله:

1) امر ولایت امامان، از امیرموءمنان تا حجّت زمان، در ماه رمضان، در شب قدر، تقدیر شده است.(3)

2) امضای تقدیرات یک ساله ی جهان به فرمان پروردگار، در ماه رمضان، در شب قدر، به امضای آن حضرت می رسد.(4)

3) نزول فرشتگان از آسمان برای عرض ادب به پیشگاه سلیمان زمان، در ماه رمضان، در شب قدر خواهد بود.(5)

1- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج14، ص430.
2- ابن قولویه، کامل الزیارات، ص122.
3- مجلسی، بحارالأنوار، ج97، ص18.
4- علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، ج2، ص290 و431.
5- علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، ج2، ص290 و431.

4) بانگ آسمانی، توسط پیک وحی برای اعلام ظهور آن حضرت در ماه رمضان، در شب قدر خواهد بود.(1)

5) ظهور موفور السّرور آن حضرت، از کنار کعبه، در ماه رمضان، در پگاه روز بیست و سوم رمضان خواهد بود.(2)

6) بیعت جبرئیل امین با آن حضرت در ماه رمضان، در بامداد بیست و سوم رمضان خواهد بود.(3)

7) بیعت سیصد و سیزده تن یاران خاص آن حضرت در میان رکن و مقام در ماه رمضان، روز بیست و سوم رمضان خواهد بود.(4)

8) ظهور معجزات باهره، همانند ید بیضای حضرت موسی علیه السلام از آن حضرت در ماه رمضان در همان روز ظهور خواهد بود.(5)

9) اوّلین خطبه ی آن حضرت در نخستین روز ظهور، در ماه رمضان، روز بیست و سوم آن خواهد بود.(6)

10) پایان دوران ستمگران و آغاز حکومت جهانی حضرت بقیّه اللّه روز بیست و سوم رمضان خواهد بود، که پیک وحی در بین آسمان و زمین به جهانیان اعلام می کند: هان ای مردمان! دوران ستمگران به پایان رسید و اینک بهترین فرد امّت محمّد صلی الله علیه و آله قدرت را به دست گرفت، پس به سوی مکّه بشتابید و به او بپیوندید.(7)

شایسته است روزه داران در طول سال، به ویژه در طول ماه رمضان به وظائف ویژه منتظران، از صدقه دادن برای سلامتی حضرت، دعا کردن برای تعجیل در امر فرج مبادرت کنند، که در صفحات پیشین به صورت خلاصه اشاره کردیم و مشروح آن را والد معظم قدس سره در آثار ارزشمند خود، از جمله:

1- نعمانی، الغیبه، ص254.
2- شیخ صدوق، کمال الدین، ج2، ص372.
3- عیّاشی، التّفسیر، ج2، ص57.
4- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج52، ص223.

5- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج53، ص8 و9 .
6- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج53، ص8 و9 .
7- شیخ مفید، الاختصاص، ص208.

1) کنزالغنائم. 2) مکیال المکارم. 3) نورالأبصار. 4) وظیفه الأنام، به تفصیل آورده است.

والد معظم در کتاب مکیال آثار و فوائد دعا برای حضرت را در ضمن نود فصل و علل و انگیزه های دعا برای حضرت را در ضمن بیش از صد و بیست عنوان به ترتیب حروف الفباء بیان فرموده است.

در اینجا فقط شماری از آثار دعا برای حضرت را فقط نام می بریم:

1) احیای امر پیشوایان. 2) ادای اجر رسالت.

3) ادای بخشی از حقوق آن حضرت. 4) اظهار محبّت قلبی.

5) امتثال فرمان خدا. 6) امتثال فرمان پیشوایان.

7) پاداش ادای امانت. 8) پاداش پیروزی بر دشمنان خدا.

9) پاداش تعاون در امور خیریه. 10) پاداش نیکی به پدر و مادر.

11) تابیدن نور آن حضرت در دل. 12) تعظیم آیین خدا.

13) تقرب به پیامبراکرم صلی الله علیه و آله . 14) جذب نور قرآن.

15) جلب شفاعت پیامبراکرم صلی الله علیه و آله . 16) جلب شفاعت حضرت.

17) جلب عنایت حضرت. 18) رهایی از فتن آخر الزّمان.

19) طولانی شدن عمر. 20) قرب ظهور.

21) گشایش فردی. 22) مایه استجابت دعا.

23) مایه دفع بلا. 24) مایه ناراحتی شیطان.

25) موجب بازگشت در هنگام رجعت. 26) نشانه های انتظار.

27) وسیله ی دیدار حضرت. 28) وسیله ی گشایش رزق.

29) وفا به عهد و پیمان. 30) وفور نعمت.

این بود نمی از یم، اندکی از بسیار و مشتی از خروار، که فقط به اشارت نام برده شد، علاقمندان به کتاب «مکیال المکارم» مراجعه فرمایند.

یادآور می شویم که در ضمن وظائف شب بیست و سوّم ماه رمضان دعای فرج «اللهم کن لولیک ...» را آوردیم، در اینجا به یکی دیگر از وظایف منتظران اشاره می کنیم و آن زیارت آل یاسین است که از ناحیه مقدّسه صادر شده است:

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیم، لا لِاَمْرِهِ تَعْقِلُونَ، وَلا مِنْ اَوْلِیائِهِ تَقْبَلُونَ، حِکْمَهٌ بالِغَهٌ فَما تُغْنِی النُّذُرُ، اَلسَّلامُ عَلَیْنا وَعَلی عِبادِاللّهِ الصّالِحینَ.

هر گاه خواستید توجه کنید بوسیله ما بسوی خداوند تبارک و تعالی و بسوی ما پس بگویید چنانکه خدای تعالی فرموده:

سَلامٌ عَلی آلِ یسآ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا داعِیَ اللّهِ وَرَبّانِیَّ آیاتِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا بابَ اللّهِ وَدَیّانَ دینِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا خَلیفَهَ اللّهِ وَناصِرَ حَقِّهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا حُجَّهَ اللّهِ وَدَلیلَ اِرادَتِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا تالِیَ کِتابِ اللّهِ وَتَرْجُمانَهُ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ فی آناءِ لَیْلِکَ وَاَطْرافِ نَهارِکَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا بَقِیَّهَ اللّهِ فی اَرْضِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا میثاقَ اللّهِ الَّذی اَخَذَهُ وَوَکَّدَهُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا وَعْدَ اللّهِ الَّذی ضَمِنَهُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا الْعَلَمُ الْمَنْصوُبُ، وَالْعِلْمُ الْمَصْبُوبُ وَالْغَوْثُ وَالرَّحْمَهُ الْواسِعَهُ وَعْداً غَیْرَ مَکْذوُبٍ،

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَقوُمُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَقْعُدُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَقْرَءُ وَتُبَیِّنُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تُصَلّی وَتَقْنُتُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَرْکَعُ وَتَسْجُدُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تُهَلِّلُ وَتُکَبِّرُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَحْمَدُ وَتَسْتَغْفِرُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تُصْبِحُ وَتُمْسی، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ فِی اللَّیْلِ اِذا یَغْشی وَالنَّهارِ اِذا تَجَلّی، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا الاْءِمامُ الْمَأمُونُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا الْمُقَدَّمُ الْمَأمُولُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ بِجَوامِعِ السَّلامِ

اُشْهِدُکَ یا مَوْلایَ اَ نّی اَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَاَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ لا حَبیبَ اِلاّ هُوَ وَاَهْلُهُ، وَاُشْهِدُکَ یا مَوْلایَ اَنَّ عَلِیّاً اَمیرَ الْمُؤْمِنینَ حُجَّتُهُ، وَالْحَسَنَ حُجَّتُهُ، وَالْحُسَیْنَ حُجَّتُهُ، وَعَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ حُجَّتُهُ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ حُجَّتُهُ، وَجَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتُهُ، وَموُسَی بْنَ جَعْفَرٍ حُجَّتُهُ، وَعَلِیَّ بْنَ

مؤسی حُجَّتُهُ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ حُجَّتُهُ وَعَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتُهُ، وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ حُجَّتُهُ، وَاَشْهَدُ اَ نَّکَ حُجَّهُ اللّه ِ اَنْتُمُ الْاَوَّلُ وَالاْآخِرُ، وَاَنَّ رَجْعَتَکُمْ حَقٌّ لا رَیْبَ فیها یَوْمَ لا یَنْفَعُ نَفْساً ایمانُها لَمْ تَکُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ اَوْ کَسَبَتْ فی ایمانِها خَیْراً، وَاَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ، وَاَنَّ ناکِراً وَنَکیراً حَقٌّ، وَاَشْهَدُ اَنَّ النَّشْرَ حَقٌّ، وَالْبَعْثَ حَقٌّ، وَاَنَّ الصِّراطَ حَقٌّ وَالْمِرْصادَ حَقٌّ، وَالْمیزانَ حَقٌّ، وَالْحَشْرَ حَقٌّ، وَالْحِسابَ حَقٌّ، وَالْجَنَّهَ وَالنّارَ حَقٌّ، وَالْوَعْدَ وَالْوَعیدَ بِهِما حَقٌّ، یا مَوْلایَ شَقِیَ مَنْ خالَفَکُمْ وَسَعِدَ مَنْ اَطاعَکُمْ، فَاشْهَدْ عَلی ما اَشْهَدْتُکَ عَلَیْهِ، وَاَ نَا وَلِیٌّ لَکَ بَریءٌ مِنْ عَدُوِّکَ فَالْحَقُّ ما رَضیتُمُوهُ، وَالْباطِلُ ما اَسْخَطْتُمُوهُ، وَالْمَعْرُوفُ ما اَمَرْتُمْ بِهِ وَالْمُنْکَرُ ما نَهَیْتُمْ عَنْهُ، فَنَفْسی مُؤْمِنَهٌ بِاللّه ِ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَبِرَسُولِهِ وَبِاَمیرِ الْمُؤْمِنینَ وَبِکُمْ یا مَوْلایَ اَوَّلِکُمْ وَآخِرِکُمْ، وَنُصْرَتی مُعَدَّهٌ لَکُمْ وَمَوَدَّتی خالِصَهٌ لَکُمْ آمینَ آمینَ.(1)

دعایی که بعد از آن باید بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ نَبِیِّ رَحْمَتِک، وَکَلِمَهِ نُورِکَ وَاَنْ تَمْلاَ قَلْبی نُورَ الْیَقینِ، وَصَدْری نُورَ الاْیمانِ، وَفِکْری نُورَ الثَّباتِ وَعَزْمی نُورَ الْعِلْمِ، وَقُوَّتی نُورَ الْعَمَلِ، وَلِسانی نُورَ الصِّدْقِ، وَدینی نُورَ الْبَصائِرِ مِنْ عِنْدِکَ، وَبَصَری نُورَ الضِّیاءِ، وَسَمْعی نُورَ الْحِکْمَهِ، وَمَوَدَّتی نُورَ الْمُوالاهِ لِمُحَمَّدٍ وَاهِلِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، حَتّی اَلْقاکَ وَقَدْ وَفَیْتُ بِعَهْدِکَ وَمیثاقِکَ، فَتُغَشِّیَنی رَحْمَتُکَ یا وَلِیُّ یا حَمیدُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حُجَّتِکَ فی اَرْضِکَ، وَخَلیفَتِکَ فی بِلادِکَ، وَالدّاعی اِلی سَبیلِکَ، وَالْقائِمِ بِقِسْطِکَ وَالسّائِرِ بِاَمْرِکَ،

1- بحار الانوار، ج94، ص4، ح4.

وَلِیِّ الْمُؤْمِنینَ، وَبَوارِ الْکافِرینَ، وَمُجَلِّی الظُّلَمِ، وَمُنیرِ الْحَقِّ وَالنّاطِقِ بِالْحِکْمَهِ وَالصِّدْقِ، وَکَلِمَتِکَ التّامَّهِ فی اَرْضِکَ، الْمُرْتَقِبِ الْخائِفِ، وَالْوَلِیِّ النّاصِحِ، سَفینَهِ النَّجاهِ، وَعَلَمِ الْهُدی، وَنُورِ اَبْصارِ الْوَری وَخَیْرِ مَنْ تَقَمَّصَ وَارْتَدی، وَمُجَلِّی الْغَمّاءِ، الَّذی یَمْلاُ الاَرْضَ عَدْلاً وَقِسْطا، کَما مُلِئَتْ ظُلْما وَجَوْرا، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی وَلِیِّکَ وَابْنِ اَوْلِیائِکَ، الَّذینَ فَرَضْتَ طاعَتَهُمْ وَاَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ، وَاَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ، وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهیرا

اَللّهُمَّ انْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِهِ لِدینِکَ، وَانْصُرْ بِهِ اَوْلِیاءَکَ وَاَوْلِیاءَهُ، وَشیعَتَهُ وَاَنْصارَهُ، وَاجْعَلْنا مِنْهُمْ، اَللّهُمَّ اَعِذْهُ مِنْ شَرِّ کُلِّ باغٍ وَطاغٍ، وَمِنْ شَرِّ جَمیعِ خَلْقِکَ، وَاحْفَظْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، وَعَنْ یَمینِهِ وَعَنْ شِمالِهِ، وَاحْرُسْهُ وَامْنَعْهُ مِنْ اَنْ یُوصَلَ اِلَیْهِ بِسُوءٍ، وَاحْفَظْ فیهِ رَسُولَکَ وَآلَ رَسُولِکَ وَاَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ، وَاَیِّدْهُ بِالنَّصْرِ، وَانْصُرْ ناصِریهِ، وَاخْذُلْ خاذِلیهِ وَاقْصِمْ قاصِمیهِ، وَاَقْصِمْ بِهِ جَبابِرَهَ الْکُفْرِ، وَاقْتُلْ بِهِ الْکُفّارَ وَالْمُنافِقینَ وَجَمیعَ الْمُلْحِدینَ، حَیْثُ کانُوا، مِنْ مَشارِقِ الاَرْضِ وَمَغارِبِها، بَرِّها وَبَحْرِها وَامْلاَْ بِهِ الاَرْضَ عَدْلاً، وَاَظْهِرْ بِهِ دینَ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَاجْعَلْنی اَللّهُمَّ مِنْ اَنْصارِهِ وَاَعْوانِهِ، وَاَتْباعِهِ وَشیعَتِهِ

وَاَرِنی فی آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ ما یَأْمُلُونَ، وَفی عَدُوِّهِمْ ما یَحْذَرُونَ، اِلهَ الْحَقِّ امینَ، یا ذَا الْجَلالِ وَالاِْکْرامِ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(1)

1- طبرسی، الاحتجاج، ج2، ص492.

روزه داران ارجمند در طول دوازده ماه، به ویژه در ماه مبارک رمضان از زیارات وارده برای آن حضرت، به خصوص زیارت آل یاسین غفلت نفرمایند.

23. وداع ماه رمضان

به طوری که در ضمن اعمال شب سی ام و روز سی ام ماه رمضان به تفصیل گفتیم، روزه داران ارجمند شایسته است در شب آخر و روز آخر با دعاهای مأثور از معصومین علیهم السلام ، ماه مبارک را تودیع کنند.

سالک وارسته و عبادتگر شایسته ای که از مقام رفیع و جایگاه منیع ماه رمضان آگاه و با فضیلتهای آن آشنا می باشد و به مدّت یکماه در اقیانوس بیکران الطاف الهی به برکت این ماه با عظمت غوطه ور بوده، طبعاً از سپری شدن آن در غم و اندوه عمیق فرو رفته، اشک حسرت بر رخسارش روان ساخته، از خدای منّان خواهد خواست که آن را آخرین رمضان عمرش قرار ندهد، و اگر چنین مقدّر شده باشد، او را از مرحومان قرار دهد و از محرومان قرار ندهد. در فصلهای پیشین برای آخرین جمعه ماه رمضان نیز وداعی نقل کردیم که غفلت نشود.

24. جمعه های ماه رمضان

شبها و روزهای جمعه بر شبها و روزهای جمعه برتری دارد، ولی شبها و روزهای جمعه های ماه رمضان بر تمام شبها و روزهای جمعه های دیگر ماهها برتری دارد.

امام باقر علیه السلام در روزهای جمعه ماه رمضان زودتر از دیگر روزهای جمعه به مسجد تشریف می برد و می فرمود: برتری جمعه های ماه رمضان بر جمعه های دیگر ماهها، همانند برتری ماه رمضان بر دیگر ماهها می باشد.(1)

و در حدیث دیگری فرمود: برتری جمعه های ماه رمضان بر جمعه های دیگر ماهها، همانند برتری پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می باشد بر سایر پیغمبران.(2)

1- کلینی، الکافی، ج3، ص429.
2- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص40.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: خداوند منّان در ماه رمضان به هنگام افطار هزار نفر را از آتش جهنم آزاد می کند، چون روز جمعه و شب جمعه فرا رسد، در هر ساعتی هزار هزار نفر از افرادی که مستوجب آتش بودند، از آتش جهنم آزاد می کند.(1)

و امّا جمعه آخر

از جناب جابر روایت شده که گفت: رفتم به خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله در جمعه آخر ماه رمضان چون نظر آن حضرت به من افتاد فرمودند: ای جابر، این آخر جمعه است از ماه رمضان پس آن را وداع کن و بگو: «اللّهمَّ لا تَجعَلْهُ اخِرَ العَهْدِ مِن صِیامِنا ایّاهُ فَاِن جَعَلتَهُ فَاجعَلنی مَرحُوماً ولا تَجعَلنی مَحرُوماً»

زیرا که هر که این دعا را در این روز بخواند به یکی از دو خصلت نیکو ظفر یابد یا به رسیدن به ماه رمضان آینده، یا به آمرزش خدا و رحمت بی انتها.

و مرحوم والد نقل فرموده از کتاب مرحوم فشارکی رحمه الله که از اجلّه علما است که در جمعه آخر این ماه این حروف را در سطر طولانی بنویسد و با خود دارد تا سال آینده از همه آفات و بلیّات محفوظ ماند و وقت نوشتن آن از بعد از نماز ظهر است تا غروب آفتاب و آن این است:

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ

لا الاءَ إلاّ الاؤُکَ یا اللّهُ مُحیطٌ بِه عِلْمُکَ ک ل س ل ه و ن وَبِالْحَقِّ أنْزَلْناهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَما أرْسَلْناکَ إلاّ رَحْمَةً لِلْعالَمینَ» و فرموده که در بعضی از نسخه ها در همان سطر طولانی بعد از «لِلْعالَمینَ» بنویسد: اَللّهُ مُحَمَّدٌ عَلیٌّ فاطِمَهُ الْحَسَنُ الْحُسَیْنُ عَلیٌ مُحَمَّدٌ جَعْفَرٌ مُوسی عَلیٌّ مُحَمَّدٌ عَلیٌّ الْحَسَنُ الْمَهْدیُّ الحضر قخطوبی قطیوی روح سحع قیصور تَوَجَّهْ حیْثُ شِئْتَ فَإنَّکَ مَنْصُورٌ بِالْخَیْراتِ موفق کهیعص حمعسق فَاللّه خَیْرٌ حافِظا وَهُوَ أرْحَمُ الرّاحِمینَ سوایا ترابٌ أبا ترابٍ أبا ترابٍ».

ونیز نقل فرموده: هر که این آیه را در جمعه آخر بنویسد و با خود دارد از سر

1- تاج الدّين شعيرى، جامع الاخبار، ص80.

درد و سایر بلیّات محفوظ ماند «بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِیمِ وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُیِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ کُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَی بَل لِلّهِ الْأَمْرُ جَمِیعًا».

25. برترین عمل در برترین روزهای رمضان

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: در شبهای جمعه و روزهای جمعه بر من فراوان درود بفرستید. پرسیدند: منظور از فراوان چقدر می باشد؟ فرمود: یکصد بار، و هر چه بیشتر بهتر.(1)

امام باقر علیه السلام فرمود: در میان عبادتهای روز جمعه، چیزی در نزد من برتر از صلوات بر محمّد و آل محمّد نیست.(2)

فرمود: چون روز جمعه نماز را بجا آوردی بگو:

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِیاءِ الْمَرْضِیِّینَ، بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ، وَبارِکْ عَلَیْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَکاتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ وَ رَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(3)

26. پند و اندرز فخر ساجدان در روزهای جمعه ماه رمضان

فخر ساجدان، زینت عابدان، پیشوای سالکان، حضرت امام سجاد علیه السلام روزهای جمعه ماه رمضان در مسجد النّبی موعظه می کرد و کسان خود را این گونه پند و اندرز می داد:

أَیُّهَا النّاسُ اتَّقُوا اللّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّکُمْ إِلَیْهِ تُرْجَعُونَ فَ «تَجِدُ کُلُّ نَفْسٍ ما عَمِلَتْ مِنْ خَیْرٍ مُحْضَراً وَما عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَیْنَها وَبَیْنَهُ أَمَداً بَعِیداً وَیُحَذِّرُکُمُ اللّهُ نَفْسَهُ»(4) وَیْحَکَ یَابْنَ آدَمَ الْغافِلِ وَلَیْسَ بِمَغْفُولٍ عَنْهُ،

یَابْنَ آدَمَ إِنَّ أَجَلَکَ أَسْرَعُ شَیْءٍ إِلَیْکَ، قَدْ أَقْبَلَ نَحْوَکَ حَثِیثاً یَطْلُبُکَ، وَیُوشکُ

1- کلینی، الکافی، ج3، ص428 و429.
2- کلینی، الکافی، ج3، ص428 و429.
3- کلینی، الکافی، ج3، ص428 و429.

4- سوره آل عمران، آیه 30.

أَنْ يُدْرِکَکَ، وَکَأَنْ قَدْ أَوْفَیْتَ أَجَلَکَ وَقَبَضَ الْمَلَکُ رُوحَکَ، وَصِرْتَ إِلَی قَبْرِکَ وَحِیداً، فَرَدَّ إِلَیْکَ فِیهِ رُوحَکَ، وَاقْتَحَمَ عَلَیْکَ فِیهِ مَلَکاک ناکِرٌ وَنَکِیرٌ لِمُساءَلَتِکَ وَشَدِیدِ امْتِحانِکَ،

أَلاَ وَإِنَّ أَوَّلَ ما یَسْأَلاَنِکَ عَنْ رَبِّکَ الَّذِی کُنْتَ تَعْبُدُهُ، وَعَنْ نَبِیِّکَ الَّذِی أُرْسِلَ إِلَیْکَ، و عَنْ دِینِکَ الَّذِی کُنْتَ تَدِینُ بِهِ، وَعَنْ کِتابِکَ الَّذِی کُنْتَ تَتْلُوهُ، وَعَنْ إِمامِکَ الَّذِی کُنْتَ تَتَوَلاَّهُ، ثُمَّ عَنْ عُمُرِکَ فِیما کُنْتَ أَفْنَیْتَهُ، وَ عَنْ مالِکَ مِنْ أَیْنَ اکْتَسَبْتَهُ وَفِیما أَنْتَ أَنْفَقْتَهُ، فَخُذْ حِذْرَکَ وَانْظُرْ لِنَفْسِکَ، وَأَعِدَّ الْجَوَابَ قَبْلَ الاِمْتِحانِ وَالْمُساءَلَهِ وَالاِخْتِبارِ، فَإِنْ تَکُ مُوْمِناً تَقِیّاً، عارِفاً بِدِینِکَ مُتَّبِعاً لِلصَّادِقِینَ مُوَالِیاً لِاَوْلِیَاءِ اللّه ِ لَقَّاکَ اللّهُ حُجَّتَکَ، وَأَنْطَقَ لِسانَکَ بِالصَّوَابِ فَأَحْسَنْتَ الْجَوَابَ، وَبُشِّرْتَ بِالرِّضْوَانِ وَالْجَنَّهِ مِنَ اللّه ِ وَ الْخَیْراتِ الْحِسانِ وَاسْتَقْبَلَتْکَ الْمَلائِکَهُ بِالرَّوْحِ وَالرَّیْحانِ، وَإِنْ لَمْ تَکُنْ کَذَلِکَ تَلَجْلَجَ لِسانُکَ وَدَحَضَتْ حُجَّتُکَ وَعَیِیتَ عَنِ الْجَوَابِ، وَبُشِّرْتَ بِالنّارِ وَاسْتَقْبَلَتْکَ مَلائِکَهُ الْعَذَابِ بِنُزُلٍ مِنْ حَمِیمٍ وَتَصْلِیَهِ جَحِیمٍ

وَاعْلَمْ یَا ابْنَ آدَمَ إِنَّ مِنْ وَرَاءِ هَذَا أَعْظَمُ وَأَفْظَعُ وَأَوْجَعُ لِلْقُلُوبِ یَوْمَ الْقِیامَهِ «ذلِکَ یَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النّاسُ وَذلِکَ یَوْمٌ مَشْهُودٌ»(1) یَجْمَعُ اللّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِیهِ الْاَوَّلِینَ وَالآخِرِینَ، ذَلِکَ یَوْمٌ یُنْفَخُ فِی الصُّورِ وَتُبَعْثَرُ فِیهِ الْقُبُورُ وَذَلِکَ یَوْمُ الآزِفَهِ «إِذِ الْقُلُوبُ لَدَی الْحَناجِرِ کاظِمِینَ»(2) وَذَلِکَ یَوْمٌ لاَ تُقالُ فِیهِ عَثْرَهٌ، وَلاَ یُوءْخَذُ مِنْ أَحَدٍ فِیهِ فِدْیَهٌ، وَلاَ تُقْبَلُ مِنْ أَحَدٍ مَعْذِرَهٌ، وَلاَ لِاَحَدٍ فِیهِ مُسْتَقْبَلُ تَوْبَهٍ، لَیْسَ إِلاّ الْجَزَاءُ بِالْحَسَناتِ وَالْجَزَاءُ بِالسَّیِّئاتِ، فَمَنْ کانَ مِنَ الْمُوءْمِنِینَ عَمِلَ فِی

1- سوره هود، آیه 103.
2- سوره غافر، آیه 18.

هَذِهِ الدُّنْيا مِثْقالَ ذَرَّهٍ مِنْ خَيْرٍ وَجَدَهُ، وَمَنْ كانَ مِنَ الْمُوءْمِنِينَ عَمِلَ فِی هَذِهِ الدُّنْيا مِثْقالَ ذَرَّهٍ مِنْ شَرٍّ وَجَدَهُ، فَاحْذَرُوا أَيُّهَا النّاسُ مِنَ الذُّنُوبِ وَالْمَعاصِی فَقَدْ نَهاكُمُ اللّهُ عَنْها وَحَذَّرَكُمُوها فِی كِتابِهِ الصّادِقِ وَالْبَيانِ النّاطِقِ وَلاَ تَأْمَنُوا مَكْرَ اللّهِ وَ شِدَّهَ أَخْذِه عِنْدَ مَا يَدْعُوكُمْ إِلَيْهِ الشَّيْطانُ اللَّعِينُ مِنْ عاجِلِ الشَّهَوَاتِ وَاللَّذّاتِ فِی هَذِهِ الدُّنْيا، فَإِنَّ اللّهَ يَقُولُ: «إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذا مَسَّهُمْ طائِفٌ مِنَ الشَّيْطانِ تَذَكَّرُوا فَإِذا هُمْ مُبْصِرُونَ»(1)

وَأَشْعِرُوا قُلُوبَكُمْ خَوْفَ اللّهِ وَتَذَكَّرُوا ما قَدْ وَعَدَكُمُ اللّهُ فِی مَرْجِعُكُمْ إِلَيْهِ مِنْ حُسْنِ ثَوابِهِ، كَما قَدْ خَوَّفَكُمْ مِنْ شَدِيدِ الْعِقابِ، فَإِنَّهُ مَنْ خافَ شَيْئاً حَذِرَهُ، وَمَنْ حَذِرَ شَيْئاً تَرَكَهُ(2) وَلاَ تَكُونُوا مِنَ الْغافِلِينَ الْمَائِلِينَ إِلَی زَهْرَهِ الْحَياهِ الدُّنْيا فَتَكُونُوا مِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئاتِ، وقد قال اللّه تعالی:

«أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللّهُ بِهِمُ الاَْرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذابُ مِنْ حَيْثُ لا يَشْعُرُونَ * أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِی تَقَلُّبِهِمْ فَما هُمْ بِمُعْجِزِينَ * أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلی تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُفٌ رَحيمٌ»(3)

فَاحْذَرُوا ما حَذَّرَكُمُ اللّهُ، وَ اتَّعِظوا بِما فَعَلَ بِالظَّلَمَهِ فِی كِتابِهِ وَلاَ تَأْمَنُوا أَنْ يُنْزِلَ بِكُمْ بَعْضَ ما تَوَاعَدَ بِهِ الْقَوْمَ الظّالِمِينَ فِی الْكِتابِ، تَاللّهِ لَقَدْ وُعِظْتُمْ بِغَيْرِكُمْ، فَإِنَّ السَّعِيدَ مَنْ وُعِظَ بِغَيْرِهِ، وَلَقَدْ أَسْمَعَكُمُ اللّهُ فِی الْكِتابِ ما فَعَلَ بِالْقَوْمِ الظّالِمِينَ مِنْ أَهْلِ الْقُرَی قَبْلَكُمْ حَيْثُ قالَ: «وَكَمْ أَهْلَكْنا مِنْ قَرْيَهٍ كانَتْ ظالِمَهً * وَأَنْشَأْنا بَعْدَها قَوْماً آخَرِينَ * فَلَمّا أَحَسُّوا بَأْسَنا إِذا هُمْ مِنْها يَرْكُضُونَ يَعْنِی يَهْرُبُونَ لا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلی ما أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَساكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ

1- سوره اعراف، آيه 201.
2- نكله، ب .
3- سوره نحل، آيه 4547.

تُسْئَلُونَ فَلَمّا أَتاهُمُ الْعَذَابُ قالُوا يا وَيْلَنا إِنّا كُنّا ظالِمِينَ * فَما زالَتْ تِلْکَ دَعْواهُمْ حَتّى جَعَلْناهُمْ حَصِيداً خامِدِينَ»(1) وَأَيْمُ اللّهِ إِنَّ هَذِهِ لَعِظَةٌ لَكُمْ وَتَخْوِيفٌ إِنِ اتَّعَظْتُمْ وَخِفْتُمْ، ثُمَّ رَجَعَ إلى الْقَوْلِ مِنَ اللّهِ فِى الْكِتابِ عَلَى أَهْلِ الْمَعاصِى وَالذُّنُوبِ فَقالَ: «وَ لَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذابِ رَبِّکَ لَيَقُولُنَّ يا وَيْلَنا إِنّا كُنّا ظالِمِينَ»(2) فَإِنْ قُلْتُمْ أَيُّهَا النّاسُ إِنَّ اللّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِنَّمَا عَنى بِهَذَا أَهْلَ الشِّرْكِ فَكَيْفَ ذَلِکَ وَهُوَ يَقُولُ: «وَنَضَعُ الْمَوازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيامَهِ فَلا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئاً وَإِنْ كانَ مِثْقالَ حَبَّهٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنا بِها وَكَفى بِنا حاسِبِينَ»(3)

اعْلَمُوا عِبادَ اللّهِ أَنَّ أَهْلَ الشِّرْكِ لاَ يُنْصَبُ لَهُمُ الْمَوازِينُ، وَلاَ يُنْشَرُ لَهُمُ الدَّواوِينُ، وَإِنَّما يُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ زُمَراً، وَإِنَّما تُنْصَبُ الْمَوازِينِ وَتُنْشَرُ الدَّوَاوِينِ لاِءَهْلِ الاِءسْلام، فَاتَّقُوا اللّهَ عِبادَ اللّهِ، وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُحِبَّ زَهْرَهَ الدُّنْيا وَعاجِلَها لاِءَحَدٍ مِنْ أَوْلِيائِهِ، وَلَمْ يُرَغِّبْهُمْ فِيها وَفِى عاجِلِ زَهْرَتِهَا وَظاهِرِ بَهْجَتِها، وَإِنَّما خَلَقَ الدُّنْيا وَخَلَقَ أَهْلَها لِيَبْلُوَهُمْ فِيها أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً لاِآخِرَتِهِ، وَأَيْمُ اللّهِ لَقَدْ ضَرَبَ لَكُمْ فِيهِ الاَءَمْثالَ وَصَرَّفَ الآياتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ وَلاَ قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ، فَازْهَدُوا فِيما زَهَّدَكُمُ اللّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِ مِنْ عاجِلِ الْحَياهِ الدُّنْيا، فَإِنَّ اللّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ وَقَوْلُهُ الْحَقُّ: «إِنَّما مَثَلُ الْحَياهِ الدُّنْيا كَماءٍ أَنْزَلْناهُ مِنَ السَّماءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَباتُ الاَءَرْضِ مِمّا يَأْكُلُ النّاسُ وَالاَءَنْعامُ حَتّى إِذا أَخَذَتِ الاَءَرْضُ زُخْرُفَها وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُها أَنَّهُمْ قادِرُونَ عَلَيْها أَتاها أَمْرُنا لَيْلاً أَوْ نَهاراً فَجَعَلْناها حَصِيداً كَأَنْ لَمْ تَغْنَ بِالاَءَمْسِ كَذلِکَ نُفَصِّلُ الآياتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ»(4) فَكُونُوا عِبادَ اللّهِ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ يَتَفَكَّرُونَ وَلا تَرْكَنُوا إِلَى الدُّنْيا فَإِنَّ اللّهَ قَدْ قالَ

1- سوره انبياء، آيات 1114.
2- سوره انبياء، آيه 46 و47.
3- سوره انبياء، آيه 46 و47.
4- سوره يونس: آيه 24.

لِمُحَمَّدٍ نبیّه صلی الله علیه و آله ولأصحابه : «وَلا تَرْکَنُوا إِلَی الَّذِینَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّکُمُ النّارُ»(1) وَلاَ تَرْکَنُوا إِلَی زَهْرَهِ الْحَیاهِ الدُّنْیا وَما فِیها رُکُونَ مَنِ اتَّخَذَها دارَ قَرارٍ وَمَنْزِلَ اسْتِیطانٍ، فَإِنَّها دارُ قُلْعَهٍ وَ بُلْغَهٍ وَدارُ عَمَلٍ، فَتَزَوَّدُوا الْأَعْمالَ الصّالِحَهَ مِنْها قَبْلَ اَنْ تَخْرُجُوا مِنْها وَقَبْلَ الْأِذْنِ مِنَ اللّه ِ فِی خَرابِها فَکانَ قَدْ أَخْرَبَها الَّذِی عَمَّرَها أَوَّلَ مَرَّهٍ وَابْتَدَأَها وَهُوَ وَلِیُّ میراثِها، وَ أَسْأَلُ اللّه َ لَنا وَلَکُمُ الْعَوْنَ عَلَی تَزَوُّدِ التَّقْوی وَ الزُّهْدِ فِیها، جَعَلَنَا اللّهُ وَإِیّاکُمْ مِنَ الزّاهِدِینَ فِی عاجِلِ زَهْرَهِ الْحَیاهِ الدُّنْیا، وَ الرّاغِبِینَ الْعامِلِینَ لِلآجِلِ ثَوابِ الْآخِرَهِ فَإِنَّمَا نَحْنُ بِهِ وَلَهُ، وَصَلَّی اللّه ُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، وَالسَّلامُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُه».(2)

خلاصه معنی این خطبه انیقه و موعظه بلیغه به فارسی چنین است که می فرماید: ای گروه مردمان تقوی پیشه خود سازید و از خدا بترسید و بدانید که بازگشت شما به سوی او است، پس هر کس عمل خیری انجام داده باشد نزد وی حاضر می شود، و هر کس کار بدی انجام داده باشد نزد وی حاضر می شود، در آن حال آرزو می کند که میان او و آن عمل مسافت دوری باشد به جهت بدی آن، و خدا شما را از خویش می ترساند و برحذر می دارد.

وای بر تو ای فرزند آدم که از یاد خدا و ذکر ملک الموت غافلی و ایشان از تو غافل نیستند، به درستی که اجل تو از همه چیز به تو نزدیکتر است و به سوی تو می شتابد و نزدیک است تو را در یابد، پس چنین فرض کن که اجلت فرا رسیده و فرشته مرگ روح تو را از بدنت بیرون کشیده و تو را در خانه تنهایی و بی کسی قبر گذارده اند، و روح تو به بدنت بازگشت نموده و دو ملک مامور پرسش یعنی منکر و نکیر برای سؤال بر تو وارد شده اند.

آگاه باش! اول چیزی که از تو می پرسند درباره پرودگار تو است که پرستش او می کردی، آنگاه از پیغمبری که به سوی تو فرستاده شد، و از دینی که متدین به آن

1- سوره یونس: آیه 24.
2- علاّمه مجلسی، بحار الانوار، ج78، ص143، ذح5 .

بودی، و از کتابی که می خواندی، و از امامی که او را دوست می داشتی و پیروی می نمودی، و از عمر گران بهایت که در چه کاری تباه کردی، و از مال و ثروتت که از کجا بدست آوردی و در چه راهی مصرف نمودی.

پس آمادگی پیدا کن و بینای کار خود باش و جواب ملکین را مهیّا کن پیش از آن که مورد سؤال و آزمایش قرار گیری، زیرا اگر مؤمن باشی و در امر دین خود با معرفت باشی و آل محمد علیهم السلام را پیروی نمایی و دوستان خدا را دوست بداری خداوند حجّت تو را بر تو تلقین فرماید، یعنی عقاید حقه تو را به یاد تو آورد و زبان تو را به آن گویا گرداند.

پس جواب نیکو دهی و تو را به بهشت و رضوان بشارت دهند و فرشتگان رحمت تو را با روح و ریحان استقبال کنند، و اگر چنین نباشی یعنی در امر دین معرفت نداشته باشی و پیروی آل محمد علیهم السلام که مراد از صادقین هستند ننمایی و دارای ولایت دوستان خدا نباشی زبان تو لکنت بردارد و حجّت تو مغلوب شود و از جواب باز مانی و تو را به آتش دوزخ خبر دهند و ملائکه عذاب تو را با حمیم و وعده جحیم استقبال نمایند.

و بدان ای فرزند آدم که در عقب این هول، هول هایی است عظیم تر و سخت تر و دردناک تر برای دل ها در روز قیامت؛ آن روزی است که تمامی مردم گرد می آیند و حاضر می شوند و شهود اداء شهادت می نمایند، و خداوند در آن روز اولین و آخرین را جمع می فرماید، آن روزی است که در صور دمیده می شود و قبرها شکافته می گردد آن را آزفه می گویند برای آن که نزدیک است «و آن روز جانها به گلوگاه می رسد» آن روز از هیچ کس بلا گردان و عوض نمی پذیرند، و توبه قبول نمی کنند وعذر نمی پذیرند وهرکسی را به مقتضای عملش جزا می دهند

پس هر کس از مؤمنین در این دنیا به اندازه ذرّه ای خوبی کرده باشد آن را می یابد، و هر کس از مؤمنین در این دنیا به اندازه ذرّه ای بدی کرده باشد آن را می یابد.

پس ای مردم بترسید و از گناهان حذر کنید، به تحقیق خداوند شما را از آن

نهی فرموده و شما را از آن در کتاب صادق و بیان گویا و رسایش ترسانیده، و چون شیطان لعین شما را به شهوت های زودگذر و لذّتهای فانیه دنیا دعوت کند از عقوبت خدا بترسید و فریب شیطان را نخورید زیرا که حق تعالی در صفت پرهیزکاران می فرماید: «به درستی که اهل تقوی کسانی هستند که هرگاه شیطان ایشان را وسوسه کند متذکر می شوند پس بینا می گردند» و خوف خدا را شعار(1) خود نمایید و آن چه را که خداوند در بازگشتن به سوی او به شما وعده فرموده است از ثواب های نیکو، و ترسانیده شما را از عقوبت های سخت به یاد بیاورید، زیرا هر کس از چیزی بترسد از آن حذر می کند، و هر کس از چیزی حذر کند آن را ترک می کند، و از غافلان نباشید که میل آن ها به زینت زندگانی دنیا است.

پس بوده باشید از آن هایی که مرتکب معاصی شدند و خداوند درباره آن ها فرموده است: «آیا آن کسانی که مکر نمودند و مرتکب سیّئات شدند در امانند از آن که خداوند آن ها را به زمین فرو ببرد، یا بر آن ها عذاب از سوئی که ملتفت نباشند وارد شود، یا عذاب آن ها را در حالت رفت و آمد بگیرد پس نتوانند دفع کنند، یا در حال حذر کردن و گریختن، عذاب ایشان را فرا گیرد.

پس از آن چه خدا شما را ترسانیده بترسید، و به آن چه نسبت به ظالمان فرموده و در کتاب خود خبر داده پند بگیرید، و ایمن نباشید از آن که نازل شود به شما بعضی از آن چه قوم ظالمین را به آن بیم داده است، به تحقیق که شما را به غیر شما پند داده، یعنی امت های سابقه را برای شما مایه عبرت قرار داده است، و همانا خوشبخت کسی باشد که از حال دیگران پند گیرد و نصیحت پذیرد، خدا به شما در کتابش از آن چه با قوم ظالمین نموده خبر داده آن جا که در کلام مجیدش فرموده است : «وَأَنْشَأنا بَعْدَها قَوْمًا آخَرینَ»(2)

یعنی «پس از ایشان قومی دیگر را ایجاد نمودیم»

1- شعار آن جامه ای را گویند که ملاصق بدن و زیر همه لباس ها است، و آن استعاره است از قرار دادن شخص صفتی را ملازم خود که به او چسبیده باشد و جدا نگردد.
2- سوره انبیاء، آیه 11.

و فرموده: «فَلَمّا أَحَسُّوا بَأْسَنا إِذا هُمْ مِنْها يَرْكُضُونَ»(1)

«یعنی، چون عذاب ما را مشاهده نمودند از آن می گریختند» ،

وفرموده: «لا تَرْكُضُوا وَ ارْجِعُوا إِلى ما أُتْرِفْتُمْ فيهِ وَ مَساكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْئَلُونَ»(2) «یعنی، نگریزید و باز گردید به سوی آن چه متنعّم شدید در آن و مسکن هایتان شاید پرسیده شوید، پس چون عذاب به آن ها رسید گفتند: ای وای بر ما به درستی که ما ستمکار بودیم».

پس اگر بگوئید این عقوبت ها و وعیدها مربوط به اهل شرک است و برای مسلمانان عقوبت و وعیدی نخواهد بود پس چگونه می توانید چنین چیزی بگوئید و حال آن که حق تعالی می فرماید: «وَنَضَعُ الْمَوازينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيامَهِ فَلا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئاً وَ إِنْ كانَ مِثْقالَ حَبَّهٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنا بِها وَ كَفى بِنا حاسِبينَ»(3).

«یعنی؛ میزان های عدل را برای روز قیامت قرار می دهیم پس به هیچ کس ستم نمی شود، و اگر عملی هموزن دانه خردلی باشد آن را برای حساب می آوریم و کافی است که حسابرسی به دست ما باشد».

بدانید ای بندگان خدا که برای اهل شرک میزانی نصب نمی شود(4) و دیوانی باز نمی گردد، بلکه گروه گروه به جهنّم برده می شوند، و جز این نیست که نصب موازین و نشر دواوین برای اهل اسلام خواهد شد.

پس تحصیل تقوی کنید و بدانید که خداوند زینت و متاع دنیا را برای هیچ کس از دوستان خود نخواسته است، و ایشان را در آن و در زینت زودگذر و بهجت

1- سوره انبیاء، آیه 12.
2- سوره انبیاء، آیه 13.
3- سوره انبیاء: آیه 47.
4- به جهت آن که میزان برای موازنه کردن عمل خیر و عمل شر است و چون شرک حبط می کند جمیع اعمال خیر را پس با شرک عمل خیری باقی نمی ماند تا با اعمال بد او موازنه شود، و به این مطلب اشاره شده در آیه

شریفه: «فَحَبِطَتْ اَعْمالَهُمْ فَلا نُقیمُ لَهُمْ یَوْمَ الْقِیامَهِ وَزْناَ» و از فقره ای از خطبه ظاهر می شود که مراد از «وزن» در آیه شریفه معنی حقیقی آن است نه آنچه صاحب مجمع البیان گفته که «وزن» به معنی عزت و منزلت باشد زیرا آنچه او ذکر کرده مجاز است و شکی نیست که اصل معنای حقیقی است .

ظاهره آن مایل نفرموده است. بدون تردید دنیا و اهل آن را آفریده تا آن ها را بیازماید و نیک و بد ایشان واضح گردد که کدام یک برای آخرت بهتر رفتار می کنند، و به خدا قسم که در دار دنیا مثل ها برای شما زده است و آیات(1) و نشانه های هدایت را مکرر گردانید برای گروهی که پیروی عقل بنمایند، پس بوده باشید ای مؤمنان از آن هایی که پیروی عقل می نمایند و نیروئی نیست برای کسی در اطاعت خدا و ترک معصیت او مگر به مدد و یاری خداوند عالم، و به حیات چند روزه دنیا دل نبندید زیرا که حق تعالی می فرماید و گفتار او درست است:

«إِنَّما مَثَلُ الْحَیاهِ الدُّنْیا کَماءٍ أَنْزَلْناهُ مِنَ السَّماءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَباتُ الْأَرْضِ مِمّا یَأْکُلُ النّاسُ وَ الْأَنْعامُ حَتّی إِذا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَها وَ ازَّیَّنَتْ وَ ظَنَّ أَهْلُها أَنَّهُمْ قادِرُونَ عَلَیْها أَتاها أَمْرُنا لَیْلاً أَوْ نَهارًا فَجَعَلْناها حَصیدًا کَأَنْ لَمْ تَغْنَ بِالْأَمْسِ کَذلِکَ نُفَصِّلُ الْآیاتِ لِقَوْمٍ یَتَفَکَّرُونَ»(2).

یعنی؛ «جز این نیست که مثل زندگانی دنیا مَثَل آبی است که آن را از جانب آسمان فرو فرستادیم پس آمیخته شد به آن گیاه زمین از آن چه مردم و چهارپایان می خورند تا چونکه فرا گرفت زمین پیرایه خود را و آراسته شد به محصولات گوناگون و ثمرات رنگارنگ و گمان بردند اهل آن زمین که ایشان توانا هستند بر رویانیدن آن نباتات تا آنکه شبی یا روزی فرمان ما آمد و آن را چون درو شده کردیم گویا دیروز چیزی نبوده است، این چنین نشانه های قدرت خود را بیان می کنیم برای قومی که تفکّر نمایند».(3)

27. شب عید فطر

روزه دار موءمن و متدیّن یکماه تمام در مکتب تربیتی روزه روحش پرورش و ارتقا می یابد، شناخت و معرفتش به حقایق تابناکی دست می یابد، از سپری شدن ماه مبارک رمضان اندوهگین است، ولی از این که بار را به مقصد رسانیده و وظیفه

1- مراد از آیات و نشانه ها انبیاء و ائمه علیهم السلام هستند که پی در پی حق تعالی فرستاده است.
2- سوره یونس: آیه 24.

3- کلینی، الکافی، ج8، ص60. أبواب الجنات، ص485488.

روزه را به سلامتی انجام داده، به عبادات ویژه شبها و روزهای ماه پر فیض توفیق داشته بسیار خرسند و شادمان است.

خداوند حکیم پایان بخش ماه رمضان را شب عید فطر قرار داده و آن را برای امت اسلامی عید تعیین کرده و آن را «شب جایزه ها» مقرر داشته، که در آن شب پاداش عبادت پیشگان را بدون حساب عنایت می فرماید. (1)

برای شب عید فطر اعمال فراوان هست که به شماری از آنها اشاره می کنیم:

1. غسل

در روایتی آمده است که غسل شب عید را پیش از مغرب انجام بدهد(2) ولی از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: چون خورشید غروب کرد غسل کن.(3)

2. تکبیرات

بعد از نماز مغرب، عشا، صبح و عید بگوید: اللّه اکبر، اللّه اکبر، اللّه اکبر، لا اله إلاّ اللّه واللّه اکبر، وللّه الحمد علی ما هدانا، وله الشّکر علی ما أولانا. (4)

3. دو رکعت نماز

در شب عید فطر بعد از فراغت از نمازها مستحب است دو رکعت نماز بخواند، در رکعت اول بعد از حمد هزار مرتبه سوره «قُل هُوَ اللّهُ أَحَدْ» و در رکعت دوم حمد و یکبار «قُل هُوَ اللّهُ أَحَدْ» را بگوید.(5)

4. پس از نماز یاد شده بگوید:

یا اللّهُ یا اللّهُ یا اللّهُ، یا رَحْمانُ یا اللّهُ، (یا رَحِیمُ یا اللّهُ)، یا مَلِکُ یا اللّهُ، یا قُدُّوسُ یا اللّهُ، یا سَلامُ یا اللّهُ، یا مُوءْمِنُ یا اللّهُ، یا مُهَیْمِنُ یا اللّهُ، یا عَزِیزُ یا اللّهُ، یا جَبّارُ یا اللّهُ، یا مُتَکَبِّرُ یا اللّهُ، یا خالِقُ یا اللّهُ، یا بارِئُ یا اللّهُ.

1- مجلسی، بحارالانوار، ج96، ص339.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص457.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص167.
4- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص649.
5- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص649.

يا مُصَوِّرُ يا اللّٰهُ، يا عالِمُ يا اللّٰهُ، يا عَظِيمُ يا اللّٰهُ، يا كَرِيمُ يا اللّٰهُ، يا حَلِيمُ يا اللّٰهُ، يا حَكِيمُ يا اللّٰهُ، يا سَمِيعُ يا اللّٰهُ، يا بَصِيرُ يا اللّٰهُ، يا قَرِيبُ يا اللّٰهُ، يا مُجِيبُ يا اللّٰهُ، يا جَوادُ يا اللّٰهُ، يا واحِدُ يا اللّٰهُ، يا وَلِيُّ يا اللّٰهُ. يا وَفِيُّ يا اللّٰهُ، يا مَوْلى يا اللّٰهُ، يا قاضِي يا اللّٰهُ، يا سَرِيعُ يا اللّٰهُ، يا شَدِيدُ يا اللّٰهُ، يا رَؤُفُ يا اللّٰهُ، يا رَقِيبُ يا اللّٰهُ، يا مُجِيبُ يا اللّٰهُ، يا جَوادُ يا اللّٰهُ، يا ماجِدُ يا اللّٰهُ، يا عَلِيُّ يا اللّٰهُ، يا حَفِيظُ يا اللّٰهُ. يا مُحِيطُ يا اللّٰهُ، يا سَيِّدَ السّاداتِ(1) يا اللّٰهُ، يا أَوَّلُ يا اللّٰهُ، يا آخِرُ يا اللّٰهُ، يا ظاهِرُ يا اللّٰهُ، يا باطِنُ يا اللّٰهُ، يا فاطِرُ يا اللّٰهُ، يا قاهِرُ يا اللّٰهُ، يا رَبّاهُ يا اللّٰهُ، يا رَبّاهُ يا اللّٰهُ، يا رَبّاهُ يا اللّٰهُ، يا رَبّاهُ يا اللّٰهُ، يا رَبّاهُ يا اللّٰهُ، (يا رَبّاهُ يا اللّٰهُ). يا وَدُودُ يا اللّٰهُ، يا نُورُ يا اللّٰهُ، يا دافِعُ يا اللّٰهُ، يا مانِعُ يا اللّٰهُ، يا رافِعُ يا اللّٰهُ يا فاتِحُ يا اللّٰهُ، يا نَفّاعُ يا اللّٰهُ، يا جَلِيلُ يا اللّٰهُ، يا جَمِيلُ يا اللّٰهُ، يا شَهِيدُ يا اللّٰهُ، يا شاهِدُ يا اللّٰهُ، يا مُغِيثُ يا اللّٰهُ، يا حَبِيبُ يا اللّٰهُ، يا فاطِرُ يا اللّٰهُ، يا مُطَهِّرُ يا اللّٰهُ. يا مالِكُ يا اللّٰهُ، يا مُقْتَدِرُ يا اللّٰهُ، يا قابِضُ يا اللّٰهُ، يا باسِطُ يا اللّٰهُ، يا مُحْيِي يا اللّٰهُ، يا مُمِيتُ يا اللّٰهُ، يا مُجِيبُ يا اللّٰهُ، يا باعِثُ يا اللّٰهُ، يا مُعْطِي يا اللّٰهُ، يا مُفْضِلُ يا اللّٰهُ، يا مُنْعِمُ يا اللّٰهُ، يا حَقُّ يا اللّٰهُ، يا مُبِينُ يا اللّٰهُ. يا طَبِيبُ يا اللّٰهُ، يا مُحْسِنُ يا اللّٰهُ، يا مُجْمِلُ يا اللّٰهُ، يا مُبْدِئُ يا اللّٰهُ، يا مُعِيدُ يا اللّٰهُ، يا بارِئُ يا اللّٰهُ، يا بَدِيعُ يا اللّٰهُ، يا هادِي يا اللّٰهُ، يا كافِي يا اللّٰهُ، يا شافِي يا اللّٰهُ، يا عَلِيُّ يا اللّٰهُ، يا حَنّانُ يا اللّٰهُ. يا مَنّانُ يا اللّٰهُ، يا ذَا الطَّوْلِ يا اللّٰهُ، يا مُتَعالِي يا اللّٰهُ، يا عَدْلُ يا اللّٰهُ، يا ذَا الْمَعارِجِ يا اللّٰهُ، يا صادِقُ يا اللّٰهُ، يا دَيّانُ يا اللّٰهُ، يا باقِي يا اللّٰهُ، يا ذَا الْجَلالِ يا اللّٰهُ، يا ذَا الاْءِكْرامِ يا اللّٰهُ. يا مَعْبُودُ يا اللّٰهُ، يا مَحْمُودُ يا اللّٰهُ، يا صانِعُ يا اللّٰهُ، يا مُعِينُ يا اللّٰهُ، يا مُكَوِّنُ يا اللّٰهُ، يا فَعّالُ يا اللّٰهُ يا لَطِيفُ يا اللّٰهُ، يا جَلِيلُ يا اللّٰهُ، يا غَفُورُ يا اللّٰهُ، يا شَكُورُ يا اللّٰهُ، يا نُورُ يا اللّٰهُ، يا حَنّانُ يا اللّٰهُ، يا قَدِيرُ يا اللّٰهُ.

1- سيِّدَ السّادَهِ، م.

يا رَبّاهُ يا اللّهُ، يا رَبّاهُ يا اللّهُ، يا رَبّاهُ يا اللّهُ، يا رَبّاهُ يا اللّهُ، يا رَبّاهُ يا اللّهُ، يا رَبّاهُ يا اللّهُ، يا اللّهُ يا اللّهُ، يا اللّهُ.

أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَمُنَّ عَلَیَّ بِرِضاکَ، وَتَعْفُو عَنِّی بِحِلْمِکَ، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ الطَّیِّبِ مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَمِنْ حَیْثُ لا أَحْتَسِبُ، فَإِنِّی عَبْدُکَ لَیْسَ لِی أَحَدٌ سِواکَ، وَلا أَجِدُ أَحَداً أَسْأَلُهُ غَیْرَکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، ما شاءَ اللّهُ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ.(1)

5. بعد از دعای یاد شده به سجده رفته در حال سجده بگوید:

یا اللّهُ یا اللّهُ، یا رَبِّ یا اللّهُ، یا رَبِّ یا اللّهُ، یا رَبِّ یا اللّهُ، یا مُنْزِلَ الْبَرَکاتِ، بِکَ تُنْزَلُ کُلُّ حاجَةٍ.

أَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ فِی مَخْزُونِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، وَالْأَسْماءِ الْمَشْهُوراتِ عِنْدَکَ، الْمَکْتُوبَةِ عَلی سُرادِقِ عَرْشِکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَقْبَلَ مِنِّی شَهْرَ رَمَضانَ، وَتَکْتُبَنِی فِی الْوافِدِینَ إِلی بَیْتِکَ الْحَرامِ، وَتَصْفَحَ لِی عَنِ الذُّنُوبِ الْعِظامِ، وَتَسْتَخْرِجَ یا رَبِّ کُنُوزَکَ یا رَحْمانُ.(2)

6. غسل دیگری در آخر شب انجام داده و در عبادتگاه خود مشغول تهجّد شود تا طلوع فجر.(3)

7. دعای بعد از نماز مغرب

مستحب است بعد از نماز مغرب دستها را به سوی آسمان برافراشته بگوید:

یا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ، یا ذَا الْجُودِ، یا مُصْطَفِیَ مُحَمَّدٍ وَناصِرَهُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی کُلَّ ذَنْبٍ اَحْصَیْتَهُ، وَهُوَ عِنْدَکَ فی کِتابٍ مُبینٍ.

سپس به سجده رفته، در حال سجده صد بار بگوید: «أتُوبُ إلَی اللّهِ».(4)

1- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص649 و651.
2- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص649 و651.
3- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص649 و651.

4- کلینی، الکافی، ج4، ص168.

آنگاه حوائج خود را از خدا بخواهد که انشاء اللّه برآورده است.

در بعضی از کتب چنین است که بعد از فریضه مغرب و نافله آن بگو:

یا ذَا الْجَلالِ وَالاِْکْرام، یا ذَا الطَّوْلِ، یا مُصْطَفِیَ مُحَمَّدٍ وَناصِرَهُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَغْفِرْ لی کُلَّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهُ وَ نَسَیْتُهُ أنَا، وَهُوَ عِنْدَکَ فی کِتابٍ مُبینٍ. تا آخر.

و نیز بعد از نماز مغرب و بعد از نماز خفتن این شب و بعد از فریضه صبح این شب و بعد از نماز عید بخواند این تکبیرات را: اللّهُ اَکْبَرُ اللّهُ أکْبَرُ اللّه ُ أکْبَرُ لا الهَ الاَّ اللّه واللّهُ اَکْبَرُ وَللّهِ الْحَمْدُ وَاللّهُ اَکْبَرُ عَلی ما هَدینا.

8. احیای شب فطر

امیرموءمنان علیه السلام به احیای چهار شب در طول سال عنایت خاصّی داشتند:

1) شب اول رجب. 2) شب نیمه شعبان. 3) شب عید فطر. 4) شب عید قربان.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: کسی که شب عید و شب نیمه شعبان را احیاء نگه بدارد، روزی که دلها می میرند دلش نمی میرد.(1)

امام سجاد علیه السلام شب عید فطر را با نماز به صبح می رسانید و آن شب را در مسجد بیتوته می کرد و می فرمود: امشب از شب قدر کم اهمیت تر نیست.(2)

9. چهارده رکعت نماز

در روایت آمده است که هرکس در شب عید فطر چهارده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت بعد از حمد، یکبار آیه الکرسی و سه بار «قل هو اللّه احد» بخواند، خداوند در برابر هر رکعتی پاداش چهل سال عبادت بدهد، و پاداش کسی را که این ماه را با نماز و روزه سپری کند.(3)

1- شيخ صدوق، ثواب الاعمال، ص77.
2- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص453 و463.
3- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج1، ص453 و463.

10. ده رکعت نماز

از رسول اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده که هرکس در شب عید فطر ده رکعت نماز بخواند، در هر رکعت بعد از حمد ده بار «قل هو اللّه احد» بخواند، در رکوع و سجده بگوید: «سُبْحانَ اللّهِ وَالْحَمْدُللّهِ وَلا الهَ اِلاَّ اللّهُ وَاللّهُ اکْبَرُ» و بعد از هر دو رکعت سلام دهد، پس از فراغت صد مرتبه بگوید: «أَسْتَغْفِرُ اللّهَ وَأَتُوبُ إلَیْه» آنگاه به سجده رفته، در حال سجده بگوید: «یا حَیُّ یا قَیُّومُ یا ذَا الْجَلالِ وَ الْاءکْرامِ، یا رَحْمنَ الدُّنْیا وَ رَحیمَ الْآخِرَهِ، یا أَکْرَمَ الْاءکْرَمینَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یا اِلهَ الْاءوَّلینَ وَالْآخِرینَ، إغْفِرْ ذُنُوبی، وَتَقَبَّلْ صَوْمی وَصَلاتی وَقِیامی» سر از سجده بر نداشته خداوند او را مورد آمرزش قرار داده، عبادتهای ماه رمضانش را می پذیرد. (1)

در پایان رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: این پاداش، عنایت ویژه حقّ تعالی در حقّ من و امّت من می باشد، به هیچ یک از پیامبران گذشته چنین عنایتی نشده است.(2)

11. شش رکعت نماز

سلمان فارسی از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده که هرکس در شب عید فطر شش رکعت نماز به جا آورد [در هر رکعتی بعد از حمد پنج بار «قل هو اللّه احد»] در مورد خواندنش شفاعتش پذیرفته می شود. (3)

12. دعای «یا دائم الفضل علی البریّه»

کفعمی در اعمال شب عید فطر گوید:

در هر شب عید و هر شب جمعه ده بار بگو: یا دائِمَ الْفَضْلِ عَلَی الْبَرِیَّهِ، یا باسِطَ الْیَدَیْنِ بِالْعَطِیَّهِ، یا صاحِبَ الْمَواهِبِ السَّنِیَّهِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ خَیْرِ الْوَری سَجِیَّهً، وَ اغْفِرْ لَنا یا ذَاالْعُلی فی هذِهِ الْعَشِیَّهِ.(4)

والد معظّم این دعا را با فضیلت و پاداش بزرگ در اعمال شب جمعه آورده، سپس از منتخب مصباح نقل کرده که هرکس آن را در شبهای عید،

همانند عید فطر واضحی، ده بار بخواند همان پاداش را خواهد داشت.(5)

1- شیخ، صدوق، ثواب الأعمال، ص75 و76.
2- شیخ، صدوق، ثواب الأعمال، ص75 و76.
3- شیخ، صدوق، ثواب الأعمال، ص75 و76.
4- کفعمی، المصباح، ص647.
5- موسوی اصفهانی، أبواب الجنّات، ص129.

13. دعای «اللّهم انّک عفوّ»

مرحوم ملا محمّد باقر فشارکی در کتاب «آداب الشّریعه» از آداب شب فطر بر شمرده که یکصد بار خوانده شود: «اَللّهُمَّ اِنَّکَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ، فَاعْفُ عَنّی».

14. زیارت امام حسین علیه السلام

امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس در شبی از سه شب امام حسین علیه السلام را زیارت کند، خداوند گناهان گذشته و اخیرش را می آمرزد.

راوی پرسید: آن سه شب کدامین شب است؟ فرمود:

1) شب فطر. 2) شب اضحی. 3) شب نیمه شعبان.(1)

شهید اوّل برای شب عید فطر و شب عید قربان زیارتنامه ی ویژه ای به شرح زیر آورده: در آستانه ی حرم توقّف کرده، به سوی قبر شریف اشاره نموده، این گونه اذن دخول بخوان:

یا مَوْلایَ یا اَبا عَبْدِاللّه یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ عَبْدُکَ وَ ابْنُ عَبْدِکَ وَ ابْنُ اَمَتِکَ الذَّلیلُ بَیْنَ یَدَیْکَ وَ الْمُصَغَّرُ فِی عُلُوِّ قَدْرِکَ وَ الْمُعْتَرِفُ بِحَقِّکَ، جاءَکَ مُسْتَجیراً بِکَ، قاصِداً اِلی حَرَمِکَ، مُتَوَجِّهاً اِلَی مَقامِکَ، مُتَوَسِّلاً اِلَی اللّه ِ تَعالی بِکَ، ءَاَدْخُلُ یا مَوْلایَ ءَاَدْخُلُ یا وَلِیَّ اللّه ِ، ءَاَدْخُلُ یا مَلائِکَهَ اللّه ِ الْحافّینَ الْمُحْدِقینَ بِهذَا الْحَرَمِ الْمُقیمینَ فِی هذَا الْمَشْهَدِ.(2)

شهید اوّل برای شب عید فطر و قربان زیارتنامه دیگری نقل کرده که با شب قدر مشترک می باشد:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ الصِّدّیقَهِ الطّاهِرَهِ فاطِمَهَ سَیِّدَهِ نِساءِ الْعالَمینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا مَوْلایَ یا اَبا عَبْدِاللّه ِ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرکاتُهُ، اَشْهَدُ اَنَّکَ قَدْ اَقَمْتَ الصَّلاهَ وَآتَیْتَ

1- شیخ مفید، المزار، ص53.

2- شهید اوّل، المزار، ص182.

الزَّكاهَ، وَاَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَتَلَوْتَ الْكِتابَ حَقَّ تِلاوَتِهِ، وَجاهَدْتَ فِی اللّه ِ حَقَّ جِهادِهِ، وَصَبَرْتَ عَلَی الْاَذی فی جَنْبِهِ مُحْتَسِباً حَتّی اَتیکَ الْیَقینُ، وَاَشْهَدُ اَنَّ الَّذینَ خالَفُوکَ وَحارَبُوکَ وَاَنَّ الَّذینَ خَذَلُوکَ وَالَّذینَ قَتَلُوکَ مَلْعُونُونَ عَلی لِسانِ النَّبِیِّ الْاُمِّیِ وَقَدْ خابَ مَنِ افْتَری، لَعَنَ اللّهُ الظّالِمینَ لَکُمْ مِنَ الْاَوَّلینَ وَالْآخِرینَ، وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الْاَلیمَ، اَتَیْتُکَ یا مَوْلایَ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ زائِراً عارِفاً بِحَقِّکَ مُوالِیاً لِاَوْلِیآئِکَ، مُعادِیاً لِاَعْدائِکَ مُسْتَبْصِراً بِالْهُدَی الَّذی اَنْتَ عَلَیْهِ، عارِفاً بِضَلالَهِ مَنْ خالَفَکَ، فَاشْفَعْ لی عِنْدَ رَبِّکَ.(1)

پس خود را به قبر بچسبان و پهلوی روی خود را بر آن گذار پس برو و به نزد سر آن حضرت و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا حُجَّهَ اللّه ِ فی اَرْضِهِ وَ سَمائِهِ صَلَّی اللّهُ عَلی رُوحِکَ الطَّیِّبِ وَ جَسَدِکَ الطّاهِرِ وَعَلَیْکَ السَّلامُ یا مَوْلایَ وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ.

پس باز خود را به ضریح بچسبان و ببوس و پهلوی روی خود را، و نزد سر مبارک دو رکعت نماز بکن و بعد از آن هر نماز که میسّر شود بکن پس برو به نزد پاهای آن حضرت و علیّ بن الحسین را زیارت کن و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا مَوْلایَ وَابْنَ مَوْلایَ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُهُ لَعَنَ اللّهُ مَنْ ظَلَمَکَ وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ قَتَلَکَ وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الْاَلیمَ و هر دعا که خواهی بکن پس از جانب پای منحرف شو و رو به قبله شهدا را زیارت کن و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ اَیُّهَا الصِّدّیقُونَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ اَیُّهَا الشُّهَداءُ الصّابِرُونَ اَشْهَدُ اَنَّکُمْ جاهَدْتُمْ فی سَبیلِ اللّه ِ، وَصَبَرْتُمْ عَلَی الْاَذی فی جَنْبِ اللّه ِ وَنَصَحْتُمْ للّه ِ وَلِرَسُولِهِ حَتّی اَتیکُمُ الْیَقینُ، اَشْهَدُ اَنَّکُمْ اَحْیاءٌ عِنْدَ رَبِّکُمْ تُرْزَقُونَ، فَجَزاکُمُ اللّهُ عَنِ الْاِسْلامِ وَاَهْلِهِ اَفْضَلَ جَزاءِ الْمُحْسِنینَ وَجَمَعَ بَیْنَنا وَبَیْنَکُمْ فی مَحَلِّ النَّعیمِ.

1- بحار الانوار، ج101 ص350.

پس برو به سوی قبرحضرت عباس و چون نزد قبر بایستی بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا الْعَبْدُ الصّالِحُ الْمُطیعُ للّه ِ وَلِرَسُولِهِ، اَشْهَدُ اَنَّکَ قَدْ جاهَدْتَ وَنَصَحْتَ وَصَبَرْتَ حَتّی اَتیکَ الْیَقینُ، لَعَنَ اللّهُ الظّالِمینَ لَکُمْ مِنَ الْاَوَّلینَ وَالْآخِرینَ، وَاَلْحَقَهُمْ بِدَرَکِ الْجَحیمِ.(1)

امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس امام حسین علیه السلام را در سه شب از یک سال زیارت کند، خداوند پاداش هزار حجّ قبول شده و هزار عمره قبول شده به او عنایت فرموده، هزار حاجت دینی و دنیوی او را بر آورده می کند.(2)

28. زکات فطره

کسی که هزینه ی یک سالش را دارد یا شغلی دارد که هزینه ی زندگی اش در طول سال از آن تأمین می شود، واجب است که در شب عید فطر از سوی خود و همه ی کسانی که نان خور او به شمار می آیند، زکات فطره را ادا کند.

هنگام وجوب آن پس از روءیت هلال ماه شوّال، و هنگام ادای آن به مستحق پیش از نماز عید است. زکات فطره از خوراک غالبِ انسان، از خرما، کشمش، برنج، گندم، جو، کشک و امثال آنهاست.

مقدار زکات فطره یک صاع، هر صاع چهار مدّ، هر مدّ 750 گرم می باشد.

محلّ مصرف آن فقرای شیعه می باشد و منظور از فقیر کسی است که هزینه ی یک سال خود و عائله اش را ندارد و کسی که هزینه اش از آن تأمین شود را ندارد.

زکات فطره آثاری دارد که از آن جمله است:

1) تضمین سلامتی انسان در برابر خطر مرگ.(3)

2) موجب کمال روزه است.(4)

1- شهید اوّل، المزار، ص193.
2- سیّد ابن طاووس، مصباح الزّائر، ص329.
3- کلینی، الکافی، ج4 ص174.
4- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج4، ص109.

3) موجب رستگاری انسان است، چنان که خداوند متعالی فرموده: «قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَکّی»؛ رستگار شد کسی که زکات فطره اش را بپرداخت.(1)

4) موجب قبولی روزه است، که اگر کسی عمداً پرداخت نکند، روزه اش قبول نمی شود.

5) موجب ختم شدن روزه به عمل صالح می شود، که امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که روزه اش را با قول صالح یا عمل صالح ختم کند، خداوند روزه اش را می پذیرد، پرسیدند: قول صالح چیست؟ فرمود: شهادت به وحدانیّت پروردگار و عمل صالح عبارت است از پرداخت زکات فطره.(2)

6) موجب تکمیل زکات مال می باشد، چنان که امیرموءمنان علیه السلام فرمود: کسی که زکات فطره اش را پرداخت کند، خداوند نقایص زکات مالش را کامل فرماید.(3)

7) موجب تطهیر قلب می شود، از آلودگی های معنوی چون بخل و امثال آن.(4)

29. عید سعید فطر

شیخ صدوق با سلسله اسنادش از امیرموءمنان علیه السلام روایت کرده که در روز عید فطر خطبه خواندند و فرمودند: هان ای مردمان! امروز روزی است که نیکوکاران در آن پاداش دریافت می کنند و بدکاران در آن با خُسران مواجه می شوند.

روز عید شبیه روز قیامت است، چون از خانه های خود بیرون می آیید به یاد آورید بیرون آمدن خود را از قبرها به سوی محشر، و به یاد آورید به هنگام گرد آمدنتان در مصلّی، درنگ خود را در محشر در برابر پروردگار منّان، و به یاد آورید با بازگشت خود به منازلتان، بازگشت خود را از محشر به سوی جایگاه خود در بهشت یا دوزخ.

بدانید ای بندگان خدا! کمترین چیزی که خداوند به مردان و زنان روزه دار

1- سوره اعلی، آیه 14؛ تفسیر قمی، ج2، ص417.
2- شیخ صدوق، الأمالی، ص55.
3- شیخ صدوق، الفقیه، ج2، ص119.
4- مجلسی، زاد المعاد، ص197.

عنایت می کند این است که روز آخر رمضان فرشته ای ندا سر دهد که ای بندگان خدا، گناهان گذشته ی شما آمرزیده شد، اینک ببینید که در آینده اعمال خود را چگونه از سر می گیرید.(1)

امیرموءمنان علیه السلام در برخی از اعیاد فرمود: امروز عید است برای کسانی که خداوند روزه اش را بپذیرد و تهجّد شبانه اش را سپاس می گوید. هر روزی که در گناه نکرده باشی آن روز روزِ عید است.(2)

امام باقر علیه السلام از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده که فرمود: چون روز اوّل شوال فرا رسد منادی ندا کد: هان ای موءمنان بشتابید به سوی جایزه های خود.

سپس فرمود: ای جابر! جایزه های خدا همانند جایزه های سلاطین نیست.

آنگاه فرمود: آن روز، روزِ جایزه ها می باشد.(3)

امام حسن مجتبی علیه السلام در روز عید فطر جماعتی را مشاهده کرد که به خندیدن و بازی کردن مشغول هستند، به اصحاب خود فرمود: خداوند ماه رمضان را میدان مسابقه بندگانش قرار داده، که با عبادت و اطاعت از یکدیگر پیشی بگیرند. گروهی پیشی گرفتند و جایزه دریافت کردند، گروه دیگری عقب ماندند و با خُسران مواجه شدند، شگفتا در چنین روزی که نیکوکاران جایزه گرفته، بدکاران ضرر کرده به خسارت افتاده اند، عدّه ای به خنده و بازی مشغولند. به خدا سوگند اگر پرده ها کنار برود نیکوکاران با جایزه های خود و بدکاران به گناه اعمال خود مشغول می شوند.(4)

امیرموءمنان علیه السلام در فرازی از خطبه مفصّلی که ایراد کردند فرمودند:

امروز روز مسابقه و فردا روز مکافات است، جایزه برندگان بهشت و کیفر بازندگان آتش است.(5)

1- شیخ صدوق، الأمالی، ص89 .
2- نهج البلاغه، بخش کلمات قصار، حکمت 428.
3- کلینی، الکافی، ج4، ص168.

4- شیخ صدوق، الفقیه، ج1، ص324 و325.
5- شیخ صدوق، الفقیه، ج1، ص324 و325.

امام رضا علیه السلام فرمود: خداوند روز فطر را برای مسلمانان عید قرار داده که در آن گرد آیند و در برابر نعمتهای الهی خدای را بستایند، در آن روز، روز انفاق، روز امیدواری و روز تضرّع به سوی پروردگار می باشد.(1)

30. اعمال روز عید

برای روز عید فطر اعمال بسیاری رسیده که از آن جمله است:

1 تکبیرات، که در اعمال شب عید فطر گفتیم.

2 دعا بعد از نماز صبح روز عید که از ناحیه مقدسه رسیده:

اَللّهُمَّ اِنّی تَوَجَّهْتُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ اَمامی، وَعَلِیٍّ مِنْ خَلْفی (وَعَنْ یَمینی، وَاَئِمَّتی عَنْ یَساری) اَسْتَتِرُ بِهِمْ مِنْ عَذابِکَ، وَاَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ زُلْفی، لا اَجِدُ اَحَدا اَقْرَبَ اِلَیْکَ مِنْهُمْ، فَهُمْ اَئِمَّتی، فَامِنْ بِهِمْ خَوْفی مِنْ عِقابِکَ وَسَخَطِکَ، وَاَدْخِلْنی بِرَحْمَتِکَ فی عِبادِکَ الصّالِحینَ

اَصْبَحْتُ بِاللّهِ مُؤْمِنا مُوقِنا مُخْلِصا عَلی دینِ مُحَمَّدٍ وَسُنَّتِه وَعَلی دینِ عَلِیٍّ وَسُنَّتِه، وَعَلی دینِ الاَوْصِیاءِ وَسُنَّتِهِمْ، اَمَنْتُ بِسِرِّهِم وَعَلانِیَتِهِمْ، وَاَرْغَبُ اِلَی اللّهِ فیما رَغِبَ فیهِ مُحَمَّدٌ وَعَلِیٌّ وَالاَوْصِیاءُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّهِ، وَلا عِزَّةَ وَلا مِنْعَةَ وَلا سُلْطانَ اِلاّ لِلّهِ الْواحِدِ الْقَهّارِ الْعَزیزِ الْجَبّارِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّهِ، وَمَنْ یَتَوَکَّلْ عَلَی اللّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ، اِنَّ اللّهَ بالِغُ اَمْرِه، اَللّهُمَّ اِنّی اُریدُکَ فَاَرِدْنی، واَطْلُبُ ما عِنْدَکَ فَیَسِّرْهُ لی، وَاقْضِ لی حَوائِجی، فَاِنَّکَ قُلْتَ فی کِتابِکَ، وَقَوْلُکَ الْحَقُّ: (شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ هُدَیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ) فَعَظَّمْتَ حُرْمَةَ شَهْرِ رَمَضانَ بِما اَنْزَلْتَ فیهِ مِنَ الْقُرْانِ،

1- شیخ صدوق، الفقیه، ج1، ص330.

وَخَصَّصْتَهُ وَعَظَّمْتَهُ بِاَنْ جَعَلْتَ فيهِ لَيْلَهَ الْقَدْرِ، فَقُلْتَ: «لَيْلَهُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ * تَنَزَّلُ الْمَلائِكَهُ وَالرُّوحُ فيها بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ اَمْرٍ * سَلامٌ هِىَ حَتّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ»(1).

اَللّهُمَّ وَهذِه اَيّامُ شَهْرِ رَمَضانَ قَدِ انْقَضَتْ، وَلَياليهِ قَدْ تَصَرَّمَتْ وَقَدْ صِرْتُ مِنْهُ يا اِلهى اِلى ما اَ نْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّى، وَاَحْصى لِعَدَدِه مِنْ عَدَدى، فَاَسْاَلُکَ يا اِلهى بِما سَاَلَکَ بِه مَلائِكَتُکَ الْمُقَرَّبُونَ وَاَنْبِياؤُکَ الْمُرْسَلُونَ، وَعِبادُکَ الصّالِحُونَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَقْبَلَ مِنّى كُلَّمّا تَقَرَّبْتُ بِه اِلَيْکَ فيهِ، وَتَتَفَضَّلَ عَلَىَّ بِتَضْعيفِ عَمَلى، وَقَبُولِ تَقَرُّبى وَقُرُباتى وَاسْتِجابَهِ دُعائى، وَهَبْ لى مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً، وَاَعْتِقْ رَقَبَتى مِنَ النّارِ، وَمُنَّ عَلَىَّ بِالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَالاَمْنِ يَوْمَ الْخَوْفِ مِنْ كُلِّ فَزَعٍ، وَمِنْ كُلِّ هَوْلٍ اَعْدَدْتَهُ لِيَوْمِ الْقِيامَهِ

اَعُوذُ بِحُرْمَهِ وَجْهِکَ الْكَريمِ، وَبِحُرْمَهِ نَبِيِّکَ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَاِلِه، وَبِحُرْمَهِ الاَوْصِياءِ عَلَيْهِمُ السَّلامُ اَنْ يَنْصَرِمَ هذَا الْيَومُ، وَلَکَ قِبَلى تَبِعَهٌ تُريدُ اَن تُؤاخِذَنى بِها، اَوْ ذَنْبٌ تُريدُ اَنْ تُقايِسَنى بِه، وَتُشْقِيَنى وَتَفْضَحَنى بِه، اَوْ خَطيئَهٌ تُريدُ اَنْ تُقايِسَنى بِها وَتَقْتَصَّها مِنّى لَمْ تَغْفِرْها لى

وَاَسْاَ لُکَ بِحُرْمَهِ وَجْهِکَ الْكَريمِ [الْفَعّالِ لِما يُريدُ، الَّذى يَقُولُ لِلشَّىْءِ: كُنْ فَيَكُونُ، لا اِلهَ اِلاَّ هُوَ، اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَ لُکَ] بِلا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ اَنْ تَرْضى عَنّى، وَاِنْ كُنْتَ رَضِيتَ عَنّى فى هذَا الشَّهْرِ اَنْ تَزيدَنى فيما بَقِىَ مِنْ عُمْرى رِضا وَاِنْ كُنْتَ لَمْ تَرْضَ عَنّى فى هذَا الشَّهْرِ فَمِنَ الاْنَ فَارْضَ عَنّى السّاعَهَ السّاعَهَ السّاعَهَ، وَاجْعَلْنى فى هذِهِ السّاعَهِ وَفى هذَا الْمَجْلِسِ مِنْ عُتَقائِکَ مِنَ النّارِ وَطُلَقائِکَ مِنْ جَهَنَّمَ، وَسُعَداءِ خَلْقِکَ بِمَغْفِرَتِکَ وَرَحْمَتِکَ، يا اَرْحَمَ

1- سوره قدر: آيات 3 5.

الرّاحِمينَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ بِحُرْمَهِ وَجْهِکَ الْکَریم: اَنْ تَجْعَلَ شَهْری هذا خَیْرَ شَهْرٍ رَمَضانَ عَبَدْتُکَ فیهِ، وَصُمْتُهُ لَکَ، وَتَقَرَّبْتُ بِه اِلَیْکَ مُنْذُ اَسْکَنْتَنِی الاَرْضَ اَعْظَمَهُ اَجْرا، وَاَتَمَّهُ نِعْمَهً ، وَاَعَمَّهُ عافِیَهً وَاَوْسَعَهُ رِزْقا، وَاَفْضَلَهُ عِتْقا مِنَ النّارِ، وَاَوْجَبَهُ رَحْمَهً، وَاَعْظَمَهُ مَغْفِرَهً وَاَ کْمَلَهُ رِضْوانا، وَاَقْرَبَهُ اِلی ما تُحِبُّ وَتَرْضی، اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْهُ اخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ

وَارْزُقْنِی الْعَوْدَ، ثُمَّ الْعَوْدَ (فیهِ) حَتّی تَرْضی وَبَعْدَ الرِّضا (وَحَتّی تُخْرِجَنی مِنَ الدُّنْیا سالِما، وَاَ نْتَ عَنّی راضٍ، وَاَ نَا لَکَ مَرْضِیٌّ)

اَللّهُمَّ اجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاَمْرِ الْمَحْتُومِ، الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی هذَا الْعامِ وَفی کُلِّ عامٍ اَلْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، اَلْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، اَلْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ (اَلْمُتَقَبَّلِ عَنْهُمْ مَناسِکُهُمْ، اَلْمُعافینَ عَلی اَسْفارِهِمْ، اَلْمُقْبِلینَ عَلی نُسُکِهِمْ) اَلْمَحْفُوظینَ فی اَنْفُسِهِمْ (وَاَدْیانِهِمْ) وَاَمْوالِهِمْ وَذَراریهِمْ، وَکُلِّ ما اَ نْعَمْتَ بِه عَلَیْهِمْ، اَللّهُمَّ اقْلِبْنی مِنْ مَجْلِسی هذا، فی شَهْری هذا، وَفی یَوْمی هذا وَفی ساعَتی هذِه، مُفْلِحا مُنْجِحا، مُسْتَجابا دُعائی، مَرْحُوما صَوْتی مَغْفُورا ذَنْبی، مُعافیً مِنَ النّارِ، وَمُعْتَقا مِنْها عِتْقا لا رِقَّ بَعْدَهُ اَبَدا، وَلا رَهْبَهً، یا رَبَّ الاَرْبابِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ اَنْ تَجْعَلَ فیما شِئْتَ وَاَرَدْتَ، وَقَضَیْتَ وَقَدَّرْتَ وَحَتَمْتَ وَاَ نْفَذْتَ اَنْ تُطیلَ عُمْری، وَاَنْ تُنْسِئَ فیاَجَلی وَاَنْ تُقَوِّیَ ضَعْفی، وَاَنْ تُغْنِیَ فَقْری، وَاَنْ تَجْبُرَ فاقَتی، وَاَنْ تَرْحَمَ مَسْکَنَتی، وَاَنْ تُعِزَّ ذُلّی، وَاَنْ تَرْفَعَ ضَعَتی، وَاَنْ تُغْنِیَ عائِلَتی وَاَنْ تُؤْنِسَ وَحْشَتی، وَاَنْ تُکْثِرَ قِلَّتی، وَاَنْ تُدِرَّ رِزْقی، فی عافِیَهٍ وَیُسْرٍ وخَفْضِ عَیْشٍ، وَاَنْ تَکْفِیَنی ما اَهَمَّنی مِنْ اَمْرِ دُنْیایَ وَاخِرَتی، وَلا تَکِلَنی اِلی نَفْسِی فَاَعْجَزَ عَنْها ، وَلا اِلَی النّاسِ فَیَرْفَضُونی وَاَنْ تُعافِیَنی فی دینی وَبَدَنی وَجَسَدی

وَرُوحی، وَوَلَدی وَاَهْلی وَاَهْلِ مَوَدَّتی وَاِخْوانی وَجیرانی مِنَ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ، اَلاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالاَمْواتِ وَاَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ بِالاَمْنِ وَالایمانِ ما اَبْقَیْتَنی، فَاِنَّکَ وَلِیّی وَمَوْلایَ، وَثِقَتی وَرَجائی، وَمَعْدِنُ مَسْاَلَتی، وَمَوضِعُ شَکْوایَ، وَمُنْتَهی رَغْبَتی، فَلا تُخَیِّبْنی فی رَجائی، یا سَیِّدی وَمَولایَ وَلا تُبْطِلْ طَمَعی وَرَجائی، فَقَدْ تَوَجَّهْتُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَقَدَّمْتُهُمْ اِلَیْکَ اَمامی وَاَمامَ حاجَتی، وَطَلِبَتی وَتَضَرُّعی وَمَسْاَلَتی فَاجْعَلْنی بِهِمْ وَجیها فِی الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ وَمِنَ الْمُقَرَّبین، فَاِنَّکَ مَنَنْتَ عَلَیَّ بِمَعْرِفَتِهِمْ، فَاخْتِمْ لی بِهِمُ السَّعادَهَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.

و در روایتی آمده است:

مَنَنْتَ عَلَیَّ بِهِمْ، فَاخْتِمْ لی بِالسَّعادَهِ والسَّلامَهِ ، وَالاْمْنِ وَالایمانِ وَالْمَغْفِرَهِ وَالرِّضْوانِ، وَالشَّهادَهِ وَالْحِفْظِ، یا مَنْزُولاً بِه کُلُّ حاجَهٍ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ ، اَ نْتَ لِکُلِّ حاجَهٍ لَنا، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَعافِنا، وَلا تُسَلِّطْ عَلَیْنا اَحَدا مِنْ خَلْقِکَ بِشَیْءٍ لا طاقَهَ لَنا بِه، وَاکْفِنا کُلَّ اَمْرٍ مِنْ اُمُورِ الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ، یا ذَا الْجَلالِ وَالاِْکْرام، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَبارِکْ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَتَرَحَّمْ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَتَحَنَّنْ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ کَاَفْضَلِ ما صَلَّیْتَ، وَبارَکْتَ، وَتَرَحَّمْتَ، وَتَحَنَّنْتَ عَلی اِبْراهیمَ وَالِ اِبْراهیمَ، اِنَّکَ حَمیدٌ مَجیدٌ.(1)

3 غسل، که مستحب موءکّد است و اهل ظاهر آن را واجب دانسته اند.(2)

بهتر است که غسل عید فطر در نهر جاری باشد، اگر میسّر نشد در زیر سقف و مکان پوشیده باشد.(3)

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص468.
2- علامه حلّی، تذکره الفقهاء، ج2، ص142.
3- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص475.

4 دعا به هنگام غسل:

چون مهیّای غسل شدی بگو:

«اَللّهُمَّ ایماناً بِکَ، وَتَصْدیقاً بِکِتابِکَ، وَاِتّباعَ سُنَّهِ نَبیِّکَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله ».

و چون از غسل فارغ شدی بگو:

«اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ کَفّارَهً لِذُنُوبی، وَطَهِّرْ دینی، اَللّهُمَّ اَذْهِبْ عَنّیِ الدَّنَسَ».(1)

5 تزیین، مستحب است پس از غسل نظیف ترین جامه هایش را بپوشد، عطر بزند، عمامه بر سر نهد، عبا بر دوش بگیرد و با متانت و وقار به سوی مصلّی حرکت کند.(2)

6 چون مهیّای خروج شد بگوید:

اَللّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ فی هذَا الْیَوْمِ، اَوْ تَعَبَّاَ، اَوْ اَعَدَّ وَاسْتَعَدَّ، لِوِفادَهٍ اِلی مَخْلُوقٍ رَجاءَ رِفْدِه وَجائِزَتِه وَنَوافِلِه، فَاِلَیْکَ یاسَیِّدی کانَتْ وِفادَتی وَتَهْیِئَتی، واِعْدادی، وَاسْتِعْدادی، رَجاءَ رِفْدِکَ وَجَوائِزِکَ، وَنَوافِلِکَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ، وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَعَلی اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ، وَوَصِیِّ رَسُولِکَ، وَصَلِّ یا رَبِّ عَلی اَئِمَّهِ الْمُؤْمِنینَ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، وَعَلِیٍّ، وَمُحَمَّدٍ وَجَعْفَرٍ وَ مُوسی وَ عَلیٍّ وَ مُحَمَّدٍ وَ عَلیٍّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُجَّهِ بْنِ الْحَسَنِ صاحِبِ الزَّمانِ. اَللّهُمَّ افْتَحْ لَهُ فَتْحا یَسیرا، وَانْصُرْهُ نَصْرا عَزیزا، اَللّهُمَّ اَظْهِرْ بِه دینَکَ، وَسُنَّهَ رَسُولِکَ حَتّی لا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخافَهَ اَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ، اَللّهُمَّ اِنّا نَرْغَبُ اِلَیْکَ فی دَوْلَهٍ کَریمَهٍ، تُعِزُّ بِهَا الْاِسْلامَ وَاَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَاَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فیها مِنَ الدُّعاهِ اِلی طاعَتِکَ وَالْقادَهِ اِلی سَبیلِکَ، وَتَرْزُقُنا بِها کَرامَهَ الدُّنْیا وَالْاٰخِرَهِ. اَللّهُمَّ ما اَنْکَرْنا مِنْ حَقٍّ فَعَرِّفْناهُ، وَما قَصُرْنا عَنْهُ فَبَلِّغْناهُ.

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص475.
2- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص653.

پس دعا کن به آن بزرگوار و نفرین کن به دشمنان ایشان و سؤال کن حاجت خود را و آخر کلام تو این باشد:

اَللّهُمَّ اسْتَجِبْ لَنا، اَللّهُمَّ اجْعَلْنا مِمَّنْ تَذَکَّرَ فَیُذَکَّرُ.(1)

و أیضاً روایت شده در اقبال از آن حضرت که فرمودند: در عیدین و جمعه وقتی که مهیّا شدی برای خروج این دعا را بخوان:

اَللّهُمَّ مَنْ تَهَیَّاَ فی هذَا الْیَوْمِ اَوْ تَعَبَّأَ، اَوْ اَعَدَّ، اَوِ اسْتَعَدَّ لِوِفادَهٍ اِلی مَخْلُوقٍ، رَجاءَ رِفْدِه وَنَوافِلِه وَفَواضِلِه وَعَطایاهُ، فَاِنَّ اِلَیْکَ یاسَیِّدی تَهْیِئَتی وَتَعْبِئَتی، وَاِعْدادی وَاسْتِعْدادی، رَجاءَ رِفْدِکَ وَجَوائِزِکَ وَنَوافِلِکَ وَفَواضِلِکَ وَعَطایاکَ، وَقَدْ غَدَوْتُ اِلی عیدٍ مِنْ اَعْیادِ اُمَّهِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُ اللّهِ عَلَیْهِ وَاِلِه، وَلَمْ اَفْدِ اِلَیْکَ الْیَوْمَ بِعَمَلٍ صالِحٍ اَثِقُ بِه قَدَّمْتُهُ، وَلاتَوَجَّهْتُ لِمَخْلُوقٍ اَمَّلْتُهُ، وَلکِنْ اَتَیْتُکَ خاضِعاً مُقِرّاً بِذُنُوبی وَاِساءَتی اِلی نَفْسی، فَیا عَظیمُ اغْفِرْ لِیَ الْعَظیمَ مِنْ ذُنُوبی، فَاِنَّهُ لایَغْفِرُ الذُّنُوبَ الْعِظامَ اِلاّ اَنْتَ، یالااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(2)

7 و در بحار و غیره این دعا از حضرت امام زین العابدین علیه السلام منقول است که: در صبح عید فطر بعد از نماز صبح و تعقیبات آن چون آفتاب طلوع کرد رو به قبله بایستد و دست مقابل صورت بگیرد و بخواند:

اِلهی وَسَیِّدی اَنْتَ فَطَرْتَنی وَابْتَدَأْتَ خَلْقی لا لِحاجَهٍ مِنْکَ اِلَیَ بَلْ تَفَضُّلاً مِنْکَ عَلَیَ، وَقَدَّرْتَ لی اَجَلاً وَرِزْقا لا اَتَعَدّاهُما، وَلایَنْقُصُنی اَحَدٌ مِنْهُما شَیْئا، وَکَنَفْتَنی مِنْکَ بِاَنْواعِ النِّعَمِ وَالْکِفایَهِ طِفْلاً وَناشِئا مِنْ غَیْرِ عَمَلٍ عَمِلْتُهُ، فَعَلِمْتَهُ مِنّی فَجازَیْتَنی عَلَیْهِ، بَلْ کَان ذلِکَ مِنْکَ تَطَوُّلاً عَلَیَ وَامْتِنانا.

1- صحیفه باقریه، ص67 د 139. اقبال، ص476.
2- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص476.

فَلَمّا بَلَغْتَ بی اَجَلَ الْکِتابِ مِنْ عِلْمِکَ بِی، وَ وَفَّقْتَنی لِمَعْرِفَهِ وَحْدانِیَّتِکَ وَالاِْقْرارِ بِرُبُوبِیَّتِکَ، فَوَحَّدْتُکَ مُخْلِصا لَمْ اَدْعُ لَکَ شَریکا فی مُلْکِکَ، وَلا مُعینا عَلی قُدْرَتِکَ، وَلَمْ اَنْسِبْ اِلَیْکَ صاحِبَهً وَلا وَلَدا. فَلَمّا بَلَغْتَ بی تَناهِی الرَّحْمَهِ مِنْکَ مَنَنْتَ عَلَیَ بِمَنْ هَدَیْتَنی بِه مِنَ الضَّلالَهِ، وَاسْتَنْقَذْتَنی بِه مِنَ الْهَلَکَهِ، وَاسْتَخْلَصْتَنی بِه مِنَ الْحَیْرَهِ وَفَکَکْتَنی بِه مِنَ الْجَهالَهِ، وَهُوَ حَبیبُکَ وَنَبِیُّکَ مُحَمَّدٌ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَ اِلِهِ اَزْلَفُ خَلْقِکَ عِنْدَکَ، وَاَکْرَمَهُمْ مَنْزِلَهً لَدَیْکَ، فَشَهِدْتُ مَعَهُ بِالْوَحْدانِیَّهِ، وَاَقْرَرْتُ لَکَ بِالرُّبُوبِیَّهِ، وَلَهُ بِالرِّسالَهِ، وَاَوْجَبْتَ لَهُ عَلَیَّ الطّاعَهَ، فَاَطَعْتُهُ کَما اَمَرْتَ، وَصَدَّقْتُهُ فیما حَتَمْتَ. وَخَصَصْتَهُ بِالْکِتابِ الْمُنْزَلِ عَلَیْهِ، وَالسَّبْعِ الْمَثانِی الْمُوحاهِ اِلَیْهِ، وَاَسْمَیْتَهُ الْقُرْانَ، وَاَکْنَیْتَهُ الْفُرْقانَ الْعَظیمَ. فَقُلْتَ جَلَّ اسْمُکَ: «وَلَقَدْ اتَیْناکَ سَبْعا مِنَ الْمَثانی وَ الْقُرْانَ الْعَظیمَ» وَقُلْتَ جَلَّ قَوْلُکَ لَهُ حینَ اخْتَصَصْتَهُ بِما سَمَّیْتَهُ مِنَ الاَْسْماءِ: «طه ما اَنْزَلنا عَلَیْکَ الْقُرْانَ لِتَشْقی». وَقُلْتَ عَزَّ قَوْلُکَ: «یس وَ الْقُرْآنِ الْحَکیمِ»، وقُلْتَ تَقَدَّسَتْ اَسْماؤُک: «ص وَالْقُرْانِ ذِی الذِّکْرِ»، وَقُلْتَ عَظُمَتْ الاؤُکَ: «ق وَالْقُرْانِ الْمَجیدِ»، فَخَصَصْتَهُ اَنْ جَعَلْتَهُ قَسَمَکَ حینَ اَسْمَیْتَهُ وَ قَرَنْتَ الْقُرْانَ بِهِ، فما فی کِتابِکَ مِنْ شاهِدِ قَسَمٍ وَالْقُرْانُ مُرْدَفٌ بِه اِلاّ وَهُوَ اسْمُهُ، وَذلِکَ شَرَفٌ شَرَّفْتَهُ بِه، وَفَضْلٌ بَعَثْتَهُ اِلَیْهِ، تَعْجُزُ الاَْلْسُنُ وَالاَْفْهامُ عَن وَصْفِ مُرادِکَ بِه، وَتَکِلُّ عَنْ عِلْمِ ثَنائِکَ عَلَیْهِ، فَقُلْتَ عَزَّ جَلالُکَ فی تَاْکیدِ الْکِتابِ وَقَبُولِ ماجاءَ بِه: «هذا کِتابُنا یَنْطِقُ عَلَیْکُمْ بِالْحَقِّ»، وَقُلْتَ عَزَزْتَ وَ جَلَلْتَ: «ما فَرَّطْنا فِی الْکِتابِ مِنْ شَیْءٍ»، وَقُلْتَ تَبارَکْتَ وَتَعالَیْتَ فی عامَّهِ ابْتِدائِه: «الآر تِلْکَ ایاتُ الْکِتابِ الْحَکیمِ»، وَ«الآر کِتابٌ اُحْکِمَتْ ایاتُهُ»، وَ«الآر کِتابٌ

اَنْزَلْناهُ»وَ«الآر تِلْکَ آیاتُ الْکِتابِ الْمُبینِ»، وَ«الآم ذلِکَ الْکِتابُ لارَیْبَ فیهِ».

وَفی اَمثالِها مِنْ سُوَرِ الطَّواسینِ وَالْحَوامیمِ فی کُلِّ ذلِکَ بَیَّنْتَ بِالْکِتابِ مَعَ الْقَسَمِ الَّذی هُوَ اسْمُ مَنِ اخْتَصَصْتَهُ لِوَحْیِکَ، وَاسْتَوْدَعْتَهُ سِرَّ غَیْبِکَ، وَاَوْضَحَ لَنا مِنْهُ شُرُوطَ فَرائِضِکَ، وَ اَبانَ عَنْ واضِحِ سُنَّتِکَ، وَاَفْصَحَ لَنا عَنِ الْحَلالِ وَالْحَرامِ، وَاَنارَ لَنا مُدْلَهِمّاتِ الظَّلامِ، وَجَنَّبَنا رُکُوبَ الاْثامِ، وَالْزَمَنَا الطّاعَةَ، وَوَعَدَنا مِنْ بَعْدِهَا الشَّفاعَةَ. فَکُنْتُ مِمَّنْ اَطاعَ اَمْرَهُ وَاَجابَ دَعْوَتَهُ، وَاسْتَمْسَکَ بِحَبْلِه، وَاَقْمْتُ الصَّلاةَ وَ اتَیْتُ الزَّکاةَ وَالْتَزَمْتُ الصِّیامَ الَّذی جَعَلْتَهُ حَقّا، فَقُلْتَ جَلَّ اسْمُکَ: «کُتِبَ عَلَیْکُمُ الصِّیامُ کَما کُتِبَ عَلَی الَّذینَ مِنْ قَبْلِکُمْ لَعَلَّکُمْ تَتَّقُونَ». ثُمَّ اِنَّکَ اَبَنْتَهُ، فَقُلْتَ عَزَزْتَ وَجَلَلْتَ: «شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ». وَقُلْتَ: «فَمَنْ شَهِدَ مِنْکُمُ الشَّهْرَ فَلْیَصُمْهُ»، وَرَغَّبْتَ فِی الْحَجِّ بَعْدَ اِذْ فَرَضْتَهُ اِلی بَیْتِکَ الَّذی حَرَّمْتَهُ. فَقُلْتَ جَلَّ اسْمُکَ: «وَللّهِ عَلَی النّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطاعَ اِلَیْهِ سَبیلاً». ثُمَّ قُلْتَ: «وَاَذِّنْ فِی النّاسِ بِالْحَجِّ یَأْتُوکَ رِجالاً وَعَلی کُلِّ ضامِرٍ یَأْتینَ مِنْ کُلِّ فَجٍّ عَمیقٍ، لِیَشْهَدُوا مَنافِعَ لَهُمْ وَیَذْکُرُوا اسْمَ اللّهِ فی اَیّامٍ مَعْلُوماتٍ عَلی ما رَزَقَهُمْ مِنْ بَهیمَهِ الاْنْعامِ».

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تَجْعَلَنی مِنَ الَّذینَ یَسْتَطیعُونَ اِلَیْهِ سَبیلاً، وَمِنَ الرِّجالِ الَّذینَ یَأْتُونَهُ لِیَشْهَدُوا مَنافِعَ لَهُمْ وَلِیُکَبِّرُوا اللّهَ عَلی ما هَداهُمْ.

وَ اَعِنِّی اللّهُمَّ عَلی جِهادِ عَدُوِّکَ فی سَبیلِکَ مَعَ وَلِیِّکَ.، کَما قُلْتَ جَلَّ قَوْلُکَ: «اِنَّ اللّهَ اشْتَری مِنَ الْمُؤْمِنینَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّهَ یُقاتِلُونَ فی سَبیلِ اللّهِ»، وَقُلْتَ جَلَّتْ اَسْماؤُکَ: «وَلَنَبْلُوَنَّکُمْ حَتّی نَعْلَمَ الْمُجاهِدینَ مِنْکُمْ وَالصّابِرینَ وَنَبْلُوَا اَخْبارَکُمْ»، اَللّهُمَّ فَاَرِنی ذلِکَ السَّبیلَ حَتّی اُقاتِلَ فیهِ بِنَفْسی وَ مالی طَلَبَ رِضاکَ فَاَکُونَ فیهِ مِنَ الْفائِزینَ.

اِلهی اَیْنَ الْمَفَرُّ عَنْکَ؟ فَلا یَسَعُنی بَعْدَ ذلِکَ اِلاّ حِلْمُکَ، فَکُنْ بی رَؤُوفا رَحیما، وَاقْبَلْنی وَتَقَبَّلْ مِنّی وَاَعْظِمْ لی فی هذَا الْیَوْمِ بَرکَهَ الْمَغْفِرَهِ وَمَثُوبَهَ الاَْجْرِ، وَاَرِنی صِحَّهَ التَّصْدیقِ بِما سَاَلْتُ، وَاِنْ اَنْتَ عَمَّرْتَنی اِلی عامِ مِثْلِه وَیَوْمٍ مِثْلِه وَلَمْ تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنّی فَاَعِنّی بِالتَّوْفیقِ عَلی بُلُوغِ رِضاکَ. وَ اَشْرِکْنی یا اِلهی فی هذَا الْیَوْمِ فی دُعاءِ مَنْ اَجَبْتَهُ مِنَ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَاَشْرِکْهُمْ فی دُعائی اِذا اَجَبْتَنی فی مَقامی هذا بَیْنَ یَدیْکَ، فَاِنّی راغِبٌ اِلَیْکَ لِی وَلَهُمْ، وَعائِذٌ بِکَ لی وَلَهُمْ، فَاسْتَجِبْ لی وَلَهُمْ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(1)

8 و در مصباح کفعمی رحمه الله این دعا منقول است که: چون به سوی نماز رود در راه بخواند تا برسد به امام در نماز و اگر چیزی از آن فوت شد بعد از نماز بخواند:

اللّهُمَّ إِلَیْکَ وَجَّهْتُ وَجْهی، وَعَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ، اللّهُ أَکْبَرُ کَما هَدِینا، اللّهُ أَکْبَرُ إِلهُنا وَمَوْلانا، اللّهُ أَکْبَرُ عَلی ما أَوْلانا وَحُسْنِ ما أَبْلانا، اللّهُ أَکْبَرُ وَلِیُّنَا الَّذِی اَجْتَبانا، اللّهُ أَکْبَرُ رَبُّنَا الَّذِی بَرَأَنا، اللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی أَنْشَأنا.

اللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی بِقُدْرَتِهِ هَدینا، اللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی خَلَقَنا فَسَوّینا، اللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی بِدِینِهِ حَبانا، اللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی مِنْ فِتْنَتِهِ عافانا، اللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی بِالاْءِسْلامِ اَصْطَفانا، اللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی فَضَّلَنا بِالاْءِسْلامِ عَلی مَنْ سِوانا، اللّهُ أَکْبَرُ وَأَکْبَرُ سُلْطاناً، اللّهُ أَکْبَرُ وَأَعْلا بُرْهاناً، اللّهُ أَکْبَرُ وَأَجَلُّ سُبْحاناً.

اللّهُ أَکْبَرُ وَأَقْدَمُ إِحْساناً، اللّهُ أَکْبَرُ وَأَعَزُّ غُفْراناً، اللّهُ أَکْبَرُ وَأَسْنی شَأْناً، اللّه ُ أَکْبَرُ ناصِرُ مَنِ اسْتَنْصَرَ، اللّهُ أَکْبَرُ ذُو الْمَغْفِرَهِ لِمَنِ اسْتَغْفَرَ، اللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی خَلَقَ وَصَوَّرَ. اَللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی أَماتَ وَأَقْبَرَ، اللّهُ أَکْبَرُ الَّذِی إِذا شاءَ أَنْشَرَ، اللّهُ أَکْبَرُ وَأَعْلا وَأَکْبَرُ، اللّهُ أَکْبَرُ وَأَقْدَسُ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ وَأَطْهَرُ، اللّهُ أَکْبَرُ رَبُّ الْخَلْقِ وَالْبَرِّ وَالْبَحْرِ، اللّهُ أَکْبَرُ

1- صحیفه سجادیه، ص309 د144.

كُلَّما سَبَّحَ اللّهَ شَیْءٌ وَکَبَّرَ، اللّهُ أَکْبَرُ کَما یُحِبُّ رَبُّنا أَنْ یُکَبَّرَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ، وَنَبِیِّکَ وَصَفِیِّکَ، وَنَجِیبِکَ وَأَمِینِکَ، وَحَبِیبِکَ وَصَفْوَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَخَلِیلِکَ وَخاصَّتِکَ، وَخِیَرَتِکَ مِنْ بَرِیَّتِکَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ، عَبْدِکَ الَّذِی هَدَیْتَنا بِهِ مِنَ الْجَهالَهِ، وَبَصَّرْتَنا بِهِ مِنَ الْعَمی، وَأَقَمْتَنا بِهِ عَلَی الْمَحَجَّهِ الْعُظْمَی وَسَبِیلِ التَّقْوَی، وَکَما أَرْشَدْتَنا وَأَخْرَجْتَنا بِهِ مِنَ الْغَمَراتِ الی جَمِیعِ الْخَیْراتِ، وَأَنْقَذْتَنا بِهِ مِنْ شَفاجُرُفِ الْهَلَکاتِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، أَفْضَلَ وَأَکْمَلَ، وَأَشْرَفَ وَأَکْبَرَ، وَأَطْهَرَ وَاَطْیَبَ، وَأَتَمَّ وَأَعَمَّ، وَأَزْکی وَأَنْمی، وَأَحْسَنَ وَأَجْمَلَ ما صَلَّیْتَ عَلی أَحَدٍ مِنَ الْعالَمِینَ. اللّهُمَّ شَرِّفْ بُنْیانَهُ، وَعَظِّمْ بُرْهانَهُ، وَأَعْلِ مَکانَهُ، وَکَرِّمْ فِی الْقِیامَهِ مَقامَهُ، وَعَظِّمْ عَلی رُؤُوسِ الْخَلائِقِ حالَهُ.

اللّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ یَوْمَ الْقِیامَهِ، أَقْرَبَ الْخَلْقِ مِنْکَ مَنْزِلَهً، وَأَعْلاهُمْ مِنْکَ مَکاناً، وَأَفْسَحَهُمْ لَدَیْکَ مَنْزِلَهً وَمَجْلِساً، وَأَعْظَمَهُمْ عِنْدَکَ شَرَفاً، وَأَرْفَعَهُمْ مَنْزِلاً، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالأَئِمَّهِ الْهُدَی الْمُهْتَدِینَ، وَالْحُجَجِ عَلی خَلْقِکَ، وَالأَءِدِلاَّءِ عَلی سَبِیلِکَ، وَالْبابِ الَّذِی مِنْهُ یُوءْتی، وَالتَّراجِمَهِ لِوَحْیِکَ، کَما سَنُّوا سُنَّتَکَ، النّاطِقِینَ بِحِکْمَتِکَ، وَالشُّهَداءِ عَلی خَلْقِکَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی وَلِیِّکَ الْمُنْتَظِرِ أَمْرَکَ، الْمُنْتَظَرِ لِفَرَجِ أَوْلِیائِکَ.

اللّهُمَّ اشْعَبْ بِهِ الصَّدْعَ، وَارْتُقْ بِهِ الْفَتْقَ، وَأَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ، وَأَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ، وَزَیِّنْ بِطُولِ بَقائِهِ الأَءَرْضَ، وَأَیِّدْهُ بِنَصْرِکَ، وَانْصُرْهُ بِالرُّعْبِ، وَقَوِّ ناصِرَهُمْ، وَاخْذُلْ خاذِلَهُمْ، وَدَمْدِمْ عَلی مَنْ نَصَبَ لَهُمْ، وَدَمِّرْ عَلی مَنْ غَشَّهُمْ، وَاقْصِمْ بِهِمْ رُؤُوسَ الضَّلالَهِ، وَشارِعَهَ الْبِدَعِ، وَمُمِیتَهَ السُّنَّهِ، وَالْمُتَعَزِّزِینَ بِالْباطِلِ، وَأَعِزَّ بِهِمُ الْمُوءْمِنِینَ، وَأَذِلَّ بِهِمُ الْکاذِبِینَ وَالْمُنافِقِینَ وَجَمِیعَ الْمُلْحِدِینَ وَ

الْمُخالِفِينَ، فِی مَشارِقِ الْأَرْضِ وَمَغارِبِها یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ. اللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی جَمِیعِ الْمُرْسَلِینَ وَالنَّبِیِّینَ، الَّذِینَ بَلَّغُوا عَنْکَ الْهُدی، وَاعْتَقَدُوا لَکَ الْمَواثِیقَ بِالطّاعَهِ، وَدَعَوُا الْعِبادَ إِلَیْکَ بِالنَّصِیحَهِ، وَصَبَرُوا عَلی ما لَقُوا مِنَ الْأَذی فِی جَنْبِکَ. اللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلَیْهِمْ، وَعَلی ذَرارِیهِمْ وَأَهْلِ بُیُوتاتِهِمْ وَأَهْلِ مَوَدّاتِهِمْ، وَأَزْواجِهِمُ الطّاهِراتِ، وَجَمِیعِ أَشْیاعِهِمْ، مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمِینَ وَالْمُسْلِماتِ، الْأَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْواتِ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِمْ جَمِیعاً، فِی هذِهِ السّاعَهِ، وَفِی هذَا الْیَوْمِ، وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ. اللّهُمَّ اخْصُص أَهْلَ بَیْتِ نَبِیِّنا مُحَمَّدٍ، الْمُبارَکِینَ السّامِعِینَ الْمُطِیعِینَ، الَّذِینَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِیراً، بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ وَنَوامِی بَرَکاتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(1)

9 و در مصباح کفعمی و غیره منقول است که چون متوجّه نماز شدی بخوان:

اللّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ فِی هذَا الْیَوْمِ، أَوْ تَعَبَّأَ، أَوْ أَعَدَّ وَاسْتَعَدَّ لِوَفادَهٍ إِلی مَخْلُوقٍ، رَجاءَ رِفْدِهِ وَطَلَبَ جَوائِزِه وَفَواضِلِهِ وَنَوافِلِهِ، فَإِلَیْکَ یا سَیِّدِی وَفادَتِی وَتَهْیِأَتِی وَتَعَبَاتِی وَإِعْدادِی وَاسْتِعْدادِی، رَجاءَ رِفْدِکَ وَجَوائِزِکَ وَنَوافِلِکَ.

فَلا تُخَیِّبِ الْیَوْمِ رَجائِی یا مَوْلایَ، یا مَنْ لا یَخِیبُ عَلَیْهِ سائِلٌ وَلا یَنْقُصُهُ نائِلٌ، إِنِّی لَمْ آتِکَ الْیَوْمَ بَعَمَلٍ صالِحٍ قَدَّمْتُهُ وَلا شَفاعَه مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ، وَلکِنْ اَتَیْتُکَ مُقِرّاً بِالظُّلْمِ وَالْإِساءَهِ عَلی نَفْسِی وَلا حُجَّهَ لِی وَلا عُذْرَ، فَأَسْأَلُکَ یا رَبِّ أَنْ تُعْطِیَنِی مَسْأَلَتِی وَتَقْلِبَنِی بِرَغْبَتِی وَلا تَرُدَّنِی مَجْبُوهاً وَلا خائِباً، یا عَظِیمُ یا عَظِیمُ یا عَظِیمُ أَرْجُوکَ لِلْعَظِیمِ، أَسْأَلُکَ یا عَظِیمُ أَنْ تَغْفِرَ لِیَ الْعَظِیم، لا إِلهَ إِلاّ أَنتَ، أَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِی خَیْرَ هذَا الْیَوْمِ الَّذی

1- صحیفه مهدیه، ص351 د134 قطعه. اقبال، ص484.

شَرَّفْتَهُ وَفَضَّلْتَهُ وَتَغْسِلَنِی فِیهِ مِنْ جَمِیعِ ذُنُوبِی وَخَطایایَ، وَزِدْنی مِنْ فَضْلِکَ إِنَّکَ أَنْتَ الْوَهّابُ.(1)

و سنّت است که نماز عید را در زیر آسمان بخوانند و بر روی خاک باشد.

10 چنانچه در چند خبر وارد شده و در اقبال این دعا از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون بایستد رو به قبله برای نماز تکبیر بگوید و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدَیْکِ، هارِبٌ مِنْکَ اِلَیْکَ، اَتَیْتُکَ وافِدا اِلَیْکَ تائِباً مِنْ ذُنُوبی اِلَیْکَ، زائِرا (لَکَ) وَحَقُّ الزّائِرِ عَلَی الْمَزُورِ التُّحْفَهُ، فَاجْعَلْ تُحْفَتی مِنْکَ وَتُحْفَتُکَ لی رِضاکَ وَ الْجَنَّهَ، اَللّهُمَّ اِنَّکَ عَظَّمْتَ حُرْمَهَ شَهْرِ رَمَضانَ، ثُمَّ اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، اَیْ رَبِّ وَجَعَلْتَ فیهِ لَیْلَهً خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، ثُمَّ مَنَنْتَ عَلَیَّ بِصِیامِه وَقِیامِه، فیما مَنَنْتَ عَلَیَّ، فَتَمِّمْ عَلَیَّ مَنَّکَ وَرَحْمَتَکَ

اَیْ رَبِّ اِنَّ لَکَ فیهِ عُتَقاءَ، فَاِنْ کُنْتُ مِمَّنْ اَعْتَقْتَنی فیهِ فَتَمِّمْ عَلَیَّ، وَلا تَرُدَّنی فی ذَنْبٍ ما اَبْقَیْتَنی وَاِنْ لَمْ تَکُنْ فَعَلْتَ یا رَبِّ، لِضَعْفِ عَمَلٍ اَوْ لِعِظَمِ ذَنْبٍ فَبِکَرَمِکَ وَفَضْلِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَکِتابِکَ الَّذی اَنْزَلْتَ فی شَهْرِ رَمَضانَ لَیْلَهِ اَلْقَدْرِ، وَما اَنْزَلْتَ فیها، وَحُرْمَهِ مَنْ عَظَّمْتَ فیها، وَبِمُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلامُ وَصَلَواتُکَ، وَبِکَ یا اَللّهُ اَتَوَجَّهُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَبِمَنْ بَعْدَهُ، صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، اَتَوَجَّهُ بِکُمْ اِلَی اللّهِ، یا اَللّهُ اَعْتِقْنی فیمَنْ اَعْتَقْتَ السّاعَهَ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله .(2)

11 طریقه نماز بنابر آنچه سید در اقبال فرموده دوازده تکبیر دارد هفت تکبیر در رکعت اوّل و پنج تکبیر در دوّم به این طریق که یک تکبیر می گوید یعنی تکبیره الاحرام ومی خواند حمد و«سبّح اسم ربّک الاعلی» را وقنوت می خواند به این دعا:

اللّهُمَّ أَنْتَ أَهْلُ الْکِبْرِیاءِ وَالْعَظَمَهِ، وَأَهْلُ الْجُودِ وَالْجَبَرُوتِ، وَأَهْلُ الْعَفْوِ

1- کفعمی، المصباح، ص865 .
2- صحیفه صادقیه، ص473 د588.

وَالرَّحْمَهِ، وَأَهْلُ التَّقْوی وَالْمَغْفِرَهِ، أَسْأَلُکَ بِحَقِّ هذَا الْیَوْمِ، الَّذِی جَعَلْتَهُ لِلْمُسْلِمِینَ عِیداً، وَلِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ ذُخْراً وَشَرَفاً وَمَزِیداً، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُدْخِلَنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُخْرِجَنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ خَیْرَ ما سَأَلَکَ بِهِ عِبادُکَ الصّالِحُونَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِمَّا اسْتَعاذَ مِنْهُ عِبادُکَ الصّالِحُونَ.(1)

و اگر نتواند این دعا را بخواند، بخواند آنچه بتواند و تکبیر دوّم را بگوید و قنوت بخواند به همین دعا و تکبیر سوّم را بگوید و قنوت بخواند به همین دعا و همچنین تا شش تکبیر و تکبیر هفتم را بگوید و به رکوع رود و سجدتین به جای آورد و برخیزد برای رکعت دوم پس بخواند حمد و والشّمس وضحیها را و تکبیر بگوید و قنوت بخواند به دعای مذکور و همچنین تا چهار تکبیر و تکبیر پنجم را بگوید و رکوع و سجده را به جای آورد و تشهد و سلام دهد، پس تسبیح فاطمه علیهاالسلام را بگوید و تکبیری که در شب فطر گذشت بخواند.

12 این دعا را بخواند که در اقبال روایت کرده:

اللّهُمَّ إِنِّی سَأَلْتُکَ أَنْ تَرْزُقَنِی صِیامَ شَهْرِ رَمَضانَ، وَأَنْ تُحْسِنَ مَعُونَتِی عَلَیْهِ، وَأَنْ تُبَلِّغَنِی اسْتِتْمامَهُ وَفِطْرَهُ، وَأَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ فِی ذلِکَ بِعِبادَتِکَ، وَحُسْنِ مَعُونَتِکَ، وَتَسْهِیلِ أَسْبابِ تَوْفِیقِکَ وَأَحْسَنْتَ مَعُونَتِی عَلَیْهِ، وَفَعَلْتَ ذلِکَ بِی، وَعَرَّفْتَنِی حُسْنَ صَنِیعِکَ، وَکَرِیمَ إِجابَتِکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ما رَزَقْتَنِی مِنْ ذلِکَ، وَعَلی ما أَعْطَیْتَنِی مِنْهُ.

اللّهُمَّ وَهذا یَوْمٌ عَظَّمْتَ قَدْرَهُ، وَکَرَّمْتَ حالَهُ، وَشَرَّفْتَ حُرْمَتَهُ، وَجَعَلْتَهُ عِیداً لِلْمُسْلِمِینَ، وَأَمَرْتَ عِبادَکَ أَنْ یَبْرُزُوا لَکَ فِیهِ، لِتُوَفّی کُلُّ نَفْسٍ ما عَمِلَتْ

1- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ص495.

وَثَوابَ ما قَدَّمَتْ، وَلِتُفَضِّلَ عَلى أَهْلِ النَّقْصِ فِى الْعِبادَهِ، وَالتَّقْصِيرِ فِى الاِجْتِهادِ فِى أَداءِ الْفَرِيضَهِ مِمّا لا يَمْلِكُهُ غَيْرُکَ، وَلا يَقْدِرُ عَلَيْهِ سِواکَ.

اللّهُمَّ وَقَدْ وافاکَ فِى هذَا الْيَوْمِ فِى هذَا الْمَقامِ، مَنْ عَمِلَ لَکَ عَمَلاً، قَلَّ ذلِکَ الْعَمَلُ أَوْ کَثُرَ، کُلُّهُمْ يَطْلُبُ أَجْرَ ما عَمِلَ، وَيَسْأَلُ الزِّيادَهَ مِنْ فَضْلِکَ فِى ثَوابِ صَوْمِهِ لَکَ وَعِبادَتِهِ إِيّاکَ، عَلى حَسَبِ ما قُلْتَ يَسْئَلُهُ مَنْ فِى السَّماواتِ وَالاَْرْضِ کُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِى شَأْنٍ. اللّهُمَّ وَأَنَا عَبْدُکَ الْعارِفُ بِما أَلْزَمْتَنِى، وَالْمُقِرُّ بِما أَمَرْتَنِى، الْمُعْتَرِفُ بِنَقْصِ عَمَلِى وَالتَّقْصِيرُ فِى اجْتِهادِى، وَالْمُخِلُّ بِفَرْضِکَ عَلَىَّ، وَالتّارِکُ لِما ضَمِنْتُ لَکَ عَلى نَفْسِى.

اللّهُمَّ وَقَدْ صُمْتُ، فَشُبْتُ صَوْمِى لَکَ فِى أَحْوالِ الْخَطاءِ وَالْعَمْدِ، وَالنِّسْيانِ وَالذِّکْرِ وَالْحِفْظِ، بِأَشْياءَ نَطَقَ بِها لِسانِى، أَوْ رَأَتْها عَيْنِى وَهَوَتْها نَفْسِى، أَوْ مالَ إِلَيْها هَوىَ وَأَحَبَّها قَلْبِى، أَوْ اشْتَهَتْها رُوحِى، أَوْ بَسَطْتُ إِلَيْها يَدِى، أَوْ سَعَيْتُ إِلَيْها بِرِجْلِى، مِنْ حَلالِکَ الْمُباحِ بِأَمْرِکَ، إِلى حَرامِکَ الْمَحْظُورِ بِنَهْيِکَ.

اللّهُمَّ وَکُلُّ ما کانَ مِنِّى مُحْصىً عَلَىَّ غَيْرَ مُخِلٍّ بِقَلِيلٍ وَلا کَثِيرٍ، وَلا صَغِيرٍ وَلا کَبِيرٍ، اللّهُمَّ وَقَدْ بَرَزْتُ إِلَيْکَ وَخَلَوْتُ بِکَ، لاِءَعْتَرِفَ لَکَ بِنَقْصِ عَمَلِى، وَتَقْصِيرِى فِيما يُلْزِمُنِى، وَأَسْأَلُکَ الْعَوْدَ عَلَىَّ بِالْمَغْفِرَهِ وَالْعائِدَهِ الْحَسَنَهِ عَلَىَّ، بِأَحْسَنِ رَجائِى وَأَفْضَلِ أَمَلِى وَأَکْمَلِ طَمَعِى فِى رِضْوانِکَ.

اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِى کُلَّ نَقْصٍ، وَکُلَّ تَقْصِيرٍ، وَکُلَّ إِساءَهٍ، وَکُلَّ تَفْرِيطٍ، وَکُلَّ جَهْلٍ، وَکُلَّ عَمْدٍ، وَکُلَّ خَطَأٍ دَخَلَ عَلَىَّ، فِى شَهْرِى هذا، وَفِى صَوْمِى لَهُ، وَفِى فَرْضِکَ عَلَىَّ، وَهَبْهُ لِى، وَتَصَدَّقْ بِهِ عَلَىَّ، وَتَجاوَزْ لِى عَنْهُ. يا غايَهَ کُلِّ رَغْبَهٍ، وَيا مُنْتَهى کُلِّ مَسْأَلَهٍ، وَاقْلِبْنِى مِنْ وَجْهِى هذا، وَقَدْ عَظَّمْتَ فِيهِ جائِزَتِى، وَأَجْزَلْتَ فِيهِ عَطِيَّتِى وَکَرَّمْتَ فِيهِ حِبائِى وَتَفَضَّلْتَ عَلَىَّ،

بِأَفْضَلِ مِنْ رَغْبَتِی وَأَعْظَمِ مِنْ مَسْأَلَتِی یا إِلهِی.

یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِکَ شَیْءٌ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِی ذُنُوبِی، الْعَمْدَ مِنْها وَالْخَطَأَ، فِی هذَا الْیَوْمِ، وَفِی هذِهِ السَّاعَهِ. یا رَبَّ کُلِّ شَیْءٍ وَوَلِیَّهُ، افْعَلْ ذلِکَ بِی، وَثُبْ بِمَنِّکَ وَفَضْلِکَ وَرَأفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ عَلَیَّ، تَوْبَهً نَصُوحاً لا أَشْقی بَعْدَها أَبَداً.

یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، لَکَ الاَسْمْثالُ الْعُلْیا وَالاَسْماءُ الْحُسْنی، أَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّکِّ بَعْدَ الْیَقِینِ، وَمِنَ الْکُفْرِ بَعْدَ الاِیمانِ. یا إِلهِی اغْفِرْ لِی، یا إِلهِی تَفَضَّلْ عَلَیَّ، یا إِلهِی ثُبْ عَلَیَّ، یا إِلهِی ارْحَمْنِی، یا إِلهِی ارْحَمْ فَقْرِی، یا إِلهِی ارْحَمْ ذُلِّی، یا إِلهِی ارْحَمْ مَسْکَنَتِی، یا إِلهِی ارْحَمْ عَبْرَتِی، یا إِلهِی لا تُخَیِّبْنِی وَأَنَا أَدْعُوکَ، وَلا تُعَذِّبْنِی وَأَنَا أَسْتَغْفِرُکَ . اَللّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ لِنَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ: «وَ ما کانَ اللّهُ لِیُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِیهِمْ وَما کانَ اللّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ یَسْتَغْفِرُونَ»(1) أَسْتَغْفِرُکَ یا رَبِّ وَأَتُوبُ إِلَیْکَ، أَسْتَغْفِرُ اللّهَ أَسْتَغْفِرُ اللّهَ مِنْ جَمِیعِ ذُنُوبِی کُلِّها، ما تَعَمَّدْتُ مِنْها وَما أَخْطَأْتُ، وَما حَفِظْتُ وَ ما نَسِیتُ. اللّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ لِنَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ الصَّلاهُ وَالسَّلامُ: «وَإِذا سَأَلَکَ عِبادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِیبٌ أُجِیبُ دَعْوَهَ الدّاعِ إِذا دَعانِ فَلْیَسْتَجِیبُوا لِی وَلْیُوءْمِنُوا بِی لَعَلَّهُمْ یَرْشُدُونَ»(2) اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی، فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی، إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الاَوْصِیاءِ الْمَرْضِیِّینَ، بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ، وَبارِکْ عَلَیْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَکاتِکَ، وَأَدْخِلْنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَهُمْ فِیهِ، وَأَخْرِجْنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَهُمْ مِنْهُ، فِی الدُّنْیا وَالاَخِرَهِ، یا

1- سوره انفال، آیه 33.
2- سوره بقره، آیه 186 .

أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعْتِقْ رَقَبَتِى مِنَ النّارِ، عِتْقاً بَتِلاً لا رِقَّ بَعْدَهُ أَبَداً، وَلا حِرْقَ بِالنّارِ، وَلا ذُلَّ، وَلا وَحْشَةَ، وَلا رُعْبَ وَلا رَوْعَةَ، وَلا فَزَعَةَ وَلا رَهْبَةَ بِالنّارِ، وَمُنَّ عَلَىَّ بِالْجَنَّهِ بِأَفْضَلِ حُظُوظِ أَهْلِها، وَأَشْرَفِ كَراماتِهِمْ، وَأَجْزَلِ عَطائِکَ لَهُمْ، وَأَفْضَلِ جَوائِزِکَ إِيّاهُمْ، وَخَيْرِ حِبائِکَ لَهُمْ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَقْلِبْنِى مِنْ مَجْلِسِى هذا، وَمِنْ مَخْرَجِى هذا، وَلا تَبْقِ لِى فِيما بَيْنِى وَبَيْنَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، ذَنْباً إِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا خَطِيئَةً إِلاّ مَحَوْتَها، وَلا عَثْرَةً إِلاّ أَقَلْتَها، وَلا فاضِحَةً إِلاّ صَفَحَتْ عَنْها، وَلا جَرِيرَةً إِلاّ خَلَّصْتَ مِنْها، وَلا سَيِّئَةً إِلاّ وَهَبْتَها لِى، وَلا كُرْبَةً إِلاّ وَقَدْ خَلَّصْتَنِى مِنْها، وَلا دَيْناً إِلاّ قَضَيْتَهُ، وَلا عائِلَةً إِلاّ أَغْنَيْتَها، وَلافاقَةً إِلاّ سَدَدْتَها، وَلا عَرْياً إِلاّ كَسَوْتَهُ.

وَلا مَرِيضاً إِلاّ شَفَيْتَهُ، وَلا سَقِيماً إِلاّ داوَيْتَهُ، وَلا هَمّاً إِلاّ فَرَّجْتُهُ، وَلا غَمّاً إِلاّ أَذْهَبْتَهُ، وَلا خَوْفاً إِلاّ آمَنْتَهُ، وَلا عُسْراً إِلاّ يَسَّرْتَهُ، وَلا ضَعْفاً إِلاّ قَوَّيْتَهُ، وَلا حاجَةً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْيا وَالآخِرَهِ إِلاّ قَضَيْتَها، عَلى أَفْضَلِ الاَْمَلِ وَأَحْسَنِ الرَّجاءِ وَأَكْمَلِ الطَّمَعِ، إِنَّکَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ.

اللّهُمَّ إِنَّکَ أَمَرْتَنِى بِالدُّعاءِ، وَدَلَلْتَنِى عَلَيْهِ، فَسَأَلْتُکَ، وَوَعَدْتَنِى الاِْجابَهَ، فَتَنَجَّزْتُ بِوَعْدِکَ، وَأَنْتَ الصّادِقُ الْقَوْلِ الْوَفِىُّ الْعَهْدِ، اللّهُمَّ وَقَدْ قُلْتَ: «ادْعُونِى أَسْتَجِبْ لَكُمْ»(1) وَقُلْتَ: «وَ سْئَلُوا اللّهَ مِنْ فَضْلِهِ»(2) وَقُلْتَ: «وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِى كانُوا يُوعَدُونَ»(3) اللّهُمَّ وَأَنَا أَدْعُوکَ كَما أَمَرْتَنِى مُتَنَجِّزاً لِوَعْدِکَ، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعْطِنِى كُلَّ ما وَعَدْتَنِى، وَكُلَّ أُمْنِيَّتِى، وَكُلَّ

1- سوره غافر، آيه 60.
2- سوره نساء، آيه 32.
3- سوره احقاف، آيه 16.

سُوءْلِی، وَکُلَّ هَمِّی، وَکُلَّ نَهْمَتِی(1)، وَکُلَّ هَوایَ، وَکُلَّ مَحَبَّتِی، وَاجْعَلْ ذلِکَ کُلَّهُ سائِحاً فِی جَلالِکَ، ثابِتاً فِی طاعَتِکَ، مُتَرَدِّداً فِی مَرْضاتِکَ، مُتَصَرِّفاً فِیما دَعَوْتَ إِلَیْهِ، غَیْرَ مَصْرُوفٍ مِنْهُ، قَلِیلاً وَلا کَثِیراً، فِی شَیْءٍ مِنْ مَعاصِیکَ، وَلا فِی مُخالَفَهِ لِاءَمْرِکَ، إِلهُ الْحَقِّ رَبِّ الْعالَمِینَ. اللّهُمَّ وَکَما وَفَّقْتَنِی لِدُعائِکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَوَفِّقْ لِی إِجابَتَکَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ.

اللّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ، أَوْ تَعَبَّأَ، أَوْ أَعَدَّ، أَوِ اسْتَعَدَّ، لِوِفادَهٍ إِلی مَخْلُوقٍ، رَجاءَ رِفْدِهِ وَجَوائِزِهِ وَنَوافِلِهِ وَفَضائِلِهِ وَعَطایاهُ، فَالَیْکَ یا سَیِّدِی کانَتْ تَهْیِئَتِی وَتَعْبِئَتِی، وَإِعْدادِی، وَاسْتِعْدادِی، رَجاءَ رِفْدِکَ وَجَوائِزِکَ وَفَواضِلِکَ، وَنَوافِلِکَ وَعَطایاکَ. وَقَدْ غَدَوْتُ إِلی عِیدٍ مِنْ أَعْیادِ اُمَّهِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ السَّلامُ، وَلَمْ آتِکَ الْیَوْمَ بِعَمَلٍ صالِحٍ أَثِقُ بِهِ قَدَّمْتُهُ، وَلا تَوَجَّهْتُ بِمَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ. وَلکِنِّی أَتَیْتُکَ خاضِعاً مُقِرّاً بِذُنُوبِی، وَإِساءَتِی إِلی نَفْسِی، وَلا حُجَّهَ لِی وَلا عُذْرَ لِی، أَتَیْتُکَ أَرْجُو عَظِیمَ عَفْوِکَ الَّذِی عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخاطِئِینَ، وَأَنْتَ الَّذِی غَفَرْتَ لَهُمْ عَظِیمَ جُرْمِهِمْ، وَلَمْ یَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلی عَظِیمِ جُرْمِهِمْ، أَنْ عُدْتَ عَلَیْهِمْ بِالرَّحْمَهِ، فَیامَنْ رَحْمَتُهُ واسِعَهٌ، وَفَضْلُهُ عَظِیمٌ.

یا عَظِیمُ یا عَظِیمُ یا عَظِیمُ، یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَعُدْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ، وَامْنُنْ عَلَیَّ بِعَفْوِکَ وَعافِیَتِکَ، وَتَعَطَّفْ عَلَیَّ بِفَضْلِکَ، وَأَوْسِعْ عَلَیَّ رِزْقَکَ. یا رَبِّ! إِنَّهُ لَیْسَ یَرُدُّ غَضَبَکَ إِلاّ حِلْمُکَ، وَلا یَرُدُّ سَخَطَکَ إِلاّ عَفْوُکَ، وَلا یُجِیرُ مِنْ عِقابِکَ إِلاّ رَحْمَتُکَ، وَلا یُنْجِینِی مِنْکَ إِلاّ التَّضَرُّعُ إِلَیْکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَهَبْ لِی یا إِلهِی فَرَجاً بِالْقُدْرَهِ الَّتِی بِها تُحْیِی أَمْواتَ الْعِبادِ، وَبِها تَنْشُرُ مَیْتَ الْبِلادِ. وَلا تُهْلِکْنِی یا إِلهِی غَمّاً

1- «تَهْمَتی» در مصدر به این شکل آمده است.

حَتّى تَسْتَجِيبَ لِى، وَتُعَرِّفَنِى الاْءِجابَهَ فِى دُعائِى، وَأَذِقْنِى طَعْمَ الْعافِيَهِ إِلى مُنْتَهى أَجَلِى، وَلاتُشْمِتْ بِى عَدُوِّى، وَلا تُسَلِّطْهُ عَلَىَّ، وَلا تُمَكِّنْهُ مِنْ عُنُقِى.

يا رَبِّ! إِنْ رَفَعْتَنِى فَمَنْ ذَا الَّذِى يَضَعُنِى، وَإِنْ وَضَعْتَنِى فَمَنْ ذَا الَّذِى يَرْفَعُنِى، وَمَنْ ذَا الَّذِى يَرْحَمُنِى إِنْ عَذَّبْتَنِى، وَمَنْ ذَا الَّذِى يُعَذِّبُنِى إِنْ رَحِمْتَنِى، وَمَنْ ذَا الَّذِى يُكْرِمُنِى إِنْ أَهَنْتَنِى، وَمَنْ ذَا الَّذِى يُهِينُنِى إِنْ أَكْرَمْتَنِى، وَإِنْ أَهْلَكْتَنِى فَمَنْ ذَا الَّذِى يُعْرِضُ لَكَ فِى عَبْدِكَ، أَوْ يَسْأَلُكَ عَنْ أَمْرِهِ. وَقَدْ عَلِمْتُ يا إِلهِى أَنَّهُ لَيْسَ فِى حُكْمِكَ جَوْرٌ وَلا ظُلْمٌ وَلا فِى عُقُوبَتِكَ عَجَلَهٌ، وَإِنَّما يَعْجَلُ مَنْ يَخافُ الْفَوْتَ. وَإِنَّما يَحْتاجُ إِلى الظُّلْمِ الضَّعِيفُ، وَقَدْ تَعالَيْتَ عَنْ ذلِكَ سَيِّدِى عُلُوّاً كَبِيراً.

اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَلا تَجْعَلْنِى لِلْبَلاءِ غَرَضاً، وَلا لِنَقِمَتِكَ نَصَباً، وَمَهِّلْنِى وَنَفِّسْنِى، وَأَقِلْنِى عَثْرَتِى، وَ ارْحَمْ تَضَرُّعِى، وَلا تُتْبِعْنِى بِبَلاءٍ عَلى أَثَرِ بَلاءٍ، فَقَدْ تَرى ضَعْفِى وَقِلَّهَ حِيلَتِى وَتَضَرُّعِى إِلَيْكَ.

أَعُوذُ بِكَ اللّهُمَّ الْيَوْمَ مِنْ غَضَبِكَ، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَعِذْنِى، وَأَسْتَجِيرُ بِكَ مِنْ سَخَطِكَ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَجِرْنِى، وَأَسْتَرْحِمُكَ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَارْحَمْنِى، وَأَسْتَهْدِيكَ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاهْدِنِى، وَأَسْتَنْصِرُكَ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَانْصُرْنِى، وَأَسْتَكْفِيكَ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاكْفِنِى، وَأَسْتَرْزِقُكَ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِى، وَأَسْتَعْصِمُكَ فِيما بَقِىَ مِنْ عُمْرِى، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاعْصِمْنِى، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِى فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِى، فَإِنِّى لَنْ أَعُودَ لِشَىْءٍ كَرِهْتَهُ إِنْ شِئْتَ ذلِكَ. يا رَبِّ، يا حَنّانُ يا مَنّانُ، يا ذَا الْجَلالِ وَالإِكْرامِ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

وَاسْتَجِبْ لِی جَمِیعَ ما سَأَلْتُکَ، وَطَلَبْتُهُ مِنْکَ، وَرَغِبْتُ فِیهِ إِلَیْکَ، وَأَرِدْهُ وَقَدِّرْهُ، وَاقْضِهِ وَأَمْضِهِ. وَخِرْ لِی فِیما تَقْضِی مِنْهُ، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ بِهِ، وَأَسْعِدْنِی بِما تُعْطِینِی مِنْهُ، وَزِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَسَعَهِ ما عِنْدَکَ، فَإِنَّکَ واسِعٌ کَرِیمٌ، وَصِلْ ذلِکَ کُلَّهُ بِخَیْرِ الْآخِرَهِ وَنَعِیمِها، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، إِلهَ الْحَقِّ رَبَّ الْعالَمِینَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْتَحْ لَهُمْ فَتْحاً یَسِیراً، وَاجْعَلْ لَهُمْ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصِیراً، اللّهُمَّ أَظْهِرْ بِهِمْ دِینَکَ وَسُنَّهَ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، حَتّی لا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخافَهَ أَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ.

اللّهُمَّ إِنّا نَرْغَبُ إِلَیْکَ فِی دَوْلَهٍ کَرِیمَهٍ، تُعِزُّ بِهَا الْإِسْلامَ وَأَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَأَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فِیها مِنَ الدُّعاهِ إِلی طاعَتِکَ، وَالْقادَهِ إِلی سَبِیلِکَ، وَتَرْزُقُنا بِها کَرامَهَ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ.

اللّهُمَّ ما أَنْکَرْنا مِنَ الْحَقِّ فَعَرِّفْناهُ، وَما قَصُرْنا عَنْهُ فَبَلِّغْناهُ، اللّهُمَّ وَاسْتَجِبْ لَنا، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَتَذَکَّرُ فَتَنْفَعُهُ الذِّکْری.

اللّهُمَّ وَقَدْ غَدَوْتُ إِلی عِیدٍ مِنْ أَعْیادِ أُمَّهِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَلَمْ أَثِقْ بِغَیْرِکَ، وَلَمْ آتِکَ بِعَمَلٍ صالِحٍ أَثِقُ بِهِ، وَلا تَوَجَّهْتُ بِمَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ، اللّهُمَّ بارِکْ لَنا فِی عِیدِنا هذا کَما هَدَیْتَنا لَهُ وَرَزَقْتَنا، وَأَعِنّا عَلَیْهِ.

اللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّا ما أَدَّیْتَ عَنّا فِیهِ مِنْ حَقٍّ، وَما قَضَیْتَ عَنّا فِیهِ مِنْ فَرِیضَهٍ، وَمَا اتَّبَعْنا فِیهِ مِنْ سُنَّهٍ، وَما تَنَفَّلْنا فِیهِ مِنَ نافِلَهٍ، وَ ما أَذِنْتَ لَنا فِیهِ مِنْ تَطَوُّعٍ، وَما تَقَرَّبْنا إِلَیْکَ مِنْ نُسُکٍ، وَمَا اسْتَعْمَلْنا فِیهِ مِنَ الطّاعَهِ، وَما رَزَقْتَنا فِیهِ مِنَ الْعافِیَهِ وَالْعِبادَهِ، اللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّا ذلِکَ کُلَّهُ زاکِیاً وافِیاً، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

اللّهُمَّ لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا، وَلا تُذِلَّنا بَعْدَ إِذْ أَعْزَزْتَنا، وَلا تُضِلَّنا بَعْدَ إِذْ وَفَّقْتَنا، وَلا تُهِنّا بَعْدَ إِذْ أَکْرَمْتَنا، وَلا تُفْقِرْنا بَعْدَ إِذْ أَغْنَیْتَنا، وَلا تَمْنَعْنا بَعْدَ إِذْ

أَعْطَيْتَنا، وَلا تَحْرِمْنا بَعْدَ إِذْ رَزَقْتَنا، وَلا تُغَيِّرْ شَيْئاً مِنْ نِعَمِکَ عَلَيْنا، وَلا إِحْسانِکَ إِلَيْنا لِشَیْءٍ کانَ مِنّا، وَلا لِما هُوَ کائِنٌ.

فَإِنَّ فِی کَرَمِکَ وَعَفْوِکَ وَفَضْلِکَ سَعَةً لِمَغْفِرَهِ ذُنُوبِنا بِرَحْمَتِکَ، فَأَعْتِقْ رِقابَنا مِنَ النّارِ، بِلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ، إِنْ کُنْتَ رَضِیتَ عَنِّی فِی هذَا الشَّهْرِ أَنْ تَزْدادَ عَنِّی رِضاً لا سَخَطَ بَعْدَهُ أَبَداً عَلَیَّ، وَإِنْ کُنْتَ لَمْ تَرْضَ عَنِّی، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ ذلِکَ، فَمِنَ الْآنَ فَارْضَ عَنِّی رِضاً لا سَخَطَ بَعْدَهُ عَلَیَّ أَبَداً، وَارْحَمْنِی رَحْمَةً لا تُعَذِّبْنِی بَعْدَها أَبَداً، وَأَسْعِدْنِی سَعادَةً لا أَشْقی بَعْدَها أَبَداً، وَأَغْنِنِی غِنًی لا فَقْرَ بَعْدَهُ أَبَداً، وَاجْعَلْ أَفْضَلَ جائِزَتِکَ لِیَ الْیَوْمَ فَکاکَ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ.

وَأَعْطِنِی مِنَ الْجَنَّهِ ما أَنْتَ أَهْلُهُ، وَإِنْ کُنْتَ بَلَّغْتَنا لَیْلَهَ الْقَدْرِ، وَإِلاّ فَأَخِّرْ آجالَنا إِلی قابِلٍ حَتّی تُبَلِّغَناهُ فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنّا بِشَهْرِ رَمَضانَ، وَأَعْطِ جَمِیعَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ ما سَأَلْتُکَ لِنَفْسِی، بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، ما شاءَ اللّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ، حَسْبُنَا اللّهُ وَنِعْمَ الْوَکِیلُ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی خَیْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً، اللّهُمَّ إِنَّکَ تَرَی وَلا تُرَی، وَأَنْتَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلی، فالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوی، تَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفی، فَلَکَ الْحَمْدُ یا رَبَّ الْعالَمِینَ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی أَعْلا عِلِّیِّینَ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الظِّلِّ وَالْحَرُورِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الْغُدُوِّ وَالْآصالِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الْأَزْمانِ وَالْأَحْوالِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی قَعْرِ أَرْضِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلی کُلِّ حالٍ.

إِلهِی صَلِّ عَلی خَمْسَنا، وَحَصِّنّا فُرُوجَنا، وَصُمْنا شَهْرَنا، وَأَطَعْناکَ رَبَّنا، وَأَدَّیْنا زَکاهَ رُؤُوسِنا طَیِّبَهً بِها نُفُوسَنا، وَخَرَجْنا إِلَیْکَ لِإِعْظِ جَوائِزِنا.

فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَلا تُخَیِّبْنا، وَامْنُنْ عَلَیْنا بِالثَّوْبَهِ وَالْمَغْفِرَهِ، وَلا تَرُدَّنا عَلی عَقَبِنا، وَلا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنّا، وَارْزُقْنا صِیامَهُ وَقِیامَهُ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنا.

وَامْنُنْ عَلَیْنا بِالْجَنَّهِ، وَنَجِّنا مِنَ النّارِ، وَزَوِّجْنا مِنَ الْحُورِ الْعِینِ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی خِیَرَتِهِ مِنْ خَلْقِهِ، مُحَمَّدٍ النَّبِی وَآلِهِ الطَّیِّبِینَ الطّاهِرِینَ، وَسَلَّمَ تَسْلِیماً.(1)

1(2) پیش از نماز چیزی بخورد، که در نماز عید فطر مستحب است پیش از نماز عید چیزی بخورد، ولی در عید قربان پس از بازگشت از نماز.(2)

1(3) افطار با خرما و زیتون، که نوفلی به امام هادی علیه السلام گفت: من روز عید فطر با خرما و زیتون افطار کردم، فرمود: بین سنّت و برکت را جمع کردی.(2)

در این حدیث «تین» تعبیر شده که به معنای انجیر می باشد، ولی علامه مجلسی در شرح آن فرموده: این حدیث دلالت می کند بر استحباب افطار در روز عید فطر با خرما و تربت امام حسین علیه السلام .(4)

یعنی ایشان «تین» را «طین» معنی کرده است. با توجه به حرمت روزه در روز عید، منظور از افطار معنای لغوی آن می باشد، یعنی خوردن چیزی، نه شکستن روزه، که نیّت روزه در آن روز حرام است.

15. نماز عید را در زیر آسمان محلّ بدون سقف بخواند.

16. نماز را روی زمین، بدون فرش و زیر انداز بخواند.(5)

17. نماز عید فطر و عید اضحی در عصر ظهور و حضور امامان واجب است، ولی در عصر غیبت مستحب است، می توان آن را با جماعت و یا فرادی به جا آورد.

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ص496.
2- مجلسی، مرآه العقول، ج16، ص412.
3- مجلسی، بحارالانوار، ج90، ص371.

4- مجلسی، مرآه العقول، ج16، ص412.
5- مجلسی، بحارالانوار، ج90، ص371.

18. مستحب است امام برای نماز عید پابرهنه و پیاه برود.(1)

19. نماز عید دو خطبه دارد، که بعد از نماز ایراد می شود و ایراد آنها پیش از نماز از بدعتهای بنی امیّه بود.(2)

20. نماز عید دو رکعت است، در رکعت اول پنج قنوت و در رکعت دوم چهار قنوت دارد.

21. بهتر است که در رکعت اول بعد از حمد سوره «اعلی» و در رکعت دوم سوره «الشمس» خوانده شود.(3)

22 آنگاه دعای ندبه را بخواند که در چهار عید بزرگ اسلامی به آن امر شده، و آنها عبارتند از: عید فطر، عید قربان، جمعه و عید غدیر.(4)

و اینک متن دعای ندبه که پایان بخش این کتاب می باشد:

اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ، وَلَهُ الْحَمْدُ رَبُّ الْعالَمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ نَبِیِّه وَاِله، وَسَلَّمَ تَسْلیما، اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلی ما جَری بِه قَضاؤُکَ فیاَوْلِیائِکَ، اَلَّذینَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ وَدینِکَ، اِذِ اخْتَرْتَ لَهُمْ جَزیلَ ما عِنْدَکَ، مِنَ النَّعیمِ الْمُقیمِ، الَّذی لا زَوالَ لَهُ وَلاَ اضْمِحْلالَ، بَعْدَ اَنْ شَرَطْتَ عَلَیْهِمُ الزَّهْدَ فی دَرَجاتِ هذِهِ الدُّنْیا الدَّنِیَّهِ، وَزُخْرُفِها وَزِبْرِجِها فَشَرَطُوا لَکَ ذلِکَ، وَعَلِمْتَ مِنْهُمُ الْوَفاءَ بِه، فَقَبِلْتَهُمْ وَقَرَّبْتَهُمْ، وَقَدَّرْتَ لَهُمُ الذِّکْرَ الْعَلِیَّ، وَالثَّناءَ الْجَلِیَّ، وَاَهْبَطْتَ عَلَیْهِمْ مَلائِکَتَکَ وَکَرَّمْتَهُمْ بِوَحْیِکَ وَرَفَدْتَهُمْ بِعِلْمِکَ، وَجَعَلْتَهُمُ الذَّریعَهَ اِلَیْکَ، وَالْوَسیلَهَ اِلی رِضْوانِکَ، فَبَعْضٌ اَسْکَنْتَهُ جَنَّتَکَ اِلی اَنْ اَخْرَجْتَهُ مِنْها، وَبَعْضٌ حَمَلْتَهُ فی فُلْکِکَ، وَنَجَّیْتَهُ وَمَنْ اٰمَنَ مَعَهُ مِنَ الْهَلَکَهِ بِرَحْمَتِکَ، وَبَعْضٌ اتَّخَذْتَهُ لِنَفْسِکَ خَلیلاً وَسَاَلَکَ لِسانَ صِدْقٍ فِی الاْخَرینَ فَاَجَبْتَهُ،

1- شهید اوّل، ذکری الشیعه، ج4، ص171 و174.
2- شهید اوّل، ذکری الشیعه، ج4، ص171 و174.
3- شهید اوّل، ذکری الشیعه، ج4، ص191.
4- علامه مجلسی، زاد المعاد، ص486.

وَجَعَلْتَ ذلِکَ عَلِیّا، وَبَعْضٌ کَلَّمْتَهُ مِنْ شَجَرَهٍ تَکْلیما وَجَعَلْتَ لَهُ مِنْ اَخیهِ رِدْءا وَوَزیرا وَبَعْضٌ اَوْلَدْتَهُ مِنْ غَیْرِ اَبٍ، وَاَیَّدْتَهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ، وَکُلٌّ شَرَعْتَ لَهُ شَریعَهً، وَنَهَجْتَ لَهُ مِنْهاجا، وَتَخَیَّرْتَ لَهُ اَوْصِیاءَ مُسْتَحْفِظا بَعْدَ مُسْتَحْفِظٍ، مِنْ مُدَّهٍ اِلی مُدَّهٍ، اِقامَهً لِدینِکَ وَحُجَّهً عَلی عِبادِکَ، وَلِئَلاّ یَزُولَ الْحَقُّ عَنْ مَقَرِّه، وَیَغْلِبَ الْباطِلُ عَلی اَهْلِه، وَلا یَقُولَ اَحَدٌ لَوْلا اَرْسَلْتَ اِلَیْنا رَسُولاً مُنْذِرا، وَاَقَمْتَ لَنا عَلَما هادِیا فَنَتَّبِعَ ایاتِکَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ وَنَخْزی

اِلی اَنِ انْتَهَیْتَ بِالاَْمْرِ اِلی حَبیبِکَ وَنَجیبِکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاِلِه، فَکانَ کَمَا انْتَجَبْتَهُ سَیِّدَ مَنْ خَلَقْتَهُ، وَصَفْوَهَ مَنِ اصْطَفَیْتَهُ وَاَفْضَلَ مَنِ اجْتَبَیْتَهُ، وَاَکْرَمَ مَنِ اعْتَمَدْتَهُ، قَدَّمْتَهُ عَلی اَ نْبِیائِکَ وَبَعَثْتَهُ اِلَی الثَّقَلَیْنِ مِنْ عِبادِکَ، وَاَوْطَأْتَهُ مَشارِقَکَ وَمَغارِبَکَ وَسَخَّرْتَ لَهُ الْبُراقَ وَعَرَجْتَ بِه اِلی سَمائِکَ، وَاَوْدَعْتَهُ عِلْمَ ما کانَ وَما یَکُونُ اِلَی انْقِضاءِ خَلْقِکَ، ثُمَّ نَصَرْتَهُ بِالرُّعْبِ، وَحَفَفْتَهُ بِجَبْرَئیلَ وَمیکائیلَ وَالْمُسَوِّمینَ مِنْ مَلائِکَتِکَ، وَوَعَدْتَهُ اَنْ تُظْهِرَ دینَهُ عَلَی الدّینِ کُلِّه وَلَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُونَ

وَذلِکَ بَعْدَ اَنْ بَوَّأْتَهُ مُبَوَّأَ صِدْقٍ مَنْ اَهْلِه، وَجَعَلْتَ لَهُ وَلَهُمْ اَوَّلَ بَیْتٍ وُضِعَ لِلنّاسِ، لَلَّذی بِبَکَّهَ مُبارَکا، وَهُدیً لِلْعالَمینَ، فیهِ ایاتٌ بَیِّناتٌ مَقامُ اِبْراهیمَ، وَمَنْ دَخَلَهُ کانَ امِنا، وَقُلْتَ: «اِنَّما یُریدُ اللّهُ لِیُذْهِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَیْتِ وَیُطَهِّرَ کُمْ تَطْهیرا» وَجَعَلْتَ اَجْرَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاِلِه مَوَدَّتَهُمْ فی کِتابِکَ وَقُلْتَ: «قُلْ لا اَسْاَلُکُمْ عَلَیْهِ اَجْرا اِلاَّ الْمَوَدَّهَ فِی الْقُرْبی» وَقُلْتَ: «ما سَاَلْتُکُمْ مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَکُمْ»

وَقُلْتَ: «ما اَسْاَلُکُمْ عَلَیْهِ مِنْ اَجْرٍ اِلاّ مَنْ شاءَ اَنْ یَتَّخِذَ اِلی رَبِّهِ سَبیلاً»(1) فَکانُوا هُمُ السَّبیلَ اِلَیْکَ، وَالْمَسْلَکَ اِلی رِضْوانِکَ

فَلَمَّا انْقَضَتْ اَیّامُهُ اَقامَ وَلِیَّهَ عَلِیَّ بْنَ اَبی طالِبٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِما وَاِلَیهِما هادِیا، اِذْ کانَ هُوَ الْمُنْذِرُ وَلِکُلِّ قَوْمٍ هادٍ، فَقالَ وَالْمَلَاُ اَمامَهُ: مَنْ کُنْتُ مَوْلاهُ فَعَلِیٌّ مَوْلاهُ، اَللّهُمَّ والِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَانْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ، وَقالَ: مَنْ کُنْتُ اَ نَا نَبِیُّهُ فَعَلِیٌّ اَمیرُهُ وَقالَ: اَ نَا وَعَلِیٌّ مِنْ شَجَرَهٍ واحِدَهٍ، وَسائِرُ النّاسِ مِنْ شَجَرٍ شَتّی، وَاَحَلَّهُ مَحَلَّ هارُونَ مِنْ مُوسی، فَقالَ: اَ نْتَ مِنّی بِمَنْزِلَهِ هارُونَ مِنْ مُوسی اِلاّ اَ نَّهُ لا نَبِیَّ بَعْدی، وَزَوَّجَهُ ابْنَتَهُ سَیِّدَهَ نِساءِ الْعالَمینَ وَاَحَلَّ لَهُ مِنْ مَسْجِدِه ما حَلَّ لَهُ، وَسَدَّ الْاَبْوابَ اِلاّ بابَهُ، ثُمَّ اَوْدَعَهُ عِلْمَهُ وَحِکْمَتَهُ، فَقالَ: اَ نَا مَدینَهُ الْعِلْمِ وَعَلِیٌّ بابُها، فَمَنْ اَرادَ الْمَدینَهَ وَالْحِکْمَهَ فَلْیَأْتِها مِنْ بابِها. ثُمَّ قالَ لَهُ: اَ نْتَ اَخی وَوَصِیّی وَوارِثی، لَحْمُکَ مِنْ لَحْمی، وَدَمُکَ مِنْ دَمی وَسِلْمُکَ سِلْمی، وَحَرْبُکَ حَرْبی، وَالْاَیمانُ مُخالِطٌ لَحْمَکَ وَدَمَکَ کَما خالَطَ لَحْمی وَدَمی، وَاَ نْتَ غَدا عَلَی الْحَوضِ خَلیفَتی وَاَ نْتَ تَقْضی دَیْنی، وَتُنْجِزُ عِداتی، وشیعَتُکَ عَلی مَنابِرَ مِنْ نُورٍ مُبْیَضَّهً وُجوهُهُمْ حَوْلی فِی الْجَنَّهِ وَهُمْ جیرانی، وَلَوْلا اَ نْتَ یا عَلِیُّ لَمْ یُعْرَفِ الْمُؤْمِنُونَ بَعْدی، وَکانَ بَعْدَهُ هُدیً مِنَ الضَّلالِ، وَنُورا مِنَ الْعَمی، وَحَبْلَ اللّهِ الْمَتینِ، وصِراطَهُ الْمُسْتَقیمَ، لایُسْبَقُ بِقَرابَهٍ فی رَحِمٍ، وَلا بِسابِقَهٍ فی دینٍ، وَلا یُلْحَقُ فی مَنْقَبَهٍ مِنْ مَناقِبِه، یَحْذُو حَذْوَ الرَّسُولِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَاِلِه، وَیُقاتِلُ عَلَی التَّأویلِ، وَلا تَأْخُذُهُ فِی اللّهِ لَوْمَهُ لائِمٍ، قَدْ وَتَرَ فیهِ صَناديدَ الْعَرَبِ، وَقَتَلَ اَبْطالَهُمْ، وَناوَشَ ذُؤْبانَهُمْ، وَاَوْدَعَ قُلُوبَهُمْ اَحْقادا بَدْرِیَّهً وَخَیْبَرِیَّهً، وَحُنَیْنِیَّهً، وَغَیْرَهُنَّ، فَاَضَبَّتْ

1- سوره فرقان، آیه 57.

عَلى عَداوَتِه وَاَكَبَّتْ عَلى مُنابَذَتِه، حَتّى قَتَلَ النّاكِثينَ وَالْقاسِطينَ وَالْمارِقينَ

وَلَمّا قَضى نَحْبَهُ، وَقَتَلَهُ اَشْقَى الاْخِرينَ، يَتْبَعُ اَشْقَى الاْوَّلينَ لَمْ يُمْتَثَلْ اَمْرُ رَسُولِ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَاٰلِه فِى الْهادينَ بَعْدَ الْهادينَ

وَالاُْمَّهُ مُصِرَّهٌ عَلى مَقْتِه، مُجْتَمِعَهٌ عَلى قَطيعَهِ رَحِمِه، وَاِقْصاءِ وُلْدِه، اِلاَّ الْقَليلَ مِمَّنْ وَفى لِرِعايَهِ الْحَقِّ فيهِمْ، فَقُتِلَ مَنْ قُتِلَ، وَسُبِىَ مَنْ سُبِىَ، وَاُقْصِىَ مَنْ اُقْصِىَ، وَجَرَى الْقَضاءُ لَهُمْ بِما يُرْجى لَهُ حُسْنُ الْمَثُوبَهِ، اِذْ كانَتِ الاَْرْضُ للّه ِ يُورِثُها مَنْ يَشاءُ مِنْ عِبادِه، وَالْعاقِبَهُ لِلْمُتَّقينَ، وَسُبْحانَ رَبِّنا اِنْ كانَ وَعْدُ رَبِّنا لَمَفْعُولاً، وَلَنْ يُخْلِفَ اللّهُ ُ وَعْدَهُ، وَهُوَ الْعَزيزُ الْحَكيمُ،

فَعَلَى الاَْطايِبِ مِنْ اَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ وَعَلِىٍّ، صَلَّى اللّه ُ عَلَيْهِما وَاٰلِهِما فَلْيَبْكِ الْباكُونَ، وَاِيّاهُمْ فَلْيَنْدُبِ النّادِبُونَ، وَلِمِثْلِهِمْ فَلْتُذْرَفِ الدُّمُوعُ، وَلْيَصْرُخِ الصّارِخُونَ، وَيَضِجَّ الضّاجُّونَ، ويَعِجَّ الْعاجُّونَ، اَيْنَ الْحَسَنُ، اَيْنَ الْحُسَيْنُ، اَيْنَ اَبْناءُ الْحُسَيْنِ، صالِحٌ بَعْدَ صالِحٍ وَصادِقٌ بَعْدَ صادِقٍ ؟ اَيْنَ السَّبيلُ بَعْدَ السَّبيلِ ؟ اَيْنَ الْخِيَرَهُ بَعْدَ الْخِيَرَهِ ؟ اَيْنَ الشُّمُوسُ الطّالِعَهُ ؟ اَيْنَ الاَْقْمارُ الْمُنيرَهُ ؟ اَيْنَ الاَْنْجُمُ الزّاهِرَهُ ؟ اَيْنَ اَعْلامُ الدّينِ وَقَواعِدُ الْعِلْمِ ؟

اَيْنَ بَقِيَّهُ اللّهِ الَّتى لا تَخْلُو مِنَ الْعِتْرَهِ الطّاهِرَهِ ؟ اَيْنَ الْمُعَدُّ لِقَطْعِ دابِرِ الظَّلَمَهِ ؟ اَيْنَ الْمُنْتَظَرُ لِاِقامَهِ الاَْمْتِ وَالْعِوَجِ ؟ اَيْنَ الْمُرْتَجى لِاِزالَهِ الْجَوْرِ وَالْعُدْوانِ ؟ اَيْنَ الْمُدَّخَرُ لِتَجْديدِ الْفَرائِضِ وَالسُّنَنِ ؟ اَيْنَ الْمُتَخَيَّرُ لِاِعادَهِ الْمِلَّهِ وَالشَّريعَهِ ؟ اَيْنَ الْمُؤَمَّلُ لِاِحْياءِ الْكِتابِ وَحُدُودِه ؟ اَيْنَ مُحْيى مَعالِمِ الدّينِ وَاَهْلِه ؟ اَيْنَ قاصِمُ شَوْكَهِ الْمُعْتَدينَ ؟ اَيْنَ هادِمُ اَبْنِيَهِ الشِّرْكِ وَالنِّفاقِ ؟ اَيْنَ مُبيدُ اَهْلِ الْفُسُوقِ وَالْعِصْيانِ وَالطُّغْيانِ ؟ اَيْنَ حاصِدُ فُرُوعِ الْغَىِّ وَالشِّقاقِ ؟ اَيْنَ

طامِسُ اثارِ الزَّيْغِ وَالاَهْواءِ ؟ اَيْنَ قاطِعُ حَبائِلِ الْكِذْبِ وَالاِفْتِراءِ ؟ اَيْنَ مُبيدُ الْعُتاهِ وَالْمَرَدَهِ ؟ اَيْنَ مُسْتَأْصِلُ اَهْلِ الْعِنادِ وَالتَّضْليلِ وَالاِلْحادِ ؟ اَيْنَ مُعِزُّ الاَوْلِياءِ، وَمُذِلُّ الاَعْداءِ ؟ اَيْنَ جامِعُ الْكَلِمَهِ عَلَى التَّقْوى ؟ اَيْنَ بابُ اللّهِ الَّذى مِنْهُ يُؤْتى ؟ اَيْنَ وَجْهُ اللّهِ الَّذى اِلَيْهِ يَتَوَجَّهُ الاَوْلِياءُ ؟ اَيْنَ السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَيْنَ الاَرْضِ وَالسَّماءِ ؟ اَيْنَ صاحِبُ يَوْمِ الْفَتْحِ وَناشِرُ رايَهِ الْهُدى ؟ اَيْنَ مُؤَلِّفُ شَمْلِ الصَّلاحِ وَالرِّضا ؟ اَيْنَ الطّالِبُ بِذُحُولِ الاَنْبِياءِ وَاَبْناءِ الاَنْبِياءِ؟ اَيْنَ الطّالِبُ بِدَمِ الْمَقْتُولِ بِكَرْبَلاءِ ؟ اَيْنَ الْمَنْصُورُ عَلَى مَنِ اعْتَدى عَلَيْهِ وَافْتَرى ؟

اَيْنَ الْمُضْطَرُّ الَّذى يُجابُ اِذا دَعا ؟ اَيْنَ صَدْرُ الْخَلائِقِ ذُو الْبِرِّ وَالتَّقْوى ؟ اَيْنَ ابْنُ النَّبِيِّ الْمُصْطَفى، وَابْنُ عَلِيٍّ الْمُرْتَضى، وَابْنُ خَديجَهَ الْغَرّاءِ، وَابْنُ فاطِمَهَ الْكُبْرى ؟ بِاَبى اَ نْتَ وَاُمّى وَنَفْسى لَکَ الْوِقاءُ وَالْحِمى، يَابْنَ السّادَهِ الْمُقَرَّبينَ، يَابْنَ النُّجَباءِ الاَ كْرَمينَ، يَابْنَ الْهُداهِ الْمَهْدِيّينَ، يَابْنَ الْخِيَرَهِ الْمُهَذَّبينَ، يَابْنَ الْغَطارِفَهِ الاَ نْجَبينَ، يَابْنَ الْخَضارِمَهِ الْمُنْتَجَبينَ، يَابْنَ الْقَماقِمَهِ الاَ كْرَمينَ، يَابْنَ الاَطايِبِ الْمُطَهَّرينَ يَابْنَ الْبُدُورِ الْمُنيرَهِ، يَابْنَ السُّرُجِ الْمُضيئَهِ، يَابْنَ الشُّهُبِ الثّاقِبَهِ، يَابْنَ الاَنْجُمِ الزّاهِرَهِ، يَابْنَ السُّبُلِ الْواضِحَهِ، يَابْنَ الاَعْلامِ اللاّئِحَهِ، يَابْنَ الْعُلُومِ الْكامِلَهِ، يَابْنَ السُّنَنِ الْمَشْهُورَهِ، يَابْنَ الْمَعالِمِ الْمَاْثُورَهِ، يَابْنَ الْمُعْجِزاتِ الْمَوْجُودَهِ، يَابْنَ الدَّلائِلِ الْمَشْهُودَهِ، يَابْنَ الصِّراطِ الْمُسْتَقيمِ، يَابْنَ النَّبَاِ الْعَظيمِ، يَابْنَ مَنْ هُوَ فى اُمِّ الْكِتابِ لَدَى اللّهِ عَلِيٌّ حَكيمٌ

يَابْنَ الاْياتِ وَالْبَيِّناتِ، يَابْنَ الدَّلائِلِ الظّاهِراتِ، يَابْنَ الْبَراهينِ الْباهِراتِ، يَابْنَ الْحُجَجِ الْبالِغاتِ، يَابْنَ النِّعَمِ السّابِغاتِ، يَابْنَ طه وَالْمُحْكَماتِ، يَابْنَ يس وَالذّارِياتِ، يَابْنَ الطُّورِ وَالْعادِياتِ، يَابْنَ مَنْ دَنا فَتَدَلّى فَكانَ قابَ قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنى، دُنُوّا وَاقْتِرابا مِنَ الْعَلِيِّ الاَعْلى، لَيْتَ شِعْرى، اَيْنَ اسْتَقَرَّتْ بِکَ النَّوى ؟

بَلْ اَیُّ اَرْضٍ تُقِلُّکَ اَوْ ثَری ؟ اَبِرَضْوی اَمْ غَیْرِها اَمْ ذی طُوی ؟ عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ اَرَی الْخَلْقَ وَلا تُری، وَلا اَسْمَعُ لَکَ حَسیساً وَلا نَجْوی، عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ تُحیطَ بِکَ دُونِیَ الْبَلْوی، وَلا یَنالُکَ مِنّی ضَجیجٌ وَلا شَکْوی،

بِنَفْسی اَ نْتَ مِنْ مُغَیَّبٍ لَمْ یَخْلُ مِنّا، بِنَفْسی اَ نْتَ مِنْ نازِحٍ ما نَزَحَ عَنّا، بِنَفْسیَ اَ نْتَ اُمْنِیَّهُ شائِقٍ یَتَمَنّی، مِنْ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَهٍ ذَکَرا فَحَنَّا، بِنَفْسی اَ نْتَ مِنْ عَقیدِ عِزٍّ لا یُسامی، بِنَفْسیَ اَ نْتَ مِنْ اَثیلِ مَجْدٍ لا یُجازی، بِنَفْسیَ اَ نْتَ مِنْ تِلادِ نِعَمٍ لا تُضاهی، بِنَفْسی اَ نْتَ مِنْ نَصیفِ شَرَفٍ لا یُساوی. اِلی مَتی اَحارُ فیکَ یا مَوْلایَ ؟ وَاِلی مَتی وَاَیَّ خِطابٍ اَصِفُ فیکَ وَاَیَّ نَجْوی ؟ عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ اُجابَ دُونَکَ وَاُناغی، عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ اَبْکِیَکَ وَیَخْذُلَکَ الْوَری، عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ یَجْریَ عَلَیْکَ دُونَهُمْ ما جَری، هَلْ مِنْ مُعینٍ فَاُطیلُ مَعَهُ الْعَویلَ وَالْبُکاءَ ؟ هَلْ مِنْ جَزُوعٍ فَاُساعِدَ جَزَعَهُ اِذا خَلا ؟ هَلْ قَذِیَتْ عَیْنٌ فَساعَدَتْها عَیْنی عَلَی الْقَذی ؟ هَلْ اِلَیْکَ یَابْنَ اَحْمَدَ سَبیلٌ فَتُلْقی ؟ هَلْ یَتَّصِلُ یَوْمُنا مِنْکَ بِغَدِه فَنَحْظی ؟ مَتی نَرِدُ مَناهِلَکَ الرَّوِیَّهَ فَنَرْوی ؟ مَتی نَنْتَقِعُ مِنْ عَذْبِ مائِکَ فَقَدْ طالَ الصَّدی ؟ مَتی نُغادیکَ وَنُراوِحُکَ فَنُقِرَّ عَیْناً؟ مَتی نَراکَ وَقَدْ نَشَرْتَ لِواءَ النَّصْرِ نُری ؟ اَتَرانا نَحُفُّ بِکَ وَاَ نْتَ تَؤُمُّ الْمَلاَ ، وَقَدْ مَلاَْتَ الاَْرْضَ عَدْلاً وَاَذَقْتَ اَعْداءَکَ هَوانا وَعِقابا، وَاَبَرْتَ الْعُتاهَ وَجَحَدَهَ الْحَقِّ، وَقَطَعْتَ دابِرَ الْمُتَکَبِّرینَ، وَاجْتَثَثْتَ اُصُولَ الظّالِمینَ، وَنَحْنُ نَقُولُ الْحَمْدُللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ.

اَللّهُمَّ اَ نْتَ کَشّافُ الْکُرَبِ وَالْبَلْوی، وَاِلَیْکَ اَسْتَعْدی فَعِنْدَکَ الْعَدْوی، وَاَ نْتَ رَبُّ الاْخِرَهِ وَالاُْولی، فَاَغِثْ یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ عُبَیْدَکَ الْمُبْتَلی، وَاَرِه سَیِّدَهُ یا شَدیدَ الْقُوی، وَاَزِلْ عَنْهُ بِهِ الاَْسی وَالْجَوی وَبَرِّدْ غَلیلَهُ یا مَنْ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوی، وَمَنْ اِلَیْهِ الرُّجْعی وَالْمُنْتَهی، اَللّهُمَّ وَنَحْنُ عَبیدُکَ التّائِقُونَ

اِلی وَلِیِّکَ الْمُذَکِّرِ بِکَ وَبِنَبِیِّکَ خَلَقْتَهُ لَنا عِصْمَةً وَمَلاذا، وَاَقَمْتَهُ لَنا قِواما وَمَعاذا، وجَعَلْتَهُ لِلْمُؤْمِنینَ مِنّا اِماما، فَبَلِّغْهُ مِنّا تَحِیَّةً وَسَلاما، وَزِدْنا بِذلِکَ یارَبِّ اِکْراما، وَاجْعَلْ مُسْتَقَرَّهُ لَنا مُسْتَقَرّا وَمُقاما، وَاَتْمِمْ نِعْمَتَکَ بِتَقْدیمِکَ اِیّاهُ اَمامَنا، حَتّی تُورِدَنا جِنانَکَ، وَمُرافَقَةَ الشُّهَداءِ مِنْ خُلَصائِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی حُجَّتِکَ وَوَلِیِّ اَمْرِکَ، وَصَلِّ عَلی جَدِّه مُحَمَّدٍ رَسُولِکَ السَّیِّدِ الاَکْبَرِ، وَصَلِّ عَلی عَلِیٍّ اَبیهِ السَّیِّدِ الْقَسْوَرِ، وَحامِلِ اللِّواءِ فِی الْمَحْشَرِ، وَساقِی اَوْلِیائِه مِنْ نَهْرِ الْکَوْثَرِ، وَالاَمیرِ عَلی سائِرِ الْبَشَرِ، الَّذی مَنْ امَنَ بِه فَقَدْ ظَفَرَ، وَمَنْ لَمْ یُؤْمِنْ بِه فَقَدْ خَطَرَ وَکَفَرَ، صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَعَلی اَخیهِ وَعَلی نَجْلَیهِمَا الْمَیامینَ الْغُرَرِ ما طَلَعَتْ شَمْسٌ وَما اَضاءَ قَمَرٌ وَعَلی جَدَّتِهِ الصِّدّیقَهِ الْکُبْری فاطِمَهَ الزَّهْراءِ بِنْتِ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی، وَعَلی مَنِ اصْطَفَیْتَ مِنْ ابائِهِ الْبَرَرَهِ وَعَلَیْهِ اَفْضَلَ وَاَ کْمَلَ وَاَتَمَّ وَاَدْوَمَ وَاَکْثَرَ وَاَوْفَرَ ما صَلَّیْتَ عَلی اَحَدٍ مِنْ اَصْفِیائِکَ وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ

وَصَلِّ عَلَیْهِ صَلاهً لا غایَهَ لِعَدَدِها، وَلا نِهایَهَ لِمَدَدِها، وَلا نَفادَ لاَمَدِها، اَللّهُمَّ وَاَقِمْ بِهِ الْحَقَّ، وَاَدْحِضْ بِهِ الْباطِلَ، وَاَدِلْ بِه اَوْلِیاءَکَ وَاَذْلِلْ بِه اَعْداءَکَ، وَصِلِ اللّهُمَّ بَیْنَنا وَبَیْنَهُ وُصْلَهً تُؤَدّی اِلی مُرافَقَهِ سَلَفِه، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَأْخُذُ بِحُجْزَتِهِمْ، وَیَمْکُثُ فیظِلِّهِمْ، وَاَعِنّا عَلی تَأدِیَهِ حُقُوقِه اِلَیْهِ، وَالاِجْتِهادِ فی طاعَتِه، وَالاِجْتِنابِ عَنْ مَعْصِیَتِه وَامْنُنْ عَلَیْنا بِرِضاهُ، وَهَبْ لَنا رَأفَتَهُ وَرَحْمَتَهُ، وَدُعاءَهُ وَخَیْرَهُ، ما نَنالُ بِه سَعَهً مِنْ رَحْمَتِکَ، وَفَوْزا عِنْدَکَ، وَاجْعَلْ صَلاتَنا بِه مَقْبُولَهً، وَذُنُوبَنا بِه مَغْفُورَهً، وَدُعاءَنا بِه مُسْتَجابا، وَاجْعَلْ اَرْزاقَنا بِه مَبْسُوطَهً، وَهُمُومَنا بِه مَکْفِیَّهً، وَحَوائِجَنا بِه مَقْضِیَّهً، وَاَقْبِلْ اِلَیْنا بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ، وَاقْبَلْ تَقَرُّبَنا اِلَیْکَ، وَانْظُرْ اِلَیْنا نَظْرَهً رَحیمَهً، نَسْتَکْمِلُ بِهَا الْکَرامَهَ عِنْدَکَ، ثُمَّ لا

تَصْرِفْها عَنّا بِجُودِکَ، وَاسْقِنا مِنْ حَوْضِ جَدِّه صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ والِه بِکَأْسِه وَبِیَدِه رَیّا، رَوِیّا، هَنیئا، سائِغا، لا ظَمَاَ بَعْدَهُ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(1)

چون از این دعاها فارغ شدی طرف راست صورت خود را بر زمین بگذار و این دعا را که از حضرت صادق علیه السلام روایت شده است بخوان:

سَیِّدی سَیِّدی کَمْ مِنْ عَتیقٍ لَکَ، فَاجْعَلْنی مِمَّنْ اَعْتَقْتَ، سَیِّدی سَیِّدی وَکَمْ مِنْ ذَنْبٍ قَدْ غَفَرْتَ، فَاجْعَلْ ذَنْبی فیمَنْ غَفَرْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، وَکَمْ مِنْ حاجَهٍ قَدْ قَضَیْتَ، فَاجْعَلْ حاجَتی فیما قَضَیْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، وَکَمْ مِنْ کُرْبَهٍ قَدْ کَشَفْتَ، فَاجْعَلْ کُرْبَتی فیما کَشَفْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، وَکَمْ مِنْ مُسْتَغیثٍ قَدْ اَغَثْتَ، فَاجْعَلْنی فیمَنْ اَغَثْتَ، سَیِّدی سَیِّدی کَمْ مِنْ دَعْوَهٍ قَدْ اَجَبْتَ، فَاجْعَلْ دَعْوَتی فیما اَجَبْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، اِرْحَمْ سُجُودی فِی السَّاجِدینَ، وَارْحَمْ عَبْرَتی فِی الْمُسْتَعْبِرینَ، وَارْحَمْ تَضَرُّعی فیمَنْ تَضَرَّعَ مِنَ الْمُتَضَرِّعینَ، سَیِّدی سَیِّدی، کَمْ مِنْ فَقیرٍ قَدْ اَغْنَیْتَ، فَاجْعَلْ فَقْری فیما اَغْنَیْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، ارْحَمْ دَعْوَتی فِی الدّاعینَ

سَیِّدی وَاِلهی، اَسَأْتُ وَظَلَمْتُ وَعَمِلْتُ سُوءً، وَاعْتَرَفْتُ بِذَنْبی وَبِئْسَ ما عَمِلْتُ، فَاغْفِرْلی یا مَوْلایَ، اَیْ کَریمُ اَیْ عَزیزُ اَیْ جَمیلُ.(2)

23 این دعا را که امام سجاد علیه السلام در روز عید پس از نماز می خواند، بخوان:

یا مَنْ یَرْحَمُ مَنْ لا یَرْحَمُهُ الْعِبادُ، وَیا مَنْ یَقْبَلُ مَنْ لا تَقْبَلُهُ الْبِلادُ، وَ یا مَنْ لا یَحْتَقِرُ اَهْلَ الْحاجَهِ اِلَیْهِ، وَ یا مَنْ لا یُخَیِّبُ الْمُلِحّینَ عَلَیْهِ، وَیا مَنْ لا تَجْبَهُ بِالرَّدِّ اَهْلَ الدّالَّهِ عَلَیْهِ، وَیا مَنْ یَجْتَبی صَغیرَ ما یُتْحَفُ بِه

1- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج1، ص504 .
2- صحیفه صادقیه، ص478 د592. اقبال، ص513.

وَيَشْكُرُ يَسيرَ ما يُعْمَلُ لَهُ، وَيامَنْ يَشْكُرُ عَلَى الْقَليلِ وَيُجازى بِالْجَليلِ، وَيا مَنْ يَدْنُو اِلى مَنْ دَنامِنْهُ، وَيا مَنْ يَدْعُواِلى نَفْسِه مَنْ اَدْبَرَعَنْهُ، وَيا مَنْ لا يُغَيِّرُ النِّعْمَةَ وَلا يُبادِرُ بِالنَّقِمَهِ، وَيا مَنْ يُثْمِرُ الْحَسَنَهَ حَتّى يُنَمِّيَها وَيَتَجاوَزُ عَنِ السَّيِئَهِ حَتّى يُعَفِّيَها، اِنْصَرَفَتِ الاْمالُ دونَ مَدى كَرَمِکَ بِالْحاجاتِ، وَامْتَلاَتْ بِفَيْضِ جُودِکَ اَوْعِيَهُ الطَّلِباتِ، وَتَفَسَّخَتْ دوُنَ بُلُوغِ نَعْتِکَ الصِّفاتُ.

فَلَکَ الْعُلُوُّ الاْعْلى فَوْقَ كُلِّ عالٍ، وَالْجَلالُ الاْمْجَدُ فَوْقَ كُلِّ جَلالٍ، كُلُّ جَليلٍ عِنْدَکَ صَغيرٌ، وَكُلُّ شَريفٍ فى جَنْبِ شَرَفِکَ حَقيرٌ. خابَ الْوافِدُونَ عَلى غَيْرِکَ، وَخَسِرَ الْمُتَعَرِّضُونَ اِلاّ لَکَ، وَضاعَ الْمُلِمُّونَ اِلاّ بِکَ، وَاَجْدَبَ الْمُنْتَجِعُونَ اِلاّ مَنِ انْتَجَعَ فَضْلَکَ. بابُکَ مَفْتُوحٌ لِلرّاغِبينَ، وَجُودُکَ مُباحٌ لِلسّائِلينَ، وَاِغاثَتُکَ قَريبَهٌ مِنَ الْمُسْتَغيثينَ، لايَخيبُ مِنْکَ الاْمِلُونَ، وَلايَيْاَسُ مِنْ عَطائِکَ الْمُتَعَرِّضُونَ، وَلا يَشْقى بِنِقْمَتِکَ الْمُسْتَغْفِرُونَ، رِزْقُکَ مَبْسُوطٌ لِمَنْ عَصاکَ، وَحِلْمُکَ مُعْتَرِضٌ لِمَنْ ناواکَ. عادَتُکَ الاِْحْسانُ اِلَى الْمُسِيئينَ، وَسُنَّتُکَ الاِْبْقاءُ عَلَى الْمُعْتَدينَ، حَتّى لَقَدْ غَرَّتْهُمْ اَناتُکَ عَنِ الرُّجُوعِ، وَصَدَّهُمْ اِمْهالُکَ عَنِ النُّزُوعِ، وَاِنَّما تَاَنَّيْتَ بِهِمْ لِيَفيؤُوا اِلى اَمْرِکَ، وَاَمْهَلْتَهُمْ ثِقَهً بِدَوامِ مُلْکِکَ، فَمَنْ كانَ مِنْ اَهْلِ السَّعادَهِ خَتَمْتَ لَهُ بِها، وَمَنْ كانَ مِنْ اَهْلِ الشَّقاوَهِ خَذَلْتَهُ لَها، كُلُّهُمْ صائِرُونَ اِلى حُكْمِکَ، وَ اُمُورُهُمْ اِئِلَهٌ اِلى اَمْرِکَ، لَمْ يَهِنْ عَلى طُولِ مُدَّتِهِمْ سُلْطانُکَ، وَلَمْ يُدْحَضْ لِتَرْکِ مُعاجَلَتِهِمْ بُرْهانُکَ.

حُجَّتُکَ قائِمَهٌ لا تُدْحَضُ، وَ سُلْطانُکَ ثابِتٌ لا يَزُولُ، فَالْوَيْلُ الدّائِمُ لِمَنْ جَنَحَ عَنْکَ، وَالْخَيْبَهُ الْخاذِلَهُ لِمَنْ خابَ مِنْکَ، وَالشَّقاءُ الاْشْقى لِمَنِ اغْتَرَّ بِکَ، ما اَكْثَرَ تَصَرُّفَهُ فى عَذابِکَ، وَما اَطْوَلَ تَرَدُّدَهُ فى عِقابِکَ، وَما اَبْعَدَ غايَتَهُ مِنَ الْفَرَجِ، وَما اَقْنَطَهُ مِنْ سُهُولَهِ الْمَخْرَجِ، عَدْلاً مِنْ قَضائِکَ لا تَجُورُ فيهِ، وَ اِنْصافا

مِنْ حُکْمِکَ لا تَحیفُ عَلَیْهِ، فَقَدْ ظاهَرْتَ الْحُجَجَ، وَاَبْلَیْتَ الاْعْذارَ وَقَدْ تَقَدَّمْتَ بِالْوَعیدِ، وَتَلَطَّفْتَ فِی التَّرْغیبِ، وَضَرَبْتَ الاْمْثالَ، وَاَطَلْتَ الاِْمْهالَ، وَاَخَّرْتَ وَاَنْتَ مُسْتَطیعٌ لِلْمُعاجَلَهِ، وَتَاَنَّیْتَ وَاَنْتَ مَلِیٌّ بِالْمُبادَرَهِ، لَمْ تَکُنْ اَناتُکَ عَجْزا، وَلا اِمْهالُکَ وَهْنا، وَلا اِمْساکُکَ غَفْلَهً، وَلاَ انْتِظارُکَ مُداراهً، بَلْ لِتَکُونَ حُجَّتُکَ اَبْلَغَ، وَ کَرَمُکَ اَکْمَلَ، وَاِحْسانُکَ اَوْفی، وَنِعْمَتُکَ اَتَمَّ، کُلُّ ذلِکَ کانَ وَلَمْ تَزَلْ، وَهُوَ کائِنٌ وَلا تَزالُ، حُجَّتُکَ اَجَلُّ مِنْ اَنْ تُوصَفَ بِکُلِّها وَمَجْدُکَ اَرْفَعُ مِنْ اَنْ یُحَدَّ بِکُنْهِه، وَنِعْمَتُکَ اَکْثَرُ مِنْ اَنْ تُحْصی بِاَسْرِها، وَاِحْسانُکَ اَکْثَرُ مِنْ اَنْ تُشْکَرَ عَلی اَقَلِّه، وَقَدْ قَصَّرَ بِیَ السُّکُوتُ عَنْ تَحْمیدِکَ، وَفَهَّهَنی الاِْمْساکُ عَنْ تَمْجیدِکَ، وَقُصاراىَ الاِْقْرارُ بِالْحُسُورِ، لا رَغْبَهً یا اِلهی بَلْ عَجْزا، فَها اَنَا ذا اَؤُمُّکَ بِالْوِفادَهِ وَاَسْاَلُکَ حُسْنَ الرِّفادَهِ.

فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَاسْمَعْ نَجْواىَ، وَاسْتَجِبْ دُعائی، وَلا تَخْتِمْ یَوْمی بِخَیْبَتی، وَلا تَجْبَهْنی بِالرَّدِّ فی مَسْاَلَتی، وَاَکْرِمْ مِنْ عِنْدِکَ مُنْصَرَفی، وَاِلَیْکَ مُنْقَلَبی، اِنَّکَ غَیْرُ ضائِقٍ بِما تُریدُ، وَلا عاجِزٍ عَمَّا تُسْاَلُ، وَ اَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَلا حَوْلَ وَلاقُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِ الْعَظیمِ.(1)

1- صحیفه سجادیه جامعه، ص313، دعاء 146.

آخرین سخن

امام صادق علیه السلام فرمود: چون امام حسین علیه السلام به شهادت رسید، ملکی از اعماق عرش ندا سر داد که:

«ای امت سرگردان، گم گشته و راه گم کرده، خداوند شما را هرگز به عید فطر و قربان موفّق نکند».

از این رهگذر تا روز قیام منتقم خون امام حسین علیه السلام به عید فطر و قربان موفّق نخواهند شد.(1)

امام باقر علیه السلام به عبداللّه بن دینار فرمود:

ای عبداللّه هیچ روز عید فطر یا عید قربان نیست که برای مسلمانها عید باشد، جز این که غم و اندوه آل محمّد علیهم السلام تازه می شود. عبداللّه بن دینار پرسید: برای چه؟ فرمود: برای این که حق خود را در دست دیگران می بینند.(2)

در یکی از تشرّفها به پیشگاه مهر تابان، جان جانان، حضرت ولی عصر علیه السلام در شب عید غدیر آن حضرت را اندوهناک یافتند و از راز آن پرسیدند، فرمود: سوگند به جایگاه رفیع آن بانوی بزرگ، هرگز امکان ندارد که پس از بیت الأحزان، من بیت سرور برپا کنم.

از این رهگذر پس از بیت الأحزان سیّده النّسوان و شهادت سالار شهیدان، جز با ظهور موفور السّرور آن امام نور بیت سروری نخواهد بود. خدای را به عظمت ماه رمضان، مولود رمضان، شهید رمضان و شب قدر مکتوم در ماه رمضان سوگند می دهیم که در فرج و ظهور «موعود رمضان» تعجیل بفرماید، با ظهور حضرتش آمال و آرزوی همه انبیاء و اولیاء را فراهم بفرماید و تفضّلاً نام موءلّف، مصحّح، ناشر و همه دست اندرکاران تهیّه، تدوین، تنظیم و نشر این اثر را در لیست شیعیان واقعی، منتظران حقیقی و فائزین به زیارت آن بزرگوار در حکومت حقّه اش ثبت بفرماید و این عرض ارادت ها را موجب تقرّب به پیشگاه آن حضرت و موجب قرب ظهور آن بزرگوار قرار بدهد. انشاءاللّه

15 شوّال 1429 ق.

1- کلینی، الکافی، ج4، ص170.
2- کلینی، الکافی، ج4، ص170.

درباره مرکز

بسمه تعالی
هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
آیا کسانی که میدانند و کسانی که نمیدانند یکسانند ؟
سوره زمر/ 9

مقدمه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال 1385 هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:
1.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
2.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
3.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
4.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
5.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
6.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:
1.عمل بر مبنای مجوز های قانونی
2.ارتباط با مراکز هم سو
3.پرهیز از موازی کاری
4.صرفا ارائه محتوای علمی
5.ذکر منابع نشر
بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :
1.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
2.برگزاری مسابقات کتابخوانی
3.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
4.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
5.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
6.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...
7.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
8.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...
9.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
10.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
11. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در 8 فرمت جهانی:
JAVA.1
ANDROID.2
EPUB.3
CHM.4
PDF.5
HTML.6
CHM.7
GHB.8
و 4 عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :
ANDROID.1
IOS.2

WINDOWS PHONE.3
WINDOWS.4
به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .
درپایان :
از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک 129/34- طبقه اول
وب سایت: www.ghbook.ir
ایمیل: Info@ghbook.ir
تلفن دفتر مرکزی: 03134490125
دفتر تهران: 88318722 ـ 021
بازرگانی و فروش: 09132000109
امور کاربران: 09132000109